

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**KAZAK MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN
ÇALIŞMALARIN HALKBİLİMİ YÖNTEMLERİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

ADELYA İBRAGİMOVA
2501060887

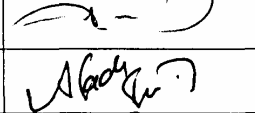
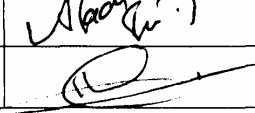
Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Abdulkadir Emeksiz

İstanbul 2009

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM** Dalında **2501060887** numaralı **ADELYA İBRAGİMOVA'NIN** hazırladığı **“KAZAK MASALLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN HALKBİLİMİ ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ”** konulu **YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca **18.11.2009 ÇARŞAMBA** günü Saat:13.00'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin**Kabulü**.....'ne* **OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF. DR. ŞEYMA GÜNGÖR	Kabul	
DOÇ. DR. MUHARREM KAYA	Kabul	
DOÇ.DR. HÜSEYİN ÖZCAN	Kabul	
YRD. DOÇ. DR. ABDÜLKADİR EMEKSİZ	Kabul	
YRD. DOÇ. DR. ALİ AHMETBEYOĞLU	Kabul	

ÖZ

Bu araştırmamızda Kazak Edebiyatında masal türü üzerine yapılan çalışmaları ortaya koyan derleme, inceleme ve derleme incelemelerin bir arada olduğu kitaplar ele alınarak değerlendirilmiştir.

Çalışmamız, girişin yanı sıra dört bölümden oluşmaktadır. Girişte araştırmamızın sınırları ve tertibi anlatılmıştır. Birinci bölümde dünyada masallar üzerinde yapılan çalışmalardan, Kazak masallarının oluşumu, tarihi gelişimi ve özellikler üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde tezimize dâhil edilen kitapların, kronolojik sırayla derlemelerden oluşan eserlerin açıklamalı bibliyografyaları verilmiştir. Üçüncü bölümünde derleme ve incelemelerden oluşan eserlerin yanı sıra sadece incelemelerden oluşan eserlerin açıklamalı bibliyografyaları yer almaktadır. Dördüncü bölümde ise masallar dışında diğer türlere ağırlıklı olarak yer veren kitaplar ve süreli yayınların bibliyografik künyeleri verilmiştir. Devamında sonuç ve kaynakça gelmektedir.

ABSTRACT

In this study, anthologies, detailed analysis or anthologies and detailed analysis mixed books of Kazakh tale research area are analyzed.

Our study is composed of four chapters apart the introduction. The limits and the composition of the study is described in the introduction section. In the first chapter, tales of the work on the world and general information about the Kazakh folklore, works of the tale and characteristics is described. The second chapter the descriptive bibliographies of the books, which are subject of the thesis are chronologically listed. The books with detailed analysis and the books which including the antologies and are studied analyzed in the third chapter. The fourth chapter in the tale, except for their predominantly offer other types of books and periodicals has been given of the bibliographic tag. Finally, with the conclusion and bibliography sections the study is completed.

ÖN SÖZ

Bu tez, Kazak Masalları üzerine bugüne kadar açıklamalı tenkitli bir bibliyografya çalışması yapılmamış olması dolayısıyla bu konudaki eksikliği gidermek amacıyla yapılmıştır. Tezimiz, Abdülkadir Emeksiz'in **İstanbul Halk Edebiyatı ile İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998)**, Ayşe Arzu Ertizman'ın **Türk Masalları ile İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirmesi (1928-2002)** ve Zeki Akçam'ın **Kıbrıs Türk Halkbilimi Bibliyografyası (1928-2002)** adlı yüksek lisans tezlerindeki model esas alınarak Kazak Masalları üzerine açıklamalı bibliyografya çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamız, Kazak Masalları ile ilgili kitap ve süreli yayınların incelemesinden oluşmaktadır. Çalışmamız, Rusça ve Kazak Türkçesini bilmeyenlere, Kazak edebiyatına ilgi duyan, filoloji ve edebiyat bölümlerinde okuyan öğrencilere, araştırmacılara, tarihçilere ve birçok kesime hitap etmek hedefiyle oluşturulmuştur. Amacımız, Kazak Masalları ile ilgili bibliyografik bir çalışma ortaya koyarak araştırmacıların Kazak Masalları konusunda yapacakları incelemelere katkıda bulunmaktır.

Çalışmamızı yürütürken mümkün olduğu kadar çok kaynak toplamaya çalıştık. Kazak Masalları ve Kazak Edebiyatı ile ilgili tespit ettiğimiz kaynaklara ulaşmak için Türkiye ve Kazakistan'da birçok kütüphanede çalışma ve üniversiteleri ziyaret etme fırsatı bulduk. Sırasıyla; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Genel Kitaplığı, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, T.C. Kültür Bakanlığı Beyazıt Kütüphanesi, Türkiye Diyanet Vakfı İSAM Kütüphanesi, Kazak Vakfı Kütüphanesi, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Kütüphanesi, Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphanesi, Fikret Türkmen'in Özel Kitaplığı, Ege Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Kazakistan Milli Kütüphanesi ve Karasay Bölgesi Kütüphaneleri taranmıştır.

Tezimiz, Kazak masal sahasındaki derleme ve/veya incelemeleri bütünüyle veya kısmen ilgilendiren, Kazakça, Rusça veya Latin harfleriyle Türkçe olarak yayımlanmış kitap ve süreli yayınları kapsamaktadır. Bunların aralarında masal

başlığını taşıyan kitaplarla doğrudan doğruya masal başlığını taşımasa da Kazak masallarıyla ilgili olan kitaplar tezimizin sınırlarına dâhil edilmiştir. İncelediğimiz ilk kaynaklar toplu bibliyografyalar olmuştur. Çünkü bibliyografik çalışmalar o sahada yapılmış tüm çalışmalar hakkında bize bilgi vermektedir. Tamamıyla masal konusunda hazırlanmış ve bir araya getirilerek kitap halinde basılmış makale ve bildiriler ile konuyla ilgili olarak üniversitelerde yapılmış ilmi araştırmalardan tezimizde faydalanılmıştır.

Kütüphanelerde ve muhtelif kataloglarda süreli yayınlar ve toplu bibliyografik kaynaklar taranarak, incelemiş olduğumuz yayınlar satın alma, fotokopi veya fotoğraf çekmek yoluyla temin edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin birçoğu yerinde görülerek incelenmiştir. Sonuç olarak, eserler mahiyetlerine ve muhtevalarına bakılarak çalışmamıza dâhil edilmiştir. Çalışmamızın eksiksiz olduğunu iddia edemeyiz ancak buna karşılık olarak tezin hazırlık süresi içinde iyi bir çalışmayı ortaya koyabilmek için gayret gösterdik.

Çalışmamız giriş kısmı dışında dört bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırmamızın sınırları ve tertibi anlatılmıştır. Konunun takibi ve anlamayı kolaylaştırmak, değerlendirme yapabilmek için masallar hakkında bilgi sahibi olmalıyız. Bundan dolayı eserlerin değerlendirmesine geçmeden birinci bölümde dünyada masallar üzerinde yapılan çalışmalar, Kazak Folkloru ve Kazak Masallarının oluşumu, tarihi gelişimi ve özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde tezimize dâhil edilen kitapların ve kronolojik sırayla derlemelerden oluşan eserlerin açıklamalı bibliyografyaları yer almaktadır. Üçüncü bölümünde derleme-inceleme ve sadece inceleme eserlerin açıklamalı bibliyografyaları yer almaktadır. Dördüncü bölüm ise kitaplar ve süreli yayınlar olarak alt bölümlere ayrılmaktadır. Sonuç kısmında da elde ettiğimiz sonuçlar üzerinde durularak, çalışmamızın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bölümlerin devamında kaynakça ve ekler gelmektedir. İncelenmeyen kitaplar ve süreli yayınlar ise ek kısmında verilmiştir.

Bu tezi hazırlarken çalışmalarımı yönlendiren Hocam Yard. Doç. Dr. Abdulkadir EMEKSİZ Beyefendi'ye, kütüphane görevlilerine, maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen aileme, Yurdanur ŞAHİN'e ve Onur ARĞAÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ / ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. MASALLARIN KAYNAKLARI VE SINIFLANDIRMASI	6
1.1. ESKİ KAYNAKLAR	6
1.1.1. Eski Mısır	6
1.1.2. Babil ve Asur	7
1.1.3. Eski Yunan	7
1.1.4. Latin	7
1.1.5. Hindistan	7
1.2. MASAL KAYNAKLARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	7
1.2.1. Mitolojik Görüş	8
1.2.2. Hindoloji Görüşü.....	9
1.2.3. Antropoloji Görüşü	9
1.3. MASALLARIN TASNİF VE TAHLİL METODLARI	10
2. KAZAK FOLKLORU	12
2.1. KAZAK FOLKLORUNUN OLUŞMA DÖNEMLERİ.....	14
2.1.1. XV-XVIII. Yüzyıl Kazak Folkloru	15
2.1.2. XIX – XX. Yüzyıl Kazak Folkloru	17
2.1.3. XX. Yüzyıl Sovyet Dönemi Kazak Folkloru	19
2.1.4. Günümüz Kazak Folkloru	20
2.2. KAZAK MASALLARI.....	21
2.2.1. Kazak Masallarının Şekil Özellikleri	23
2.2.2. Kazak Masallarının Muhteva Özellikleri	24

2.2.3. Kazak Masallarının Sınıflandırılması	26
2.2.3.1. Kazak Kahramanlık Masalları (Batırlık Ertegiler)	28
2.2.3.2. Kazak Olağanüstü Masalları (Qıyal-Ėajayıp Ertegiler)	29
2.2.3.3. Kazak Hayvan Masalları (Xayvanat Turalı Ertegiler)	30
2.2.3.4. Kazak Günlük Hayat ile İlgili Masallar (Salt Ertegiler)	33
2.2.3.5. Kazak Nüvel Masalları (Novellalık Ertegiler)	33
2.2.3.6. Kazak Gerçekçi Masallar (Şınşıl Ertegiler)	34
2.2.3.7. Kazak Güldürücü Masallar (Küldirgi Ertegiler)	34
2.2.3.8. Menkıbevi Masallar (Añız Ertegiler)	35
İKİNCİ BÖLÜM	36
KAZAK MASALLAR İLE İLGİLİ DERLEME ESERLERİNİN	
AÇIKLAMALI BİBLİYOGRAFİK KÜNYELERİ	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	189
KAZAK MASALLARLA İLGİLİ İNCELEME VE DERLEME-İNCELEME	
ESERLERİNİN AÇIKLAMALI BİBLİYOGRAFİK KÜNYELERİ	189
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	286
MASAL METNİ DIŞINDA DİĞER TÜRLERE AĞIRLIKLİ OLARAK	
YER VEREN YAYINLAR	286
4.1. MASALLAR DIŞINDA DİĞER TÜRLERE AĞIRLIKLİ OLARAK	
YER VEREN KİTAPLAR	286
4.2. BİR MASALDAN OLUŞAN KİTAPLAR	313
4.3. SÜRELİ YAYINLAR	319
SONUÇ	337
KAYNAKÇA	345
EKLER	349
A1. KİTAPLAR	349
A2. SÜRELİ YAYINLAR	354

KISALTMALAR

A.e.	: Aynı eser
a.g.e.	: Adı geçen eser
AKDITYK	: Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
b.	: Bölüm
bkz.	: Bakınız
bs.	: Baskı
C.	: Cilt
cm.	: Santimetre
Çev.	: Çeviren
Haz.	: Hazırlayan
No.	: Numara
res.	: Resimli
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SSR	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
t.y.	: Basım tarihi yok
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesaire
y.y	: Basım yeri yok
Yay.	: Yayınlayan
Yay. Haz.	: Yayına Hazırlayan

GİRİŞ

Tezimiz, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı, Halk Bilimi Anabilim Dalında başlatılan “Açıklamalı Bibliyografya” metodu ile yapılmış bir çalışmadır.

Bibliyografya’nın Sınırları:

Çalışmamız 1933-2009 tarihleri arasında yayımlanmış Kazak Masalları ile Kazak Halk Edebiyatının diğer örneklerini bütünüyle masallar ihtiva etmediği içinde masallarının yer vermiş eserleri; aynı zamanda Kazak masallarını tamamen ya da kısmen ilgilendiren çalışmaları kapsamaktadır.

Karşılaştırmalı bir çalışma yapacak olan araştırmacılara yararlı olacağı düşüncesinden yola çıkarak ayrı basımı bulunan eserler de çalışmamıza dâhil edilmiştir. Bibliyografyaya eserler dâhil edilirken, sadece adlarına göre değil muhtevalarına da itibar edilerek değerlendirme yapılmıştır. Çalışmamızda derleme ve incelemelerden oluşan eserler ve sadece incelemelerden oluşan eserlerin açıklamalı bibliyografyaları verilmiştir. Masallar dışında diğer türlere de ağırlıklı olarak yer veren eserler metinlerin yer aldığı sayfa numaralarıyla birlikte; süreli yayınları açıklamalı olarak tanıtmaya çalıştık. Tek masaldan oluşan eserler ise sadece bibliyografik künyeleri ile birlikte verilmiştir. Ayrıca bibliyografyalarda ve araştırma yaparken rastladığımız, kataloglarda varlığını tespit ettiğimiz fakat ulaşamadığımız eserlerin ve süreli yayınların listesi alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Bibliyografya’nın Düzeni:

Çalışmamız içinde yer alan kitap künyeleri, kolayca bulunabilmesi için alfabetik kataloglama esasına göre düzenlenmiştir. Konu indeksi verildiği için alfabetik konu katalogu ve okuyucuya karışık görünebileceğinden alfabetik-sistematik kataloglama esası tercih edilmemiştir.

Bibliyografik künyeler, milletlerarası uygulama alanı olan Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları 2 esas alınarak verilmiştir. Yazar adlarının solunda bulunan

numaralar, kitapların bibliyografyada alfabetik düzene göre yer alış sırasını göstermektedir.

Aynı yazara ait eserler bibliyografyaya yayın tarihi önceliğine göre kronolojik olarak verilmiştir. İki yazarlı eserlerde birinci yazara göre alfabetik düzenleme yapılmıştır. İçinde kısaltma olan yazar adları eğer tespit edilmişse açılarak yazılmıştır.

Kitaplar

Bibliyografyada yer alan kitaplar bibliyografik künyeleri ile beraber altı paragraf halinde açıklamalarıyla verilmiştir. Bu paragraflar aşağıdaki sıraya göre yer almaktadır:

- 1.Bibliyografik künye
- 2.Çalışmanın amacı
- 3.Kitabın içindekiler kısmı
- 4.Kitabın ön söz (ve/veya) giriş, sonuç kısmının özeti
- 5.Değerlendirme
- 6.Anahtar Kelimeler

1. **Bibliyografik künyeler** verilirken yazar adları tüzel kişi olan yayınlarda, yazar adı girişi tüzel kişiye göre yapılmıştır. Yazar adı olmayan yayınlar ise yayın adına göre alfabetik sıraya konulmuştur.

Okuma rahatlığı ve kolaylığını sağlamak maksadıyla tezde kullanılan karakterlerde bir takım düzenlemelere gidilmiştir. Buna göre; kitap adları **siyah (bold)** karakterlerle verilmiştir. Eserin anlaşılması için yabancı kelimelerin tercümesi [] köşeli parantez içinde verilmiştir. Kitap adları, iç kapak esas alınarak mümkün olduğu kadarıyla kitabın tam adı yazılarak kaydedilmiş, ayrıca yazarın imlasına sadık kalınmıştır.

Çalışmada bibliyografik künye, aşağıda görülen düzende olduğu gibi gösterilmiştir.

Künye no. Yazar Adı

Kitap Adı [Kitap Adının Tercümesi] (Haz., Çev., İnc., Derl., vb.)._ Yayın yeri: Yayınevi, Yayın tarihi.

Sayfa sayısı; kitap boyu; diğer fiziki özellikler

Notlar

Bir kitabın, verilen düzene göre çalışmada yer alışı aşağıdaki örnekteki gibidir:

75. Sadırbayev, S.

Obraztsı Kazahskoy Narodnoy Skazki XVIII-XIX veka. [XVIII-XIX Yüzyıl Kazak Halk Masalından Örnekler] (Yay. Haz. S. Sadırbayev) . _
Almatı: Bilim Yayınları, 2004.

240 s., 19 cm.

Sözlük var.

2. **Çalışmanın Amacı**, verildiği ikinci paragrafta kitabın konusu ve muhtevası ile ilgili bir cümle yer almaktadır. Bu şekilde okuyucuya ön bilgi verilerek, zaman kaybını önlemek maksadıyla hazırlanmıştır.

3. Bu paragraf, **İçindekiler** kısmını ihtiva etmektedir. Burada kitabın imlasına tamamen sadık kalınmış ve okuma rahatlığı için ana başlıklarda **siyah (bold)** karakter kullanılmıştır. Kitapların içindekiler kısmı yok ise veya eksik bırakılmışsa, bu durumda kitabın içindekiler kısmı tarafımızdan yazılmış ya da eklenmiştir.

4. **Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç** adını taşıyan dördüncü paragraf, kitabın Ön sözünde veya girişinde bulunan bilgiler özetlenmiştir. **“Ot Avtorov”, “Qurastırushılardan”** gibi başlıklar da bu kısımda değerlendirilmiştir. Bu bölümün amacı yazarın kendi ifadesiyle ne yaptığını, ne yapmak istediğini göstermektedir.

Kitapta sonuç varsa burada yazara göre kitabın kritiği, değerlendirmesi, yapılanların özeti verilmiştir.

5. Beşinci paragraf **Değerlendirme** başlığını taşımaktadır ve iki kısımdan oluşmaktadır.

5.1. Birinci kısımda kullanılan dil, kaynakça, derleme ise kaynak kişilerinin verilip verilmediği, sözlük olup olmadığı v.b hususlar ihtiva etmektedir.

5.2. İkinci kısımda ise eserin bölümlerinin içeriği özetlenmiştir.

6. Son paragraf ise **Anahtar Kelimeler** başlığı altında verilmiştir. Burada konuyu en açık biçimde yansıtan kelime veya kelime grupları verilmektedir.

Ansiklopediler

Çalışmada yer alan ansiklopediler bibliyografik künyeleri ile beraber üç paragraf halinde verilmiştir.

Bir ansiklopedinin, verilen düzene göre çalışmada yer alışı aşağıdaki örnekteki gibidir:

1. Abdigaziyev, Baltabay

Qazaq Ädebiyeti. Ensiklopediyalıq Anıqtamalıq: “Ertegi” [Kazak Edebiyatı Ansiklopedisi: “Masal”] (Haz. Baltabay Abdigaziyev) _ Almatı: Aruna Ltd. Yayınları, 2005, s.186-188.

1. **Bibliyografik künyeler** verilirken yazar adları tüzel kişi olan yayınlarda, yazar adı girişi tüzel kişiye göre yapılmıştır. Yazar adı olmayan yayınlar ise yayın adına göre alfabetik sıraya konulmuştur.

2. **Konu Açıklaması** adını taşıyan birinci paragrafta maddenin içeriği özetlenmiştir.

3. **Anahtar Kelimeler** adını taşıyan ikinci paragrafta ise konuyu en açık biçimde yansıtan kelime veya kelime grupları verilmiştir.

Sürelı Yayınlar

Bıblıyografyada yer alan **sürelı yayınların** bır masaldan oluştığında sadece künyesi, ıncelemeden oluştan makalelerin ise bır ıkı cümle ile özetı verılmıştır.

Bır makalenın, verilen düzene göre çalışmada yer alışı, aşğıdaki örnekte görüldüğü gibıdır:

6. Berdıbayev, R.

“Kazahskiye Skazki o Jıvotnıh”, *Sovetskaya Türkologiya*, No:2, Bakü, 1980, s.80-81.

Bıblıyografık künyeler verılırken, makale adı kitap adları gibi **siyah (bold)**, yayın evı adı ise *italik* karakter ile yazılmıştır. Makale adı çift tırnak içinde verıldıktan sonra ilgili gazetenın adı, günü, ayı, yılı ve sayfası belirtıldı. Yazar adı olmayan yayınlar ise eser adına göre alfabetik sıraya konulmuştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MASALLARIN KAYNAKLARI VE SINIFLANDIRMASI

1.1. ESKİ KAYNAKLAR

Masallar hakkında bilgi veren kaynaklar oldukça eski dönemlere inmektedir. Yazılı belgelere dayanan ilk edebi ürünlerin yapılarında sözlü masallardan derin izler taşıdıkları görülür. Bu gerçek, eski klasiklerin masallardan doğduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Masal araştırmalarına yardımcı olan kaynakları tarihi dönemlerine göre beş grupta ele alabiliriz¹:

1.1.1. Eski Mısır

Yeryüzündeki ilk büyük medeniyetlerden birini kurmuş olan Eski Mısırlılardan kalma papirüslerde yer yer masallara da rastlanmaktadır.

Çoğunlukla din adamları tarafından kaleme alınan bu masallar çağın sözlü anlatım hususiyetlerini doğru olarak aksettirmekten uzaktır. Mısırın tarihi, coğrafyası ve sosyokültürel yapısına ışık tutan bu masallarla Mısır dışındaki halkların gelenekleri hakkında da bilgi edinmek mümkündür. Böylece, pek çok Avrupa ve Asya sözlü motifini hatta yeryüzündeki bütün masal tiplerini izah açısından değer taşırlar.

Araştırmacılar için çok önemli üç masalı ihtiva eden ilk el yazmasının M.Ö. 1700 yılları civarında kaleme alındığı tahmin edilmektedir. Büyük Piramidi inşa eden Cheops'un çalışırken masal dinlediğini yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz. Buna göre masal anlatma ve dinleme geleneğinin en az beş bin yıl evveline kadar uzandığını söylenebilir.

¹ Umay Günay, **Elazığ Masalları** (İnceleme) –Doktora Tezi- Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum, 1975, s.4-5.

1.1.2. Babil ve Asur

Beş bin yıl öncesine kadar inen bu döneme ait belgeler din, hukuk ve maliye konularını esas almışsa da mitolojik metinlerde masal akislerine rastlanabilmektedir. Bunların en önemlilerinden olan “Gılgamış” ve “Etena” efsaneleri bütün dünya masallarında bulunan motiflerin bir kısmını ihtiva etmektedir.

1.1.3. Eski Yunan

Bu döneme ait edebi belgeler bir hayli kabarık olmakla beraber bunlar arasında halktan derlenmiş masal metnine rastlanmamaktadır. Ancak birçok yaygın masal motifinin varlığını gösteren delillerde yok değildir; çeşitli masal konuları tabii çevrelerinden çıkarılarak dini kitaplara, destanî şiirlere ve hatta dramlara konu olarak alınmıştır. Yunan Edebiyatında, masallar tamamıyla farklı bir edebi ortama adapte edilmiş olsa bile olağanüstü unsurlar büyük bir ihtimalle sözlü gelenekten alınmışlardır. Homeros’un eserlerinde bu durum bütün açıklığıyla görülmektedir.

1.1.4. Latin

Bu dönemde Apuleius tarafından yazılmış olan “Metamorphoses” adlı eserdeki “Cupid ve Psyche” hikâyesi, folklorda müşterek maceraların çatısı olarak ortaya çıkar ve bugünkü masal unsurlarının çoğunu ihtiva eder.

1.1.5. Hindistan

Hindistan’ın çok uzun ve çeşitlilik gösteren tarihinin yanında halkları da birbirinden farklı toplumlardan gelmektedir. Hint halkının büyük bir kısmı etnik olarak Avrupalılara akraba olan Aryan ırkındandır. Hint halkı Homer’den asırlarca evveline giden yazılı edebiyata ve üç bin yılda pek az değişmiş dini geleneğe sahiptir. Hint halkının orijinal geleneğine ilave edilebilecek pek çok etken vardır.

1.2. MASAL KAYNAKLARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

Yeryüzünün her tarafında masallar birbirine benzer. Masal araştırmacıları masalların kaynakları hakkında teorik tartışmalar yapmakta ve çeşitli görüşler ortaya atılmaktadır. Masal kaynakları ile ilgili ilk ciddi araştırmasını W.Grimm’in “Çocuk ve Ev Masalları”nın ikinci baskısı için hazırladığı ön sözü oluşturmaktadır. Masalın

önemi, şekli, kaynağı ve yayılışı ile ilgili teorinin bazı ayrıntıları değiştirilmiş ve düzeltilmiştir. Ancak ana hatları ile bugün bile kabul edilerek kullanılmaktadır. W.Grimm masalların kaynağı konusunda iki görüş ortaya atmıştır.

- a. Hint Avrupa teorisi: Hint Avrupa dil dairesine giren milletlerin masalları, bilinmeyen bir zamandan Hint-Avrupa medeniyetinin mirasıdır.
- b. Parçalanmış milletler teorisi: Masallar eski milletlerin parçalanmış şekilleridir.

Bunlar ancak içinden çıktıkları milletlerin kesin olarak izah edilmesiyle anlaşılır.

Grimm kardeşlerin görüşlerinden hareket ederek diğer araştırmacılar masalların kaynağı konusunda yeni teoriler ortaya atmışlar. Bu teorilerden en önemli olanları şöyle özetleyebiliriz.

1.2.1. Mitolojik Görüş

Max Müller'in dünya çapında halkbilimciler veya halkbilimi çalışmaları üzerindeki asıl tesiri onun mitlerin kaynağı ile ilgili olarak ileri sürdüğü teorisi dolayısıyladır.² Bu görüşün temsilcileri Max Müller, Angelo de Gubernatis, John Fiske ve Sir George Cox'dur. Bu görüşü ortaya atanlar masal ve mitleri, Hint-Avrupa medeniyetinin mirası olarak kabul etmektedirler. Hint-Avrupa dil ailesinden hareket ederek bu dili kullanan ilkel Hint-Avrupa mitoloji hazinesinin var olduğunu benimserler. Cox, Aryan destanî şiirinin mitolojiden çıktığını öne sürer. Cox'a göre masalla mitoloji karakterleri bakımından farklılık gösterirlerse de elementleri birbirine çok yakındır. Hint-Avrupa dil ailesine dâhil olan milletlerin masallarındaki benzerlik Aryan kabilesinin dağılmadan önce zengin bir mitoloji hazinesine sahip olduğunu ispatlar. Mitolojik görüşü Andrew Lang şöyle tenkit etmiştir: "Masalları mitolojinin bir kısmı olarak kabul ettikten sonra modern etkileri kabul etmek hatalı olur. Her olayı güneşin doğuşu ve batışı, rüzgâr, fırtına gibi tabii olaylarla izah

² Doç. Dr. Özkul Çobanoğlu, *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, İstanbul, Akçağ Yayınevi, s.101.

etmekte acele etmemelidir. Çünkü bunlar çok kere eski adetlerin veya arkaik zihniyetin kalıntılarıdır.”³

1.2.2. Hindoloji Görüşü

Theodor Befey’in öncülüğünü yaptığı bu görüş masalların kaynağı olarak Hindistan’ı kabul eder.⁴ 1838 yılında Loiseleur Deslongchamps Avrupa’daki masalların orijinallerinin muhtemelen Hindistan’da bulunacağını ifade eder. Benfey bu fikri bir doğma olarak ilerleterek 1859 yılında neşrettiği “Parçatantra”nın ön sözünde bu görüşünü açıkladı. Benfey, Ezop fabllarının dışındaki bütün masallarının kaynağını Hindistan’a bağladı. Hindistan’dan masalların batıya üç yolla göç ettiklerini öne sürdü.⁵

- a) Masalların bir kısmı onuncu yüz yıldan önce sözlü gelenekle batıya gelmiştir.
- b) Bir kısım masallar onuncu yüz yıldan sonra İslami tesirle Bizans, İtalya ve İspanya yoluyla Avrupa’ya taşınmıştır.
- c) Budist malzeme ise Çin ve Tibet’ten Moğollara aktarılmış Moğollarda bu malzemeyi Avrupa’ya taşımışlardır. Farsça Tutiname, Arapça ve muhtemelen Yahudice el yazmaları da masalların yayılışından önemli rol oynamıştır. İslav memleketlerinden masallar sözlü gelenekle yayılmıştır.

1.2.3. Antropoloji Görüşü

Bu görüşün en önemli temsilcileri Edward Taylor ve Andrew Lang’dır. Andrew Lang, masalların kaynağı konusunda Hindistan’a tanınan önceliği kabul etmeyerek masal kaynağı hakkında yeni görüş ortaya attı⁶.

Masallarda bulunan ilkel fikirlerden hareket ederek masalların çok eski zamanlarda teşekkül ettiğini öne sürdü. Masal kaynaklarında çeşitlilik teorisinden hareket ederek masalların farklı yerlerde birbirlerine benzer olarak müstakilin meydana geldikleri fikrini benimsedi. Ayrı kültür seviyesindeki insanların müşterek

³ Günay, **a.g.e.**, s.18.

⁴ Çobanoğlu, **a.g.e.**, s.105.

⁵ Günay, **a.g.e.**, s.18.

⁶ Çobanoğlu, **a.g.e.**, s.103.

inanç ve adetlere sahip olduklarını ispatladı. Kültürün paralel olarak tek m l  sonunda benzer masalların teşekkül ettiğini ifade etti.

1.3. MASALLARIN TASN F VE TAHL L METODLARI

Von Hahn'ın oluşturduğu Aryan Kahraman Modeli'ni, Max Müller'in "G ne  Mitleri Kuramı" doğrultusunda yorumlaması nedeniyle kuramın geçerliliğini yitirmesinin ardından akademik çerçevelerde yeterince ilgi uyandırmadan unutulmaya yüz tutmuş...⁷ Hahn'ın ortaya koyduğu sistemin bu gün sadece tarihi ehemmiyeti vardır. Masalları Yunan mitlerine ba layan ve pek az masal üzerinde hazırlanan sınıflandırmanın en zayıf tarafı masal tipi ile masal motifi arasındaki farka ehemmiyet vermemesidir.

Masal araştırmacıları uzun zaman Grimm'lerin  ocuk ve ev masalları gibi büyük derlemelerdeki masallara müracaat ederek tesad f  numaralar ve alfabetik indeks kullandılar. Bu alfabetik listeler yalnız Avrupa ve Yak n doğu için hazırlanmıştı. Robert H. Lowie ve Alfred L. Kroeber 1908 yılında Amerikan Kızılderili masalları için alfabetik liste hazırladılar.⁸ Bu listeler 1916 yılında Franz Boas'ın hazırladığı "Tsimshian Mythology" isimli çalışmada genişletilerek kullanıldı. Amerikan Kızılderili masalları için uygun göründüyse de tatbikatta coğrafyaya kesinlikle ba lı oluşu ve diğer alfabetik listelerde olduğu gibi masal tipi ile masal motiflerini karı tırdı ından dolayı mahsurlu bir sınıflandırmaydı.

Masalların sistematik sınıflandırılması için tip ve motif arasında ayırımın kesinlikle yapılması gerekiyordu. Tip müstakil varlığa sahip olan geleneksel masaldır. Motif masal geleneğinde devamlılık gösteren, masalın en k  k elementidir. Bir masal en az bir motiften meydana gelir. Birden daha fazla motif ihtiva eden masallar vardır. Motifler   e ayrılırlar. Birinci guruba masal kahramanları, tanrılar, nadir bulunan hayvanlar, fevkalade vasıfları bulunan yaratıklar, devler, periler, cadılar ve çok sevilen k  k  ocuk, üvey anne d hildir. Sihirli nesneler, değişik adet ve inançlar ve benzerleri ikinci guruba d hildir.    nc  gurup münferit olaylardan meydana gelir. Bunlar motiflerin  o unlu unu teşkil eder.

⁷  obano lu, a.g.e., s.190.

⁸ Umay, a.g.e., s.19.

Bu sınıf müstakil varlığa sahip olduğundan gerçek masal tipi yerinede geçer. Geleneksel tiplerin çoğunu bu tek motifler meydana getirir.

Kaarle Krohn, önce kapsamlı bir masal sınıflandırmasının gerektiği fikrini benimseyerek bu çalışmanın hazırlığı ile Anti Aarne görevlendirildi. Anti Aarne, Kaarle Krohn'un rehberliği ile ve Oscar Hackmen, Axel Olrik, Johannes Bolte, C.N.Sydnow'un yardımlarıyla Kuzey Avrupa ülkelerinin masalları için bir tasnif hazırladı. Hazırladığı indekse yeni tiplerin ilave edilebilmesi için boş numara bıraktı. İndeks 540 tip ihtiva ettiği halde sistem 1940 numaradan ibarettir. Aarne masalları üç guruba ayırdı:

- 1) Hayvan masalları.
- 2) Asıl masallar.
- 3) Fıkralar ve komik hikâyeler.

Bu üç ana sınıf da kendi aralarında alt bölümlere ayrılmaktadır. Bu çalışmadan sonra 1923 yılına kadar çeşitli ülkelerde aynı usule indeksler hazırlandı. Bu zaman içinde yeni tipler, bulunduğu için Aarne'nin ölümünden sonra Dr. Stith Thompson tip indeksi yeniden gözden geçirip ilaveler yaparak çalışmayı 1927 yılında tamamladı. S. Thompson Aarne'nin planını ve verdiği tip numaralarını değiştirmeyerek sadece yazıya geçirdiği halde sözlü gelenekte de yaşayan masallarla birlikte Fransız masallarını da indekse dâhil etti. Karışık masallarının daha kolay anlaşılmasını sağlamak için gerekli açıklamalar ve motif analizlerini de çalışmaya ilave etti. S. Thompson, masal tiplerinin 1961 yılında yapılan son baskısında bazı değişiklikler yaparak boş bırakılan yedek numaralarla tip sayısı 2411'e yükseldi.

Masal sınıflandırmasında kategorilere ayırma yanında konulara göre gururlandırma da denenmiştir. Profesör Volkov 1924 yılında yayınladığı "Masal" isimli eserinde masalları 15 konuya ayırmıştır. Birinci sınıf karışıklık, ikinci sınıf kahramanın özelliklerine, üçüncü sınıf kahramanların sayılarına göre, dördüncü sınıf olayların seyrindeki konulara göre ayrılmış ancak neye göre seçildiği belirtilmemiştir.

V. Propp, 1928 yılında Leningrad'ta yayımladığı “Morfoğiya Skazki” isimli eserinde masalları yapıları bakımından incelemiştir. Masallarda var olan benzer unsurlardan hareket ederek masalların sabit ve değişken unsurlarını tespit etmiştir. Propp, konuları esas olarak yapılan sınıflandırmanın araştırmacıları doğru neticeye ulaştıramayacağını kabul etmiştir. Konular, bilhassa peri masallarının konuları birbirleriyle çok yakından ilgilidir. Bir konu ve varyantlarının nerede bitip nerede başladığını anlamak için önce masal konularının karşılaştırmalı inceleme yapılmalı, konu ve varyantlarını birbirinden ayırma prensibi kesinlikle tespit edilmelidir. Aarne'nin mensup olduğu Fin Okulu elementlerin nakledilmesi konusu üzerinde durmamışlardır, yalnız her bir konuyu şuurlu terimi olmaktan çıkartarak bütünüyle organik olarak seçilip bağımsız incelemesini sağlamışlardır.⁹

A.N.Veselovskiy, konuyu motiflerin içeri dışarı hareketlerinden meydana geldiğini ve konuyu yaratıcı birleştirici hareket olarak kabul eder. Motifi de bölünmeyen bir hikâye birliği olarak kabul eder.¹⁰

Metodolojik olarak ilk defa Bedier masalın sabit ve değişken unsurları arasındaki ilişkiler üzerinde durmuştur. Masalın sabit ve değişken unsurları arasındaki bağlantıyı şematik olarak gösterme girişiminde bulunmuştu. Ancak Bedier, elementlerinin kesinlikle neyi ifade ettiğini ve onları neye göre ayırdığını açıklamadığı için öne sürdüğü görüş karanlıkta kalmıştır.¹¹

2. KAZAK FOLKLORU

Folklor, her zaman halkın ürünüdür. Burada eseri icra eden edebiyattaki gibi bir yazar olarak kabul etmek yanlıştır. Folklor da insanın yaratıcılığı, kendinden öncekilerin eserlerini örnek almaya dayanır. Folklor sanatı, gelenekseldir; aşama kalıplaşır, tip ve sanat türleri ile ortaya çıkar. Geleneksellik, folklor mirasının uzun süre halkın hafızasında kalmasının önemli bir anahtarıdır. Buradaki tipler, konular, kompozisyon yapıları, şekiller, anlatımda istifade edilen atasözü, deyimler hatta

⁹ Umay, a.g.e., s.22.

¹⁰ A.e., s.22.

¹¹ A.e., s.23.

janrlar¹² sistemi gelenekseldir. Halk arasında bilinmeyen eserler, folklor özelliği taşıyamaz.¹³

Sovyetler Birliği dönemindeki folklor araştırmalarında tek taraflı ortaya çıkan iki yanlış eğilim mevcuttu. Bunlardan birincisi, folklor ile edebiyatın aynı kategoride ele alınması, ikincisi ise folklor ve edebiyatın birbiriyle kesinlikle ilgisi olmayan türler olarak kabul edilmesi idi. Bunlar dışında folkloru, günlük bir olay şeklinde değerlendirip, folklorun tüm özelliklerinin bundan kaynaklandığını iddia eden görüş de yanlıştı. Folklor, çok eski zamanlarda, insanın birey olarak toplumdan henüz ayrılmadığı ilkel toplum dönemlerinde, toplumun dünya görüşünü gösteren ortak bir çalışma şeklinde ortaya çıkmıştır. O dönemlerde folklor eserleri, insan toplulukları tarafından hem icra edilmiş hem de yaygınlaştırılmıştır. Folklor eseri toplumdan ayrı söylenemez. Folklor dinleyicisi o eseri kabul etmekle sınırlı kalmayarak, onu hem geliştirir hem de başkalarına ulaştırır. Folklorlarda farklı kişilerinin yaratıcılığının katkısı büyüktür. Birçok insanın ortak çalışması neticesinde ortaya çıkan sanat türünün, çeşitli zamanlarda, çeşitli kişilerin ağzından alınan nüshalarında ciddi farklılıklar vardır. Bu farklılıklar farklı durumların etkisiyle ortaya çıkmaktadır.¹⁴

Folklor eserleri, tipolojik benzerliklerin genetik ve akrabalık temeli üzerinde, etnik bakımdan folkloru meydana getiren toplumla doğrudan bir ilişkisi olmayan halkların, siyasi ve kültürel ilişkileri üzerinde, ayrıca tarihi sosyal durumlarının benzerliğiyle de oluşabilir. Bunun neticesinde dünya halklarının ve aynı kökten gelen akraba halklarının folklorunda ortak motifler, konular, tipler, içerik vb. gibi edebi meselelere sıkça rastlanır. Bunun gibi tipolojik özellikleri çok olmasına rağmen, her bir ülkenin folkloru milli özelliklerle doludur. Çünkü her milletin yaratıcılığını, hayalini o milletin yaşadığı kendi tarihi kaderi, örf-adetleri, dili, dini, dünyaya bakış açısı oluşturur. Bu temelde özgün bir sanat türü ortaya çıkar. Mesela, Kazak folklorunda mevcut olan bazı türlere, tiplere diğer milletlerde rastlamak mümkün değildir.¹⁵

¹² **Janr**: çıkır, tarz, cins.

¹³ Yard. Doç. Dr. K. Koç, Dr. A. İsina ve Dr. B. Korganbekov “**Kazak Edebiyatı**”, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayınları, 2007, s.16.

¹⁴ Koç, İsina, Korganbekov, **a.g.e.**, s.17.

¹⁵ **A.e.**, s.17-18.

2.1. KAZAK FOLKLORUNUN OLUŞMA DÖNEMLERİ

Kazak folkloru, nesilden nesile aktarılan manevi ve kültürel mirasının bir türüdür. Henüz yazının kullanılmadığı dönemlerde Kazaklar kendi hayatları ve felsefeleriyle ilgili birçok eser ortaya çıkarıp, bunları yüzyıllar boyunca geliştirmişlerdir. Bunlar arasında halk arasında çok çeşitli konularda söylenen şiirler, atasözler, masallar, efsane ve hikâyeler, kahramanlık şiirleri, lirik destanlar, atışma şiirleri vb. türlerdir. Her bir türün ortaya çıkış ve gelişme tarihi çok uzun zaman diliminde oluşmuştur. Halkın her dönemdeki günlük hayatı, yaşayışı, gelenek ve görenekleri, dünyaya bakış açısı vb. hususlar sözlü edebiyatın doğuşuna ve gelişmesine etki etmiş ve sözlü edebiyatın konularını oluşturmuştur. Kazak sözlü edebiyatı halkın hayatıyla sıkı ilişki içinde olup, bunu ayrıntılı olarak anlatıp nesilden nesile ulaştırmıştır. Kazak folklor ürünlerine, Orhun Abidelerinde, İslamiyet'in kabulünden sonra Karahanlılar dönemindeki Türk Edebi eserlerinde folklor örneklerinde çokça rastlanmaktadır. Kaşgarlı Mahmut'un "Divanü'l-Lügati't Türk"ünde üç yüze yakın halk şiir örneğine ve atasöze rastlanmaktadır. Bu eserden başka Kutadgu Bilig'te, 1363 yılında yazılan "Kodeks Kumanikus"ta eski atasözleri, deyimler, bilmece, çoban şiirleri oldukça fazladır. Bu yazılı miras, geleneksel ve öğretici folklor türlerinin Kazaklara atalarından kaldığına şahitlik edebilir. Kazak folklorunda özellikle destanlarda yer alan motiflerin çoğu, Altın Ordu döneminde yazılan "Oğuzname", "Muhabbetname", "Kıssaü'l Enbiya" adlı eserlerde karşımıza çıkar.¹⁶

Kazak sözlü edebiyat geleneğinin Kazakları oluşturan boy ve sülaleler arasında oluştuğunu söyleyebiliriz. Oğuzlar, Kıpçaklar, Nogaylar vb. Türk boyları ittifakları arasında olan folklor geleneği buna işaret eder. Kazaklar ve Karakalpaklar, Nogaylar, Başkurtlar ve Kırım Tatarlarında bilinen "Koblandı Batır" destanında Kıpçaklarla Kalmuklar arasındaki mücadele anlatılmıştır. Destanda bahsedilen olaylar XIV. asırda meydana gelmiştir. Bunlar, Kazaklara atalarından miras kalan sözlü edebiyat örneklerinin gelişip, olgunlaştığını göstermektedir.

¹⁶ Koç, İsina, Korganbekov, a.g.e., s.22-23.

2.1.1. XV-XVIII. Yüzyıl Kazak Folkloru

XV-XVIII. yüzyıllarda Kazak bozkırlarında feodal ilişkiler oldukça gelişmiş ve bu süreç çok uzun zaman devam etmiştir. Bu dönemde halkı, Cengiz Han neslinden olan, kendilerine kazakça “töre” adı verilen asilzadeler yönetiyordu. Kazakların üç cüzü ittifak halindeydi. Halk arasında kadılık, hatiplik yapan “biy” adı verilen kimseler halk arasından çıkmış boy başkanlarıydı. Kazaklarda ataerkil aile ve bu aile yapısının oluşturduğu toplum ve bu toplumun oluşturduğu hayat tarzı, örf-adet, gelenek ve görenekler çok iyi korunmuştur. Kazaklar kabilenin her ferdini yakın akrabası olarak kabul ettiklerinden birbiriyle evlenmiyorlardı. Kan bağı olan aynı soydan akrabalık ittifakının bozulmamış birliği, örf-adet ve geleneklerle ilgili şiirlerde ve atasözlerde de izlerini bırakmıştır.¹⁷

Görülüyor ki, XV-XVIII. yüzyıllar arasında Kazak sözlü edebiyatına kabile geleneğinin tesiri çok kuvvetli olmuştur. Folklor, halkın günlük hayatında her zaman yeteri kadar yer almıştır. Savaşa giden kimseler şiirle uğurlanmıştır. Boylar arasındaki davalarda kadılık yapan biyler davaları çözmede, davalılar, kendilerini ifade etmede atasözleri ve vecizeleri sıkça kullanmışlardır. Hayatını kaybeden kişinin ailesine haber vermek için “esirtuv”¹⁸ ile haber verilirdi; ölünün arkasından akrabaları “joktav”¹⁹ söylerlerdi.

XVIII. yüzyıldan itibaren Kazak Sözlü edebiyatını araştırma çalışmaları başlamıştır. Özellikle Rus şarkiyatçıları bu sahaya ilgi duymuşlardır. Rus Çarlığı, Uzak Doğu’ya, Kazak Bozkırına, Orta Asya’ya tarihçi, etnograf ve coğrafyacılardan oluşan komisyonlar, ayrıca seyyahlar, misyonerler, siyasi mahkûmlar göndermişlerdir. Bunlar, Kazakların tarihini, etnografyasını, dil, kültür ve folklorunu araştırmaya başlamışlardır. Bu araştırmacılar Kazaklara hayran kalmışlar; bunu da G. Gaverdovski, A. Levşin, P. S. Pallas, V.V. Radlov gibi araştırmacılar eserlerinde sık belirtmişlerdir. Bu ilim adamları, halk edebiyatı ürünlerini araştırmayı amaç edinmese de folklor ürünlerini kendi asıl bilimsel araştırmalarına yardımcı malzeme olarak toplamışlardır. Daha sonraları Kazak sözlü edebiyatı ürünleri özel olarak

¹⁷ Koç, İşina, Korganbekov, **a.g.e.**, s.25.

¹⁸ **Esirtuv**: acı haberi duyurma.

¹⁹ **Joktav**: ağıt.

araştırılmaya başlanmıştır. G. N. Potanin, Ş. Valihavov, V.V. Radlov, İ. Berezin, A. Vasilyev, E. Alektrov, A. Divayev, N. İlminski, P. Melioranski, N. Ostoumov, İ. Kasten vb. bilim adamları Kazak Folklorunun araştırılmasına çok büyük katkıda bulunmuşlardır. Bu bilim adamlarının topladıkları folklor ürünleri “Orenburskiy Listok”, “Jıvaya Starina”, “Vestnik Evropı”, “Oteçestvenniye Zapiski” vb. Rus gazete ve dergilerinde yayımlanmıştır.²⁰

XVII-XVIII. yüzyıllar arasında sözlü edebiyat sanatında doğaçlama söyleme geleneğini muazzam şekilde geliştiren jıravlar ve şairler yaşamışlardır. Bu dönemde şairler de folklorla iç içeydiler. Şairlerin eserleri konu bakımından jırav tolğavlarına nazarın oldukça geniştir. Çünkü şairler jıravlar gibi yalnızca büyük sosyal önemi olan meseleleri değil, bunlarla birlikte ayrı şahısları ve günlük hayatla ilgili durumları da dile getiriyorlardı. Şairlerin, mesleki yeteneklerinin gelişmesi Kazak Folklorunun genel durumundan da anlaşılıyordu. Özellikle toplumun ihtiyacı olan destan ve atışmayı geliştirmede şairler büyük rol oynadılar. Bu dönemlerde eski destanlarla birlikte XVIII. yüzyılda meydana gelen olaylar ve bunların çözülmesi sürecinde kahraman ünvanı alan Sabalaq (Abılay Han), Bogenbay, Kabanbay vb. hanlarla ilgili yeni tarihi destanlarda sık yazılmıştır. Bu destanlar, eski epik geleneğe göre teşekkül etmiş, geleneksel tipler çok de çok kullanılmıştır.²¹

Şairlik sanatıyla birlikte genel folklor, özellikle de atışmalar gelişme göstermiştir. Atışma, iki gruba ayrılan gençlerin karşılıklı şiir söyleyerek mücadele ettikleri sözlü edebiyat türü olan jar jar (yar yar) bädik²² gibi geleneksel şiir türlerinden çıkmıştır. Bu türün gelişmesinin ilk aşamalarında şaka üzerinde kurulan, gençler arasındaki ilişki ile aşk meselelerinin konu edildiği, gelenekselliğin üstün olduğu kısa dörtlüklerle cevap verme bakımından yukarıda türlere benzeyen kız ile delikanlı arasındaki atışmalar büyük gelişmeler kaydetmiştir.

XVIII. yüzyıl ile XIX. yüzyıl başlarında lirik şiirler, geleneksel ve gündelik şiirlerden, destanlardan fark edilir ölçüde ayrılmaya başladı. Bunlarda tabiatı tasvir

²⁰ Koç, İsina, Korganbekov, a.g.e., s.26.

²¹ A.e., s.28.

²² **Bädik:** hayvan hastalığı. Hastalığın sebebini kovma, geçirme, uzaklaştırma geleneğine göre doğup gelişen tedavi nitelikli şiirlerdi.

etme, aşkı, manevi unsurları konu edinme daha ön plana çıkmıştır. Bu dönemde İslam dininin etkisi eskiye göre daha da kuvvetlenmiş, bu nedenle ilk inançlarla ilgili geleneksel şiirlerde ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. İlk inançlarla ilgili unsurların yerini İslami unsurlar almaya başlamıştı. XVIII. yüzyılda Kazak şiir oluşturan türler gelişmiş. Eskiden beri var olan masallar, özellikle kahramanlık masalları tarihi özellikler kazanmaya başlamıştır. Tarihi, örf-adet ve geleneklerle ilgili masalların sayısı çoğalmıştır.²³

Bu zaman dilimi içerisinde tarihi efsaneler ve menkıbeler yavaş yavaş oluşmaya başlamıştır. Özellikle Kazakların kökeni ilgili efsaneler çokça görülüyor. Kazak ve Kalmuklar arasındaki büyük mücadeleler folklorun kaynağı olmuştur. Kahramanlığın konu olarak alındığı durumlarda, kahramanlık destanların gelişeceği bellidir. Kahramanlık destanları halkı birliğe, mücadeleye çağıran güçlü bir araç haline gelmiştir. XVIII. yüzyıldaki Kazak folklorunun konusu, yapısı yenilenmiş olmasına rağmen stil ve tipik özelliklerinin hemen hepsi alışagelen gelenek çerçevesinden çıkmamıştır.

2.1.2. XIX – XX. Yüzyıl Kazak Folkloru

XIX. yüzyılın ilk yıllarından itibaren Kazak Folklorunda yeni bir döneme girilmiştir. Kazak folkloru toplumda meydana gelen değişikliklerin aynası haline gelmiştir. Kazak bozkırlarının Rus hâkimiyeti altına girmeye başlaması, folklorun içeriğin, şeklin ve türlerin değişmesine sebep olmuştur. Yeni ekonomik ve sosyal ilişkiler, toplum bilincinde büyük değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Yerleşik hayat, tarım, şehirdeki ticaret, büyük katılımlarla oluşan pazarlar, bu tür yeni ilişkilerinin en önemlileri idi. Mevcut ataerkil ve hanlık yönetim sistemi artık bölgesel idare yöntemiyle yer değiştirmiştir. Eski Kazak toplumu boy sistemine göre ayrılıyordu, bundan sonra büyük bölgeler vilayetleri vilayetler ise ilçelere ayrıldı. Vilayetler ve ilçelerin bilinçli ve kasıtlı olarak çeşitli boyların sınırları olan bölgelerde kurulması boylar arasında düşmanlığı artırmıştır. Rus idaricileri, bu boyların kendi aralarında yönetimde söz sahibi olabilmek için iktidar mücadelesi yapmalarına zemin hazırlayarak bundan büyük yararlar sağlamışlardır. Her boy, her

²³ Koç, İsina, Korganbekov, a.g.e., s.28-29.

ne pahasına olursa olsun, kendi adamlarını iktidara seçmek için, en üst düzey görevlilere rüşvetler veriyor diğer boylara çeşitli baskı ve zulüm yaptırıyorlardı. Bu dönemde Rus Çarlığın Hıristiyanlaştırma siyaseti kuvvetlenmişti. Buna karşılık olarak İslam dininin tesiri de Kazaklar arasında kuvvetlenmeye başlamıştı. İslamiyet’le ilgili bilgilerin teorik olarak geliştirme ihtiyacı duymaya başlamalarından dolayı çok sayıda dini okullar, medreseler açılmıştı. Diğer dersleriyle birlikte dini eğitim vermeyi de gaye edinen ceditçilik²⁴ akımı meydana başlamıştı. Bu gelişmelerinin hepsi folkloru yenilikler getirmiştir. Folklor, yeni ile eski arasındaki tartışmada da söz sahibi olmaya başlamıştı.²⁵

Masal ve destanın, şiir ve şarkıların yeni türleri ortaya çıkmıştır. Sosyal meseleleri konu edilen türlerin anlamı değer kazanmıştır. Masalların arasında daha çok örf adetlerle ilgili konular anlatılmıştır. Mizah masalları, fıkralar, fabllar çok ilgi görüyordu. Keloğlan, Aldar Köse, Koca Nasır gibi düşünce özgürlüğünü ileri süren tipler, bu türünün önemli kahramanları oldu. Bunlarda eski dönemlerdeki masallarda yer alan korkutucu kahramanlar, devler, tepegözler, şeytanlarla alay ediliyordu. Destanın da sosyal ve geleneksel türleri yaygınlaştı. Aşk için mücadele eden gençlerin hayatlarının temel konu olduğu bu tür destanlar halk tarafından yoğun bir ilgi gördü. Eski zamanlardan beri devam etmekte olan kahramanlığın yoğun şekilde işlendiği destan türlerinin değişik nüshaları da çıkıyordu.²⁶

XIX. yüzyıl ile XX. yüzyılın başında atışma türü daha çok önem kazandı. Âşık atışmasının önemli konusunu toplum meseleleri oluşturdu. Bu yönü de onun eski atışmalara göre farklılığını öne çıkaran özelliklerinden biri idi. Halkın ilgisini çeken türlerden biri de lirik şiirdi. XIX – XX. Yüzyılların balarında lirik şiir söyleyen şairlerin sayısında da artış olmuştur. Bu yüzyılın şiir ve şarkılarında sevdalı gençlerin özgürlüklerini savunan mücadelecı bir ruha çok rastlanırdı.²⁷

XX. yüzyılın başlarında Kazak Folkloru türlerinin yapısı bölgelere göre yeni özellikler kazanmaya başlamıştır. Örneğin, Kuzey ve Merkez Kazakistan’da şarkı ve

²⁴ **Ceditçilik:** Rusya Türkleri arasındaki yenileşme hareketinin adıdır. “Cedit” kelimesi ilk defa 1884’te İsmail Gaspıralı’nın açtığı ilk “Ysul-ı Cedit” mektebi ile geçmektedir.

²⁵ Koç, İsina, Korganbekov, **a.g.e.**, s.31-32.

²⁶ **A.e.**, s.34.

²⁷ Koç, İsina, Korganbekov, **a.g.e.**, s.34-35.

şiiir sanatı daha çok gelişirken, Batı Kazakistan’da nazım türleri ile kahramanlık destanları, Güney Kazakistan’da ise kahramanlık destanlarıyla birlikte aşk destanları daha çok ilgi görüyordu. Bunların en büyük sebebi Kazakların eski göçebe hayat tarzını benimsemeye başlamıştır.²⁸

Dini eğitimleri oldukça ilerlediğinden, folklor eserleri örnekleri de arttı, halka el yazısı veya matbu metinler şeklinde ulaşıyordu.

XX. yüzyılın başlarında destanla birlikte Kazak folklorunun masal, atışma, şiiir şeklindeki türleri da ortaya çıkmaya başlamıştır. Arap ve Fars edebiyatının türlerini kendilerince yorumlayan şairlerin ayrı bir grubu, bu durumda farklı bir özellikle ortaya çıkmaya başlamıştır. Yazılı atışma türleri doğmuştur. Mektup şeklindeki atışmalarda birbirlerinin bilgi seviyesini, okuma yazma kültürünü, dini bilgilerini ölçmeye dayalı atışmalar boy göstermeye başladı. Doğu klasikleri, Rus şair ve yazarların eserleri de Kazak folklorunu etkilemiştir.²⁹

2.1.3. XX. Yüzyıl Sovyet Dönemi Kazak Folkloru

Genel olarak folklorun gerilediği dönem, ilimle teknolojinin ve yazı kültürünün geliştirdiği dönemdir. Sovyetler döneminde Kazak folkloru gelişmesini birden yavaşlattı, folklorun birçok türü hayatını kaybetti. Sovyet hükümeti kurulur kurulmaz, okuma yazma seferberliği başlatılıp, hemen uygulamaya geçilmesi folklorun gerilmesinin asıl sebebi olmuştur. Siyasi, sosyal ve ekonomik zorluklar ile milli kültüre karşı duran sosyalist tutumu da Kazak folklorun gelişmesine engel olmuştu. Cereyan eden iç savaşın önemli merkezlerinden biri olan Kazak topraklarında 1922’de büyük bir kıtlık yaşandı. Bu dönemde Kazakların büyük kısmı dış ülkelere göç etti. 1937 yılında Kazak aydınlarının hemen hemen tamamını yok eden soykırımı, Rus siyasetinin sonuncuydu. 1941-1945’te İkinci Dünya Savaşı Kazaklara çok büyük kayıplar getirmişti. Halk arasında kadın erkek dengesi bozulduğundan kadınlar ve çocuklar erkeklerin ağır işlerini yapmak zorunda kaldılar.³⁰

²⁸ A.e., s.38.

²⁹ A.e., s.39-40.

³⁰ Koç, İsina, Korganbekov, a.g.e., s.40.

Böyle bir ortamda folklorun durgunluğu yaşandı ve ortaya konan eserler arasında ise kaygı, keder ve acıları işleyen eserler çoğaldı. Sovyet siyasetini ortaya çıkaracağından bu dönemde bu türleri derlemek, yayınlamak, araştırmak mümkün olmamış ve çoğu unutulmuştur.

Sovyet ideolojisinin esas aldığı görüş ateizm ve sınıf bakış açısı idi. Bu bakış açısı gereği, eski inançları ve İslam dinini konu eden şiir ve şarkıların, zengin köy ağaları ile yöneticileri, hanları, kahramanları metheden eserlerini söylenmesine, icra edilmesine yasaklar getirilmiştir. Tanrıya dua dilekleri de çocuk eğitimiyle ilgili geleneklerle ilgili merasim şiirleri, sözler güzel şekilde muhafaza edilmiştir.³¹

Masal, efsane gibi eski türler halk arasında sözlü olarak icra edilse de az sayıda örnek mevcuttu. Ama masal türündeki destanlar, sözlü hikâyeler, fıkralar halk arasında geçerli olduğunu göstermiş oldu. Bazı türler eski özelliklerini kaybedip şekil değiştirdi. Kazak folkloru yeniden gelişmekte olan halk kültürünün diğer alanlarını da büyük ölçüde etkilemiştir. Sovyet döneminde Kazak folkloru kendinin milli kültürünün besleyebilecek güce sahip olduğunu ispatlamıştır.

2.1.4. Günümüz Kazak Folkloru

Günümüz Kazak folklorunun durumu, Sovyetler dönemindeki durumuna benzemektedir. Bazı türlerin tekrar canlanması imkânı doğmasına rağmen, halkın hasret kaldığı şiir ve şarkılar artık geleneklerden, milli değerlerden uzaklaşmıştır. Eski örf ve adetlerin tekrar canlanmasına bağlı olarak bazı folklor türleri yeniden canlanarak bazı değişiklikler kazanmıştır. Geleneklerle ilgili olup, canlanan bu folklor türlerine bayramlardan biri olan “Nevruz” bayramı ve dini bayramların kutlanmasını örnek olarak verebiliriz. Aile içi gelenekleriyle ilgili merasim biçimlerinin çoğu büyük ölçüde gelişti. Çocuk büyüme geleneğiyle ilgili söylenen şiir ve şarkılar, Sovyetler dönemindeki gibi gizli olarak değil, açıkça yapılmaya başlanmıştır.³²

³¹ A.e., s.42.

³² A.e., s.45.

Atışma türü, Sovyetler dönemindeki siyasi bağımlılıktan kurtularak Sovyet döneminden sonraki açıklık ve değişim ilkesinin yansımasının bir göstergesi olarak gelişerek devam etti. Atışmalar tamamen şekil değişimine uğrayarak büyük sosyal problemleri propaganda şeklinde konu olmaya başladı. Eskiden sadece bir sahne gösterisi olarak sunulan atışma, sonraları daha ziyade televizyonda seyredilen bir program türüne dönüştü.³³

Sovyetler döneminde “Poçemu u Lastoçki Hvost Rojkami?”, “Aksak Kulan ve Djuçi Han” gibi masallar televizyonlarda çizgi film olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁴

Kazak kahramanlık destanı uzun ve zor bir gelişme seyri göstermiştir. Sovyetler döneminde Kazak destanın Türk-Moğol destan geleneğindeki yerinin tespiti için destanın ortaya çıkışı, sanatsal muhtevası, dil özellikleri, tipoloji ve tarih bakımından incelenmiştir.³⁵

2.2. KAZAK MASALLARI

Masallar folklorun belli başlı türlerinden olup sade bir dille sözlü olarak anlatılan türlerinden biridir. Bunlar halkın sözlü geleneğinin gösterişli hikâyeleridir. Masallarda acayip, garip durumlar ve olağanüstü söyleyişler bulunmaktadır. Masalın bütün türleri kendi hususiyetleri belirtilerek incelenmiştir. “Ertegi” deyişi; geçmiş “erte”, geçmişte “ertede”, geçmiş zamanlardaki “ertedeki” anlamındadır. Bazen “ertek” şeklinde de söylenir. Masalı söyleyene “ertekşi” veya “erteğişi” denilir. Birçok masalın başında bu isim aynı şekilde söylenir. Kazak masalcılarının tamamı masala; eskide bir zengin varmış, önceki zamanda bir han varmış, evvel zamanda ihtiyar bir adam varmış veya üç yiğit kardeş varmış şeklinde başlar. Bazen “ertek, ertek erte eken” tekerlemeli biçimlerde de başladığı görülür. Böylece, masalın

³³ S. Kaskabasov, **Rodniki İskustva. “Kazahskoye Folklornoye Naslediye i Sovremennaya Kultura”**, Almatı, Öner, 1986, s.96.

³⁴ Kaskabasov, **a.g.e.**, s. 121.

³⁵ R. Ş. Smagulova, **Literatura i Folklor Kazahstana. “O Meste Eposa Er-Targın V Sisteme Kazahskoy Epiçeskov Traditsiyi”**, Karaganda, y.y., 1983, s.104-110.

başında, alışılmış sözler kullanılarak anlatılacak hadise tanıtılır. Böyle yapılarak dinleyicinin aldığı bu bilgi masalı daha dikkatli dinlemesini sağlar.³⁶

Masal, halkın işinin olmadığı zamanlarda; özellikle kış gecelerinde anlatılır ve dinlenir. “masal” halkın eğlencesi olarak düşünülmelidir. Masal içinde sosyal, tarihi, siyasi hususiyetleri bulunduran halk ürünlerindendir.

Kazak masallarında; Üysin, Kanglı boylarının zamanından başlayıp, Kıpçak halkından ve Moğol hücumları zamanından beri anlatılan olaylar pek çok şekilde yer almaktadır. Kazak halkının tarih sahnesine çıkmadığı, Müslümanlığı henüz kabul etmediği eski dönemlere ve o dönemlerde yaşayan boylara ait pek çok masal bulunmaktadır. Dünyayı tanıma, dine inanma alanında Budizm, Şamanizm hakkında masallar olduğu gibi eski İran ve diğer ünlü dinlerin tesirinde oluşan masallar da vardır. O zamandan beri Arap ve İran kültüründen kitaplar vasıtasıyla Kazak edebiyatına geçmiş pek çok masal da bulunmaktadır.³⁷

Masallar insan kültürü açısından büyük önem taşır. Pek çok masalın iyi sonuçlarla bittiği, iyilerin zafere ulaşip kötülerin, bazen muzaffer gibi görünmelerine rağmen daima yenilip cezaya çarptırıldığı görülür. Masalların mutlaka öğüt veren bir kısmı bulunur. Masalların öğüt veren kısımları daha ziyade iyi ahlâka, doğruluğa yöneltmek gayesini güder. Ahlâkî değerler daima ön plândadır ve dikkatle korunur. Masalın çocuk eğitiminde önemli rolü olduğunda çocuk terbiyecileri ittifak halindedirler. Çocuklar iç içe girmiş uzun masalları sevmezler. Çocuklar için daha çok kısa ve kahramanları daha ziyade hayvan olan masalları tercih edilmelidir. Çocuklar ilk kahramanlık derslerini, fedakârlığı masallardan öğrenirler. Büyüklere itaatsizlik, yaramazlık, yalancılık, nasihatlerini anlamayan yavru yasak çeşmenin suyunu içip keçi olan yaramazın masalını can kulağıyla dinler. Masalların kahramanları çocuklar için vatan, milletseverliğin ve fedakârlığın birer güzel örnekleridir.³⁸

³⁶ Ali Abbas Çınar, **Muhtar Avezov ve Folklor Yazılarından Seçmeler**, Ankara, Bilig Yayınları, 1997, s.67.

³⁷ Çınar, **a.g.e.**, s.68.

³⁸ Abay Düysenbayev, “Qazaq Ertegileriniñ Eljandilikka Tarbieleydegi Roli.”, **Ulağat**, No:4, Temmuz-Ağustos 2008, s.46-50.

2.2.1. Kazak Masallarının Şekil Özellikleri

Masallar, sözlü kültürümüzün en güzel örnekleridir. Kitle iletişim araçlarının fazla yaygınlaşmadığı dönemlerde anlatılması günlerce süren masallar; hoşça vakit geçirmek için yegâne vasıtalar idi. Usta anlatıcının etrafına oturan dinleyiciler, bir taraftan işlerini yaparken bir taraftan da Zümrüdüanka'nın sırtında masal dünyasına doğru süzülüp bazen yedi başlı ejderha ile savaşırlar; bazen de padişahın kızına kavuşmak için türlü imtihanlardan geçerlerdi.³⁹

Masalların dış yapısıyla ilgili özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Masallar, bir destan veya halk hikâyesi kadar uzun olmasa da uzun metinlerdir. Anlatılması birkaç gece devam eden masallar vardır. Ancak bu tür örnekleri sadece “asıl halk masalları” ve “peri masalları” grubunda görebiliriz.

2. Masallar genellikle nesir şeklindedir. Ancak bazı masallarda anlatıcıya bağlı olarak manzum parçaların ilave edildiği görülür. Bu manzum bölümler genellikle anlatıcısı tarafından sonradan yapılan eklemelerdir.

3. Masalların başında, ortasında ve sonunda, “formel”, “kalıp ifade”, “tekerleme” gibi klişe sözler vardır. Formeller, masal anlatıcısının ustalığını da ortaya çıkarır. İyi bir anlatıcı, uygun yerlerde belirli formelleri rahatlıkla kullanırken, bazı masallarda “başlangıç” ve ”bitiş” dışında formellere rastlanmaz. Kazak masallarda en çok rastladığımız formeller aşağıdaki gibidir:

- a. Başlangıç formelleri (Este jok, eski zamanda; bayağı ötken zamanda; eşki jüni börte eken, kuyırık jüni uzun eken vb.)
- b. Masalın ortasında (Abakaltay anam-oy, kaydan keldin balam ay? Ay men Kündey vb.)
- c. Masalın sonunda (Barşa murat basına jetip, sakalı siyraüına jetip, bir jan ötipti vb.)

³⁹ Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, **Kazak Masallarından Seçmeler**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2003, s.14.

Bazı anlatıcılar birkaç masalı birleştirerek tek masalmış gibi anlatabilir. Burada anlatıcı, konular arasında bağlantılar kurarak, bir masalı bir başka masala rahatlıkla bağlar.

4. Masalların dili, halkın anlayacağı şekilde açık ve sadedir. Masalların anlatıcısı da dinleyicisi de halktan kişiler olduğu için anlatım dili olarak halk dili tercih edilmiştir.

5. Masal metni içerisinde, efsane, dua, mani, türkü, bilmece, ağıt vs gibi halk edebiyatının diğer türlerden örneklerle de rastlanır.⁴⁰

2.2.2. Kazak Masallarının Muhteva Özellikleri

Masallarda iyilik, doğruluk, bilgi ve iffetlilik vs. gibi çeşitli konular ortaya konulmaktadır. Bazı masallarda ise tamahkâr, namert, ahlâksız tipler yer almaktadır.

Masalların kendilerine mahsus bir takım özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Masallarda Olağanüstü Olaylar yer almaktadır.

- a. Sık sık bir göz açıp kapama anında çok uzak diyarlara gidip gelinebilir.
- b. “Şekil değiştirme” motifine rastlanır.
- c. Ölen bir varlık, olağanüstü bir şekilde yeniden canlanır.
- d. Hastaların tedavisinde olağanüstü iyileşmeler görülür.

2. Masalların kahramanları olağanüstü özelliklerine sahiptir. Bir masal metni içerisinde, kahraman olarak insanların dışında, cinlere, perilere, hayvanlara ve soyut kavramlara da rastlanır.

- a. İnsanlar, kahramanlar içerisinde bazıları, halktan kişilerin özelliklerini gösterirken, bazıları da insanüstü özellikler gösterir.
- b. Masallarda geçen hayvanları iki grupta değerlendirebiliriz.

⁴⁰ Alptekin, a.g.e., s.14-16.

b.a. Gerçek hayvanlar, daha çok hayvan masallarında görülür. Bu tür masallarda, çeşitli hayvanlar sembolize edilerek, insanlara ders verme gaye edinildiği için, her hayvanın sembolik bir anlamı vardır. Örneğin tilki (tülki) kurnazlığı, ayı (ayü) ahmaklığı, kurt (qasqır) gücü temsil eder vs. Bunun dışında at gibi kahramanlara yardımcı olan hayvanlar da olağanüstü özellikler gösterirler.

b.b. Hayvan şekline giren diğer varlıklar genellikle perilerdir. Bunlar insan gibi konuşup, insan gibi hareket ederler. Ayrıca, büyü veya beddua ile hayvan şekline giren insanlar da vardır.

3. Masallar büsbütün gerçek dışı ülkelerde cereyan eder. Masal çevreleri hiçbir coğrafi mekâna bağlanamaz. Bazen gerçek şehirlerin masallarda geçtiği olsa da bunlar sadece birer isimden ibarettir.

4. Masal kahramanlarının dua ve bedduaları gerçekleşebilir.

5. Masal kahramanlarından bazıları sembolik tiplerdir ve karakteristik özellikler gösterirler. Örneğin; büyük kardeşler: kıskançlığı ve kötülüğü, üvey anne: kötülüğü ve zulmü, yaşlı adam: iyiliği ve yardımı sembolize eder.

6. Kahramanlar, genellikle olağanüstü yardımcıları sayesinde başarıya ulaşırlar. Ayrıca, kahramanların sahip olduğu bazı sihirli eşyalar da onlara yardımcı olur.

7. Bütün masallarda, dinleyicileri iyiliğe, güzelliğe, doğruluğa, dürüstlüğe, çalışkanlığına sevk eden bir mesaj vardır. Bu sebepten her masalın sonunda iyiler mükâfatlandırılır, kötüler ise cezalandırılır.

8. Masalların konusu çeşitlidir. Bazıları olağanüstü bir şekilde anlatılırken, bazıları ise gerçek hayattan izler taşır.

9. Masallarda anlatıcının durumuna göre, dini inanışlarla ilgili dini bilgiler de görülür. Anadolu sahasında anlatılan masallarda İslami inanışın hâkim olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.3. Kazak Masallarının Sınıflandırılması

Kazak masallarının konuları açısından sınıflandırılması aşağıdaki şekildedir:

a. Qıyal-Ėajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]

Kazak masallarının çoğunluğunu oluşturan bu masalların kökleri çok eskilere dayanmaktadır. Bunun sonucu olarak da çok farklı değişikliklere uğramıştır. Hatta eski yapıları bozularak yeni eklerle geliştirildiği de görülür.

b. Xayvanattar Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları]

Kahramanları hayvanlar olan bu masallar da çok eski zamanlara kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Bozkurdun önemli bir yerinin olduğu bu tür masallarda tilki de sayıcı pek çok masalda görülür.

c. şınşıl Ertegiler [Gerçekçi Masallar]

Gerçekçi Masalların örnekleri Kazak masalları arasında oldukça fazladır. Halkın dünya görüşünü, ev ve toplum hayatını, sıkıntılarını, dertlerini, isteklerini dile getiren masallar bu gruba girer.

d. Salt Ertegiler [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]

Masalların başlıca konuları; nasihat verme, akıllı yiğit, güzel kız, ikiyezli sevgili, üvey annenin düşmanlığı, kader ile baht vb.dir. Bütün bu masallarının temelinde adalet ve akıl önemli; ahmaklarla ise alay edilmektedir.⁴¹

e. Küldirgi Ertegiler [Güldürü Masallar]

Masallar çocuklara ve büyüklere ders vermek, belirli sonuçlara ulaşmak için kıvrak bir zekâ ile gülünç olaylar üzerine kurulmuştur. Toğız Tongıldak, Bir şinkildek, Ur Tokpak, Kanbak şal, Ayalı Tazşa, Kuv Bala, vb. bu masalların kahramanlarıdır.

⁴¹ Qazaq Sovet Ensiklopediyası, “Salt Ertegiler”, **Kazak Sovyet Ansiklopedisi**, C: IX, 1976, s.626.

f. Aңыз Ertegileri [Menkıbeli Masallar]

Başlıca özelliği tarihte yaşamış kişilerin hayatları etrafında oluşmasıdır. Bunlarında önde gelenleri; Korkut, Asan Kayğı, Aldar Köse, Jirenşe ve Koja Nasır'dır.⁴²

Masal üzerine yapılan sınıflandırma çalışmaları arasında yer alan çalışmaların ilki Antti Aarne'ye aittir. Stith Thompson ise bu sınıflandırmayı genişletmiştir. Kazak masallarının tasnifini yapanlar genelde dünyada kabul görmüş olan Anti Aarne-Stith Thompson sınıflamasına yakın bir yol takip etmişlerdir. Kazak Masallarıyla ilgili olarak yapılan sınıflandırmalar benzer şekilde fakat farklı terimlerle yapılanları da vardır.

1. Qıyal-Ğajayıp Ertegiler (Olağanüstü Masallar)
2. Hayvanattar Jayındağı Ertegiler (Hayvan Masalları)
3. Şınşıl Ertegiler (Gerçekçi Masallar)
4. Salt Ertegileri (Günlük Hayat ile İlgili Masallar)
5. Küldirgi Ertegiler (Güldürücü Masallar)
6. Anız Ertegiler (Menkıbevi Masallar)⁴³

Kazak masalları ile ilgili başka tasnifi ise Muhtar Avezov'a ait olup aşağıdaki şekildedir:

1. Batırlık Ertegiler (Kahramanlık Masallar)⁴⁴
2. Qıyal-Ğajayıp Ertegiler (Olağanüstü Masallar)
3. Hayvanattar Jayındağı Ertegiler (Hayvan Masalları)
4. Novellalık Ertegiler (Nüvel Masalları)
5. Satıralık Ertegiler (Mizahi Masallar)

⁴² **Türk Dünyası Edebiyat Tarihi**, C:II, Ankara, ATDTYK Atatürk Kültür Merkezi, 2002, s.297-298.

⁴³ Alptekin, **a.g.e.**, s.27.

⁴⁴ A. Konıratbayev, **Qazaq Folklorınıñ Tarihi**, Almatı, y.y., 1999, s. 55-78.

Konıratbayev”in aynı çalışmanın bir başka yerinde ise masalları aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır:

1. Mifologiyalık Ertegiler (Mitolojik Masallar)
2. Hayvanattar Turalı Erteciler (Hayvan Masalları)
3. Realistik Ertegiler (Gerçekçi Masallar) şeklinde sınıflandırmıştır.

2.2.3.1. Kazak Kahramanlık Masalları (Batırlık Ertegiler)

“Kahramanlık Masalları” terimi folklor biliminde dört değişik anlamda kullanılır. V.M. Jirmunski bu tür içerisine Güney Sibirya’daki Türk ve Moğol halklarının eski destanlarını da alır. Rus araştırmacısı A. Astahova ise kahramanlık masal türüne halk destanının kahramanlar hakkında son dönemde ortaya çıkan masallarını dahil eder. Bununla birlikte kahramanlık muhtevalı olağanüstü masallar da bu grup altında ele alır. Kazak masalları grubunda kahramanlık masallarının da yer almakta olduğunu M. Avezov da belirtmişti. “Kahramanlık Masalları” terimini ilk defa V.V. Radlov ortaya atmıştır.⁴⁵

Kahramanlık masalları, kişinin kahramanlık gösterip kendini ispat ettikten sonra evlenmesini, değişik yaratıklarla, devlerle mücadele etmesini, boyunu ve halkını korumasını konu edinir. Kahramanın evlenmesi, gelecek yârini arayarak uzun bir yola çıkmasıyla başlar. Bunun temelinde aynı boydan olan kızla erkeğin evlenmesini yasaklayan örf ve adet yatmaktadır. Kahramanlık masallarında başkahraman, olağanüstü masallarındaki gibi bir tek korkunç hayvanlarla mücadele etmez, bununla birlikte tarihi ve gerçek düşmanlarla da savaşır. Kahramanlık masalları ilkel insan toplumun ortadan kalkmaya başladığı dönemde ortaya çıkmış buna rağmen son dönemin özelliklerini daha çok almışlardır. Kahramanlık masallarının kaynağı mit ve hikâyledir, diğeri ise olağanüstü masallardır. Kahramanlık masallarının konusu çok geniş değildir. Bu masallarının iki alanını kahramanın gelecekte evlilikle ilgili sınavdan geçmesi ve çeşitli olağanüstü

⁴⁵ Koç, İsina, Korganbekov, **a.g.e.**, s.104

yaratıklar ve düşman askerleriyle mücadele etmesi oluşturur.⁴⁶ Kazakların kahramanlık masallarını ortaya çıkışı ile konusu bakımından iki gruba ayırıyoruz.⁴⁷

1. Arkaik Kahramanlık Masalları

2. Sonraki Dönemlerde Destanlardan Ortaya Çıkan Masallar.

Kahramanlık masallarının konusu, kompozisyonu ve olay örgüsü aşağıdaki gibidir:

1. Giriş. Kahramanın Dünyaya Gelişi.

2. Kahramanın Evlenme Çağı.

3. Kahramanın Evliliğinden Sonraki Hayatı.

İkinci grupta yer alan masalların konusu geniş olmadığından kahramanın hayatı daha da sınırlıdır. Bu gruptaki masallar, kahramanlık destanların nesri şeklindedir. Kahramanlık destanlarındaki gibi kahramanın yardımcısı olan at⁴⁸ ve sevgilisi de ideal bir tarzda gösterilir.

2.2.3.2. Kazak Olağanüstü Masallar (Qıyal-Ėajayıp Ertegiler)

Olağanüstü masallar, Kazak masallarının en çoğunu oluşturur. Bunlar kökü çok eskilere dayanan, tarihi en eski olan masallardır. Eski olması sebebiyle, üzerinden çok zaman geçtiğinden, en çok değişikliklere uğrayan masallardır. İlk önce geçmişteki kalıpları bozularak yeni ilaveler yapılmış, benzer masallarla birleşerek karışan ve değişen masalların sayısı çoktur. Olağanüstü masallarının belli başlı iki sahası vardır. Birincisi, Kazakların kendine ait olan, geçmişten gelen masallardır. İkincisi ise çeşitli yollarla, bir halktan diğer bir halka geçerek oradan Kazaklar arasına yayılan ve meşhur olan “alıntı” masallardır. İkinci grupta Kazaklar arasında çok yayılmış Hint, Fars ve Arap masallar bulunmaktadır. Hazar Denizi etrafında olup

⁴⁶ Detaylı bilgi için bkz. Seit Kaskabasov, “Batırlıq Ertegiler”, **Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi**, C:IV, 1989, s.174-175.

⁴⁷ **A.e.**, s.104.

⁴⁸ Daha fazla bilgi için bkz. M. Karatayev, **Estetika Kazahskogo Folkloru**, Almatı, y.y., 1976, s.11.

Doğu halklarıyla geçmişte ilişkileri olan ve birlikte yaşayan diğer birçok halkın masalları Kazaklar arasında yayılmıştır. Özellikle geçmişten beri ilişkileri olan, son yüzyıllarda Ruslar ile artan ilişkileri sayesinde birçok masal alınmıştır.⁴⁹

Animizm izleri olağanüstü masallarının hepsinde vardır. Olağanüstü masallarda eski insanların sadece kozmogoni anlayışlarını değil, hayvan besleyen toplumun ekonomik yaşamını ve hatta birçok masal kahramanının sosyal temelini işaretini buluruz.

Olağanüstü masallarının konusuna, estetiğine, yapısına kahramanlık destanların tesiri büyüktür. Bu masallarda kahramanlık destanlarında olduğu gibi değişmeyen bir başlangıcı ve bitişi vardır. Çok yaygın olan bu masallarda son dönemdeki boy özellikleri geniş şekilde yer almıştır. Masalın başlangıcında kahramanın yaşlı anne babasından ve kahramanın dünyaya gelişinden bahsedilir.⁵⁰

Olağanüstü masalların esas kahramanları halkın temsilcileridir. Halkın eskiden baş edilmesi zor doğa güçlerine karşı koyacak, günlük hayatta hayvanlarla mücadele edecek güçlü yiğidi, pehlivanı, nişancısı vardı. Sonraki dönemlerde ise, boy toplumu zamanındaki halkın arzusu, kendi yurdunu yabancılardan, düşmanlarından koruyan bir kahramana sahip olmaktı. Bu kahramanlar dağılmakta olan toplum geleneğinin takipçileridir. Bu tipler, Kazakların hayatındaki baba ocağının sahibi, en küçük çocuktur. Kahraman var gücünü kullanarak, büyük zorlukların üstesinden gelirse yiğit unvanına sahip olur. Olağanüstü masallardaki önemli konu, sihirli maddelerin yardımıyla başkahramanın nice zorlukların üstesinden gelerek, muradına ermesidir. Bunlar, kahramanın evlenip han olmasıyla sonuçlanır.⁵¹

2.2.3.3. Kazak Hayvan Masalları (Xayvanat Turalı Ertegiler)

Hayvan masallarının ortaya çıkış tarihi, insanoğlu tarihinin avcılık dönemine kadar inmektedir. İnsanın kendisinden başka, canlı-cansız âlemde, geçmiş zamandan

⁴⁹ Çınar, **a.g.e.**, s.78.

⁵⁰ Koç, İsina, Korganbekov **a.g.e.**, s.103.

⁵¹ Seit Kaskabasov, “Qıyal-Ğajayıp Ertegiler”, **Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi**, C:IV, 1989, s.375-376.

beri en çok ilişkide bulunduğu bütün canlıların içinde, çok çeşitli dost-düşman hayvanlar vardır. O çeşitli, çok gizli saya saya bitiremediği sırrı çok olan, uygunsuz durumları hicveden zengin bir dünyadır. Tarihin bilinmediği zamanlarından beri insan, bu canlılar, hayvanlar âlemi sayesinde kendi âlemini de düşünerek, onların yaratılışını, hayat tarzını, farklılıklarını ve birçok hususlarını öğrenmiştir. Hayvanların hepsi de geçmişteki sayısız hayale, düşünceye, tecrübeye dayalıdır.⁵²

Hayvanlar hakkındaki masalların iki türü vardır. Birinde hayvan huy ve davranışları ile insan görünümündedir. İnsandaki kötülüğü, hataları abartarak göstermek için böyle bir yol seçilmiş, örnekler verilmiştir. Hayvan karakterlerini anlatmanın ikinci bir türü vardır. Bu da hayvanın hayvan olarak anlatılmasıdır. İnsan, onun yaratılışını kendi aklıyla bularak, açıklayıp göstermek istemiştir. Hayvanların gizli anlaşıma hususuna, ayrıca hayat tarzına, bilhassa gizli sırlarına hayret edilmiştir. Olağanüstü gücüne, kudretine, vefakârlığına inanılarak güvenilmiştir.⁵³

Eski dönemlerdeki mitler gibi, avlanırken hayvanlara taparak onları öven şiirleri, hikâyeleri ilahiler gibi kutsal saymışlardır. Hikâyelerdeki hayvanların hareketleri, o dönemlerde bir gerçek olarak kabul edilmiştir. Çünkü bu hikâyeler totemizm ve büyü üzerine kurulmuştur. İnsanoğlu geliştikçe önceleri kutsal sayılan şeyler değişik şekilde kabul edilmiş, hatta eleştirilmiştir. Hayvanlar hakkındaki masallar artık büyüleyici özelliğini yitirerek, alegorik hale gelmiştir. Eskiden iyi olarak anlatılan hayvanlardan bazıları alaylı şekilde tasvir edilmektedir. Masallarda insanlarla hayvanların davranışları mecazi anlamda verilir. Bunlarda, sınıflara ayrılmış toplumun etkisi fark edilir. Hayvan masalları üç gruba ayırmak mümkündür;

1. Mit özelliğini kaybeden etiyolojik masallar.
2. Dünya halklarının hayvanlarla ilgili destanını oluşturan klasik masallar.
3. Fabl masallar.

Mit özelliğini kaybetmiş etiyolojik masallarda sinkretik özellik daha da ağırlıklı olmaktadır, sabit bir kompozisyon bulunmaz. Bunlar etiyolojik muhtevası

⁵² Çınar, a.g.e., s.88.

⁵³ A.e., s.89.

bakımından mitlere benzer. Hayvan tipini tasvir etme, onun karakterini değerlendirme bakımından masala haz özellikleri öne çıkar. Masalın bu türünde alegorik nitelik daha da fazladır. Etiyolojik masallarının klasik benzer tarafı çoktur. Klasik masallarının sonu bazen etiyolojik özellikler taşır. Hayvanlara verilen vasıflandırma genellikle bu ikisinde aynı derecede olur. Etiyolojik masallar, bazen hayali masallarda geçen olaylardan istifade eder. Bu sayede çeşitli insani problemleri de ortaya atar. Bu masallarda hayali masalların kahramanlarından olan ejderha, dev vb. unsurlar da yer alabilir.⁵⁴

Hayvan masalları her halkın folklorunda çok yaygın bir masal türüdür. Bu masalların konusu ile anlamı birçok milletin masallarıyla ortak benzerlikler göstermektedir. Bu durum toplumsal ve siyasi durumun benzerliğinden dolayı meydana gelmiştir. Hayvanlar hakkındaki klasik masalların, sosyal ve ahlaki önemi açıkça fark edilmektedir. Bazen sınıflar arası ilişkiler de kendini hissettirmektedir. Bu tür asalların yergi özelliği belirli bir dereceye kadar yükselmiştir. Masallarda yaygın olarak yer alan tilki, her zaman hile yoluyla iyiliğe ulaşır, bazen yenilgiye de uğramaktadır. Tilki tipinde galip gelme özelliği kalıplaşmış bir kuralı göstermektedir. Tilki bazen kendisinden güçlü olanlara mağlup olur. Masallardaki her bir hayvan kahramanın kendisine has alegorik niteliği mevcuttur. Örneğin; aslan her zaman üst düzey yöneticileri göz önüne getirir. Kurt ise yırtıcı, tilki kurnaz, ayı saf ve sakardır.⁵⁵ Bu tür masallarda at, tipiyle çok karşılaşmayız çünkü at Kazak folklorunda poetik bir kahraman olduğu için daha çok destanlarda karşılaşırız.⁵⁶

Hayvan masallarının milletlerin tamamında ortak özellikleriyle birlikte milli özellikleriyle de görülmektedir. Özellikle de, mekân tasvirinde Kazaklar genelde uçsuz bucaksız bozkırı tasvir ederler. Masalların kaynağı, çeşitli halkların edebi eserlerdir. Hintlerin “Totınama”(Dudunama), “Kalile ve Dimme” vb. kitaplarda geçen fabl masallarının çoğu Güney Kazakistan’da özellikle de Türkistan’da derlenmiştir. Bunun sebebi de Kazaklar diğer Türk halklarıyla birlikte sıkı bir ilişki

⁵⁴ Qazaq Sovet Entsiklopediyası, “Xayvanattar Jayındağı Ertegiler”, **Kazak Sovyet Ansiklopedisi**, C:X, 1977, s.559.

⁵⁵ Seit Kaskabasov, “Januvarlar Turalı Ertegiler”, **Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi**, C:IV, 1989, s.250.

⁵⁶ Koç, İsina, Korganbekov **a.g.e.**, s.102.

kurmalarına bağlayabiliriz. N. A. Krılov gibi Rus yazarların fabl şiirleri de Kazaklar arasında bir masal olarak yayılmıştır. Bunların hepsi milli özellikler kazanmıştır. Fabl masallarının klasik masallardan farkı, bunlarda hayvanların tasvirindeki farklılıktır. Onların muhtevasında, herhangi bir aforizmi ispatlamaya yöneliktir.⁵⁷

2.2.3.4. Kazak Günlük Hayat ile İlgili Masallar (Salt Ertegiler)

Günlük hayatla ilgili masallarının konuları çok geniştir. Bu masallarının başlıca konular; nasihat, akıllı yiğit, akıllı kız, riyakâr sevgili, üvey annenin düşmanlığı, hanın ihaneti, baba ile çocuk, ağabeyler ve kardeşler, kader ve baht, hırsızlar ve sahtekârlar hakkında anlatılan olaylardır. Bunların hepsinde işlenen temel düşünce: yönetici ve adaletsizlik, zulüm ve düşmanlık, zenginlik ve fakirlik, baht ve bahtsızlık, iyilik ile kötülük, akıl ile akılsızlık aynı anda karşı karşıya konulmaktadır. Bu gruptaki masallarda, ev hayatındaki saflık ile ihanet, güçlülük ile güçsüzlük gibi konular işlenmektedir.⁵⁸

Günlük hayatla ilgili masallar yapı ve muhteva bakımından farklılık gösteren bir türdür. Bu tür masallarda masal kahramanları genellikle fakir, yoksul, güçsüz, kuvvetsiz, yalnız bir insandır. Hayat mücadelesine, zorluğuna düşen kişi genel olarak görgüsü ve edebi az olan gençtir. Kendisinin dostu, arkadaşı yoktur. Genellikle bu kişi, hayatta toplumda karşılaşılabilecek genç neslin temsilcisidir. Masal, bu tür gençleri örnek göstererek akıl ve nasihat verir. Masallarda başarmak için mücadele etmenin çeşitli yollarını göstermek amaçlanır. Aynı zamanda bu tür masallardan oluşan terbiye, bu anlamları yüklenerek hayatın kurallarını verir.⁵⁹

2.2.3.5. Kazak Nüvel Masalları (Novellalık Ertegiler)

Nüvel⁶⁰ masallardaki unsurların çoğu yeni ve özeldir. Burada fantastik unsurlar da mevcuttur, ama onun kalitesi olağanüstü masallara benzemez. Ondaki hayal çok süslüdür, eski mitolojik kavramlarla, dini inançlarla olan köken ilişkisini

⁵⁷ Koç, İsina, Korganbekov **a.g.e.**, s.103.

⁵⁸ Çınar, **a.g.e.**, s.98.

⁵⁹ Çınar **a.g.e.**, s.99.

⁶⁰ **Nüvel**, kısa roman olarak değerlendirilebilecek; romandan kısa, hikâyeden uzun olan bir edebî türdür.

göstermiştir. Bu yüzden değişken unsurlar, başka bir şekil alarak, yalnız kahramana has özelliklerini muhafaza eder. Nüvel masallarda çok ilgi çekici, korku veren durumlar, insanın kaderi, aile ve sıra dışı olaylar söz konusu olur. Masalların temel amacı ibret vermek, terbiye etmektir. Bu masaların asıl fikri, akılla maksada ulaşmaktadır.⁶¹

2.2.3.6. Kazak Gerçekçi Masallar (Şınşıl Ertegiler)

Gerçekçi masallar, Kazak masallarının en çok görülen türlerinden biridir. Olağanüstü masallar ile hayvan masallarından ayrı olan gruptaki masalların kendine has özellikleri bulunmaktadır. Halk, dünya görüşünü, ev hayatını, toplum hayatını ve yaşantısının diğer alanlarındaki sıkıntılarını, dertlerini, arzularını, mücadelelerini bu masalarda dile getirmiştir. Bu gruptaki masalların geçmiş ve yakın zamanlarda oluşan birçok çeşidi bulunur. Bu masallarını bazıları çok eski olmalarından dolayı halkın duygusunu, inancını göstermesi bakımından olağanüstü masalarla benzerlik göstermektedir. Bazı örnekleri ise yakın zamanlarda, toplumun tarihi yaşantısından ve gerçek hayatından çıktığı için gerçeğe çok yakın, sanatkârane anlatmalardır. Bu tür masallar çok uzun olmayan, sözlü olarak anlatılan gösterişli eserler olup halk romanı, halk hikâyesi, halk nesri niteliğindedir. Bu gruptaki masalarda, sosyal sınıf mücadeleleri, zulüm, halkı sömürülmesi, zulümler, baskıların yer aldığı bilinirse de, bu durum gerçekçi masalarda çok açık bir şekilde anlatılmıştır. Bu masallar, Kazaklarda yoğun bulunmasına rağmen henüz tamamen derlenip sınıflandırılmamış ve incelenmemiştir.⁶²

2.2.3.7. Kazak Güldürücü Masallar (Küldirgi Ertegiler)

Bu masallar çocuklara ve büyüklere ders vermek, belirli sonuçlar çıkarmak için kıvrak zekâ ile gülünç olaylarla kurulmuştur.

Kazak halkının anlattığı güldürü hikâyeleri içinde, öncelikle Aldar Köse ve Koja Nasır hakkındaki anlatmalardan bahsedilmektedir. Ancak onlar hakkındaki hikâyeleri genel masal türlerinden ayırmakta ve bu hikâyeleri menkıbeli masal

⁶¹ Koç, İsina, Korganbekov a.g.e., s.106.

⁶² Çınar, a.g.e., s.96-97.

grubuna da girmektedir. Güldürü masalların temel özelliği çoğunun kısa olmasıdır. Bunlar gülünç olaylardan oluşmuş, kısa olarak anlatılmış, karmakarışık anlatmalardır.⁶³

Güldürücü masallarda çeşitli sosyal sınıflardaki insanların gerçek yüzleri ortaya çıkarılır, köy hayatı anlatılır. Nüvel masallar, ahlaki propaganda yapmayı amaçlarken, güldürücü masallar toplumsal problemlerin gerçek yüzünü ortaya çıkarmayı gaye edinir. Nüvel masalda olay han sarayı ile şehirde geçer, güldürücü masallarda ise sıradan bir köyde geçer. Kahramanları zengin tabaka insanları, molla vb. tipleridir. Güldürücü masallarda sosyal sınıfların arasındaki tartışmalara sıkça rastlanmaktadır Güldürücü masallarının başkahramanı herhangi bir olayı kıvrak zekâsıyla çözmektedir.⁶⁴

2.2.3.8. Menkıbevi Masallar (Aңыз Erteğiler)

Bu gruptaki masallarının özelliği, genellikle tarihte yaşamış kişiler hakkında olmasıdır. Bunlar Kazak halkının oluşturduğu görkemli ve çoğu yapay olan anlatmalardır. Yapay olarak düşünölmelerinin sebebi, var olan gerçek veya gerçeğe yakın olay ve durumların tarihte yaşamış insanlar bünyesine bina edilmesi ve sözlü, abartılı, olağanüstü motiflerle desteklenerek anlatılmasıdır.

Tarihte, milletin hafızasında adı kalmış, halkın içinde yaptıklarıyla ün ve saygınlık kazanmış olan kişilerin gerçek hayatından ve karakterinden hareketle oluşturulan olaylar sıralanır. Bu tür anlatılar “aңыз” olarak adlandırılmaktadır. Menkıbelerin diğeri bir özelliği de anlatıda kişinin gerçek hayatındaki işi ve karakterinin yer almasıdır. Bu nedenle, kahraman hakkındaki menkıbede hayatta yaptıkları yiğitlikler abartılarak anlatılır. Gülünç durumlar ise, onun gülünç iç yapmasına, karakterine ilave edilerek zenginleştirilmiş ve abartılı bir şekilde anlatılmıştır.⁶⁵ Kazak halkının tarihiyle beraber folklorun muhafaza ettiğı bu kişiler ayrı yerde sahiptir. Bunlardan Korkut, Asan Kaygı, Jirenşe Şeşen, Aldar Köse ve Kojası Nasır gibi tarihi şahsiyetler gösterilir.

⁶³ Çınar, a.g.e., s.111.

⁶⁴ Koç, İsina, Korganbekov, a.g.e., s.106-107.

⁶⁵ Çınar, a.g.e., s.113.

İKİNCİ BÖLÜM

KAZAK MASALLAR İLE İLGİLİ DERLEME ESERLERİNİN AÇIKLAMALI BİBLİYOGRAFİK KÜNYELERİ

1. Aliş, A.

Äjemniñ Ertekleri [Ninemin Masalları]. _ Almatı: Qazaqstan Memlekettik
Körkem Ädebiyat Yayınları, 1960.

32 s., res., 16 cm.

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış resimli
bir çalışmadır.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları
bulunmamaktadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Jabayyı Jılqı
[Yabani At] s.4, Mıljın Üyrek [Geveze Ördek] s.7, Bal Arası men Jav Ara [Bal Arısı
ile Tembel Arı] s.12, Mısıqtıñ Balası [Kedinin Yavrusu] s.15, Qara Torğay men Köri
Torğay [Kara Serçe ile Yaşlı Serçe] s.18, Tentekke Sabaq [Ahmak Söz] s.21, Qorqaq
pen Batır [Korkak ve Batır] s.24, Yeki Qoraz [İki Horoz] s.26, Qazdıñ Balapanı men
Aqqudıñ Balapanı [Ördeğin Yavrusu ile Kuğu Yavrusu] s.28, Yessiz Köjek [Şuursuz
Tavşancık] s.31, Mazmunı [İçindekiler] s.32.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının
derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal.

2. Almatıkitap Yayınları

Qazaq Ertegilieri [Kazak Masalları]. _ Almatı: Almatıkitap Yayınları,
2004.

344 s., res., 25 cm.

ISBN: 9965-24-252-6

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Vvedeniye [Giriş] s.6, **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar] s.43**, Er Tostik [Er Tostik] s.44, Tri Sına Bednaka [Fakirin Üç Oğlu] s.94, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] s.123, Han i Berkut [Han ve Kartal] s.142, Çudesniy Sad [Harikulade Bahçe] s.160, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları] s.167**, Mış i Zmeya [Fare ve Yılan] s.170, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.175, Zolotaya Oslitsa i Volşebniy Zayats [Altın Eşek ve Sihirli Tavşan] s.189, **Bitoviye Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili ve Satirik Masallar] s.199**, Nakaz Otsa Sınu [Babasının Oğluna Verdiği Nasihat] s.203, Devat Krikunov i Odin Piskun [Dokuz Yaygaracı ve Bir Çığırkan] s.210, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.223, Tazşa Bala [Keloğlan] s.237, Devuşka-Padişah i Tazşa [Padişah-Kız ve Keloğlan] s.252, Skakun [At] s.261, **Predaniya i Legendı [Efsaneler ve Rivayetler] s.265**, Korkıt [Korkut Ata] s.270, Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] s.291, Lovkiy Obmanşık [Usta Hilekâr] s.313, Kak Aldar Peremudril Jirenşe [Aldar Köse'nin Jirenşe'yi Kandırması] s.320, Jadniy Bay i Aldar Köse [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.330, Çudesnaya Şuba Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] s.339, Soderjaniye [İçindekiler] s.342.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı ise “Kirispe” başlığı altında Kazak Türkçesi ve Rusça olmak üzere iki dilde S.K. Rayeva tarafından yazılmıştır. Bu kısımda, Kazak halk masallarının Kazak halkının hayatının bir parçası olduğunu ve halkının örf, adetlerini, ruhunu, hayallerini ve asırların olgunluğunu kendinde barındırdıklarından bahsedilmektedir. Kazaklar uzun kış gecelerinde aile fertleri ya da arkadaşları bir araya toplanıp büyüklerinden masalları dinlemeyi çok sevdiklerinden hatta düğünlerde, salıngaçlar önünde yapılan toplantı ve gezmelerde masallar sıkça anlatılıyordu. Masallar halkın hayalini ve olgunluğunu yansıttığından dolayı bu kadar çok sevilmiştir. Masallar, vatana sahip çıkmak, onun değerini bilmek ve korumak,

yaşlılara saygı, güçsüzlere ve yardıma ihtiyaç duyan herkese yardım etmeyi öğretmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça ve Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallar derlemesinden oluşmaktadır. Çalışma, giriş dışında “Volşebniye Skazki”, “Sazki o Jivotnih”, “Bıtoviye Satiriçeskiye Skazki” ve “Predaniya i Legendı” adlı dört bölümden oluşmaktadır. Masalara geçmeden önce her bölüm başında kendi türü hakkında kısaca bilgi verilerek özelliklerinden bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, derleme, masal.

3. Alpısbayev, T

Qazaq Xalıq Ädebiyeti: Ertegiler. [Kazak Halk Edebiyatı: Masallar]

(Haz. T. Alpısbayev)._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1988.

288 s., C: II, 24 cm.

ISBN 5-605-00223-6

ISBN 5-605-00221-X

Açıklamalar bölümü var.

Çalışmanın Amacı: Lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda verilmiştir. Kün Astındağı Kunikey Kız [Güneş Altındaki Kunikey] s.5, Altın Saqa [Altın Değnek] s.11, Jılan Qabıqtı Jigit [Yılan Kabuklu Yiğit] s.14, Elemestiñ Körgenderi [Elemestiñ Görgülü Oğlu] s.22, Qarakusbay [Karakusbay] s.23, Siqırlı Tas [Sihirli Taş] s.27, Altın Balıq [Altın Balık] s.31, Avez Hanıñ Qırıq Ulı [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.38, Kedeydiñ Uş Balası [Fakirin Üç Oğlu] s.41, Altın Jüzık [Altın Yüzük] s.52, Uşar Hanıñ Balası [Uşar Hanın Çocuğu] s.55, Malhuan Sulu [Güzel Malhuan] s.55, Jusip Mergen [Nişancı Jüsip] s.70, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.70, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.74, Davlet Kus [Zenginlik Kuşu] s.77, Asan Batır [Asan Batır] s.79, Minuar men Bibötima [Minuar ve Bibötima] s.81, Hanıñ Tilsiz Balası [Hanın Dilsiz Çocuğu] s.89, Bay men Balası [Zengin ve Çocuğu] s.92, Qanattı Qara Qasqır At [Kanatlı

Cesur Kara At] s.93, Tüs Körğen Patşa [Düş Gören Paşa] s.98, Bilmes [Bilmeyen] s.102, Karahan [Karahan] s.108, Balıkşı men Siyqırsı [Balıkçı men Hileci] s.110, Üş Batır [Üç Batır] s.111, Altın At [Altın At] s.113, Kedey men Qasqır [Fakir ve Kurt] s.115, Şayamardan Patşa [Çabuk Sinirlenen Padişah] s.115, Ağırbay Şal [İhtiyar Ağırbay] s.118, Kıran Qaraqşı [Kıran Haydut] s.123, Xan Kızı [Hanın Kızı] s.130, Tüs Satın Alğan Tazşa [Düşü Satın Alan Keloğlan] s.134, Moldanın Üyinde Okığan Bala [Mollanın Evinde Okuyan Çocuk] s.138, Karmak Salğan Jigit [Oltayı Atan Yiğit] s.141, Xan Kızın Alğan Jarlı [Hanın Kızını Alan Fakir] s.144, Qulatay Batır [Kulatay Batır] s.146, Aydahar Batır [Aydahar Batır] s.149, Karınbay [Karınbay] s.150, Jigit pen Önerli Qız [Yiğit ile Marifetli Kız] s.154, Patşa men Burkıt [Padişah ve Kartal] s.161, Bekbolat [Bekbolat] s.166, Kali men Qazi [Kali ve Kazı] s.170, Bar Onda, Akel Munda [Git Oraya Gel Buraya] s.172, Karatay [Karatay] s.177, Qulanayjarkın [Kulanayjarkın] s.180, Altın Jüzıktı Qız [Altın Yüzüklü Kız] s.182, Qasiyetti Qudıq [Ozel Kuyu] s.186, Han Şalkan [Şalkan Han] s.188, Abdirahman Patşa [Padişah Abdirahman] s.192, Aqbay [Akabay] s.202, Mahmut pen Joldas [Mahmut ile Joldas] s.209, Balasıñ Joğaltkan Künşe [Çocuğunu Kaybeden Künşe] s.214, Kulamoyın-Kuleke [Renkli Boyunlu Kuleke] s.216, Peş Kösesi [Soba Maşası] s.217, Baqıt Kusı [Baht Kuşu] s.219, Maylıqaraşas [Yağlı Karasaç] s.223, Kanay men Janay [Kanay ve Janay] s.227, Surmergeniñ Ajalı [Surmergenin Ölümü] s.230, Pırak [Kanatlı At] s.232, Ay Astındağı Aybarşa Sulu [Ay Altındaki Aybarşa Sulu] s.236, Han men Kızır [Han ve Hızır] s.243, Aydahar [Ejderha] s.244, Tüs Körğen Patşa [Düş Gören Padişah] s.245, Karaşas Qız [Siyah Saçlı Kız] s.248, Altın Pışak [Altın Bıçak] s.250, Altın Mıyızdı Kiyık [Altın Boynuzlu Geyik] s.256, Kök Siyır [Mavi İnek] s.258, Dostıq [Dostluk] s.263, Ubbe Qalasında Bolğan Amankul [Ubbe Şehrine Giden Amankul] s.265, Külse, Avızınañ Budak-Budak Gül Tusetiñ, Jılasa, Közinen Monşak-Monşak Marjan Tusetiñ Kus [Gülse: Gözünden Budak-Budak Gül Düşer, Ağlasa: Boncuk-Boncuk Mercan Düşer] s.267, Eki Jetim [İki Yetim] s.273, Etikşi [Ayakkabıcı] s.276, Tusinikter [Açıklamalar] s.278, Şarttı Qıskartuvlar [Kısaltmalar] s.285, Mazmunı [İçindekiler] s.286.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, derleme.

4. Ana Tili Yayınları

Qarlığaş: Qazaqstan Halıqtarınıñ Erteğileri [Kırlangıç: Kazakistan Halklarının Masalları]._ Almatı: Ana Tili Yayınları, 1996.

34 s., res., 17 cm.

ISBN: 5-630-00511-1-(1)

ISBN: 5-630-00518-9

Çalışmanın Amacı: Eser, Rus okullarında Kazak Türkçesi derslerinde kullanılmak amacıyla kaleme alınmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Tülki, Qoyşı, Ayu [Tilki, Çoban ve Ayı] (Kazak Masalı. Çev. E.D. Tursunov) s.3, Qarlığaş [Kırlangıç] [Kırlangıç] (Kore Masalı. Çev. E.Duysenbay) s.10, Qasqır men Jılqı [Kurt ve At] (Alman Masalı. Çev. E.Duysenbay) s.25, Qasqır Nege Ulıdı? [Kurt Neden Uluyor?] (Kazak Masalı. Çev. L. Stepanova) s.29, Mazmunı [İçindekiler] s.34.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Rus okullarında Kazak Türkçesi derslerinde kullanılmak amacıyla kaleme alınan çalışma, Rusça ve Kazak Türkçesinde olarak iki dilde hazırlanmıştır. Çalışma, Kazak, Kore ve Alman masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masalların içerisinde “Tülki, Qoyşı, Ayu” ve “Qasqır Nege Ulıdı?”adlı iki Kazak masalı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, edebiyat, masal.

5. Ana Tili Yayınları

Elü Ertegi: Qazaq Xalıq Ertegi [Elli Masal: Kazak Halk Masalları].

Almatı: Ana Tili Yayınları, 2005.

96 s., res., 18 cm.

ISBN: 9965-670-22-6

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Elüvli Elü Ertegi [Dikkate Değer Elli Masal] s.4, Altın Saqa [Altın Değnek] s.5, Jıl Bası [Yıl Başı] s.8, Qağanaq Bas, Qıl Keñirdek, Şi Borbay [Rahat Bas, Kılı Boyun, Cılız] s.10, Qasqır Nege Ulıdı? [Kurt Neden Uluyor?] s.11, Tırna men Tülki [Turna ve Tilki] s.12, İris Qaşsa, Tuvsı Qoymaydı [Zenginlik Kaçsa Akrabalar Kalır] s.13, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Baht] s.14, Elemestin Körgenderi [Elemestin Görgülü Oğlu] s.15, Avez Hanın Qırıq Ulı [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.17, Altın Jüzik [Altın Yüzük] s.21, Jüsip Mergen [Nişancı Jüsip] s.25, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.28, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.31, Davlet Kus [Zenginlik Kuşu] s.35, Asan Batır [Asan Batır] s.38, Bay men Balası [Zengin ve Çocuğu] s.40, Qanbaq Şal [İhtiyar Kanbak] s.43, Jaqsılıq pen Jamandıq [İyilik ve Kötülük] s.45, Üş Avız Aqıl Söz [Üç Ağız Akıl Söz] s.49, Qoyan [Tavşan] s.52, Tülki men Qoyan [Tilki ve Tavşan] s.53, Qartın Ulına Ösiyeti [Yaşlı Adamın Oğluna Nasihatı] s.54, Qart Pen Tapqır Jigit [İhtiyar ile Akıllı Yiğit] s.55, Önege [Örnek] s.58, Aqıldı Etikşi [Akıllı Ayakkabıcı] s.63, Ğılımannın Öneri [Bilim Adamın Önerisi] s.65, Qıdır, Baq jäne Aqıl [Hızır, Mutluluk ve Akıl] s.67, Torğay men Adam [Serçe ve İnsan] s.70, Aylaker Bala [Kurnaz Çocuk] s.70, Şal ve Kempir [İhtiyar Cadı] s.72, Tülki, Tasbaqa jäne Kene [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.74, Tülki men Maymıl [Tilki ve Maymun] s.75, Tülki men Eşki [Tilki ve Keçi] s.78, Tışqan men Jılan [Fare ve Yılan] s.78, Küşik Pen Mısıq [Enik ve Kedi] s.79, Ertegi Maqta Kız men Mısıq [Pamuk Kız ve Kedi Masalı] s.80, Qoy men Qasqır [Koyun ve Kurt] s.82, Qarğa men Kirpi [Karga ve Kirpi] s.83, Tülki men Bödene [Tilki ve Bildircin] s.84, Qotır Torğay [Uyuz Serçe] s.86, Kim Küşti? [Kim Güçlü] s.88, Arıstan men Tülki [Aslan ve Tilki] s.89, Aq Tiyyin men Qasqır [Beyaz Sincap ve Kurt] s.89, Tülki men Qırğavıl [Tilki ve Sülün] s.89, Qasqır

men Qozı [Kurt ve Kuzu] s.91, Tülkiden De Ötken Quv Qaz [Tilkiden de Geçen Kuru Kaz] s.91, Tülki men Qumıra [Tilki ve Güğüm] s.92, Ay men Kün [Ay ve Gün] s.91, Alma Pis, Avızıma Tüs [Elma Piş, Ağzıma Düş] s.91, Patşa men Diqan [Padişah ve Çiftçi] s.93, Mazmunı [İçindekiler] s.94.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı, Orazaqın Asqar tarafından yazılarak “Elüvli Elü Ertegi” başlığı altında verilmiştir. Bu kısımda Kazak masalların türlerinden, öneminden ve eserde yer alan 50 masalın özelliklerinden kısaca bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış 50 masal derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, masal, tür.

6. Aruna Yayınları

Batırlar Turalı Ertegiler [Kahramanlar Hakkında Masallar]. _ Almatı: Aruna Yayınları, 2003.

92 s., res., 25 cm.

ISBN: 9965-626-27-8

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Mazmunı [İçindekiler] s.3, Akjan Batır [Akjan Batır] s.4, Jartı Töstik [Jartı Töstik] s.11, Qerqula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.28, Batır Qoyşı [Batır Çoban] s.46, Totan Batır [Totan Batır] s.57, Nan Batır [Nan Batır] s.68, Jeztırnaqtıñ Köziñ Joyğan Batırlar [Cadının Gözünü Çıkartan Batırlar] s.83, Esekmergen [Esekmergen] s.89.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak kahramanlık masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kahraman, batır, masal.

7. Aruna Yayınları

Babuşkinı Skazki: Antologiya Kazahskih Skazok [Ninenin Masalları: Kazak Masallarının Antolojisi]. _ Almatı: Aruna Yayınları, 2005.

72 s., res., 25 cm.

ISBN: 9965-26-061-3

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.4, Slepoy Küyşi [Kör Sazende] s.5, Kak Jadnost Sgubila Skryagu [Cimri Adamı Cimriliği Onu Nasıl Mahvetmiş] s.7, Starik Şiyaz [Şiyaz Dede] s.9, Lomot Hleba [Ekmek Parçası] s.12, Umniy Sapojnik [Akıllı Ayakkabıcı] s.13, Razum, Nauka, Şçastye [Akıl, Bilim, Mutluluk] s.16, Bogaç i Znahar [Zengin ve Lokman] s.17, Samıy Dorogoy Podarok [En Değerli Hediye] s.19, Tsennoye Lekarstvo [Değerli İlaç] s.21, Han i Tri Vora [Han ve Üç Hırsız] s.23, Han i Nişiy Strannik [Han ve Fakir Seyyah] s.25, Yunnıy Tselitel [Genç lokman] s.27, Umniy Djigit i Mudraya Devuşka [Akıllı Yiğit ve Olgun Kız] s.33, Po Trudu i Çest [İşe Göre Onur] s.37, Lastočka i Malçik [Kırlangıç ve Oğlan] s.38, Hleb, Dobıty Trudom [Zorlukla Kazanılan Ekmek] s.43, Samoye Dorogoye Bogatstvo [En Kıymetli Zenginlik] s.44, Trudolübiviy i Leniviy, ili Skaz o Hlebe [Tembel ve Çalışkan ya da Ekmek Hakkında] s.44, Çemu Bit Togo ne Minovat [Kaderden Kaçınılmaz] s.47, Vosemdesyat Nebilits [Seksen Uydurma Masal] (Çev. O Janaydarov) s.49, Medebay Batır i Akşolak Arlan [Medebay Batır ve Akşolak Kurdu] s.66, Trud i Lihoradka

[Emek ve Sıtma] s.68, Şedriy Atımtay [Cömert Atımtay] s.70, Um i Bogatstvo [Akıl ve Zenginlik] s.72.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Rusçaya Aruna Yayınevi tarafından aktararak yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, nine, masal.

8. Aruna Yayınları

Äjemniñ Ertegileri: Qazaq Ertegileriniñ Antologiyası [Ninemin Masalları: Kazak Masallarının Antolojisi]. _ Almatı: Aruna Yayınları, 2005.

72 s., res., 25 cm.

ISBN: 9965-26-060-5

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başından bulunmaktadır. Mazmunı [İçindekiler] s.4, Soqır Küyşi [Kör Sazende] s.5, Altın Sanağan Aştan Öledi [Cimri Adamın Cimriliği Onu Nasıl Mahvetmiş] s.7, Şal Şiyaz [Şiyaz Dede] s.9, Bir Üzim Nan [Ekmek Parçası] s.12, Aqıldı Etikşi [Akıllı Ayakkabıcı] s.13, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Mutluluk] s.16, Payğambar men Bay [Zengin ve Lokman] s.17, Asqan Asıl Sıylıq [En Değerli Hediye] s.19, Asıl Dări [Değerli İlaç] s.21, Han men Üş Urı [Han ve Üç Hırsız] s.23, Han men Kedey Jolavşı [Han ve Fakir Seyyah] s.25, Qayırımdılıq [Genç Lokman] s.27, Aqıldı Jigit Pen Zerdeli Qız [Akıllı Yiğit ve Dikkatli Kız] s.33, Eñbekqordıñ Esesi Tügel [İşe Göre Onur] s.37, Bala men Qarlığaş [Kırlangıç ve Oğlan] s.38, Eñbekpen Tapqan Nan [Zorlukla Kazanılan Ekmek] s.43, Eñ Qımbat Baylıq [En Kıymetli Zenginlik] s.44, Eñbekqor men Jalqav Nemese Nan Turalı Añız [Tembel ve Çalışkan, ya da Ekmek Hakkında] s.44,

Jazmıştan Ozmış Joq [Kaderden Kaçılmaz] s.47, Seksek Ötirik [Seksen Uydurma Masal] (Çev. O Janaydarov) s.49, Medebay Batır i Aqşolaq Arlan [Medebay Batır ve Akşolak Kurdu] s.66, Eñbek Pen Bezgek [Emek ve Sıtma] s.68, Atımtay Jomart [Cömert Atımtay] s.70, Baylıq Pen Aqıl [Akıl ve Zenginlik] s.72.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, edebiyat, masal.

9. Asılbekov, Abdrahman

Bayşeşekter: Öleñ-Erteğiler [Kardelenler: Şarkılar, Masallar]._Almatı: Mektep Yayınları, 1985.

136 s., res., 17 cm.

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Birinci Bölüm:** Jıl Bası [Yıl Başı] s.4, Qu Qoyan [Kuru Tavşan] s.10, Köjek Pen Tiyyintay [Tavşancık ile Sincap] s.15, Maqta Qız ben Mısıq [Pamuk Kız ve Kedi] s.19, Yesek Pen Tulpar [Eşek ve At] s.23, Qayrımdı Qarlığaş [Kırlangıç] s.27, Ağaştardıñ Aytısı [Ağaçların Atışması] s.33, Mısıq pen Bürge [Kedi ve Bit] s.38, Küstileriñ Küştisi [Güçlülerin Güçlüsü] s.41, **İkinci Bölüm:** Altın Dän [Altın Tohum] s.50, Kerbaqpay [Kerbakpay] s.54, Ayırbas [Takas] s.58, Qojalaq [Kırlı] s.62, Qanbaq Qız [Kanbak Kız] s.66, Özi Kiyine Almaytın Bala Nemese Jalañaş General Turalı Ertegi [Jalanaş Generali Hakkında Masal] [Kendine Giyim Almayan Bala ya da Jalanaş Generali Hakkında Masal] s.69, Ölmes Ömir Nemese Qorqıt Turalı Ertegi [Ölmeyen Hayat ya da Korkıt Hakkında Masal] s.73, Yegizder Turalı Ertegi [İkizler Hakkında Masal] s.70, **Üçüncü Bölüm:** Siqırlı Sıbzıǵı [Sihirli Kaval] s.90, Bir Küşik Pen Bir Qurlıq

Turalı Ertegi [Bir Enik ve Bir Yer Hakkında Masal] s.103, Bayşeşekter [Kardelenler] s.116, Mazmunı [İçindekiler] s.136.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak şiir ve masallar derlemesinden oluşmaktadır. Şiir ve masallar üç bölümde karışık şekilde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, şiir, masal

10. Aytekin, Sefer

Kazak Masalları._ Ankara: Emek Yayınları, [t.y].

32 s.,18 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak Masallarını Kazak Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktararak Türkiye’deki okuyucu kitlesine tanıtmak amacıyla hazırlanmıştır.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı bulunmamaktadır. Kırk Yalan s.3, İz Sürücü s.9, Konukçul Hatımhay s.10, Hangisi Daha Büyük s.15, Keskin Nişancı s.16, Altın Kuyruğu s.21, Tavşan Niçin Üç Dudaklıdır? s.22, Bilici s.25, Sihirli Kürk s.28, Mavi Tilki s.31, Avcıların Rüyası s.31.

Değerlendirme: Çalışma Türkiye Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Türkiye Türkçesine Sefer Aytekin tarafından tercüme edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, olağanüstü.

11. Balalar Ädebiyeti Yayınları

Altın Saqa: Qazaq Ertegeri [Altın Değnek: Kazak Masalları]._ Almatı: Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2005.

60 s., res., 20 cm.

ISBN 9965-650-40-3

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Altın Saqa [Altın Değnek] s.5, Kün Astındağı Kunikey Qız [Güneş Altındaki Kız Kunikey] s.13, Qostavşı Tabılsa [Onaylayan Olsa] s.13, Ötirik Aytuşı Da Tabıladı [Uydurma Söyleyici de Bulunur] s.28, Aylaker Bala [Kurnaz Çocuk] s.30, Äkesi men Balası [Babası ve Çocuğu] s.34 Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, İlim ve Mutluluk] s.36, Boyı Bir Qarıs, Saqalı Qırıq Qarıs [Boyu Bir Karış, Sakalı Kırk Karış] s.38, Etikşı s.44, Jamandıq Neden Boladı [Neden Kötülük Var] s.46, Önerdiñ Küşı [Sanatın Gücü] s.48, Añqay men Urı [Saf ve Hırsız] s.54, Üş Quv [Üç Kuğu Kuşu] s.57, Mazmunı [İçindekiler] s.60.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış on üç Kazak masal derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal.

12. Balalar Ädebiyeti Yayınları

Qazaq Ertegeri: Xayvanattar Turalı [Kazak Masalları: Hayvanlar Hakkında]._ Almatı: Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2005.

24 s., res., 17 cm.

ISBN 9965-650-42-X

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Kim Kuştı [Kim Daha Güçlü] s.4, Arıstan men Tülki [Aslan ile Tilki] s.5, Jıl Basına Talasqan Xayvandar [Yıl Başında Tartışan Hayvanlar] s.8, Tülkiden De Ötken Qu Bir Qaz [Tilkiden de Geçen Kuğu Kaz] s.12, Qasqır men Kisi [Kurt ve İnsan] s.13, Tülki men

Tavıq [Tilki ile Tavuk] s.17, Qasqır men Tülki [Kurt ile Tilki] s.20, Mazmunı [İçindekiler] s.24.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış yedi Kazak masal derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal.

13. Balausa Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Balausa Yayınları, 1994.

240 s., res., C:I, 20s m.

ISBN 5-7063-0023-2

Çalışmanın Amacı: Ortaokul ve lise öğrenciler için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Bogatırskiye Skazki [Kahramanlık Masalları]:** Er Tostik [Er Tostık] (Çev. N. Anov) s.4, Jelkildek [Kalın Enseli] (Çev. S.Sanbayeva) s.22, Nan Batır [Nan Batır] (Çev. E.D. Tursunov) s.44, Erkem Aydar [Erkem Aydar] (Çev. E.D. Tursunov) s.49, Batır Asan [Asan Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.56, Kara Üyrek [Kara Ördek] (Çev. E.D. Tursunov) s.58, Kayım Batır [Kayım Batır] (Çev. B. Murtazayeva) s.64, Sariat [Sarı At] (Çev. E. D. Tursunov) s.76, Batır Alibek [Alibek Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.80, Batır Totan [Totan Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.90, Batır Akjan [Akjan Batır] (Çev. E.D.Tursunov) s.97, Kulanayjarkın [Kulanayjarkın] (Çev. S.Sanbayeva) s.98, **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Esek Mergen (Çev. E.D. Tursunov) s.102, Zolotaya Bitä [Altın Değnek] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.104, Jezturnaki, Peri i Mamay [Cadılar, Periler ve Mamay] (Çev. V.Sidelnikov) s.107, Karınbay [Karınbay] (Çev. E.D. Tursunov) s.111, Padişah i Berkut [Padişah ve Kartal] (Çev. E.D. Tursunov) s.113, Karakusbay [Karakusbay] (Çev. E.D. Tursunov)

s.118, Altın Aydar [Altın Aydar] (Çev. S.Sanbayeva) s.121, Krasavitsa Kunikey, Jivuşaya Pod Solntsem [Güneş Altında Yaşayan Güzel Kunikey] (Çev. N. Anov) s.125, Djigit Pobıvavşiy Na Tom Svete [Ölümlerin Diyarına Giden Yiğit] (Çev. G.Murmahzetova) s.131, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] (Çev. N. Anov) s.139, Zolotovlasıy Totambay [Altın Saçlı Totambay] (Çev. N. Anov) s.148 Adbrahman-Patşa [Abdrahman Patşa] (Çev. E.D. Tursunov) s.149, Sorok Sınoyev Avez-Hana [Avez Hanın Kırk Oğlu] (Çev. E.Bekker) s.154, Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] (Çev. N. Anov) s.157, Bekbolat [Bekbolat] s.160, Djigit v Zmeyinnoy Koje [Yılan Derisindeki Yiğit] (Çev. G. Murzahmetova) s.164, Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] (Çev. L.Murzahmetova, N.Kalmenova) s.170, Kanay i Janay [Kanay ve Janay] (Çev. E.D. Tursunov) s.173, Han Şalkan (Çev. E.D. Tursunov) s.176, Zolotoya Rıbka [Altın Balık] (Çev. M. Januzakova) s.178, Akbay [Akbay] (Çev. M Kats ve N.Uzbahanov) s.183, Sem Çudodeyev [Yedi Büyücü] (Çev. G. Murzahmetova) s.187, Çudesniy Kolodest (Çev. E.D. Tursunov) s.191, Çetire Dervişa [Dört Derviş] (Çev. G. Murzahmetova) s.194, Devat Bratyev [Dokuz Kardeş] (Çev. L. Stepanova) s.221, Devuşka Dudar [Kız Dudar] (Çev. E.D. Tursunov) s.222, Karatay [Karatay] (Çev. L. Zolotova) s.228, Volk i Djigit [Kurt ve Yiğit] s.232, Soderjaniye [İçindekiler] s.239.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak kahraman ve olağanüstü masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Bogatırskiye Skazki” ve “Volşebniye Skazki” adlı iki bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, olağanüstü, kahraman.

14. Balausa Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Balausa Yayınları, 1994.

208 s., res., C:II, 20 cm.

ISBN 5-7063-0024-0

Çalışmanın Amacı: Ortaokul ve lise öğrenciler için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Kanbak-Şal [İhtiyar Kanbak] (Çev. L. Makeyev) s.4, Bey, Dubinka [Vur, Çomak!] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.6, Devat Krikunov i Odin Piskun [Dokuz Yaygaracı ve Bir Çığırkan] s.8, Dobriy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] (Çev. N. Anov) s.12, Dobro Porojdayet Dobro [İyilik, İyiliği Doğurur] (Çev. M. Januzakova) s.14, Mudriy Ayaz [Olgun Ayaz] (Çev. M. Januzakova) s.18, Tısatçu Dilda Za Mudroye Slovo [Bir Olgun Söz İçin Bin Akça] (Çev. M. Januzakova) s.20, Starets i Nahodçiviy Djigit [İhtiyar ve Akıllı Yiğit] (Çev. L. Kosmuamedova) s.22, Sprosi Soveta u Togo, Kto Projil Şestdesat Let [Altmış Yılına Yaşamış Olandan Nasihat Al] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.24, Batenke [Ayakkabı] (Çev. M. Januzakova) s.26, Sapojnik i Han [Ayakkabıcı ve Han] (Çev. A.Divayev) s.28, Bespeçalniy Han [Tasasız Han] (Çev. G. Murzahmetova) s.30, Han i Mudriy Vizir [Han ve Olgun Vezir] (Çev. V.Sidelnikov) s.33, Momınbay i Semero Razboynikov [Momınbay ve Yedi Haydut] (Çev. N. Pantusov) s.36, Sahipjamal [Sahipjamal] (Çev. G. Murzahmetova) s.40, Umeyuşiy Darit, Sumeyet Razdelit [Vermeyi Bilen Bölüşmeyi de Yapar] (Çev. L. Kosmuamedova) s.49, Pastuh i Gayipbergen [Çoban ve Gayipbergen] (Çev. M. Januzakova) s.50, Gadalışik [Falcı] (Çev. G. Murzahmetova) s.53, Sem Skorpiyonov [Yedi Akrep] (Çev. G. Murzahmetova) s.56, Vernaya Jena [Sadık Eş] (Çev. M. Januzakova) s.68, Horoşaya Jena Vrazumit Plohogo Muja [Kötü Kocasını Ancak İyi Eşi Düzeltebilir] (Çev. L. Kosmuamedova) s.70, Mudraya Jenşina [Olgun Kadın] (Çev. L. Kosmuamedova) s.78, Sem Serdets [Yedi Yürek] (Çev. R.Tokbergenov) s.85, Mardan i Marjan [Mardan ve Marjan] (Çev. L. Stepanova) s.87, Rab-Tabunşik [Köle Yılkı Çobanı] (Çev. B. Momış-Ulı) s.89, Baka [Kurbağa] (Çev. L. Zolotova) s.92, Nablüdatelnost [Gözlem Gücü] (Çev. L. Kosmuamedova) s.96, Han-İtbay [İtbay Han] (Çev. L. Stepanova) s.97, Ptitsa Kozodoy [Keçisağan] (Çev. G. Murzahmetova) s.100, İskatel Şçastya [Mutluluğu Arayan] (Çev. L. Kosmuamedova) s.172, Tayna Svireli [Kavalın Sırrı] (Çev. K. Enkeleşeva) s.105, Sila İskusstva [Sanatın Gücü] (Çev. L. Musurmanova) s.108, Meçtatel [Hayalperest]

(Çev. M. Januzakova) s.111, Devuşka-Padişah i Tazşa (Çev. İ. Hasenova) s.112, Prodelki Malçika Tazşı (Çev. B. Momış-Ulı) s.114, Ljets Kutayba [Yalancı Kutayba] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.120, Krasavitsa Aybarşa, Jıvuşaya Pod Solntsem [Güneş Altında Yaşayan Güzel Aybarşa] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.125, Zloy Han [Kötü Han] (Çev. L. Stepanova) s.131, Bozingen [Bozungen] (Çev. L. Stepanova) s.134, Poçemu Volk Voyet [Kurt Neden Uluyor] (Çev. L. Stepanova) s.142, Rıbak i Torgaş [Balıkçı ve İşportacı] (Çev. L. Stepanova) s.143, Tri Medveda [Üç Ayı] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.62, Kozlolüdi [Keçi Adam] (Çev. L. Stepanova) s.146, Çto Vkusneye [Hangisi Daha Lezzetli] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.148, Lisa i Perepel [Bıldırcın ve Tilki] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.149, Soroka [Saksağan] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.150, Zaznayka Vorobey [Kendini Beğenmiş Serçe] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.150, Mışka i Koşka [Fare ve Kedi] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.152, Lisa, Skvorets i Vorona [Tilki, Kuş Yuvası ve Karga] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.153, Pro Baraşka, Bıçka, Kozlika [Koyun, Öküz ve Keçi hakkında] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.154, O Hitroy Lise [Kurnaz Tilki Hakkında] (Çev. S. Kaskabasov) s.156, Sırttanı [Kafkas Köpeği] (Çev. E.D. Tursunov) s.157, Bayğız [Kukuma Kuşu] (Çev. E.D. Tursunov) s.159, Voron i Ular [Karga ve Yaban Hindi] (Çev. G. Murzahmetova) s.160, Kak Çelovek Podrujılsa s Koşkoy i Sobakoy [İnsanoğlunun Kedi ve Köpeği ile Dostluğu] (Çev. G. Murzahmetova) s.163, Çelovek i Vorobey [İnsan ve Serçe Kuşu] (Çev. G. Murzahmetova) s.165, Nahodçiviy Zayats [Akıllı Tavşan] (Çev. G. Murzahmetova) s.166, Poçemy Sobaka i Koşka Vrajduyet [Kedi ile Köpek Neden Düşman] (Çev. G. Murzahmetova) s.167, Muravynnaya Mera [Karıncı Ölçüsü] (Çev. G. Murzahmetova) s.168, Volk Lisa i Osel [Kurt, Tilki ve Eşek] (Çev. G. Murzahmetova) s.169, Loşad i Olen [At ve Geyik] (Çev. G. Murzahmetova) s.172, Staruha-Yejiha [Nine Kirpi] (Çev. G. Murzahmetova) s.174, Ptentsı Berkuta [Kartalın Yavruları] (Çev. G. Murzahmetova) s.176, Zlatorogiy Olen [Altın Boynuzlu Geyik] (Çev. G. Murzahmetova) s.177, Ovod [At Sineği] (Çev. G. Murzahmetova) s.181, Mış, Sobaka i Koşka [Fare, Köpek ve Kedi] (Çev. K. Bakbergenov) s.182, Smetliviy Zayats [Hızlı Tavşan] (Çev. K. Bakbergenov) s.182, Berkut i Voron [Karga ve Kartal] (Çev. K. Bakbergenov) s.183, Sobraniye Mışey [Farelerin Toplantısı] (Çev. K. Bakbergenov) s.184, Ptıçka i Mış [Kuş ve Fare] (Çev. K. Bakbergenov) s.184, Muravey [Karıncı] (Çev. K. Bakbergenov) s.185, Poçemu

Çelovek Drujit s Lastoçkoy [İnsan Kırlangıç ile Neden Arkadaştır] (Çev. L. Musurmanova) s.186, Petuh i Pavlin [Horoz ve Tavus Kuşu] (Çev. G.Ertlesova) s.188, Quyrışiq-Koziy Hvostik [Kuyırışık-Keçi Kuyruğu] (Çev. R.Aroslanova) s.189, Solovey, Karakurt i Letuçaya Mış [Bülbül, Karakurt Böceği ve Yarasa] (Çev. R.Aroslanova) s.192, Baran i Kozel [Koyun ve Keçi] (Çev. R.Aroslanova) s.194, Lvinnaya Dolya [Aslanın Kaderi] (Çev. R.Aroslanova) s.201, Kak Lisa Bıla Nakazana [Tilkini Cezalandırılması] (Çev. R.Aroslanova) s.202, Slon i Obezyana [Fil ve Maymun] (Çev. R.Aroslanova) s.204, Soderjaniye [İçindekiler] s.206.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, derleme, masal.

15. Balausa Yayınları

Qazaq Ertegileri: Qıyal-Ğajayıp jäne Turmıs-Salt Ertegileri [Kazak Masalları: Olağanüstü ve Günlük Hayat ile İlgili Masalları]._ Almatı: Balausa Yayınları, 2001.

262 s., res., 20 cm.

ISBN 5-7063-0173-5

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Tostik] s.4, Qerqula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.26, Jerdeñ Şıqqan Jelım Batır [Yerden Çıkan Jelım Batır] s.33, Kün Astındağı Kunikey Kız [Güneş Altındaki Kunikey] s.36, Altın Saka [Altın Değnek] s.42, Kedeydiñ Üş Balası [Fakirin Üç Çocuğu] s.45, Bekbolat [Bekbolat] s.55, Uvezirin Bala [Vezirin Oğlu] s.59, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.64, Qaratay [Karatay] s.66, Altın Balık [Altın Balık] s.69, Ädil Jaza [Adil Ceza] s.73, Jayık Pen Edil [Jayık ve Edil] s.79, Altın Aydar [Altın Aydar] s.81, Älibek Batır

[Alibek Batır] s.83, Quyyın Batır [Kasırğa Batır] s.94, Malhuan Sulu [Güzel Malhuan] s.108, Altın Jüzik [Altın Yüzük] s.113, Asan Batır [Asan Batır] s.115, Baqıt Kusı [Mutluluk Kuşu] s.117, Baqıttı Basqa Tepken Adam [Bahtı Başa Düşen İnsan] s.121, Qulatay Batır [Kulatay Batır] s.123, Qoñır Mergen [Nişancı Konır] s.126, Üş Jetim Zerek Bala [Anlayışlı Üç Yetim Çocuk] s.129, Batır men Bala [Batır ve Çocuk] s.133, **Turmıs-Salt Ertegiler [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]:** Qanbaq Şal [İhtiyar Kanbak] s.138, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.140, Ur, Toqpaq! [Vur, Çomak!] s.145, Toğız Toñğılda, Bir Şiñkildek [Dokuz Yaygaracı ve Bir Çığırkan] s.147, Jaqsılıq Pen Jamandıq [İyilik ile Kötülük] s.150, Qırıq Ötirik [Kırk Masal] s.153, Üş Qız [Üç Kız] s.163, Qulaq [Zengin] s.165, Ğajayıp Baq [Olağanüstü Mutluluk] s.167, Alpısqa Kelgenneñ Aqıl Sura [Altmışa Gelenden Akıl Sor] s.171, Qarttıñ Ulına Ösiyeti [Yaşlı Adamın Nasihatı] s.174, Qart Pen Tapqır Jigit [İhtiyar ve Akıllı Yiğit] s.175, Ğılımannıñ Öneri [Bilim Adamın Önerisi] s.177, Momınbay men Jeti Qaraqşı [Momınbay ve Yedi Haydut] s.179, Üş Avız Aqıl Söz [Üç Ağız Akıl Söz] s.183, Eki Jetim [İki Yetim] s.186, Qıdır, Baq jäne Aqıl [Hızır, Mutluluk ve Akıl] s.189, Aylalı [Kurnaz Tazşa] s.191, Bala Patşa [Çocuk Padişah] s.194, Tosbaqa Şeşen men Segız Jasar Bala [Tosbağa Anne ve Sekiz Yaşındaki Çocuğu] s.197, Jetim Bala [Yetim Çocuk] s.198, Ädil Bala [Adaletli Çocuk] s.203, Kedey Qızı men Xan Balası [Fakirin Kızı ve Hanın Oğlu] s.215, İtbay Xan [İtbay Han] s.217, Külşe Kız [Kız, Külşe] s.220, Qoyşı Kayıpbergen [Çoban Kayıpbergen] s.223, Tursıhanıñ Üş Ulı [Tursıhanın Üç Oğlu] s.225, Üş Taz [Üç Uyuz] s.227, Bay men Divana [Zengin ve Divane] s.228, Adam Ömiri [İnsan Hayatı] s.231, At Bağıuşı Qul [Köle At Bakıcısı] s.233, Qız Ben Tazşa [Kız ve Keloğlan] s.236, Zeyrektik [Anlayış] s.239, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Baht] s.241, Boyı Bır Qarıs, Saqalı Qırıq Qarıs [Boyu Bir Karış, Sakalı Kırk Karış] s.241, Bilgir Adam [Bilgili Adam] s.244, Bayğız [Kukuma Kuşu] s.246, Iris Kimde? [Zenginlik kimde?] s.250, Sıbizğı Sırı [Kaval Sesleri] s.251, Aylaker Bala [Kurnaz Çocuk] s.254, Önerdiñ Küşi [Sanatın Gücü] s.256, Qoyşı men Bay [Çoban ve Zengin] s.258, Mazmunı [İçindekiler] s.260.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak olağanüstü ve günlük hayat ile ilgili masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar “Qıyal-Ğajayıp Ertegiler” ve “Turmıs-Salt Ertegiler” adlı iki bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, olağanüstü, günlük, masal.

16. Balausa Yayınları

Qazaq Erteğileri: Keñ Tarağan Erteğiler [Kazak Masalları: Dağılmış Masallar]._ Almatı: Balausa Yayınları, 2003.

176 s., res., 20 cm.

ISBN 9965-672-11-3

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Er Tostik [Er Tostik] s.4, Qerqula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.29, Jerdeñ Şıqqan Jelım Batır [Yerden Çıkan Jelım Batır] s.37, Kün Astındağı Kunikey Kız [Güneş Altındaki Kunikey] s.40, Altın Saqa [Altın Değnek] s.47, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.50, Altın Balık [Altın Balık] s.53, Baqıttı Basqa Tepken Adam [Bahtı Başa Düşen İnsan] s.58, Qoñır Mergen [Nişancı Konır] s.61, Üş Jetim Zerek Bala [Anlayışlı Üç Yetim Çocuk] s.65, Qanbaq Şal [İhtiyar Kanbak] s.69, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.71, Ur, Toqpaq! [Vur, Çomak!] s.71, Toğız Toñğılda, Bir Şiñkildek [Dokuz Yaygaracı ve Bir Çığırkan] s.79, Jaqsılıq Pen Jamandıq [İyilik ile Kötülük] s.82, Qırıq Ötirik [Kırk Masal] s.85, Alpısqa Kelgenneñ Aqıl Sura [Altmışa Gelenden Akıl Sor] s.97, Qarttıñ Ulına Ösiyeti [Yaşlı Adamın Nasihati] s.100, Ğılımannıñ Öneri [Bilim Adamın Önerisi] s.101, Momınbay men Jeti Qaraqşı [Momınbay ve Yedi Haydut] s.103, Qıdır, Baq jāne Aqıl [Hızır, Mutluluk ve Akıl] s.108, At Bağışu Qul [Köle At Bakıcısı] s.110, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Baht] s.113, Boyı Bır Qarıs, Saqalı Qırıq Qarıs [Boyu Bir Karış, Sakalı Kırk Karış] s.114, Iris Kimde? [Zenginlik kimde?] s.117, Önerdiñ Küşi [Sanatın Gücü] s.119, Bozingen [Bozingen] s.122, Qotır Torğay [Uyuz Serçe] s.131, Maqta Qız ben Mısıq [Pamuk Kız ve Kedi] s.132, Jıl Basına Talasqan Xayvandar [Yıl Başında Tartışan Hayvanlar] s.134, Tüye, Arıtsan, Qasqır, Tülki [Deve, Aslan, Kurt ve Tilki] s.135, Qartayğan Arıtsan

[Yaşlanan Aslan] s.137, Tülki, Tasbaqa jäne Kene [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.139, Tülki, Qoyşı, Ayu [Tilki, Çoban, Ayı] s.140, Tülki men Qoraz [Tilki ve Horoz] s.142, Tülkiden De Ötken Quv Qaz [Tilkiden de Geçen Kuru Kaz] s.143, Quyrışık [Kuyruk Sokumu] s.144, Bul Ne Qılğan Batpan Quyrıq [Bu Nasıl Ağır Kuyruk] s.146 Bes Eşki [Beş Keçi] s.148, Akıldı Laq [Akıllı Oğlak] s.161, Eki İttiñ Dostıǵı [İki Köpeğin Dostluğu] s.163, İt Pen Mısıq Nege Araz? [Kedi ve Köpek Neden Kavgalıdır?] s.164, Arıstan men Tısqan [Aslan ve Fare] s.165, Qarlıǵaştıñ Quyrıǵı Nege Ayır? [Kırlangıcın Kuyruǵu Neden Çatallı] s.169, Mazmunı [İçindekiler] s.174.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak olağanüstü, günlük hayat ile ilgili ve hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, olağanüstü, günlük, hayvan.

17. Balausa Yayınları

Qazaq Erteğileri: Añız, Turmıs-Salt, Qıyal-Ğajayıp, Xayvanattar Turalı Erteğiler [Kazak Masalları: Efsane, Günlük Hayat ile İlgili, Olağanüstü ve Hayvanlar Masalları]. _ Almatı: Balausa Yayınları, 2004.

464 s., res., 20 cm.

ISBN 9965-672-14-8

Çalışmanın Amacı: Dünyada çocuklar edebiyatının yayınlamasından sonra bu eseri yayınlama gereği duyduklarından kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Alǵı Söz [Ön Söz] s.5, **Añız Erteğiler [Menkıbeli Masallar]:** Qorqıt Ata [Korkut Ata] s.9, Asan Qayǵı [Asan Kaygı] s.11, Ayaz Bi [Kadı Ayaz] s.13, Qazıǵurt Tavı [Kazıgurt Dağı] s.28, Bayqal men Añğara [Baykal ve Angara] s.30, Qojanasır [Nasreddin Hoca] s.31, Aldar Köse [Aldar Köse] s.65, Jirenşe Şeşen [Jirenşe Şeşen] s.117, Töle Bi [Töle Bi] s.126, Qaz Davıstı Qazıbek [Kaz Sesli Kazıbek] s.132, Sırım [Sırım] s.134, Bayserke

[Bayserke] s.139, Baydalı [Baydalı] s.142, Dayrabay [Dayrabay] s.144, Qız Aqjelen men Qazanqap [Akjelen Kız ve Kazankap] s.145, Mahambettiñ Tapqırılıǵı [Mahambet'in Cesareti] s.147, Şerniyazdın Sını [Şerniyaz'in Denemesi] s.148, Şoqan Ömirineñ [Şokan'ın Ömrü] s.150, Dosbol Şeşen [Dostane Şeşen] s.154, Qılışbay [Kılışbay] s.159, Ömirbay [Ömirbay] s.165, Qunanbay men Şaki [Kunanbay ve Şaki] s.166, Abay [Abay] s.186, Birjan Saldın Sözden Tosıluvı [Verdiği Sözde Duramayan Birjan] s.172, Qaşaǵannıñ Üyretkeni [Hayvanların Terbiyecisi] s.173, Maylıqoja [Maylıkoja] s.173, Aygobek Pen Aqındar [Aygobek ve Akınlar] s.175, Molda Musa [Molla Musa] s.176, Böltirik [Kurt Yavrusu] s.177, **Turmıs-Salt Ertegiler [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]:** Üş Avız Aqıl Söz [Üç Ağız Akıl Söz] s.187, Atımtay Jomart [Cömert Atımtay] s.190, Adam Ömiri [İnsan Hayatı] s.208, Qanbaq Şal [İhtiyar Şal] s.210, Ur, Toqpaq! [Vur, Çomak!] s.213, Tazşa Bala [Kel Oǵlan] s.215, Jaqsılıq Pen Jamandıq [İyilik ve Kötülük] s.221, Alpısqa Kelgenneñ Aqıl Sura [Altımsa Gelenden Akıl Sor] s.225, Qarttıñ Ulına Ösiyeti [Yaşlı Adamın Nasihatı] s.228, Qart Pen Tapqır Jigit [İhtiyar ve Akıllı Yiğit] s.229, Önege [Örnek] s.232, Aqıldı Etikşi [Akıllı Ayakkabıcı] s.235, Ğılımannıñ Öneri [Bilim Adamın Önerisi] s.236, Ermek [Eğlence] s.239, Bala Patşa [Çocuk Padişah] s.243, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Mutluluk] s.248, Sıbzıǵı Sırı [Kaval Sesleri] s.249, Zerdeli [Dikkatli] s.253, **Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Tostik] s.257, Qerqula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.287, Kün Astındaǵı Kunikey Qız [Güneş Altındaki Kunikey] s.296, Ay Astındaǵı Aybarşa Sulu [Ay Altındaki Aybarşa Sulu] s.303, Altı Jasar Alpamıs [Altı Yaşındaki Alpamıs] s.312, Altın Saka [Altın Deǵnek] s.317, Altın Balık [Altın Balık] s.321, Baqıt Kusı [Mutluluk Kuşu] s.326, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.331, Alıp Qara Kus-Samurıq [Dev Kara Kuş-Simurg] s.334, Jılan Qabıqtı Jigit [Yılan Kabuklu Yiğit] s.343, Aǵaş At [Ağaç At] s.351, Tört Dārviş-Uşqış Kilem [Dört Derviş ve Uçan Kilim] s.369, Jeztırnaq [Cadı] s.405, Köruǵlı [Köroǵlu] s.412, Jalǵız Közdi Jalmavız [Tek Gözlü Dev] s.421, Mıstan Kempir [Yaşlı Cadı] s.430, Üş Jetim [Üç Yetim] s.443. **Xayvanattar Turalı Ertegiler [Hayvan Masalları]:** Jıl Bası [Yıl Başı] s.451, Qarga men Kirpi [Karga ve Kirpi] s.452, Tülki men Bödene [Bildircin ve Tilki] s.453, Eki Laq [İki Oǵlak] s.456, Batpan Quyırq [Ağır Kuyruk] s.458, Jılqınıñ Ötinişi [Atın Ricası] s.460, Mazmunı [İçindekiler] s.461.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı ise “Alğı Söz” başlığı altında Qadır Mırza Äli tarafından yazılmıştır. Dünyada çocuklar edebiyatının yayınlamasından sonra çıkarttıkları elli ciltlik çalışmasından ve bu çalışmasına giren kitaplardan kısaca bahsedilmektedir. Kazak masalları incelerken kullandıkları metotlardan ve eserin özelliklerinden bahsedilmektedir. Aynı zamanda çalışmanın yapısından ve seçtikleri masallardan kısaca bilgi verilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Añız Ertegiler” [Menkıbeli Masallar], “Turmis-Salt Ertegiler” [Günlük Hayat ile İlgili Masallar], “Qıyal-Ğajayıp Ertegiler” [Olağanüstü Masallar] ve “Xayvanattar Turalı Ertegiler” [Hayvan Masalları] adlı dört bölümde verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, olağanüstü, günlük.

18. Balausa Yayınları

Qazaq jāne Älem Xalıqtarınıñ Ertegileri [Kazak ve Dünya Halklarının Masalları]. _ Almatı: Balausa Yayınları, 2009.

184 s., res., 20 cm.

ISBN 9965-672-55-5

Çalışmanın Amacı: Ortaokul ve lise öğrenciler için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Turmis-Salt Ertegiler [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]:** Üş Avız Aqıl Söz [Üç Ağız Akıl Söz] s.6, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.8, Jaqsılıq Pen Jamandıq [İyilik ve Kötülük] s.13, Qarttıñ Ulına Ösiyeti [Yaşlı Adamın Nasihatı] s.13, Qart Pen Tapqır Jigit [İhtiyar ve Akıllı Yiğit] s.17, Ermek [Zevk] s.19, Bala Patşa [Çocuk Padişah] s.22, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Mutluluk] s.26, Sıbzıǵı Sırı [Kaval Sesleri] s.29, Zerdeli [Dikkatli] s.29, **Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er

Tostik] s.32, Qerqula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.54, Kün Astındağı Kunikey Qız [Güneş Altındaki Kunikey] s.60, Ay Astındağı Aybarşa Sulu [Ay Altındaki Aybarşa Sulu] s.66, Altı Jasar Alpamıs [Altı Yaşındaki Alpamıs] s.72, Altın Saka [Altın Değnek] s.75, Altın Balık [Altın Balık] s.78, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.82, Alıp Qara Kus-Samurıq [Dev Kara Kuş- Simurg] s.84, Köruğlı [Köroğlu] s.90, Üş Jetim [Üç Yetim] s.97, Eki Laq [İki Oğlak] s.101, **Aziya Xalıqtarınıñ Ertegileri [Asya Halklarının Masalları]:** Üş Xanzada (Hint Masalı) [Üç Hanzade] s.104, Ündemegen Üydey Päleden Qutıladı (Birmanya Masalı) [Susamayan Ev Hızlı İnsandan Kurtuldu] s.106, İnju-Marjan men Qurbaqa (Birmanya Masalı) [İnci Mirjan ve Kurbağa] s.107, Altın Kebis (Vyetnam Masalı) [Altın Çarık] s.108, Eki Kız [İki Kız] s.117, Jetimder [Yetimler] s.119, Aqıldı Bala (Moğol Masalı) [Akıllı Çocuk] s.125, Qayrımdı Qayıqşı (Kore Masalı) [Yardımsever Kayıkçı] s.126, Ağayındı Jetev (Çin Masalı) [Yedi Akraba] s.127, Sarañdar (Çin Masalı) [Cimri] s.130, Şelek Kigen Qız (Japon Masalı) [Kovayı Giyen Kız] s.131, Ädil Äkim (Afgan Masalı) [Adil Vali] s.132, Ädil Qazı (Afgan Masalı) [Adil Hâkim] s.133, Ağayındı Jetev (Altay Masalı) [Yedi Akraba] s.134, **Evropa Xalıqtarınıñ Ertegileri [Avrupa Halklarının Masalları]:** Kesteşi Qız (Yunan Masalı) [Nakışçı Kız] s.140, Djoan Jäne Aqsaq Qaz Bağuşı (İngiliz Masalı) [Djoan ve Aksak Kaz Bakıcısı] s.145, Üş Añşı (Fransız Masalı) [Üç Avcı] s.149, Şınşıl Sven (Danimarka Masalı) [Gerçekçi Sven] s.150, Ölenşi Tomas (İskoç Masalı) [Şarkıcı Tomas] s.155, Aqsıraq Basya (Rus Masalı) [Gülümseyen Vasya] s.161, Ğajayıp Gusli (Ukrayna Masalı) [Olağanüstü Ördekler] s.166, Qudiretti Küyşi (Beyaz Rusya Masalı) [Kudretli Dombıracı] s.167, Äzilkoş Pelazer (İtalyan Masalı) [Şakacı Pelazer] s.170, Urını Otırğızıp Ketken Soqır Äñşi (İtalyan Masalı) [Gizli Oturup Giden Kör Şarkıcısı] s.171, Şınşıl Yanek (İtalyan Masalı) [Gerçekçi Yanek] s.172, At Qoyudın Mäni Bar (Litvanya Masalı) [Atın Koyunun Da Anlamı Vardır] s.174, Mazmunı [İçindekiler] s.182.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak, Asya ve Avrupa halk masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Çalışma, dört bölümden

oluşmakta olup masallar “Turmis-Salt Ertegiler” [Günlük Hayat ile İlgili Masallar] ve “Qıyal-Ğajayıp Ertegiler” [Olağanüstü Masallar] adlı iki bölümünde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, Kazak, Asya, Avrupa.

19. Bauzbekov, Alibek

Diqan men Dän: Ertegiler [Çiftçi ve Tohum: Masallar] (Yay. Haz. M. Şajimova). _ Almatı: Jalın Yayınları, 1977.

28 s., res., 16 cm.

Çalışmanın Amacı: İlkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Diqan men Dän [Çiftçi ve Tohum] s.3, Kün men Tün jäne Olardıñ Balaları Şuvak Pen Şırın Turalı Ertegi [Gün ve Gecenin Çocukları Olan Şuvak ve Şırın Hakkında Bir Masal] s.8, Avız, Murın jäne Köz [Ağız, Burun ve Göz] s.12, Aylaker Şoşka men Aqıldı Şaruva [Kurnaz Domuz ve Akıllı Köylü] s.15, Ketpen, Kilt jäne Balasqar [Çapa, Kilit ve Diğerleri] s.19, İt pen Mısıq Alay Dostadı [İt ve Kedi Nasıl Arkadaş Oldular] s.22, Mazmunı [İçindekiler] s.28.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış altı Kazak masal derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, Kazak, derleme, hayvan.

20. Bayandin, Q.

Qerqula Attı Qendebay: Qazaq Ertegileri [Kerkula Atlı Kendebay: Kazak Masalları]. _ Almatı: Kaynar Yayınları, 1997.

208 s., 21 cm.

Ek var.

ISBN: 5-620-00901-7

Çalışmanın Amacı: Kazak masallarının bir hazinesi olduğunu ve bu hazineden çocukların haberdar olması için kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Birinci Bölüm:** Qorqıt Ata [Korkut Ata] s.5, Asan Qayğı [Asan Kaygı] s.7, Ayaz Bi [Kazı Ayaz] s.8, Qojanasır Xikayaları [Nasreddin Hoca'nın Hikâyeleri] s.22, Qoja men Bi [Nasreddin Hoca ve Kadı] s.22, Qojanasırdıñ Toyğa Baruvı s.23, “Ölgen” Kazan [Ölen Kazan] s.158, Qojanasırdıñ May Satıp Aluvı [Nasreddin Hoca'nın Tereyağı Satıp Alması] s.24, Erikken Han [Erikken Han] s.25, Esegime Uqsaydı Ekensiz [Eşeğime Bezeseydi] s.26, Quday men Töbeles [Tanrı ile Kavga] s.26, Tesik Tiyyin [Sincap Deliği] s.27, Qojanasırdıñ Oraz Ustaluvı [Nasreddin Hoca'nın Oruç Ustalığı] s.27, “Ayda Aspaŋa Bir Şığardım” [Ayda Bir Gökyüzüne Çıkardım] s.72, “Toğız Tenge Bolsa Da Berşi!” [Dokuz Tenge Olsa Da Versen!] s.28, Qojanasırdıñ Ölip Tiriluvı [Nasreddin Hoca'nın Ölüp Dirilmesi] s.29, Bilgenderiñ Bilmegendiriñe Üyretinder [Bilenler Bilmeyenlere Öğretsin] s.31, Aldar Köse Xikayaları [Aldar Köse'nin Hikayeleri] s.184, Aldardıñ Tuvı [Aldar'ın Düşünceleri] s.33, Aldardıñ Elu At Aluvı [Aldar'ın Elli At Alması] s.33, Aldardıñ Aldanuvı [Aldar'ın Aldatması] s.192, Aldardıñ Şeytan men Joldas Boluvı [Aldar'ın Şeytan ile Yoldaş Olması] s.40, Aldar Köse men Alaşa Han [Aldar Köse ve Alaşa Han] s.44, Aldar men Şığaybay [Aldar ve Şığaybay] s.47, Jirenşe Şeşen Xikayaları [Jirenşe Şeşen Hikayeleri] s.51, Qanbaq [Deve Elması] s.51, Jirenşeniñ Qaraşaşqa Quda Tusuvı [Jirenşe'nin Karaşaş'ın Tanrı Rüyası] s.51, Han men Qaraşaş [Han ve Karaşaş] s.51, Jirenşeniñ Han Sınağına Tuskeni [Jirenşe'nin Hanın Sınavına Düşmesi] s.53, Äz-Jänibek Xanıñ Jirenşege Aytqan Estirtuvı [Az-Janibek Hanın Jirenşe'ye Verdiği Ölüm Haberi] s.56, Jirenşe men Aydar [Jirenşe ve Aydar] s.56, Jirenşeniñ Xaŋa Bergen Javabı [Jirenşe'nin Han Verdiği Cevap] s.58, Jirenşeniñ Balası [Jirenşe'nin Çocuğu] s.59, Jirenşe Şeşeniñ İsteri [Jirenşe Şeşen'in İşleri] s.60, Töle Bi [Töle Bi] s.63, Qaz Davıstı Qazıbek [Kaz Sesli Kazıbek] s.68, Sırım [Sırım] s.69, Suvayattar men Maqtaşaqtar Xikayası [Palavracılar ve Övünenlerin Hikayeleri] s.73, Suvayatıñ Äñgimesi [Palavracının Hikayesi] s.73, Tapqır Tazşa [Akıllı Tazşa] s.74, Eki Suvayatı [İki Palavracı] s.76, Ötirik Ertegi [Uydurma Masal] s.80, Surabaydıñ Ötirigi [Surabay'ın Uydurması] s.80, Aqıjannıñ Ötirigi [Akıjan'ın Uydurması] s.81,

Buqabay Mergen [Nişancı Bukabay] s.82, İğay men Sığay [İğay ve Sığay] s.82, Qurmanğalı Ötirikşi [Uydurmacı Kurmangalı] s.85, Qostavşı Tabılsa [Destekleyen Çıksa] s.86, Äkesi men Balası [Babası ve Çocuğu] s.86, **İkinci Bölüm:** Er Tostik [Er Tostik] s.88, Alpamıs Batır [Alpamıs Batır] s.114, Qambar Batır [Kambar Batır] s.117, Er Tarğın [Er Targın] s.119, Qerkula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.119, Qoyşı Batır [Çoban Batır] s.128, Tazşa Bala [Keloğlan] s.137, Altın Pışaq [Altın Bıçak] s.144, Toğız Toñğılda, Bir Şiñkildek [Dokuz Yaygaracı ve Bir Çığırkan] s.154, Altın Saqa [Altın Değnek] s.155, Jalğız Közdi Däv [Tek Gözlü Dev] s.158, Jeztırnaq [Cadı] s.166, **Üçüncü Bölüm:** Ertegi Maqta Qız men Mısıq [Pamuk Kız ve Kedi Masalı] s.171, Kün Astındağı Kunikey Qız [Güneş Altındaki Kız Kunikey] s.172, “Appağım” men “Jumsağım” [“Beyazım” ve “Yumuşağım”] s.179, Qulaq [Zengin] s.179, Toqtı-Qoşqar, Buzav-Buqa, Laq-Teke [Kuzu-Koyun, Dana-Boğa, Oğlak-Teke] s.182, Tülki, Tasbaqa jäne Kene [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.185, Tülki men Bödene [Tilki ve Bildircin] s.186, Tüyye Arıstan, Qasqır jäne Tülki [Deve, Aslan, Kurt ve Tilki] s.186, Tülki, Qoyşı jäne Ayu [Tilki, Çoban ve Ayı] s.191, Altın Balık [Altın Balık] s.193, Qarlığaş Pen Dävıt [Kırlangıç ve Böcek] s.198, Tülki men Äteş [Tili ve Horoz] s.199, Tüyye men Tülki [Deve ve Tilki] s.199, Qasqırdıñ Qastığı [Kurdun Düşmanlığı] s.200, Qoyan men Elik [Tavşan ve Karaca] s.200, Tışqanıñ Aqlı [Farenin Aklı] s.200, Talanğan İt [Şans Getiren İt] s.201, **Birinci Bölümşege Qosımşa [Birinci Bölüm Ek]:** Abay men Qıyasbay [Abay ve Kıyasbay] s.202, Mazmunı [İçindekiler] s.206.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak olağanüstü, kahraman ve hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, üç bölümde verilmiştir. Kitabın sonunda “Birinci Bölümşege Qosımşa” [Birinci Bölüm Ek] adlı ek verilmektedir. Ekte birinci bölüme ait masal nakledilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, kahraman, olağanüstü.

21. Daurenbekov, T.

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._ Alma-Ata: Jalın Yayınları, 1979.

415 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. O Kazahskoy Narodnoy Skazke [Kazak Halk Masalı Hakkında] s.3, **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Töstik] s.15, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] s.35, Tri Sina Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] s.46, Alaman i Jolaman [Alaman ve Jolaman] s.58, Bogatıy i Bedniy [Fakir ve Zengin] s.60, Djigit i Volçitsa [Yiğit ve Dişi Kurt] s.67, Salahbay i Volçitsa [Salahbay ve Tilki] s.73, Karınbay [Karınbay] s.76, Çudesniy Noj [Harikulade Bıçak] s.77, Rogatıy Han [Boynuzlu Han] s.79, Kendebay na Kone Kergula [Kergula Atlı Kendebay] s.79, Tsar i Berkut [Çar ve Kartal] s.87, Karatay [Karatay] s.93, İdi Tuda-Prinesi Süda [Oraya Git Buraya Getir] s.96, Kebis Volşebnoye Koltso i Vetoçki [Kebis, Sihirli Yüzük ve Ağaç Dalı] s.100, Krasavitsa Mirjan i Vladika Podvodnogo Hanstva [Güzel Mirjan ve Denizaltı Hanı] s.103, Kara-Mergen [Kara Mergen] s.106, Velikan Alpamıs [Koca Adam Alpamıs] s.112, O Jenskom Hanstve [Kadın Hanlığı Hakkında] s.115, Prodavets Razuma [Akıl Satıcısı] s.119, Sapojnik i Han [Ayakkabıcı ile Han] s.121, Janadil [Janadil] s.122, Udav-Jenşina [Yılan-Kadın] s.123, Şedriy i Skupoy [Cömert ve Cimri] s.124, Şçastye Kadıra [Kadir'in Bahtı] s.126, Doç Vizira [Vezir Kızı] s.130, Nagrada Mudrosti [Olgunluğun Hediyesi] s.132, Starik i Dyau [İhtiyar ile Dyau] s.134, Djigit i Bogaç [Yiğit ile Zengin] s.136, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.139, Karajay [Karajay] s.139, Nahodçivost Devuşki [Kızın Hazırcevaplılığı] s.141, Zolotovolosiy Totambay [Altın Saçlı Totambay] s.142, Zengi Baba [Zengi Baba] s.144, Razum, Nauka i Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.144, Jeztırnaki, Peri i Mamay [Cadı, Peri ve Mamay] s.145, Batır Boran [Boran Batır] s.150, Sovet Golubey [Güvercinlerin Nasihati] s.153, Jayık i Edil [Jayık ve Edil] s.159, Sapojnik [Ayakkabıcı] s.161, Nahodçiviy Malçik [Hazırcevap Oğlan] s.162, Rab Konuh [Köle Seyis] s.164, Sila İskusstva [Sanatın Gücü] s.166, Kayım Batır [Kayım Batır] s.169,

Abat Batır [Abat Batır] s.184, Batır Nauşa [Batır Nauşa] s.191, Telkonur [Telkonur] s.194, Zagovorennaya Devuşka [Büyülenmiş Kız] s.201, Ohotnik [Avcı] s.202, Aygul [Aygul] s.204, Krasavitsa Malhuan [Güzel Malhuan] s.206, Kunşe, Poteravşaya Sina [Oğlunu Kaybeden Kunşe] s.212, Akbay [Akbay] s.212, Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] s.215, Kuleken [Kuleken] s.223. **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Lisa, Verblud, Volk, Lev i Perepelka [Tilki, Deve, Aslan ve Bildircin] s.227, Spor Jivotnih [Hayvanların Tartışması] s.230, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.234, Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] s.237, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.239, Verblüjonok [Taylak] s.239, Lisitsa i Obezyana [Tilki ve Maymun] s.240, Hitraya Mış [Kurnaz Fare] s.242, Kotır Torgay [Uyuz Serçe] s.244, Baran i Kozel [Koyun ve Keçi] s.245, Kak Soroka Obmanula Lisitsu [Saksağanın Tilkiyi Kandırması] s.252, Laguşka i Utki [Kurbağa ve Kazlar] s.253, Lisitsa [Tilki] s.253, Koza i Glupiy Volk [Keçi ve Ahmak Kurt] s.254, Lisitsa i Juravl [Tilki ve Turna] s.254, Hitraya Lisitsa i Glupiy Volk [Kurnaz Tilki ve Ahmak Kurt] s.255, Lisitsa i Petuh [Tilki ve Horoz] s.255, Tri Druga [Üç Arkadaş] s.256, Kosayak [Tarla Faresi] s.259, Çerepaha [Tosbağa] s.259, Kukuşka [Guguk Kuşu] s.261, Krot i Zmeya [Kedi ve Yılan] s.261, Makta i Koşka [Pamuk ve Kedi] s.262, Kak Baygız Stal Pticiyim Biyem [Kukuma Kuşunun Diğer Kuşların Önderi Oluşu] s.263, Kak Gus Perehitril Lisu [Ördeğin Tilkiyi Kandırması] s.266, Gore Zaytsa [Tavşanın Kederi] s.267, Lev, Volk i Lisa [Aslan, Kurt ve Tilki] s.267, Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] s.268, Kak İzbejat Zla [Kötülükten Sakınma] s.268, Poçemu Çelovek Drujit s Lastoçkoy [İnsan Kırlangıç ile Neden Arkadaştır] s.269, Kozlata [Keçiler] s.271, Medved i Komar [Ayı ve Sivrisinek] s.273, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve Satirik Masallar]:** Jirenşe i Han [Jirenşe ve Han] s.277, Mudriy Ayaz [Olgun Ayaz] s.279, Sud Biya Baltekeya [Baltekey Biyin Mahkemesi] s.291, Kak Aldar Jenilsa [Aldar Köse'nin Evlenmesi] s.297, Çudesnaya Şuba Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] s.299, Jadniy Bay i Aldar Köse [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.300, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.305, Aldar Köse i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] s.309, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.312, Dva Pluta [İki Tembel] s.314, Vor Nevedimka [Görünmez Hırsız] s.318, Piskun [Çığırkan] s.324, Kak Molodoy Tazşa Obduril Starogo [Genç Tazşa'nın Yaşlı Tazşa'yı Kandırması] s.330, Kak Tazşa Dvuh Hanov Primiril

[Tazşa'nın İki Hanı Barıştırması] s.332, Bayan-Sulu i Kozı – Korpeş [Bayan Sulu ve Kozı Korpeş] s.336, Kak Aldar Uvel Kona u Vora [Aldar Köse'nin Hırsızdan At Çalması] s.353, Bednak Ahmet i Nespravıdlıviye Sovetniki Hana [Fakir Ahmet ve Hanın Haksız Müsteşarları] s.354, Baka [Kurbağa] s.356, Jirenşe-Şeşen [Jirenşe ve Şeşen] s.361, Kak Aldar Köse Batrakov Ugoşal [Aldar Köse'nin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.363, Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşas [Olgun Jirenşe ve Güzel Kunikey] s.365, Jirenşe [Jirenşe] s.370, Uçenik Mullı i Han [Mollanın Öğrencisi ve Han] s.370, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.371, Jamankul i Karabay [Jamankul ve Karabay] s.372, Jirenşe i Bayeke [Jirenşe ve Bayeke] s.373, Ahmet i Han [Ahmet ve Han] s.374, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeliği] s.375, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.376, Bogaç i Obmanşık [Zengin ve Hilekâr] s.376, Rojdeniye Aldara [Aldar Kösenin Doğumu] s.377, Kak Aldar Stal Aldar Köse [Aldar Köse'nin Aldar Köse Oluşu] s.378, Bay Utejan i Aldar Köse [Zengin Utejan ve Aldar Köse] s.380, Kak Aldar Köse Peremudril Jirenşe [Aldar Köse'nin Jirenşe'ye Ukalalık Yapması] s.382, Kak Aldar Vileçil Baya [Aldar Köse'nin Zengini İyileştirmesi] s.384, Aldar Köse i Dva Çerta [Aldar Köse ve İki Şeytan] s.386, Kak Bay Poznakomılsa s Aldar Köse [Zengin Adamın Aldar Köse ile Tanışması] s.388, Bratya Stranniki [Seyyah Kardeşler] s.389, Sem Skorpiyonov [Yedi Akrep] s.395, Vam-to Ya Verü [Size De Ben İnanmıyorum] s.402, Hodja i Lentay [Hoca ve Tembel] s.402, Hodja i Jenih [Hoca ve Damat] s.403, Ya Ne Skupoy [Ben Cimri Değilim] s.403, Kak Hodja Bıl Sudyey [Hocanın Hâkim Olması] s.403, Yesli Ot Çetireh Otnat Çetire [Eğer Dörtten Dört Çıkartırsak] s.403, Çto Tajeleye: Pud Vatı İli Pud Jeleza? [Pamuğun Bir Kilosu mu Demirin Bir Kilosu mu Daha Ağırdır?] s.404, Hodja Uteşayet [Hocanın Tesellisi] s.404, Hodja i Uçitel [Hoca ve Öğretmen] s.404, Mudrıy Otvet Hodjı [Hocanın Olgun Cevabı] s.405, Otkuda Berutsa Zvezdı? [Yıldızlar Nerden Gelmektedir] s.405, Hodja Progolodalsa [Hoca Açıkılmış] s.405, Toje Mne Ozero [Göle Bak!] s.405, Poçemu v More Voda Gorkaya [Denizde Su Neden Tuzludur?] s.406, Yesli Sın Objora [Oğlu Obur İse?] s.406, Gde Je Pravda? [Gerçek Nerde?] s.406, İz-za Moyego Çapana Bıl Şum [Kaftanım Yüzünden Kargaşa Oluştı] s.406, Vozmi u Sobaki [Köpekten Al] s.407, Osla Net Doma [Eşek Evde Değil] s.407, Kak Hodja Barana Zarezal [Hocanın Kurban Kesmesi] s.407, Ne Speşi Otdavat Dolgi [Borçlarını Ödemek İçin Acele Etme] s.408, Yelsi Hoçes Potselovat Peri [Eğer Periyi

Öpmek İstiyorsan] s.408, Obida Hodjı Nasıra [Hoca Nasreddin'in Dargınlığı] s.409, Nu Davay Hot Devat Tenge [Bari Dokuz Tenge Ver] s.409, Çto Eto Takoye? [Bu da Ne?] s.409, Raznitsa Mejdu Masnikom i Znaharem [Kasap ile Lokmanın Arasındaki Fark] s.410, Hodja Nasır i Mulla [Nasreddin Hoca ve Molla] s.410, Hodja Nasır i Yego Otets [Nasreddin Hoca ve Babası] s.410, İ Smeh i Slezı [Ağlanacak Duruma Gülmek] s.410, Dıravaya Moneta [Delikli Akçe] s.411, Soderjaniye [İçindekiler] s.413.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı ise Muhtar Avezov tarafından “O Kazahskoy Narodnoy Skazke” başlığı altında yazılmıştır. Burada, Kazak masallarının oluşumu, genel özellikleri, tarihi gelişimi ve Kazak edebiyatının gelişmesinde büyük katkısı olan İ.Altınsarin ve A.Kunanbayev gibi öncü bilim adamlarının çalışmalarından bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak, Uygur ve Kore masal derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Volşebnaya Skazka”, “Skazki o Jıvotnıh” ve “Bıtoviye i Satiriçeskiye Skazki” adlı üç bölüme ayırarak verilmiştir. Derlenen malzemenin kaynakları belirtilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, satirik, olağanüstü.

22. Doskenov, Ğ.

Altın Sırnay: Ertegiler [Altın Sırnay: Masallar]._ Almatı: Öner Yayınları, 1992.

96 s., res., 19 cm.

ISBN: 5-89840-542-9

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Altın Sırnay¹ [Altın Sırnay] s.3, Qos Şeber men Zerdeli Kelin [Usta Çiftçi ve Dikkatli Gelin] s.8, Siqırlı Sıldırmaq [Sihirli Oyuncak] s.11, Kesteşi Qız [Nakışçı Kız] s.14, Djoan men Aqsaq Qaz Bağıuşı [Djoan ve Aksak Kaz Bakıcısı] s.19, Tışqan-Xanşa [Han Fare] s.25, Şınşıl Sven [Gerçekçi Sven] s.30, Öleñşi Tomas [Şarkıcı Tomas] s.37, Körden Şıqqan Rafteri [Körlükten Çıkan Rafteri] s.44, Xrustal Tav [Kristal Dağ] s.56, Aqımaq Petraniñ Jelqobızı² [Ahmak Petra'nın Jelkobızı] s.62, Tañ Sulu [Güzel Şafak] s.74, Patşanı Jeñgen Öñerli Qoyşı [Padişahı Yenen Akıllı Çoban] s.80, Jalşı men Siqırlı Skripka [Irgat ve Sihirli Keman] s.91, Mazmunı [İçindekiler] s.96.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Rus ve Kazak halk masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, Rus, derleme, masal.

23. Ertlesov, G

Skazka Narodov SSSR. [Eski Sovyetler Birliğinde Yaşayan Halkların Masalları]. _ Almatı: y.y, 1986.

254 s., 21 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Ruskiye Narodniye Skazki [Rus Halk Masalları]:** İvan Tsareviç i Seriy Volk [Çar İvan ve Kurt] s.3, Morozko [Morozko] s.9, **Avarskiye Narodniye Skazki [Avar Halk Masalları]:** Çernaya Lisitsa [Kara Tilki] s.11, **Adigeyskaya Narodniye Skazki [Adige Halk Masalları]:** Kto Bolşe? [Kim daha Büyük?] s.16, **Altayskaya Narodniye Skazki [Altay Halk Masalları]:** Tanzagan-Otets Altaytsev [Tanzagan-Altaylılarının Babasıdır] s.18, **Balkarskaya Narodniye Skazki [Baklar Halk**

¹ **Sırnay:** Kazakların müzik aletidir.

² **Jelqobız:** Kazakların müzik aletidir.

Masalları]: Dva Hana [İki Han] s.24, **Buratskaya Narodniye Skazki [Buryat Halk Masalları]:** Starik Lovkaç [Açıkgöz İhtiyar] s.26, **İnguşkaya Narodniye Skazki [İnguş Halk Masalları]:** Kak Fuşt-Beyg Zarabotal u Vedmı Jerebenka [Fuşt-Beyg'in Cadıdan Atını Kazanması] s.30, **Kalmitzkaya Narodniye Skazki [Kalmuk Halk Masalları]:** Velikiy Han i Dragotsenniye Yego Druzya [Büyük Han ve Değerli Dostları] s.38, **Karelskaya Narodniye Skazki [Karelya Halk Masalları]:** Çernaya Utočka [Kara Ördek] s.46, **Ketskaya Narodniye Skazki [Ketsk Halk Masalları]:** Jenşina i Fırgın [Kadın ve Fırgın] s.52, **Komi Narodniye Skazki [Komi halk Masalları]:** Peri Bogatır [Kahraman Peri] s.54, **Mapsiskaya Narodnaya Skazka [Mapsisk Halk Masalı]:** Ekva-Pırıs i Ptitsa Toklın Kars s.56, **Mordovskaya Narodnaya Skazka [Mordvin Halk Masalı]:** Dubolgo Piçay s.61, **Napayskaya Narodnaya Skazka [Napaysk Halk Masalı]:** Mergen i Yego Druzya s.66, **İgapasanskaya Narodnaya Skazka [İgapasan Halk Masalı]:** Skazka Pro Sige Lüdoyedku [Yam yam Hakkında Bir Masal] s.69, **Nemetskaya Narodnaya Skazka [Alman Halk Masalı]:** Belıy Medved i Burıy Medved [Beyaz ve Kara Ayı] s.72, **Nogayskaya Narodnaya Skazka [Nogay Halk Masalı]:** Mudrost Starikov [İhtiyarların Bilgeliği] s.72, **Oroçskaya Narodnaya Skazka [Oroçsk Halk Masalı]:** Krasavitsa i Zlaya Pegeliktu [Güzel Kız ve Kötü Pegeliktu] s.75, **Osetinskaya Narodniye Skazki [Oset Halk Masalı]:** Bogaç, Bednak i Jenşina [Zengin, Fakir ve Kadın] s.79, **Saamskaya Narodniye Skazki [Saam Halk Masalı]:** Doç Lunı i Sın Solntsa [Ayın Kızı ve Güneşin Oğlu] s.80, **Selkupskaya Narodniye Skazki [Selkupsk Halk Masalı]:** İçeckoço i Bogatıy Kupets Korse s.84, **Tatarskaya Narodniye Skazki [Tatar Halk Masalları]:** Çto Doroje? [Hangisi Daha Pahalı?] s.88, **Tofalarskaya Narodnaya Skazka [Tofalar Halk Masalı]:** Jivaya Voda [Zemzem Suyu] s.93, **Tuvinskaya Narodnaya Skazka [Tuvın Halk Masalı]:** Oskus Ool, Postigşıy Tri Nauki [Üç Bilimini Öğrenen Oskus Ool] s.95, **Udmurtskaya Narodnaya Skazka [Udmurt Halk Masalı]:** Ohotnik i Zmeya [Avcı ve Yılan] s.98, **Çeçenskaya Narodnaya Skazka [Çeçen Halk Masalı]:** Kogo Vıbrat? [Kimi Seçeyim?] s.99, **Çuvaşskiye Narodniye Skazki [Çuvaş Halk Masalı]:** İvan Bogatır [Kahraman İvan] s.101, **Çukotskiye Narodniye Skazki [Çukçen Halk Masalı]:** Belaya Medveditsa [Beyaz Ayı] s.114, **Evepkiyskaya Narodnaya Skazka [Evepkiy Halk Masalı]:** Ohotnik i Zmey [Avcı ve Yılan] s.119,

İkutskaya Narodnaya Skazka [İkutsk Halk Masalı]: Poçemy u Gornostaya Konçik Çernıy [Kakımın Ucu Neden Siyahtır] s.122. **Skazki Narodov Soyuznıh Respublik [Sovyetler Birliğinde Yaşayan Halklarının Masalları]. Ukraynıskiye Narodniye Skazki [Ukrayna Halk Masalları]:** Pro Bednogo i Voronyego Tsara [Karga Çarı ve Fakir Hakkında] s.124, Pro Zlıdney [Kötüler Hakkında] s.129, **Belorusskiye Narodniye Skazki [Beyaz Rusya Halk Masalları]:** Ox [Oh] s.131, Vihrevı Podarki s.136, **Uzbekskiye Narodniye Skazki [Özbek Halk Masalları]:** Farhad i Şirin [Ferhat ve Şirin] s.139, Medved Bogatır [Ayı ve Kahraman] s.146, **Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]:** Er Tostik [Er Tostik] s.155, Sem Çudodeyev [Yedi Harikulade] s.177, **Gruzinskiye Narodniye Skazki [Gürcü Halk Masalları]:** Rogatıy Tsar [Boynuzlu Çar] s.181, Poltorıgorsti [Birbuçuk Avuç] 184, **Azerbaydjanskiye Narodniye Skazki [Azeri Halk Masalları]:** Soobrazitelnaya Zarniyar [Akıllı Zaniyar] s.186, Bahtıir [Bahtıir] s.190, **Litovskiye Narodniye Skazki [Litvanya Halk Masalları]:** Moroz i Morozets [Ayaz ve Küçüğü] s.204, Drovosekova Krayuşka [Ormancının Bölgesi] s.206, **Moldovskiye Narodniye Skazki [Moldovya Halk Masalları]:** Kak Bratya Otsovskiy Klad Naşli [Babasının Hazinesini Kardeşlerin Bulması] s.208, Kak Fot Frumos Solntse Osvobodil [Fot Frumos'un Güneşi Kurtarması] s.210, **Latışskiye Narodniye Skazki [Letonya Halk Masalları]:** Volk i Pastuh [Çoban ve Kurt] s.216, Kak Dikiye Gusi Krestyanina Unesli [Yaban Kazaların Köylü Adamı Götürmesi] s.217, **Kırgızskiye Narodniye Skazki [Kırgız Halk Masalları]:** Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.218, Çolpon [Çolpon] s.221, **Tadjıkskiye Narodniye Skazki [Tacik Halk Masalları]:** Kak Padişah Stal Tkaçom a Doç Pastuha Jenoy Padişaha [Padişahın Dokumacı Olması ve Çobanın Kızı Padişahıyla Evlenmesi] s.222, Alçınıy Kaziyy [Kötü Kaziyy] s.230, **Armyanskiye Narodniye Skazki [Ermeni Halk Masalları]:** Zolotoye Yabloko [Altın Elma] s.235, Tsar i Tkaç [Çar ve Dokumacı] s.236, **Turkmenskiye Narodniye Skazki [Türkmen Halk Masalları]:** Kak Mirali Peresporil Samogo Padişaha [Mirali'nin Padişahı Susturması] s.339, Gora Samotsvetov [Gora Samotsvetov] s.241, **Estonskiye Narodniye Skazki [Estonya Halk Masalları]:** Zapretnıy Uzel [Yasaklanmış Düğüm] s.244, Kajdıy Svoyo Poluçil [Herkes Hakkettiğini Almış] s.249, Soderjaniye [İçindekiler] s.252.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışmada Rusya Federasyonunda ve Sovyetler Birliğinde yaşayan halklarının masalları yer almaktadır. Bölümler halklara göre ad alarak ayrılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sovyet Birliği, Kazak, derleme, masal.

24. Ertlesov, G

Kazahskiye Narodniye Skazki.[Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Jalın Yayınları, 1989.

8 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadan oluşmaktadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Varona Şçitayet Svoyego Detenişa Golosistım a Yöj Magonkim [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşığım Der] (Çev. S.Kaskasabov) s.3, Poçemu Letuçaya Mış Letayet Noçyu [Yarasa Neden Gece Uçar] (Çev. E.Tursunov) s.5, Ptitsa Kozodoy [Keçisağan] (Çev. G. Murzahmetova) s.6, Soderjaniye [İçindekiler] s.8.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış 3 Kazak masal derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Rusçaya tercüme edilerek yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, kirpi, yarasa.

25. Ertekbayev, Muhametjan

Alatav Ertegisi [Alatav Masalı] (Yay. Haz. Ş. Baykenova)._Almatı: Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2006.

64 s., 2.bs., res., 19 cm.

ISBN 9965-650-47-0

Çalışmanın Amacı: İlkokul ve ortaokul öğrenciler için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Aspandağı Äñgime [Gökyüzündeki Hikâyeler] s.3, Alıstan Tasılğan Butaqtar [Uzaktan Dağılan Dalları] s.7, Qiyadagı Qıran Uyasına Sayahat [Uzaydaki Kartal Yuvasına Seyahat] s.9, Nayzatıyaq Duniyege Qalay Keldi [Nayzatıyak Dünyaya Nasıl Geldi] s.11, Algaşqı Jattıǵu [Önceki Alıştırma] s.12, Munday da Körşiler Bar [Böylede Komşular Var] s.15, Yekinşi Jattıǵu [İkinci Alıştırma] s.19, Nayzatıyaq Qalay Qolǵa Tusti [Nayzatıyak Nasıl Yakalandı?] s.21, Qaraşegir [Karaşegir] s.23, Tomaǵa [Tomaǵa]³ s.25, Ayqırşa Berilgen Tamaq [Ayrıca Verilen Yemek] s.27, Qaraşegir Aspanañ Nege Quladı [Karaşegir Gökten Neden Düştü?] s.28, Ayqas [Kavga] s.31, Bekirdiñ Qatesi [Bekir'in Hatası] s.35, Botatirse pen Tanısu [Botatirse ile Tanışmak] s.36, Kekiliktiñ Aylası [Kekliğin Kurnazlığı] s.39, Şaşaqlaqtın Mekeninde [Şaşakulağın Yerinde] s.43, Jazıqsız Qurdiñ Ajalı [Günahsız Solucanın Eceli] s.45, Aylaker Arqar men Aqımaq Qasqır [Kurnaz Koyun ve Ahmak Kurt] s.48, Jartas Basındaǵı Bişiler [Yalnız Dağın Başındaki?] s.52, Jan Bitken Tarǵıl Tas [Dirilen Targıl Taş] s.55, Tungi Ot [Geceki Ateş] s.58, Qarajartas [Kara Yalnız Taş] s.60, Adamnıñ Keremetteri [İnsanın Güzellikleri] s.63, Mazmunı [İçindekiler] s.64.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonsöz kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, solucan, taş.

³ **Tomaǵa:** kartalın gözlerini kapalı tutmak için başına geçirilenderi örtü.

26. Fayzullauly, Älibek

Kumis Kekilik: Äñgimeler, Ertegiler [Gümüş Keklik: Hikâyeler, Masallar]._ Almatı: Balausa Yayınları, 2005.

64 s., res., 18 cm.

ISBN: 9965-672-35-0

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Äñgimeler [Hikâyeler]:** Äpke [Abla] s.3, Jañgalaq Jappas [Dikkatsiz Jappas] s.3, Ötirikşi Ötev [Yalancı] s.4, Salaq Sälim [Beceriksiz Salim] s.6, Yerinşek Yelemes [Tembel Yelemes] s.6, Äje Ösiyeti [Nine Nasihatı] s.6, Oy [Oy] s.12, Kim Balam? [Çocuğum, Kim?] s.16, Davis [Davis] s.22, Oylandıratıñ Oyyın [Oynatan Oyun] s.33, **Ertegiler [Masallar]:** Kumis Kekilik [Gümüş Keklik] s.38, Mısıq Pen Tısqan [Kedi ve Fare] s.45, Rahat Ömirdi Armandağan Kuşık [Rahat Hayatı Hayal Eden Enik] s.48, Uy Xayvanattarınıñ Ämirşi Saylavı [Ev Hayvanlarının Amir Seçimleri] s.52, Mazmunı [İçindekiler] s.64.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak hikâye ve masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Eser, “Äñgimeler” ve “Ertegiler” adlı iki bölümden oluşmakta olup masallar ikinci bölümde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, hikâye, masal.

27. Fayzioğlu Yücel

Aldar Köse._ İstanbul: y.y., 2007.

154 s., 18 cm.

ISBN: 978-975-585-841-8

Çalışmanın Amacı: Çocukları hayallerin renkli dünyası içinde dilinin ve kültürünün zenginlikleriyle yüz tüzze getirmek ve insani değerleri ile tanıştırmaktır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Sunuş s.4, Sevgili Okuyucu s.7, İçindekiler s.9, Aldar Köse Yola Çıkarken s.11, Aldar Köse Berkut Yakalarken s.18, Aldar Köse ile Bir Kadın s.23, Aldar Köse Cin Kovalarken s.31, Aldar Köse Atları Dağıtırken s.40, **Aldar Köse ile Şeytan Masalları:** Aldar Köse ile Şeytanın Yarışması s.51, Aldar Köse ile Lolo s.56, Aldar Köse Şeytan ile Çift Sürerken s.59, Aldar Köse’yle Şeytan’ın Son Yarışı s.61, **Aldar Köse Öyküleri:** Aldar Köse Nöker İken s.65, Aldar Köse Ziyafet Verirken s.70, Aldar Köse ile Cimri Bey s.74, Aldar Köse ile Dul Kadın s.80, **Aldar Köse ile Karınbay Öyküleri:** Aldar Köse ile Arkadaşı s.85, Aldar Köse ile Karınbay s.88, Aldar Köse Bilge Tavşanı Nasıl Sattı s.93, Aldar Köse ile Karınbay Kavgası s.98, Aldar Köse ile Ünlü Şalmaycı s.104, **Aldar Köse ile Alaşa-Han Öyküleri:** Aldar Köse ile Alaşa Han s.111, Aldar Köse ile Alaşa Han’ın İşleri s.116, Aldar Köse ile İz Kardeşi s.122, Aldar Köse Han Danışmanı s.127, Aldar Köse ile Alaşa Han’ın Oyunu s.132, Aldar Köse İdam Mahkûmu s.139, Aldar Köse ile Baş Vezir s.148, Aldar Köse’nin Son Yolculuğu s.152.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada “Sunuş” ve “Sevgili Okuyucu” adlı iki kısım bulunmaktadır. “Sunuş” adlı kısım Trabzon Valisi Nuri Okutan tarafından hazırlanmıştır. Burada masallarının çocukların terbiyesindeki rolünden, öneminden, masalların anlatım derinliği ve dil zenginliğinden bahsedilmektedir. “Sevgili Okuyucu” adlı kısımda ise Nuri Okutan’ın küçükken Kars’ta başına gelen olaydan ve dolaştığı Rusya, Kazak stepleri, Hazar Deniz’e, Türkmenistan’a olan seyahatler sırasında yıllarca süren derleme çalışmalarından bilgi verilmiştir.

Değerlendirme: Çalışma, Türkiye Türkçesiyle yazılmış Aldar Köse hakkında Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Çalışma “Aldar Köse ile Şeytan Masalları”, “Aldar Köse Öyküleri”, “Aldar Köse ile Karınbay Öyküleri” ve “Aldar Köse ile Alaşa-Han Öyküleri” adlı dört bölümden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, Aldar Köse.

28. Filippova, R

Jan-Januvarlar Turalı Qazaq Ertegileri [Hayvanlar Hakkında Kazak Masalları]._ Almatı: TOO Ak Niyet Yayınları, 1998.

200 s., res., 22 cm.

ISBN 9965-476-00-4

Çalışmanın Amacı: Çocuklara masalları sevdirmenin yanında Kazak Türkçesini öğrenmek isteyenler için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. İçindekiler kısmı Kazak Türkçesinde ve Rusça olmak üzere iki dilde verilmiştir. K Çitatelyam [Okurlara] s.3, O Kazahskih Norodnih Skazkah [Kazak Halk Masalları Hakkında] s.8, Zlatarogiy Olen [Altın Boynuzlu Geyik] (Çev. G. Murzahmetova) s.13, Dva Olena [İki Geyik] (Çev. S. Kaskabasov) s.19, Poçemu Loşad Drojit, Uvidev Verblüda [At Deveyi Görünce Neden Titrer] (Çev. S. Andagulova) s.21, Bozingen [Bozinger] (Çev. L. Stepanova) s.23, Poçemu Sobaka i Koşka Vrajduyut [Köpek ile Kedi Neden Kavgaya Eder] (Çev. S. Kaskabasov) s.47, Leniviy Kot [Tembel Kedi] (Çev. S. Andagulova) s.51, Koşka Vırastivşaya Lvinka [Aslanı Yetiştiren Kedi] (Çev. S. Andagulova) s.53, Koşka i Zayats [Kedi ve Tilki] (Çev. S. Kaskabasov) s.55, Mış i Zmeya [Fare ve Kedi] (Çev. S. Kaskabasov) s.57, Ptička i Mış [Kedi ve Kuş] (Çev. K.Bakberganov) s.59, Voronenok [Karga Yavrusu] (Çev. B. Kanapyanov) s.61, Vorona Şçitayet Svoyego Detenişa Belim, a Yoj- Magonkim [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşığım Der] (Çev. S. Kaskabasov) s.63, Dva Petuha [İki Horoz] (Çev. B. Kanapyanov) s.65, Soroka i Kukuşka [Saksağan ve Guguk Kuşu] (Çev. S. Andagulova) s.73, Belka i Volk [Sincap ve Kurt] (Çev. B. Kanapyanov) s.97, Volk i Kozlönok [Kurt ve Keçi] (Çev. B. Kanapyanov) s.97, Verblüd, Lev, Volk i Lisa [Aslan, Kurt ve Tilki] (Çev. J. Ermurzayeva) s.99, Poçemu Volk Voyet [Kurt Neden Uluyor] (Çev. L. Stepanova) s.113, Volk, Lisa i Osel [Kurt, Tilki ve Eşek] (Çev. G. Murzahmetova) s.117, Volk i Vinograd [Kurt ve Üzüm] (Çev. B. Kanapyanov) s.125, Volk i Yöj [Kurt ve Kedi] (Çev. B. Kanapyanov) s.129, Volk i Baran [Kurt ve Koyun] (Çev. S. Andagulova) s.131, Lisitsa i Obezyana [Tilki ve Maymun] (Çev. S. Andagulova) s.137, Lisa i

Yagnönok [Tilki ve Kuzu] (Çev. B. Kanapyanov) s.145, Juravl i Lisa [Turna ve Tilki] (Çev. B. Kaziyev) s.145, Lisitsa i Volk [Tilki ve Kurt] (Çev. E.D. Tursunov) s.149, Lisitsa i Zayats [Tilki ve Tavşan] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.151, Lisa i Petuşka [Tilki ve Horoz] (Çev. B. Kanapyanov) s.155, Pro Lisiy Smeh [Tilki Kahkahası] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.157, Lisa Pastuh i Medveditsa [Tilki, Çoban ve Ayı] (Çev. E. D. Tursunov) s.159, Lisa, i Kuvşın [Tilki ve Güğüm] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.165, Muravey [Karıncı] (Çev. K. Bakbergenov) s.165, Muravyinnaya Mera [Karıncı Ölçüsü] (Çev. G. Murzahmetova) s.171, Han i Muravyi [Han ve Karıncalar] (Çev. A. Dosjanova) s.175, Lev i Çelovek [Aslan ve İnsan] (Çev. S.Rahimbekova) s.179, Volk i Çelovek [Kurt ve İnsan] (Çev. S. Andagulova) s.183, Za Dobro-Zlom [İyiliğe Kötülük] (Çev. E.D. Tursunov) s.187, Lisa, Çerepaha i Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] (Çev. S.Kaskabasov) s.189, Sobraniye Mışey [Fareler Toplantısı] (Çev. K. Bakbergenov) s.193, Sobaçya Otsenka [Köpeğin Puanı] (Çev. S. Andagulova) s.195, Mazmunı [İçindekiler] s.197, Soderjaniye [İçindekiler] s.198.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada sonuç kısmı bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı eserin başında “K Çitatelyam” [Okurlara] başlığı altında verilmiştir. Bu kısım içindekiler kısmı içinde gösterilmemiştir. Burada kitabın yanında bir kaset verildiği belirtilmektedir. Kasetin, kitap gibi renkli olduğunu aynı zamanda bu kaset sayesinde Kazak Türkçesini öğrenmek isteyenlere çok faydalı olacağını yazmaktadır.

Giriş kısmı ise “O Kazahskih Narodnih Skazkah” [Kazak Halk Masalları Hakkında] başlığı altında verilmiştir. Bu kısım, Kazak Türkçesinde ve Rusça iki dilde olmak üzere Doç. Dr. S.B. Dautova tarafından hazırlanarak Kazak halk masalların sözlü ürünlerin en eski tür olduğunu ve bizi o halkın kültürü, örf adetlerden ve bu halkın hayalleriyle tanıştırdıklarından bahsedilmektedir. Aynı zamanda Kazak masallarının oluşumu ve yapısı hakkında bilgi verilmiştir. “*Kazahskaya skazka uçit viderjke i nahodçivosti, pooşerayet skromnost i*

*trudolübiye, smeyetsa nad skupostyu i hvastlivostyu, vosslavlayet spravedlivost i razum, pderosteregayet nayivniye i dobriye duşı ot obmana i litsemeriya.”*⁴

Kazak halkının en sevdiği ve masallarında sık rastlanan hayvanlardan olarak deve, at, koyun ve inek’tir. “*Kazahskiye skazki o jivotnih imeyut svoyu osobennosti, vırajayışıyesa v ih soderjaniyi i hudojestvennih sredstvah, v poetike. Často glavni deystvuyuşimi litsami kazahskoy skazki vıstupayut lübiymi narodom jivotniye-verblüd, loşad, baran, korova. ...*”⁵

Değerlendirme: Çalışma, Rusça ve Kazakça olmak üzere 42 Kazak masal derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, sayfa düzeni olarak üst kısım Kazakça alt kısım Rusça olarak verilmiştir. Çocukların Kazak Türkçesini öğrenmeleri için kitabın yanında kaset de verilmektedir. Yazar, eseri kasetten dinleyenler ister telaffuzu ister kelime hazinelerini bu masallar sayesinde geliştirebileceklerini öne sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, kaset.

29. Gabdulin, Mâlik

Qazaq Halqınıñ Avız Ädebiyatı: Xrestomatiya [Kazak Halk Edebiyatı: Antoloji]._ Almatı: Kazak Devletinin Okul-Pedagoji Yayınları, 1959.

330 s., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler ve öğretmenler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Quraştırılışlardan [Eseri Hazırlayanlardan] s.2, **Birinci Bölüm:** Turmıs Tırşılık, Şarvaşılıq Käsip, Ädet-Ğurıp, Saltqa Baylanıstı Şığarmalar [Günlük-Hayat, İş-Meslek, Örf-Adet, Geleneğe Bağlı Eserler] s.3, **Tört Tülik Turalı [Ev Hayvanı Hakkında]:** Şopan Atağa [Çoban Ataya] s.3, Jılqışı Atağa [Atçı Ataya] s.4, Oyısıl Qarağa [Deveye] s.4, Zeñgi Babağa [Deve Babaya] s.5, İyesi men Sıyırdıñ Aytısı [Sahibi ile İneğin Atışı] s.7, Eşki men Qoyıdıñ Aytısı [Keçe ile Koyunun Atışı] s.7,

⁴ R. Filippova, **Altın Mıyızgı Kiyik**, Almatı, Ak Niyet Yayınları, 1998, s. 8.

⁵ Filippova, **a.g.e.**, s. 9.

Tört Tülükniñ Keñesi [Dört Hayvanın Sohbeti] s.8, Maldıñ Balasın Süyüvı [Hayvanın Yavrusunu Öpmesi] s.8, Tüyye, Tüyye, Tüyyeler [Deve, Deve, Develer] s.8, Qasqırdıñ Qoyşılarga Aytatın, Oynayatın Taqpağı [Kurdun Çobanlara Söyleyecek, Oynayacak Şiiri] s.9, Eşki [Keçe] s.10, Torpaq [Dana] s.10, Kökjendet [Bahar Aylarında Hayvanların Tüylerinin Dökülmesi] s.11, Navrız Öleñderi [Nevruz Şarkıları] s.11, Kün Jayilatuv Öleñderi [Güneşi Parlatan Şarkılar] s.12, Bult Pen Jañbır Şaqıruv [Bulut ile Yağmuru Çağırmaq] s.12, Jılan Şaqqanda Uvın Qayitaruv, Arbav [Yılan Isırdığında Zehirlenmemeye Çalışmaq] s.13, Büyü Şaqqandağı Arbav [Böcek Isırdığında Efsunlanmaq] s.13, Qaraqurt Şaqqandağı Arbav [Kara Böcek Isırdığında Efsunlanmaq] s.13, Bäleñgi Şaqqandağı Arbav [Falan Filan Isırdığında Efsunlanmaq] s.14, Tüyenı Şaqqandağı Arbav [Deveyi Isırdığında Efsunlanmaq] s.14, Bayılav Sözderi [Bağlama Sözler] s.14, Baqsı Sarındarı [Şaman Destanları] s.14, Dosmırza Baqsıniki Degen Sarın [Dosmırza Efendinin Destanı] s.17, Jarapazan Jırı [“Jarapazan” Ramazan Ayında Söylenen Şarkı İsmi] s.18, Jarapazan Batası [Jarapazan Duası] s.21, Jarapazannıñ jäne Bir Batası [Jarapazanın Bir Duası Daha] s.21, Bädiktiñ Öleñi [Gevezenin Şarkısı] s.22, Toy Bastar [Düğün Başladığında Söylenen Şarkı] s.24, Jar – Jar [“Jar–Jar” Düğünde Söylenen Şarkı İsmi] s.25, Sıñsu [Ağlamak] s.25, Jubatuv men Ügit [Teselli Etmek ve Öğüt Vermek] s.26, Bet Aşar [Yüz Açma] s.26, Ayt, Kelin [Söyle, Gelin] s.30, Oyun–Savıqta Aytılattıñ Öleñ [Oyun–Düğünde Söylenen Şarkı] s.33, Jañıltpaş [Tekerleme] s.35, Ötirik Öleñder [Yalan Şarkılar] s.35, Besik Jırı [Besik Şiiri] s.36, Küdreyniñ Balası Qulet Aqınğa Aytqan Qoştasuv Jırı [Küdre’nin Çocuğu Kulet Akına Söyleyen Vedalaşma Şarkısı] s.38, Estirtuv [Ölüm Haberi Duyurma] s.39, Köñil Aytuv [Gönül Bildirmek] s.39, Qoqan Handıgınıñ Qolında Ölgän Tättiydi Joqtağan Öleñ [Kokan Padişahın Elinde Ölen Tati’nin Yokluğunu Anlatan Şarkı] s.39, Joqtavdıñ Tağı Bir Törü [“Joktav” Biris Öldüğünde Arkasından Söylenen Şarkının Daha Bir Törü] s.40, Alıpqaş Batırdı Dävit Aqınnıñ Joqtavı [Davit Akın’ın Alıpqaş Batır’ı Anması] s.40, Bir Batırdıñ Ötken Kezin Eske Ala Joqtap Ayıtqanı [Bir Batırın Geçmişini Hatırlayarak Anması] s.41, Ölgän Qızın Joqtap Şeşesiniñ Ayıtqanı [Ölmüş Kızın Arkasından Annesinin Ağlaması] s.41, **İkinci Bölüm. Ertegiler [Masallar]:** Er Töstik [Er Töstik] s.43, Qerqula Attı Qendebay [Kergula Adlı Kendebay] s.66, Kün Astındağı Kunikey Qız [Kün Astındağı Kunikey Kız] s.73, Eki Jetim [İki Yetim] s.79, Boz İngen [Genç At]

s.82, Ayaz Biy [Kadı Ayaz] s.87, Jirenşe Şeşen [Jirenşe Şeşen] s.99, Aldardıñ Şıq Bermes Şıǵaybayǵa Qonaq Bolǵanı [Aldar'ın Cimri Şıǵaybay'a Misafir Olması] s.101, Aldar Köse men Şaytan [Aldar Köse ile Şeytan] s.105, **Üçüncü Bölüm. Maqaldar men Mätelder [Atasözler]** s.107, **Dördüncü Bölüm: Jumbaqtar [Bilmeceler]** s.111, **Beşinci Bölüm: Epikalıq Jırlar [Destanlar]** s.122, Alpamıs [Alpamıs] s.122, Qobılandı Batır [Kobılandı Batır] s.146, Er Tarǵın [Er Tarǵın] s.192, Qambar Batır [Kambar Batır] s.195, Qozı Korpeş-Bayan Sulu Jırı [Kozi Korpeş-Bayan Sulu Destanı] s.211, Qız Jibek [Kız Jibek] s.261, Ayman-Şolpan [Ayman-Şolpan] s.281, **Altıncı Bölüm: Aytıs Öleñderi [Atışma Şarkıları]** s.308, Aq Bala men Bozdaq [Ak Çocuk ile Bozdak] s.313, Bolıq Pen Elentayı [Bolik ile Elentay] s.314, Qız Ben Jigit Jumbaqtar pen Aytısı [Kız ile Yiğitin Bulmacayla Atışması] s.315, Rısvan men Aset [Rısvan ile Aset] s.316, Saparǵalı men Nurjan [Sapargalı ile Nurjan] s.321, Aset Pen Kempirbay [Aset ile Kempirbay] s.326, Birjan men Sara Aytısı [Bircan ile Sara Atışması] s.327, Mazmunı [İçindekiler] s.329.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı ise “Quraştırusılardan” [Eseri Hazırlayanlardan] başlığı altında verilmiştir. Burada A. Divayev, S. Seyfulin, S. Mukanov, M. Avezov, S. Amanjolov gibi araştırmacılarının çalışmalarından faydalanarak çalışmanın meydana geldiğini ve amacından bahsedilmiştir.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak hayvan masalları, atışma, şarkı, bilmece, atasöz ve destanlar derlemesinden oluşmaktadır. Altı bölümden oluşan bu eserde masallar ikinci bölümde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, hayvan, destan, masal

30. Gılım Yayınları

El Qazınası: Eski Söz [Halkın Hazinesi: Eski Söz] (Yay. Haz. Z.A. Ahmetov, R. B.Berdibayev, S.A. Kaskabasov S. S. Kirabayev, Ş.K.Satbayeva ve K. S. Mamıtjanov)._ Almatı: Gılım Yayınları, 1994.

616 s., 22 cm.

Açıklamalar bölümü var.

ISBN 5- 628-01153-3

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler ve öğretmenlerin faydalanmaları için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Algı Söz [Ön söz] (V.V. Radlov) s.5, Xalıq Murasınıñ Qamqor Qayratkeri [Halk Mirasının Güçlü Emektarı] (S. Kaskabasov ve K. Matıjanov) s.18, **Xalıq Öleñderi [Halk Şarkıları]:** Jeke Şumaqtar [Ayrı Dörtlükler] s.39, Bata Söz [Dua Sözleri] s.40, Uzatqan Kızdın Öleni [Nişanlandırılan Kızın Şarkısı] s.52, Joktağañ Jır [Ağıt Şiiri] s.60, Baqsınıñ Sözi [Şamanın Sözü] s.64, Ötirik Öleñ [Uydurma Aldırma] s.65, **Ertegiler [Masallar]:** Tülkinin Aldağanı [Tilkinin Hilesi] s.67, Didar Kız [Güzel Kız] s.69, Qarakoz Sulu [Karagözlü Sulu] s.79, Qarmaq Salğan Jigit [Oltayı Salan Yiğit] s.82, Moldanın Üyinde Okığan Bala [Mollanın Evinde Okuyan Çocuk] s.87, Tüs Satqan Tazşa [Düş Satan Tazşa] s.90, Jelkildek [Kalın Enseli] s.96, Hanşatay [Hanın Kızı] s.113, Erkem Aydar [Sultanım Aydar] s.128, Ajigeldi [Ajigeldi] s.136, Hanın Qızı [Hanın Kızı] s.144, Uş Ul [Üç Oğul] s.148, Jaqsılıq, Jamandıq Joldas Bolğan [İyilik, Kötülük Yoldaş Olduğunda] s.153, **Batırlık Jırlar [Yiğitlik Şiirleri]:** Er Kökşe [Er Kökşe] s.156, Er Tarğın [Er Targın] s.167, Sayın Batır [Sayın Batır] s.206, Ğaşıqtık Jırlar [Âşık Jıravlar] s.250, Añızdar [Menkıbeler], Tarihi Jırlar [Tarihi Jıravlar] s.275, Dastandar, Kıssalar [Destanlar ve Kıssalar] s.297, Aytıstar [Atışma] s.564, Aqın-Jıravlar Murası [Akınların Şiirler Mirası] s.583, **Tusinikter [Açıklamalar]** s.595, Mazmunı [İçindekiler] s.616.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz kısmı “Algı Söz” başlığı altında verilmiştir. Bu kısım, V.V. Radlov tarafından 1 Mayıs 1869 yılında Barnavul şehrinde yazılmıştır. Burada, Kazakların hayatı, örf ve adetleri, inançları, Kazak Türkçesi ve Kazak edebiyatı yanında Ruslar ile olan ilişkileri anlatılmaktadır.

Giriş kısmı olarak adlandırabileceğimiz “Xalıq Murasınıñ Qamqor Qayratkeri” [Halk Mirasının Güçlü Emektarı] başlığı altında S. Kaskabasov ve

K.Matıjanov tarafından yazılmıştır. Bu kısımda V.V. Radlov'un yapmış olduğu araştırmalar ve çalışmalar hakkında bilgiler verilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış masallar, şiirler ve şarkılar derlemesinden oluşmaktadır. V.V. Radlov'un "Nareçiya Türetskih Plemen Jıvuşih v Yujnoy Sibiri i Dunganskoy Stepi" [Güney Sibiry ve Dungan Bozkırlarında Yaşayan Türk Halklarının Lehçeleri] adlı eserinin Kazak Türkçesine aktarılmasından meydana gelmiş bir eserdir. Halkın anlayacağı sade dilde anlatılması bakımından önemlidir. Eser, ön söz ve giriş dışında "Xalıq Öleñderi", "Ertegiler" ve "Batırlık Jırlar" adlı üç bölümden oluşmaktadır.

"Xalıq Öleñderi" adlı bölümünde halk şarkıları; "Ertegiler" adlı bölümünde Kazak masallarının metinleri; "Batırlık Jırlar" adlı bölümünde ise kahramanlık şiirler verilmiştir.

Eserde yer alan tüm derlemelerin nerden derlediği bilgisi ise Tusinikter" adlı bölümünde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, şarkı, şiir.

31. Goslitizdat Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._Moskova: Goslitizdat Yayınları, 1953.

132 s., 19 cm.

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler ve öğretmenlerin faydalanmaları için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ot Redaktsiyi [Yayın Evinden] s.3, Tri Zadaçi [Üç Problem] s.5, Bay i Krasnoarmeyets [Zengin ve Asker] s.7, Otvet Küyşi [Sazendenin Cevabı] (Çev. M. Vorontsov) s.9, Baranı Volkov Pugayut [Koyunlar Kurtları Korkutuyorlar] (Çev. N. Anov) s.11, Poçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kodga Pyet Vodu [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] (Çev. N. Severin) s.12, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bıldırcının Kuyruğu Neden Kısa] (Çev. N. Anov) s.13, Poçemu u Zaytsa Tri Gubı (Çev. N. Severin)

s.15, Savraska [Savraska] (Çev. K.Dubrovskiy) s.17, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.18, Samıy Şçastlivıy God [En Mutlu Yıl] (Çev. N. Severin) s.22, Tri Tovarışa [Üç Arkadaş] (Çev. G. Potanin) s.24, Uşko [Kulakçık] (Çev. N. Severin) s.33, Poka Ne Vırastit Hvost u Kona [Atın Kuyruğu Çıkana Kadar] (Çev. N. Severin) s.36, O Lentaye [Tembel Hakkında] (Çev. L. Makeyev) s.38, Komu Korovu Kormit [İneği Kim Besleyecek] (Çev. N. Anov) s.40, Durak [Aptal] (Çev. L. Makeyev) s.42, Svatoy Osel [Kutsal Eşek] s.46, Bay i Pastuh [Zengin ve Çoban] (Çev. N. Severin) s.49, Tulpar [At] s.51, Zolotaya Oslitsa i Volşebnıy Zayats (Arbalı i Sabralı) [Altın Eşek ve Sihirli Tavşan (Arbalı ve Sabralı)] (Çev. N. Anov) s.54, Bednıy Starik [Fakir İhtiyar] (Çev. N. Anov) s.63, Starik i Yego Doçka [İhtiyar ve Kızı] s.63, Çudesnaya Şuba Aldar Kose [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] (Çev. N. Severin) s.71, Jadnıy Bay i Aldar Kose [Cimri Zengin ve Aldar Köse] (Çev. N. Pantusov) s.73, Aldar Kose i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] (Çev. L.Sobolev) s.75, Dobrıy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] (Çev. N. Anov) s.85, Hatımtay i Yego Skakun [Hatımtay ve Atı] (Çev. N. Severin) s.87, Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] (Çev. V.Vajdayev) s.91, İli i Karatal [İli ve Karatal Nehirleri] s.108, Er Tostik [Er Töstik] (Çev. N. Anov) s.110, Soderjaniye [İçindekiler] s.132.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Ot Redaktsiyı” başlığı altında yayın evi tarafından hazırlanmıştır. Bu kısımda Kazak masallarının oluşumu ve özelliklerinden, Rus masallarıyla olan benzerlikler üzerinde durularak Kazak masalları üzerine yapılan ilk çalışmalarından ve bu araştırmaları yapan araştırmacılardan bahsedilmektedir.

Kazak halk masalları, halkının ruhu, daha iyi hayat yaşama hayallerini kendinde barındırmaktadırlar. Kazak masallarında akıllı, çalışkan, ülkesine ve halkına sadık olan kahramanlar ifade edilmektedir. Aldar Köse, korkusuz, hazırcevap, kurnaz ve alaycı bir gençtir. Cimri, gaddar ve zengin insanları kandırdığı için Kazak halkın en sevdiği kahramanlarından biri olmuştur. Kazak masallarından olan “Baranı Volklov Pugayut” ve “Lisa, Medved i Pastuh” adlı masallar Rus halk masallarıyla benzerlik göstermektedir. Benzerlik gösterdiği halde masallar Kazak

halkının hayatını aksettirmektedir. “Mudrıy Ayaz” ve “Er-Tostik” adlı masallar, Kazak olağanüstü masallardan olup halk arasında büyük bir ilgi görmektedir. Kazak masalları uzun zamandan beri birçok araştırmacının dikkatini çekmeye başarabilmiştir ancak bu masalların Rus dilinde yayımlanması 19. yüzyılın başında görülmektedir. Kazak milliyetçileri bu masalları dini amaçları doğrultusunda masalların sonları değiştirerek halkını iktidara, dine ve kaderine itaat etmeye çağırıyorlardı. Halkın aptal, cimri ve gaddar gösterdiği han ve vezirlerini yüceltmeye çalışmışlardı. Ekim Devriminden sonra Kazak halk edebiyatı üzerine bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapılmaya başlamıştır. Böylece Kazak edebiyatı geniş okuyucu kitlesi için ulaşılması kolay hale gelmiştir.⁶

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, çeşitli araştırmacılar tarafından Kazak Türkçesinden Rusçaya tercüme edilip yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal

32. Jalın Yayınları

Bozingen: Kazahskiye Narondiye Skazki [Bozingen: Kazak Halk Masallar] (Haz. S.A. Kaskabasov ve E.D. Tursunov)._ Almatı: Jalın Yayınları, 1984.

208 s., res., 17 cm.

Sözlük var.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Bozingen [Bozingen] (Çev. L. Stepanova) s.3, Poçemu Volk Voyet [Kurt Neden Uluyor] (Çev. L. Stepanova) s.9, Kozlolüdi [Keçi İnsanlar] (Çev. L. Stepanova) s.10, Rıbak i Torgaş [Balıkçı ve İşportacı] (Çev. L. Stepanova) s.11, Tri Medveda [Üç Ayı] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.13, Çto Vkusneye [Hangisi Daha Lezzetli] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.15, Lisa i Perepel [Bıldırcın ve Tilki] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.16, Soroka

⁶ **Kazahskiye Narodniye Skazki**, Moskova, Goslitizdat Yayınları, 1953, s.3-4.

[Saksağan] (Çev. E. Satıbalıyev) s.16, Zaznayka Vorobey [Kendini Beğenmiş Serçe] (Çev. E. Satıbalıyev) s.17, Mışka i Koşka [Fare ve Kedi] (Çev. E. Satıbalıyev) s.18, Lisa, Skvorets i Vorona [Tilki, Kuş Yuvası ve Karga] (Çev. E. Satıbalıyev) s.19, Pro Baraşka, Bıçka, Kozlika [Koyun, Öküz ve Keçi hakkında] (Çev. E. Satıbalıyev) s.20, Lisiy Smeh [Tilkinin Kahkahası] (Çev. E. Satıbalıyev) s.23, Baboçka i Komar [Kelebek ve Sivrisinek] (Çev. E. Satıbalıyev) s.24, Şenok i Koşka [Enik ve Kedi] (Çev. S. Kaskabasov) s.25, Koşka i Zayats [Kedi ve Tavşan] (Çev. S. Kaskabasov) s.26, Umniy Kozlenok [Akıllı Oğlak] s.27, Dva Olena [İki Geyik] (Çev. S. Kaskabasov) s.27, Devoçka Makta i Koşka [Kız Makta ve Kedi] (Çev. S. Kaskabasov) s.28, Lisa i Tigr [Tilki ve Kaplan] (Çev. S. Kaskabasov) s.30, Vorona Şçitayet Svoyego Detenişa Belenkim, a Yöj–Magankim” [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşagım Der] (Çev. S. Kaskabasov) s.30, Siziy Golubenok [Mavi Güvercin] (Çev. S. Kaskabasov) s.31, Mış i Zmeya [Fare ve Yılan] (Çev. S. Kaskabasov) s.33, Şakal i Tigr [Çakal ve Kaplan] (Çev. S. Kaskabasov) s.34, Lisa, Çerepaha i Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] (Çev. S. Kaskabasov) s.35, O Hitroy Lise [Kurnaz Tilki] (Çev. S. Kaskabasov) s.36, Drujba Dvuh Psov [İki Köpeğin Dostluğu] (Çev. S. Kaskabasov) s.37, Dva Gusya i Lyaguşka [İki Ördek ve Kurbağa] (Çev. S. Kaskabasov) s.39, Sırttanı [Kafkas Köpeği] (Çev. E.D. Tursunov) s.40, Za Dobro Zlom [İyiliğe Kötülük] (Çev. E.D. Tursunov) s.43, Jalayır Şor [Jalayır Şor] (Çev. E.D. Tursunov) s.44, Poçemu Letuçaya Mış Letayet Noçyu [Yarasa Neden Geçeleri Uçar] (Çev. E.D. Tursunov) s.44, Çeloveçeskaya Jızn [İnsanoğlu Hayatı] (Çev. E.D. Tursunov) s.45, Baygız [Baykuş] (Çev. E.D. Tursunov) s.46, Spor İz-za Goda [Yıl Yüzünden Tartışma] (Çev. E.D. Tursunov) s.47, O Pse- Sırttane [Kafkas Köpeği Hakkında] (Çev. E.D. Tursunov) s.48, Hromoy Savrasıy [Topal Köpek] (Çev. E.D. Tursunov) s.49, Tepen Kok [Tepen Kok] (Çev. E.D. Tursunov) s.50, Beliy Jerebets [Beyaz Aygır] (Çev. E.D. Tursunov) s.51, Lisa, Pastuh, Medveditsa (Çev. E.D. Tursunov) s.52, Perepelka i Lisa [Bıldırcın ve Tilki] (Çev. E.D. Tursunov) s.52, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.52, Lisitsa i Juravl (Çev. E. D. Tursunov) s.54, Vol [Öküz] (Çev. E.D. Tursunov) s.55, Kto Ot Çego Silneye? [Kim Daha Güçlü] (Çev. E.D. Tursunov) s.60, Gora i Perekatı-Pole [Dağ ve Deve Elması] (Çev. E.D. Tursunov) s.61, Skazka o Bıke i Osle [Boğa ve Eşek Hakkında Masal] (Çev. E.D. Tursunov) s.62, Lisitsa i Zayats [Tilki ve Tavşan] (Çev. E.D.

Tursunov) s.62, Suleymen Patşa i Baygız [Suleymen Paşa ile Kukuma Kuşu] (Çev. E.D. Tursunov) s.63, Kozlenok [Keçi] (Çev. B. Kanapyanova) s.64, Volk i Kozlenok [Kurt ile Keçi] (Çev. B. Kanapyanova) s.64, Volk i Yoj [Kurt ile Kirpi] (Çev. B. Kanapyanova) s.64, Kak Zayats Perehitrl Lisu [Tavşanın Tilkiyi Kandırması] (Çev. B. Kanapyanova) s.65, Dva Petuha [İki Horoz] (Çev. B. Kanapyanova) s.65, Prismirivşiy Volk [Uslanmış Kurt] (Çev. B. Kanapyanova) s.66, Lisa i Yagnenok [Tilki ve Kuzu] (Çev. B. Kanapyanova) s.67, Lisa i Petuşok [Tilki ve Horoz] (Çev. B. Kanapyanova) s.67, Belka i Volk [Sincap ve Kurt] (Çev. B. Kanapyanova) s.68, Voronenok [Karga Yavrusu] (Çev. B. Kanapyanova) s.69, Volk i Vinograd [Kurt ve Üzüm] (Çev. B. Kanapyanova) s.69, Lebed i Vorona [Kuğu ve Karga] (Çev. B. Kanapyanova) s.70, Voron ve Ular [Karga ve Yaban Hindi] (Çev. G. Murzahmetova) s.71, Kak Çelovek Podrujılsa Koşkoy i Sobakoy [İnsanoğlunun Kedi ve Köpeği ile Dostluğu] (Çev. G. Murzahmetova) s.74, Çelovek i Vorobey [İnsan ve Serçe Kuşu] (Çev. G. Murzahmetova) s.76, Nahodçiviy Zayats [Akıllı Tavşan] (Çev. G. Murzahmetova) s.77, Poçemy Sobaka i Koşka Vrajduyet [Kedi ile Köpek Neden Düşman] (Çev. G. Murzahmetova) s.78, Muravyinnaya Mera [Karıncı Ölçüsü] (Çev. G. Murzahmetova) s.80, Volk Lisa i Osel [Kurt, Tilki ve Eşek] (Çev. G. Murzahmetova) s.81, Loşad i Olen [At ve Geyik] (Çev. G. Murzahmetova) s.84, Staruha-Yejiha [Nine Kirpi] (Çev. G. Murzahmetova) s.85, Lvinnaya Dolya [Aslanın Payı] (Çev. G. Murzahmetova) s.88, Slon i Obezyana [Fil ve Maymun] (Çev. G. Murzahmetova) s.89, Lekarstvo Dla Bolnogo Lva [Hasta Aslan İçin İlaç] (Çev. G. Murzahmetova) s.91, Ptentsı Berkuta [Kartalın Yavruları] (Çev. G. Murzahmetova) s.92, Zlatorogiy Olen [Altın Boynuzlu Geyik] (Çev. G. Murzahmetova) s.94, Ovod [At Sineği] (Çev. G. Murzahmetova) s.96, Mış, Sobaka i Koşka [Fare, Köpek ve Kedi] (Çev. K. Bakbergenov) s.97, Smetliviy Zayats [Hızlı Tavşan] (Çev. K. Bakbergenov) s.98, Berkut i Voron [Karga ve Kartal] (Çev. K. Bakbergenov) s.98, Sobraniye Mışey [Farelerin Toplantısı] (Çev. K. Bakbergenov) s.99, Ptıčka i Mış [Kuş ve Fare] (Çev. K. Bakbergenov) s.100, Muravey [Karıncı] (Çev. K. Bakbergenov) s.101, Yoj [Kirpi] (Çev. K. Bakbergenov) s.102, Dikiy Golub i Vorona [Yaban Güvercin ve Karga] (Çev. K. Bakbergenov) s.103, Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.104, Kak Gus Perehitrl Lisu [Ördeğin Tilkiyi Kandırması] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.105, Kak İzbejat Zla [Kötülükten Nasıl

Kaçınılır] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.105, Juravl i Lisa [Turna ve Tilki] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.106, Lisa i Kuvşın [Tilki ve Güğüm] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.107, Lisa i Fazan [Tilki ve Sülün] (Çev. Ş. Rahimbekova) s.108, Medved i Komar [Ayı ve Sivrisinek] (Çev. L. Musurmanova) s.109, Poçemu Çelovek Drujit s Lastoçkoy [İnsan Kırlangıç ile Neden Arkadaştır] (Çev. L. Musurmanova) s.111, Petuh i Pavlin [Horoz ve Tavus Kuşu] (Çev. G. Ertlesova) s.113, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bıldırcının Kuyruğu Neden Kısaadır] (Çev. G.Ertlesova) s.114, Lastočka i Gayıčka [Kırlangıç ve Gayıčka] (Çev. G.Ertlesova) s.115, Verblüd, Lev, Volk i Lisa [Aslan, Kurt ve Tilki] (Çev. J. Ersmurzayeva) s.116, Sovu Uvidiş- Pristrili [Baykuşu Görürsen-Ateş Et] (Çev. J. Ersmurzayeva) s.119, Kara Kaşkinbay [Kara Kaşkinbay] (Çev. J. Ersmurzayeva) s.120, Lisitsa i Volk [Tilki ve Kurt] (Çev. B. Kaziyeve) s.123, Pyat Koz [Beş Keçi] (Çev. S. Andagulova) s.123, Dva Yagnenka [İki Kuzu] (Çev. S. Andagulova) s.125, Kak Lisu Perehitrlili [Tilkiyi Nasıl Kandırmışlar] (Çev. S. Andagulova) s.127, Volçya Usluga [Kurdun Yardımı] (Çev. S. Andagulova) s.130, Lisa [Tilki] (Çev. S. Andagulova) s.136, Golubi i Mışı [Güvercinler ve Fareler] (Çev. S. Andagulova) s.138, Surok-Sokol Gde Voda? [Kötebek, Şahin, Su Nerde?] (Çev. S. Andagulova) s.146, Lisitsa i Obezyana [Tilki ve Maymun] (Çev. S. Andagulova) s.148, Volk i Baran [Kurt ve Koyun] (Çev. S. Andagulova) s.150, Volk i Çelovek [Kurt ve İnsan] (Çev. S. Andagulova) s.151, Kovarnaya Lisa [Gaddar Tilki] (Çev. S. Andagulova) s.152, Lyaguşka i Yoj [Kurbağa ve Kirpi] (Çev. S. Andagulova) s.154, Koşka Vırastivşayasa Lvenka [Aslanı Yetiştiren Kedi] (Çev. S. Andagulova) s.155, Lastočka i Bogomol [Kırlangıç ve Peygamber Devesi] (Çev. S. Andagulova) s.155, Svirelşik [Kavalcı] (Çev. S. Andagulova) s.156, Eto Çto Za Jırnıy Kurdük [Ne Kadar Şişman Koyun Kuyruğu] (Çev. S. Andagulova) s.158, Poçemu Drojit Loşad [At Neden Titriyor?] (Çev. S. Andagulova) s.162, Lenivıy Kot [Tembel kedi] (Çev. S. Andagulova) s.162, Lev [Aslan] (Çev. S. Andagulova) s.163, Soroka i Kukuşka [Saksağan ve Guguk Kuşu] (Çev. S. Andagulova) s.165, Zayçenok [Tavşancık] (Çev. S. Andagulova) s.166, Ostorojnyı Zayçik [Dikkatli Tavşancık] (Çev. S. Andagulova) s.167, Kak Perepel Nakormil Lisitsu [Bıldırcının Tilkinin Karnını Doyurması] (Çev. S. Andagulova) s.168, Şest Lisits [Altı Tilki] (Çev. S. Andagulova) s.169, Osel i Mış [Eşek ve Fare] (Çev. S. Andagulova) s.173, Kreçet i Pustelga [Akdoğan ile Muymul Kuşu] (Çev. S. Andagulova) s.174, Çesotoçnyı Vorobey [Uyuz Serçe] (Çev. S.

Andagulova) s.175, Kak Lisa Otomstila Volku [Tilki Kurttan İntikam Alması] (Çev. A. Jumabayeva) s.176, Han i Muravyi [Han ve Karıncalar] (Çev. A. Dosjanova) s.178, Tigr i Zayats [Kaplan ve Tavşan] (Çev. M. Mkanova) s.180, Bely Golub [Beyaz Güvercin] (Çev. M. Mkanova) s.181, Hitraya Lisa [Kurnaz Tilki] (Çev. A.Musinova) s.182, Kuyırşık-Koziy Hvostik [Kuyırşık- Keçi Kuyruğu] (Çev. R.Aroslanova) s.183, Solovey, Karakurt i Letuçaya Mış [Bülbül, Karakurt Böceği ve Yarasa] (Çev. R.Aroslanova) s.185, Baran i Kozel [Koyun ve Keçi] (Çev. R.Aroslanova) s.187, Kak Lisa Bıla Nakazana [Tilkini Cezalandırılması] (Çev. R.Aroslanova) s.195, Slovar Çasto Vstreçayuşıhsa Slov [Sık Rastlanan Kelimelerinin Sözlüğü], Soderjaniye [İçindekiler] s.198.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar Kazak Türkçesinden Rusçaya çeşitli araştırmacılar tarafından tercüme edilerek yayımlanmıştır. Çalışmanın sonunda sık rastlanan ve metin içerisinde anlaşılması güç kelimelerinin sözlüğü verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, tilki.

33. Jalın Yayınları

Kanbak-Şal [İhtiyar Kanbak] (Haz. İ. Hasenova)._ Almatı: Jalın Yayınları, 1985.

280 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Kanbak-Şal [İhtiyar Kanbak] (Çev. L. Makeyev) s.5, Bey, Dubinka [Vur, Çomak!] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.7, Devat Krikunov i Odin Piskun [Dokuz Yaygaracı ve Bir Çığırkan] s.9, Dobrıy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] (Çev. N. Anov) s.14, Dobro Porojdayet Dobro [İyilik, İyiliği Doğurur] (Çev. M. Januzakova) s.16, Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] (Çev. M. Januzakova) s.19, Tısatçu Dilda Za Mudroye Slovo [Bir Olgun Söz

İçin Bin Akça] (Çev. M. Januzakova) s.22, Starets i Nahodçiviy Djigit [İhtiyar ve Akıllı Yiğit] (Çev. L. Kosmuamedova) s.24, Sprosi Soveta u Togo, Kto Projil Şestdesat Let [Altmış Yılına Yaşamış Olandan Nasihat Al] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.26, Nakaz Otsa Sinu [Oğluna Babasından Nasihat] (Çev. S. Galiyeva) s.28, Batinki [Ayakkabı] (Çev. M. Januzakova) s.29, Kovarnıye Stariki i Nigmatulla [Kötü İhtiyarlar ve Nigmatulla] (Çev. M. Januzakova) s.32, Sapojnik i Han [Ayakkabıcı ve Han] (Çev. A. Divayev) s.34, Bespeçalny Han [Tasasız Han] (Çev. G. Murzahmetova) s.35, Jalayır Han i Sagat [Jalayır Han ve Saat] (Çev. R.Tokbergenov) s.38, Han i Mudrıy Vizir [Han ve Olgun Vezir] (Çev. V.Sidelnikov) s.45, Mudrıy Gilman [Olgun Gilman] (Çev. L. Musurmanova) s.48, Momınbay i Semero Razboynikov [Momınbay ve Yedi Haydut] (Çev. N. Pantusov) s.50, Ermek [Ermek] (Çev. V. Sidelnikov) s.54, Dvoye Sirot [İki Yetim] (Çev. R.Tokbergenov) s.58, Sahipjamal [Sahipjamal] (Çev. G. Murzahmetova) s.61, Mudraya Jenşina [Olgun Kadın] (Çev. L. Kosmuamedova) s.76, Umeyuşiy Darit, Sumeyet Razdelit [Vermeyi Bilen Bölüşmeyi de Yapar] (Çev. L. Kosmuamedova) s.76, Pastuh i Gayipbergen [Çoban ve Gayipbergen] (Çev. M. Januzakova) s.77, Gadalışik [Falcı] (Çev. G. Murzahmetova) s.80, Sem Skorpionov [Yedi Akrep] (Çev. G. Murzahmetova) s.84, Dogadliviy Malçik [Akıllı Oğlan] (Çev. L. Stepanova) s.97, Vernaya Jena [Sadık Eş] (Çev. M. Januzakova) s.98, Horoşaya Jena Vrazumit Plohogo Muja [Kötü Kocasını Ancak İyi Eşi Düzeltebilir] (Çev. L. Kosmuamedova) s.101, Hitrıy Padişah [Kurnaz Padişah] (Çev. L. Kosmuamedova) s.110, Şahman i Sultanhan [Şahman ve Sultanhan] (Çev. R. Tokbergenov) s.111, Perekati Pole-Svidetel [Tanık ve Deve Elması] (Çev. L. Kosmuamedova) s.116, Suleymen-Bednak [Fakir Suleymen] (Çev. K. Enkeleşeva) s.118, Devočka Kulşe [Kulşe Kız] (Çev. L. Kosmuamedova) s.119, Sem Serdets [Yedi Yürek] (Çev. R.Tokbergenov) s.122, Mardan i Marjan [Mardan ve Marjan] (Çev. L. Stepanova) s.124, Bay i Derviş [Zengin ve Derviş] (Çev. K. Bakbergenov) s.126, Sapahi [Sapahi] (Çev. B. Momış-ulı) s.129, Rab-Tabunşik [Köle Yılkı Çobanı] (Çev. B. Momış-ulı) s.135, Baka [Kurbağa] (Çev. L. Zolotova) s.138, Nablüdatelnost [Gözlem Gücü] (Çev. L. Kosmuamedova) s.144, Han Samarkan [Han Samarkan] (Çev. K. Enkeleşeva) s.145, Jenitba Hanskogo Sına i Doçeri Bednaka [Hanın Oğlu ile Fakir Adamın Kızının Düğünü] (Çev. M. Januzakova)

s.149, Vizir i Starik [Vezir ve İhtiyar] (Çev. O. Janaydarova) s.152, Hrabriy Pastuh [Cesur Çoban] (Çev. S. Galiyeva) s.153, Rostom s Verşok, a Boroda v Sorok [Boyu Ufak, Sakalı Çok] (Çev. M. Januzakova) s.156, Mudrets [Bilge Adam] (Çev. İ. Hasenova) s.160, Skazka o Karahane [Karahane Hakkında Masal] (Çev. S. Galiyeva) s.162, Han-İtbay [İtbay Han] (Çev. L. Stepanova) s.164, Ptitsa Kozodoy [Keçisağan] (Çev. G. Murzahmetova) s.167, İskatel Şçastya [Mutluluğu Arayan] (Çev. L. Kosmuhamedova) s.172, Zolotoy Sad [Altın Bahçe] (Çev. L. Kosmuhamedova) s.174, V Kom Şçastye? [Mutluluk Kimde] (Çev. L. Kosmuhamedova) s.176, Han Sumıray [Sumıray Han] (Çev. L. Kosmuhamedova) s.178, Tayna Svireli [Kavalın Sırrı] (Çev. K. Enkeleşeva) s.181, Hitriy Bekjan [Kurnaz Bekjan] (Çev. M. Januzakova) s.184, Zerdeli [Dikkatli] (Çev. M. Januzakova) s.185 Vor i Moşennik [Hırsız ve Üçkâğıtçı] (Çev. B.Momış-ulu) s.187, Devuşka-Padişah, Kotoraya Lübila Zagadki, i Karakul [Bilmeceleri Seven Padişah Kız ve Karakul] (Çev. B. Murtazayeva) s.191, Starik i Nevestka [İhtiyar ve Gelini] (Çev. O. Janaydarova) s.193, Hitrets, Poluçivşiy Po Zaslugam [Kurnaz Hakkettiğini Bulmuş] (Çev. S. Galiyeva) s.195, Nahodçiviy Malçik [Akıllı Oğlan] s.197, Starik i Staruha [Dede ve Nine] (Çev. B. Murtazayeva) s.198, Revnivets [Kıskanç] (Çev. L. Musurmanova) s.200, Sila İskusstva [Sanatın Gücü] (Çev. L. Musurmanova) s.201, Pastuh i Bay [Çoban ve Zengin] (Çev. L. Kosmuhamedova) s.203, Zolotoy Noj [Altın Bıçak] (Çev. M. Januzakova) s.205, Tri Pleşivtsa [Üç Uyuz] (Çev. M.Muhamedjanova) s.207, Sderjannost [Sabır] (Çev. M.Muhamedjanova) s.209, Sorok Uşey [Kırk Kulak] (Çev. M. Januzakova) s.210, Malçik Pastuh [Küçük Çoban] (Çev. M. Januzakova) s.211, Meçtatel [Hayalperest] (Çev. M. Januzakova) s.214, Devuşka-Padişah i Tazşa [Padişah Kız ve Tazşa] (Çev. İ. Hasenova) s.215, Hitrosti Umelogo Tazşı [Tazşa'nın Kurnazlığı] (Çev. B. Momış-ulu) s.217, Prodelki Malçika Tazşı [Tazşa'nın Hilesi] (Çev. B. Momış-ulu) s.220, Hitroumnıy Vor [Kurnaz Hırsız] (Çev. M. Januzakova) s.226, Puzır-Golova, Solomennaya Noga i Şeya-Volosinka [Balon Kafa, Saman Ayak ve Kıl Boyun] (Çev. M. Januzakova) s.226, Dva Vora [İki Hırsız] (Çev. B. Momış-ulu) s.228, Şedriy Atımtay [Cömert Atımtay] (Çev. J. Ersmurzayeva) s.229, Sorok Nebılıts [Kırk Uydurma] s.240, Sın Totımaya [Totımay'ın Oğlu] (Çev. M. Januzakova) s.245, Nebılıtsı Ohotnika Buharbaya [Buharbay Adlı Avcının Uydurmaları] (Çev. B. Momış-ulu) s.247, Kto Bolşe [Kim

Daha Büyük] (Çev. M. Januzakova) s.247, Skazka Ljı [Yalanın Masalı] (Çev. B. Momış-ulı) s.250, Ljets Kutayba [Kutayba Adlı Yalancı] (Çev. B. Momış-ulı) s.251, Udobneye Lgat, Kogda Kto-to Poddakivayet [Biri Kafa Sallarken Yalan Söylemek Daha Kolaydır.] (Çev. B. Momış-ulı) s.257, Malçık, Prevozşedşıy Otsa Vo Ljı [Yalan Söylemekte Babasını Geçen Oğul] (Çev. B. Momış-ulı) s.258, Bılgak-Balovnik [Yaramaz Bılgak] (Çev. B. Momış-Ulı) s.259, Doç Kuptsa i Mulla [Tüccarın Kızı ve Molla] (Çev. M. Januzakova) s.259, Tri Mudrıh Soveta [Üç Olgun Nasihat] (Çev. A. Divayev) s.262, Krasavitsa Aybarşa, Jıvuşaya Pod Solntsem [Güneş Altında Yaşayan Aybarşa] (Çev. E. Satıbalıyev) s.264, Sırotı [Öksüzler] (Çev. E. Satıbalıyev) s.271, Soderjaniye [İçindekiler] s.277.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Derlenen masallar Kazak Türkçesinden Rusçaya E. Satıbalıyev, A. Divayev, M. Januzakova, B. Momış-Ulı vs. gibi çeşitli araştırmacılar tarafından tercüme edilip yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, derleme.

34. Jalın Yayınları

Hrabrıy Osel [Cesur Eşek]._ Almatı: Jalın Yayınları, 1987.

22 s., res., 18 cm.

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı bulunmamaktadır. Hrabrıy Osel [Cesur Eşek] s.3, Osel i Suslik [Eşek ve Tarla Sincabı] s.14.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Rusça yazılmış iki Kazak masalından oluşan resimli bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, cesur, eşek.

35. Jalın Yayınları

Ptitsa Kozodoy [Keçisağan]._ Almatı: Jalın Yayınları, 1989.

11 s., res., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Vorona Sçitayet Svoyego Detenişa Belenkim, a Yöj-Magankim” [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşağım Der] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.3, Poçemu Letuçaya Mış Letayet Noçyu [Yarasa Neden Geceleri Uçar?] (Çev. E. D. Tursunov) s.5, Ptitsa-Kozodoy [Keçisağan] (Çev. G. Murzahmetova) s.6, Soderjaniye [İçindekiler] s.11.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış üç Kazak masal derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, kuş, sihir.

36. Jalın Yayınları

Ay da Lisonka! [Vah, Tilkiçik!] (Yay. Haz. G. Mukatova)._ Almatı: Jalın Yayınları, 1989.

37 s., res., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: İlkokul çocuklar için hazırlanan resimli çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Salahbay i Lisa [Salahbay ve Tilki] s.3, Lisa Verblüd, Volk, Lev i Perepelka [Tilki, Kurt, Aslan ve Bildircin] s.9, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.16, Lisitsa i Obezyana [Tilki ve Maymun] s.21, Lisitsa i Pastuh [Tilki ve Çoban] s.28, Kak Gus

Perehitril Lisu [Ördeğin Tilkiyi Kandırması] s.30, Juravl i Lisa [Tilki ve Turna] s.32, Soderjaniye [İçindekiler] s.37.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazak hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, tilki, çoban.

37. Jalın Yayınları

Bes Bala [Beş Oğul] (Yay. Haz. O. Askarov)._ Almatı: Jalın Yayınları, 1990.

62 s, res., 18 cm.

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Jetim Bala [Yetim] s.3, Zerdeli Bala [Dikkatli Oğul] s.11, Kedeydiñ Bala [Fakirin Oğlu] s.17, Aqıldı Bala [Akıllı Oğul] s.37, Ädil Bala [Adaletli Oğul] s.43, Mazmunı [İçindekiler] s.62.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Kazak Türkçesiyle yazılmış beş Kazak masal derlemesinden oluşan resimli bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, çocuk, akıl, adalet.

38. Jalın Yayınları

V Çudesnom Sadu: Skazki [Sihirli Bahçede: Masallar] (Yay. Haz. M. Januzakova)._ Almatı: Jalın Yayınları, 1991.

80 s., res., 16 cm.

ISBN: 5-610-00497-7

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi ve ilkokul çocuklar için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Skazka o Molodilnih Yablokah i Jivoy Vode [Gençleştiren Elmalar ve Kutsal Su Hakkında Masal] s.2, Jelkildek [Kalın Enseli] (Kazakçadan Çev. S. Sanbayeva) s.18, Hrabriy Portnaja [Cesur Terzi] (Almancadan Çev. G. Pyantikov) s.42, Jena Volşebnitsa [Sihirbaz Kadın] (Uygurcadan Çev. M. Aliyeva) s.54, Volşebnik Samendan [Sihirbaz Samendan] (Koreceden Çev. P. Pak İra) s.66, Soderjaniye [İçindekiler] s.80.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak, Rus, Alman, Uygur ve Kore halklarının toplam beş masalından oluşan resimli bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, sihirbaz, bahçe, elma.

39. Jalın ve Jeti Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Jeti ve Jalın Yayınları, 1991.

208 s., 30 cm.

ISBN 5-610-01141-8

Çalışmanın Amacı: Kazak masalları tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Çudesnyy Sad [Harikulade Bahçe] s.5, Prekrasnaya Aysulu [Güzel Aysulu] s.12, Kuplenniy Son [Satın Alınmış Rüya] s.21, Krasavitsa Mirjan i Vladika Podvodnogo Tsarstva [Güzel Mirjan ve Deniz Kralı] s.36, Şçastye Kadıra [Kadir'in Bahtı] s.41, Kon Janibeka [Janibek'in Atı] s.49, Kuznets i Yego Vernaya Jena [Demirci ve Sadık Eşi] s.51, Bratya-Stranniki [Maceraci Kardeşler] s.61, Doç Drovoseka [Oduncunun Kızı] s.73, Sinovya Nurjana [Nurjan'ın Oğulları] s.81, Adak [Adak] s.87, Dva Pluta [İki Tembel] s.95, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.104, Tri Druga [Üç Arkadaş] s.108,

Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşas [Olgun Jirenşe ve Güzel Karaşas] s.112, Tri Ohotnika [Üç Avcı] s.121, O Dobrom i Zlom [İyilik ve Kötülük Hakkında] s.125, Bogatıy i Bednıy [Zengin ve Fakir] s.131, Skazka o Lentaye [Tembel Hakkında Bir Masal] s.143, Teren-Kok [Derin Mavi] s.145, Kak Aldar Jenilsa [Aldar Köse'nin Evlenmesi] s.150, Çüdesnaya Şuba Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] s.153, Jadnıy Bay i Aldar Köse [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.158, Aldar Köse i Sukupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.166, Aldar Köse i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] s.172, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.179, Kak Aldar Uvel Kona u Vora [Aldar Köse'nin Hırsızın Atını Çalması] s.182, Kak Aldar Köse Batrakov Ugoşal [Aldar Köse'nin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.184, Rojdeniye Aldara [Aldar'ın Doğuşu] s.187, Kak Aldar Köse Stal Aldarom Köse [Aldar Köse'nin Aldar Köse Oluşu] s.192, Kak Aldar Peremudril Jirenşe [Aldar Köse'in Jirenşe'yi Kandırması] s.196, Kak Aldar Vileçil Baya [Aldar Köse'nin Beyi İyileştirmesi] s.199, Aldar Köse i Dva Çerta [Aldar Köse ve İki Şeytan] s.201, Kak Bay Poznakomilsa s Aldarom Köse [Aldar Köse ile Bey'in Tanışması] s.205, Soderjaniye [İçindekiler] s.205.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşan bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, kurnaz, Aldar Köse.

40. Januzakova, F.

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1980.

280 s., res., 2.bs., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak masalları geniş okuyucu kitlesine tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Töstik] s.7, Dobrıy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] s.32, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] s.34, Bogatıy i Bednıy [Fakir ve Zengin] s.41, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.49, Tri Sestrı [Üç Kız Kardeş] s.54, Tri Sına Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] s.65, Çudesnıy Sad [Harikulade Bahçe] s.79, Djigit i Volçista [Yiğit ve Dişi Kurt] s.84, Djigit i Mıstan [Yiğit ve Cadı] s.91, Tri Barata i Prekrasnaya Aysulu [Güzel Aysulu ve Üç Kardeşi] s.94, Sorok Sınovey Avez Hana [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.99, Kara-Mergen [Kara Mergen] s.102, Velikan Alpamıs [Koca adam Alpamıs] s.110, U Odnoy Nevestı Tri Jeniha [Bir Nişanlı Kızın Üç Nişanlısı] s.114, Volşebnıy Kamen [Sihirli Taş] s.120, Şçastye Kadıra [Kadın'ın Bahtı] s.124, Tri Mudrıh Soveta [Üç Olgun Nasihat] s.129, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.132, Çudesnaya Ptitsa [Harikulade Kuş] s.133, Jayık i Yedil [Jayık ve İdil] s.140, Kayım Batır [Kayım Batır] s.142, Kunşe, Poteravşaya Sına [Oğlunu Kaybeden Kunşe] s.159, Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] s.162, Vor Nevedimka [Görünmez Hırsız] s.166, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve Satirik Masallar]:** Bayan-Sulu i Kozı Korpeş [Güzel Bayan ve Kozı Korpeş] s.177, Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] s.198, Sud Biya Baltekeya [Baltekey Biyin Mahkemesi] s.212, Kak Aldar Jenılsa [Aldar Köse'nin Evlenmesi] s.218, Çudesnaya Şuba Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] s.220, Jadnıy Bay i Aldar Köse [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.222, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.226, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.231, Kak Molodoy Tazşa Obdurıl Starogo [Genç Tazşa'nın Yaşlı Tazşa'yı Kandırması] s.233, Yasnovideşiy [Geleceği Gören] s.236, Nayivnıy i Smişlennıy [Saf ve Akıllı] s.240, Kak Bıl Nakazan Jadnıy Karahan [Cimri Karahan'ın Cezalandırılması] s.246, Jirenşe – Şeşen [Jirenşe ve Şeşen] s.249, Aldar Köse i Alaşa Han [Aldar Köse ile Alaşa Han] s.252, Volşebnaya Ptitsa Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kuşu] s.254, Bay Muzıkant i Aldar Köse [Aldar Köse ile Müzisyen] s.258, Obmanutıy Tolstak [Aldar Köse ile Müzisyen] s.260, Kak Aldar Köse Batrakov Ugoşal [Aldar Köse'nin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.261, Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş [Olgun Jirenşe ve Güzel Kunikey] s.263, Jirenşe [Jirenşe] s.269, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.270, Jirenşe i Bayeke [Bayeke ve Jirenşe] s.271, Kak Aldar Stal Aldar Köse [Aldar Köse'nin Aldar Köse oluşu] s.272,

Bay Utejan i Aldar Köse [Bay Utejan ile Aldar Köse] s.274, Metkiy Strelök [Keskin Nişancı] s.276, Soderjaniye [İçindekiler] s.279.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü ve günlük hayat ile ilgili masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar “Volşebniye Skazki” ve “Bıtoviye i Satiriçeskiye Skazki” adlı iki bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, günlük, olağanüstü.

41. Jazuşı Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki. [Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1971.

280 s., C:I, 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Töstik] s.7, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] s.33, Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] s.46, Neznayka [Bilgisiz] s.50, Tri Sına Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] s.59, Alaman i Jolaman [Alaman ve Jolaman] s.74, Han i Mudrıy Vizir [Han ve Olgun Vezir] s.77, Ermek [Ermek] s.82, Dobrıy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] s.87, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] s.89, Bogatıy i Bednıy [Fakir ve Zengin] s.89, Çudesnıy Sad [Harikulade Bahçe] s.107, Uşko [Kulakçık] s.113, Djigit i Volçista [Yiğit ve Dişi Kurt] s.121, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.129, Tri Zadaçi [Üç Problem] s.132. **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Poçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kogda Pyet [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] s.137, Baranı Volkov Pugayut [Koyunlar Kurtları Korkutuyorlar] s.137, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bildircının Kuyruğu Neden Kısaadır] s.138, Kto Silneye [Kim Daha Güçlü?] s.139, Poçemu u Zaytsa Tri Gubı [Tavşan Neden Üç Dudaklıdır] s.140, Savraska [Savraska] s.142, Lisa, Verblud, Volk, Lev i Perepelka [Tilki, Deve, Kurt, Aslan ve Bildircın] s.143, Spor Jivotnih [Hayvanların

Tartışması] s.147, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.148, Lisa, Çerepaha i Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.154, Glupiy Volk [Ahmak Kurt] s.155, Poçemu u Lisı Dlinniy Hvost, a u Zaytsa Korotkiy [Tilkinin Kuyruğu Neden Uzun Tavşanın Kuyruğu Neden Kısadır] s.155, Sobačka i Koşka s.156, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.157, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]:** Volşebniy Zayats [Sihirli Tavşan] s.163, Jirenşe i Han [Jirenşe ve Han] s.171, Mudriy Ayaz [Olgun Ayaz] s.173, Bedniy Starik [Fakir İhtiyar] s.189, Starik i Yego Dokça [İhtiyar ve Kızı] s.193, Sud Biya Baltekeya [Kadı Baltekey'in Mahkemesi] s.196, Han i Bednak [Han ve Fakir] s.203, Lovkiy Obmanşık [Usta Hilekâr] s.205, Kak Aldar Jenilsa [Aldar Köse'nin Evlenmesi] s.205, Çudesnaya Şuba Aldara-Köse s.207, Jadniy Bay i Aldar Köse [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.207, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.214, Aldar Köse i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] s.221, Dva Pluta [İki Tembel] s.226, Komu Korovu Kormit [İneği Kim Besleyecek] s.231, Durak [Aptal] s.232, Svatoy Osel [Kutsal Eşek] s.236, Bay i Pastuh [Zengin ve Çoban] s.238, Tulpar [At] s.240, Vor Nevedimka [Görünmez Hırsız] s.243, Piskun [Çığırkan] s.251, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.258, Kak Molodoy Tazşa Obduril Starogo [Genç Tazşa'nın Yaşlı Tazşa'yı Kandırması] s.260, Kak Tazşa Dvuh Hanov Primiril [Tazşa'nın İki Hanı Barıştırması] s.263, Skakun [At] s.268, Yasnovideşiy [Geleceği Gören] s.271, Hitriy Bekjan [Kurnaz Bekjan] s.278, Soderjaniye [İçindekiler] s.278.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazak olağanüstü, hayvan ve günlük masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnih” ve “Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki” adlı üç bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, sihir, hayvan, günlük.

42. Jazuşı Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları] (Yay. Haz. F. Januzakova ve R. Yaroslanova)._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1971.

312 s., res., C:II, 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Salahbay i Lisa [Salahbay ve Tilki] s.7, İtigil [İtigil] s.10, Lüboptnaya Jena [Meraklı Eş] s.14, Ergosay-Batır [Ergosay Batır] s.16, Karınbay [Karınbay] s.17, Djigit i Mıstan [Yiğit ve Hilekar] s.18, Karga-Bay [Karga Bay] s.22, Çudesniy Noj [Harikulade Bıçak] s.25, Rogatıy Han [Boynuzlu Han] s.27, Hrabrıy Ada [Cesaretli Ada] s.28, Han i Bursaki [Han ve Bursaki] s.35, Aleuko Batır [Aleuko Batır] s.35, Abi i Tabi [Abi ve Tabi] s.37, Kendebay na Kone Kerkula [Kerkula Atlı Kendebay] s.39, Tsar i Berkut [Çar ve Kartal] s.48, Karatay [Karatay] s.55, Legenda o Mertvom i Jivom i Ob İh Drujbe [Ölü ve Yaşayanın Arkadaşlığı Hakkında Efsane] s.60, Kızıl-Batır i Div [Kızıl Batır ve Dev] s.79, İdi tuda- Prinesi Süda [Oraya Git Buraya Getir] s.70, Spor Bratyev i Reşeniye Şuyute [Kardeşlerin Tartışması ve Şuyute'nin Kararı] s.74, Batır, Pobejdayuşiy Zlıh Duhov [Kötü Ruhları Yenen Batır] s.76, Krasavitsa Mirjan i Vladika Podvodnogo Hanstva [Denizaltı Hanı ve Güzel Mirjan] s.83, Gani i Alim [Gani ve Alim] s.87, Tri Brata i Prekrasnaya Aysulu [Üç Erkek Kardeş ve Güzel Aysulu] s.91, Kuray Ded [Kuray Dede] s.96, Sorok Sinovey Avez-hana [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.101, Kara Mergen [Kara Mergen] s.106, Velikan Alpamıs [Dev Alpamıs] s.112, U Odnoy Nevestı Tri Jeniha [Bir Nişanlı Kızın Üç Nişanlısı] s.117, Kubugul i Akbelek [Kubugul ve Akbelek] s.123, Pohışennaya Krasavitsa [Kaçırılmış Güzel] s.126, Volşebniy Kamen [Sihirli Taş] s.130, O Jenskom Hanstve [Kadın Hanlığı Hakkında] s.134, Znaya Skazki, Ne Utayivay İh [Bildigin Masalları Gizleme] s.139, Tri Devuşki i Projorlivaya Staruha [Üç Genç Kız ve Açgözlü Yaşlı Kadın] s.141, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] s.145, Kot, Tigr i Çelovek [Kedi, Kaplan ve İnsan] s.148, Verblüjonok [Taylak] s.150, Sinaya Lisitsa [Mavi Tilki] s.151, Lisitsa i Obezyana [Tilkinin Şansızlığı] s.154, Laguşka i Suslik [Kurbağa ve Tarla Sincabı] s.156, Hitraya Mış [Kurnaz Fare] s.157, Zveri-Tovarişi [Hayvan Arkadaşlar] s.158, Pastuh i Zmeya [Çoban ve Yılan] s.159, Mış i Zmeya [Fare ve Yılan] s.160, Osel i Suslik [Eşek ve Tarla Sincabı] s.162, Qotır Torğay [Uyuz Serçe] s.162, Segizbay i Devočka

Mışka [Segizbay ve Fare Kız] s.164, Poçemu u Lastoçki Hvostik Rojkami [Kırlangıcın Kuyruğu Neden Çatallı] s.165, Çetire Druga [Dört Arkadaş] s.168, Grubaya Blagodarnost [Kaba Teşekkür] s.169, Lisitsa i Vorona [Tilki ve Karga] s.170, Baran i Kozel [Koyun ve Keçi] s.171, Mudrost Sovı [Baykuşun Olgunluğu] s.180, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve satirik Masallar]:** Bayan-Sulu i Kozı-Korpeş [Bayan Sulu ve Bayan Korpeş] s.187, Kak Aldar Uvel Kona u Vora [Aldar Köse Hırsızın Atını Çalması] s.210, Şutka Aldar-Kose [Aldar Kösenin Şakası] s.212, Tri Vora [Üç Hırsız] s.214, Glupets [Ahmak] s.215, Mamaek [Mamaek] s.216, Keykuvat [Keykuvat] s.219, Uçennıy Djigit [Okumuş Yiğit] s.223, Metkiy Strelok [Keskin Nişancı] s.224, Nahodçivıy Vizir [Hazırcevap Vezir] s.226, Bednak Ahmet i Nespravedlivıye Sovetniki Hana [Fakir Ahmet ve Hanın Haksız Müsteşarları] s.227, Aldar-Kose i Zmeya [Aldar Köse ve Yılan] s.229, Aldar-Kose i Yego Sputnik [Aldar Köse ve Yoldaşı] s.229, Aldar-Kose i Dyavol [Aldar Köse ve İblis] s.230, Buharets i Kazah [Buharalı ve Kazak] s.230, Puteşestvennik i Lentay [Tembel ve Seyyah] s.231, Aldar Kose i Çert [Aldar Köse ve Şeytan] s.232, Ku-bala [Kurnaz Çocuk] s.232, Starik i Djigitı [İhtiyar ve Yiğit] s.233, Svatoy Lodır [Kutsal Tembel] s.235, Baka [Kurbağa] s.237, Naivnıy i Smışlönny [Saf ve Zeki] s.243, Kak Bıl Nakazan Jadnıy Karahan [Cimri Karahan'ın Cezalandırılması] s.250, Momunbay i Karakçi [Momunbay ve Karakçi] s.255, Jirenşe-Şeşen [Jirenşe Şeşen] s.260, Slepoy i Zračiy [Kör ve Gören] s.263, Aldar Kose i Alaça Han [Aldar Köse ve Alaça Han] s.264, Spravedlivıy Sudya [Adaletli Hakim] s.266, Vernoye Reşeniye [Doğru Karar] s.267, Volşebnaya Ptitsa Aldar Kose [Aldar Köse'nin Sihirli Kuşu] s.269, Bay Muzıkant i Aldar Kose [Çalgıcı ve Aldar Köse] s.274, Obmanutıy Tolstak [Kandırılmış Şişko] s.275, Kak Aldar Kose Batrakov Ugoşal [Aldar Kösenin Çiftçilere İkranda Bulunması] s.276, Han i Strannik [Han ve Seyyah] s.278, Spravedlivıy Posrednik [Adaletli Aracı] s.280, Glupets i Kaziy [Ahmak ve Kaziy] s.281, Smekalka Lutşeye Bogatstvo [Zeyreklik En Büyük Zenginlik] s.283, Kak Jirenşe Jenil Sına [Jirenşe'nin Oğlunu Evlendirmesi] s.286, Jadnıy Bogaç [Cimri Zengin] s.287, Glupıy Han [Ahmak Han] s.291, Batır [Batır] s.293, Mudroy Jirenşe i Krasavitsa Karaşas [Olgun Jirenşe ve Güzel Karaşas] s.295, Umnaya Karaşas [Akıllı Karaşas] s.301, Han i Karaşas [Han ve Karaşas] s.302, Kuznets i Yego Vernaya Jena [Demirci ve Sadık Karısı] s.302, Soderjaniye [İçindekiler] s.310.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü, hayvan ve günlük hayat ile ilgili masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnıh” ve “Bıtoviye i Satiriçeskiye Skazki” adlı üç bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, olağanüstü, hayvan, masal.

43. Jazuşı Yayınları

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1971.

304 s., C:III, 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Prodavets Razuma [Akıl Satıcısı] s.7, Sapojnik i Han [Ayakkabıcı ile Han] s.8, Janadil [Janadil] s.10, Atımtay i Naravşan [Atımtay ve Naravşan] s.11, Udav-Jenşina [Yılan-Kadın] s.13, Şedıy i Skupoy [Cömert ve Cimri] s.14, Şçastye Kadıra [Kadır’ın Bahtı] s.16, Tri Mudrıh Soveta [Üç Olgun Nasihat] s.16, Doç Hana i Vizir [Hanın Kızı ve Vezir] s.24, Doç Vizira [Vezir Kızı] s.24, Nagrada Mudrosti [Olgunluğun Hediyesi] s.30, Karlıgaş [Karlıgaş] s.32, Zolotoy Noj [Altın Bıçak] s.35, Starik i Dyav [Dede ve Dyav] s.37, Djigit i Bogaç [Yiğit ile Zengin] s.40, Yermagambet [Yermagambet] s.44, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.470, Karajay [Karajay] s.48, Nahodçivost Devuşki [Kızın Hazırcevaplığı] s.51, Zolotovolosıy Totambay [Altın Saçlı Totambay] s.52, Zengi Baba [Zengi Baba] s.55, Razum, Nauka i Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.55, Jeztırnaki, Peri i Mamay [Cadı, Peri ve Mamay] s.56, Batır Boran [Boran Batır] s.62, Çudesnaya Ptitsa [Harikulade Kuş] s.66, Sovet Golubey [Güvercinlerin Nasihati] s.75, Jayık i Edil [Jayık ve Edil] s.83, Sapojnik [Ayakkabıcı] s.86, İskusstvo Egelmana [Egelman’ın Sanatı] s.87, Nahodçivıy Malçık [Hazırcevap Oğlan] s.89, Jenşina-Jumsauk [Jumsauk Kadın] s.91, Rab Konuh [Köle Seyis] s.92, Sila İskusstva

[Sanatın Gücü] s.95, Hrabretsı [Cesurlar] s.98, Kayım Batır [Kayım Batır] s.103, Batır Abat [Abat Batır] s.123, Batır Akjan [Batır Akjan] s.131, Batır Nauşa [Batır Nauşa] s.133, Telkonur [Telkonur] s.137, Doç Hana Vıbirala Sebe Muja [Han Kızının Kocasını Seçmesi] s.147, Zagovorennaya Devuşka [Büyülenmiş Kız] s.149, Ohotnik [Avcı] s.151, Aygul [Aygul] s.153, Krasavitsa Malhuan [Güzel Malhuan] s.155, Kunşe, Poteravşaya Sına [Oğlunu Kaybeden Kunşe.] s.164, Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] s.168, Akbay [Akbay] s.172, Ahşahan i Mendisulu [Ahşahan ve Mendisulu] s.178, Kuleken [Kuleken] s.180, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Kak Soroka Obmanula Lisitsu [Saksağanın Tilkiyi Kandırması] s.185, Laguşka i Utki [Kurbağa ve Kazlar] s.185, Lisitsa [Tilki] s.186, Koza i Glupiy Volk [Keçi ve Ahmak Kurt] s.186, Lisitsa i Juravl [Tilki ve Turna] s.187, Hitraya Lisitsa i Glupiy Volk [Kurnaz Tilki ve Ahmak Kurt] s.188, Lisitsa i Petuh [Tilki ve Horoz] s.188, Tri Druga [Üç Arkadaş] s.189, Kosayak [Tarla Faresi] s.192, Çerepaha [Tosbağa] s.193, Kukuşka [Guguk Kuşu] s.195, Krot i Zmeya [Kedi ve Yılan] s.196, Makta i Koşka [Pamuk ve Kedi] s.198, Kak Baygız Stal Ptiçyım Biyem [Kukuma Kuşunun Diğer Kuşların Önderi Oluşu] s.199, Yagnönok, Kozi i Gnedoy [Kuzu, Keçiler ve Tay] s.203, Belka i Volk [Sincap ve Kurt] s.205, Lisa i Fazan [Tilki ve Sülün] s.208, Kak Gus Perehitril Lisu [Ördeğin Tilkiyi Kandırması] s.208, Gore Zaytsa [Tavşanın Kederi] s.209, Lev, Volk i Lisa [Aslan, Kurt ve Tilki] s.210, Volk i Lisa [Kurt ve Tilki] s.210, Lev i Çelovek [Aslan ve İnsan] s.211, Juravl i Lisa [Turna ve Tilki] s.212, Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] s.213, Koza i Volk [Keçi ve Kurt] s.213, Lisa i Kuvşın [Tilki ve Güğüm] s.214, Lisa i Kuritsa [Tilki ve Tavuk] s.214, Moy Detenış Luçşe Vseh [Çocuğum Herkesten İyidir] s.216, Kak İzbejat Zla [Kötülükten Nasıl Kaçılır] s.220, Poçemu Çelovek Drujit s Lastoçkoy [İnsan Kırlangıç ile Neden Arkadaştır] s.221, Hitraya Lisa [Kurnaz Tilki] s.223, Koşka i Tigr [Kedi ve Kaplan] s.224, Kozlyata [Keçiler] s.224, Medved i Komar [Ayı ve Sivrisinek] s.226, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili ve Satirik Masallar]:** Vor i Tsar [Hırsız ve Çar] s.231, Jirenşe [Jirenşe] s.231, Uçenik Mullı i Han [Mollanın Öğrencisi ve Han] s.232, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.233, Jamankul i Karabay [Jamankul ve Karabay] s.234, Jirenşe i Bayeke [Jirenşe ve Bayeke] s.236, Ahmet i Han [Ahmet ve Han] s.236, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeligi] s.238, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.239, Bogaç i Obmaşık [Zengin ve Hilekâr] s.239, Rojdeniye

Aldara [Aldar Kösenin Doğumu] s.240, Kak Aldar Stal Aldar Köse [Aldar Köse'nin Aldar Köse Oluşu] s.242, Bay Utejan i Aldar Köse [Zengin Utejan ve Aldar Köse] s.244, Kak Aldar Köse Peremudril Jirenşe [Aldar Köse'nin Jirenşe'ye Ukalalık Yapması] s.247, Kak Aldar Vileçil Baya [Aldar Köse'nin Zengini İyileştirmesi] s.249, Aldar Köse i Dva Çerta [Aldar Köse ve İki Şeytan] s.252, Kak Bay Poznakomilsa s Aldar Köse [Zengin Adamın Aldar Köse ile Tanışması] s.254, Revnivets [Kıskanç] s.256, Bulgak-Upramets [İnatçı Bulgak] s.257, Mulla i Uçenik [Molla ve Öğrencisi] s.258, Nahodçiviy Jirenşe [Akıllı Jirenşe] s.259, Lovkost [Yetenek] s.259, Bratya Stranniki [Seyyah Kardeşler] s.261, Sem Skorpiyonov [Yedi Akrep] s.270, Mahmut i Yego Popuçik [Mahmut ve Yoldaşı] s.280, Pesna Aldar Kose [Aldar Köse'nin Şarkısı] s.284, Metkost Jirenşe [Jirenşe'nin İsabeti] s.285, Zaçem Nam Nujen Vaş Bog [Sizin Tanrınız Bize Lazım Değil] s.285, Tsena Koşki [Kedinin Fiyatı] s.285, Vam-to Ya Verü [Size De Ben İnanmıyorum] s.286, Hodja i Lentay [Hoca ve Tembel] s.286, Hodja i Jenih s.287, Ya Ne Skupoy [Ben Cimri Değilim] s.287, Kak Hodja Bıl Sudyey [Hocanın Hâkim Olması] s.287, Yesli Ot Çetireh Otnat Çetire [Eğer Dörtten Dört Çıkartırsak] s.287, Çto Tajeleye: Pud vatı İli Pud Jeleza? [Pamuğun Bir Kilosu mu Demirin Bir Kilosu mu Daha Ağırdr?] s.288, Hodja Uteşayet [Hocanın Tesellisi] s.288, Hodja i Uçitel [Hoca ve Öğretmen] s.288, Mudriy Otvet Hodjı [Hocanın Olgun Cevabı] s.288, Otkuda Berutsa Zvezdı? [Yıldızlar Nerden Gelmektedir] s.289, Hodja Progolodalsa [Hoca Açıkmiş] s.289, Toje Mne Ozero [Göle Bak.] s.289, Poçemy V More Voda Gorkaya [Denizdeki Su Neden Tuzludur.] s.289, Yesli Sın Objora [Oğlu Obur İse?] s.290, Gde Je Pravda? [Gerçek Nerde?] s.290, İz-za Moyego Çapana Bıl Şum [Kaftanım Yüzünden Kargaşa Oluştı] s.290, Vozmi u Sobaki [Köpekten Al] s 290, Osla Net Doma [Eşek Evde Değildir] s.291, Kak Hodja Barana Zarezal [Hocanın Kurban Kesmesi] s.291, Ne Speşi Otdavat Dolgi [Borçlarını Ödemek İçin Acele Etme] s.291, Yelsi Hoçeş Potselovat Peri [Eğer Periyi Öpmek İstiyorsan] s.292, Obida Hodjı Nasıra [Hoca Nasreddinin Dargınlığı] s.292, Nu Davay Hot Devat Tenge [Bari Dokuz Tenge Ver] s.293, Çto Eto Takoye? [Bu da Ne?] s.293, Raznitsa Mejdu Masnikom i Znaharem [Kasap ile Lokman Arasındaki Fark] s.293, Hodja Nasır i Mulla [Nasreddin Hoca ve Molla] s.293, Hodja Nasır i Yego Otets [Nasreddin Hoca ve Babası] s.294, i Smeh i

Slezı [Ağlanacak Duruma Gülmek] s.294, Dıravaya Moneta [Delikli Akçe] s.294, Soderjaniye [İçindekiler] s.301.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü, hayvan ve günlük masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jıvotnıh” ve “Bıtoviye i Satiriçeskiye Skazki” adlı üç bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, sihir, hayvan, günlük.

44. Jazuşı Yayınları

Qazaq Xalıq Ädebiyeti: Ertegiler [Kazak Halk Edebiyatı: Masallar]
(Haz. T. Alpısbayev)._Almatı: Jazuşı Yayınları, 1988.

320 s., res., C:III, 17 cm.

Açıklamalar ve Sözlük var.

ISBN: 5-605-00221-X

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Qıyal Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]:** Qaramergen [Karamergen] s.7, Ağaşat [Ağaçat] s.13, Altın Qus Pen Sur Qasqır [Altın Kuş ile Gri Kurt] s.27, Ğıpşa [İnce] s.33, Opasız Tuvıs [Şerefsiz Akraba] s.41, Edil men Jayıq Qudalıĝı [Edil ile Jayıq Dünürü] s.48, Nauşa Han [Nauşa Han] s.50, Tört Därviş [Dört Derviş] s.51, Jaqsılıq Pen Jamandıq [İyilik ile Kötülük] s.79, Qoñır Mergen [Kahverengi Nişancı] s.82, Mergen men Balası [Nişancı ve Çocuĝu] s.85, Ayu Bala [Ayı Yavrusu] s.88, Patşanıñ Üş Qızı [Padişahın Üç Kızı] s.93, Ahmetbek Pen Hasen [Ahmetbek ile Hasen] s.95, Qara Molda [Kara İmam] s.98, Joĝalĝan Han Qızı [Padişah’ın Kaybolan Kızı] s.102, Kıyev Tañdaĝan Qız [Koca Arayan Kız] s.104, Şın Sıvıskender [Gerçek Öpüşenler] s.105, Gül-Sanobar [Gül-Sanobar] s.113, Sıqırşınıñ Sıyyı Osı [Sihirbazın Deĝeri Bu] s.122, Molda men Sıqırşı Äyel [İmam ile Sihirli Kadın] s.125, Qarĝa Şahizat [Karga Şahizat] s.128, Hanşa men Balası [Hanzade ve Çocuĝu] s.133,

Mustaqım [Mustakım] s.139, Jaqanşa [Dünyaca] s.144, Siqırlı Qız [Sihirli Kız] s.149, Üş Murın [Üç Burun] s.153, Patşa Qızıñ Uvaqiğası [Padişah'ın Kızının Olayı] s.157, Eralı Batır [Eralı Batır] s.159, Tüsin İzdegen Jigit [Rüyasın Arayan Yiğit] s.165, Aqqoyan [Ak Tavşan] s.170, Aqılsız Berilgen Jaza [Akılsız Verilen Ceza] s.174, Süleymen men Diqanşı [Süleymen ile Çiftçi] s.178, Baqtıbay Bi [Kadı Baktıbay] s.180, Hanıñ Qoişısı [Padişah'ın Koyunu] s.183, Şamşit [Şamşit] s.185, Tölegen men Nazipa [Tölegen ile Nazipa] s.188, Añşı men Siqırşı Äyel [Avcı ile Sihirli Kadın] s.194, Qara Jılan men Aq Jılan [Kara Yılan ile Ak Yılan] s.196, Jas Balanıñ Saparı [Genç Çocuğun Seyahati] s.199, Körgeñ Tüstiñ Öñde Orındaluı [Görülen Rüyanın Gerçekleşmesi] s.206, Arğı Mergen [Öteki Nişancı] s.214, Baqıttı Basqa Tepken Adam [Mutluğı Başa Tepen Adam] s.217, Talaptı Jasqa Atanıñ Ösiyeti [Yetişkin Gence Dedenin Nasihatı] s.220, Qorqav Şal [Korkak Dede] s.230, Hannıñ Üç Ulı [Padişahın Üç Oğlu] s.226, Külşahar [Gülşahar] s.230, Adam Bolğan Jılan [İnsan Kığılına Giren Yılan] s.230, Omar men Ğaziza [Omar ile Gaziza] s.241, Bay men Balası [Zengin Adam ve Çocuğı] s.247, Molda, Usta, Tiginşi [İmam, Usta, Terzici] s.251, Ermek [Zevk] s.252, Tas Bolğan Şahar [Taş Olan Şehir] s.255, Zayıt Pen Mısıq [Köpek ile Kedi] s.256, Üş Jetim Zerek Bala [Üç Yetim Zeki Çocuk] s.259, Uvaqıtsız Ajal [Beklenmeyen Ölüm] s.263, Siqırlı Toqal [Sihirli Kuma] s.266, Altın Kus [Altın Kuş] s.270, Köñiliñe Astamşılıq Alma [Gönlüne Kibir Alma] s.276, Ögey Şeşeniñ Zulımdığı [Üvey Annesinin Zalimliği] s.277, Toğız Därviş [Dokuz Derviş] s.280, Üş Qayğılı Adam [Üç Kaygılı İnsan] s.282, Qasqırdıñ Jasağan Qamqorlığı [Kurdun Özenmesi] s.287, Ädilşilik Häm Gül Ağası [Adalet hem Gül Ağacı] s.294, Jalmavızdı Aldağan Qızdar [Ucubeyi Kandıran Kızlar] s.297, Şınşıl men Suvayt [Dobracı ve Yalancı] s.298, Saqıpjamal [Sakıpjamal] s.304, Tüsinikter [Açıklamalar] s.312, Sözdik [Sözlük] s.317, Şarttı Qısqartuvlar [Kısaltmalar] s.318, Mazmunı [İçindekiler] s.319.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak olağanüstü masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Altı ciltlik bir çalışmanın üçüncü cildidir. Çalışma

“Qıyal Ğajayıp Ertegiler”, “Tüsinikter”, “Sözdik” ve “Şarttı Qısqartuvlar” dört bölümlerinden oluşmaktadır. “Qıyal Ğajayıp Ertegiler” adlı bölümünde Kazak olağanüstü masal metinleri; “Tüsinikter” adlı bölümünde masallarının künyeleri; “Sözdik” adlı bölümünde ise masallarda sık rastlanan ve anlaşılması güç olan kelimelerinin sözlüğü bulunmaktadır. “Şarttı Qısqartuvlar” bölümünde de eserde geçen kısaltmalar verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, olağanüstü, masal.

45. Jazuşı Yayınları

Qazaq Xalıq Ädebiyeti: Ertegiler [Kazak Halk Edebiyatı: Masallar]

(Haz. A. Aydaşev). _Almatı: Jazuşı Yayınları, 1989.

304 s., res., C:IV, 21 cm.

Açıklamalar bölümü var.

ISBN: 5-605-00096-9

Çalışmanın Amacı: Çalışma okul öncesi çocuklar için hazırlanmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Er Tostik [Er Tostik] s.5, Qerkula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.30, Qara Üyrek [Kara Ördek] s.7, Akjan Batır [Akjan Batır] s.43, Jerden Şıqqan Jelim Batır [Yerden Çıkan Jelim Batır] s.46, Jeztırnaq [Cadı] s.49, Deldaş Batır [Deldaş Batır] s.54, Jartı Töstik [Yarım Töstik] s.66, Älibek Batır [Alibek Batır] s.71, Erkemaydar [Görümce] s.83, Ayudäy [Ayı] s.89, Totan Batır [Totan Batır] s.102, Bayğulan [Baygulan] s.106, Jelkildek [Kalın Enseli] s.112, Jayık Pen Edil [Jayık ve Edil] s.134, Qoyşı Batır [Çoban Batır] s.136, Dudar Qız [Dudar Kız] s.143, Qulamergen [Kulamergen] s.150, Qara Batır [Kara Batır] s.151, Nan Batır [Nan Batır] s.154, Batır men Bala [Batır ve Çocuk] s.160, Quyyın Batır [Kasırga Batır] s.164, Boz Attı Boran Batır [Boz Atlı Boran Batır] s.189, Köruglı [Köroğlu] s.191, Aqbilek Qız-Turğın Bala [Beyaz Bilekli Kız-Yerli Çocuk] s.200, Batır Qoyşı [Dombıracı Batır] s.209, Esekmergen [Esekmergen] s.213, Xanşentay [Hanzade] s.214, Aldın Aydar [Aldın Aydar] s.227, Ağayındı Eki Jigit [Akraba Olan İki Yiğit] s.230, Alakoz Batır [Alakoz Batır] s.233, Tumarbas Batır [Tumarbas Batır] s.235, Jalğız Közdi Däv [Tek Gözlü Dev] s.237,

Kökjan Batır men Aydahar [Kökjan Batır ve Ejderha] s.243, Mamay Batırın Armanı [Mamay Batır'ın Hayalı] s.250, Nārik Batır [Narık Batır] s.255, Alaman men Jolaman [Alaman ve Jolaman] s.259, Qaradeñ Batır [Karaden Batır] s.263, Alpamıs [Alpamıs] s.271, Altı Jasar Alpamıs [Altı Yaşındaki Alpamıs] s.275, Qambar Batır [Kambar Batır] s.279, Er Tarğın [Er Targın] s.281, Qalabay Batır [Kalabay Batır] s.290, Tüsinikter [Açıklamalar] s.295, Şarttı Qısqartuvlar [Kısaltmalar] s.301, Mazmunı [İçindekiler] s.304.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak kahramanlık masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Altı ciltlik bir çalışmanın dördüncü cildir. Çalışmanın sonunda “Açıklamalar” ve “Kısaltmalar” bölümleri bulunmaktadır. “Açıklamalar” bölümünde masallarının künyeleri, “Kısaltmalar” bölümünde ise masallarda sık rastlanan ve anlaşılması güç olan kelimelerinin sözlüğü bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, kahraman, masal.

46. Jazuşı Yayınları

Qazaq Ertegileri: Qıyal Ğajayıp Ertegiler [Kazak Masalları: Olağanüstü Masallar]. _ Almatı: Jazuşı Yayınları, 2000.

272 s., C:I,16 cm.

ISBN:5-605-01637-7

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ultık Ruhti Uııtqısı (Alğı Söz) [Ruhunun Milli Değeri (Ön Söz)] s.3, Qaramergen [Karamergen] s.4, Ağaşat [Ağaçat] s.9, Altın Qus Pen Sur Qasqır [Altın Kuş ile Gri Kurt] s.24, Ğıpşa [İnce] s.31, Opasız Tuvıs [Şerefsiz Akraba] s.40, Edil men Jaiyq Qudalığı [Edil ile Jayıq Dünürü] s.46, Nauşa Han [Nauşa Han] s.48, Tört Dārviş [Dört Derviş]

s.50, Jaqsılıq Pen Jamandıq [İyilik ile Kötülük] s.78, Qoñır Mergen [Kahverengi Nişancı] s.80, Mergen men Balası [Nişancı ve Çocuğu] s.84, Ayu bala [Ayı Yavrusu] s.86, Patşanın Üş Qızı [Padişahın Üç Kızı] s.91, Ahmetbek Pen Hasen [Ahmetbek ile Hasen] s.93, Qara Molda [Kara İmam] s.96, Joğalğan Han Qızı [Padişah'ın Kaybolan Kızı] s.101, Kıvev Tañdağan Qız [Koca Arayan Kız] s.102, Şın Sıviskender [Gerçek Öpüşenler] s.104, Gül-Sanobar [Gül-Sanobar] s.112, Siqırşınıñ Sıyyı Osı [Sihirbazın Değeri Bu] s.121, Molda men Siqırşı Äyel [İmam ile Sihirli Kadın] s.124, Qarğa Şahizat [Karga Şahizat] s.127, Hanşa men Balası [Hanzade ve Çocuğu] s.133, Mustaqım [Mustakım] s.139, Jaqanşa [Dünyaca] s.144, Siqırlı Qız [Sihirli Kız] s.149, Üş Murın [Üç Burun] s.153, Patşa Qızın Uaqığası [Padişah Kızının Olayı] s.156, Eralı Batır [Eralı Batır] s.159, Tüsin İzdegen Jigit [Rüyasın Arayan Yiğit] s.164, Aqqoyan [Ak Tavşan] s.169, Aqılsız Berilgen Jaza [Akılsız Verilen Ceza] s.173, Süleymen men Diqanşı [Süleymen ile Çiftçi] s.177, Baqtıbay Bi [Baktıbay Hatip] s.180, Hanıñ Qoyşısı [Padişah'ın Koyunu] s.183, Şamsit [Şamşit] s.185, Tölegen men Nazipa [Tölegen ile Nazipa] s.188, Añşı men Siqırşı Äyel [Avcı ile Sihirli Kadın] s.195, Qara Jılan men Aq Jılan [Kara Yılan ile Ak Yılan] s.196, Jas Balanıñ Saparı [Genç Çocuğun Seyahati] s.198, Körgeñ Tüstıñ Öñde Orındaluvı [Görülen Rüyanın Gerçekleşmesi] s.205, Arğı Mergen [Öteki Nişancı] s.214, Baqıttı Basqa Tepken Adam [Mutluğu Başa Tepen Adam] s.216, Talaptı Jasqa Atanıñ Ösieti [Yetişkin Gence Dedenin Ösieti] s.218, Qorqav Şal [Korkak Dede] s.222, Hannıñ Üş Ulı [Padişahın Üç Oğlu] s.226, Külşahar [Gülşahar] s.229, Adam Bolğan Jılan [İnsan Kığılına Giren Yılan] s.235, Omar men Ğaziza [Omar ile Gaziza] s.244, Bai men Balası [Zengin Adam ve Çocuğu] s.246, Molda, Usta, Tiginşi [İmam, Usta, Terzici] s.250, Ermek [Zevk] s.251, Tas Bolğan Şahar [Taş Olan Şehir] s.254, Zayıt Pen Mısıq [Köpek ile Kedi] s.256, Üş Jetim Zerek Bala [Üç Yetim Zeki Çocuk] s.258, Uvaqıtsız Tajal [Beklenmeyen Ölüm] s.262, Siqırlı Toqal [Sihirli Kuma] s.265, Mazmunı [İçindekiler] s.271.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır. Ön söz kısmı “Ultık Ruhtı Ulqısı” [Ruhunun Milli Değeri] başlığı altında verilmiştir. Ön sözde Kazak halkının asırdan asra, nesilden nesile, miras

olarak bırakılan sözlü edebiyatın zengin hazinesi olan masalların öneminden, Kazakların hayatında oynadığı rolünden ve özelliklerinden bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşan bir çalışmadır. Altı ciltlik bir çalışmanın birinci cildidir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, hayvan, olağanüstü, masal.

47. Jazuşı Yayınları

Qazaq Erteğileri: Batırlıq Erteğiler [Kazak Masalları: Kahramanlar Masallar]. _Almatı: Jazuşı Yayınları, 2000.

272 s., C:II,16 cm.

ISBN:5-605-01643-1

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Er Tostik [Er Tostik] s.3, Qerkula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay] s.28, Qara Üyrek [Kara Ördek] s.36, Akjan Batır [Akjan Batır] s.41, Jerden Şıqqan Jelim Batır [Yerden Çıkan Jelim Batır] s.44, Jeztırnaq [Cadı] s.47, Deldaş Batır [Deldaş Batır] s.52, Jartı Töstik [Yarım Töstik] s.64, Älibek Batır [Alibek Batır] s.70, Erkemaydar [Görümce] s.82, Ayudäy [Ayı Yavrusu] s.88, Totan Batır [Totan Batır] s.101, Baygulan [Baygulan] s.105, Jelkildek [Kalın Enseli] s.111, Jayık Pen Edil [Jayık ve Edil] s.133, Qoyşı Batır [Çoban Batır] s.135, Dudar Qız [Dudar Kız] s.141, Qulamergen [Kulamergen] s.149, Qara Batır [Kara Batır] s.150, Nanbatır [Nan Batır] s.154, Batır men Bala [Batır ve Çocuk] s.159, Quyyın Batır [Kasırğa Batır] s.163, Boz Attı Boran Batır [Boz Atlı Boran Batır] s.179, Köruglı [Köroğlu] s.187, Aqbilek Qız-Turğın Bala [Beyaz Bilekli Kız-Yerli Çocuk] s.198, Batır Qoyşı [Dombıracı Batır] s.207, Esekmergen [Esekmergen] s.207, Xaşıntay [Hanzade] s.211, Ağayındı Eki Jigit [Akraba Olan İki Yiğit] s.226, Alakoz Batır [Alakoz Batır] s.229, Tumarbas Batır [Tumarbas Batır] s.230, Jalğız Közdi Däv [Tek Gözlü Dev] s.232, Kökjan Batır men Aydahar [Kökjan Batır ve Ejderha] s.239, Mamay Batırđın Armanı [Mamay Batır'ın Hayali] s.245, Nărik Batır [Narık Batır] s.250, Alaman men Jolaman [Alaman ve

Jolaman] s.255, Qaradön Batır [Karadön Batır] s.258, Alpamıs [Alpamıs] s.267, Mazmunı [İçindekiler] s.271.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak kahramanlık masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Altı ciltlik bir çalışmanın ikinci cildir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, karaman, masal.

48. Jazuşı Yayınları

Qazaq Ertegileri: Qıyal Ğajayıp, Batırhıq, Tapqırhıq Jaylı Ertegiler men Jan-Januvar, Xayvanat Turalı Ertegi Añızdar [Kazak Masalları: Olağanüstü, Kahraman, Satirik, Hayvanlar Hakkında Efsane Masaları]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 2000.

272 s., C:III, 16 cm.

ISBN:5-605-01708-x

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]:** Altın Kus [Altın Kuş] s.3, Köñiliñe Astamşılıq Alma [Gönlüne Kibir Alma] s.9, Ögey Şeşeniñ Zulımdıǵı [Üvey Annesinin Zalimliği] s.10, Toǵız Därviş [Dokuz Derviş] s.12, Üş Qayǵılı Adam [Üç Kaygılı İnsan] s.14, Qasqırdıñ Jasaǵan Qamqorlıǵı [Kurdun Özenmesi] s.19, Ädilşilik Häm Gül Aǵası [Adalet hem Gül Ağacı] s.25, Jalmavızdı Aldaǵan Qızdar [Ucubeyi Kandıran Kızlar] s.27, Şınşıl men Suvayt [Dobracı ve Yalancı] s.28, Saqıpjamal [Sakıpjamal] s.33, Qaňǵırǵan Adam [Gürültülü Adam] s.41, Aqquba Jigit [Kuğu Yiğit] s.77, Jetim Bala [Yetim Çocuk] s.82, Bala Xan [Çocuk Han] s.88, Gülqaqqannıñ Güli [Gülkakanın Gülü] s.93, Ädil Xan [Adil Han] s.98, Şahmaran [Şahmaran] s.105, **Batırhıq, Tapqırhıq Jaylı Ertegiler [Kahramanlık, Satirik Masallar]:** Altı Jasar Alpamıs [Altı Yaşındaki Alpamıs] s.111, Qambar Batır [Kambar Batır] s.115, Er Tarǵın [Er Targın] s.116, Qalabay Batır [Kalabay Batır]

s.126, Aqıldı Aru [Akıllı Arı] s.130, Ağayındı Eki Jigit [Akraba Olan İki Yiğit] s.133, Sälimjan [Salimjan] s.135, Altın Aydar [Altın Aydar] s.141, Ağayındı Turap men Turaş [Turap ve Turaş Akrabalardı] s.144, Jalğabay men Manas [Jalgabay ve Manas] s.147, Oral [Aral] s.152, Ahmetjan [Ahmetjan] s.157, Aqıldı Jigit Pen Zerdeli Qız [Akıllı Yiğit ve Dikkatli Kız] s.162, Aq Niyet Pen Qara Niyet [Ak Niyet ve Kara Niyet] s.165, Jabayyı Mırza Pen Qarğaşa Sulu [Jabayyı Mırza ve Güzel Kargaşa] s.168, Opağa-Opa [Sadakate-Sadakatsizlik] s.174, Bürgenniñ Terisi [Kartopu Derisi] s.179, Ättegenay [Malesef] s.186, Amalıñ Tapqan Qız [Amacına Ulaşan Kız] s.194, **Jan-Januvar, Xayvanat Turalı Añız Ertegileri [Hayvanlar Hakkında Menkıbeli Masallar]:** İttin Sırttanı [Kafkas Köpeği] s.198, Aqsaq Kula [Aksak At] s.200, Bödeneniñ Tülkini Toyğızuvı [Bildircının Tilkiyi Doyurması] s.201, Ögiz Kötergen Paluvan [Öküzü Kaldıran Pehlivan] s.202, Saqına [Sakine] s.203, Añqay Arıstan [Saf Aslan] s.205, Sanduğaş Pen Kara Kargı [Bülbül ve Kara Karga] s.206, Qonjık Pen Köjek [Ayıcık ve Tavşancık] s.206, Alday Almadı [Aldatmadı] s.207, Qara Qaşqınbay [Kara Kaşkınbay] s.207, Aqıldı Qoyşı [Akıllı Çoban] s.209, Bala men Qarlığaş [Çocuk ve Kırılancı] s.211, Taylaq, Tayınşa, Tay [Deve Yavrusu, İnek Yavrusu, Tay] s.215, Arıstan men Tülki [Aslan ve Tilki] s.218, Mısıq Pen Tışqan [Kedi ve Fare] s.218, Qasqır men Tırna [Kurt ve Turna] s.219, Ayqasqanniñ Buzavı [Mücadele Boğası] s.221, Aqıl Aldırmaydı [Akıl Almaz] s.223, Tülki men Kekilik [Tilki ve Keklik] s.226, Üki Nege Qarañğıda Uşadı? [Puhu Kuşu Karanlıkta Mı Uçar?] s.228, Ayu men Jılan [Ayı ve Yılan] s.229, Maymıldar men Şegirtkeler [Maymunlar ve Çekirgeler] s.229, Qaban men Barıs [Pars ve Yabani Domuz] s.232, Ögiz, Aygır, Jolbarıs [Öküz, Aygır, Kaplan] s.234, Qorıqqan Burın Judırıqtaydı [Korkamadan Yumruk At] s.236, Urı men Jolbarıs [Hırsız ve Kaplan] s.237, Tülki men Salaqbay [Tilki ve Salakbay] s.240, Qaysısı Ülken? [Hangisi Büyük?] s.242, Opağa-Japa [Sadakate Sadakatsizlik] s.245, Emsek Qasqır [Lokman Kurt] s.247, Maymıl Qız [Maymun Kız] s.253, Qara Qoşkar [Kara Koyun] s.258, Külse: Avızınañ Budaq-Budaq Gül Tüsetin, Jılasa: Közinen Monşaq-Monşaq Marjan Tüsetin Qus [Gülse, Gözünden Budak-Budak Gül Düşer; Ağlasa, Boncuk-Boncuk Mercan Düşer] s.262, Mazmunı [İçindekiler] s.271.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Altı ciltlik bir çalışmanın üçüncü cildir. Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının olağanüstü, hayvan ve kahramanlık masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar “Qiyal-Ğajayıp Ertegiler”, “Batırlıq, Tapqırlıq Jaylı Ertegiler” ve “Jan-Januvar, Xayvanat Turalı Añız Ertegileri” adlı bölümlerinde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, olağanüstü, hayvan, kahraman.

49. Jazuşı Yayınları

Qazaq Ertegileri: Qiyal Ğajayıp Aralas Ultıq Sipattağı Ertegiler [Kazak Masalları: Olağanüstü ve Milli Özelliğini Taşıyan Masalları]._
Almatı: Jazuşı Yayınları, 2000.

272 s., C:IV, 16 cm.

ISBN:5-605-01656-3

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Kun Astındağı Kunikey Qız [Güneş Altındaki Kunikey] s.3, Altın Saqa [Altın Değnek] s.9, Jılan Qabıktı Jigit [Yılan Kabuklu Yiğit] s.12, Elemestiñ Körgenderi [Elemestın Görgülü Oğlu] s.19, Qarakusbay [Karakusbay] s.21, Siqırlı Tas [Sihirli Taş] s.24, Altın Saqa [Altın Değnek] s.29, Avez Hanıñ Qırıq Ulı [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.34, Kedeydiñ Uş Balası [Fakirin Üç Oğlu] s.38, Altın Jüzik [Altın Yüzük] s.49, Uşar Hanın Balası [Uşar Hanın Çocuğu] s.52, Malhuan Sulu [Güzel Malhuan] s.63, Jusip Mergen [Nişancı Jusip] s.69, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.71, Jeti Önerpaz [Yedi Usta] s.74, Dävlet Kus [Zenginlik Kuşu] s.76, Asan Batır [Asan Batır] s.79, Minuar men Bibötima [Minuar ve Bibotima] s.81, Xanıñ Tilsiz Balası [Hanın Dilsiz Çocuğu] s.89, Bay men Balası [Zengin ve Çocuğu] s.93, Kanattı Kara Qasqır At [Kanatlı Cesur Kara At] s.94, Patşanıñ Tüsi [Padişahın Rüyası] s.100, Bilmes [Bilmeyen] s.104, Karahan [Karahan] s.110, Balıqşı men Siyqırsı [Balıkçı men Hileci] s.113, Uş

Batır [Üç Batır] s.114, Altın At [Altın At] s.115, Şayamardan Patşa [Çabuk Sinirlenen Padişah] s.118, Ağıbay Şal [İhtiyar Ağıbay] s.121, Qıran Qaraqşı [Kıran Haydut] s.123, Xan Qızı [Hanın Kızı] s.134, Tüs Satıp Alğan Tazşa [Düşü Satıp Alan Keloğlan] s.138, Moldanıñ Üyinde Oqığan Bala [Mollanın Evinde Okuyan Çocuk] s.143, Qarmaq Salğan Jigit [Ova Atan Yiğit] s.146, Xan Qızıñ Alğan Jarlı [Han Kızını Alan Fakir] s.149, Qulatay Batır [Kulatay Batır] s.151, Aydahar Qatıñ [Kadın Ejderha] s.154, Qarınbay [Karınbay] s.155, Jigit pen Önerli Qız [Yiğit ile Marifetli Kız] s.157, Patşa men Bürkıt [Padişah ve Kartal] s.165, Bekbolat [Bekbolat] s.170, Qali men Qazi [Kali ve Kazi] s.174, Bar Onda, Akel Munda [Git Oraya Gel Buraya] s.176, Qaratay [Karatay] s.181, Qulanayjarqın [Kulanayjarkın] s.185, Altın Jüzıktı Qız [Altın Yüzüklü Kız] s.186, Qasiyetti Qudıq [Kutsal Kuyu] s.189, Han Şalqan [Şalkan Han] s.191, Äbdirahman Patşa [Padişah Abdirahman] s.196, Aqbay [Akbay] s.205, Mahmud pen Joldas [Mahmut ile Joldas] s.212, Balasın Joğaltqan Künşe [Çocuğun Kaybeden Köle Kadın] s.217, Qulamoyyn-Quleke [Uzun Boyunlu Kuleke] s.219, Peş Kösesi [Peş Kösesi] s.231, Baqıt Qusı [Baht Kuşu] s.222, Maylıqaraşa [Maylıkaraşa] s.227, Qanay men Janay [Kanay ve Janay] s.231, Surmergeniñ Ajalı [Sürmergen'in Ölümü] s.234, Pıraq [Kanatlı At] s.236, Ay Astındağı Aybarşa Sulu [Ay Altındaki Güzel Aybarşa] s.240, Xan men Qızır [Han ve Hızır] s.248, Aydahar [Ejderha] s.249, Tüs Körgeñ Patşa [Rüya Gören Padişah] s.250, Qaraşaş Qız [Siyah Saçlı Kız] s.253, Altın Pışaq [Altın Bıçak] s.256, Altın Müyızdı Kiyık [Altın Boynuzlu Geyik] s.262, Kök Siyır [Mavi İnek] s.264, Mazmunı [İçindekiler] s.271.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Altı ciltlik bir çalışmanın dördüncü cildidir. Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, altın, han.

50. Jazuşı Yayınları

Qazaq Ertegileri: Jan-Januvar, Xayvanat Turalı Ertegi Añızdar [Kazak Masalları: Hayvanlar Hakkında Efsane Masalları]. _ Almatı: Jazuşı Yayınları, 2000.

272 s., C:V, 16 cm.

ISBN:5-605-01709-8

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Qazaqtñ Burıñğıdan Qalğan Sözi [Kazak'ın Eskiden Kalan Sözü] s.3, Tört Tülük Maldıñ Keñesi [Dört Kutsal Malın Sohbeti] s.4, Jarqanat Turasındağı Burıñğıdan Qalğan Söz [Yarasa Hakkındaki Önceden Kalan Söz] s.4, Suleymen Patşa men Bayğız [Suleymen Paşa ile Kukuma Kuşu] s.5, Säygülik Tulpar Jılqı Qaydan Tuvadı [Güzel At Nerden Doğar?] s.6, Tülki men Qoyan [Tilki ve Tavşan] s.6, Savısқан men Kökek [Saksağan ve Guguk Kuşu] s.6, Bödeniñ Kuyırğı Nege Qısqa? [Bildircinin Kuyruğu Neden Kısa] s.7, Baljınker [Baljinker] s.7, Öreli Kök [Örülen Mavi] s.8, Qırım Sarı Ayğır men Sınşıl Şolaq Qasqır [Sarı At Gerçekçi Sakat Kurt] s.8, Boz Ayğır [s.10, Altı Tülki [Altı Tilki] s.11, Quv Tilki [Kuru Tilki] s.12, Ötken Zamandağı Hikayat Söz [Geçmiş Zamandaki Hikâye Sözü] s.12, Tülki men Jolbarıs [Tilki ve Kaplan] s.13, Tülki men Qırğavul [Tilki ve Sülün] s.13, Tülkiniñ Aldağanı [Tilkinin Hilesi] s.14, Tülki, Qasqır, Tüyye, Arıtsan [Tilki, Kurt, Deve ve Aslan] s.16, Tüyye Arıstan, Qasqır jäne Tülki [Deve, Aslan, Kurt ve Tilki] s.18, Zalım Tülki [Zalim Tilki] s.22, Aylaker Tülki [Kurnaz Tilki] s.23, Aylalı Tülki [Kurnaz Tilki] s.27, Aram Tülki Jayında [Kurnaz Tilki Hakkında] s.29, Tülkiniñ Qaravı [Tilkinin Bakması] s.30, Tülkiniñ Aylası [Tilkinin Kurnazlığı] s.30, Tülkiniñ Külkisi [Tilkinin Gülmesi] s.32, Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt] s.36, Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt] s.36, Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt] s.37, Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt] s.39, Tülki, Qoyşı, Ayu [Tilki, Çoban, Ayı] s.39, Tülki men Maymıl [Tilki ve Maymun] s.41, Tülki men Qoyan [Tilki ve Tavşan] s.42, Tülki men Eşki [Tilki ve Keçi] s.43, Tülki, Tasbaqa jäne Kene [Tilki, Tosbağa ile Kene] s.43, Tülki men Tırna Xıkayası [Tilki ve Turna Hikayesi] s.44, Tülki men Tırna [Tilki ve Turna] s.45, Tilki men Qumırşa [Tilki ile

Karınca] s.45, Tülki men Äteştin Sırları [Tilki ve Horoz'un Sırları] s.35, Tülki men Ay [Tilki ve Ay] s.46, Aqımaq Qasqır [Ahmak Qasqır] s.47, Aş Qasqırın Dämesi [Kurtun Hayalı] s.47, Qasqır men Tülki [Kurt ve Tilki] s.48, Qasqır men Tülki [Kurt ve Tilki] s.49, Qasqır men Kirpi [Kurt ve Kirpi] s.49, Qasqır, Tülki jäne Esek [Kurt, Tilki ve Eşek] s.50, Qasqır Nege Ulıdı? [Kurt Neden Uluyor?] s.52, Jüzim Jegisi Kelgen Qasqır [Yüzüm Yemek İsteyen Kurt] s.53, Qırıq Qasqır, Eki Eşki [Kırk Qasqır, İki Keçi] s.54, Qasqır men Laqtar [Kurt ve Keçiler] s.55, Qasqır men Toqtının Aytısı [Kurt ile Kuzunun Atışı] s.56, Qasqır men Kisi [Kurt ve İnsan] s.57, Kedey men Qasqır [Fakir ve Kurt] s.57, Aq Küşik Pen Qasqır [Beyaz Enik ve Kurt] s.59, Arıstan men Patşa [Aslan ve Padişah] s.61, Arıstan, Qasqır, Tülki [Aslan, Kurt ve Tilki] s.63, Qartayğan Arıtsan [Yaşlanan Aslan] s.63, Arıstan men Tışkan [Aslan ve Fare] s.64, Arıstan, Qasqır Häm Tülki [Aslan, Kurt ve Tilki] s.68, Arıstan men Tülki [Aslan ve Tilki] s.70, Arıstan, Kiyik Häm Tülki [Aslan, Geyik ve Tilki] s.71, Arıstan men Kisi [Aslan ve İnsan] s.72, Qaraqulaq Pen Arıstan [Çakal ile Aslan] s.72, Jolbarıs Pen Tışqannın Dostıǵı Jayında [Kaplan ile Farenin Dostluğu Hakkında] s.76, Mert Bolǵan Jolbarıs [Mert Kaplan] s.77, Qalayşa Şiyeböri Jolbarısı Aldadı [Çakalın Kaplanı Kandırması] s.79, Maymıl, Jolbarıs Xikayası [Maymun, Kaplan Hikâyesi] s.81, Ayu men Tülki [Ayı ve Tilki] s.87, Ayu men Masa [Ayı ve Masa] s.88, Ayu men Adamnıñ Dostıǵı [Ayı ve Adamın Dostluğu] s.90, Üş Ayu [Üç Ayı] s.91, Pil men Maymıl [Fil ve Maymun] s.92, Eki Buǵı [İki Boğa] s.94, Buǵı [Boğa] s.95, Ayna men Maymıl [Ayna ve Maymun] s.95, Emen Tübin Jaylağan Şoşqa [Ağaç Kökün Ev Yapan Domuz] s.95, Tiyin men Qasqır [Sincap ve Kurt] s.96, Qoyannın Zarı [Tavşanın Kaygısı] s.97, Qoyan [Tavşan] s.97, Aylaker Qoyan [Kurnaz Tavşan] s.98, Tapqır Qoyan [Akıllı Tavşan] s.99, Köjek [Tavşancık] s.99, Sıldıрмаqtı Köjek [Zili Olan Tavşanın Yavrusu] s.100, Tışqan men Jılan [Fare ve Yılan] s.101, Boyavlı Suvır [Boyalı Morsa] s.102, Suvır Suñqar, Su Qayda? [Morsa, Kartal, Su Nerde?] s.103, Baqa men Kirpi [Kurbağa ve Kirpi] s.104, Kirpi Şeşen [Anne Kirpi] s.106, Üş Dos Nemese Aqquv, Şayan, Şortan [Üç Arkadaş Veya Kuğu, Akrep, Balık] s.106, Qumırsqa men Şegirtke [Karınca ve Çekirge] s.107, Qumırsqa men Kögerşin [Karınca ve Güvercin] s.108, Qumırsqa [Karınca] s.109, Qumırsqanın Qanaǵatı [Karıncanın Kanaati] s.109, Xan men Qumırsqalar [Karıncalar ve Han] s.111, Bögelek [Bögelek] s.112, Köbelek pen Masa [Kelebek ile Sivri Sinek] s.113,

Jılkı men Buğı [At ve Boğa] s.114, Tüyyeni Körse Jılkı Nege Qaltıraydı? [Deveyi Gördüğünde At Neden Yakınlaşıyor?] s.114, Bözingen [Bözingen] s.116, Eşki men Qasqır [Keçi ve Kurt] s.124, Eki Laq [İki Keçi] s.126, Aqıldı Laq [Akıllı Keçi] s.128, Bes Eşki [Beş Keçi] s.129, Jetim Qozını Qasqır Jegeni [Yetim Kuzuyu Yiyen Kurt] s.131, Qoşqar men Teke [Koyun ve Teke] s.132, Siyir men Teke [İnek ve Teke] s.141, Ögiz, Esek Ertegisi [Öküz, Eşek Masalı] s.141, Kök Ögizdiñ Tarihi Jayında [Mavi Öküzün Tarihi Hakkında] s.142, Batıl Esek [Cesur Eşek] s.143, Esek Pen Ögiz Sırları [Eşek ile Öküz Sırları] s.145, Esek Pen Sarşunaq⁷ [Eşek ile Fare] s.146, Semirgen Esek [Şişmanlaşmış Eşek] s.148, Jaqsılıqqa Jamandıq [İyiliğe Kötülük] s.152, Arıstan Küşigin Asırağan Mısıq [Aslan Yavrusun Besleyen Kedi] s.153, Mısıq Pen Qoyan [Kedi ile Tavşan] s.153, Küşik Pen Mısıq [Enik ve Kedi] s.154, Mısıqtıñ Tülkige Konaq Bolğanı [Kedinin Tilkiye Misafir Olması] s.155, Maqta Qız Pen Mısıq [Pamuk Kız ile Kedi] s.155, Jalqav Mısıq [Tembel Kedi] s.156, Tışqan, İt jäne Mısıq [Fare, İt ve Kedi] s.157, Tışqandar [Fareler] s.158, Qızıl Mısıq [Kırmızı Kedi] s.158, Eki İttin Dostıǵı [İki İtin Dostluğu] s.162, İttin Sınşısı [İtin Bilgilisi] s.164, İt Pen Mısıq Adamğa Qalay Üyrendi? [Köpek ve Kedi İnsana Nasıl Alıştı?] s.165, İt Pen Mısıq Neden Araz? [Köpek ve Kedi Neden Düşman?] s.167, Sırttandar [Kafkas Köpekleri] s.167, Bödene Häm Tülki [Bildircin ve Tilki] s.173, Tülki men Bödeneniñ Joldas Boluvı [Tilki ve Bildircinin Yoldaş Olmaları] s.174, Äteş men Totı [Horoz ve Papağan] s.177, Bulbul, Jarqanat jäne Qaraqurt [Bülbül, Yarasa ve Karakurt] s.177, Qarğa Balasın “Appağım” Der, Kirpi Balasın “Jumsağım” Der [Karga Yavrusuna “Beyazım” s.179, Quzğın Qarğa [Kuzgun Karga] s.180, Qarğa men Tülki [Karga ve Tilki] s.182, Qarğannıñ Böspeligi [Karganın Yalanlıǵı] s.183, Qarğa men Laşın [Karga ile Laşın] s.183, Ular men Qarğa [Yaban Hindi ile Karga] s.184, Qarlıǵaştıñ Quyrıǵı Nege Ayır? [Kırlangıcın Kuyruǵu Neden Çatallı] s.188, Şudalı Torǵaydıñ Ertegisi [Şudalı Serçenin Masalı] s.190, Torǵaydıñ Ösiyeti [Serçenin Nasihatı] s.191, Qotır Torǵay [Uyuz Serçe] s.192, Torǵay men Tışqan [Serçe ve Fare] s.192, Esirik Torǵay [Şimarık Serçe] s.193, Kögerşin Ertegisi [Güvercin Masalı] s.194, Qarlıǵaş Pen Dävit [Kırlangıç ile Davut] s.202, Kepter men Qarğa [Güvercin ile Karga] s.203, Qarlıǵaş Pen Şöje Torǵay [Kırlangıç ile Küçük

⁷ **Sarşunaq:** daǵlık yerlerde bulunan bir fare türü.

Serçe] s.203, Uzaq Pen Kögerşin [Uzak ile Güvercin] s.204, Şımşır Pen Kögerşin [Serçe ile Güvercin] s.204, Kök Kepter Balapanı [Mavi Güvercin Cıvcıvı] s.205, Qırğı men Bökteri [Rende ile Yamaç] s.205, Qaz Ben Tülki [Kaz ile Tilki] s.206, Eki Qaz Bir Baqa [İki Kaz Bir Kurbağa] s.206, Japalaq Körseñ, Atıp Al [Baykuş Görsen Ateş Et] s.207, Bayğız [Kukuma Kuşu] s.209, Qıran men Quzğın [Kartal ile Kuzgun] s.211, Savısқан [Saksağan] s.212, Tay men Qañbaq jāne Bürkit [Tay ile Deve Elması ve Kartal] s.212, Kim Neden Küşti? [Kim Neden Güçlü?] s.213, Adam Ömiri [İnsan Hayatı] s.214, Arıstan Dertiniñ Emi [Aslan Hastalığın Şifası] s.217, Jamandıq Neden Boladı? [Kötülük Neden Olur?] s.217, Tepen Kök [Tepen Kök] s.219, Eki Äteş [İki Horoz] s.220, Qasqır Nege Qomağay? [Kurt Neden Obezdir?] s.221, Aylaker Tülkiniñ Ajalı [Kurnaz Tilkinin Ölümü] s.221, Quyrısqı [Keçi Kuyruğu] s.224, Sıbızğışı [Kavalcı] s.226, Bala Qarğa [Karga Yavrusu] s.228, Altın Müyizdi Kiyik [Altın Boynuzlu Geyik] s.228, Aq Kögerşin [Ak Güvercin] s.230, Bul Ne Qılğan Batpan Quyrıq [Bu Nasıl Böyle Büyük Kuyruk] s.231, Aş Qasqırdıñ Armanı [Aç Kurdun Hayalı] s.232, Toqtı Qoşkar, Buzav Buqa, Laq Teke [Kuzu, Koç, Dana, Boğa, Oğlak, Keçi] s.234, Ne Dämdi? [Ne Tatlı?] s.236, Tısqan men Mısıq [Fare ile Kedi] s.237, Balıqşı men Baqalşı [Balıkçı ile ?] s.238, Añşı [Avcı] s.240, Jolbarıs Pen Qoyan [Kaplan ile Tavşan] s.240, Bürkittiñ [Kartalın] s.242, Kirpi Kempir [Cadı Kirpi] s.244, Dostıq [Dostluk] s.246, Übbe Qalasında Bolğan Amanqul [Yube Şehrindeki Amankul] s.248, Eki Jetim [İki Yetim] s.251, Etikşi [Etik Yapan Kişi] s.254, Qara [Kara] s.255, Jaqsılıq [İyilik] s.261, Mazmunı [İçindekiler] s.268.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Altı ciltlik bir çalışmanın beşinci cildidir. Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, kahraman.

51. Jazuşı Yayınları

Qazaq Ertegileri: Turmıs-Salt Ertegileri [Kazak Masalları: Günlük Hayat ile İlgili Masallar]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 2000.

280 s., C:VI, 16 cm.

ISBN:5-605-01722-5

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ay men Kün [Ay ve Güneş] s.3, Qağanaq Bas, Qıl Keñirdek, Şi Borbay [Rahat Bas, Kıllı Boyun, Cılız] s.3, Üş Qız [Üç Kız] s.4, Eki Paluvan [İki Pehlivan] s.5, Baq, Qıdır jäne Aqıl [Mutluluk, Hızır ve Akıl] s.5, Aqıldı Kelin [Akıllı Gelin] s.7, Közindi Emdevmin [Gözünü Tedavi Ederim] s.8, Tüyye İzdegen Adam [Deve Arayan Adam] s.9, Kisi Bası Bir Uvıs Tuz [Kişi Başı Bir Avuç Tuz] s.10, Aqsaq Kulan [Aksak At] s.11, Arbanıñ Şıqılı [Arbanın Sesi] s.12, Äkesi men Balası [Babası ve Çocuğu] s.12, Erinşek [Tembel] s.13, Murager [Mirasçı] s.14, Qurmaş, Nurmaş, Jalğas [Kumaş, Nurmaş ve Jalgas] s.14, Aqıl Küşi [Akıl Gücü] s.16, Esti Qız [Yetenekli Kız] s.16, “Qunti, Kedey, Qunti” [“Kuntı Fakir, Kuntu”] s.17, Tolarsaq [Ayak Bileği] s.19, Üş Jigit [Üç Yiğit] s.23, Köp Korqıtadı, Tereñ Batıradı [Dibine Batıradı] s.24, Sapahi [Sapahi] s.25, At Bağıuşı [At Bakıcısı] s.32, Samarxan Xan [Samarhan Han] s.35, Qara Qulaq [Kara Zengin] s.39, İris Qaşsa, Tuvis Qoymaydı [Zenginlik Kaçsa Akrabalar Kalır] s.40, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Mutluluk] s.41, Qız Ben Şal [Kız ve İhtiyar] s.42, Kedey Qızı men Xan Balası [Fakirin Kızı ve Hanın Oğlu] s.43, Şal men Kelin [İhtiyar ve Gelin] s.45, Uvezir men Şal [Vezir ve İhtiyar] s.48, Qoyşı men Bay [Çoban ve Zengin] s.49, Batır Qoyşı [Çoban Batır] s.51, Baqıt İzdevşiler [Mutluluk Arayanlar] s.57, Boyı Bır Qarıs, Saqalı Qırıq Qarıs [Boyu Bir Karış, Sakalı Kırk Karış] s.54, Baqıt İzdevşiler [Mutluluk Arayanlar] s.57, Aqıldı Adam [Akıllı adam] s.60, İtbay Xan [İtbay Han] s.62, Bayğızdın Sını [Kukuma Kuşunun Denemesi] s.66, Atımtay Jomart [Cömert Atımtay] s.71, Qara Jigit [Kara Yiğit] s.85, Jumbaqsıl Patşa Qız Ben Qaraqul [Bilmeceli Padişah Kızı ve Karakul] s.86, Esalan men Qazı [Esalan ve Hâkim] s.89, Jazasın Alğan Quv [Cezasını Alan Kuğu] s.94 Tapqır Avel [Akıllı Kadın] s.95, Önerdiñ Kudreti [Sanatın Gücü] s.96, Aylaker Bala [Kurnaz Çocuk] s.99, Bekjanıñ Amalı [Bekjan'ın Emeli] s.100, Şal men Kempir [İhtiyar ve Cadı] s.101, Zerdeli [Dikkatli] s.103, Qızğanşaq [Kıskanç] s.104, İris Kimde? [Zenginlik kimde?] s.105, Sumıray Xan [Sumıray Han] s.107, Abat Batır [Abat Batır] s.110, Dana Qız Ben Danışpan Jigit [Akıllı Kız ile Anlayışlı Yiğit]

s.118, Şeşen Bala [Akın Çocuk] s.125, Jaqsı Qatın [İyi Kadın] s.128, Jeti Qaraqşı men Xan [Yedi Haydut ve Han] s.131, Atası men Kelin [Dedesı ve Gelin] s.133, Aqıldı Dihan [Akkılı Dihan] s.136, Türlenbaydıñ Türlenuvı [Türlenbay'ın Görünüşü] s.138, Intımaq [Birlik] s.141, Dolıdan Peri Bezipti s.143, Berdiqoja [Berdikoja] s.146, Eşki Qotır [Uyuz Keçi] s.153, Äkim Özine Qıladı [Hâkim Kendisine Yapar] s.156, Qulğa Qoyğan Ku Bastı, Mintäy, Mintäy Tavustı [Kimsesiz Tavşan Yalnız Başlı, Mintay, Mintay Bitirdi] s.158, Öner Satıp Em [Sanatı Satmışım] s.160, Tamırşı [Damarcı] s.161, Altı Aqılsız, Bir Zerek [Altı Akılsız ve Bir Akıllı] s.162, Kördeginiñ Kömegi [Kördeğ'in Yardımı] s.166, Aylaker Urı [Kurnaz Hırsız] s.174, Äkeni Araşalav [Babasın Araya Koymak] s.178, Qara Tay [Kara Tay] s.180, Ğajayıp Baq [Olağanüstü Mutluluk] s.182, Aqıldı Äli [Akıllı Ali] s.187, Jaqsılıqqa-Jaqsılıq [İyiliğe İyilik] s.190, Kil Qara Bas Qoy [Kara Baş Koyun] s.193, Diyirmenşi [Değirmenci] s.207, Janas Jaqsılıqqa Oraldı [Janas Yiğiliğe Döndü] s.212, Köl Tübindegi Altın [Göl Dibindeki Altın] s.217, Öner Öрге Şığaradı [Sanat Adamı Yükseltiyor] s.219, Raqım Taz [Hayıımdı Taz] s.222, Dildä [Dilda] s.225, Tapqır Bala [Akıllı Çocuk] s.228, Jer Astındağı Adamdar [Yer Altındaki İnsanlar] s.229, Gül men Samurıq [Gül ve Simurg Kuşu] s.232, Ölip Tirilgen Qız [Ölup Dirilen Kız] s.237, Kök Ala Biye men Kök Küşik [Mavi Kısarak ile Mavi Enik] s.240, Soderjaniye [İçindekiler] s.278.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Altı ciltlik bir çalışmanın altıncı cildidir. Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak günlük hayat ile ilgili masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, günlük.

52. İsatov, M.

Kazak Masalları _ İstanbul: Gendaş A.Ş. Yayınları, 1998.

24 s., res., 18 cm.

ISBN 975-308-038-7

Çalışmanın Amacı: Çalışma amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı bulunmamaktadır. Akıllı Cerenşe ve Karaşaş s.4, Harika Bahçe s.8, Dürüst Oğul s.14, Tavşanın Niçin Üç dişi var s.16, Güzel Mercan s.20.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Türkiye Türkçesiyle yazılmış beş Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. İçindekiler kısmı bulunmadığından dolayı kendimiz oluşturduk.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, günlük, hayvan.

53. İsayev, İbragim

Ertegi Sır Şertegi [Masal Sır Açar] (Yay. Haz. B. Serinbayev)._ Almatı, Jalın Yayınları, 1986.

319 s., res., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. “Atasının Tentegi” [Dedesinin Yaramazı] (A. Duysenbiyev) s.3, **Baqıt İzdegen Balapan [Baht Arayan Cıvciv]:** Ötirikke Bayge [Yalan Yarışması] (B. Maylin) s.6, Alatavdıñ Bavırında [Aladağın Kucağında] (M. Alimbayev) s.12, Halıqbeq [Halkbek] (A. Ahmetov) s.24, Yeser Hanın Ömiri men Ölimi [Yeser Hanın Hayatı ve Ölümü] s.31, Baqıt İzdegen Balapan [Baht Arayan Cıvciv] (G. Moldagaliyev) s.40, Kun Turalı Xikaya [Gün Hakkında Hikâye] (Q. Muqışev) s.50, Qanbaq Pen Salmaq [Deve Elması ve Ağırılık] (Q. Bayanbayev) s.54, Qızıl Tuv Turalı Añız [Kırmızı Bayrak Hakkında Efsane] (T. Yesimjanov.) s.76, Yeren men Beren Turalı Ertegi [Yeren ile Beren Hakkında Hikâye] (Q. Jumagaliyev) s.81, Yertis Turalı Ertegi [Yertis Hakkında Masal] (H. Talgarov) s.90, Baltaş [Baltacı] (O. Asqarov) s.100, Tanğajayıp Tüs [Oğlağanüstü Rüya] (J. Abdıraşev) s.104, Alıp [Büyük] (R. Şotbayeva) s.111, Tobıq [Topuk] (Q. Ahmetov) s.116, Kisikiyik [Yalnızlığı Seven]

(A. Mushanov) s.120, Jarlınıñ Şapanı [Fakirin Elbisesi] (A. Narımbetov) s.125, Aydahar [Ejderha] (İ. Orazbayev) s.131, “Aqqu” [Kuğu] (S. Nurmanov) s.136, Aspalı Arıq [Geçecek Irmak] (S. Muhtarulı) s.138, Balıqsı Bala [Balıkçı Çocuk] (B. Aynabekov) s.149, Ösiyet [Öğüt] (Ö. Akıpbekov) s.158, “Jetigen” [Yedişer] (K. İbrayev) s.164, **Ğajayıp Tas [Olağanüstü Taş] (Q. Mırzaliyev):** Balşıqulı Balşıqbay [Balşıkulı Balşıkbay] s.170, Tamşı [Damla] (J. Smakov) s.181, Köşpeli Tımaq [Göçmeli Şapka] (J. Kabrozin) s.186, Nön [Nön] (O. Auvbakirov) s.189, Jana Jıl Aldında Bolğan Tanğajayıp Okiğa Turalı Ertegi [Yeni Yıl Öncesinde Olan Oğlağanüstü Masal] (E. Ötetileuvov) s.194, Ğajayıp Tas [Olağanüstü Taş] (S. Qaliyev) s.206, Adasqan Pingvin [Kaybolan Pingvin] (J. Qaşqınov) s.212, Mektebineñ Qaşqandar men Ertegiden Qaşqandar Jayında Ertegi [Mektepten Kaçanlar ile Masaldan Kaçanlar Hakkında Masal] (Serikbay Ospanov) s.217, Bilimin Jalğastıra Almay Qalğan An-Qustar, Jandikter, Azınauvlaq Söz Biletin Dilmar Totı, Ğarıştan Kelgen Qatal Muğalim Jäne Ğajayıp Mektep Haqındağı Ertegi [Yeterli Bilim Alamayan Hayvanlar, Böcekler, Kuşlar, Sert Bir Öğretmen ve Oğlağanüstü Mektep Hakkında Masallar] (B. Serikbayev) s.222, Qarabay men Jılan [Karabay ile Jıllan] (O. Jaqınbekov) s.229, **Barabanşı Qoyan [Davulcu Tavşan]:** Angal Buğı, Aldamşı Tülki, an Patşası-Auvruv Arıstan Turalı Xıkaya [Angal, Buğı, Adam gibi Tilki, Hayvan Padişahı Hasta Aslan Hakkında Hikâye] (Ö. Turmanjanov) s.236, Qoyannıñ Yerni Nege Jıraq? [Tavşanın Erni Neden Yırtık] (H. Yergaliyev) s.245, Qarlığastıñ Kuyırığı Nege Auvır [Kırlangıcın Kuyruğu Neden Ayrık] (Burkıt Isqaqov) s.248, Jolauvşı Qonjıq [Yolcu Ayı Yavrusu] (A. Duysenbiyev) s.253, Barabanşı Qoyan [Davulcu Tavşan] (N. Alimqulov) s.257, Qoyan Qalay Noyan Boldı? [Tavşan Nasıl Noyan Oldu?] (A. Tabıldiyev) s.260, Parız [Borç] (S. Jiyenbayev) s.267, Uyalas İtter Turalı Ertegi [Bir Yuvada Yaşayan Köpekler Hakkında] (S. İmanasov) s.271, Pil men Kerik [Fil ve Gergedan] (Q. Tolıbayev) s.275 Kim Kuştı? [Kim Daha Güçlü] (A. Asılbekov) s.281, Böriler [Kurt Köpekleri] (N. Aytov) s.285, Aylaker Şıbın, Ayar Buyı, Anqauv Şegirtke Jäne Zauza Qonız Turalı Añız [Kurnaz Sinek, Zehirli Böcek ve Böcek Hakkında Masal] (Q. Kuzembayev) s.291, İt Pen Qasqır [Köpek ile Kurt] (A. Şayahmetov) s.297, Qozı men Laq [Kuzu ile Olak] (T. Beysembekov) s.304, Anqumar Arıstan [Avcı Aslan]

(B. Kirisbayev) s.313, “Mine, Talay Ertegi” [Böyle, Çok Masal] (Serikbay Ospanov) s.317, Mazmunı [İçindekiler] s.318.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Eserde yer alan masallar Sovyet döneminde yaşayan yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Masallar, “Bağıt İzdegen Balapan” ve “Barabanşı Qoyan” adlı iki bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, Sovyet, derleme, masal.

54. Qalbayev, Ömirzaq

Alanqay Batır [Alankay Batır]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1993.

224 s., 20 cm.

ISBN 5-605-01018-2

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: Alğı Söz Ornına (A. Margulan) [Ön Söz Yerine] (A. Margulan) s.5, Alanqay Batır (Dastan) [Alankay Batır (Destan)] s.6, Qazaq Sauran Aynalğanda [Kazak Sauran Etrafında] s.146, Er Kosay [Cesur Kosay] s.156, Tuğan El [Doğduğu Memleket] s.187, Termeler [Terme]⁸ s.194, Jırşı Turalı Birer Söz (K. Sattarov) [Şiir Söyleyen Hakkında Birer Söz] (K. Sattarov) s.218, Mazmunı [İçindekiler] s.224.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır. Ön söz “Alğı Söz Ornına” başlığı altında verilmiştir. Ön söz, A.Margulan tarafından yazılmıştır. Ön sözde, Ö.Kalbayev’in sanatı hakkında ve yazmış olduğu “Alanqay Batır” adlı masalın Kazak edebiyatındaki yerinden ve öneminden bahsedilmektedir.

⁸ **Terme:** Kazak sözlü edebiyatında dombıra eşliğinde terennüm edilen bir nazım türü.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış ön söz ve altı bölümden oluşmaktadır. “Alankay Batır” adlı destanın Kazak sözlü edebiyatının önemli miraslarından biri olduğu belirtilmektedir. “Alanqay Batır” hem destanın hem destan kahramanının adıdır. Bu destanın masallaşmış şekli çalışmaya girmiştir. Çalışmada masal dışında yazarın yazmış olduğu şiirler de yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, şiir, masal.

55. Kazahstanskoye Krayevoye İzdatelstvo

Sorok Nebılits [Kırk Masal]._ Moskova-Almatı: Kazahstanskoye Krayevoye İzdatelstvo, 1935.

110 s., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Geniş okuyucu kitlesi için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Sorok Nebılits [Kırk Masal] s.3, Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş [Olgun Jirenşe ve Güzel Karaşaş] s.12, Aldar Köse i Şıgaybay [Şıgaybay ve Aldar Köse] s.22, Hvostik [Kuyruk] s.30, Yasnovideşiy [Geleceği Gören] s.37, Nevidimiy Vor [Görünmez Hırsız] s.46, Piskun [Çığırtnan] s.59, Tri Ohotnika [Üç Avcı] s.70, Lisa, Verblüd, Lev i Perepelka [Tilki, Deve, Aslan ve Bildircın] s.76, Lisa, Medved, i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.84, Hrabrıy Osel [Cesur Eşek] s.90, Lisa i Perepel [Tilki ve Bildircın] s.106, Soderjaniye [İçindekiler] s.110.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış on iki Kazak günlük ve hayvan masallar derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, günlük, hayvan.

56. Kazgoslitizdat Yayınları

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._Almatı: Kazgoslitizdat Yayınları, 1959.

360 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Tostık] (Çev. N. Anov) s.5, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] (Çev. N. Anov) s.31, Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] (Çev. N. Anov) s.44, Neznayka [Hiçbir şey Bilmeyen] (Çev. N. Anov) s.49, Tri Sına Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] (Çev. N. Anov) s.57, Alaman i Jolaman [Alaman ve Jolaman] (Çev. N. Anov) s.73, Han Mudriy Vizir [Han ve Olgun Vezir] (Çev. N. Anov) s.77, Ermek [Ermek] s.82, Dobriy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] (Çev. L. Makeyev) s.87, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] (Çev. N. Anov) s.90, Bogatıy i Bedniy [Fakir ve Zengin] (Çev. L. Makeyev) s.98, Çudesniy Sad [Harikulade Bahçe] (Çev. E. Malüga) s.107, Uşko [Kulakçık] s.113, Bekbolat [Bekbolat] (Çev. N. Anov) s.116, Tri Tovarişa [Üç arkadaş] s.122, Djigit i Volçista [Yiğit ve Dişi Kurt] (Çev. L. Makeyev) s.123, Ded Kanbak [Kanbak Dede] (Çev. L. Makeyev) s.131, Tri Zadaçi [Üç Problem] s.135, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Baranı Volkov Pugayut [Koyunlar Kurtları Korkutuyorlar] s.141, Poçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kogda Pyet Vodu [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] s.142, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bıldırcının Kuyruğu Neden Kısadır] s.143, Kto Silneye? [Kim Daha Güçlü] s.145, Poçemu u Zaytsa Tri Gubi [Tavşan Neden Üç Dudaklıdır] s.147, Savraska [Savraska] s.149, Lisa, Verblüd, Volk, Lev i Perepelka [Tilki, Deve, Kurt, Aslan ve Bıldırcın] (Çev. E. Malüga) s.150, Spor Jivotnih [Hayvanların Tartışması] s.155, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] (Çev. E. Malüga) s.157 Lisa, Çerepaha i Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.161, Glupiy Volk [Ahmak Kurt] s.163, Poçemu u Lisı Dlinniy Hvost, a u Zaytsa Korotkiy [Tilkinin Kuyruğu Neden Uzun Tavşanın Kuyruğu Neden Kısadır] s.164 Sobaçonka i Koşka [Köpekçik ve Kedi] s.165, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] (Çev. E. Malüga) s.167, **Bitoviye Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili ve Satirik Masallar]:** Hatımtay i Yego Skakun [Hatımtay ve Atı] s.173, İli i Karatal [İli ve Karatal] s.176, Gora Bori-Tastagan [Bori Tastagan Dağı] s.178, Çubar At [Çubar At] s.179, O Kolodtsah “Adam-Kırılğan” [“Adam Kırılğan” Kuyular Hakkında] s.180, Mudriy Starik [Olgun İhtiyar] s.181, Ob Issık-Kule [Issık Kul Hakkında] s.182, Uroçişe Çom-Kalgan [Çom-Kalgan

Mağarası] s.183, Şoytas-Mol [Şoytas-Mol] s.184, Kak Asan-Kaygı İskal Jer-Uyük [Asan Kaygı'nın Jer-Uyük'ü Araması] s.190, Skazoçnaya Strana Barsa-Kelmes [Masallar Ülkesi Barsa-Kelmes] s.193, Koblan-Silaç i Dva Meşka [Güçlü Koblan ve İki Çuval] s.194, Korkut [Korkut] (Çev. L. Zolotova) s.195, Otvet Küyşi Sazendenin Cevabı] s.198, Han i Akın [Han ve Akın] s.200, Zolotaya Oslitsa i Volşebniy Zayats (Çev. N. Anov) s.205, Jirenşe i Han (Çev. N. Anov) s.214, Bedniy Starik (Çev. N. Anov) s.125, Mudriy Ayaz [Olgun Ayaz] (Çev. V. Vajdayev) s.217, Bedniy Starik [Fakir İhtiyar] s.234, Starik i Yego Dokça [İhtiyar ve Onun Kızı] (Çev. E. Malüga) s.239, Sud Biya Baltekeya [Baltekey Biy'in Mahkemesi] s.242, Han i Bednak [Han ve Fakir Adam] (Çev. N. Anov) s.250, Lovkiy Obmanşik [Usta Hilekâr] s.253, Çudesnaya Şuba Aldar Kose [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] (Çev. N. Severin) s.256, Jadniy Bay i Aldar Kose [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.258, Aldar Kose i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] (Çev. L. Makeyev) s.264, Aldar Kose i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] s.269, Dva Pluta [İki Tembel] (Çev. E. Malüga) s.274, Poka Ne Virastit Hvost u Kona [Atın Kuyruğu Uzayana Kadar] s.280, O Lentaye [Tembel Hakkında] (Çev. L. Makeyev) s.282, Komu Korovu Kormit [İneği Kim Besleyecek] s.78, Durak [Aptal] (Çev. L. Makeyev) s.80, Svatoy Osel [Kutsal Eşek] s.84, Bay i Pastuh [Zengin ve Çoban] (Çev. N. Severin) s.87, Tulpar [At] s.284, Durak [Aptal] (Çev. E. Malüga) s.286, Svatoy Osel [Kutsal Eşek] s.290, Tulpar [Tulpar At] (Çev. E. Malüga) s.294, Vor Nevedimka [Görünmez Hırsız] (Çev. E. Malüga) s.297, Piskun [Çığırkan] (Çev. E. Malüga) s.306, Aldar Kose i Pahar (Çev. L. Makeyev) s.313, Kak Molodoy Tazşa Obduril Starogo [Genç Tazşa'nın Yaşlı Tazşa'yı Kandırması] (Çev. L. Makeyev) s.315, Kak Tazşa Dvuh Hanov Primiril [Tazşa'nın İki Hanı Barıştırması] (Çev. L. Makeyev) s.319, Skakun [At] (Çev. L. Makeyev) s.325, Nablüdatelnost Kazaha [Kazakların Dikkati] s.329, Yasnovideşiy [Geleceği Gören] (Çev. E. Malüga) s.330, Hitriy Bekjan [Kurnaz Bekjan] s.336, Sorok Nebilita [Kırk Masal] (Çev. E. Malüga) s.341, Nebilita [Masal] s.348, Bay, Mulla i Med [Zengin, Molla ve Bal] s.350, Kak Jigit Mullu Ugoşal [Yiğidin Mollaya İkranda Bulunması] s.351, Rasskazçik i Mulla [Hikâyeci ve Molla] s.352, Tolkovatel Snov [Rüya Tabircisi] s.353, Tri Ohotnika [Üç Avcı] (Çev. E. Malüga) s.354, Kak Bezborodiy Syel Lebedya Odin [Sakalsızın Kuğuyu Tek Başına Yemesi] s.356, Soderjaniye [İçindekiler] s.358.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü, hayvan ve günlük masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnih” ve “Bitoviye Satiriçeskiye Skazki” adlı üç bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, olağanüstü, günlük.

57. Kaziyev, B.

V Strane Skazok. [Masallar Diyarında]. _ Almatı: Mektep Yayınları, 1983.

159 s., res., 18 cm.

Kaynakça ve sözlük var.

Çalışmanın Amacı: Geniş okuyucu kitlesine Kazak masalları tanıtmak ve sevdirmek amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Prelest Narodnogo Vımısla [Halk Edebiyatının Güzelliği] s.5. **Bogatırskiye i Volşebniye Skazki [Kahramanlık ve Olağanüstü Masallar]:** Velikan Alpamıs [Dev Alpamıs] s.8, Er-Tıstık [Er Tostık] s.11, Tazşa i Zloy Koldun [Tazşa ile Kötü Cadı] (Çev. B. Ş. Kaziyev) s.32, Çudesniy Kolodets [Sihirli Kuyu] (Çev. E.D. Tursunov) s.35, Devuşka s Zolotım Koltsom [Altın Yüzlü Kız] (Çev. E. D. Tursunov) s.38, Kanay i Janay (Çev. E.D. Tursunov) s.42, Devočka i Sinita [Kız ile Kuş] (Çev. E. D. Tursunov) s.42, Şedriy i Skupoy [Cömert ile Cimri] s.48, Yalmavuz [Yalmavuz] (Uygur Masalı) s.49, Şçastye Kadıra [Kadır'ın Mutluluğu] s.52, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.56, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Kuyırşık [Kuyruk Sokumu] s.60, Savraska [Savraska] s.63, Zveri-Tovarişi [Hayvan-Arkadaşlar] s.63, Kak Zveri İzbavilis Ot Jestokogo Hana-Tigra [Hayvanlar Kötü Aslan-Handan Nasıl Kurtulmuşlar] s.64, Lisitsa i Volk [Tilki ile Kurt] (Çev. B. Ş. Kaziyev) s.66, Lisitsa, Vorobey i Vorona [Tilki, Kuş ve Karga] (Çev. B. Ş. Kaziyev) s.66, Lisitsa i Kuritsa [Tilki ile Tavuk] s.67, Grubaya Blagodarnost [Kaba Teşekkür] s.68, **Bitoviye Skazki i Anekdotı [Günlük Hayat ile İlgili Masalları ve Fıkralar]:** Sorok Nebılits [Kırk

Masal] s.70, Şçastye i Mudrost [Mutluluk ile Olgunluk] s.75, Han i Jirenşe [Han ile Jirenşe] s.77, Bogatıy Obmanşık [Zengin Hilekâr] s.77, Glavnıy Balger [Baş Erbab] (Çev. B. Ş. Kaziyeve) s.78, Lubopıtnaya Jena [Meraklı Eş] s.80, Bogatstvo i Sopernıçestvo [Zenginlik ile Rekabet] (Çev. B. Ş.Kaziyeve) s.82, Bednak Hasan i Mahmud Bay [Fakir Hasan ve Mahmud Bay] (Uygur Masalı) s.86, Sehi-Han i Tri Musapıra [Sehi Han ve Üç Misafiri] (Uygur Masalı) s.86, Razum, Nauka i Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.92, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeliği] s.93, Çey Son Luçşe? [Kimin Uykusu Daha İyi?] (Özbek Masalı) s.94, Ne Dva, a Tri [İki Değil, Üç.] (Çev. B. Ş. Kaziyeve) s.94, Nahodçivıy Putnik [Akıllı Yolcu] (Çev. E. D. Tursunov) s.95, O Lentaye [Tembel Hakkında] s.95. **Legendı i Predaniya [Efsane ve Rivayetler]:** Peçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kodga Pyet Vodı [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] s.98, Korkut [Korkut] s.98, Skazitel Agol [Meddah Agol] (Hakas Masalı) s.100, Kak Yoj Vıdumal Serp [Kirpi Orağı Nasıl Yaptı] (Nogay Masalı) s.103, Spor Orlov i Sarançı [Kartal ile Sivrisinek] (Nogay Masalı) s.104, Filin [Baykuşu] (Çev. E. D. Tursunov) s.105, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Kuşun Kuyruğu Neden Kısa] s.106, Kak Asan-Kaygı İskal Jer-Uyuk [Asan-Kaygı'nın Jer-Uyuk'u Araması] s.107, Poçemu u Zaytsa Tri Gubı [Tavşan Neden Üç Dudaklıdır] s.110, Surok, Sokolik, Gde Voda? [Köstebek, Şahin, Su Nerde?] (Çev. B. Ş.Kaziyeve) s.111, Poçemu Drojit Loşad [At Neden Titriyor?] (Çev. B. Ş. Kaziyeve) s.112, Zmeya [Yılan] (Çev. E. D. Tursunov) s.112, Poçemu u Lisı Dlinniy Hvost, A u Zayatsa-Korotkiy [Neden Tilkinin Kuyruğu Uzun, Tavşanın Kuyruğu Kısadır] s.115, Tolubay Sınçı (Çev. E. D. Tursunov) s.115, Legenda o Proishojdeniye Surtsa [Kösetebeğin Doğumu Hakkındaki Efsane] (Çev. E. D. Tursunov) s.117, Legenda o Lastoçke [Kırlangıç Hakkında Efsane] (Çev. E. D. Tursunov) s.120, Urker [Urker] s.121, Kus-Jolı [Kuş Yolu] s.122, İt-Ala Kaz [Köpek ile Kaz] s.122, Temir- Kazık, Akboz-At, Kökboz, Jeti-Karakşı [Demir Kazık, Akboz At, Kökboz ve Yedi Haydut] s.123, Saksaul i Sonsa [Çam Ağacı ile Defne Ağacı] s.123, Zvezda Omir-Zaya [Ömir –Zaya Yıldızı] s.124, Ob Issık-Kule [Issık-Göl Hakkında] s.124, Znaya Skazki Ne Utayivay İh Bildiğin Masalları Gizleme] s.125, Mudrost Sovı [Baykuşun Olgunluğu] s.126, Spor Jivotnıh [Hayvanların Tartışması] s.128, Sozvezdiye Treh Arharov [Üç Arharın Burcu] [Kırgız Masalı] s.130, Ay i Kun [Ay ve Güneş] (Çev. B. Ş. Kaziyeve) s.130, Gora Tolagay [Tologay Dağı] s.131, İli i Karatal [İli ve Karatal] s.132, Gora

Bos-Tastagan [Bos-Tastagan Dağı] s.132, Mın-Jilkı [Bin At] s.132, Baskunçak [Baskunçak] s.133, Predaniya o Proishojdeniya Borovogo [Borovoy Gölün Oluşumu Hakkındaki Efsane] s.134, Zvezda o Esek-Kırgan [Esen-Kırgan Yıldızı] s.134, Narodniye Predaniya [Halk İnanışları] [Çokan Velihanov'un Gezi Günlüğünden] s.134, Uroçişe Şom-Kaman [Şomükaman Mağarası] s.137, Konak-Ası s.138, Tri Devuşki [Üç Kız] s.139, Gora Manırak [Mangırak Dağı] s.141, Batır Elenke [Elenke Batır] s.142, Krasavitsa Bakbakay [Bakbakay Dilberi] s.143, Kak Yunoşa Spas Gorod [Bir Genç Şehri Nasıl Kurtardı] (Kırgız Masalı) s.143, Sırttanı [Kafkas Köpeği] (Çev. E. D. Tursunov) s.145, Çeloveçeskaya Jizn [İnsanoğlu Hayatı] (Çev. E. D. Tursunov) s.148. **Basni, Apologi, Pritçi [Fabllar, Bilmece ve Meseller]:** Gore Zaytsa [Tavşanın Kederi] s.150, Şçet Po Kiyasbayu [Kiyasbay'ın Hesabı] (Çev. B. Ş. Kaziyeu) s.150, Zabolivaya Mat [Özen Gösteren Anne] (Çev. B. Ş. Kaziyeu) s.151, Kak İzbejat Zlo? [Kötülükten Nasıl Kaçarsın?] s.153, Trus i Şit [Korkak ile Kalkan] (Çev. B. Ş. Kaziyeu) s.154, Siziy Golubenok [Mavi Güvercin] s.154. Slovar İspolzovannih Slov i Virajeniy [Kullanılmış Kelimelerin Sözlüğü] s.155, İstoçniki Proizvedeniy, Vpervıye Publikuyuşıyesa Na Russkom Yazıke [Rus Dilinde İlk Defa Yayımlanan Kaynaklar Listesi] s.156, Soderjaniye [İçindekiler] s.157.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı ise “Prelest Narodnogo Vımısla” başlığı altında E. D. Tursunov tarafından yazılmıştır. Yazar okuyucuya seslenip masalların güzelliğinden ve çok sekiliğinden bahsetmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallar, efsane, rivayetler ve meseller derlemesinden oluşmaktadır. Uygur, Nogay, Özbek ve Hakkas masallar da bu çalışmanın içine girmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, fabl, masal, mesel.

58. Koçevniki Yayınları

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._ Amacı: Koçevniki Yayınları, 2003.

432 s.,20 cm.

ISBN 9965-609-55-1

Çalışmanın Amacı: Kazak masalları derlemek ve okuyuculara tanıtmak amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Töstik] s.4, Dobriy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] s.41, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] s.33, Bogatıy i Bedniy [Zengin ile Fakir] s.42, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.51, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] s.55, Tri Sina Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] s.68, Çudesniy Sad [Harikulade Bahçe] s.84, Djigit i Volçista [Yiğit ve Dişi Kurt] s.90, Djigit i Mıstan [Yiğit ile Hilekâr] s.98, Tri Brata i Prekrasnaya Aysulu [Güzel Aysulu ve Üç Erkek Kardeş] s.101, Sorok Sinovey Avez Hana [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.107, Kara Mergen [Kara Mergen] s.111, Velikan Alpamıs [Dev Alpamıs] s.118, U Odnoy Nevestı Tri Jeniha [Bir Nişanlı Kızın Üç Nişanlısı] s.123, Volşebniy Kamen [Sihirli Taş] s.130, Şçastye Kadıra [Kadır'ın Bahtı] s.134, Tri Mudrıh Soveta [Üç Olgun Nasihat] s.140, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.143, Çudesnaya Ptitsa [Harikulade Kuş] s.145, Jayık i Yedil [Jayık ve İdil Nehirleri] s.153, Kaim Batır [Kahraman Kaim] s.156, Kunşe, Poteravşaya Sina [Oğlunu Kaybeden Kunşe] s.176, Ptitsa Şçastya [Mutluluk kuşu] s.180, Vor Nevedimka [Görünmez Hırsız] s.185, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve Satirik Masallar]:** Bayan-Sulu i Kozı Korpeş [Güzel Bayan ve Kozı Korpeş] s.196, Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] s.219, Sud Biya Baltekeya [Baltekey Biyin Mahkemesi] s.236, Kak Aldar Jenılsa [Aldar Köse'nin Evlenmesi] s.244, Çudesnaya Şuba Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] s.246, Jadniy Bay i Aldar Köse [Aldar Köse ile cimri zengin] s.248, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.254, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.259, Kak Molodoy Tazşa Obdurıl Starogo [Genç Tazşa'nın Yaşlı Tazşa'yı Kandırması] s.261, Yasnovideşiy [Geleceği gören] s.265, Naivniy i Smışlenniyy [Saf ve Akıllı] s.270, Kak Bıl Nakazan Jadniy Karahan [Cimri Karahan'ın Cezalandırılması] s.277, Jirenşe Şeşen [Jirenşe Şeşen] s.282, Aldar Köse i Alaşa Han [Aldar Köse ile Alaşa Han] s.285, Volşebnaya Ptitsa Aldar Köse [Aldar Köse'nin Sihirli Kuşu] s.287, Bay Muzıkant i Aldar Köse [Aldar Köse ile Müzisyen] s.292,

Obmanutıy Tolstyak [Kandırılmış Şişman] s.294, Kak Aldar Köse Batrakov Ugoşal [Aldar Köse'nin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.295, Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş [Olgun Jirenşe ve Güzel Kunikey] s.298, Jirenşe s.304, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.305, Jirenşe i Bayeke [Bayeke ve Jirenşe] s.306, Kak Aldar Stal Aldar Köse [Aldar Köse'nin Aldar Köse oluşu] s.307, Bay Utejan i Aldar Köse [Bay Utejan ile Aldar Köse] s.310, Metkiy Strelok [Keskin Nişancı] s.313. Tazşa i Zloy Koldun [Tazşa ve Kötü Büyücü] s.315, Devuşka s Zolotım Koltsom [Altın Yüzüklü Kız] s.322, Kanay i Janay [Kanay ve Janay] s.328, Devočka i Sinitsa [Kız ile Kuş] s.332, Şedrıy i Skupoy [Cömert ile Cimri] s.336, Sorok Nebılıts [Kırk Masal] s.338, Şçastye i Mudrost [Mutluluk ile Olgunluk] s.345, Glavnıy Balger [Baş Erbab] s.346, Bogatıy Obmanşık [Zengin Hilekâr] s.349, Lubopıtnaya Jena [Meraklı Eş] s.350, Bogatstvo i Sopernıçestvo [Zenginlik ile Rekabet] s.352, O Lentaye [Tembel Hakkında] s.355, Razum, Nauka i Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.356, Nahodçıvıy Putnik [Akıllı Yolcu] s.352, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeliği] s.258, **Skazki o Jivotnıh [Hayvan Masalları]:** Kuyırşık [Kuyruk Sokumu] s.360, Zveri Tovarışı [Dost Hayvanlar] s.364, Lisa, Vorobey i Vorona [Tilki, Serçe ve Karga] s.265, Lisitsa i Volk [Tilki ile Kurt] s.366, Savraska [Savraska] s.367, Grubaya Blagodarsnost [Kaba Teşekkür] s.368, Korkut [Dede Korkut] s.370, Peçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kodga Pyet Vodu [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] s.372, Filin [Puhu Kuşu] s.372, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Kuşun Kuyruğu Neden Kısa] s.375, Zmeyi [Yılanlar] s.376, Poçemu u Zaytsa Tri Gubi [Tavşan Neden Üç Dudaklıdır] s.379, Kak Asan-Kaygı İskal Jer-Uyuk [Asan-Kaygı'nın Jer-Uyuk'u Araması] s.381, Surok, Sokolik, Gde Voda? [Kötebek, Şahin, Su Nerde?] s.384, Urker [Urker] s.385, Kus-Jolı [Kuş Yolu] s.386, Poçemu Drojit Loşad [At Neden Titriyor?] s.387, Legenda o Proishojdeniye Surtsa [Köstebeğin Doğumu Hakkındaki Efsane] s.388, Poçemu u Lisı Dlinniy Hvost, a u Zayatsa-Korotkiy [Neden Tilkinin Kuyruğu Uzun, Tavşanın Kuyruğu Kısa] s.391, Legenda o Lastoçke [Kırlangıç Hakkında Efsane] s.392, İt-Ala Kaz [Köpek ve Kaz] s.394, Znaya Skazki, Ne Utayıvay İh [Masal Biliyorsan Saklama] s.395, Spor Jivotnıh [Hayvanların Tartışması] s.397, İli i Karatal [İli ve Karatal] s.399, Sozvezdiye Treh Arharov [Üç Arhar Burcu] s.400, Gora Tolagay [Tologay Dağı] s.401, Gora Bos-Tastagan [Bos-Tastagan Dağı] s.401, Mın-Jılkı [Bin At] s.402,

Şubar At [Alacalı At] s.403, Mudrıy Starık [Bilge İhtiyar] s.404, Baskunçak [Baskunçak] s.405, Altın Emel [Altın Emel] s.405, Uroçişe Şom Kalgan [Şom Kılğan Mağarası] s.406, Qonaqası [Misafır Yemeği] s.407, Tri Devuşki [Üç Kız] s.408, Krasavitsa Bakbakay [Güzel Bakbakay] s.411, Gora Manırak [Manırak dağı] s.412, Sırttanı [Kafkas Köpeği] s.414, Çeloveçeskaya Jızın [İnsanoğlu Hayatı] s.418, **Basni, Apologi, Pritçi [Fabl, Bilmece ve Meseller]:** Zabotlivaya Mat [Özen Gösteren Anne] s.422, Gore Zaytsa [Tavşanın Kederi] s.424, Şçet po Kiyasbayu [Kiyasbay'ın Hesabı] s.425, Kak İzbejat Zlo? [Kötülükten Nasıl Kaçarsın?] s.426, Trus i Şit [Korkak ile Kalkan] s.427, Siziy Golubönok [Mavi Güvercin] s.428, Soderjaniye [İçindekiler] s.430.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallar, efsane, rivayetler ve meseller derlemesinden oluşmaktadır. “Volşebniye Skazki”, “Bıtoviye i Satiriçeskiye Skazki”, “Skazki o Jivotnıh” ve “Basni, Apologi, Pritçi” adlı dört bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölümde masallar verilmiştir. Dördüncü bölüm ise fabllar, meseller ve bilmecelerin derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, mesel, masal, fabl.

59. Konıratbayev, Auvelbek

Sur Kojek [Gri Tavşancık] (Yay. Haz. T. Daurenbekov)._ Almatı: Qazaqtıñ Memleqettıq Qırqem Ädebiyet Yayınları, 1963.

11 s.,15 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Sur Kojek [Gri Tavşancık] s.3, Kiyiktiñ Aylası [Geyiğin Kurnazlığı] s.6, Bir Tumsıq [Bir Burun] s.8, Urınıñ Ölimi [Hırsızın Ölümü] s.10, Mazmunı [İçindekiler] s.11.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış dört masaldan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, hayvan.

60. Kosanov, Anuvarbek

Yeltay Yekilik Yelinde: Ertegiler [Yeltay Zayıf Notların Âleminde: Masallar] (Yay. Haz. S. Ospanov)._ Almatı: Jalın Yayınları,1985.

43 s.,15 cm.

Çalışmanın Amacı: İlkokul çocuklar için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Yeltay “Yekilik” Yelinde Nemese Bir Balanın Basınan Keşken Oқиғaları [Yeltay “Yekilik” Âleminde ya da Bir Çocuğun Başından Geçen Olaylar] s.3, Aldar Köse men Birge Ötken Altı Kun Nemese Aқıldı Bala Altav Turalı [Aldar Köse ile Beraber Geçiren Altı Gün ya da Akıllı Bala Altav Hakkında] s.25, Mazmunı [İçindekiler] s.43.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış iki Kazak masaldan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, Aldar Köse, çocuk.

61. Köşpendiler Yayınları

Qazaq Ertegileri [Kazak Masalları]._ Amatı: Köşpendiler Yayınları, 2006.

392 s., 2.bs., 20 cm.

ISBN 9965-609-78-0

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar]:** Altın Balık [Altın Balık] s.4, Qarakusbay [Karakusbay] s.9, Asıl Kus [Değerli Kuş] s.14, Minuvar men Bibatima [Minuvar ve Bibatima] s.22, Mamay Batırdıñ Armanı [Mamay Batır'ın Hayali] s.32, Tazşa Bala [Kel Oğlan] s.39, Altın Aydar [Altın Aydar] s.41, Tört Dârviş [Dört Derviş] s.41, Ālibek Batır [Alibek Batır] s.44, Ālibek Batır [Alibek Batır] s.78, Edil men Jayıq Qudalıǵı [Edil ile Jayıq Dünürü] s.93, Jayıq Pen Edil [Jayıq ve Edil] s.95, Qulanayjarkın [Kulanayjarkın] s.97, Qara Üyrek [Kara Ördek] s.99, Altın Jüzikti Qız [Altın Yüzüklü Kız] s.106, Qasiyetti Qudıq [Özel Kuyu] s.108, Marhuma [Marhuma] s.111, Qaysısı Ülken [Hangisi Büyük] s.119, Quyyım Batır [Kuyyım Batır] s.123, Xan Şalkan [Şalkan Han] s.142, Ābdirahman Patşa [Abdirahman Paşa] s.147, **Xayvanattar Turalı Ertegiler [Hayvan Masalları]:** Sırttandar [Kafkas Köpekleri] s.160, Tülki men Bödene [Tilki ve Bildircin] s.167, Kim Kuştı [Kim Daha Güçlü] s.170, Arıstan men Tülki [Aslan ile Tilki] s.171, Jıl Basına Talasqan Xayvandar [Yıl Başında Tartışan Hayvanlar] s.172, Eşki men Qasqır [Kurt ve Keçi] s.174, Aq Tiyyin men Qasqır [Beyaz Sincap ve Kurt] s.174, Qoyannıñ Zarı [Tavşanın Kederi] s.174, Arıstan, Qasqır Häm Tülki [Aslan, Kurt ve Tilki] s.175, Tülki men Qırǵavul [Tilki ve Karga] s.176, Tülki men Tırna [Tülki ve Turna] s.177, Qasqır men Tülki [Kurt ile Tilki] s.178, Qasqır men Qozı [Kurt ve Kuzu] s.179, Tülki men Qumıra [Tilki ve Güğüm] s.179, Tülkiden de Ötken Quv Qaz [Tilkiden de Geçen Kuru Kaz] s.180, Qasqır men Kisi [Kurt ve İnsan] s.181, Arıstan men Kisi [Aslan ve İnsan] s.182, Jamandıq Neden Boladı? [Kötülük Neden Olur?] s.183, Qarǵa men Balası [Karga ve Yavrusu] s.184, Tülki men Tavık [Tilki ve Tavuk] s.185, Qulaq [Zengin] s.185, Tepeñ Kök [Tepen Kök] s.188, Kögerşinder Keñesi [Güvercin Muhabbeti] s.190, Bes Eşki [Beş Keçi] s.200, **Turmıs-Salt Ertegiler [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]:** Sapahi [Sapahi] s.204, At Baǵuşı Qul [Köle At Bakıcısı] s.2213, Suleymen men Diqanşı [Süleyman ve Çiftçi] s.217, Samarqan Xan [Samarkan Han] s.220, Qaraqulaq [Çakal] s.225, Torǵay men Adam [Serçe ve İnsan] s.226, İris Qaşa, Tuvsı Qoymaydı [Zenginlik Kaçsa Akrabalar Kalır] s.227, Aqıl, Ğılım, Baqıt [Akıl, Bilim, Mutluluk] s.228, Qız Ben Şal [Kız ve İhtiyar] s.229, Kedey Qızı men Xan Balası [Fakirin Kızı ve Hanın Oğlu] s.230, Şal men Kelin [İhtiyar ve Gelin] s.233, Uvezir men Şal [Vezir ve İhtiyar] s.236, Qoyşı men Bay [Çoban ve Zengin]

s.237, Batır Qoyşı [Çoban Batır] s.239, Baqıt İzdevşiler [Mutluluk Arayanlar] s.247, Bilgir Adam [Bilgili Adam] s.250, Qarahan Ertegi [Karahana Masalı] s.253, İtbay Xan [İtbay Han] s.256, Bayğız [Kukuma Kuşu] s.261, Boran Batır [Boran Batır] s.266, Atımtay Jomart [Cömert Atımtay] s.276, Jaña Mizandran [Yeni Terazî] s.293, Jumbaqsıl Patşa Qız Ben Qaraqul [Bilmeceli Padişah Kız ve Karakul] s.298, Esalan men Qazı [Esalan ve Hâkim] s.301, Jazasıñ Alğan Quv [Cezasını Alan Kuğu] s.306, Önerdiñ Küşi [Sanatın Gücü] s.308, Aylaker Bala [Kurnaz Çocuk] s.312, Amalşıl Bekjan [Çevik Bekjan] s.314, Xandı Sözben Jeñgel Ayyel [Hanı Sözleriyle Yenen Kadın] s.315, Tülki [Tilki] s.316, Şal men Kempir [İhtiyar ve Cadı] s.318, Zerdeli [Dikkatli] s.320, Etikşi [Ayakkabıcı] s.322, Qızğanşaq [Kıskanç] s.323, İris Kimde? [Zenginlik kimde?] s.324, Sumıray Xan [Sumıray Han] s.326, Sıbızğı Sırı [Kaval Sesleri] s.331, Abat Batır [Abat Batır] s.338, **Aldar Köse Turalı Añızdar [Aldar Köse Hakkında Efsaneler]:** Aldar Kose men Şaytan [Aldar Köse ve Şeytan] s.348, Aldar Kose men Bay Balası [Aldar Köse ve Zenginin Çocuğu] s.350, Aldar Kose men Eginşi Bay [Aldar Köse ve Zengin Çiftçi] s.350, Aldar Kose men Toñğak [Aldar Köse ve Çok Üşüyen] s.351, Aldar Kose men Quv Bala [Aldar Köse ve Kuğu Yavrusu] s.352, **Qojanasır Turalı Añızdar [Nasreddin Hoca Hakkında Efsaneler]:** Juldız Qalay Jasaldı? [Yıldız Nasıl Orataya Çıktı?] s.356, Qojanasırdıñ Öpkesi [Nasreddin Hoca'nın Öfkesi] s.356, Ürdiñ Qızıñ Süymekşi Bolsaq [Cennet Kızını Öpebilsek] s.357, Qojanıñ Qoy Soyyıp Aluvı [Nasreddin Hoca'nın Koyun Kesip Alması] s.358, Toğız Tenge Bolsa Da Berşi! [Dokuz Tenge Olsa Da Versen!] s.359, Esek Üyde Emes [Eşek Evde Değil] s.360, Ajar Küşi Apen! [Yeryüzünün Gücü Gökyüzü] s.360, Teñiz Suı Nege Aşı? [Denizin Suyu Neden Acı?] s.361, Şapanıma Kelgen Şu Eken [Elbisemden Gelen Gürültü] s.361, Ol Sözindi Anay İtke Ayt [O Sözüni bu İte Söyle] s.362, Qaysısı Avır? [Hangisi Daha Ağır?] s.362, Bitkeni Jaqsı Eken [Bitmesi İyi Olmuş] s.363, Sizge Senemi, Bıraq [Size Güveniyorum, Ama] s.363, Esimde Joq [İsim de Yok] s.364, Betpe-Bet Kelgen Özinen Körsin [Yüz Yüze Geldiğinde Geleni Kendisi Görsün] s.364, Dosımnıñ Ecebi Joq [Dostumun İntikamı Yok] s.365, Kölmin Dep Köpime Beresiñ [Kendini Göl Kadar Büyük Görme, Çok Övünme] s.365, Qoja men Oqıtuşı [Nasreddin Hoca ve Öğretmen] s.366, men Sarañ Emespin [Ben Cimri Değilim] s.366, Tamaqtan Ölse [Yemekten Ölse] s.367, Ağa Köñilin Avlap [Ağa Mutluluğu Avlıyor] s.367, Törtten

Tört Alsa, Ne Qaladı? [Dörtten Dört Çıkartırsak Ne Kalır?] s.368, Qojanıñ Qarız Berip, Qarız Aluvı [Nasreddin Hoca'nın Borç Alıp Vermesi] s.368, Qoja men Jalkav [Hoca ve Tembel] s.369, Qojanıñ Şaş Alğanı [Hocanın Saç alması] s.370, Qojanıñ Savdagerdi Utıv [Hocanın Esnafı Kazanması] s.371, Qojanasırdıñ Ölip-Tiriluvı [Nasreddin Hoca'nın Ölüp Dirilmesi] s.373, **Küldirgi Ertegiler [Güldürücü Masallar]:** Molda men Bay [Molla ve Zengin] s.376, Üş Quv [Üç Kuğu] s.376, Şal men Ajal [İhtiyar ve Ölüm] s.377, Qostavşı Bolsa, Ötirikşi Tabıladı [Onaylayan Olsa Uydurma Söyleyen de Bulunur] s.378, Buqabay Mergen [Bukabay Nişancı] s.379, Añqay men Urı [Saf ve Hırsız] s s.380, Äkesi men Balası [Babası ve Çocuğu] s.380, Bılğaq Tentektiñ Tapqırlıǵı [Pasaklı Tenteğin Cesareti] s.381, Eki Erinşek [İki Tembel] s.382, Bätinke [Ayakkabı] s.384, Mazmunı [İçindekiler] s.390.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Qıyal-Ğajayıp Ertegiler”, “Xayvanattar Turalı Ertegiler”, “Turmıs-Salt Ertegiler”, “Aldar Köse Turalı Añızdar”, “Qojanasır Turalı Añızdar” ve “Küldirgi Ertegiler” adlı altı bölümde verilmiştir. İlk üç bölüm hayvan, olağanüstü ve günlük masallardan oluşmaktadır. Dördüncü bölümde Aldar Köse ile ilgili efsaneler ve masallar verilmektedir. Beşinci bölümde Nasreddin Hoca hakkında efsane ve masallar bulunmaktadır. Altıncı bölümde ise güldürücü masallar verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, olağanüstü, günlük.

62. Makeyev, Leonid

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._Almatı: Komsomolskoye İzdatelstvo, 1940.

47 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Geniş okuyucu kitlesi için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonundadır. Tepen Kok [Tepen Kök] s.3, O Dobrom i Zlom [İyilik ve Kötülük Hakkında] s.9, Devat Kovarnih i Odin Piskun [Dokuz Kötü ve Biri Mızımız] s.16, **Bogatıy i Bednıy [Zengin ve Fakir]:** Sinaya Ptička [Mavi Kuşçuk] s.25, Serdtse Siney Ptički [Mavi Kuşçuğun Kalbi] s.27, V Lesu [Ormanda] s.28, Semıglavıy Zmey [Yedi Başlı Yılan] s.30, Na Poiski Brata [Kardeşin Arayışı] s.36, Vozvraşeniye K Roditelam [Baba Ocağına Dönüş] s.37, **Priklüçeniye Hitretsa Aldar Köse [Kurnaz Aldar Kösenin Maceraları]:** Aldar Köse i Kost [Aldar Köse ve Kemik] s.39, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.44, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.46, Soderjaniye [İçindekiler] s.47.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazakçadan Rusçaya L. Makeyev tarafından tercüme edilmiştir. Çalışma “Bogatıy i Bednıy” ve “Priklüçeniye Hitretsa Aldar Köse” adlı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hayvan ve günlük masallar, ikinci bölümde ise Aldar Köse hakkında masallar verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, edebiyat, masal.

63. Makeyev, Leonid

Kazahskiye i Uygurskiye Skazki [Kazak ve Uygur Masalları]._Almatı: Kazgoslitizdat Yayınları, 1951.

255 s., 2.bs.,21 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak ve Uygur masallarını geniş okuyucu kitlesine tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı eserin başında verilmektedir. Soderjaniye [İçindekiler] s.3, Ot İzdatelstva [Yayın Evinden] s.5, **Kazahskiye Skazki:** O Dobrom i Zlom [İyilik ve Kötülük Hakkında] s.19, Bekbolat [Bekbolat] s.27, Bogatıy i Bednıy [Zengin ile Fakir] s.41, Tepen Kok [Tepen Kok] s.56, Devat

Kovarnıh i Odin Piskun [Dokuz Kötü ve Biri Mızımız] s.63, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.69, Volk i Djigit [Kurt ve Yiğit] s.75, Kali i Kazı [Kali ve Kazı] s.94, Skazka o Lentaye (İz Djanbula) [Tembel Hakkında Bir Masal (Cambul Şehrinden)] s.100, Priklüçeniya Hitretsa Aldar Kose [Kurnaz Aldar Kösenin Maceraları] s.103, Aldar Kose i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.103, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ile Cimri Arkadaşı] s.106, Skazki o Tazşe-Mudrom Duraçke, Kotorıy Sam Suhim Vıhodit İz Vodı i Drugih Spasal Ot Bedı [Tazşa Hakkında Masallar- İnsanları Beladan Kurtaran, Kendisi De Sudan Kuru Çıkan Olgun Ahmak] s.115, Kak Tazşa Sniskal Hasnkuyu Milost [Padişahın Lütfünü Kazanan Tazşa] s.116, Kak Molodoy Tazşa Obduril Starogo [Genç Tazşa'nın İhtiyar Tazşa'yı Kandırması] s.121, Kak Tazşa Dvuh Hanov Primiril [Tazşa'nın İki Hanını Barıştırması] s.125, Çort Na Palube [Güvertedeki Şeytan] s.134, **Po Motivam Kazahskih Skazok [Kazak Masallarının Motifleri Üzerine]:** Lisa i Tülen [Tilki ile Geyik] s.147, Kak Dve Kozı Sorok Volklov Perehitri [İki Keçinin Kırk Kurdunu Kandırması] s.150, Şeludivıy Vorobey [Yaramaz Kuş] s.154, Odnajdı V Stepı [Bozkırda İlk Defa] s.159, Kto Umneye [Kim Daha Akıllı] s.165, **Uygurskiye Skazki [Uygur Masalları]:** Şah i Kuznets [Padişah ve Demirci] s.171, Volk i Lisa [Kurt ile Tilki] s.175, O Çeloveke Kotorıy Znal Yazık Jıvotnıh [Hayvan Dilini Bilen İnsan Hakkında] s.181, Volk, Lev i Lisa [Kurt, Aslan ve Tilki] s.187, Çin-Tomur Bator i Mahtum-Sula [Çin Tomur Batır ve Mahtum Sula] s.189, Mudrıy Tsar [Olgun Çar] s.217, Bozı-Korperş [Bozı Korpeş] s.225, Gorod Gluhıh [Sağırılar Şehri] s.240, **Po Motivam Uygurskih Skazok [Uygur Masallarının Motifleri Üzerine]:** V Çem Sila İskusstva [Sanatın Gücü Nerden Geliyor] s.247, Babuşka i Vol [Nine ve Kurt] s.252.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı ise “Ot İzdatelstva” başlığı altında verilmiştir. Burada Çarlık döneminde Kazakistan'ın bir koloni ülkesi olarak görüldüğü, tarihi ve kültürü araştırılmadığı, Kazaklar hakkında yapılan ilk çalışmaların amatör-oryantalistler tarafından yapıp çok bilinmeyen dergi ya da gazetelerde yayımlandığı açıklamıştır. Ancak bu durumun Ekim Devrimine kadar devam ettiği ancak devrimden sonra

Kazak, Uygur, Dungan halklarının kültürlerine ilginin artmasıyla çalışmalarının çoğaldığı ve artan ilgi sayesinde Kazak ve Dungan masallarıyla ilgili çalışmaların ortaya çıkıp yayımlanmasına rağmen baskı sayısının azlığından günümüze ulaşması zor eserler arasında sayılır. Sözlü halk edebiyatının her eseri profesyoneller tarafından hazırlanmış olsa bile bu eselere hem okuyucuların hem de usta-folklorcularının büyük ilgi göreceği belirtir.

Kazak Folklorunun zenginliğini, türler arasında en çok masalın sevilen bir tür olduğunu ve büyük yer kapladığını yazmaktadır. Kazak masalları Kazak halk hayatının yansıması olduğunu söyleyerek eserde yer alan masalları tek tek kısaca anlatarak değerlendirmektedir. Kazak masallarını bitirince, Uygurlar hakkında bilgi verilmektedir ve en sonunda Kazak masallarında olduğu gibi masalların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış yirmi Kazak ve on Uygur masal derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Rusçaya L. Makeyev tarafından tercüme edilmiştir. Çalışmada Kazak ve Uygur halk masallardaki belirtmekte ve bunun doğal olduğu vurgulanmaktadır. Böylece her milletin başka milletlerinden konu benimseyip alabileceğini örneklerle göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, Uygur, masal, derleme.

64. Makeyev, Leonid

Prihodi Skazka! [Gel Masal!]._Almatı: Mektep Yayınları, 1977.

207 s., 21 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak, Uygur ve Kore masallarını geniş okuyucu kitlesine sunmak amacıyla kaleme alınmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı her bölümün başında verilmektedir. Soderjaniye [İçindekiler] s.9, **İz Kazahskih [Kazak Masallarından]:** Bekbolat [Bekbolat] s.11, O Dobrom i Zlom [İyilik ve kötülük hakkında] s.20, Bogatıy i Bednıy [Zengin ile Fakir] s.26, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.39, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ile Cimri Arkadaşı] s.43, Skazki o Tazşe-Mudrom

Duraçke, Kotorıy Sam Suhim Vıhodit İz Vodi i Drugih Spasal Ot Bedı [Tazşa Hakkında Masallar- İnsanları Beladan Kurtaran, Kendisi De Sudan Kuru Çıkan Olgun Ahmak] s.51, Bely Skakun [Beyaz At] s.66, Lisa i Tülen [Tilki ile Geyik] s.70, Şeludivıy Vorobey [Yaramaz Kuş] s.72, Kto Umneye [Kim Daha Akıllı] s.75, Soderjaniye [İçindekiler] s.79, **İz Uygurskih [Uygur Masallarından]:** Kuznets Na Trope Padişaha [Padişah Yolunda Demirci] s.81, Çin-Tomur Bator i Mahtum-Sula [Çin Tomur Batır ve Mahtum Sula] s.89, Bozı-Korperş [Bozı Korpeş] s.109, Talapkar i Guliyar [Talapkar ve Guliyar] s.119, Nastoyçivaya Jena [Israrlı Eş] s.129, Mudrıy Tsar [Hikmetli Çar] s.136, V Çem Sila İskusstva [Sanatın İçindeki Gücü] s.143, Gorod Gluhıh [Sağırlar Şehri] s.147, Şah i Kuznets [Şah ile Demirci] s.150, Şçastye Gluptsa [Ahmağın Mutluluğu] s.153, Volşebnıy Ketmen [Sihirli Ketmen] s.156, Tayna Deda İlyahuna [İlyahun Dedenin Sırrı] s.159, **İz Koreyskih [Kore Masallarından]:** Dalnaya Doroga [Uzak Yol] s.167, Rastuşaya Skala [Büyüyen Kaya] s.178, En Bok İz Homgena [Homgen'den En Bok] s.189, Dva Brata [İki Erkek Kardeş] s.196, Kak Paktus Na Treske Jenılsa [Tütün Balığın Morina Balığı ile Evlenmesi] s.203.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı ise Muhametjan Karatayev tarafından hazırlanarak Makeyev'in çalışmaları ve bu çalışmada yer alan Kazak, Uygur ve Kore masallarından kısaca belirtilmiştir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak, Uygur ve Kore masallar derlemesinden oluşmaktadır. Derlenen masallarının kaynakları verilmemiştir. Çalışma “İz Kazahskih”, “İz Uygurskih” ve “İz Koreyskih” adlı üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kazak masalları; ikinci bölümde Uygur masalları; üçüncü bölümde ise Kore masalları yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, Kore, Uygur, masal.

65. Malüga, Evgeniy

Çudesnıy Sad: Kazahskiye Narodniye Skazki. [Harikulade Bahçe: Kazak Halk Masalları]._ Almatı, Kazgoslitizdat Yayınları, 1962.

148 s., res., 20 cm.

Çalışmanın Amacı. İlkokul çocuklar için hazırlanan resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Çudesnıy Sad [Harikulade Bahçe] s.3, Kuplenniy Son [Satın Alınmış Rüya] s.12, Kuznets i Yego Vernaya Jena [Demirci ve Sadık Eşi] s.26, Prekrasnaya Aysulu [Güzel Aysulu] s.35, Krasavitsa Mirjan i Vladika Podvodnogo Tsarstva [Güzel Mirjan ve Deniz Kralı] s.42, Kuray Ded [Kuray Dede] s.48, Jirenşe i Karaşaş [Jirenşe ve Karaşaş] s.54, Kon Janibeka [Janibek'in Atı] s.61, Doç Drovoseka [Oduncunun Kızı] s.63, Dva Pluta [İki Tembel] s.69, Tulpar [At] s.75, Spravedliviy Sud [Adaletli Mahkeme] s.79, Yasnovidaşiy [Geleceği Gören] s.82, Durak [Aptal] s.88, Aldar Kose i Şıgaybay [Aldar Kose ve Şıgaybay] s.93, Kak Aldar Kose Batrakov Ugoşal [Aldar Köse'nin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.98, Aldar Kose i Şaytan [Aldar Köse ve Şeytan] s.101, Obmanutiy Tolstyak [Kandırılmış Şişko] s.103, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.104, Kotır-Torgay [Uyuz Serçe] s.108, Devočka Mışka [Fare Kız] s.111, Tri Druga [Üç Arkadaş] s.114, Poçemu u Lastoçki Hvost Rojkami [Kırlangıcın Kuyruğu Neden Çatallı] s.118, Sinovya Nurjana [Nurjan'ın Oğulları] s.120, Şçastye Kadıra [Kadır'ın Mutluluğu] s.125, Bratya-Stranniki [Maceracı Kardeşler] s.131, Adak [Adak] s.142, Soderjaniye [İçindekiler] s.148.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Rusçaya E. Malüga tarafından tercüme edilip yayımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, günlük.

66. Memat, S

Qazaq Ertegileri [Kazak Masalları]._ Almatı: Balausa Yayınları, 2000.

228 s., C: I, 23 cm.

ISBN 5-7063-0174-3

Çalışmanın Amacı: Lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Xayvanattar Turalı Ertegiler [Hayvan Masalları]:** Bozingen [Bozingen] s.4, Kım Kuştı? [Kim Güçlü] s.11, Qarlıgaş Pen Dävit [Kırlangıç ve Böcek] s.12, Karga Balasın “Apağım” Der, Kirpi Balasın “Jumsağım” Der [Karga Yavrusuna “Beyazım” Der Kirpi ise “Yumuşağım” Der] s.13, Qotır Torğay [Uyuz Serçe] s.14, Toqtı-Qoşkar, Buzav-Buka, Laq-Teke [Koç-Koyun, Dana-Boğa, Keçi-Teke] s.15, Maqta Qız ben Mısıq [Pamuk Kız ve Kedi] s.17, Jıl Basına Talaqşan Hayvandar [Yılbaşında Tartışan Hayvanlar] s.19, Tüyye, Arıtsan, Qasqır, Tülki [Deve, Aslan, Kurt, Tilki] s.20, Arıstan Patşa [Padişah Aslan] s.22, Qartayğan Arıtsan [Yaşlanan Aslan] s.24, Bödene men Tülki [Bıldırcın ve Tilki] s.25, Tülki, Tasbaqa jäne Kene [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.26, Tülki men Maymıl [Maymun] s.27, Tülki, Qoyşı, Ayu [Tilki, Çoban, Ayı] s.28, Arıstan men Tülki [Aslan ile Tilki] s.30, Tülki men Qırğaul [Tilki ve Karga] s.31, Zalım Tülki [Zalım Tilki] s.31, Tülki men Qasqır dñ Dostıǵı [Tilki ile Kurdun Dostluğu] s.33, Tülki men Qoyannıñ Quyrıq Almastıruvı [Tilki ile Tavşanın Kuyrukları Değıştirmesi] s.35, Tülki men Qoraz [Tilki ile Horoz] s.36, Tülkiden De Ötken Quv Qaz [Tilkiden de Geçen Kuru Kaz] s.36, Kuyırşık [Kuyruk Sokumu] s.37, Aqımaq Qasqır [Ahmak Kurt] s.37, Aq Tiyyin men Qasqır [Beyaz Sincap ve Kurt] s.40, Qasqır, Tülki jäne Esek [Kurt, Tilki ve Eşek] s.40, Qasqır Nege Ulıdı? [Kurt Neden Uluyor?] s.43, Kırık Qasqır, Eki Eşki [Kırk Kurt ve İki Keçi] s.44, Qasqır men Kirpi [Kurt ve Kirpi] s.45, Kalayşa Şiyeböri Jolbarıstı Alladı [Çakalın Kaplanı Kandırması] s.45, Bul Ne Qılğan Baptan Quyrıq [Bu Nasıl Ağır Kuyruk] s.47, Bes Eşki [Beş Keçi] s.48, Adam men Arıtsan [İnsan ve Aslan] s.51, Jamandıq Neden Boladı? [Kötülük Neden Oluyor?] s.52, Qoşqar men Teke [Koyun ve Teke] s.53, Eki Laq [İki Oğlak] s.61, Akıldı Laq [Akıllı Oğlak] s.63, Eki İttiñ Dostıǵı [İki Köpeğin Dostluğu] s.64, İt Pen Mısıq Nege Araz? [Köpek ile Kedi

Neden Düşman?] s.66, İt Pen Mısıq Adamğa Qalay Üyrendi? [Kedi ve Köpek İnsana Nasıl Alıştılar?] s.67, Jalkav Mısıq [Tembel Kedi] s.69, Üş Ayu [Üç Ayı] s.70, Ayu men Masa [Ayı ile Masa] s.71, Köbelek Pen Masa [Kelebek ve Masa] s.73, Arıstan men Tışqan [Aslan ile Fare] s.74, Jolbarıs Pen Tışqan [Kaplan ve Fare] s.77, Tışqan, İt jäne Mısıq [Fare, Köpek ve Kedi] s.78, Tışqan men Mısıq [Kedi ve Fare] s.79, Tışqandar [Fareler] s.80, Torğay men Tışqan [Serçe ve Fare] s.81, Tırnanın Tapqırlığı [Turnanın Kurnazlığı] s.81, Bayğız [Kukuma Kuşu] s.82, Japalaq Körseñ, Atıp Al [Baykuşu Görsen, Ateş Et] s.85, Jarqanat Nege Tünde Uşadı? [Yarasa Neden geceleri Uçar?] s.86, Bulbul, Jarqanat jäne Qaraqurt [Bülbül, Yarasa ve Karakurt] s.85, Bulbul, Jarnaqat jäne Qaraqurt [Bülbül, Yarasa ve Karakurt Böceği] s.87, Bala Qarğa [Karga Yavrusu] s.89, Ak Kögerşin [Beyaz Güvercin] s.89, Uzaq Pen Köregşin [Ejin Kargası ve Güvercin] s.90, Şımşiq Pen Kögerşin [Serçe Yavrusu ve Güvercin] s.91, Bödenin Kuyırığı Nege Kelte? [Bildircinin Kuyruğu Neden Kısa?] s.92, Qarlığaştın Quyrığı Nege Ayır? [Kırlangıcın Kuruğu Neden Çatallı] s.92, Qarlığaş pen Şöje Torğay [Kırlangıç ile Küçük Serçe] s.94, Esirik Torğay [Şımarık Serçe] s.95, Qırgı men Böktergi [Sülün ve Böktergi] s.96, Qırgı men Quzğın [Sülün ve Karga] 97, Kepter men Qarğa [Güvercin ve Karga] s.98, Ne Dämdi? [Ne Kadar Lezzetli?] s.98, Eki Äteş [İki Horoz] s.99, Äteş pen Totı [Horoz ve Papağan] s.100, Savısqañ [Saksağan] s.100, Savısqañ men Kökek [Saksağan ve Guguk Kuşu] s.101, Xan men Qumırsqalar [Han ve Karıncalar] s.102, Qumırsqa [Karınca] s.104, Qumırsqa men Kögerşin [Karınca ve Güvercin] s.104, Qumırsqañın Kanağatı [Karıncanın Kanaatı] s.105, Aylaker Qoyan [Kurnaz Tavşan] s.106, Köjek [Tavşancık] s.107, Pil men Maymıl [Fil ile Maymun] s.108, Boz Ayğır [Boz At] s.110, Batıl Esek [Cesur Eşek] s.111, Ögiz Ben Esek [Öküz ile Eşek] s.115, Esek pen Sarşunaq [Eşek ve Tarla Sincabı] s.115, Altın Muyızdı Kiyik [Altın Boynuzlu Geyik] s.117, Eki Buğı [İki Hona] s.118, Eki Qaz Ben Bir Baqa [İki Kaz ile Bir Kurbağa] s.119, Baqa men Kirpi [Kurbağa ile Kirpi] s.120, Kirpi Şeşen [Kirpi Anne] s.121, Jılqı men Buğı [At ve Hona] s.122, Tüyyeni Körse Jılqı Nege Qaltıraydı? [At Deveyi Gördüğünde Neden Kaçıyor?] s.123, Arıstan, Qasqır, Tülki [Aslan, Kurt ve Tilki] s.124. **Añız Erteğiler [Menkıbeli Masalları]:** Ayaz Biy [Kadı Ayaz] s.126, Luqpan Ata men Ädil [Lokman Ata ile Adil] s.137, Aqşahan men Meñdisulu [Aqşahan ile Mendisulu] s.142, Telqonır [Telkonur] s.143, Kök Serke [Mavi Yaban Keçisi] s.147,

Kök Töbet [Mavi, Büyük Köpek] s.149, Okjetpes [Yakınlarda] s.155, Qazığurt Tavı [Kazıkurt Dağı] s.155, Qojanasır [Nasreddin Hoca] s.157, Qoja men Xan [Nasreddin Hoca ile Han] s.157, Qojanasırdın Toyğa Baruvı [Nasreddin Hoca'nın Düğüne Gitmesi] s.157, “Ölgen” Kazan [Ölen Kazan] s.158, Qojanasırdın May Satıp Aluvı [Nasreddin Hoca'nın Tereyağı Alıp Satması] s.159, Erikken Xan [Erikken Han] s.159, Esigeme Uqsaydı Ekensiz [Eşeğime Benziyorsunuz] s.160, Kuday men Töbeles [Tanrı ile Kavga] s.160, Tesik Tiyin [Delikli Para] s.160, Arman [Hayal] s.161, Qojanasır Attan Qulağanda [Nasreddin Hoca Attan Düştüğünde] s.161, Külki men Köz Jası [Mutluluk ve Göz Yaşı] s.161, Balger men Kasapşı Turalı [Şaman ile Kasap Hakkında] s.161, Qojanasırdın Orazı Ustağanı [Nasreddin Hoca'nın Oruç Tutması] s.162, Ak Köylek [Beyaz Elbise] s.162, “Aydı Aspanğa Bir Şıgardım” [Gökyüzüne Ayı Çıkarttım] s.162, Namazda [Namazda] s.163, Qudaybergen [Allah'ın Verdiği] s.163, Qojanasırdın Ögizdi Urıvı [Nasreddin Hoca'nın Öküzleri Çalması] s.163, Qojanasırdın Beyiti [Nasreddin Hoca'nın Beyiti] s.164, Qojanasırdın Qun Sanavı [Nasreddin Hoca'nın Gün Sayması] s.164, Qojanasır men Baqşa İyesi [Nasreddin Hoca ile Bahçıvan] s.164, Qojanasır men Mırza [Nasreddin Hoca ve Mirza] s.164, Juldız Qalay Jasaldı? [Yıldız Nasıl Orataya Çıktı?] s.164, Qojanasırdın Öpkesi [Nasreddin Hoca'nın Öfkesi] s.166, “Egerde Ürdin Qızın Süymekşi Bolsaq” [Cennet Kızını Öpebilsek] s.166, “Oğan Saspay-Aq Qoy” [Ona Şaşıрма] s.166, Qojanın Qoy Soyyıp Aluvı [Nasreddin Hoca'nın Koyun Kesip Alması] s.166, “Toğız Tenge Bolsa Da Berşi!” [Dokuz Tenge Olsa Da Versen!] s.167, Esek Üyde Emes [Eşek Evde Değil] s.167, “Ol Sözündi Anay İtke Ayt” [O Sözünü bu İte Söyle] s.167, “Menin Şapanım Uşin Kelgen Şu Eken” [Elbisemden Gelen Gürültü] s.167, Bitkeni Jaqsı Bolğan Eken [Bitmesi İyi Olmuş] s.168, Sizge Senemin, Birak [Size Güveniyorum, Ama] s.168, “Neşe Jasımda Üylengenim Esimde Joq” [Ne Zaman Evlendiğimi Hatırlayamıyorum] s.168, Qazır Dosımnıñ Esebi Joq [Şimdiki Doslarımın Sayısı Yok] s.168, Bir Put Maqta Ayır Ma, Temir Avır Ma? [Bir Kilo Pamuk mu, Bir Kilo Demir Mi Daha Ağır?] s.169, “Kölmin Dep Köpire Beresiñ” [Kendini Göl Kadar Büyük Görme, Çok Övünme] s.169, Qoja men Oqıtuşı [Nasreddin Hoca ve Öğretmen] s.169, Tenizdiñ Suvı Nege Aşı? [Denizin Suyu Neden Acı?] s.169, “Betpe-Bet Kelgen Özinen Körsin [Yüz Yüze Geldiğinde Kendisi Görsün] s.169, “Tamaqtan Ölse” [Yemekten Ölse] s.170, “Ağamñın Qöniliñ

Avlap...[Ağabeyimin Gönünü Çaldım] ” s.170, “Ajardıñ Kuşı Apsen Goy!” [Yüzünün Gücü Gökyüzüdür] s.170, Törtten Tört Alsa, Ne Qaladı? [Dörtten Dört Çıkartılırsa Ne Kalır?] s.170, “Men Saran Adam Yemespin” [Ben Aptal Adam Değilim] s.170, Qoja men Jalkav [Hoca ve Tembel] s.171, Qojanasırdıñ Qarız Berip, Qarız Alvı [Nasreddin Hoca’nın Borç Verip Alması] s.171, Qojanasırdıñ Şaş Alğanı [Nasreddin Hoca’nın Saç Kesmesi] s.172, Qojanasırdıñ Ölip-Tiriluvı [Nasreddin Hoca’nın Ölüp Dirilmesi] s.172, Tavıqtır [Tavuklar] s.173, Qudaydan Aqşa Surav [Allahtan Para İstemek] s.173, Qızdıñ Maqtavı [Kızın Övünmesi] s.174, Qudaydıñ Özineñ Sura [Allahı Kendinden Sor] s.174, Domalañğan Şapan [Yuvarlanan Elbise] s.174, Baydıñ Küni [Zenginin Günü] s.174, Aqır Zaman [Ahır Zaman] s.174, Urılar [Hırsızlar] s.175, Özim Eken Dep Qaldım [Kendim Diye Düşündüm] s.175, Bir Tenge Kem [Bir Tenge Yetmiyor] s.175, Bul Palav Boladı [İşler Karışacak] s.176, Äñgime Salde de Tursa [Şarkı Söylemeye Devam Etse] s.176, Davası Jeñil [Hafif] s.176, Ösiyet [Nasihat] s.176, Juz Körisip Jureyik [Sık Sık Buluşalım] s.176, Jartı Jötel [Öksürüğün Ayrısı] s.177, Mergendik [Nişancılık] s.177, Besin Namazı [İkinci Namazı] s.177, Bilgenderiñ Bilmegendiriñe Üyretinder [Bilenler Bilmeyenlere Öğretin] s.178, Teñiz Suvı [Deniz Suyu] s.178, Baydın Suravı [Zenginin Soruları] s.178, Şaştaraz [Kuaför] s.178, Qiyamet-Qayyım [Kıyamet] s.179, Xan Jazası [Han Yazısı] s.179, Jerdiñ Kindigi Kayda? [Yeryüzünün Göbeği Nerde] s.179, Juldız Neşev [Kaç Yıldız Var] s.179, Ekiniñ Biri [İkisinden Biri] s.180, Qoja men Ayna [Nasreddin Hoca ve Ayna] s.180, Bilgilerin Kelse...[Bilgilerin Gelse...] s.180, Qudaydañ Habar Bolmadı [Allah’tan Haber Gelmedi] s.180, Janjal Neden Şıgadı? [Kavga Neden Çıkar?] s.180, Esek Jügi [Eşek Yüğü] s.181, Şıqpağan Jan [Çıkmayan Can] s.181, Qay Quni Qeleyyim? [Hangi Gün Geleyim] s.181, Qarğanıñ Jası [Karganın Gözyaşları] s.181, Jannat Keñ Be, Tozaq Keñ Be? [Cennet Mi Cehennem Mi Büyük?] s.182, Teñizge Jayav Bar [Denize Yürüyerek Git] s.182, Bölip Kiyeyik [Farklı Giyinmek] s.182, Köregendik [Görüp Geldik] s.182, Ersili-Karsılı Jurıs [Şöyle Böyle Yürüyen] s.182, Bir Sözdı Bolu Kerek [Bir Sözü Olması Gerek] s.182, Amirdin Öleni s.183, Karañğıda [Karanlıkta] s.183, Aldar Köse [Aldar Köse] s.184, Aldardıñ Tuvvı [Aldar Köse’nin Bayrağı] s.184, Aldar Atanuvı [Aldar’ın Aldar Adını Alması] s.185, Köse Atanuvı [Aldar’ın Köse Adını Alması] s.186, Aldardıñ Elü At Aluvı [Aldar’ın Elli At Satın Alması] s.188, Aldardıñ Aldanuvı

[Aldar'ın Kandırılması] s.192, Aldardıñ Şaytan men Joldas Boluvı [Aldar ile Şeytanın Yoldaş Olması] s.194, Aldardıñ Baskı- Balgerlerdi Külki Etuvı [Aldar'ın Şamaları Güldürmesi] s.197, Aldar Köse men İki Şaytan [Aldar Köse ile İki Şeytan] s.202, Mazmunı [İçindekiler] s.224.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak menkıbeli masallar ve hayvan masallar derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Xayvanattar Turalı Ertegiler” ve “Añız Ertegiler” adlı iki bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, efsane.

67. Marçenko, Valeriy

Zolotoy Karavan: Skazki Turkoyazıcnıñ Narodov Kazahstana [Altın Kervan: Kazakistan'da Yaşayan Türk Halklarının Masalları]._Almatı: Öner Yayınları, 1993.

368 s., res.,25 cm.

ISBN 5-89840-573-9

Çalışmanın Amacı: Geniş okuyucu kitlesi için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Kazahskiye Norodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]:** Süleyman Patşa i Bayğız [Suleyman Paşa ile Kukuma Kuşu] s.144, Voron i Ular [Karga ve Yaban Hindi] s.145, Poçemu Sobaka i Koşka Vrajduyut [Kedi ile Köpek Neden Düşman] s.149, Er Tostik [Er Töstik] s.6, Şçastye Kadıra [Kadır'ın Mutluluğu] s.32, Sorok Nebılits [Kırk Masal] s.37, Devuşka Dudar [Dudar Kız] s.43, Sariat [Sarı At] s.53, Şçastye i Mudrost [Mutluluk ve Bilgelik] s.59, Konşentey [Konşetey] s.60, Bogatıy i Obmanşık [Zengin ve Hilekâr] s.80, Kuyırşık [Kuyruk Sokumu] s.81, Lüboptnaya Jena [Meraklı Eş] s.84, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.86, Razum, Nauka i Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.90, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.91, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeliği] s.92, O Lentaye [Tembel Hakkında] s.92, Sinovya Nurjana

[Nurjan'ın Oğulları] s.93, Sırttanı [Kafkas Köpeği] s.98, Şedriy i Skupoy [Cömert ve Cimri] s.101, Velikan Alpamış [Dev Alpamış] s.103, Çeloveçeskaya Jizn [İnsanoğlu Hayatı] s.107, Jelkıldek [Kalın Enseli] s.109, Poçemu Volk Voyet [Kurt Neden Uluyor] s.128, Vorona Şçitayet Svoyego Detenişa Belenkim, a Yöj-Magankim [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşagım Der] s.129, Şakal i Tigr [Çakal ve Kaplan] s.130, Drujba Dvuh Psov [İki Köpeğin Dostluğu] s.132, Grubaya Blagodarnost [Kaba Teşekkür] s.134, Jalayır Şor [Jalayır Şor] s.134, Baygız [Kukuma Kuşu] s.136, Spor İzza Goda [Yıl Yüzünden Tartışma] s.137, O Pse–Sırttane [Kafkas Köpeği Hakkında] s.137, Tepen-Kök [Tepen Kök] s.139, Bely Jerebets [Beyaz At] s.139, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.141, Ptentsı Berkuta [Kartal Yavruları] s.150, Zlatorogiy Olen [Altın Boynuzlu Geyik] s.152, Ovod [At Sineği] s.154, Berkut i Voron [Karga ve Kartal] s.157, Kak İzbejat Zla [Kötülükten Nasıl Kaçınılmalı] s.157, Medved i Komar [Ayı ve Sivrisinek] s.158, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bildircının Kuyruğu Neden Kısa] s.161, Verblüd, Lev, Volk i Lisa [Deve, Aslan, Kurt ve Tilki] s.161, Kara Kaşkıbay [Kara Kaşkıbay] s.165, Pot Koz [Keçi Teri] s.168, Volk i Baran [Kurt ve Koyun] s.170, Eto Çto za Jirnyı Kurdük [Çok Yağlı Koyun Kuyruğu] s.171, Poçemu Loşad Drojit, Uvidev Verblüda [Deveyi Gören At Neden Titrer] s.173, Han i Muravyi [Han ve Karıncalar] s.174, Solovey, Karakut i Letuçaya Mış [Bülbül, Karakurt ve Yarasa] s.176, Baran i Kozel [Koyun ve Keçi] s.178, **Tatarskiye Narodniye Skazki [Tatar Halk Masalları]:** Znaniye Vsego Doroje [Bilgi Her şeyden Daha Değerlidir] s.190, Zolotaya Ptitsa [Altın Kuş] s.198, Skazka o Jene Padişa i Altınçeç [Padişah Karısı ve Altınçeç Hakkında Masal] s.217, **Uzbekiye Narodniye Skazki [Özbek Halk Masalları]:** Şelkovıy Kover [İpek Halı] s.228, Etrı i Tugrı [Etrı ve Tugrı] s.230, Na to u Zmeyi Jalo, Çto Bı Jalit [Yılanın Zehri Sokmak İçindir] s.234, Kto Silneye [Kim Daha Güçlü] s.236, **Uygurskiye Narodniye Skazki [Uygur Halk Masalları]:** Yalmavuz [Yalmavuz] s.240, Umnaya Devuşka i Jestokiy Han [Akıllı Kız ve Gaddar Han] s.243, Malik i Rayhan [Malik ve Rayhan] s.246, **Turetskiye Narodniye Skazki [Türk Halk Masalları]:** Prints i Solntse [Prens ve Güneş] s.250, Şelkovıy Platok [İpek Yazma] s.260, Poyuşaya Reçka [Şarkı Söyleyen Nehir] s.262, Staruşka i Lisa [İhtiyar ve Tilki] s.266, **Azerbaydjanskiye Narodniye Skazki [Azeri Halk Masalları]:** Skazka o Dvuh Bratyah [İki Erkek Kardeş Hakkında Masal] s.270, Tri

Printsa [Üç Prens] s.275, **Turkmenskiye Narodniye Skazki [Türkmen Halk Masalları]:** Yartı- Gulak [Yartı Gulak] s.290, Bednak i Jadnıy İşan [Fakir ve Cimri İşan] s.300, Sto Zolotıh [Yüz Altın] s.304, **Başkurtskiye Narodniye Skazki [Başkir Halk Masalları]:** Nahodçivıy Dürman [Akıllı Dürman] s.312, Zolotıye Ruki [Altın Eller] s.317, **Çuvaşskiye Narodniye Skazki [Çuvaş Halk Masalları]:** Deti Vetra [Rüzgâr Çocukları] s.322, Zolotaya Sumka [Altın Çanta] s.325, **Balkarskiye Narodniye Skazki [Balkar Halk Masalları]:** Namıs [Namus] s.328, Medved i Sobaka [Ayı ve Köpek] s.329, Nenadejnıy Drug [Güvenilmez Dost] s.331, **Kırgızskiye Narodniye Skazki [Kırgız Halk Masalları]:** Nadejda-Luçşıy Lekar [Umut- En İyi Lokman] s.334, Çınıbek [Çınıbek] s.335, Aldar Kose [Aldar Köse] s.344, Kak Apendi Perehitril Hana [Apendi'nin Hanı Kandırması] s.350, "Yaslovidets" Alımkul ["Geleceği Gören" Alımkul] s.351, **Karakalpakskiye Narodniye Skazki [Karakalpak Halk Masalları]:** Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] s.356, Ptitsa Tiyn [Tiyn Kuşu] s.360, Soderjaniye [İçindekiler] s.366.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazakistan'da yaşayan Tatar, Özbek, Uygur, Başkir, Türk, Azeri, Çuvaş, Balkar, Kırgız ve Karakalpak halkların masallar derlemesinden oluşmaktadır. Çalışmada ağırlıklı olarak Kazak halk masalları verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, hayvan.

68. Muhareva, A.

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._ Almatı: Kazogiz Yayınları, 1947.

23 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Poçemu u Zaytsa Tri Gubı [Tavşan Neden Üç Dudaklıdır] s.3, Lisa i Perepelka [Tilki ve Bildircın] s.11, Kok Tülki [Mavi Tilki] s.17, Soderjaniye [İçindekiler] s.23.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış üç Kazak hayvan masal derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, tavşan, tilki.

69. Nagiyatova, L.

Umniye Skazki [Akıllı Masallar]._ Almatı: Aruna Yayınları, 2007.

72 s., 25 cm.

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.3, Leopard i Çernaya Ovtsa [Leopar ve Siyah Marya] s.4, Ptička Perepeločka [Bıldırcın Kuşu] s.6, Lisa i Kuvşın [Tilki ve Güğüm] s.8, Gde Vstretimsa [Nerde Buluşacağız] s.9, Şest Lisits [Altı Tilki] s.12, Lisa, Çerepaha i Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.14, Poçemu Kuri Klohçut [Tavuklar Neden Telaşlanıyorlar] s.16, Dva Druga [İki Arkadaş] s.17, Solntse, Mesats i Patuh [Güneş, Ay ve Çoban] s.18, Sobaçya Skromnost [Köpeğin Alçak Gönüllüğü] s.20, Stariy Volk, Toşaya Ovtsa i Pleşivaya Koza [Yaşlı Kurt, Cılız Koyun ve Uyuz Keçi] s.23, Poçemy Vrajduyet Koşka s Vorobyem i Mışyu [Kedi Neden Serçe ve Fareyle Kavga Ediyor] s.26, Datel i Solovey [Bülbül] s.28, Vorobey i Lisa [Serçe ve Tilki] s.35, Pleşiviy Vorobey [Uyuz Serçe] s.32, Lisa i Lev [Tilki ve Aslan] s.35, Lisa i Perepelka [Tilki ve Bıldırcın] s.36, Lisa i Obezyana [Tilki ve Maymun] s.39, Volk i Belka [Kurt ve Sincap] s.42, Volk i Pahar [Kurt ve Çiftçi] s.43, Lastočka i Vorobey [Kırlangıç ve Serçe] s.45, Soroka i Kukuşka [Saksağan ve Guguk Kuşu] s.48, Vorona i Yej s.50, Tsapla i Laguşka [Balıkçıl ve Kurbağa] s.51, Voronenok [Karga Yavrusu] s.52, Kak Ovtsa, Pyatero Kozlyat i Sovrasaya Loşad Spravilas s Volkom [Kurdu Atlatan Beş Keçi, Koyun ve At] s.53, Kto iz Jivotnih Noviy God Naçinayut [Hayvanlarda Yeni Yılı Kim Başlatır] s.57, Lisa i Juravl [Turna ve Tilki] s.60, Lisa i Kuroçki [Tilki ve Tavuklar] s.62, U Straha Glaza Veliki [Korkunun Gözleri Büyük]

s.63, Hvastliviy Zayats [Palavracı Tavşan] s.66, Koşka i Şenok [Kedi ve Enik] s.68, Kto Silney [Kim Daha Güçlü] s.70, Hitraya Lisa [Kurnaz Tilki] s.73.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, tilki, kurt.

70. Nusqabayev, Jarılqasın

Tüyenin Mıyızgı Qayda? [Devenin Boynuzu Nerde](Yay. Haz. Ş. Baykenova)._ Almatı: Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2006.

50 s., res., 2 bs. ,20 cm.

ISBN 9965-650-55-1

Çalışmanın Amacı: İlkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Tüyenin Mıyızgı Qayda? [Devenin Boynuzu Nerde] s.3, Anqay Arıtsan [Şaşırmış Aslan] s.4, Tülki men Kökqutan [Tilki ile Balıkçıl Kuşu] s.13, Jılavıq [Çok Ağlayan] s.25, Balıq Pen Tülki [Balık ile Tilki] s.31, Tüyenin Mıyızgı Qayda? [Devenin Boynuzu Nerde] s.36, Mazmunı [İçindekiler] s.50.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak Hayvan Masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, deve, tilki.

71. Ospanov, Jangali

Aldar Kose, Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş: Sbornik Satiriçeskih i Bitovih Kazahskih Skazok [Aldar Kose, Jirenşe ve Güzel Karaşaş: Günlük Hayat ile İlgili ve Satirik Kazak Masallarının Antolojisi] (Haz. J. Kosubayeva)._ Almatı, Öner, 1995.

272 s., 20 cm.

ISBN 5-89840-629-8

Çalışmanın Amacı: Lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Legendı i Skazki Ob Aldar Kose [Aldar Köse Hakkında Efsane ve Masal] s.5, Legendı i Skazki Ob Jirenşe-Şeşene [Jirenşe-Şeşen Hakkında Efsane ve Masal] s.7, **Aldar Kose, Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş** [Aldar Köse, Jirenşe ve Güzel Karaşaş]: Çüdesnaya Şuba Aldar Kose [Aldar Kösenin Sihirli Kürkü] s.10, Jadnıy Bay i Aldar Köse [Cimri Zengin ve Aldar Köse] s.12, Kak Aldar Jenilsa [Aldar Kösenin Evlenmesi] s.17, Aldar Köse i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] s.20, Aldar Köse i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] s.24, Aldar Köse i Dva Çerta [Aldar Köse ve İki Şeytan] s.27, Aldar Köse i Pahar [Aldar Köse ve Çiftçi] s.27, Kak Aldar Uvel Kona u Vora [Aldar Köse'nin Hırsızdan At Çalması] s.33, Kak Aldar Köse Batrakov Ugoşal [Aldar Köse'nin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.35, Kak Aldar Stal Aldar Köse [Aldar Köse'nin Aldar Köse Oluşu] s.37, Utejan i Aldar Köse [Zengin Utejan ve Aldar Köse] s.40, Kak Aldar Vileçil Baya [Aldar Köse'nin Zengini İyileştirmesi] s.43, Kak Bay Poznakomilsa s Aldar Köse [Zengin Adamın Aldar Köse ile Tanışması] s.44, **K. N. Altayskiy⁹ [K. N. Altayskiy'nin Eserinden Alınmış Masallar]:** Aldar Kose [Aldar Köse] s.46, Obmanşik Obmanşikov [Kandırmacıların Kandırmacısı] s.49, Baranyi Roga [Koyun Boynuzu] s.55, Kak Ovtsı Barana Syeli [Koyunların Koyunu Yemeleri] s.58, Vosmoye Çudo Sveta [Dünyanın Sekizinci Harikası] s.60, Oslinnaya Podkova [Eşek Nalı] s.66, Sazan i Şuka [Sazan ve Turna Balığı] s.68, Nebilitsa [Uydurma] s.73, Zmeyı [Yılanlar] s.73, Obmanşik Skazal Pravdu [Yalancının Doğruyu Söylemesi] s.76, Toçnıy Şçet [Net Hesap] s.77, Horoşo

⁹ K.N. Altayskiy, **Aldar Kose. Po Motivam Kazahskih Narodnih Skazok**, Almatı, y.y., 1977.

i Ploho [İyi ve Kötü] s.78, Zagadka [Bilmece] s.80, Urük [Erik] s.81, Delej [Bölüşme] s.83, Kuritsa [Tavuk] s.84, Skupy Han [Cimri Han] s.88, Angorskaya Koza [Angora Keçisi] s.90, Jirenşe-Şeşen [Jirenşe Şeşen] s.92, Kak Aldar Kose Peremudril Jirenşe [Aldar Kösenin Jirenşe'yi Kandırması] s.94, Jirenşe i Han [Jirenşe ve Han] s.96, Jirenşe [Jirenşe] s.98, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.98, Jirenşe i Bayeke [Jirenşe ve Bayeke] s.99, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeliği] s.100, Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşas [Olgun Jirenşe ve Güzel Karaşas] s.100, **Bessmertny Hodja [Ölümsüz Hoca]:** Novellı, Pritçi i Anekdotı o Hodje Nasıre [Nasreddin Hoca Hakkındaki Nüveller, Bilmece ve Fıkralar] s.108, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili ve Satirik Masallar]:** Sud Biya Baltekeya [Baltekey Biy'in Mahkemesi] s.156, Baka [Kurbağa] s.163, Piskun [Çığırkan] s.169, Bratya Stranniki [Seyyah Kardeşler] s.176, Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] s.183, Zolotaya Oslitsa i Volşebny Zayats [Altın Eşek ve Sihirli Tavşan] s.199, Starik i Yego Dokça [İhtiyar ve Kızı] s.207, Han i Bednak [Han ve Fakir] s.209, Ahmet i Han [Ahmet ve Han] s.211, Sem Skorpiyonov [Yedi Akrep] s.213, Jamankul i Karabay [Jamankul ve Karabay] s.221, Kak Molodoy Tazşa Obduril Starogo [Genç Tazşa'nın İhtiyar Tazşa'yı Kandırması] s.223, Kak Tazşa Dvuh Hanov Primiril [Tazşa'nın İki Hanı Barıştırması] s.226, Dva Pluta [İki Tembel] s.231, Vor Nevidimka [Görünmez Hırsız] s.236, Durak [Aptal] s.244, Svatoy Osel [Kutsal Eşek] s.247, Tulpar [At] s.249, Skakun [At] s.249, Bednak Ahmet i Nespravedlivıye Sovetniki Hana [Fakir Ahmet ve Hanın Haksız Müsteşarları] s.254, Komu Korovu Kormit [Kim İneği Besleyecek] s.256, Marhuma [Marhuma] s.256, Yasnovidyeshiy [Geleceği Gören] s.263, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.268, Bogaç i Obmanşik [Zengin ve Yalancı] s.268, Uçenik Mullı i Han [Han ve Mollanın Öğrencisi] s.269, Soderjaniye [İçindekiler] s. 270.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Çalışmanın başında “Legendı i Skazki Ob Aldar Kose” [Aldar Köse Hakkında Efsaneler ve Masallar] ve “ Legendı i Skazki Ob Jirenşe-Şeşene” [Jirenşe-

Şeşen Hakkında Efsaneler ve Masallar] adlı iki kısım bulunmaktadır. Bu iki kısım M.Avezov tarafından yazılmıştır.

“Legendı i Skazki Ob Aldar Kose” adlı bölümünde Aldar Köse’nin doğumu, bibliyografyası, Aldar Köse hakkındaki masallarının ortaya çıkışı konusunda bilgi verilmektedir. Aldar Köse’nin Kazak halkı tarafından çok sevildiği ve halkın dile getiremediği sorunları Aldar Köse vasıtasıyla dile getirdiği bahsedilmektedir.

“Legendı i Skazki Ob Jirenşe-Şeşene” adlı bölümünde ise Jirenşe Şeşe’nin adının anlamından ve Jirenşe Şeşen masallarının Aldar Köse masalları ile olan benzerlik ve farklılıklarından bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Aldar Köse ve Jirenşe masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, “Aldar Kose, Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş”, “K. N. Altayskiy” ve “Bessmertny Hodja” ve “Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki” adlı dört bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, Aldar Köse, Jirenşe.

72. Özdemir, Aşur

Tilki ile Keklik. _İstanbul: Gonca Yayınları, İstanbul, 2003.

76 s., res., 20 cm.

ISBN 975-6584-79-3

Çalışmanın Amacı: Türkiye’deki okuyucu kitlesi için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. İçindekiler s.6, Akıllı İhtiyar s.7, Aksak Kula s.15, Ayı ve Yılan s.17, Ayı Yavrusu ve Tavşan Yavrusu s.19, Aykaska’nın Buzağısı s.20, Bülbül ile Kara Karga s.25, Cins Köpek s.26, Çocuk ile Kırlangıç s.32, Hangisi Büyük s.41, Hırsız ile Kaplan s.47, İlk yumruğu Korkan Atar s.51, Öküz, Aygır ve Kaplan s.55, Tilki ile Keklik s.60, Maymun ile Çekirgeler s.64, Obur Kız s.70.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Türkiye Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılarak Türkiye’deki okuyucuların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kazak, Türk, derleme, masal.

73. Radlov, Vasiliy

Altın Sandıq [Altın Sandık] (Haz. S. Kaskabasov ve K. İslamjanulı)._Almatı: Ana Tili Yayınları, 1993.

256 s., 25 cm.

Dizin ve Açıklamalar var.

ISBN 5- 630- 00193-0

Çalışmanın Amacı: Geniş okuyucu kitlesi için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. “Altın Sandıqtıñ” Kitliñ Aşqan [Altın Sandıqtıñ Kilidini Açan] s.5, Alğı Söz [Ön Söz] s.16, **Xalıq Öleñderi [Halk Şarkıları]:** Jeke Şumaqtar [Ayrı Kıtalar] s.23, Bata söz [Dua Sözleri] s.24, Uzatqan Qızdıñ Öleñi [Evlenen Kızın Şarkısı] s.26, Joqtağan Jır [Yalan Şiir] s.31, Qalmaktıñ Jerin Ayıp Jıdağanı [Kalmukların Bulunduğu Yeri Söylemesi] s.36, Baqsıñ Sözi [Şamanın Sözü] s.36, Qarşığanı Maktağanı [Ala Doğanın Övünmesi] s.38, Ötirik Öleñ [Yalan Şarkı] s.39, **Ertegiler [Masallar]:** Tülkınıñ Aldağanı [Tilkinin Hilesi] s.41, Dudar Kız [Dudar Kız] s.43, Karmaq Salğan Jigit [Oltayı Atan Yiğit] s.50, Qaragöz Sulu [Güzel Karagöz] s.53, Moldanıñ Üyinde Okığan Bala s.56, Tüs Satqan Tazşa [Rüya Satan Keloğlan] s.58, Jelkildek [Kalın Enseli] s.63, Xan Şentay [Şentay Han] s.73, Erkem Aydar [Şımarık Aydar] s.85, Äjigeldi [Gülesi Geldi] s.91, Xanıñ Qızı [Hanın Kızı] s.97, Üş Ul [Üç Oğul] s.100, Jaqsılıq Pen Jamandıq Joldas Bolğan [İyilikle Kötülük Yoldaş Olduğunda] s.103, **Batırlık Jırları [Kahramanlık Şiirleri]:** Er Köşke [Cesur] s.106, Sayın Batır [Sayın Batır] s.113, **Añızdar, Tarihi Jırlar [Efsaneler ve Tarihi Şiirler]:** Qazaqtıñ Tubi

[Kazakların Kökleri] s.133, Abılay Xan [Abılay Han] s.137, Abılay Xan [Abılay Han] s.137, Abılay Hanın Jırının Bası [Abılay Hanın Şiirinin Konusu] s.137, Kenesarının Öleñi [Kenesarı'nın Şarkısı] s.138, Kenesarı Jırının Birneşe Avızı [Kenesarı Şiirinin Birçok Sözleri] s.142, Tătiniñ Ölerinde Eline Aytqan Arızı [Tatti Akının Ölürken Söylediği Son Sözler] s.143, Şoñ Bige Kelip Qoja Ayıttı [Şon Biy'in Hocanın Yanına Gelip Konuşması] s.144, Kojamberdi [Kojamberdi] s.144, Koygeldi [Koygeldi] s.146, Kırgızğa Barğan Batır [Kırgızlara Giden Batır] s.148, **Dastandar [Destanlar]:** Bozjigit [Boz Yiğit] s.151, Altınbas, Kumisayaq Aşığ Bolğan [Altınbaş ile Kumisayak'ın Âşık Olmaları] s.199, Aksak Temir Xan [Aksak Temir Han] s.206, Saqıpjamal [Sakıpjamal] s.211, **Aytıstar [Atışmalar]:** Janaq pen Tübeqtin Aytısı [Janak ile Tübek'in Şiir Atışması] s.216, Şortanbay men Orınbaydın Aytısı [Şortanbay ile Orınbay Atışması] s.218, Ulbike men Kuderı Qojanın Aytısı [Ulbike ile Kuderı Hocanın Şiir Atışması] s.224, Mönek pen Opan Qızdın Aytısı [Mönek ile Opan Kızın Şiir Atışması] s.227, Jumbak Aytıs [Bilmece Şiir Atışması] s.230, **Akın, Jıravlar Şıǵarmaları [Âşık, Şiir Eserleri]:** “Jal Quyrıǵı Qaba Dep” [At Kuyruǵu Kalındır, Der] (Buqar Qalqamanulı) s.232, “Tavdan Aqqan Tas Bulaq” [Dağdan Akan Temiz Pınar] s.232, “Zar Zaman” [Zor Zaman] (Şortanbay Qanayulı) s.232, “Zaman Aqır” [Ahır Zaman] s.236, **Tüsiniktemeler [Açıklamalar]** s.242, **V.V. Radlov Eñbekteriniñ Xronologiyalıq Tizimi** [V.V. Radlov Çalışmalarının Kronolojik Dizini] s.249, Mazmunı [İçindekiler] s.253.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Altın Sandıqtın Kitlin Aşqan” başlığıyla verilmiştir. S.Kaskabasov ve K.İslamjanulı tarafından yazılan bu kısımda V.V. Radlov'un hayatı ve yaptığı çalışmalardan bahsedilmektedir. Ön söz kısmı ise “Alğı Söz” başlığı altında olmak üzere V.V. Radlov tarafından hazırlanmıştır. Burada Kazak adının manasından, Kazak halkının oluşumu, etnik yapısı, göçebe hayatı, İslam'ın etkileri hakkında çeşitli görüş ve açıklamalar verilmiştir. Aynı zamanda Kazak-Kırgız isimlerinin birbirine karıştırıldığı ancak Kazakların büyük bir halk kitlesi oluşturduğunda çözüldüğü belirtilmektedir. Kazakların kendi içinde orta cüz, küçük

cüz ve büyük cüz olarak ayrıldıkları belirterek bu cüzler hakkında bilgiler verilmektedir.

Eseri oluşturmada faydalanan malzemeler Semipalatinsk [Semey], Sergeopol, Kapal, Almatı ve Burtırmal gölü civarındaki bölgelerden derlendiği bilgi verilmektedir. Halkın daha önce görmediği “Bayan Sulu”, “Kazı Korpeş”, “Seyful-Malik”, “Er Tarğın”, “Hamıra” gibi eserler derleyerek sunmaya çalıştıkları yazılmıştır. Çalışmada metnin anlaşılması sağlamak için bazı kelimeleri değiştirdiklerini belirtmektedir. Örneğin, “Kara Öleñ” kelimesini “Halk Öleñder” olarak değiştirdiklerini açıklamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış V. Radlov’un “Türk Halklarının Halk Edebiyatından Örnekler” adlı on ciltlik çalışmasının üçüncü cildinden faydalanılarak oluşturulmuştur. Çalışma, ön söz ve giriş kısımları dışında “Halıq Öleñderi”, “Ertegiler”, “Batırlık Jırları”, “Añızdar, Tarihi Jırlar”, “Dastandar”, “Aytıstar”, “Aqın, Jıravlar Şığarmaları” adlı yedi bölümden oluşmaktadır. Masallar “Ertegiler” adlı bölümde verilmiştir. “Tüsiniktemeler” bölümünde ise eserde yer alan tüm derlemelerin nerden derlediği konusunda bilgiler verilmektedir. “V.V. Radlov Eñbekteriniñ Xronologiyalıq Tizimi” adlı bölümde ise V.V. Radlov’un yapmış olduğu çalışmalarının kronolojik dizini verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, efsane, şiir, destan.

74. Rısbekov, Berdalı

Appaq Qar Turalı Ertegi: Ertegiler men Äñgimeler [Bembeyaz Kar Hakkında Bir Masal: Masallar ve Hikâyeler]._ Almatı: Jalın Yayınları, 1985.

40 s., res., 17 cm.

Çalışmanın Amacı: İlkokul ve ortaokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Ertegiler [Masallar]:** Eki Bala Nemese Qayırimdılıq [İki Lokman Çocuk Hakkında] s.3,

Appaq Qar Turalı Ertegi [Bembeyaz Kar Hakkında Masal] s.7, Zämzäm Suı [Zem Zem Suyu] s.10, Qumırsqanıñ Balası Qumırşaqtıñ Basınañ Keşkenderi [Karıncanın Yavrusunun Başından Geçenleri] s.20, Siqırlı Jüzik [Sihirli Yüzük] s.23, Baqbal Gül, Bürime Tiken jäne Aq Urşaqtıñ Aytısı [Gül, Diken ve Ak Urşak Atışması] s.27, **Äñgimeler [Hikâyeler]:** Sotqar Omar [Kavgacı Ömer] s.31, Güljan [Güljan] s.33, Assalavmağaleyküm [Selamünaleyküm] s.36, Mazmunı [İçindekiler] s.40.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masal ve hikâyelerin derlemesinden oluşmaktadır. Masallar “Ertegiler” adlı bölümde verilirken hikâyeler “Äñgimeler” adlı ikinci bölümünde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, hikâye, masal, derleme.

75. Sadırbayev, S.

Obraztsı Kazahskoy Narodnoy Skazki XVIII-XIX. Veka [XVIII-XIX Yüzyıl Kazak Halk Masalından Örnekler]._Almatı: Bilim Yayınları, 2004.

240 s., 19 cm.

Açıklamalar var.

ISBN 9965-09-247-8

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler, öğretmenler, tarihçiler ve aynı zamanda geniş okuyucu kitlesi için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Nauçniye Trudı Russkih İssledovateley o Kazahskom Folklore [Kazak Folklorundaki Rus Araştırmacıların Çalışmaları] (S.Sadırbayev) s.3, **I Razdel. Kazahskiye Skazki [Birinci Bölüm: Kazak Masalları]:** Skazka o Svatom İşane [Kutsal İşan Hakkında Masal] s.16, Skazka o Spravedlivom Hane [Adaletli Han Hakkında Masal] s.17, Skazka o Hane i Hızıre [Han ve Hızır Hakkında Masal] s.20, Skazka o Proroke Suleymane [Süleyman Peygamber Hakkında Masal] s.22, Skazka o Golubyah [Güvercinler Hakkında Masal] s.23, Skazka o Momunbaye i Semi Karakşi

[Momunbay ve Yedi Haydut] s.31, Çık Bermes Şıgaybay i Aldar Kose [Aldar Köse ve Cimri Şıgaybay] s.37, Otçego Zlo na Svete [Dünyada Kötülük Neden?] s.39, Han İtbay [Han İtbay] s.41, Verblüd, Lisitsa, Volk i Tigr [Deve, Tilki, Kurt ve Kaplan] s.45, Asan Kaygı [Asan Kaygı] s.46, Poritsaniye Satiriki [Satirik Yerme] s.48, “Nezabıtoye” Proşloye i Nastoyaşeye Kazahov [Kazakların “Unutulmamış” Geçmişi ve Bugünü] s.50, İstoriya o Tom, Kak Deystvuyut Kazahi vo Vrema Vıborov Doljnostnih Lits [Kazakların Seçimlerde Yaptıkları Hakkında Hikâye] s.63, Predaniye “Kozı-Korpeş i Bayan-Sulu” [Kozı Korpeş ve Bayan Sulu Hakkında Rivayetler] s.67, Bozjigit [Boz Yiğit] s.75, **II Razdel. Obraztsı Kazahskoy Poeziyi [İkinci Bölüm: Kazak Şiirinin Örnekleri]:** Yedva Pokazavşis, Tı Skrılas s Glaz [Ortaya Çıkar Çıkmaz Gözden Hemen Kayboldun] s.108, Put Jızni İzvilist, Put Jızni Ne Veren [Hayat Yolu Dolambaçlı, Hayat Yolu Hatalıdır] s.108, Kara-Tav [Kara Dağ] s.109, V Serdtse Hranü Ya Predmet Obojaniya [Sevdiğimi Kalbimde Saklıyorum] s.109, Kruglookaya, K Tebe [Güzel Gözlüm, Sana] s.110, Pesna Şalkiiza Hanu Bitemiru [Şalkiiz’in Bitemir Han’a Söylediği Şarkısı] s.110, Pesni o Vremenah Vladiçestva Kokandtsev [Kokand Hanlığının Hâkimiyeti Hakkında Şarkılar] s.116, Vot Çetvertoyo Poslanye [Buda Dördüncü Gönderi] s.117, Toçno Volnı v More Vyetsa [Denizdeki Dalgalar Gibi Dalgalanıyor] s.119, Privolno v Stepyah Uç-Kumdınskih Skotu! [Uç-Kudminsk Bozkırlarında Özgürlük] s.120, Tı-Moy Barhat Mnogotsvetny [Rengârenk Kadifem Benim] s.120, Na Askare Djasıkbaya [Askar Djasıkbay Üzerine] s.120, Pred Kibitkoyu Moyeyu [Evimin Önünde] s.121, Boje Pravıy, Nikakih [Aman Tanrım, Asla] s.121, Pevitsa Bolık i Pevets İlentay [Şarkıcı Bolık ve İlentay] s.121, Liriçeskiye Pesni Kazahov [Kazakların Lirik Şarkıları] s.124, **III Razdel [Üçüncü Bölüm]:** Narodniye Primeti i Poverya Kazahov, Zapisanniye V Kopalskom Uyezde [Kazakların Kopalsk Bölgesinde Kaydedilen İşaretler ve İnançları] s.128, Kazahskiye Blagopolojeniya [Kazakların Hayırhahlık] s.131, Kazahskiye Proklinaniya [Kazakların Bedduaları] s.133, Kazahskiye Poslovitsı, Zapisanniye V Kopalskom Uyezde Semireçenskoy Oblasti [Kazakların Kopalsk Bölgesinde Kaydedilen Atasözler] s.134, Poslovitsı-Pogovorki [Atasözler-Tekerlemeler] s.139, Kazahskiye Poslovitsı [Kazak Atasözleri] s.142, Poslovitsı o Boge, i Voobşe o Duhovnih Predmetah [Tanrı ve Manevi Eşyalar Hakkında Atasözler] s.143, Vlasti Zemniye [Dünya Hükümeti] s.147, Çelovek

(Voobşe) [İnsanoğlu (Genelde)] s.147, Jena, Jenşina [Eş, Kadın] s.157, Deti [Çocuklar] s.161, Roditeli, Predki, Rodstvenniki s.164, Ob Uçeniye, Znaniye, Ume [Eğitim, Bilim ve Akıl Hakkında] s.166, Slovo [Söz] s.169, Trud [Emek] s.171, Dobriy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] s.172, Pravda i Loj [Gerçek ve Yalan] s.177, Bogatstvo i Bednost [Zenginlik ve Fakirlik] s.177, Drujba [Dostluk] s.182, Zdorovye i Bolezn [Sağlık ve Hastalık] s.185, O Raznih Narodah [Değişik Halklar Hakkında] s.186, Vorovstvo [Hırsızlık] s.187, Gosti i Pir [Misafirler ve Ziyafet] s.187, O Jivotnih i Ptitsah [Hayvanlar ve Kuşlar Hakkında] s.188, O Dome i Domaşnih Veşah [Ev ve Evdeki Eşyalar Hakkında] s.195, O Doroge i Raznih Mestnostah [Yollar ve Değişik Mahalleler Hakkında] s.197, Obşie Poslovitsı [Umumi Atasözler] s.198, Kazahskiye Zagadki [Kazak Bilmeceleri] s.202, Zagadki Religioznogo Soderjaniya [Dini İçerikli Bilmeceler] s.210, Zagadki, Predlojenıye Aubakiru Mulloy Hodja-Ahmedom [Molla Ahmet Hoca'nın Aubakir'e Söylediği Bilmeceler] s.211, Razgadki Aubakira [Aubakir'in Çözümü] s.214, Zagadki v Vide Sostazaniya Djigita s Devuşkoy [Yiğit ile Kız Atışma Şeklinde Bilmeceler] s.220, Kazahskiye Molitvenniye Blagopojelaniya-“Bata Söz” [Kazakların Duaları-“Dua Sözleri”] s.222, Primeçaniya [Açıklamalar] s.235, Soderjaniye [İçindekiler] s.238.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Nauçniye Trudı Russkih İssledovateley o Kazahskom Folklore” başlığı altında S. Sadırbayev tarafından yazılmıştır. Burada Kazak Halk Edebiyatının tarihi hakkında kısaca bilgi verdikten sonra XVIII. yüzyıldan başlayarak XIX. yüzyıla kadar Rus araştırmacıların Kazak Folkloru hakkında yaptıkları çalışmalardan bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masalları, şiirleri, inançları, atasözleri, tekerlemeleri vs gibi edebi türlerin derlemesinden oluşmaktadır. Çalışma “Kazahskiye Skazki”, “Obraztsı Kazahskoy Poeziyi” ve başlıksız olarak verilmiş “Üçüncü Bölüm” adlı üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümünde Kazak rivayet, efsane ve masallar; ikinci bölümünde Rusçaya çevrilmiş Kazak lirik şarkıları ve şiirleri; üçüncü bölümünde ise tekerleme, inançlar, alkış ve kargış gibi konuları yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, şiir.

76. Sauran, Agila

Agila Sauran Ertegileri [Agila Sauran Masalları]._ Almatı: Baur Yayınları, 2006.

104 s., res., 25 cm.

ISBN: 9965-9936-5-3

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Mazmunı [İçindekiler] s.3, Añ Patşası [Hayvanlar Padişahı] s.5, Ayauvlım Suluv [Kadirli Güzelim] s.7, Kampriyano Graftı Qalay Aldap Soqtı [Kampriyano Konttı Nasıl Kandırıp Vurdu] s.23, Merisabel men Krist [Merisabel ile Krist] s.28, Rauvşangül Turalı Ertegi [Güzel, Açık Renkli Kızıl Gül Hakkındaki Masal] s.31, Taza Şındıq [Temiz Gerçek] s.34, Señgırbay Köli [Sengırbay Gölü] s.39, Amanjol men Jılqıbay [Amanjol ile Jılqıbay] s.43, Ömür Özen [Hayat Irmaktır] s.57, Kim Patşa Bolğısı Keledi? [Kim Padişah Olmak İstiyor?] s.64, Tañerteñgi Sapırılıs [Sabahki Kalabalık] s.78, Siqırlı Qazına [Sihirli Hazine] s.85, Mäñgilik Mahabbat Kiyesi [Edebi Sevgi Kutsalı] s.86.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşan resimli bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, padişah, derleme.

77. Särsengäliyev, İzteley

Äpuvajannıñ Tüsi: Ertegi [Apuajan'ın Rüyası: Masal]._Almatı: Bayanjürek, 2007.

64 s., res., 23 cm.

ISBN: 978-601-7008-03-1

Çalışmanın Amacı: Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: Çalışma bir masaldan oluştuğundan İçindekiler kısmı bulunmamaktadır. Äpuvajannıñ Tüsi [Apuajan'ın Rüyası] s.5, Son Apuajan [Apuajan'ın Rüyası] s.28, Apuazhan's Dream [Apuajan'ın Rüyası] s.44.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Kazak Türkçesinde, Rusça ve İngilizce dillerinde yazılmış Kazak halk masalından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, rüya, Apuajan.

78. Seyitjanov, Z. ve Turisbek, R.

Skazki o Batırah [Kahramanlar Hakkında Masallar]._Almatı: Aruna Yayınları, 2006.

94 s., 25 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Mazmunı [İçindekiler] s.3, Akjan Batır [Akjan Batır] s.4, Jartı-Töstık [Yarım Töstik] s.11, Kendebay Na Kone Kerkula [Kerkula Atlı Kendebay] s.28, Koyşı Batır [Koyşı Batır] s.46, Totan Batır [Totan Batır] s.57, Nan Batır [Nan Batır] s.68, Jayık i Edil [Jayık ve Edil] s.83, Esek-Mergen [Nişancı Esek] s.89.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak kahramanlık masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, kahraman.

79. Seyitjanov, Z.

Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]._ Almatı: Aruna Ltd. Yayınları, 2002.

90 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.3, Brat Volk [Kardeş Kurt] s.5, Koltso Beloy Zmeyi [Beyaz Yılanın Yüzüğü] s.10, Tazşa Bala i Volşebnik [Sihirbaz ve Tazşa] s.16, Batır Asan [Asan Batır] s.20, Devuşka Miraj [Serap Kız] s.26, Krasavitsa Kaşşayım i Sem Lüdoyedov [Güzel Kaşşayım ve Yedi Yamyam] s.33, Kamennıy Han [Taştan Han] s.39, Skazka o Dvuh Batırakh [İki Batır Hakkında Masal] s.43, Staraya Rukopis [Eski El Yazması] s.46, Tri Sestrı i Baba-Yaga [Üç Kız Kardeş ve Cadı] s.50, Tselebnoye Yabloko [Şifalı Elma] s.54, Dve Jenı Ormanbek Hana [Ormanbek Hanın İki Karısı] s.56, Hrabrıy Sapojnik [Cesur Ayakkabıcı] s.59, Lisa i Bednak [Tilki ve Fakir] s.62, Tri Druga [Üç Arkadaş] s.66, Zolotiye Oreşki [Altın Ceviz] s.68, Sinaya Ptitsa [Mavi Kuş] s.71, Jerebyata Kurmergen Batıra [Kurmergen Batır'ın Tayları] s.76, Veşiy Son [Geleceği Gösteren Rüya] s.80, Serdtse Materi [Anne Yüreği] s.87, Okamenevşiy Gorod [Taş Kesilmiş Şehir] (Çev. J.Mamenovoy) s.90.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masalların derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, hayvan, batır, sihir.

80. Seyitjanov, Z ve Turisbek, R.

Skazki o Jivotnih [Hayvanlar Hakkında Masallar]._Almatı. Aruna Ltd. Yayınları, 2002.

92 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.3, Mışınıy Um [Fare Akı] s.4, Lisa, Çoban i Medved [Tilki, Çoban ve Ayı] s.5, Gora, Perekatı-Pole i Berkut [Dağ, Kartal ve Deve Elması] s.8, Mış, Sobaka i Koşka [Fare, Köpek ve Kedi] s.10, Solovey, Letuçaya Mış i Pauk-Karakurt [Bülbül, Yarasa ve Karakurt Böceği] s.12, Slon i Obezyana [Fil ve Maymun] s.15, Vorobey i Mış [Serçe ve Fare] s.18, Lisa i Fazan [Tilki ve Sülün] s.20, Gonçaya i Kosulya [Av Köpeği ve Karaca] s.22, Golub i Vorona [Güvercin ve Karga] s.23, Yastreb i Kobçik [Şahin ve Bozdoğan] s.24, Glupiy Medved [Ahmak Ayı] s.26, Poçemu u Lastoçki Hvost Rojkami [Kırlangıcın Kuyruğu Neden Çatallı] s.27, Kak Çelovek Priručil Koşku i Sobaku [İnsanoğlunun Kedi ve Köpeği Evcilleştirmesi] s.32, Muravyinnaya Mera [Karıncı Ölçüsü] s.35, Soroka [Saksağan] s.37, Lisiy Son [Tilkinin Rüyası] s.38, Loşad i Olen [At ve Geyik] s.40, Sırttanı [Kafkas Köpeği] s.42, Verblüd i Lisa [Deve ve Tilki] s.53, Lastočka i Bogomol [Kırlangıç ve Peygamber Devesi] s.54, Lev i Çelovek [Aslan ve İnsan] s.56, Mış i Zmeya [Fare ve Yılan] s.57, Lisiy Smeh [Tilkinin Kahkahası] s.58, Umniy Kozlonok [Akıllı Keçi] s.61, Tri Medveda [Üç Ayı] s.62, Lisa i Zayats [Tilki ve Tavşan] s.66, Poçemu u Perepelki Hvost Korotkiy [Bıldırcının Kuyruğu Neden Kısa] s.69, Petuh i Popugay [Horoz ve Papağan] s.71, Glupiy Volk [Ahmak Kurt] s.72, Volk i Kozlata [Kurt ve Oğlaklar] s.74, Dva Olena [İki Geyik] s.76, Lisa i Koza [Tilki ve Keçi] s.77, Leniviy Kot [Tembel Kedi] s.79, Dva Gusa i Laguşka [İki Ördek ve Kurbağa] s.80, Zayats [Tavşan] s.83, Lisa, Skvorets i Vorona [Tilki, Kuş Yuvası ve Karga] s.84, Kak Gus Perehitril Lisu [Ördeğin Tilkiyi Kandırması] s.86, Muravey [Karıncı] s.87, Nahodçiviy Zayats [Akıllı Tavşan] s.88, Poçemu Sobaka i Koşka Vrajduyut [Kedi ile Köpek Neden Düşman] s.89, Smışlenniy Zayats [Akıllı Tavşan] s.92.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazak hayvan masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, fare, tilki, tavşan.

81. Seyitjanov, Z.

Babuşkinı Skazki [Nine Masalları]._Almatı: Aruna Ltd. Yayınları, 2005.

72 s.,22 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.3, Slepoy Küyşi [Kör Dombıracı] s.5, Kak Jadnost Sgubila Skragu [Cimriliği Yüzünden Mahvolan Cimri Adam] s.7, Starik Şiyaz [İhtiyar Şiyaz] s.9, Lomot Hleba [Ekmek Dilimi] s.12, Umniy Sapojnik [Akıllı Ayakkabıcı] s.13, Razum, Nauka, Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.16, Bogaç i Znahar [Zengin ve Üfürükçü] s.17, Samıy Dorogoy Podarok [En Değerli Hediye] s.19, Tsennoye Lekarstvo [Değerli İlaç] s.21, Han i Tri Vora [Han ve Üç Hırsız] s.23, Han i Nişiy Starik [Han ve Fakir İhtiyar] s.25, Yunnıy Tselitel [Genç Lokman] s.27, Umniy Djigit i Mudraya Devuşka [Akıllı Yiğit ve Bilgili Kız] s.33, Po Trudu i Çest [Yaptığım İşe Göre İtibar] s.37, Lastočka i Malçık [Kırlangıç ve Erkek] s.38, Hleb, Dobıty Trudom [Emekle Kazanılmış Ekmek] s.43, Samoye Dorogoye Bogatstvo [En Değerli Zenginlik] s.44, Trudolübivıy i Lenivıy ili Skaz o Hlebe [Çalışkan ve Tembel ya da Ekmek Hakkında Söz] s.44, Çemu Bıt-Togo Ne Minovat [Kaderden Kaçınılmaz] s.47, Vosemdesat Nebılits [Seksen Fabl] (Çev. O. Janaydarova) s.49, Medebay Batır i Akşolak Arlan [Medebay Batır ve Akşolak Arlan] s.66, Trud i Lihoradka [Emek ve Sıtma] s.68, Şedriy Atımtay [Cömert Atımtay] s.70, Um i Bogatstvo [Akıl ve Zenginlik] s.72.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazak masalların derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, akıl, ekmek, han.

82. Seydehanov, Kobey

Ölgen Kazan [Ölen Kazan]._ Almatı: Jalın Yayınları,1985.

336 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Birinci Bölüm:** Ayaz Bi [Kadı Ayaz] s.5, Lukpan Ata men Adil [Lukpan Dede ile Adil] s.18, Akşahan men Mendisulu [Akşahan ile Mendisulu] s.23, Telkonır [Telkonur] s.24, Kök Serke [Mavi Keçe] s.29, Kök Töbet [Büyük Köpek] s.32, Jetim Bala [Yetim Çocuk] s.37, Okjetpez [Ok Yetmez] s.42, Kazıgurt Tavı [Kazıgurt Dağı] s.44, Baykal men Angara [Baykal ile Angara] s.45, Tapkırlar men Şeşender [Bilginler ile Şairler] s.46, Batırlar men Korkaktar [Cesurlar ile Korkaklar] s.68, Ankavlar men Kular [Ağzı Açık Olanlar ile Kurnazlar] s.85, Bitay Kuv [Kurnaz Bitay] s.90, Kulakay Ku [Kurnaz Kulakay] s.91, Suayttar men Maktanşaktar [Yalancılar ile Övünenler] s.127, Jalkavlar men Erinşekter [Tembeller ile Üşengeçler] s.146, Ulıqtar men Kişikter [Büyükler ve Küçükler] s.149, Baylar men Bolıstar [Zenginler ile Hakimler] s.152, Din jane Din İyeleri [Din ve Dindarlar] s.156, Şal men Bala [Dede ile Çocuk] s.178, Kojas Nasır [Nasreddin Hoca] s.184, Aldar Köse [Aldar Köse] s.214, Korkıt Pen Asan [Korkıt ile Asan] s.257, Jirenşe Şeşen [Jirenşe Akın] s.260, Otarkul [Otarkul] s.272, Ayjarık [Ayjarık] s.275. **İkinci Bölüm:** Töle Bi [Töle Bi] s.281, Kaz Davustı Kazıbek [Kaz Sesli Kazıbek] s.286, Sırım [Sırım] s.287, Balabi [Balabi] s.292, Bayserke [Bayserke] s.292, Badyalı [Badyalı] s.294, Dayrabay [Dayrabay] s.296, Qız Akjelen men Kazankap [Kız Akjelen ile Kazankap] s.297, Mahambettiñ Tapkırlığı [Mahambet'in Bilgisi] s.298, Şerniyazdın Sını [Şerniyaz'ın Denemesi] s.299, Şokan Ömirinen [Şokan Hayatından] s.301, İbray men Baylar [İbray ile Baylar] s.303, Jangara Kuysı [Jangara Kuysı] s.304, Dosbol Şeşen [Dosbol Şeşen] s.304, Kılışbay [Kılışbay] s.308, Kojatay men Şalap [Kojatay ile Şalap] s.310,

Baqtıbay men Saran Bay [Baktıbay ile Saran Bay] s.310, Ömirbay [Ömirbay] s.315, Kunanbay men Meki [Kunanbay men Meki] s.315, Jidebay men Qaramende [Jidebay ile Karamende] s.315, Abay [Abay] s.316, Birjan Saldın Sözdeñ Tısluvı [Birjan Sal'ın Sözden Yenilmesi] s.319, Kaşaganıñ Uyretkeni [Kaşagan'ın Öğretmesi] s.320, Maylıkkoja [Maylıkoja] s.321, Aygobek pen Aqındar [Aygogek ile Şairler] s.322, Molda Musa [İmam Musa] s.323, Böltirik [Kurt Köpeği] s.324, Eşniyaz ben Tınıs [Eşniyaz ile Tınıs] s.326, Turmağambettiñ Batası [Turmagambet'in Duası] s.327, Jambıldıñ Bir Kakpayları s.328, **Üçüncü Bölüm:** Bödene men Tülki [Bödene ile Tilki] s.330, Tülkini Aldağan Qaz [Tilkiyi Aldatan Kaz] s.331, Tülki men Ateş [Tilki ile Horoz] s.331, Tülki Oyyı [Tilkinin Düşüncesi] s.332, Tüyye men Tülki [Deve ile Tilki] s.332, Qasqırdıñ Kastığı [Kurdun Düşmanı] s.332, Mısıq pen Tışqan [Kedi ile Fare] s.333, Tazı men Yelik [Tazı ile Yelik] s.333, Tışqanıñ Aqlı [Farenin Zihni] s.333, Talanğan İt [Dayak Yemiş Köpek] s.333, Mazmunı [İçindekiler] s.335.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masalların derlemesinden oluşmaktadır. Masallar iki bölümde verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Masal, fare, tilki, akıl.

83. Sidelnikov, Viktor

Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları] (Haz. V. Sidelnikov. Çev. M. Avezov ve N. Anov)._Moskova: Gosudartstvennoye İzdatelstvo Hudojestvennaya Literatura, 1958.

314 s., C:I, 20 cm.

Sözlük ve açıklamalar bölümü var.

Çalışmanın Amacı: Çalışma, V. Sidelnikov tarafından hazırlanarak okurlara Kazak masallarını tanıtmak amacıyla kaleme alınmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Narodniy Skazoçniy Epos Kazahov [Kazak Halk Masalları] (V. Sidelnikov) s.3, **Birinci**

Bölüm: Kablan-Silaç i Dva Meşka [Güçlü Kablan ve İki Çuval] s.13, Bay i Krasnoarmeyets [Zengin ve Asker] s.15, Otvet Küyşi [Sazendenin Cevabı] (Çev. M. Vorontsov) s.17, Tri Zadaçi [Üç Problem] s.19, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Baranı Volkov Pugayut [Koyunlar Kurtları Korkutuyorlar] (Çev. N. Anov) s.21, Poçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kodga Pyet Vodu [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] (Çev. N. Severin) s.22, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bıldırcının Kuyruğu Neden Kısadır] (Çev. N. Anov) s.23, Kto Silneye? [Kim Daha Güçlü] s.25, Poçemu u Zaytsa Tri Gubı [Tavşan Neden Üç Dudaklıdır] (Çev. N. Severin) s.27, Savraska [Savraska] (Çev. K. Dubrovskiy) s.29, Lisa, Verblüd, Volk, Lev i Perepelka [Tilki, Deve, Kurt, Aslan ve Bıldırcın] (Çev. N. Anov) s.30, Samıy Şçastlivıy God [En Mutlu Yıl] (Çev. N. Severin) s.35, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.37, Tri Tovarişa [Üç Arkadaş] (Çev. G. Potanin) s.41, Jigit i Volçitsa [Yiğit ve Dişi Kurt] (Çev. L. Makeyev) s.42, **İkinci Bölüm:** Sorok Nebılits [Kırk Masal] (Çev. L. Sobolev) s.53, Uşko [Kulakçık] (Çev. N. Severin) s.61, Bekbolat [Bekbolat] (Çev. L. Makeyev) s.64, Skakun [At] (Çev. L. Makeyev) s.70, Poka Ne Vırastit Hvost u Kona [Atın Kuyruğu Uzanana Kadar] (Çev. N. Severin) s.74, O Lentaye [Tembel Hakkında] (Çev. L. Makeyev) s.76, Komu Korovu Kormit [İneği Kim Besleyecek] (Çev. N. Anov) s.78, Durak [Aptal] (Çev. L. Makeyev) s.80, Svatoy Osel [Kutsal Eşek] s.84, Bay i Pastuh [Zengin ve Çoban] (Çev. N. Severin) s.87, Tulpar [At] s.89, Hatımtay i Yego Skakun [Hatımtay ve Atı] (Çev. N. Severin) s.92, İli i Karatal [İli ve Karatal] s.95, Vor Nevedimka [Görünmez Hırsız] s.97, Piskun [Çığırtkan] s.106, Zolotaya Oslitsa i Volşebnıy Zayats [Altın Eşek ve Sihirli Tavşan] (Çev. N. Anov) s.113, Jirenşe i Han [Jirenşe ve Han] (Çev. N. Anov) s.122, Bednıy Starik [Fakir İhtiyar] (Çev. N. Anov) s.125, Starik i Yego Dokça [İhtiyar ve Kızı] s.130, Han i Bednak [Han ve Fakir] (Çev. N. Anov) s.133, **Skazki ob Aldar Kose [Aldar Köse Hakkında Masallar]:** Lovkiy Obmanşık [Usta Hilekâr] s.136, Çudesnaya Şuba Aldar Kose [Aldar Köse'nin Sihirli Kürkü] (Çev. N. Severin) s.139, Jadnıy Bay i Aldar Kose [Cimri Zengin ve Aldar Köse] (Çev. N. Pantusov) s.141, Aldar Kose i Skupoy Drug [Aldar Köse ve Cimri Arkadaşı] (Çev. L. Makeyev) s.147, Aldar Kose i Çerti [Aldar Köse ve Şeytanlar] (Çev. L. Sobolev) s.152, **Üçüncü Bölüm:** Mudrıy Ayaz [Olgun Ayaz] (Çev. V. Vajdayev) s.161, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] (Çev. N. Anov) s.178, Sud Biya Baltekeya [Baltekey Biyin

Mahkemesi] s.191, Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] (Çev. N. Anov) s.199, Çubar-At [Çubar-At] s.204, Neznayka [Hiçbir şey Bilmeyen] (Çev. S.N. Anov) s.205, Tri Sına Bednaka [Fakirin Üç Oğlu] (Çev. N. Anov) s.213, O Kolodtsah “Adam Kırılğan” [“Adam Kırılğan” Kuyuları Hakkında] s.229, Uroçişe “Çom Kalgan” [“Çok Kalgan” Mağarası] s.231, Alaman i Jolaman [Alaman ve Jolaman] (Çev. N. Anov) s.233, Han i Mudrıy Vizir [Han ve Olgun Vezir] (Çev. N. Anov) s.237, Ermek [Ermek] (Çev. N. Anov) s.242, Dobrıy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] (Çev. N. Anov) s.247, Kak Asan-Kaygı İskal Jer-Uyuk [Asan Kaygı’nın Jer Uyuk Araması] (Çev. N. Anov) s.250, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] (Çev. N. Anov) s.253, Bogatıy i Bedrıy [Fakir ve Zengin] (Çev. L. Makeyev) s.261, Er Tostik [Er Tostık] (Çev. N. Anov) s.270. **Dördüncü Bölüm:** Primeçaniya [Açıklamalar] s.299, Slovar [Sözlük] s.313.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada, ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Narodniy Skazoçniy Epos Kazahov” başlığıyla V. Sidelnikov tarafından yazılmıştır. Giriş kısmı kendi içinde iki alt bölüme ayrılmaktadır. Birinci alt bölümünde, Kazak halk edebiyatının oluşumundan, gelişmesinden ve bu gelişmelerinde etkisi çok olan Ç. Valihanov, A. Kunanbayev ve İ. Altınсарin gibi önemli yazarların çalışmalarından bahsetmektedir. İkinci alt bölümünde ise Kazak masallarının genel özelliklerinden bahsedilmektedir. Masalların özelliklerinden bahsedilirken eserde adı geçen masalları örnek olarak gösterilmektedir. [*Volşebniye skazki, kak, na primer “Krasavitsa Kunikey”, “Tri devuşki”, “Tri brata”, “er-Tostik” i drugiye, svidetelstvuyut o talantnosti i poetičeskoy odarennosti kazahov. Eti skazki otliçayutsa metkoy obraznostyu, stroynostyu stila i hudojestvennoy prostotoy... Skazka “Er-Tostik” otnositsa k luçşim obraztsam volşebnoy skazki. Yeyo možno nazvat volşebnoy povesti. Geroy rojdayetsa çudesnim obrazom ot grudnogo masya kona. Otsüda yego imya-Tostik, çto znaçit po kazahski grudnoy jir skojeı. Uje v dvuh letnem vozvraste Tostik pobejdayet vseh v borbe na sostazaniyah. U nego volşebniy kon Şalkuyırık-nezamenimiy yego drug. Na nem Tostik yedet razıskivat*

*svoyih propavşih bratyev, boretsa so vsevozmojnuu vragami, demonami, zmeyami i pobejdayet...]*¹⁰

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Giriş dışında dört bölümden oluşan bu çalışmanın ilk üç bölümde masallar verilirken dördüncü bölümde ise “Primeçaniya” ve “Sözlük” adlı bölümler yer almaktadır. “Primeçaniya” adlı bölümde eserde geçen masallarının bibliyografik künyeleri verilmektedir. “Slovar” başlığıyla verilmiş bölümde ise masallarda sık geçen ve anlaşılması güç olan kelimelerin sözlüğü bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, derleme, hayvan, Aldar Köse.

84. Sidelnikov, Viktor

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._Almatı: Kazgoslitizdat Yayınları, 1958.

460 s., C:I, 20 cm.

Kaynakça ve açıklamalar bölümü var.

Çalışmanın Amacı: Geniş okuyucu kitlesine Kazak masallarını tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Narodniy Skazoçniy Epos Kazahov [Kazak Halk Masalları] (V. Sidelnikov) s.v, **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Er Tostik [Er Tostık] s.3, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] s.36, Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] s.53, Neznayka [Hiçbir şey Bilmeyen] s.60, Tri Sına Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] s.49, Alaman i Jolaman [Alaman ve Jolaman] s.89, Han Mudriy Vizir [Han ve Olgun Vezir] s.94, Ermek [Ermek] s.100, Dobriy i Zloy [İyi Kalpli ve Kötü Kalpli] s.106, Krasavitsa Kunikey [Güzel Kunikey] s.109, Bogatıy i Bedniy [Fakir ve Zengin] s.119, Çudesniy Sad [Harikulade Bahçe] s.131, Uşko [Kulakçık] s.139, Bekbolat [Bekbolat] s.143, Tri Tovarişa [Üç Arkadaş] s.150, Djigit i Volçista [Yiğit ve Dişi Kurt] s.151, Ded Kanbak [Kanbak Dede] s.161, Tri Zadaçi [Üç Problem] s.166, **Skazki o Jivotnih [Hayvan**

¹⁰ V. Sidelnikov, Çev. M. Avezov ve N. Anov, **Kazahskiye Narodniye Skazki**, Gosudartstvennoye İzdatelstvo Hudojestvennaya Literatura Yayınları, Moskova, 1952, s.8.

Masalları]: Baranı Volkov Pugayut [Koyunlar Kurtları Korkutuyorlar] s.171, Peçemu Verblüd Ogladıvayetsa, Kodga Pyet Vodu [Deve Su İçerken Neden Etrafa Bakar] s.172, Poçemu u Perepela Hvost Korotkiy [Bildircının Kuyruğu Neden Kısadır] s.173, Kto Silneye? [Kim Daha Güçlü] s.175, Poçemu u Zaytsa Tri Gubi [Tavşanın Niçin Üç Dudaklıdır] s.177, Savraska [Savraska] s.179, Lisa, Verblüd, Volk, Lev i Perepelka [Tilki, Deve, Kurt, Aslan ve Bildircın] s.181, Spor Jivotnih [Hayvanların Tartışması] s.187, Lisa, Medved i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.190, Lisa, Çerepaha i Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.195, Glupiy Volk [Ahmak Kurt] s.197, Poçemu u Lisı Dlinniy Hvost, a u Zaytsa Korotkiy [Tilkinin Kuyruğu Neden Uzun Tavşanın Kuyruğu Neden Kısadır] s.198, Sobaçonka i Koşka [Köpekçik ve Kedi] s.199, Hrabriy Osel [Cesur Eşek] s.201, **Predaniya i Legendı [Rivayet ve Efsane]:** Hatımtay i Yego Skakun [Hatımtay ve Atı] s.207, İli i Karatal [İli ve Karatal] s.211, Gora Bori-Tastagan [Bori Tastagan Dağı] s.213, Çubar At [Çubar At] s.214, O Kolodtsah “Adam-Kırılğan” [“Adam Kırılğan” Kuyular Hakkında] s.216, Mudriy Starik [Olgun İhtiyar] s.218, Gora Tologay [Tologay Dağı] s.219, Ob Issık-Kule [Issık Kul Hakkında] s.220, Uroçişe Çom-Kalgan [Çom-Kalgan Mağarası] s.221, Şoytas-Mol [Şoytas-Mol] s.223, Kak Asan-Kaygı İskal Jer-Uyük [Asan Kaygı’nın Jer-Uyük Araması] s.230, Skazoçnaya Strana Barsa-Kelmes [Masallar Ülkesi Barsa-Kelmes] s.234, Koblan-Silaç i Dva Meşka [Güçlü Koblan ve İki Çuval] s.235, Korkut [Korkut] s.237, Otvet Küyşi [Sazendenin Cevabı] s.240, Han i Akın [Han ve Akın] s.243, Primeçaniya [Açıklamalar] s.427, Kazahskaya Narodnaya Skazka (Bibliyografiya)[Kazak Halk Masalı (Kaynakça)] s.440, Soderjaniye [İçindekiler] s.452, Kazahskaya Narodnaya Skazka (Bibliyografiya) [Kazak Halk Masalı (Kaynakça)] s.453, Soderjaniye [İçindekiler] s.459.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Narodniy Skazoçniy Epos” başlığıyla verilmiştir. Burada Kazak Folklorunun ortaya çıkışı, Kazak efsane, şarkı ve masallar hakkında yapılan ilk çalışmaları yıllara göre ayırarak bahsedilmektedir. Kazak masalları hakkında yapılan ilk çalışmanın 1818 yılında G.İ. Spasskiy isimli Sibiryâ araştırmacısı tarafından

“Sibirskiy Vestnik” adlı dergide “Kırgız-Kaysaki Bolşoy, Sredney i Maloy Ordı” adlı makaleyle başladığı yazılmaktadır. 1840 yılında Ç. Valihanov yapmış olduğu seyahatleri sırasında duyduğu her masalı kaydetmekte ve araştırmaktaydı. Çünkü o her efsanenin, şarkının ve masalın kendi kültürünün birer incisi olduğunun farkındaydı. Ç. Valihanov’un başlattığı bu hareketi Abay Kunanbayev ve İbray Altınсарın tarafından devam edilmiştir. Bu araştırmacıların ardından Kazak efsane, şarkı ve masallar diğer araştırmacıların da dikkatlerini üzerine çekmişti. Sidelnikov, birçok araştırmacının yaptığı çalışmalardan ve yayınladıkları eserlerden kısaca bilgi nakletmektedir. XVIII. yüzyıl sonunda XIX. yüzyılın başında Kazakistan yabancı araştırmacıların dikkatlerini çekmeye başlamıştı. Bu araştırmacılar Kazak halkının yaşayış tarzlarını, giyim kuşamlarını, şarkılarını, şiirlerini ve masallarını araştırıyorlardı. Ancak bunların asıl amacı Kazak halkıyla yakın teması sağlayarak misyonerliği kolaylaştırmaktı. Bunun için halk tarafından çok iyi bilinen eserleri değiştirerek misyonerlik fikrine uyarlayıp halk arasında yayıyorlardı.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü ve hayvan masallarıyla rivayet ve efsaneler derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, ilk iki bölümü oluşturan “Volşebniye Skazki” ve “Skazki o Jıvotnıh” adlı bölümlerde verilirken efsane ve rivayetler ise “Predaniya i Legendı” adlı bölümde verilmiştir.

“Narodniy Skazoçniy Epos” başlığıyla verilmiş bölümünün son sayfaları eksik olduğundan ve kütüphanede eserin başka nüshası olmadığından sadece V-X sayfalarını inceleme fırsatını bulabildik. Bu nedenle “Narodniy Skazoçniy Epos” adlı bölümün kimin tarafından yazıldığı konusunda bilgi sahibi değiliz.

“Primeçaniya” adlı bölümde eserde verilmiş masallarının künyeleri verilmektedir.

“Kazak Halk Masalı: Bibliyografiya” başlık altında verilen bölümde ise yazarın çalışma esnasında yararlandığı kaynaklar listesi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Efsane, rivayet, olağanüstü, hayvan.

85. Sidelnikov, Viktor

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._Almatı, Kazgoslitizdat Yayınları, 1962.

448 s., C: II, 20 cm.

Kaynakça ve açıklamalar bölümü var.

Çalışmanın Amacı: Orta ve lise öğrencilere Kazak masallarını tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Predisloviye [Önsöz] s.3, **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Salahbay i Lisa [Salahbay ve Tilki] s.9, İtigil [İtigil] s.14, Lüboptnaya Jena [Meraklı Eş] s.18, Ergosay- Batır [Ergosay Batır] s.21, Karınbay [Karınbay] s.23, Djigit i Mıstan [Yiğit ve Hilekâr] s.2, Karga-Bay [Karga Bay] s.29, Çudesniy Noj [Harikulade Bıçak] s.32, Rogatıy Han [Boynuzlu Han] s.35, Hrabrıy Ada [Cesaretli Ada] s.36, Han i Bursaki [Han ve Bursaki] s.43, Aleuko Batır [Aleuko Batır] s.44, Abi i Tabi [Abi ve Tabi] s.47, Kenebay na Kone Kekula [Kenebay, Kekula Adlı Atın Üstünde] s.47, Tsar i Berkut [Çar ve Kartal] s.59, Karatay [Karatay] s.67, Legenda o Mertvom i Jivom i Ob İh Drujbe [Ölü ve Yaşayanın Arkadaşlığı Hakkında Efsane] s.72, Kızıl-Batır i Div [Kızıl Batır ve Dev] s.79, İdi Tuda- Prinesi Süda [Oraya Git Buraya Getir] s.81, Spor Bratyev i Reşeniye Şuyute [Kardeşlerin Tartışması ve Şuyutenin Kararı] s.86, Batır, Pobejdayuşiy Zlıh Duhov [Kötü Ruhları Yenen Batır] s.93, Krasavitsa Mirjan i Vladıka Podvodnogo Hanstva [Denizaltı Hanı ve Güzel Mirjan] s.97, Gani i Âlim [Gani ve Âlim] s.101, Tri Brata i Prekrasnaya Aysulu [Üç Erkek Kardeş ve Güzel Aysulu] s.106, Kuray Ded [Kuray Dede] s.112, Sorok Sımovey Avez-Hana [Avez Hanın Kırk Oğlu] s.118, Kara Mergen [Kara Mergen] s.122, Velikan Alpamıs [Dev Alpamıs] s.129, U Odnoy Nevestı Tri Jeniha [Bir Nişanlı Kızın Üç Nişanlısı] s.135, Kubugul i Akbelek [Kubugul ve Akbelek] s.142, Pohışennaya Krasavitsa [Kaçırılmış Güzel] s.145, Volşebniy Kamen [Sihirli Taş] s.146, O Jenskom Hanstve [Kadın Hanlığı Hakkında] s.153, Znaya Skazki, Ne Utayivay İh [Bildiğin Masalları Gizleme] s.159, Tri Devuşki i Projorlivaya Staruha [Üç Genç Kız ve Açgözlü Yaşlı Kadın] s.161, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Lev i Lisa [Aslan ve Tilki]

s.165, Kot, Tigr i Çelovek [Kedi, Kaplan ve İnsan] s.169, Verblüjonok [Taylak] s.171, Sinaya Lisitsa [Mavi Tilki] s.173, Lisitsa i Obezyana [Tilki ve Maymun] s.174, Lisa i Koza [Tilki ve Keçi] s.177, Neudaça Lisitsı [Tilkinin Şansızlığı] s.178, Laguška i Suslik [Kurbağa ve Tarla Sincabı] s.180, Hitraya Mış [Kurnaz Fare] s.181, Zveri-Tovarişi [Hayvan Arkadaşlar] s.184, Pastuh i Zmeya [Çoban ve Yılan] s.186, Mış i Zmeya [Fare ve Yılan] s.188, Osel i Suslik [Eşek ve Tarla Sincabı] s.189, Kotır Torgay [Uyuz Serçe] s.191, Segizbay i Devočka Mışka [Segizbay ve Fare Kız] s.193, Poçemu u Lastoçki Hvostik Rojkami [Kırlangıcın Kuyruğu Neden Çatallı] s.195, Çetire Druga [Dört Arkadaş] s.197, Grubaya Blagodarnost [Kaba Teşekkür] s.198, Lisitsa i Vorona [Tilki ve Karga] s.199, Baran i Kozel [Koyun ve Keçi] s.200, Mudrost Sovı [Baykuşun Olgunluğu] s.210, **Predaniya [Efsane]: Mın-Jılkı [Bin At]** s.217, Poçemu Kazahi Perviye Pesenniki Na Svete? [Neden Kazaklar Dünyanın İlk Şarkıcılarıdır?] s.219, Poçemu Letuçaya Mış Letayet Noçyu [Yarasa Neden Geceleri Uçar] s.222, Baskunçak [Baskunçak] s.224, Bayan-Sulu i Kozu-Korpeş [Bayan Sulu ve Bayan Korpeş] s.225, Predaniya o Proishojdeniye Borovogo [Borovoye Şehrinin Oluşumu Hakkında Efsane] s.246, Pevets i Zloy Duh [Şarkıcı ve Kötü Ruh] s.247, Şçastye i Mudrost [Mutluluk ve Olgunluk] s.255, Çerepaha i Veter [Tosbağa ve Rüzgâr] s.257, Hal-bibi i Aynak-Kul [Hal Bibi ve Aynak-Kul] s.259, O Jitelah Gor Aktav [Aktav Dağlarında Yaşayan İnsanlar Hakkında] s.263, Skazaniye o Joşi-Hane i Yego Sine [Joşi Han ve Oğlu Hakkındaki Rivayetler] s.264, Zvezda Omir-Zaya [Omir Zaya Yıldızı] s.266, Zvezda Isık-Kırgan [Isık Kırgan Yıldızı] s.267, Kus Jolı [Kuş Yolu] s.268, İt-ala-Kaz [İt ile Kaz] s.269, Temir Kazık [Demir Kazık] s.270, Saksavul i Sonsa [Saksa ve Sonsa] s.271, İstoriçeskiye Predaniya o Batırah XVII. Veka [XVIII. Yüzyılda Yaşayan Kahramanlar Hakkında Rivayetler] s.272, Narodniye Predaniya [Halk Rivayetleri] s.275, **Bitoviye i Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve satirik Masallar]:** Kak Aldar Uvel Kona u Vora [Aldar Köse Hırsızın Atını Çalması] s.279, Şutka Aldar-Kose [Aldar Kösenin Şakası] s.282, Tri Vora [Üç Hırsız] s.285, Glupets [Ahmak] s.287, Mamaek [Mamaek] s.288, Keykuvat [Keykuvat] s.292, Uçenniy Djigit [Okumuş Yiğit] s.295, Metkiy Strellok [Keskin Nişancı] s.297, Nahodçiviy Vizir [Hazırcevap Vezir] s.300, Bednak Ahmet i Nespravedliviy Sovetniki Hana [Fakir Ahmet ve Hanın Haksız Müsteşarları] s.301, Aldar-Kose i Zmeya [Aldar Köse ve Yılan] s.303, Aldar-Kose i Yego Sputnik [Aldar

Köse ve Yoldaşı] s.304, Aldar-Kose i Dyavol [Aldar Köse ve İblis] s.305, Buharets i Kazah [Buharalı ve Kazak] s.306, Puteşestvennik i Lentay [Tembel ve Seyyah] s.307, Aldar Kose i Çert [Aldar Köse ve Şeytan] s.309, Ku Bala [Kurnaz Çocuk] s.310, Starik i Djigitı Svatoy Lodır [Yaşlı Adam ve Yiğitlerle Kutsal Tembel] s.311, Baka [Kurbağa] s.314, Nayivniy i Smişlönniy [Saf ve Zeki] s.323, Kak Bıl Nakazan Jadniy Karahan [Cimri Karahan'ın Cezalandırılması] s.330, Momunbay i Karaçaki [Momunbay ve Karaçaklar] s.330, Jirenşe-Şeşen [Jirenşe Şeşen] s.341, Slepoy i Zračiy [Kör ve Gören] s.344, Aldar Kose i Alaça Han [Aldar Köse ve Alaça Han] s.346, Spravedliviy Sudya [Adaletli Hâkim] s.349, Vernoye Reşeniye [Doğru Karar] s.351, Volşebnaya Ptitsa Aldar Kose [Aldar Kösenin Sihirli Kuşu] s.353, Bay Muzıkant i Aldar Kose [Çalgıcı ve Aldar Köse] s.359, Obmanutıy Tolstak [Kandırılmış Şişko] s.361, Kak Aldar Kose Batrakov Ugoşal [Aldar Kösenin Çiftçilere İkramda Bulunması] s.362, Han i Strannik [Han ve Seyyah] s.365, Spravedliviy Posrednik [Adaletli Aracı] s.367, Glupets i Kaziy [Ahmak ve Kaziy] s.369, Smekalka Lutşeye Bogatstvo [Zeyreklik En Büyük Zenginlik] s.371, Kak Jirenşe Jenil Sına [Jirenşe'nin Oğlunu Evlendirmesi] s.375, Jadniy Bogaç [Cimri Zengin] s.376, Glupiy Han [Ahmak Han] s.378, Batır [Batır] s.381, Mudriy Jirenşe i Krasavitsa Karaşas [Olgun Jirenşe ve Güzel Karaşas] s.383, Umnaya Karaşas [Akıllı Karaşas] s.390, Han i Karaşas [Han ve Karaşas] s.391, Kuznets i Yego Vernaya Jena [Demirci ve Sadık Karısı] s.392. **Nebilitsi i Anekdotı [Hikâyeler ve Fıkralar]:** Kto Bolşe Vseh [Kim Daha Büyük] s.403, Javıran [Javıran] s.405, Verniy Son [Gerçek Rüya] s.407, Upramaya Jena [İnatçı Eş] s.409, Nahodçivaya Devuşka [Hazırcevap Kız] s.411, Primeçaniya [Açıklamalar] s.413, Bibliyografiya [Kaynakça] s.443, Soderjaniye [İçindekiler] s.446.

Ön söz (ve/veya) Giriş Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı başlıksız olarak kitabın başında bulunmaktadır. Bu kısım V. Sidelnikov tarafından yazılmıştır. Kazak Edebiyatı ve Filoloji Üniversitesi tarafından Kazak Masalları ve Kazak Efsaneleri araştırılarak birkaç ciltlik çalışma haline getirildiği bildirilir. Bu çalışmanın ikinci cildinde olağanüstü ve hayvan masalları, rivayetler, efsaneler ve fıkralar yer almaktadır.

Masallar, Kazakistan'ın güneş dolu tabiatını, Kazak halkının eski yaşam tarzını ve hayallerini bize aktarmaktadır. İkinci ciltte eski masalların yanında yeni, modernleşmiş masallar da bulunmaktadır. Çalışmada geçen masallar İ. Kraft, A. Vasilyev ve A. Divayev gibi yazarların yaptıkları derlemelerden oluşmaktadır. Aynı zamanda “Stepnaya Kırgızskaya Gazeta”, “Astrahanskiy Listok” ve “Kazahstanskaya Pravda” gibi eski gazetelerdeki yayımlanan makalelerden, “İzbrannıh Kitayskih Skazok” gibi Çin derlemelerinden alınmış olan masallar da yer almaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar çeşitli araştırmacılardan derlenmiş, Kazakçadan Rusçaya aktarılacak V.Sidelnikov tarafından yayımlanmıştır. Çalışma, “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnıh”, “Predaniya”, “Bıtoviye i Satiriçeskiye Skazki” ve “Nebilıtsı i Anekdotı” adlı beş bölümden oluşmaktadır. “Primeçaniya” adlı bölümde eserde geçen masalların künyeler ve kısa açıklamaları verilmiştir. Açıklamalar içerisinde çalışmaya girmiş masallarının diğer masallarla olan bağlantılar ve diğer türleriyle olan benzerlikleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Masa, olağanüstü, hayvan, günlük.

86. Sidelnikov, Viktor

Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]._Almatı. Kazgoslitizdat Yayınları, 1962.

448 s., C:III, 20 cm.

Sözlük, kaynakça ve dizin var.

Çalışmanın Amacı: Orta ve lise öğrencilere Kazak masallarını tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Predisloviye [Ön Söz] s.3, **Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar]:** Prodavets Razuma [Akıl Satıcısı] s.11, Sapojnik i Han [Ayakkabıcı ile Han] s.13, Janadil [Janadil] s.15, Atımtay i Naravşan [Atımtay ve Naravşan] s.17, Udav-Jenşina [Yılan-Kadın] s.19, Şedriy i Skupoy [Cömert ve Cimri] s.21, Şçastye Kadıra [Kadın'ın Mutluluğu] s.23,

Tri Mudrıh Soveta [Üç Olgun Nasihat] s.29, Doç Hana i Vizir [Hanın Kızı ve Vezir] s.33, Doç Vizira [Vezir Kızı] s.130, Nagrada Mudrosti [Bilgelğin Hediyesi] s.132, Starik i Dyau [İhtiyar ile Dyau] s.36, Nagrada Mudrosti [Olgunluğun Mükâfatı] s.39, Karlıgaş [Karlıgaş] s.42, Zolotoy Noj [Altın Bıçak] s.46, Starik i Dyav [Dede ve Dyav] s.49, Djigit i Bogaç [Yiğit ile Zengin] s.52, Yermagambet [Yermagambet] s.57, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.60, Karajay [Karajay] s.62, Nahodçivost Devuşki [Kızın Hazırcevaplığı] s.65, Zolotovolosiy Totambay [Altın Saçlı Totambay] s.67, Zengi Baba [Zengi Baba] s.70, Razum, Nauka i Şçastye [Akıl, Bilim ve Mutluluk] s.71, Jeztırnaki, Peri i Mamay [Cadı, Peri ve Mamay] s.72, Batır Boran [Boran Batır] s.79, Çudesnaya Ptitsa [Harikulade Kuş] s.84, Sovet Golubey [Güvercinlerin Nasihatı] s.92, Jayık i Edil [Jayık ve Edil] s.101, Sapojnik [Ayakkabıcı] s.104, Nahodçiviy Malçik [Hazırcevap Oğlan] s.109, Jenşina-Jumsavuk [Jumsavuk Kadın] s.112, Rab Konüh [Köle Seyis] s.113, Sila İskusstva [Sanatın Gücü] s.116, Hrabretı [Cesurlar] s.120, Kayım Batır [Kayım Batır] s.126, Batır Abat [Abat Batır] s.147, Batır Akjan [Batır Akjan] s.155, Batır Nauşa [Batır Nauşa] s.157, Telkonur [Telkonur] s.162, Doç Hana Vıbirala Sebe Muja [Han Kızının Kocasını Seçmesi] s.171, Zagovorennaya Devuşka [Büyülenmiş Kız] s.174, Ohotnik [Avcı] s.176, Aygul [Aygul] s.179, Krasavitsa Malhuan [Güzel Malhuan] s.182, Kunşe, Poteravşaya Sına [Oğlunu Kaybeden Kunşe] s.191, Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] s.195, Akbay [Akbay] s.200, Kuleken [Kuleken] s.210, **Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Kak Soroka Obmanula Lisitsu [Saksağanın Tilkiyi Kandırması] s.252, Laguşka i Utki [Kurbağa ve Kazlar] s.253, Lisitsa [Tilki] s.253, Koza i Glupıy Volk [Keçi ve Ahmak Kurt] s.254, Lisitsa i Juravl [Tilki ve Turna] s.254, Hitraya Lisitsa i Glupıy Volk [Kurnaz Tilki ve Ahmak Kurt] s.255, Lisitsa i Petuh [Tilki ve Horoz] s.255, Tri Druga [Üç Arkadaş] s.256, Kosayak [Tarla Faresi] s.259, Çerepaha [Tosbağa] s.259, Kukuşka [Guguk Kuşu] s.261, Krot i Zmeya [Kedi ve Yılan] s.261, Makta i Koşka [Pamuk ve Kedi] s.262, Kak Baygız Stal Ptiçyim Biyem [Kukuma Kuşunun Diğer Kuşların Önderi Oluşu] s.236, Yagnönok, Kozı i Gnedoy [Kuzu, Keçiler ve Tay] s.240, Belka i Volk [Sincap ve Kurt] s.243, Lisa i Fazan [Tilki ve Sülün] s.244, Kak Gus Perehitrit Lisu [Ördeğin Tilkiyi Kandırması] s.245, Gore Zaytsa [Tavşanın Kederi] s.246, Lev, Volk i Lisa [Aslan, Kurt ve Tilki] s.247, Volk i Lisa [Kurt ve Tilki] s.248, Lev i Çelovek [Aslan ve İnsan] s.249, Juravl i Lisa [Turna

ve Tilki] s.250, Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] s.252, Koza i Volk [Keçi ve Kurt] s.253, Lisa i Kuvşın [Tilki ve Güğüm] s.254, Lisa i Kuritsa [Tilki ve Tavuk] s.255, Vorona Nazıvayet Svoyih Detenişey [Karga Yavrusuna Der] s.256, Obezyana-Sudya [Hâkim Maymun] s.258, **[İçindekiler Kısımında Bu Bölüm Gösterilmemiştir]** Kak İzbejat Zlo [Kötülükten Nasıl Kaçınmalı] s.261, Poçemu Çelovek Drujit s Lastoçkoy [İnsan Kırlangıç ile Neden Arkadaştır] s.263, Hitraya Lisa [Kurnaz Tilki] s.266, Koşka i Tigr [Kedi ve Kaplan] s.267, Kozlata [Keçiler] s.268, Medved i Komar [Ayı ve Sivrisinek] s.271, **Predaniya [Rivayetler]:** Esek-Kırgan [Esen-Kırgan] s.277, Potonuvşiy Gorod [Suya Gömülmüş Şehir] s.278, Ata Su [Ata Su] s.279, Urker [Urker] s.280, İstan i Jeztırnak [İstan ve Jeztırnak] s.282, Adak [Adak] s.283, Arustan Alıp i Toyma Sulu [Dev Aslan ve Güzel Toyma] s.289, Zayira [Zayira] s.291, Konak Ası [Konak Ası] s.293, Kempir Kosak [Cadı Kosak] s.295, Svatovstvo Edila i Jayıka [Edil ve Jayık'ın Kız İstemesi] s.296, Tri Devuşki [Üç Kız] s.299, Gora Manırak [Manırak Dağı] s.302, Nedosyagayemaya [Ulaşılmaz Kız] s.304, Legenda o Bagdade [Bağdat Hakkında Efsane] s.305, **Bitoviye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili Masallar]:** Vor i Tsar [Hırsız ve Çar] s.313, Uçenik Mullı [Mollanın Öğrencisi] s.315, Han i Jirenşe [Han ve Jirenşe] s.316, Jamankul i Karabay [Jamankul ve Karabay] s.317, Jirenşe i Bay-Eke [Bay-Eke ve Jirenşe] s.320, Ahmet i Han [Han ve Ahmet] s.321, Mudrost Jirenşe [Jirenşe'nin Bilgeliği] s.323, Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.324, Bogatıy Obmanşık [Zengin Hilekâr] s.325, Rojdeniye Aldara [Aldar'ın Doğuşu] s.326, Kak Aldar Stal Aldarom [Aldar Köse'nin Aldar Kose oluşu] s.328, Bay Utejan i Aldar Kose [Zengin Utejan ve Aldar Köse] s.331, Kak Aldar Köse Peremudril Jirenşe [Aldar Köse'nin Jirenşe'yi Kandırması] s.334, Kak Aldar Vileçil Baya [Aldar Köse'nin Zengini İyileştirmesi] s.337, Aldar Köse i Dva Çerta [Aldar Köse ve İki Şeytan] s.339, Kak Bay Poznakomılsa s Aldar Köse [Zengin Adamın Aldar Köse ile Tanışması] s.342, Revnivets [Kıskanç] s.345, Bulgak-Upramets [İnatçı Bulgak] s.347, Mulla i Uçenik [Molla ve Öğrencisi] s.349, Nahodçiviy Jirenşe [Akıllı Jirenşe] s.350, Lovkost [Yetenek] s.351, Bratya Stranniki [Seyyah Kardeşler] s.352, Sem Skorpiyonov [Yedi Akrep] s.361, Mahmut i Yego Poputçık [Mahmut ve Yoldaşı] s.370, **Anekdotı i Nebilitı [Fıkralar ve Fabllar]:** Pesna Aldar Kose [Aldar Köse'nin Şarkısı] s.379, Metkost Jirenşe [Jirenşe'nin İsabeti] s.379, Zaçem Nam Nujen Vaş Bog [Sizin Tanrınız Bize Lazım Değil] s.380,

Tsena Koşki [Kedinin Fiyatı] s.380, Vam-to Ya Verü [Size De Ben İnanmıyorum] s.381, Hodja i Lentay [Hoca ve Tembel] s.381, Hodja i Jenih [Hoca ve Damadı] s.381, Ya Ne Skupoy [Ben Cimri Değilim] s.382, Kak Hodja Bıl Sudyey [Hocanın Hâkim Olması] s.382, Yesli Ot Çetireh Otnat Çetire [Dörtten Dört Çıkartılırsa] s.282, Çto Tajeleye: Pud Vatı İli Pud Jeleza? [Pamuğun Bir Kilosu mu Demirin Bir Kilosu mu Daha Ağırdır?] s.383, Hodja Uteşayet [Hocanın Tesellisi] s.383, Hodja i Uçitel [Hoca ve Öğretmen] s.383, Mudriy Otvet Hodjı [Hocanın Olgun Cevabı] s.384, Otkuda Berutsa Zvezdı? [Yıldızlar Nerden Gelmektedir] s.384, Hodja Progolodalsa [Hoca Açıkılmış] s.384, Toje Mne Ozero [Göle Bak] s.384, Poçemy V More Voda Gorkaya [Denizde Su Neden Tuzludur] s.385, Yesli Sın Objora [Oğlu Obur İse?] s.385, Gde Je Pravda? [Gerçek Nerde?] s.385, İz-za Moyego Çapana Bıl Şum [Kaftanım Yüzünden Kargaşa Oluştı] s.385, Vozmi u Sobaki [Köpekten Al] s.386, Osla Net Doma [Eşek Evde Değildir] s.386, Kak Hodja Barana Zarezal [Hocanın Kurban Kesmesi] s.387, Ne Speşi Otdavat Dolgi [Borçlarını Ödemek İçin Acele Etme] s.387, Yelsi Hoçeş Potselovat Peri [Eğer Periyi Öpmek İstiyorsan] s.387, Obida Hodjı Nasıra [Hoca Nasreddin'in Dargınlığı] s.388, Nu Davay Hot Devat Tenge [Bari Dokuz Tenge Ver] s.388, Çto Eto Takoye? [Bu da Ne?] s.389, Raznitsa Mejdu Masnikom i Znaharem [Kasap ile Lokman Arasındaki Fark] s.389, Hodja Nasır i Mulla [Nasreddin Hoca ve Molla] s.389, Hodja Nasır i Yego Otets [Nasreddin Hoca ve Babası] s.390, İ Smeh i Slezi [Ağlanacak Duruma Gülmek] s.390, Dıravaya Moneta [Delikli Akçe] s.390, Primeçaniya [Açıklamalar] s.393, Slovar Kazahskih Slov Vstreçayemih v Skazkah [Masallarda Geçen Kelimelerin Sözlüğü], Bibliyografiya [Kaynakça] s.417, Alfavitny Ukazatel Kazahskih Skazok [Masallar Dizini] s.419, Soderjaniye [İçindekiler] s.427.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Predisloviye” başlığıyla kitabın başında verilmiştir. Bu kısım V. Sidelnikov tarafından yazılmıştır. Kazak Edebiyatı ve Filoloji Üniversitesi tarafından Kazak Masalları ve Kazak Efsaneleri araştırılarak üç ciltlik çalışma haline getirildiği ve çalışmanın üçüncü cildini oluşturduğu belirtilmektedir. Bu ciltte

olağanüstü ve hayvan masalları, rivayetler, efsaneler ve fıkralar yer almaktadır. Ön sözde bu çalışmalarının V. Sidelnikov ve E. Ismaylov'un derleme isteğini destekleyen M.Avezov'un hakkında bahsedilmektedir. Bu üçüncü cilde A. Divayev, A. Vasilyev ve İ. Kraft'ın derledikleri masallar dışında Ekim devriminden önce derlenen ve daha önce hiç yayımlanmamış olan masallar girmiştir. Okuyuculara yardımcı olabilmek için “Alfavitniy Ukazatel Skazok” [Masallar Dizini], “Slovar Kazahskih Slov” [Sözlük] ve “Bibliyografiya” [Kaynakça] adlı bölümlerin verildiği belirtilmektedir. Ön söz çalışmada emeği geçenlere teşekkürle bitirilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak halk masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar, Kazak Türkçesinden Rusçaya V. Sidelnikov tarafından çevrilerek yayımlanmıştır. Bu masallar diğer ciltlerde de olduğu gibi Kazak halkının yaşam tarzı, hayallerini ve Kazakistan'ın güneş dolu tabiatını bize aktarmaktadır. Çalışma, ön söz dışında “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnih”, “Predaniya”, “Bitoviye Skazki” ve “Anekdotı i Nebılıtsı” adlı beş bölümden oluşmaktadır. Masallar; “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnih” ve “Bitoviye Skazki” adlı bölümlerde verilmiştir. Eserde yayımlanmış her masalın açıklaması “Primeçaniye” başlığı altında verilmiştir. Bu açıklamalarda masalın varyantı, nerde ve hangi yılda yayımlandığı, kimin derlediği ve kimin yayınladığı yazmakta kısacası masalların künyesi verilmektedir. Ayrıca masalın diğer Kazak masallarıyla olan benzerlikleri ve diğer türlerle olan ilişkiler ele alınmıştır. İncelediğimiz bu ciltte sayfaların eksikliğinden “Alfavitniy Ukazatel Skazok” [Masal Dizini] ve “Slovar Kazahskih Slov” [Sözlük] adlı bölümleri inceleme fırsatını bulamadık.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal.

87. Smirnova, N. S.

Kazahskiye Volşebniye Skazki [Kazak Olağanüstü Masallar] (Haz. G. Sızdıkova)._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1989.

240 s., res., 2.bs., 25 cm.

Açıklamalar bölümü var.

ISBN 5-605-00405-0

Çalışmanın Amacı: Orta ve lise öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. “Volşebniy Mir Skazki” [Masalın Sihirli Dünyası] (Çev. E.D. Tursunov) s.3, Jelkildek [Kalın Enseli] (Çev. S.Sanbayeva) s.7, Er-Tostik [Er Tostik] (Çev. N. Anov) s.24, Devuşka-Dudar [Dudar Kız] (Çev. E. D. Tursunov) s.46, Sarıat [Sarıat] (Çev. E.D. Tursunov) s.54, Kanşentay [Kanşentay] (Çev. M.Januzakova) s.59, Batır Alibek [Alibek Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.76, Kara Uyrek [Kara Ördek] (Çev. E.D. Tursunov) s.87, Erkem Aydar [Erkem Aydar] (Çev. E.D. Tursunov) s.94, Nan Batır [Nan Batır] (Çev. E.D. Tursunov) s.102, Batır Totan [Totan Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.110, Batır Tumarbas [Tumarbas Batır] (Çev. E. D. Tursunov) s.115, Batır Akjan [Akjan Batır] (Çev. E.D. Tursunov) s.118, Kendebay na Kone [Atlı Kendebay] (Çev. S. Sanbayeva) s.120, Esek Mergen [Nişancı Esek] (Çev. E.D. Tursunov) s.128, Zolotaya Bita [Altın Değnek] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.133, Karınbay [Karınbay] (Çev. E.D. Tursunov) s.133, Karakusbay [Karakusbay] (Çev. E.D. Tursunov) s.138, Altın Aydar [Altın Aydar] (Çev. S. Sanbayeva) s.142, Krasavitsa Kunikey, Jivuşaya Pod Solntsem [Güneş Altında Yaşayan Güzel Kunikey] (Çev. N. Anov) s.145, Batır Asan [Asan Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.151, Zolotovolosiy Totambay [Altın Saçlı Totambay] (Çev. N. Anov) s.154, Adbirahman-Patşa [Padişah Abdirahman] (Çev. E.D. Tursunov) s.156, Devuşka s Zolotım Koltsom [Altın Yüzüklü Kız] (Çev. E.D. Tursunov) s.163, Sorok Sınovey Avez-Hana [Avez Han’ın Kırk Oğlu] (Çev. E. Bekker) s.167, Çetire Dervişa [Dört Derviş] (Çev. G. Murzahmetova) s.173, Nahodçivaya Mafruza [Akıllı Mafruza] (Çev. S. Sanbayeva) s.208 Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] (Çev. L. Murzahmetova, N. Kalmenova) s.215, Kanay i Janay [Kanay ve Janay] (Çev. E.D. Tursunov) s.219, Zolotaya Rıbka [Altın Balık] (Çev. M. Januzakova) s.223, Krasavitsa Malhuan [Güzel Malhuan] (Çev. N. Platonova, N. Uzbahanov) s.228, Primeçaniye [Açıklamalar] s.234, Soderjaniye [İçindekiler] s.239.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Volşebniy Mir Skazki” başlığıyla E.D. Tursunov tarafından hazırlanarak kitabın başında verilmiştir. Girişte Kazak olağanüstü masallarının oluşumu ve özellikleri hakkında bahsedilmektedir.

“Skazki imeyut dolguyu i interesnuyu istoriyu. Isledovaniya poslednih let pokazıvayut, çto pervıye skazki voznikli svışe 10 tısaçaletiy nazad. Eto bili bitoviye skazki i skazki o jivotnih. Okolo pazti tısaçaletiy nazad poyavilis pervıye volşebniye i volşebno-bogatırskiye skazki. Neobıknovenniye priklüçeniya personajey, udesniye prevraşeniya, volşebniye pomoşniki i çudovişa, kotorıh pobejdayet geroy,- vse eto unasledovano iz razvitoy mifologiyi i svazannıy s neyu legend, predaniy i bitovıh rasskazov o neobıknovennih sluçayah iz jizni haşıh dalekih predkov”¹¹

Yazar masalların eski, unutulmuş efsanelerden bazı motifler aldığını ve bu motifleri kendine göre uyarladığını söylemektedir. Masallarının oluşumu hakkında bilgi verdikten sonra masal ve efsanenin karşılaştırmasına geçiyor. Efsane- mistik gerçek, masal ise sanat eseri olduğu belirtir. Masaldaki kahramanın doğuşu örneklerle anlatılmaktadır. Örnek olarak eserdeki “Nan-Batır” yaşlı bir çiftin bir dilim ekmeğinden doğduğu belirtilmektedir. Oysa efsanelerde insanoğlunun kuş ve hayvanlardan doğduğu bahsedilmektedir. Örnek olarak “Sarıat” adlı masalında kahramanın annesi ata bindikten sonra oğlunu dünyaya getirmesi verilir.

Toplumun oluşumu sırasında meydana gelen savaşlar masallarda konu olarak yerini almışlardır. Yazar masalların üç ana kaynaktan meydana geldiğini savunuyor. Birincisi, genç bir delikanlının yetişkin bir erkeğe dönüşmesi için ruhunun ölümler diyarına gidip orada “yetişkin ruhunu” bulması gerektiği anlatılmaktadır. Kahramanın çıktığı bu yolculuk esnasında olup bitenler masallarda anlatılmaktadır. Masallarda bu konu, kahramanın uzun bir yolculuğa çıkması, o yolculukta olağanüstü varlıklarla karşılaşması, savaşması, bazı olağanüstü varlıkların ya da cisimlerin kahramana yolculuk boyunca yardım etmeleri, bu yolculuktan sonra dönüp sevdiği bir kızla evlenmesi şeklinde anlatılmaktadır. Kahramanın sevdiği kızla evlenmesinin yetişkin ruha kavuşması anlamına geldiği söylemektedir. Olağanüstü masallarının ikinci kaynağı ise Şaman efsaneleridir. Bir insanın Şaman olabilmesi

¹¹ N. S. Smirnova, **Kazahskaya Narodnaya Poeziya**, Almatı, Jazuşı Yayınları, 1989, s. 3.

için ayın düzenleniyor, ayin sırasında bu insanın ruhu ölüler diyarında yolculuk ettiğine inanılıyor. İnanca göre ölüler diyarına giden ruh parçalanıp yenileniyor, ateşe atılıp sağlamlaştırılıyordu. Bu işlemten sonra ruhun insana döndükten sonra şaman mertebesine ulaşmış oluyordu. Şaman¹² hasta insanları iyileştirmeye çalıştığı zaman ayın düzenler ve ölüler dünyasına yolculuğa çıkar. Ölüler diyarında hastanın ruhunu bulmaya çalışır gerekirse onun için kötü ruhlarla mücadele eder. Ruhunu bulduktan sonra hastaya geri teslim ederek iyileştirmeyi sağlar.

Masallarda kahramanın çıktığı yolculuk sırasında kurtardığı insanlar sihirli cisimleri hediye ederler. Bu sihirli cisimler de kahramana yardımcı olmaktır. Bu motif eskiden ava giden avcılarda görülürdü. Ava gidenler hayvanların Ruh –Sahibi adında bir ruhla karşılaştıklarında onu tatmin edici hediye verirlerse o günkü avın bereketli geçeceğine inanıyorlardı. Akşamları masal ve şarkı dinlemek için toplanan insanların arasına katılan bazı ruhların gelip dinlediklerine inanılır; bu nedenle avın bereketli geçmesi için insanlar ava çıkmadan önce bir araya gelip birbirlerine şarkılar ve masalları anlatırlardı. Yukarda tüm anlattıklarımıza bakılırsa masalların mutlu sonla bittiğinin nedenini açıklayabiliriz.

Kazak masallarında Kazak halkının ortaya çıkışı, dini önce Budizm sonra Hristiyanlık ve IX. yüzyılda ise İslam'ın masallara konu olarak girdiğini görebiliyoruz.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır. Masallar çeşitli araştırmacılardan derlenmiş, Kazakçadan Rusçaya aktarılarak E.D.Tursunov tarafından yayımlanmıştı. Eserin başında bulunan giriş kısmında masalların ortaya çıkış süreçlerine göre vermesi olağanüstü masalları daha çok ilginç kılmakta ve okuyuculara masal okurken düşünmeleri, masalları idrak etmeleri konusunda yardım etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Masal, derleme, olağanüstü, kahraman.

¹² Şaman hakkında detaylı bilgi için bkz. Edige Tursunov, **Drevne Türkskiy Folklor: İstoki ve Stanovleniye**, Almatı, Dayk-Press Yayınları, 2001, s.63-130.

88. Stepanova, L.

Skazki Narodov Kazahstana [Kazakistan'da Yaşayan Halklarının Masalları] (Haz. L. Stepanova). _ Almatı: TOO Aykap+K Yayınları, 2004.

264 s., 20 cm.

ISBN 9965-693-07-2

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]:** Kendebay na Kone Kerkula [Kerkula Atlı Kendebay] s.4, Krasavitsa Kunikey, Jivuşaya Pod Solntsem [Güneş Altında Yaşayan Güzel Kunikey] s.13, Er Tostik [Er Tostık] s.20, **Azerbaydjanskiye Narodniye Skazki [Azerbaycan Halk Masalları]:** Soobrazitelnaya Zarniyar [Akıllı Zarniyar] s.46, Bahtiyar [Bahtiyar] s.49, **Başkirskiye Narodniye Skazki [Başkurt Halk Masalları]:** O Salavate Yulayeve [Salâvat Yulayev Hakkında] s.66, Alpamış [Alpamış] s.67, **Belorusskiye Narodniye Skazki [Beyaz Rusya Halk Masalları]:** Sinaya Svita Naiznanku Sşita [Mavi Maiyet Tersine Dikilmiş] s.76, Kozel [Teke] s.79, **Greçeskiye Narodniye Skazki [Grek Halk Masalları]:** Vışıvalşitsa Ptits [Kuş Nakışçısı] s.82, Devitsa Na Voyne [Savaştaki Kız] s.87, **Dunganskiye Narodniye Skazki [Dungan Halk Masalları]:** Çjon Daçje Byet Fazanov [Çjon Daçje'nin Sülünleri Vurması] s.92, Laguşonok [Kurbağa] s.98, Poçemu Soroku Nazıvayut Şiçe- Ptıtşey Radosti [Saksağan'a Neden Mutluluk Şiçe Kuşu Derler] s.103, Olen, Volk i Voron [Geyik, Kurt ve Kuzgun] s.104, **Koreyskiye Narodniye Skazki [Kore Halk Masalları]:** Çey Podarok Lutçşe [Kimin Hediyesi Daha İyidir] s.108, Jadniy Rak [Cimri Yengeç] s.109, Şçastye [Mutluluk] s.110, Koşki [Kediler] s.111, **Kirgizskiye Narodniye Skazki [Kırgız Halk Masalları]:** Mudraya Devuşka [Olgun Kız] s.116, Malçik s Palçik [Parmak Oğlan] s.119, **Nemetskiye Narodniye Skazki [Alman Halk Masalları]:** Genzel i Gretel [Genzel ve Gretel] s.122, Zoluşka [Sinderella] s.129, Şest Lebedey [Altı Kuğu] s.136, Jıvaya Voda [Kutsal Su] s.141, **Nogayskiye Narodniye Skazki [Nogay Halk Masalları]:** Sorok Nebılits [Kırk Masal] s.148, Zloy Yazık [Kötü Dil] s.151, **Polskiye Narodniye Skazki [Polonya Halk Masalları]:** Korol-Podpasok [Karl-Çoban Yardımcısı] s.154, O Çeloveke

Oborotne [Gulyabani Hakkında] s.160, **Ruskiye Narodniye Skazki [Rus Halk Masalları]**: İvan-Tsareviç i Seriy Volk [Çar İvan ve Gri Kurt] s.164, Tsarevna Zmeya [Yılan Çariçe] s.170, Vasilitsa Prekrasnaya [Güzel Vasilitsa] s.173, Jar Ptitsa i Vasilitsa Prekrasnaya [Güzel Vasilitsa ve Simurg Kuşu] s.180, İvan-Bestalanniy i Elena Premudraya [Besereksiz İvan ve Güzel Elena] s.183, **Tadjikskiye Narodniye Skazki [Tacik Halk Masalları]**: Umnaya Jena [Akıllı Eş] s.194, Osel, Lev, Verblüd, Volk [Eşek, Aslan, Deve, Kurt] s.196, **Tatarskiye Narodniye Skazki [Tatar Halk Masalları]**: Çto Doroje? [Hangisi Daha Değerli?] s.198, Tri Doçeri [Üç Kız Çocuğu] s.204, **Turetskiye Narodniye Skazki [Türk Halk Masalları]**: Samoyo Bolşoye Şçastye [En Büyük Mutluluk] s.206, Hızır [Hızır] s.207, **Turkmeniye Narodniye Skazki [Türkmen Halk Masalları]**: Sorok Nebilitsa [Kırk Masal] s.210, Osel Umney Vizirya [Eşek Vezirden Daha Akıllıdır] s.212, **Uzbekskiye Narodniye Skazki [Özbek Halk Masalları]**: “Bey-Dubinka!” [Vur, Çomak!] s.214, Voda Bessmertiya [Ölümsüzlük Suyu] s.218, **Uygurskiye Narodniye Skazki [Uygur Halk Masalları]**: Volşebniy Ketmen [Sihirli Ketmen] s.220, Yalmuaz [Yalmuaz] s.221, Gorod Gluhih [Sağırlar Şehri] s.225, Volk i Lisa [Kurt ile Tilki] s.227, **Ukrayinskiye Narodniye Skazki [Ukrayna Halk Masalları]**: İvan-Koroviy Sın [İvan İneğin Oğlu] s.232, Pro Bednogo Çeloveka i Voronyego Tsara [Fakir Adam ve Kargalar Kralı Hakkında] s.238, Hitriy Ohotnik [Kurnaz Avcı] s.243, Pro Zlıdney [Kötülük Yapanlar Hakkında] 246, **Çeçenskiye Narodniye Skazki [Çeçen Halk Masalları]**: Timar [Timar] s.250, Alahast i Malh-Azni [Alahast ile Malh-Azni] s.255, Soderjaniye [İçindekiler] s.262.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazakistan’da yaşayan halklarının masallar derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, halk, hayvan.

89. Şvıdko, A

Folklor Kazahskogo Naroda: Skazki, Poslovitsı, Zagadki, Obryadı, Traditsiyi [Kazak Folkloru: Atasözler, Bilmeceler, Örf ve Adetler]._Almatı: Jazuşı Yayınları, 2002.

96 s., 25 cm.

ISBN 5-605-01883-3

Çalışmanın Amacı: Okul kitabı olarak 5-11 sınıf öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Skazki [Masallar]** s.3, **Er-Tostik [Er-Tostik]** s.3, **Hrabrıy Osel [Cesur Eşek]** s.15, **Tri Druga [Üç Arkadaş]** s.17, **Mudrıy Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş [Olgun Jirenşe ve Karaşaş Güzeli]** s.20, **Rojdeniye Aldara [Aldar'ın Doğuşu]** s.25, **Kak Aldar Stal Aldarom [Aldar Köse'nin Aldar Kose Oluşu]** s.27, **Bay Utejan i Aldar Kose [Zengin Utejan ve Aldar Köse]** s.29, **Kak Aldar Köse Peremudril Jirenşe [Aldar Köse'nin Jirenşe'yi Kandırması]** s.32, **Poslovitsı [Atasözler]** s.34, **Zagadki [Bilmeceler]** s.62, **Traditsiyi i Obryadı. Obryadovaya Poeziya [Örf ve Adetler. Merasim Şiiri]** s.70, **Soderjaniye [İçindekiler]** s.94.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazak masal, hikâye, atasöz bilmece ve örf ve adetleri derlemesinden oluşmaktadır. İçindekiler kısmında “Skazki” adlı bir başlık verildiğini görüyoruz. Bu başlığa bakılırsa bir açıklama yapılmış gibi düşünebiliriz oysa diğer başlıklarda olduğu gibi hiçbir açıklama yapılmadan masal metni verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Masal, atasöz, örf ve adet, bilmece.

90. Tastanbekov, Üsenbay

Jalmavız Baqa: Ertegiler [Ucube Kurbağa: Ertegiler]._ Almatı: Kaskelen Yayınları, 2004.

80 s., res., 19 cm.

İSBN 9965-27-245-X

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Qazaq Ertegileri Turalı Birer Söz [Kazak Masalları Hakkında Bir Söz] s.3, Adal Jar [Helal Eş] s.5, Baqıttı Jetim [Bahtlı Yetim] s.8, Kim Jomart [Kim Cömert] s.13, Ädil Patşa [Adil Padişah] s.15, Üş Alıp [Üç Dev] s.22, Aqıldı Müsâpir [Akıllı Yolcu] s.26, Jılan Kebindi Jigit [Yılan Kabuğunda Yiğit] s.28, Jalmavız Baqa [Ucube Kurbağa] s.35, Jalañaş Äviliye [Yalın Kutsallık] s.41, Tapqır Xan men Sıpayyı Uäzir [Akıllı Han ve Alçakgönüllü Vezir] s.59, Bolmajpaz Xan [Geleceği Gören Han] s.61, Tört Şeber [Dört Usta] s.64, Segiz Batır [Sekiz Batır] s.70, Asıl Tastar Tavı [Asılı Taş Dağı] s.76, Mazmunı [İçindekiler] s.80.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Qazaq Ertegileri Turalı Birer Söz” başlığıyla verilmiştir. Burada M.Avezov’un masallar üzerine yapmış olduğu çalışmalardan ve Kazak halk masalları üzerine pür dikkatle çalıştığı, onların anlaşılması için güç taraflarını açığa çıkartıp sınıflandırdığı belirtilmektedir. Masallar, Kazakların geçmişi, ekonomi, zanaatı, genel kuruluşu, tartışmalarıyla mücadeleleri ve eski tarihiyle tanıştırmaktadır. Masallar en başta insanlara özellikle gençlere iyiliği ve kötülüğü, adaleti ve zulmünü görmelerini sağlayıp iyiliği benimsemeleri ve kötülükten uzak durmalarını öğretir. Eserde yer alan masallarının birçoğu hanlarının hayatından, yaptıkları iyiliklerinden, adaletliğinden, halkını düşmanlardan koruduklarını, saygı değer insanları oldukları hakkında bize bilgi vermektedir.

Bu kitaptaki masallar daha önce yayımlanmadığından onları başka yerde bulamayacağımızı, masallar geçen asrın 50-60’lı yıllarda babasından ve onun gibi büyük insanların ağzından derlediği belirtilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, iyilik, M. Avezov.

91. Tolıbayev, Kurmanbay

Öjetter: Povest, Ertegiler [Cesaretliler: Nüvel ve Masallar]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1977.

140 s., 16 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Povest [Nüvel]:** Öjetter [Cesaretliler] s.3, **Ertegiler [Masallar]:** Qıran [Yırtıcı Hayvan] s.94, Eşkimañıravıq [Hiçimse] s.100, Savısqannıñ Şağımı [Saksağanın Şikâyeti] s.103, Kün Böbegi [Gün Bebeği] s.105, Öşpes Ömir [Ölümsüz Hayat] s.107, Qanbaq [Deve Elması] s.110, Qisiq Butaq [Eğri Dal] s.111, Kök Kesirtke [Mavi Kertenkele] s.112, Ävpildik [Balaban Kuşu] s.113, Äteş Pen Esek [Horoz ve Eşek] s.115, Aqboran men Aqboz Üy [Boran ve Akboz'un Evi] s.116, Jayra [Soğuk] s.118, Sütti Siyir [Sütlü İnek] s.120, Köleñkeniñ Küşi [Gölgenin Gücü] s.128, Qudır¹³ Nege Qunıs? [Kudır Neden Kambur] s.129, Jarqanat [Kanatlar] s.133, Kökqutan [Balıkçıl Kuşu] s.136, Mazmunı [İçindekiler] s.140.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak nüvel ve masallar derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, nüvel, masal, derleme.

92. Tursunuov, Edige

Zolotaya Bitä [Altın Değnek]._ Almatı: Jalın Yayınları, 1983.

¹³ **Kudır (Qudır):** dış görünüşü olarak Kanguruya benzeyen hayvandır.

328 s.,23 cm.

Açıklamalar bölümü var.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. “Volşebniy Mir Skazki” [Masalın Sihirli Dünyası] (Çev. E.D. Tursunov) s.3, Jelkildek [Kalın Enseli] (Çev. S.Sanbayeva) s.7, Er-Tostik [Er Tostik] (Çev. N. Anov) s.23, Devuşka-Dudar [Dudar Kız] (Çev. E. D. Tursunov) s.43, Sariat [Asatı At] (Çev. E.D. Tursunov) s.50, Kenşentay [Kenşetay] (Çev. M.Januzakova) s.54, Batır Alibek [Alibek Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.69, Kara Uyrek [Kara Ördek] (Çev. E.D. Tursunov) s.80, Erkem Aydar [Erkem Aydar] (Çev. E.D. Tursunov) s.86, Nan Batır [Nan Batır] (Çev. E.D. Tursunov) s.93, Kayım Batır [Kayım Batır] (Çev. B. Murtazayeva) s.98, Karatay [Karatay] (Çev. L. Zolotova) s.113, Volk i Djigit [Kurt ve Yiğit] s.116, Batır Totan [Totan Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.122, Batır Tumarbas [Tumarbas Batır] (Çev. E. D. Tursunov) s.127, Batır Akjan [Akjan Batır] (Çev. E.D. Tursunov) s.129, Kendebay na Kone [Atlı Kendebay] (Çev. S.Sanbayeva) s.131, Qulanayjarkın [Kulanayjarkın] (Çev. S. Sanbayeva) s.138, Odnoglaziy Velikan [Tek Gözlü Dev] (Çev. E. D. Tursunov) s.141, Esek Mergen [Esek Mergen] (Çev. E.D. Tursunov) s.141, Zolotaya Bitä [Altın Değnek] (Çev. E. Satıbaldiyev) s.143, Jeztırnaki, Peri i Mamay [Jeztırnaklar, Peri ve Mamay] (Çev. V.Sidelnikov) s.146, Karınbay [Karınbay] (Çev. E.D. Tursunov) s.150, Padişah i Berkut [Padişah ve Kartal] (Çev. E.D. Tursunov) s.153 Karakusbay [Karakusbay] (Çev. E.D. Tursunov) s.158, Altın Aydar [Altın Aydar] (Çev. S.Sanbayeva) s.162, Krasavitsa Kunikey, Jivuşaya Pod Solntsem [Güneş Altında Yaşayan Güzel Kunikey] (Çev. N. Anov) s.164, Djigit Pobıvavşiy Na Tom Svete [Ölüler Dünyasına Giden Yiğit] (Çev. G. Murzahmetova) s.171, Tri Sestri [Üç Kız Kardeş] (Çev. N. Anov) s.180, Batır Asan [Asan Batır] (Çev. G. Murzahmetova) s.189, Zolotovlasiy Totambay [Altın Saçlı Totambay] (Çev. N. Anov) s.191, Adbrahman-Patşa [Padişah Adbrahman] (Çev. E.D. Tursunov) s.193, Volşebniy Kamen [Sihirli Taş] (Çev. A. Nurdjanov) s.199, Sorok Sınovey Avez-Hana [Avez Han’ın Kırk Oğlu] (Çev. E. Bekker) s.203,

Tri Brata [Üç Erkek Kardeş] (Çev. N. Anov) s.206, Devuşka s Zolotım Koltsom [Altın Yüzüklü Kız] (Çev. E.D. Tursunov) s.210, Bekbolat [Bekbolat] s.214, Djigit v Zmeyinnoy Koje [Yılan Kabuklu Yiğit] (Çev. G. Murzahmetova) s.217, Ptitsa Şçastya [Mutluluk Kuşu] (Çev. L. Murzahmetova, N. Kalmenova) s.244, Kanay i Janay [Kanay ve Janay] (Çev. E.D. Tursunov) s.288, Han Şalkan [Şalkan Han] (Çev. E.D. Tursunov) s.231, Malçık Vizir [Oğlan Vezir] (Çev. E.D. Tursunov) s.234, Nahodçivaya Mafruza [Akıllı Mafruza] (Çev. S. Anbayeva) s.239, Zolotaya Rıbka [Altın Balık] (Çev. M.Januzakova) s.245, Mahmut Yego Paputçiki [Mahmut ve Yoldaşları] (Çev. E.D. Tursunov) s.250, Akbay [Akbay] (Çev. M. Kats, N. Uzbahanov) s.253, Pırak [Kanatlı At] (Çev. M. Januzakova) s.257, Pohişennaya Krasavitsa [Kaçırılmış Güzel] s.262, Kebis, Volşebnaya Koltso i Vetoçki [Kebis, Sihirli Yüzük ve Dallar] s.264, Krasavitsa Malhuan [Güzel Malhuan] (Çev. N. Platonova, N. Uzbahanov) s.267, Sem Çudodeyev [Yedi Büyücü] (Çev. G. Murzahmetova) s.273, Çudesniy Kolodets [Harikulade Kuyu] (Çev. E.D. Tursunov) s.275, Marhuma [Marhuma] (Çev. E.D. Tursunov) s.278, Çetire Dervişa [Dört Derviş] (Çev. G. Murzahmetova) s.283, Kurilşik Opiuma i Sapojnik [Afyon İçen ve Ayakkabıcı] (Çev. E.D. Tursunov) s.314, Smert Sumergena [Sumergen'in Ölümü] (Çev. G. Murzahmetova) s.317, Kuyırşik [Keçi Kuyruğu] (Çev. M. Januzakova) s.320, Primeçaniye [Açıklamalar] s.322, Soderjaniye [İçindekiler] s.326.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Volşebniy Mir Skazki” başlığı altında verilmiştir. Giriş kısmı, E. D. Tursunov tarafından yazılmıştır. Bu kısım koparılmış olduğundan maalesef inceleme olanağı bulamadık. Ancak yukarıda incelemiş olduğumuz N.S. Smirnova'nın “Kazahskiye Volşebniye Skazki” adlı eserinde E.D. Tursunov tarafından hazırlanan “Volşebniy Mir Skazki” adlı kısım benzerlik göstermektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, olağanüstü, padişah.

93. Vajdayev, Viktor

Ertegiler [Masallar] (Haz. Balayım Ötembayeva). _Almatı: Jazuşı Yayınları, 1971.

158 s., res., 19 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Korol-Baqtaş [Kral- Çoban] s.3, Kim Jendi? [Kim Yendi] s.13, Danışpan Däriğer [Deha Doktor] s.17, Ayudiñ Eki Sarañ Küşiği [Ayının İki Cimri Çocuğu] s.20, Alma Däni [Elma Tohumu] s.24, Mısıq Pen Piltekeş [Kedi ve Fil] s.29, Ädildik İzdegen Şaruva [Adalet İzinde Ekonomi] s.31, Eki Esek [İki Eşek] s.39, Aq Qarğa men Körtişqan [Beyaz Karga ve Köstebek] s.45, Şalqan-Qalqan [Turp-Kalkan] s.47, Pana İzdegen Mısıq [Sığınak Arayan Kedi] s.58, Aylaker Örmekşi men Aqıldı Tasbaqa [Kurnaz Örmeci ve Akıllı Tosbağa] s.65, Mümkün Be, Mümkün Emes Pe? [Mümkün Mü, Mümkün Değil Mi?] s.71, Arıstağa Aynalatıñ Äyyel [Aslana Yer Ayarlayan Kadın] s.104, Qara İnju [Kara İnci] s.126, Mazmunı [İçindekiler] s.158.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Eser, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, kedi, insan.

94. Zverev, Maksim

Skazki Babuşki Çerepahi. [Tosbağa Ninenin Masalları]. _Almatı: Jalın Yayınları, 1984.

232 s., 18 cm.

Çalışmanın Amacı: Çocuklar için hazırlanmış çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Skazki Babuşki Çerepahi [Tosbağa Ninenin Masalları]:** Djigitay [Djigitay] s.5, Krokodil

Pustını [Çöl Timsahı] s.16, Kajdıy Kulik Hvalit Svoje Boloto [Her Su Çulluluğu Kendi Bataklığını Över] s.22, Dobriy Verblüjonok Botu [İyi Kalpli Deve Botu] s.25, Jadniy Homak [Cimri Fare] s.31, Priklüçeniya Ak-Bukena [Ak-Bukenin Maceraları] s.36, **Sovetı Mudrogo Vorona [Bilgili Karganın Nasihatleri]** : Kvartirantı [Kiracılar] s.66, Skok i Prik [Atla zıpla] s.71, Şıvorot-Navıvorot [Alt- Üst] s.78, Horoşıye Dela ne Zabıvayutsya [İyi İşler Unutulmuyor] s.83, Ptiçki-Neviliçki [Ufacık Kuşlar] s.92, Serebristaya Barıs [Gümüş Barıs] s.105. **Puteşestvenniki [Maceracılar]:** Kak Dubrovnik Puteşestvennikom Stal [Oduncu Adam Nasıl Maceracı Oldu] s.132, Prikleçeniya Losenka [Geyik Yavrusunun Maceraları] s.138, Poçemu Çemgu Nazıvayut Pogankoy [Neden Çomgaya Kötü Denir] s.146, Siniçkono Novoselye [Siniçkino'nun Kutlaması] s.152. **Perevodı Kazahskih Skazok S.Omarova [S.Omarov'un Kazak Masallarının Tercümesi]:** Zolotorogaya Sayga [Altın Boynuzlu Geyik] s.212, Lebedinnaya Pesna [Kuğu Şarkısı] s.228, Soderjaniye [İçindekiler] s.232.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak hayvan masallar derlemesinden oluşmaktadır. “Skazki Babuşki Çerepahi”, “Sovetı Mudrogo Vorona” ve “Perevodı Kazahskih Skazok S.Omarova” adlı üç bölümden oluşmaktadır. Üçüncü bölümde verilen masallar S. Omarov'un yazmış olduğu masallar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, derleme, hayvan, insan.

95. Zverev, Maksim

Skazki Mudrogo Vorona [Olgun Karganın Masalları]._ Almatı: Jalın Yayınları, 1991.

117 s., res., 20 cm.

ISBN: 5-610-00655-4

Çalışmanın Amacı: İlkokul çocuklar için hazırlanmış resimli bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.5, Hlopot Polon Rot u Prirodı [Doğa Sorunlarla Doludur] s.7, Sovetı Mudrogo Vorona [Olgun Karganın Nasihatleri] s.16, Bratya Sorokoputı [Sorokoputı Kardeşleri] s.36, Kto v Lesu Vseh Silneye [Ormanda Kim Daha Güçlü] s.43, Neproşenniye Kvartirantı [Beklenmedik Kiracılar] s.48, V Noç Pod Novıy God [Yılbaşı Gecesi] s.51, Voyna Muravyev [Karıncalar Savaşı] s.54, Drujba [Dostluk] s.59, Neblagodarnıye [Minnetarsız] s.62, Tsok i Tsik [Tsok ve Tsik] s.71, Lesniye Primetı [Ormanın Batıl İnançları] s.96, Lubopıtnıy Zubrenok [Meraklı Zebra] s.104, Kak Mişka Nauçilsya Zverey i Ptits Uvajat [Hayvan ve Kuşlara Saygı Duymaya Öğrenen Ayı] s.115.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış Kazak hayvan masallar derlemesinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, kuş.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZAK MASALLARIYLA İLGİLİ İNCELEME VE DERLEME- İNCELEME ESERLERİNİN AÇIKLAMALI BİBLİYOGRAFİK KÜNYELERİ

1. Abdigaziyev, Baltabay

Qazaq Ädebiyeti. Entsiklopediyalıq Anıqtamalıq: “Ertegi” [Kazak Edebiyatı Ansiklopedisi. “Masal”] (Haz. Baltabay Abdigaziyev)._ Almatı: Aruna Ltd. Yayınları, 2005, s.186-188.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide Kazak Türkçesiyle yazılmış “Ertegi” [Masal] başlığı altında madde bulunmaktadır. Bu maddede Kazak masalları hakkında genel bilgiler verilmesinin yanında klasik efsaneden farklı olduğuna ve masaldaki hayalin efsanedeki hayal gibi gerçekle ilişkili olarak kabul edilemeyeceği sadece estetik bir rol üstlendiği açıklaması vardır. Masalların kendi içinde ayrıldığı türlerde de hayal katkısı farklıdır. Bazı masallarda hayal genellikle eski inançlarla ilişkili gözüktür. Satirik masallarda ise eski inançların etkisi görülmez; denir. Madde sonunda kaynakça, ansiklopedi sonunda ise kısaltmalar bölümü verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, inceleme, masal

2. Abdigaziyev, Baltabay

Qazaq Ädebiyeti. Entsiklopediyalıq Anıqtamalıq: “Er-Tostik”. [Kazak Edebiyatı Ansiklopedisi: “Er-Tostik”] (Haz. Baltabay Abdigaziyev)._ Almatı: Aruna Ltd. Yayınları, 2005, s.188.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide Kazak Türkçesiyle yazılmış “Er-Tostik” başlığı altında madde bulunmaktadır. “Er-Tostik” adlı masalın Kazak masallarının en eskisi ve en güzel örneklerinden olduğu, folklorundan kahramanlık masallarından ve arkaik mitlerden, olağanüstü masallardan özellikleri aldığı bahsedilmektedir. Bu masalda ilk ve eski insanların batıl inançları, örf ve adetlerinin izleri görülmektedir. Er Tostik’in yer altı dünyasına inmesi sonra çıkması, şamanın yaptığı ayinlerine

benzerliği üzerinde durulmuştur. Bu masalın, Klasik kahramanlık masallarının özelliklerini taşıdığını anlatmak için masaldan örnekler verilerek açıklamaya çalışılmıştır. Böylece eski kahramanlık masalları ve olağanüstü masalları ile benzerlik gösterdiği fikrine varılmıştır. Madde sonunda kaynakça, ansiklopedi sonunda ise kısaltmalar bölümü verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kahraman, Er Tostik, masal.

3. Akaşeva, S.

Kazahskiy Folklor i Folkloristika Kazahstana: Bibliyografiçeskiy Ukazatel 1990-2000g. [Kazak Folkloru: 1990-2000 yılları Kapsayan Bibliyografik Eser]. _ Almatı: Tsentralnaya Nauçnaya Bibliyoteka Yayınları, 2002.

180 s., 20 cm.

Dizin var.

ISBN 9965-473-27-7

Çalışmanın Amacı: Çalışma birçok kesime hitap etmek için oluşturulmuştur. Filoloji ve Edebiyat bölümlerinde eğitim gören öğrenciler ve edebiyata ilgi duyan kesim için hazırlanmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Bu kısım Rusça ve Kazak Türkçesinde iki dilde verilmiştir. Kazahstanskaya Folkloristika v 90-ye Godı Sostoyaniye i Problemi [90'lı Yıllardaki Kazak Folklorun Durumu ve Sorunları] s.3, **Glava 1. [Birinci Bölüm]:** Kazahskiy Folklor. Poeziya Akınov i Jırav [Kazak Folkloru. Halk Edebiyatında Âşıklar ve Şiirler] s.9, **Glava 2. [İkinci Bölüm]:** Folkloristika v Kazahstane. Monografiyi, Kollektivniye Trudı [Kazak Folkloru, Monografi ve Grup Çalışmaları] s.31, Statyi [Makaleler] s.45, 1000-letiyeye Eposa Manasa [Manas Destanının 1000. Yılı] s.117, 150-letiyeye so Dna Rojdeniya Jambıl Jabayeva [Jambıl Jabayev'in 150. Doğum Yıldönümü] s.122, Materialı o Jambile [Jambıl Jabayev Hakkında Yapılan Çalışmalar] s.124, Dissertatsiyi [Tezler] s.145, Folklor v Tvorçestve Kazahskih Pisateley [Kazak Yazarların Çalışmalarında Folklor] s.151, **Glava 3. [Üçüncü Bölüm]:** Folklor Narodov Mira v Kazahstanskikh

İzdaniyah i v Perevode na Kazahskiy Yazık [Kazak Çalışmalarında Dünya Folkloru ve Tercümeleri] s.154, İmennoy Ukazatel [Yazar Dizini] s.159, Alfavitniy Ukzatel Zaglavii Rabot [Çalışmalar Dizini] s.173, Soderjaniye [İçindekiler] s.180.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Kazahstanskaya Folkloristika v 90-ye Godı Sostoyaniye i Problemi” başlığı altında verilmiştir. Burada 90’lı yıllarda Kazak Folklorunu araştıran araştırmacılardan, çalışmalarından ve Kazak Folklorunun genel durumuyla ilgili sorunlarından söz edilmektedir.

Değerlendirme: Eser, Kazak Türkçesinde ve Rusça olmak üzere Kazak folkloru hakkında yapılan çalışmaların bibliyografik çalışmasını oluşturmaktadır. Çalışma üç ana bölüm şeklinde verilmiştir.

Birinci bölüm; “Kazahskiy Folklor. Poeziya Akınov i Jırau” başlığı altında Kazak Halk Edebiyatıyla atışmaları anlatan çalışmalardan oluşmaktadır. Bu bölümde toplam 244 çalışma arasında 17 Kazak masalı hakkında yapılan çalışma yer alır.

İkinci bölüm; “Folkloristika Kazahstana Monografiyi Kollektivniye Trudi” başlığı altında monografi ve grup çalışmalarından oluşan toplam 155 çalışma içinde 2 masal çalışması vardır.

“Statyi” başlığı altında ise Kazak Folkloru hakkında yayımlanan 820 makale içinde masal hakkındaki 10 makale yer almaktadır.

“1000 letiye Manasa” adlı başlığı altında, Manas destanı ile ilgili çalışmalar ve Kazak Folkloru ile olan ilişkileri ele alınmaktadır.

“150-Letiye So Dna Rojdeniya Jambıl Jabayeva” başlığı altında Jambıl Jabayev’in 18 adet çalışma ele alınmıştır. Eserler, Rusça ve Kazakça olmak üzere altısı Kazak Türkçesinde on ikisi Rusça yazılmıştır.

“Materialı o Jambile” başlığı kısımda Jambıl Jabayev hakkında yapılan derlemeler ve çalışmalar yer almaktadır.

“Dissertatsiyi” başlığı altında Kazak Halk Edebiyatı hakkında yapılan araştırmalar sonucunda tezler yer almaktadır. Dede Korkut’tan başlayarak Kahramanlık destanlar, efsaneler ve masallar hakkında kısaca Kazak folkloruna giren tüm türlerinin çalışmaları bulunmaktadır Toplam 49 çalışma arasında masallarla ilgili iki çalışma bulunmaktadır.

“Folklor v Tvorčestve Kazahskih Pisateley başlığı altında üç sayfalık bu bölümde Kazak masalları üzerine yapılan çalışmalar arasında masal derleme çalışmaları çoğunluktadır. Toplam 37 eserden oluşan bu bölümde 29 masal çalışmalarının üçü Rusça diğerleri Kazak Türkçesinde yazılmış eserlerdir.

Üçüncü bölüm ise “Folklor Narodov Mira v Kazahstanskikh İzdaniyah i v Perevode na Kazahskiy Yazık” başlığı altında dünya folkloru ve Kazak folkloruna ait çalışmalar yer almaktadır. Kazak halkına ait masallar çalışmaları yanında Slovak, Kırgız, Rus, Gürcü gibi milletlerin folklor çalışmaları da yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kaynakça, folklor, çalışma.

4. Alptekin, Ali Berat

Kazak Masallarından Seçmeler._ Ankara: Akçağ Yayınları, 2003.

348 s., 20 cm.

Bibliyografya var.

ISBN 975-338-485-8

Çalışmanın Amacı: Kazak masallarından seçilmiş kırk altı metni Türkiye Türkçesine aktararak Anadolu okuyucusuna sunmaktadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. İçindekiler s.5, **Giriş:** Masal ve Özelliklerine Genel Bir Bakış s.13: A. Masal Nedir? B. Masalların Özellikleri s.14, a.) Masalların Şekil Özellikleri s.14, b.) Masalların Muhteva Özellikleri s.17, c.) Masalların Diğer Özellikleri s.22, C. Kazak Masalları Hakkında Genel Bilgiler s.23, **Birinci Bölüm:** Kazak Masallarının Tiplerine Göre Motif Sırası s.29, **İkinci Bölüm:** Kazak Masallarının Motif Yapısı s.63, **Üçüncü Bölüm:** **Metinler** s.91, Tülki, Tasbaka jäne Kene s.91, Tilki, Kaplumbağa ve Kene s.91,

Akımak Qasqır s.95, Ahmak Qasqır s.97, Küşik Pen Mısıq [Enik ve Kedi] s.99, Köpek Yavrusu ile Kedi s.101, Bödene men Tülki [Bildircin ve Tilki] s.103, Karga ile Tilki s.105, Tülki men Maymıl s.107, Tilki ile Maymun s.110, Tüye, Arıtsan, Qasqır, Tülki s.113, Deve, Aslan, Kurt, Tilki s.117, Tülki men Qoyan s.121, Tilki ve Tavşan s.122, Arıtsan men Tülki s.123, Aslan ve Tilki s.124, Ak Tiyyin men Qasqır s.125, Beyaz Sincap ile Kurt s.126, Tülki men Qumıra [Tilki ve Güğüm] s.127, Tilki ile Kap s.127, Savişkan men Kökek s.128, Saksagan ve Güvercin s.129, Toktı Koşkar, Buzav Buka, Lak Teke [Koç-Koyun, Dana-Boğa, Keçi-Teke] s.130, Toklu Koyun, Buzağı Boğa, Oğlak Teke s.133, Arıtsan, Kıyık Hem Tülki s.136, Aslan, Geyik ve Tilki s.138, Ur Tokpak s.140, Vur Tokmak s.143, Tülki, Koyşı, Ayu [Tilki, Çoban, Ayı] s.147, Tilki, Çoban, Ayı s.150, Jaksılık Pen Jamandık s.153, İyilik ve Kötülük s.157, Tazşa Bala s.161, Keloğlan s.169, Tazşa Bala s.178, Keloğlan s.181, Bay men Balastı s.185, Zengin ile Oğlu s.188, Altın At s.192, Atlın At s.196, Kanbak Şal s.201, Kanbak Dede s.204, Bes Eşki s.208, Beş Keçi s.212, Altın Balta s.216, Altın Balta s.218, Kulak s.220, Kulak s.223, Eki Jalkav s.227, İki Tembel s.227, Sıykırlı Taş s.228, Sihirli Taş s.235, Han men Kızır s.242, Han ile Hızır s.245, Dostık s.248, Dostluk s.251, Kara Jılan men Ak Jılan s.255, Siyah Yılan ile Ak Yılan s.258, Hanın Üşülü s.262, Hanın üç oğlu s.266, Taş Bolğan Şahar s.271, Taş Olan Şehir s.273, Togız Derviş s.275, Dokuz Derviş s.278, Ögey Şeşenin Zulımdığı s.282, Zalim Üvey Anne s.285, Patşanın Üş Kızı, s.289, Paşanın Üç Kızı s.292, Könir Mengen s.295, Konur Mengen (Kumral Okçu) s.301, Tüs satıp Ağlan Tazşa s.308, Rüya Satın Alan Keloğlan s.317, Sınşı Bala s.327 Tenkitçi Çocuk s.328, Enbekten El Kögeder s.329, Emekle Yurt Yeşerir s.330, Üş Jalkav [Üç Tembel] s.331, Üç Tembel s.331, Aje men Nemere s.332, Nine ile Torun s.332, Şal men Ajal s.333, İhtiyar ile Ecel s.333, Kaskır men Kirpi s.334, Kurt ile Kirpi s.334, Ankav s.335, Salak s.336, Kim Küşti? s.337, Kim Güçlü s.339, Makta Kız men Mısıq s.341, Pamuk Kız ile Kedi s.343, Kotır Torgay s.345, Yaralı Kuş s.347, Bibliyografya s.349.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz kısmı çalışmanın başında yer almaktadır. Ön sözde Kazakistan'ın coğrafya ve edebiyat bakımından konumu hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Kazak Edebiyatının kurucularında ve onların

alışmalarından bahsedilmektedir. Çalışmanın sınırları ve düzeni verilip çalışmada emeği geçen herkese teşekkürlerini sunarak ön söz kısmını bitirmektedir.

Giriş kısmı ise kendi içinde alt bölümlere ayrılarak masalın tanımı, masalların şekil, muhteva özellikleri ve Kazak masalları üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, ön söz ve giriş dışında üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm “Kazak Masallarının Tiplerine Göre Motif Sırası” başlığıyla verilmiştir. İlgili bölümde Türkiye’de de bilinen tiplerin üzerinde durulmuştur. Yazarın bu konuyu seçmesinin sebebi Türkiye’deki masallar ile olan benzerliğidir.

İkinci bölümü “Kazak Masallarının Motif Yapısı” masallarının motif yapısı üzerinde durularak Motif İndeks’ine göre tasnif yapılmıştır.

Üçüncü bölüm ise çeşitli kaynaklardan alınan 47 masaldan oluşmaktadır. Masallar Kazak ve Türkiye Türkçesiyle beraber verilmektedir.

Kazak masallarından seçmiş olduğu kırk altı metni Türkiye’de en çok bilinen masal metinleri üzerinde durulmaktadır. Tıpa tıp bir aktarım yolu izlenmemiştir, daha çok serbest aktarma tercih edilmiştir. Yazar bu metodu kullanarak metinlerin okuyucuyu tarafından kolayca anlaşılmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, derleme, masal, motif.

5. Avezov, Muhtar

Qazaq Ädebiyetiniñ Tarihi. [Kazak Edebiyatının Tarihi]._ Almatı: Kazak ılım Akademisi Yayınları, 1948.

436 s., 24 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak halk edebiyatı hakkında bilgiler vermek ve geniş okuyucu kitlesine sunmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Söz başı [Ön Söz] s.5, **Birinci Bölüm:** Kirispe [Giriş] s.14, Folklor jäne Al Jönindegi Sovettik

Ğılım [Folklor ve Sovyet Dönemindeki Bilim] s.14, Şokan Şingisuli Valihanov [Çengizhan Oğlu Çokan Valihanov] s.24, V.V. Radlov [V.V. Radlov] s.26, G.N. Potanin [G.N. Potanin] s.29, A.A. Divayev [A.A. Divayev] s.30, Maşhur Jusip Köpeyev s.33, **İkinci Bölüm:** Salt Öleñder [Toplumsal Şarkılar] s.35, Mal Şaruvaşılık Turalı Öleñderi [Çiftçi Hakkında Şarkılar] s.36, Din-Salt Öleñderi [Din-Toplum Şarkıları] s.39, Naurız [Nevruz] s.41, Baksı Sarını [Şaman Destanı] s.42, Bädik, Arbav, Jalbıranv [Geveze, Kurnazlık, Yalvarmak] s.43, Jarapazan men Jarapazanın Batası [Jaramazan-Ramazan Ayında Söylenen Şarkı ile Duası] s.44, Üyilenü Salt Öleñderi [Düğünde Söylenen Şarkı] s.44, Adet-salt [Adet] s.44, Toybistar [Düğün Başlandığında Söylenen Şarkı] s.44, Jar-Jar [Düğünde Söylenen Şarkı] s.46, Sinsu-Jubatu [Ağlamak, Takdir Etmek] s.47, Betaşar [Gelinin Yüzünü Görmek İçin Söylenen Şarkı] s.48, Mun, Şer Öleñderi [Kaygılı Şarkılar] s.50, Koştasu [Vedalaşma] s.51, Estirtuv Könil Aytu [Duydurmak, Gönül Bildirmek] s.53, Joqtav [Ölen İnsanın Arkasından Söylenen Şarkı] s.54, Qıyal-Gajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar] s.65, Hayvanat Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları] s.70, Şınşıl Ertegiler [Gerçekçi Masallar] s.84, Añız Ertegiler [Menkıbevi Masallar] s.87, Qorqıt [Korkut Ata] s.88, Asan Kayğı [Asan Kaygı] s.91, Kün Añız [Güneş Hakkında Efsane] s.98, (Batırlar Jırı) Qobılandı batır [Kahramanlık Şiirleri. Koblandı Batır] s.106, Qoblandınıñ Obrazı [Koblandı'nın Karakteri] s.113, Qarman [Karman Batır] s.117, Qurtqa [Kurtka] s.119, Qarlığaş [Kırlangıç] s.120, Qoblandı Jırındağı Jay Batırları [Koblandı Destanında Kahramanlar] s.123, Tayburıl [Güzel At] s.124, Jırdıñ Kurılısı [Şiirin Oluşumu] s.126, Jırdıñ Tili [Şiir Dili] s.127, Qarasay-Qazi [Karasay Hacı] s.129, Qorıtındı [Sonucu] s.135, Er-Tarğın [Er Tarğın] s.144, Qambar [Kambar] s.146, Alpamıs [Alpamıs] s.149, Alpamıstıñ Obrazı [Alpamısın Karakteri] s.151, Ultan [Ultan] s.153, Gülbarşın [Gülbarşın] s.155, Qarajan men Basqa Obrazlar Karajan ile Başka Karakterler] s.157, Mıstan [Cadı] s.159, Jırdıñ Kurılısındağı Keybir Ereşelikter [Şiirin Oluşumundaki Bazı Farklılıklar] s.160, Er Sayyın [Er Sayyın] s.162, Ğaşıktık Jırları. Kozı-Körpeş-Bayn Sulu [Âşık Şiirleri. Kozı Körpeş ve Bayan Sulu] s.171, Kız Jibek [Kız Jibek] s.193, Ayman Şolpan [Ayman Şolpan] s.207, Navrızbay-Qanşayım [Naurızbay Hanşayım] s.217, **Aytıs Öleñderi [Atışma Şarkıları]:** Adet-Salt Aytısı [Geleneksel Atışı] s.237, Aqındar Aytısı [Âşıklar Atışması] s.239, Sovet Aqındarınıñ Aytısı [Sovyet Dönemindeki Âşıkların

Atışmaları] s.257, Şeşendiş Sözder [Belagat Sözleri] s.267, Şeşendiş Tolğav [Destan] s.268, Şeşendiş Dav [Belagat Davası] s.272, Şeşendik Sözdiñ Türleri [Belagat Sözlerinin Türleri] s.277, Maqal Matel [Atasöz] s.282, Jumbaq [Bilmece] s.289, Ötirik Öleñder [Uydurma Şarkılar] s.297, **Tarihi Öleñder [Tarihi Şarkılar]:** Tarihi Jırlar Turalı Tüsinik [Tarihi Şarkılar Hakkında Açıklama] s.300, Abılay Turalı Jır men Äñgimeler [Abılay'ın Şiirleri ve Hikâyeleri] s.302, Sırım Jöniñdegi Äñiz Äñgimeler [Sırım Batır Hakkında Efsane Hikâyeler] s.309, Ağıbay [Ağıbay] s.328, Jankoja Batır [Jankoja Batır] s.333, Beket Batır [Beket Batır] s.338, Dosan Batır [Dosan Batır] s.342, 1916 j. Köterilis Turalı Xalıq Ädebiyeti [1916 Yılı İsyarı Hakkında Halk Edebiyatı] s.350, Maydan Ömiriñ Surettey [Savaş Hayatın Yansıtmalı] s.353, Köterilis Turalı Jırlar [İsyarı Hakkında Şiirler] s.358, **Kazak Sovet Folklorı [Sovyet Dönemindeki Kazak Folkloru]:** Revolütsiyalıq Kures Kezindegi Öleñ-Jırlar [Devrim Mücadelesi Dönemi Şarkı ve Şiirler] s.365, Avıldı Sovettendirü Öleñ-Jırlar [Sovyet Köylerindeki Şarkılar ve Şiirler] s.367, Kolhoz, Öñerkasip Ömrine Baylanıstı Xalıq Ädebiyeti [Endüstri Hayatıyla İlgili Halk Edebiyatı] s.376, Terme¹, Maqaldar [Terme ve Atasözler] s.382, Qazaqtıñ Halıq Ädebiyetindegi Lenin-Stalin Obrazı [Kazak Halk Edebiyatında Lenin ve Stalin'in Karakteri] s.388, Erlik Turalı Jırlar [Kahramanlık Şiirleri] s.405, Halıq Ädebiyetindegi Amankeldi Obrazı [Halk Edebiyatında Amankeldi'nin Karakteri] s.414, Otan Soğısı Keziniñ Jırları [Vatan Savaşı Zamanındaki Şiirler] s.420, Mazmunı [İçindekiler] s.434.

Ön söz (ve / veya) Giriş: Ön söz "Söz Bası" başlığı altında verilmiştir. Kazak Folklorunun genel oluşumundan ve özelliklerinden bahsedilmektedir. Giriş ise "Kirispe" başlığı altında verilmiştir. Burada işlediği konulardan, kompozisyon, içerik ve yapısı hakkında kısaca bilgi verilmektedir.

Değerlendirme: Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak edebiyatı üzerine incelemesinden oluşan bir çalışmadır. Çalışma, 5 bölümden oluşmakta olup masallar ikinci bölümün 65-88 sayfaları arasında "Qıyal-Gajayıp Ertegiler", "Hayvanat Jayındağı Ertegiler", "Şınşıl Ertegiler" ve "Anız Ertegiler" adlı başlıkları altında verilmiştir.

¹ **Terme:** Kazak sözlü edebiyatında dombıra eşliğindeterennüm edilen bir nazım türüdür.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, araştırma, masal.

6. Avezov, Muhtar

Ertegiler [Masallar]._Almatı: y.y., 1957.

76 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak masallarını tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı bulunmamaktadır. [Başlığı Olmayan Bölüm] s.3, Xıyal-Ğajayıp Ertegileri [Olağanüstü Masallar] s.10, Xayvanat Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları] s.21, Salt Ertegileri [Eski Masallar] s.30, Aldar Köse [Aldar Köse] s.43, Asan Qayğı [Asan Kaygı] s.46, Jirenşe [Jirenşe] s.49, **Reformadan Soñğı Qazaq Ertegileri [Devrimden Sonraki Kazak Masalları]:** s.51, Xıyal-Ğajayıp Ertegileri [Olağanüstü Masallar] s.58, Xayvanat Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları] s.64, Salt Ertegileri [Eski Masallar] s.67.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış iki bölümden oluşmaktadır. “İçindekiler” kısmı bulunmadığından kendimiz oluşturduk.

“Başlığı Olmayan Bölüm” olarak adlandırdığımız birinci bölümde Kazak masallarının oluşumundan, Kazak Folklorundaki yerinden ve öneminden, araştırmacılardan ve çalışmalarından bahsedilmektedir. Kazak masalları, tarihin tam olarak bilinmeyen zamanlarında oluşmuş ve uzun süre içinde gelişen, çoğalan zengin büyük bir dünyadır. Kazaklar henüz yazıyı kullanmadıkları dönemlerde günlük hayatlarını, uğraşlarını, sevinç ve üzüntülerini, arzularını, dünya görüşlerini, çeşitli şarkıları, masal, efsane, kahramanlık ve aşk destanları vb. folklor türleriyle dile getiriyorlardı. Sözlü edebiyatın yüzyıllar boyunca geçirdiği aşamalar bu eserde ele alınmış, böylece Kazakların toplumsal, siyasi hayatı ve buna bağlı meseleler hakkında ipuçları verilmiştir. Sözlü gelenekte gelişen masallar sonradan kitap haline getirilmiştir.

“Xıyal-Ğajayıp Ertegileri” adlı birinci bölümün alt başlığında Kazak olağanüstü masallarının kaynağından ve tarihinden bahsedilmektedir. Kazak halkının tarih sahnesine çıkmadığı devirlerde ve o dönemlerde yaşayan boylara ait olağanüstü masallar bulunmaktadır. Bu masallar birçok araştırmacı tarafından derlenip incelenmiştir. Masalı oluşturan konular halkın hayatı, yaşayışı, geçimi ve mücadelesidir. Olağanüstü masallarda insanoğlunun avcı ve olağanüstü güçlere sahip olması olarak söz edilmektedir. Bu durum “Edil-Jayık”, “Kulamergen”, “Jerden Şıqqan Jelim Batır”, “Alaman men Jolaman” ve “Kün Astındağı Künikey” gibi masallarda görülmektedir. Tek gözlü dev, yedi başlı yılan ve birçok kahraman bu masallarda bulunmaktadır. Olağanüstü özelliklere sahip olan hayvanlardan ejderha, güçlü yiğit karakuş, uçan at, altın başlı gümüş vücutlu geyik gibi unsurlar masallarının başlıca motiflerdendir.

“Hayvanattar Jayındağı Ertegiler” başlığını taşıyan bölümde Kazak Hayvan Masallarının oluşumundan ve tarihi gelişiminden bahsedilmektedir. Bu masallar en eski türlerinden biridir. Kazak halkı yaşadığı göçebe hayatı boyunca hayvanların yaradılışını, farklılıklarını ve birçok özelliklerini öğrenmiştir. İnsanoğlunun hayvanlara mistik anlamları yüklemeleri geçmişteki sayısız hayale, tecrübeye dayalıdır. Hayvanların gizli anlaşma özelliklerine, hayat tarzına ve gizli sırlarına hayret edilmiştir. Böylece insanoğlu geçmiş hayatında her türlü yırtıcı veya evcil hayvanın her birine kutsal gözüyle bakılmıştır. Kazak Hayvan Masallarının iki türü vardır. Birinde hayvan huy ve davranışlarıyla insan görünümündedir. Bu tür masallarda insanın yapmış olduğu kötülükler ve hatalar abartılarak anlatılmıştır. İkinci türde ise hayvanın hayvan olarak anlatılması vardır. Bu masallarda aslan, ayı, kurt, boğa vs. gibi sık rastlanan hayvanlardandır. Kazak masallarında kutsal görülen hayvanlardan biri kurttur. Masallardaki her hayvan bir karakteri temsil etmektedir. Aslan- zalimliğin ve mağrur gücün; kurt doyumsuzluğun; tilki hilekâr, sahtekâr; ayı akılsızlığın; deve uysallığın, saflığın temsilcisidir. Örnek olarak “Tülki men Bödene” [Tilki ile Bildircin], “Kuyırşık” [Keçi Kuyruğu], “İt pen Mısıq” [Köpek ile Kedi], “Kotır Torğay” [Uyuz Serçe], “Eşki men Janğak” [Keçi ile Ceviz] gibi masallar gösterilir. Hayvan masallarının dili özelliğine bakıldığında hayvanları birbiriyle

konuşturma, sohbet ettirme özelliği vardır. Tilki, baykuş ve kurt gibi hayvanlar en sık konuşturulanlardandır.

“Salt Ertegiler” başlıklı bölümde Kazak günlük hayat ile ilgili masallarının özellikleri anlatılmıştır. En çok görülen türlerinden biri olan bu masallarda Kazak halkının dünya görüşü, ev hayatı, toplum hayatı, sıkıntıları, arzuları, hayalleri ve çabaları dile getirmiştir. Bu masallar Kazak Edebiyatında çoğunlukta olmasına rağmen henüz derlenip tasnif edilmemiştir. Günlük hayat ile ilgili masalların içinde güldürücü, fıkralar ve geçek hayatı yansıtan masallar yer alır. Genelde bu masallarda halkın günlük hayatından söz edilmektedir. O günkü zalim padişahın yaptığı hakaretler, baskılar fakir halkların zor yaşam koşullarından bahsedilmektedir. Günlük hayat ile ilgili masallarının diğer masallara göre daha seviyeli, manalı, öğüt vericidir. “Qarttıñ Ulna Ösyieti” [İhtiyarın Oğluna Öğüt Vermesi], “Önege” [Nasihat], “Alpısqa Kelgennen Aqıl Sura” [Altmış Yařa Gelen İhtiyardan Akıl Sor], “Tazşa Bala” [Keloęlu] vs. gibi bu özelliklerde olan masallardır. Günlük hayat ile ilgili masallardaki güldürücü masallar fıkra gibi verilmektedir. “Qañbaq şal” [İhtiyar Kanbak], “Quv Tazşa” [Kurnaz Tazşa], “Quv Bala” [Kurnaz Çocuk], “Aldar Köse” [Aldar Köse] vs. güldürücü masallardandır.

“Aldar Köse” başlığıyla verilen bölümde Kazak Edebiyatında akıllı ve kurnaz bir şahsiyeti sembolize eden Aldar Köse hakkında bahsedilmektedir.

“Asan Kayęı” başlıklı bölümde Asan Kayęı üzerinde durulmuştur. Asan Kayęı tarihte var olan, yaşamış bir şahsiyettir. Ancak Kazak masalları arasında Asan Kayęı ile çeşitli masallar vardır. Bazıları Asan Kayęı’nın hayatından alınmış gerçek masallar bazıları ise halk tarafından uydurulmuş masallardır.

“Jirenşe” başlığını taşıyan bölümde Jirenşe hakkında bilgiler verilmiştir. Jirenşe’nin ne zaman doğduğu hakkında kesin bilgi yoktur. Jirenşe ile Aldar Köse masalları arasındaki benzerlik ve farklılıklarından söz edilmektedir. Jirenşe hakkında masallarını ilk derleyen; Rusça ve Kazak Türkçesiyle ilk yayımlayan A. Divayev olmuştur. A. Divayev’e göre Jirenşe’nin Dede Korkut zamanında doğmuş olabileceği öne sürölmektedir.

“Reformadan Soňğı Qazaq Ertegileri” adlı ikinci bölümde Devrim sonrası Kazak masallarının özelliklerinden, araştırmacılardan ve çalışmalarından bahsedilmektedir. Kazak halkı zor bir dönem geçiriyor olsa bile masallar onlar için bir eğlence vasıtası olmuştur. Bu dönemde masallar yeniden derlenip yayımlanmaya başlamıştır. Masallar olduğu her devrin ticari, ekonomi, sosyal ilişkileri, gelenek görenekler, yaşayış tarzlarını yansıtır.

Olağanüstü olayları konu alan olağanüstü masallar, çocuk eğitiminde önemli olan hayvana masalları, halkın günlük hayatını anlatan günlük hayat ile ilgili masallar, halkı eğlendirebilen güldürücü masallar gibi masallar yeniden derlenip yayımlanmaya başlamıştır.

“Qiyal Ğajayip Ertegiler” başlıklı bölümde diğer türlerde olduğu gibi olağanüstü masallar yeniden derlenip araştırılmaya başlanmıştır. A. Gorki’nin birçok çalışma yaptığını “Dudar Kız”, “Ağası Men Qarındası”, “Uyadağı Han Balası” ve “Vazir Qızı” gibi üzerinde durduğu olağanüstü masallardan görebiliyoruz. Komşu ülkelerden gelen “Mıñ Bir Tün” [Bin Bir Gece], “Şahzada” [Şehzade], “Baqtajar” [Baktajar] vs. gibi masallar Kazaklar arasında çoğalmaya başlamıştı. “Şah Namas” “Rüstem Batır”, “Leyla Mejnün”, “Jüsip Zıleyha” ve “Farhad Şırın” gibi eserler Kazakçaya tercüme ediliyordu. Böylece Kazak halkının komşu ülkelerin masallarına kendi varyantların eklemeleri sonucunda benzer masallar doğmasına sebep olmuştur.

“Hayvanattar Jayında Ertegiler” başlığını taşıyan bölümde Devrim sonrası Hayvan masallarından bahsedilmektedir. Bu dönemde Kazak araştırmacılar Kırlov’un yazmış olduğu “Tülki Men Qoyan” [Tavşan İle Tilki], “Küşik Pen Mısıq” [Kedi İle Köpek], “Kim Neden Küşti” (Kim Neden Güçlü), “Tışqan Men Jılan” [Fare İle Yılan], “Kögerşin Ertegsi” [Güvercin Masalı] gibi hayvanlar masallarını Kazak Türkçesine tercüme edip çeşitli yönlerden inceleyemeye çalışmışlardır. Böylece derleme çalışmaların artışı gözlemlenmiştir. Hayvan masallarının çocuk eğitimindeki faydaları üzerinde durulmuştur. Çocuklar ilk kahramanlık derslerini ve fedakârlığın ne olduğunu masallardan öğrenirler. Bu nedenle çocuklar için kısa ve kahramanları daha ziyade hayvan olan masalları tercih edilmiştir.

“Salt Erteğileri” başlıklı bölümde XIX. yüzyıl sonu XX. yüzyıl başı Kazak günlük hayat ile masallarının özellikleri, olağanüstü ve hayvan masalları ile olan farklılıklar üzerinde durulmuştur. Kazak halkının cahillikten, fakirlikten, karşılarna çıkan zorluklardan kurtulmaları için A. Kunanbayev, Ş. Valihanov, I. Altınsarin gibi öncü yazarlar halkı okumaya, eğitim almaya ve hayata bakış açılarını değiştirmek gerektiğini vurgulamışlardı. Bu devirde kurulan fabrikalar, çoğalan işçiler günlük hayat ile ilgili masallarının konuların arasına girdi. “Ejigeldi” [Ejigeldi], “Moldanın Üyinde Oqığan Bala” [İmamin Evinde Okuyan Çocuk], “Ögeyi Şeşe Qasığı” [Üvey Anne Kaşığı], “Üş Qız” [Üç Kız] ve “Kedeydiñ Üş Balası” [Fakirin Üç Çocuğı] gibi masallarda bu konuların işlendiğini görebiliyoruz.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, inceleme, masal.

7. Avezov, Muhtar

Qazaq Ädebiyetiniñ Tarihi [Kazak Edebiyatının Tarihi]._ Almatı: Kazak Ǵılım Akademisi Yayınları, 1960.

740 s., C:I, 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak halk edebiyatının tarihi hakkında bilgiler verilmek amacıyla kaleme alınmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Alǵı Söz [Ön söz] s.7, Qazaq Halkınıñ Avız Ädebiyeti Turalı Oktabrge Deyingi Ǵılım [Ekim Devrimine Kadarki Kazak Halk Sözlü Edebiyatı] s.9, Oktabr Revolütsiyasına Deyingi Qazaq Halkınıñ Avız Ädebiyeti Turalı Sovettik Ǵılım [Ekim Devrimine Kadarki Kazak Halk Sözlü Edebiyatı Hakkında Sovyet Bilimi] s.49, Turmıs Salt Öleñderi Jayında [Hayat, Örf Adet Şarkıları Hakkında] s.91, Turmıs Salt Öleñderi [Hayat, Örf Şiirleri] s.98, Tört Tulık Turalı Öleñder [Dört Büyük ve Küçük Baş Hayvanları Hakkında Şiirleri] s.100, Navrız [Nevruz] s.103, Dini Uǵımdırıǵ Baylanıstı Salt Öleñderi [Dini Konulu Şiirler] s.104, Jaramazan [Jaramazan] s.105, Arbay, Jalbarınu Öleñderi [Yakarış Şiirleri] s.108, Baksı Sarını [Şamanın Şarkıları] s.108, Badık [Badık] s.110, Uy İşi Salt Öleñderi Jayında [Ev İşleriyle İlgili Şarkılar]

s.111, Uylenu Salt Öleñderi [Evlenme Şiirleri] s.112, Toybastar [Düğünde Söylenen Şarkılar] s.113, Jar-Jar [Yar yar] s.114, Sınsu² [Gelinin Duygularını Anlatan Şiir] s.117 Bet Aşar³[Yüz Açma] s.119, Munşer Öleñderi [Üzüntü, Kaygı Şiirleri] s.123, Kaştasu [Kaştasu] s.124, Estirtuv, Köñil Aytu [Ölüm Haberini Yakınlarını Söyleme, Gönül Söyleyişi] s.125, Joktav [Ağıt] s.126, An Öleñder [Av Şarkıları] s.129, Ötirik Öleñder [Uydurma Şarkıları] s.140, Şeşendik Sözderdiñ Mazmunı men Jalpı Taptastırıluvı [Belagat Sözlerinin Mazmunı ve Genel Özellikleri] s.143, Şeşendik Arnav Sözder [Özel Belagat Sözleri] s.146, Şeşendik Sözderdiñ Qurılısı [Belagat Sözlerinin Oluşumu] s.171, Şeşendik Sözderdiñ Manızı [Belagat Sözlerinin Önemi] s.175, Jumbaqtar [Bilmeceler] s.178, Maqaldar men Matelder [Atasöz ve Darbimesel] s.193, Reformağa Deyingi Qazaq Ertegileri [Devrime Kadarki Kazak Masalları] s.216, Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar] s.223, Xayvanat Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları] s.233, Salt Ertegiler [Günlük Hayatı ile İlgili Masallar] s.241, Aldar Köse [Aldar Köse] s.252, Asan Kayğı [Asan Kaygı] s.255, Jirenşe [Jirenşe] s.258, Reformadan Keyingi Qazaq Ertegileri [Devrim Sonrası Kazak Masalları] s.260, Qıyal Ğajayıp Ertegileri [Olağanüstü Masallar] s.266, Hayvanat Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları] s.271, Salt Ertegileri [Toplum Hayatıyla İlgili Masallar] s.275, Batırlık Jır Jayında [Kahramanlık Şiirler Hakkında] s.284, Alpamış [Alpamış Batır] s.307, Koblandı [Koblandı Batır] s.332, Er Tarğın [Er Targın Batırı] s.380, Kambar [Kambar Batır] s.409, Burın Zertelmegen Jırlar [Önceleri Araştırılmamış Şiirler] s.429, Liro-Epos Jayında [Liro-Epos Hakkında] s.501, Kozi-Korpeş-Bayan Sulu [Kozi-Korpeş Bayan Sulu] s.511, Qız Jıbek [Kız Jıbek] s.547, Ayman Şolpan [Ayman Şolpan] s.568, XVIII Ğasırdığı Tarihi Jırlar [XVIII. Yüzyıldaki Tarihi Şiirler] s.603, Beket Batır Jayındağı Jırlar [Beket Batır Hakkında Şiirler] s.609, Dosan Batır Jayındağı Jırlar [Dosan Batır Hakkında Şiirler] s.615, 1916 Jılğı Köterilis Turalı Xalıq Poeziyası [1916 Yılındaki Ayaklanma ile İlgili Halk Şiirleri] s.621, Revolütsiyalıq Tarihi Jırlardıñ Tuyıp Damuvı [Devrim Tarihi Şiirlerden] s.621, Amankeldiniñ Erlik Tulğalası [Amankeldi Kahramanlığının Yapısı] s.633, Bekbolat jäne Xalıq Tragediyasınıñ Beynesi [Bekbolat ve Halk

² **Sınsu:** geli olan kızın ailesi ve yakınları ile vedalaşma anında ağlayarak duygularını şiir yolu ile terennüm etmesi geleneği.

³ **Betaşar:** yeni gelini damadın ailesi ve yakınlarına tanıtmak için yapılan geleneksel törende söylenen şarkı, yüz açma, duvak açma.

Trajedinin Biçimi] s.645, Maydan Ömriñ Surettev [Savaş Alanının Resmi] s.655, Köterilis Turalı Lirikalıq Jırlar [Ayaklanma ile İlgili Lirik Şiirler] s.663, Aytıs Öleñderi Jayında [Atışma Şarkıları Hakkında] s.671, Adet-Şal Aytıstarı [Adet-Şal Atışmaları] s.685 Aqındar Aytısı [Âşıklar Atışması] s.688, Jumıssı Jırları Jayında [İşçi Şiirleri Hakkında] s.715, Azaptı, Ömir, Avır Eñbek Turalı Öleñ-Jırlar [Eziyetli Hayat, Ağır Emek Hakkında Şarkı-Şiirler] s.617, Dostıq, Erliq Kures Jırları [Dostluk, Kahramanlar Güreş Şiirleri] s.729, Mazmunı [İçindekiler] s.738.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz “Algı söz” başlığı altında Kazak Edebiyatı ve tarihi hakkında kısaca bilgi verilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak Edebiyatı ve türleri hakkında bir incelemedir. Çalışma, Ekim devrimine kadarki Kazak Halk Edebiyatı, örf, adet, şarkılar, şiir, masallar, 1916 yılındaki ayaklanma ile ilgili tarihi şiirlerden, atışmalar vs gibi konular üzerinde durulmuştur. Türler hakkında bilgi verildikten sonra örnek verilmektedir.

Muhtar Avezov’un yukarda incelemiş olduğumuz “Ertegiler” adlı eserin içinde Reformağa Deyingi Qazaq Ertegileri [Devrime Kadarki Kazak Masalları], Qıyal-Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar], Xayvanat Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları], Salt Ertegiler [Günlük Hayatı ile İlgili Masallar], Aldar Köse [Aldar Köse], Asan Kaygı [Asan Kaygı], Jirenşe [Jirenşe], Reformadan Keyingi Qazaq Ertegileri [Devrim Sonrası Kazak Masalları], Qıyal Ğajayıp Ertegileri [Olağanüstü Masallar], Hayvanattar Jayındağı Ertegiler [Hayvan Masalları] ve Salt Ertegileri [Toplum Hayatıyla İlgili Masallar] adlı bölümlerle benzerlik gösterdiğinden tekrar açıklama ihtiyacı duymadık.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, tarih, masal.

8. Batalov, M. ve Silçenko, M.

Oçerki po Kazahskomu Folkloru i Kazahskoy Literature [Kazak Folkloru ve Kazak Edebiyatı Hakkında Denemeler]._Moskova-Almatı: Kazahstanskoye Krayevoye İzdatelstvo, 1933.

97 s., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Eser, Kazak Türkçesini bilmeyenlere ve Kazak edebiyatına ilgi duyan herkese aynı zamanda filoloji ve edebiyat bölümlerinde okuyan öğrenciler, araştırmacılar ve tarihçiler için hazırlanmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ot Avtorov [Yazarlardan] s.3, **Kazahskiy Folklor [Kazak Folkloru]:** O Termine Kazahskaya, Narodnaya Literatura Ob Ulenşı [Kazak Halk Edebiyatında Ulenşı Üzerine] (Haz. Korolenko) O Pevtsah Alaş-Ordınsı i Folklor [Alaş-Orda Şarkıcıları ve Folkloru Hakkında] (Haz. Sadvokasov) s.4, O Vliyaniyi Kazahskogo Folklor. Alaş-Ordınskaya Klasifikatsiya Folklor. Sotsialno-Politiçeskiy Smisl Vajneyşih Janrov Folklor.[Kazak Folklorunun Etkileri. Alaş-Orda Folklorunun Sınıflandırılması. Folklor Türlerinin Siyasi-Sosyal Önemi] s.9, Obşiy Karakter Kazahskogo Eposa. Legenda o Sartaktaye. Issıkulskoye Predaniye o Protonuvşem Gorode. Skazaniye o Djasıbaye. Predaniya o Proishojdeniyi Kazahov. Bılına o Sain-Batıre [Kazak Eposunun Genel Karakteri. Sartaktay Adlı Efsane. Issıkkul’de Dolaşan Suyu Gömülmüş Şehir Hakkında Rivayet. Djasıbbay’ın Rivayeti] s.15, Svoyeoobrazniye Çertı Kazahskogo Eposa Janrı Perioda Kolonizatsıyı. Skazka o Bıke i Treh Bratyah. Skazka o “Puzır-Golova”. Predanye o Bogaçe Karunbaye. Skazaniye o Kenisare [Kazak Destanının Genel Özellikleri. Koloni Dönemindeki Türler. “ Üç Kardeş ve Boğa” ve “Puzır-Golova” Adlı Masallar. Karunbay Adlı Zengin Adamın Rivayeti]. s.22, Sovremenniy Folklor [Modern Folklor] s.32, **Kazahskaya Dooktabrskaya Literatura [Ekim Öncesi Kazak Edebiyatı]:** Abay Kunanbayev, Baytursunov, A. Dulatov, M. Avezov [Abay Kunanbayev, Baytursunov, A. Dulatov, M. Avezov] s.39, **Kazahskaya Sovetskaya Literatura [Sovyet Dönemi Kazak Edebiyatı]:** Obşaya Karakteristika Kazahskoy Literaturı Posle Oktabra [Ekim Sonrası Kazak Edebiyatının Genel Özellikleri] s.56, **Kazahskiye Sovetskiye Pisateli i Poeti:**

Harakteristika i Analiz Proizvedeniy. [Kazak Sovyet Şairler ile Yazarlar: Eserlerin Tahlili ve Vasıflandırılması]: İlyas Djansugurov [İlyas Djansugurov] s.61, Beyimbet Maylin [Beyimbet Maylin] s.68, Sabit Mukanov [Sabit Mukanov] s.77, Saken Seyfulin [Saken Seyfulin] s.81, **Oktabrskiy Priziv [Ekim Çağrısı]:** Gabit Musrepov [Gabit Musrepov] s.90, Tayir Jarokov [Tayir Jarokov] s.92, Soderjaniye [İçindekiler] s.97.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır. Giriş kısmı ise “Ot Avtorov” başlığı altında verilerek eserin kaleme alınma amacından bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Eser, Rusça yazılmış Kazak Edebiyatını ve Folklorunu inceleyen bir çalışmasından oluşmaktadır. Çalışma, giriş kısmı hariç “Kazahskiy Folklor”, “Kazahskaya Dooktabrskaya Literatura”, “Kazahskaya Sovetskaya Literatura”, “Kazahskiye Sovetskiye Pisateli i Poeti: Harakteristika i Analiz Proizvedeniy” ve “Oktabrskiy Priziv” adlı beş bölümden oluşmaktadır. Masallar, “Kazahskiy Folklor” adlı bölümünde 24-32 sayfaları arasında verilmektedir. “Üç Kardeş ve Boğa”, “Puzır-Golova” adlı masalların tahlili yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, folklor, edebiyat, masal.

9. Beyseyev, Aydar

Kazahskiye Skazki o Jivotnih [Kazak Hayvan Masalları]._ Almatı: y.y., 2004

132 s., 32 cm.

Kaynakça var.

Çalışmanın Amacı: Kazak hayvan masalları hakkında monografi çalışmasını yapmak, kendi içinde sınıflandırarak bir sisteme oturtturmak ve Kazak folklorunda hayvan masalları hakkında olan eksiklikleri kapatmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı çalışmanın başında bulunmaktadır. Opreddeniya, Oboznaçeniya i Sokraşeniya [Tanım, İşaret ve Kısaltmalar] s.2,

Soderjaniye [İçindekiler] s.3, Vvedeniye [Ön Söz] s.4, **Birinci Bölüm:** Skazka o Jivotnih Kak Obyekt Zarubejnoy i Kazahskoy Folkloristiki [Dünya ve Kazak Folklorunda Hayvan Masalları] s.8, **İkinci Bölüm:** Süjetno-Janrovaya Harakteristika Kazahskoy Skazki o Jivotnih [Kazak Hayvan Masallarının Konu ve Janrlarına Göre Vasıflandırma] s.36, Kazahskiye Etiologiçeskiye Mifi o Jivotnih [Hayvanlar Hakkında Etiyolojik Kazak Mitleri] s.46, Klassiçeskiye Skazki o Jivotnih [Klasik Hayvan Masalları] s.61, Skazki-Appologi [Masal- Fabllar] s.70, Amorfniye Süjeti v Kazahskom Jivotnom Epose [Kazak Hayvan Destanlardaki Amorf Konuları] s.83, **Üçüncü Bölüm:** Sistema Obrazov v Kazahskoy Skazke o Jivotnih [Kazak Hayvan Masallardaki Tip Sistemi] s.88, Vıvodı [Sonuç] s.122, Spisok İspolzovannih İstoçnikov [Kaynakça] s.127.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz kısmı “Vvedeniye” başlığı altında verilmiştir. Bu bölüm kendi içinde alt bölümlere ayrılarak tezin güncelliği, amacı, tez yazarken kullanılan metotlar, çalışmanın ilk sayılmasının sebebi ve çalışmanın yapısı hakkında bilgiler vermektedir.

Sonuç bölümünde ise araştırmayla varılan neticeler yer almaktadır. Yazar araştırma yaparken Kazak Hayvan Masallarını 1) Mif o Jivotnih [Hayvanlar Hakkında Mitler], 2) Klasik Kazak Hayvan Masalları, 3) Skazka-Appolog (Masal-Fabl) olarak üç tipe ayırmıştır. Sınıflandırılan tiplerden bahsederken masallardan örnekler verilerek konuyu bitirmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış giriş dışında üç bölüm, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır. Birinci bölümünde yabancı ve Kazak araştırmacıların hayvan masalları üzerine yaptıkları çalışmalarından bahsedilmektedir. Antti Aarne ve Stith Thompson’un “The Types of the Folktale” [Milletlerarası Masal Katalogu] adlı çalışması ve iyi, kötü yönleri üzerinde durulmuştur. Kazak masallarını ilk sınıflandırmaya çalışan V.V. Radlov olmuştur. V.V. Radlov, Kazak masallarını “Batır Ertegi” [Kahraman Masalı] ve “Ertek” [Masal] olarak ikiye ayırır. Bunun dışında Kazak masalları üzerine araştırmalar yapan A. Baytursınov, A. Divayev, S. Seyfulin vs. gibi araştırmacıların çalışmalar üzerinde durulmuştur. 20. Yüzyılın 70’li yıllarında Kazak Edebiyatı türleri hakkında yapılan araştırmaların çoğaldığını;

1972’de S. Kaskabasov’un “Kazahskaya Volşebnaya Skazka” [Kazak Olağanüstü Masalı] inceleyen monografi çalışmasını ve 1973’te E. D. Tursunov’un “Genezis Bitovoy Skazki” [Günlük Hayatla İlgili Masalların Ortaya Çıkışı] adlı iki eseri bu araştırmalarının ilk örnekleriydi. Yabancı ve Kazak araştırmacıların çalışmalarına bakıldığında Kazak hayvan masalları hakkında yapılan çalışmaların yetersizliğinden bahsedilmektedir. O dönemde diğer türlerdeki hayvanları da inceleyen çalışmalar vardı. Örneğin; Kazak olağanüstü masallarında, efsanelerde, mitlerde vs. gibi türlerin bazısında hayvanların incelenmesi gibidir. Hayvan masalları, Kazak halkının hayatı hakkında da bilgi vermesinin yanında onun etik ve estetik tercihlerini hakkında bize bilgi vermektedir.

İkinci bölümde, Kazak hayvan masallarının tipleri, konusu ve mit, efsane, olağanüstü masalları ve günlük hayat ile ilgi masallarla olan ilişkiler üzerinde durulmuştur. “Kazahskiye Etiologiçeskiye Mifi o Jivotnih” [Hayvanlar Hakkında Etiyolojik Kazak Mitleri] adlı alt bölümünde Kazak ve diğer halklarının folklorunda olduğu gibi hayvan masallarının oluşumu konusunda yazılmış birçok eser bulunmaktadır. Eserlerin çoğu hayvanların var oluşu, alışkanlıkları, hayvanlarla ilgili törenler ve kült haline gelmeleri hakkındadır. Günümüzde bile hayvanlar, kuşlar hakkında yazılmış eserlerin hangi türle bağlantılı olduğu konusu soru halindedir. Kazak hayvan mitlerinin yapısı çok çeşitlidir. Bazı mitler fantastik hayvanlar hakkında bazıları ise etiyolojik bilgiler içermesi folklorun değişik safhalarının gelişimine bağlıdır. Bu durumda öncelikle hayvanlar hakkında arkaik eserler araştırmalı çünkü arkaik eserler kendi içinde etiyolojik ve kozmogonik mitleri barındırmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarından da bahsedilmektedir.

“Klassiçeskiye Skazki o Jivotnih” [Klasik Hayvan Masalları] adlı ikinci alt bölümünde klasik hayvan masallarının fonksiyonu ve taşıdığı amacı hakkındadır. Klasik hayvan masallarının asıl fonksiyonu eğlendirmek ve güldürmektir. Güldürü; masal anlatıcısının amacı olduğundan Kazak hayvan masalların üstünlüğü muhtevasının komik oluşundandır. Klasik hayvan masalları hakkında yapılan çalışmalar ve araştırmacıların fikirleri hakkında bilgiler verilmektedir.

“Skazki–Appologi” [Masal-Fabllar] adlı alt bölümünde Kazak Fabllarının köklerinin Hint-İran ve Arapların “Pançatantra” ve “Kalila ve Dimna” gibi eserlerden geldiği öne sürülmektedir. Kazak fabllarının, klasik hayvan masallarına etkileri ve uğradıkları değişiklikler üzerinde durulmuştur.

“Amorfniye Süjeti v Kazahskom Jıvotnom Epose” [Kazak Hayvan Destanlardaki Amorf Konuları] adlı alt bölümünde ise Kazak hayvan destanlarının çeşitliliğinden, masal ve masal olmayan ürünlerden bahsedilmektedir.

Üçüncü bölümü Kazak hayvan masallardaki etiyolojik, ibret verici ve öğretici tiplerin analizi yapıp bir sisteme oturturması hakkındadır. Hayvanların “kişileştirme” ve “konuşturma” yoluyla insan tiplerini canlandığı bu masallar bir düşünceyi güçlendirmek, ibret dersi vermek amacıyla oluşturulduğu belirtilir. Masallar soyut fikirleri somut halde veren ürünlerdir. Tip sistemi oluştururken metinlerin analizi yapılarak hayvanların semantik durumlarına göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Masallardan örnekler ve bu konuda yapılan araştırmalar ve yazarların fikirlerinden de bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, hayvan, inceleme.

10. Gabdulin, Mâlik

Qazaq Xalqınıñ Avız Ädebiyatı [Kazak Halk Edebiyatı]._ Almatı: Qazaqtñ Memlekettiq Oqu-Pedagogika Yayınları, 1964.

332 s., 2.bs., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler ve öğretmenler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Avız Ädebiyatı Turalı Tüsinik [Sözlü Edebiyatı Hakkında Açıklama] s.3, Avız Ädebiyatı men Kırkem Ädebiyet [Sözlü Edebiyatı ile Görkemli Edebiyat] s.7, Avız Ädebiyatınıñ Xalıqtıq Sipatı [Sözlü Edebiyatının Halka Yansıtılması] s.10, Avız Ädebiyatınıñ Mäni [Sözlü Edebiyatının Anlamı] s.13, Avız Ädebiyatı Turalı K. Marks pen F. Engelstñ Pikiri [K. Marks ile F. Engels’ın Kazak Sözlü Edebiyatı

Hakkındaki Fikirler] s.13, V. Lenin Xalıq Tvorçestvosı Turalı [V. Lenin Sanatı Hakkında] s.15, M. Gorki Avız Ädebiyetı Turalı [M. Gorki'nin Sözlü Halk Edebiyatı Hakkında Düşüncüleri] s.17, Qazaq Avız Ädebiyetiniñ Jinaluvı [Kazak Sözlü Edebiyatının Derlenmesi] s.18, **Birinci Bölüm. Turmıs Saltqa Baylanıstı Şığarmalar [Günlük Hayattan Doğan Eserler]:** Tört Tülik Mal Jayındağı Şığarmalar [Ev Hayvanları Hakkında Eserler] s.29, Añşılıq Jayındağı Şığarmalar [Avcılık Hakkında Eserler] s.37, Navrız Turalı Öleñder [Nevruz Hakkında Şarkılar] s.39, Besik Jırı [Beşik Şiiri] s.41, Jañıltpaş [Tekerleme] s.42, Ötirik Öleñder [Yalan Şarkılar] s.43, Uylenuv Saltına Bayılanıstı Tuğan Öleñder [Evlenme Geleneğinden Doğan Şarkılar] s.44, Toy Bastar [Düğün Başladığında Söylenen Şarkı] s.46, Jar – Jar [“Jar – Jar” Dügünde Söylenen Şarkı] s.48, Sıñsu [Ağlamak] s.50, Bet Aşar [“Yüz Açma” Gelinin Yüzünü Görmesi İçin Söylenen Şarkı] s.52, Dini Uğımdarğa Bayılanıstı Tuğan Şığarmalar [Dini Düşünce İnançlardan Doğan Eserler] s.53, Bädik [Badik] s.54, Arbav, Jalbarınuv Öleñderi [Yalvarma, Yakarma Şarkıları] s.55, Baqsı Sarını [Şamanın Şarkıları] s.58, Jarapazan [“Jarapazan” Ramazan Ayında Söylenen Şarkı] s.60, **İkinci Bölüm. Maqal-Mätel, Jumbaqtar [Atasözler, Bulmacalar]:** Maqal [Atasöz] s.71, Maqaldardıñ Taqırıbı [Atasözlerin Konusu] s.72, Maqaldardıñ Özine Tän Ereşelikleri [Atasözlerin Kendine Ait Özellikleri] s.80, Mätel [Tekerleme] s.81, Jumbaqtar [Bulmacalar] s.82, Jumbaqtardıñ Taqırıbı, Mazmunı [Bulmacanın Konusu, Anlamı] s.83, Jumbaqtardıñ Özine Tän Ereşelikleri [Bulmacanın Kendine Ait Özellikleri] s.88. **Üçüncü Bölüm. Ertegiler [Masallar]:** Qazaq Ertegileriniñ Jinaluvı, Zerttelüvi [Kazak Masallarının Derlenmesi, İncelenmesi] s.92, Ertegilerdiñ Halqtıq Sipatı [Masalların Halka Yansıtılması] s.94, Ertegilerdiñ Qurılısı [Masalların Yapısı] s.95, Ertekşi [Masalcı] s.96, Ertegilerdiñ Türleri [Masalların Çeşitleri] s.97, Qiyal Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar] s.97, “Er Töstik” [“Er Töstik”] s.100, Xayvanattar Jayındağı Ertegiler [Hayvanlar Hakkında Masallar] s.111, Turmıs-Salt Ertegileri [Günlük Hayat Masalları] s.121, Añız-Äñgimeler [Efsane- Hikâyeler] s.136, Aldar Köse [Aldar Köse] s.137, Asan Qayğı [Asan Kaygı] s.141, Jirenşe [Jirenşe] s.143, Ertegilerdiñ Mäni [Masalların Anlamı] s.146, **Dördüncü Bölüm. Batırlar Jırı [Kahramanlık Şiiri]:** Batırlar Jırınıñ Jinaluvı, Zerttelüvi [Kahramanlık Şiirlerinin Derlenmesi, İncelenmesi] s.149, Batırlar Jırınıñ Taryıqqa Bayılanıstılığı [Kahramanlık Şiirinin Tarihle Bağlantısı]

s.150, Qızılbaşlar men Qalmaqtar Turalı [Kızılbaşlılar ile Kalmuklar Hakkında] s.153, Batırlar Jırınıñ Variyantları [Kahramanlık Şiirinin Varyantları] s.155, Batırlar Jırınıñ Qurılısı [Kahramanlık Şiirinin Yapısı] s.158, Batırlar Jırınıñ Oleñ Qurılısı [Kahramanlık Şiirinin Şarkı Yapısı] s.161, Obraz Jasav Joldarı [Tiplerin Suretleşme Yolları] s.162, Batırlar Jırınıñ Mäni [Kahramanlık Şiirinin Anlamı] s.164, Qobılandı Batır [Koblandı Batır] s.165, Jırıdañ Jyinaluvı [Şiirinin Derlenmesi] s.168, Jırıda Ayıtışlar [Şiiri Anlatanlar] s.172, Jırıdañ Zerttelüvi [Şiirinin İncelenmesi] s.178, Jırıdañ Variantları [Şiirin Varyantları] s.187, Jırıdañ Obrazdar [Şiirdeki Kahramanlar] s.187, Qobılandı [Koblandı] s.187, Qaraman [Karaman] s.194, Qurtqa [Kurtka] s.198, Qarlığa [Ak Doğan Kuş] s.200, Jav Adamdarı [Düşman Adamları] s.202, Tayıbuırıl [Tayburıl At] s.204, Jırıdañ Qurılısı [Şiirin Yapısı] s.207, Öleñ Türi, Tili [Şarkı Türü, Dili] s.208, Er Tarğın [Er Tarğın] s.210, Jırıdañ Jinaluvı jäne Zerttelüvi [Şiirin Derlenmesi ve Araştırılması] s.210, Aq Jünis [Ak Jünis] s.216, Qart Qojeq [İhtiyar Tavşan] s.218, Hanzada [Hanzade] s.220, Tarlan [Tarlan Kurt] s.222, Jırıdañ Qurılısı, Tili [Şiirin Yapısı, Dili] s.223, Qambar Batır [Kambar Batır] s.224, Jırıdañ Jyinaluvı, Zerttelüvi [Şiirinin Derlenmesi, İncelenmesi] s.225, Qambar [Kambar] s.226, Nazım men Alışoraz [Nazım ile Alışoraz] s.229, Äzimbayı [Azimbay] s.231, Qaramayı men Kelmembet [Karamay ile Kelmembet] s.232, Jırıdañ Qurılısı, Tili [Şiirin Yapısı, Dili] s.233, Alpamıs [Alpamıs] s.235, Jırıdañ Jyinaluvı, Zerttelüvi [Şiirinin Derlenmesi, Araştırılması] s.236, Alpamıs [Alpamıs] s.239, Gülbarşın [Gülbarşın] s.242, Ultan [Ultan] s.244, Qarajan [Karacan] s.246, Mıstan [Cadı] s.248, Jırıdañ Qurılısı, Tili [Şiirin Yapısı, Dili] s.249, Eski Jırlardıñ Jayyı [Eski Şiirlerinin Yeri] s.250, Reforma Dävriñ Keyingi Kezde Tuğan Jırlar [Devrim Sonrası Doğan Şiirler] s.252, **Beşinci Bölüm. Liro-Epostıq Jırlar [Lirik-Destan Şarkıları]:** Qozı Korpeş-Bayan Suluv Jırı [Kozı Korpeş – Bayan Sulu Destanı] s.256, Jırıdañ Variantları [Şiirin Varyantları] s.256, Jırıdañ Zerttelüvi [Şiirin İncelenmesi] s.258, Janaqtıñ Jırı [Janak'ın Şarkısı] s.260, Qız Jıbek [Kız Jıbek] s.270, Ayman-Şolpan [Ayman-Şolpan] s.284, **Altıncı Bölüm. Aytıs Öleñderi [Atışma Şarkıları]:** Aytıstıñ Türleri [Atışma Türleri] s.297, Qız Ben Jigit Aytısı [Kız ile Yiğit Atışması] s.297, Din Aytısı [Din Atışması] s.299, Jumbaq Aytısı [Bulmaca Şeklinde Atışma] s.301, Aqındar Aytısı [Akınlar Atışması] s.305, Birjan men Sara Aytısı [Birjan ile

Sara Atışması] s.316, Aytıstıñ Körkemdiği [Atışmanın Görkemliği] s.325, Mazmunı [İçindekiler] s.330.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış altı bölümden oluşmaktadır. Kazak edebiyatının tarihi ve türleri hakkında bilgi verilmektedir. Aşağıda Gabdulın'ın 1996 yılında Sanat Yayınevinde yayınlamış olduğu “Qazaq Xalqınıñ Avız Ädebiyeti” adlı eserin baskısıyla birçok yönden benzerlik göstermektedir. 1996 yılı baskının “Batırlar Jırı” adlı dördüncü bölümünde kahramanların inceleme sırası değiştirilerek verilmiştir. 1996 yılı baskının farklı bölümleri aşağıdaki gibidir: “Avız Ädebiyeti men Körkem Ädebiyet” [Sözlü Edebiyatı ile Görkemli Edebiyat], “Avız Ädebiyetiniñ Xalıqtıq Sipatı” [Sözlü Edebiyatının Halka Yansıtılması], “Avız Ädebiyetiniñ Mäni” [Sözlü Edebiyatının Anlamı], “Avız Ädebiyeti Turalı K. Marks pen F. Engelstıñ Pikiri” [K. Marks ile F. Engels'in Kazak Sözlü Edebiyatı Hakkındaki Fikirler], “V. Lenin Xalıq Tvorçestvosı Turalı” [V. Lenin Sanatı Hakkında], “M. Gorki Avız Ädebiyeti Turalı” [M. Gorki Halk Edebiyatı Hakkında], “Jırdıñ Jinaluvı jäne Zertteluvı” [Şiirin Derlenmesi ve Araştırılması], “Eski Jırlardıñ Jayyı” [Eski Şiirlerinin Yeri], “Reforma Dävrinen Keyingi Kezde Tuğan Jırlar” [Devrim Sonrası Doğan Şiirler].

Gabdulin'in 1996 yılın baskısını detaylı inceleyeceğimizden dolayı burada aşağıdaki esere girmeyen konuları kısaca özetleyeceğiz.

Yazar bölümlerin anlatımına geçmeden önce “Avız Ädebiyeti men Körkem Ädebiyet”, “Avız Ädebiyetiniñ Xalıqtıq Sipatı”, “Avız Ädebiyetiniñ Mäni”, “Avız Ädebiyeti Turalı K. Marks pen F. Engelstıñ Pikiri”, “V. Lenin Xalıq Tvorçestvosı Turalı”, “M. Gorki Avız Ädebiyeti Turalı” ve “Qazaq Avız Ädebiyetiniñ Jinaluvı” adlı başlıklar altında Kazak Sözlü Edebiyatının tanımı, özellikleri, genel bilgi, o dönemde V. Lenin, Marks ile F. Engels, M. Gorki gibi öncü kişilerin edebiyat hakkındaki görüşleri, Kazak Halk Edebiyatı araştırmacılarından ve çalışmalarından bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, sözlü, edebiyat, masal.

11. Gabdulin, Mälük

Qazaq Xalqınıñ Avız Ädebiyeti [Kazak Halk Edebiyatı]._ Almatı: Sanat Yayınları, 1996.

368 s., 4 bs., 22 cm.

ISBN: 7090 -0141 – 4

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler ve öğretmenler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Avız Ädebiyeti Turalı Tüsinik [Sözlü Edebiyatı Hakkında Açıklama] s.5, Avız Ädebiyetiniñ Türleri [Sözlü Edebiyatının Türleri] s.10, Avız Ädebiyetiniñ Jazbalı Ädebiyetiniñ Ayırmaşılıqtarı [Sözlü Edebiyatının Yazılı Edebiyattan Farklıkları] s.10, Qazaq Avız Ädebiyetiniñ Jinaluvı [Kazak Sözlü Edebiyatının Derlenmesi] s.10, Qazaq Avız Ädebiyetiniñ Zerttelüvi [Kazak Sözlü Edebiyatının İncelenmesi] s.22, Orıs Ğalımdarınıñ Eñbegi [Rus Araştırmacıların Emeği] s.32, Avız Ädebiyetiniñ Mäni [Sözlü Edebiyatının Anlamı] s.33, **Birinci Bölüm:** Turmıs Saltqa Baylanıstı Şıǵarmalar [Günlük Hayattan Doğan Eserler] s.35, Tört Tülik Mal Jayındaǵı Şıǵarmalar [Ev Hayvanları Hakkında Eserler] s.37, Añşılıq Jayındaǵı Şıǵarmalar [Avcılık Hakkında Eserler] s.44, Navrız Turalı Öleñder [Nevruz Hakkında Şarkılar] s.47, Besik Jırı [Beşik Şiiri] s.49, Jañıltpaş [Tekerleme] s.50, Ötirik Öleñder [Yalan Şarkılar] s.51, Uylenuv Saltına Bayılanıstı Tuğan Öleñder [Evlenme Geleneğinden Doğan Şarkılar] s.52, Toy Bastar [Toy Bastar, Düğün Başladığında Söylenen Şarkı] s.54, Jar Jar [Jar Jar, Düğünde Söylenen Şarkı İsmi] s.56, Jubatuv [Tesale Etmek] s.58, Sıñsu [Ağlamak] s.58, Bet Aşar [Yüz Açma, Gelinin Yüzünü Görmesi İçin Söylenen Şarkı İsmi] s.60, Dini Uğımdarǵa Bayılanıstı Tuğan Şıǵarmalar [Dini Düşünce İnançlardan Doğan Eserler] s.61, Bädik [Kötü] s.62, Arbav, Jalbarınuv Öleñderi [Yalvarma, Rica Etme Şarkıları] s.63, Baqsı Sarını [Şamanın Şarkıları] s.66, Jarapazan [“Jarapazan” Ramazan Ayında Söylenen Şarkı İsmi] s.68, Köñil Küyin Bildiretin Şıǵarmalar [Gönül Halin Bildiren Eserler] s.70, Qoştasuv [Vedalaşma] s.70, Estirtuv, Köñil Ayıtuv [Duydurmak, Gönül Bildirmek] s.73,

Joqtav [Joktav, Ölen Birinin Arkasından Söylenen Şarkı] s.75, **İkinci Bölüm:** Maqal-Mätel, Jumbaqtar [Atasözler, Bulmacalar] s.78, Maqal [Atasöz] s.79, Maqaldardıñ Taqırıbı [Atasözlerin Konusu] s.80, Maqaldardıñ Özine Tān Ereşelikleri [Atasözlerin Kendine Ait Özellikleri] s.89, Mätel [Tekerleme] s.91, Jumbaqtar [Bulmacalar] s.91, Jumbaqtardıñ Taqırıbı, Mazmunı [Bulmacanın Konusu, Anlamı] s.93, Jumbaqtardıñ Özine Tān Ereşelikleri [Bulmacanın Kendine Ait Özellikleri] s.98, **Üçüncü Bölüm:** Ertegiler [Masallar] s.101, Qazaq Ertegileriniñ Jinaluvı, Zerttelüvi [Kazak Masallarının Derlenmesi, İncelenmesi] s.102, Ertegilerdiñ Halıqtıq Sipatı [Masalların Halka Göre Yansıtılması] s.105, Ertegilerdiñ Qurılısı [Masalların Yapısı] s.105, Ertekşi [Masalcı] s.106, Ertegilerdiñ Türleri [Masalların Çeşitleri]: Qiyal Ğajayıp Ertegiler [Olağanüstü Masallar] s.106, “Er Töstik” [“Er Töstik”] s.111, Xayvanattar Jayındağı Ertegiler [Hayvanlar Hakkında Masallar] s.124, Turmıs-Salt Ertegileri [Günlük Hayat Masalları] s.134, Añız-Äñgimeler [Efsane- Hikâyeler] s.152, Aldar Köse [Aldar Köse] s.153, Asan Qayıǵı [Asan Kaygı] s.157, Jirenşe [Jirenşe] s.160, Ertegilerdiñ Mäni [Masalların Anlamı] s.163, **Dördüncü Bölüm:** Batırlar Jırı [Kahramanlık Şiiri], Batırlar Jırınıñ Jinaluvı, Zerttelüvi [Kahramanlık Şiirinin Derlenmesi, İncelenmesi] s.165, Batırlar Jırınıñ Taryıqqa Bayılanıstılıǵı [Kahramanlık Şiirinin Tarihle Bağlantısı] s.167, Qızılbastar men Qalmaqtar Turalı [Kızılbaşlılar ile Kalmuklar Hakkında] s.170, Batırlar Jırınıñ Variantları [Kahramanlık Şiirinin Varyantları] s.173, Batırlar Jırınıñ Qurılısı [Kahramanlık Şiirinin Yapısı] s.175, Batırlar Jırınıñ Oleñ Qurılısı [Kahramanlık Şiirinin Şarkı Yapısı] s.176, Obraz Jasav Joldarı [Suretleme Yolları] s.178, Batırlar Jırınıñ Mäni [Kahramanlık Şiirinin Anlamı] s.180, Alpamıs [Alpamıs] s.181, Jırıdıñ Jinaluvı, Zerttelüvi [Şiirinin Derlenmesi, İncelenmesi] s.182, Alpamıs [Alpamıs] s.186, Gülbarşın [Gülbarşın] s.189, Ultan [Ultan] s.191, Qarajan [Karacan] s.193, Mıstan [Cadı] s.195, Jırıdıñ Qurılısı, Tili [Şiirin Yapısı, Dili] s.196, Qobılandı Batır [Koblandı Batır] s.201, Jırıdıñ Jinaluvı [Şiirinin Derlenmesi] s.202, Jırıdı Ayıtuşılar [Şiiri Anlatanlar] s.205, Jırıdıñ Zerttelüvi [Şiirinin İncelenmesi] s.209, Jırıdıñ Variantları [Şiirin Varyantları] s.215, Jırdağı Obrazdar [Şiirdeki Kahramanlar] s.226, Qobılandı [Koblandı] s.226, Qaraman [Karaman] s.234, Qurtqa [Kurtka] s.237, Qarlıǵa [Ak Doğan Kuş] s.239, Jav Adamdarı [Düşman Adamları] s.242, Tayıbuvrıl [Tayburıl At] s.244, Jırıdıñ Qurılısı [Şiirin Yapısı] s.246, Öleñ Türü, Tili [Şarkı Türü,

Dili] s.247, Er Tarğın [Er Tarğın] s.249, Aq Jünis [Ak Jünis] s.252, Qart Qojeq [İhtiyar Tavşan] s.258, Hanzada [Hanzade] s.260, Tarlan [Tarlan Kurt] s.261, Jırıdıñ Qurılısı, Tili [Şiirin Yapısı, Dili] s.262, Qambar Batır [Kambar Batır] s.264, Jırıdıñ Jinaluvı, Zerttelüvi [Şiirinin Derlenmesi, İncelenmesi] s.265, Qambar [Kambar] s.266, Nazım men Alışoraz [Nazım ile Alışoraz] s.269, Äzimbayı [Azimbay] s.271, Qaramayı men Kelmembet [Karamay ile Kelmembet] s.272, Jırıdıñ Qurılısı, Tili [Şiirin Yapısı, Dili] s.273, **Beşinci Bölüm:** Liro-Epostıq Jırlar [Lirik-Destan Şarkılar] s.276, Qozı Körpeş-Bayan Suluv Jırı [Kozi Körpeş – Bayan Sulu Destanı] s.277, Jırıdıñ Variantları [Şiirin Varyantları] s.277, Jırıdıñ Zerttelüvi [Şiirin İncelenmesi] s.279, Janaqtıñ Jırı [Janak'ın Şarkısı] s.282, Qız Jibek [Kız Jibek] s.292, Ayman-Şolpan [Ayman-Şolpan] s.307, **Altıncı Bölüm:** Aytıs Öleñderi [Atışma Şarkıları] s.319, Aytıstıñ Türleri [Atışma Türleri] s.320, Qız Ben Jigit Aytısı [Kız ile Yiğit Atışması] s.320, Din Aytısı [Din atışması] s.322, Jumbaq Aytısı [Bulmaca Atışı] s.324, Aqındar Aytısı [Âşıklar Atışması] s.328, Birjan men Sara Aytısı [Birjan ile Sara Atışması] s.340, Aytıstıñ Körkemdigi [Atışmanın Görkemliği] s.348, Ustaz Ğalım [Hoca Araştırmacı] s.353, Mazmunı [İçindekiler] s.366.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Kazak Türkçesiyle yazılmış Gabdulın'ın 1964 yılında Qazaqtıñ Memlekettik Oqu-Pedagogika Yayınevinde yayınlamış olduğu “Qazaq Xalqınıñ Avız Ädebiyeti” adlı eserin baskısıyla birçok yönden benzerlik göstermektedir. 1964 yılı baskında olmayan bölümler aşağıdaki gibidir:

“Avız Ädebiyetiniñ Türleri” [Sözlü Edebiyatının Türleri], “Avız Ädebiyetiniñ Jazbalı Ädebiyetiniñ Ayırmaşılıqtarı” [Sözlü Edebiyatının Yazılı Edebiyattan Farklıkları], “Qazaq Avız Ädebiyetiniñ Zerttelüvi” [Kazak Sözlü Edebiyatının İncelenmesi], “Orıs Ğalımdarınıñ Eñbegi” [Rus Araştırmacıların Emeği], “Avız Ädebiyetiniñ Mäni” [Sözlü Edebiyatının Anlamı], “Köñil Küyin Bildiretin Şıǵarmalar” [Gönül Halin Bildiren Eserler], “Qoştasuv” [Vedalaşma], “Estirtuv, Köñil Aytuv” [Duydurmak, Gönül Bildirmek], “Joqtav” [Joktav Birisi Öldüğünde Arkasından Söylenen Şarkı] ve “Ustaz Ğalım” [Hoca Araştırmacı].

“Turmıs Saltqa Baylanıstı Şıǵarmalar” başlığını taşıyan birinci bölümde günlük hayatın ihtiyaçları doğrultusunda meydana gelen “Besik Jırı”, “Toy Bastar”, “Jar Jar”, “Bet Aşar” vs. gibi merasimler hakkında bilgi verilmektedir.

“Maqal-Mätel, Jumbaqtar” başlıklı ikinci bölümde atasözleri ve bilmecelerin konusu ve özellikleri hakkında bahsedilmektedir.

“Ertegiler” adlı üçüncü bölümde Kazak masallarının ortaya çıkışı, tarihi gelişimi, özellikleri, yapısı, türleri, halkın bakış açısı ve diğer halklarının masalları ile olan ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Kazak masallarının derlemesi ve incelenmesi XIX. yüzyılın ikinci yarısında Ş.Valihanov, G.N. Potanin, V.V. Radlov, A. Divayev gibi araştırmacıların çalışmalarıyla başladığı ve bu çalışmalarının Kazakistan’ın birçok yerlerinde çeşitli dergilerde Kazak Türkçesinde ve Rusça olarak yayımlanmaktaydı. Araştırmacılar çalışmalarında sadece masallar nakletmekte kalmadıkları gibi masallar hakkında kendi bakış açılarını ve düşüncelerini de belirtiyorlardı. Ancak o yıllarda yapılan çalışmaların eksiklerini düzeltmek için Kazak Edebiyatı tekrar incelenmelidir. M. Avezov gibi araştırmacı Kazak masallarını araştırırken Kazak halkının tarihine bakarak incelemelerini sürdürmekte olup masalların edebiyat tarihinde önemli rolü olduğu vurgulanmaktadır. Yazar Kazak masallarını 1)Qiyal Ğajayıp Ertegiler, 2)Xayvanattar Jayındaǵı Ertegiler, 3)Turmıs-Salt Ertegileri Jäne Añızdar olarak üçe ayırmaktadır.

“Qiyal Ğajayıp Ertegiler” başlığı altında olağanüstü masallarının doğuşu, özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. A.M Gorki’nin masal türleri ve folklor içinde olağanüstü masallar hakkında öne sürdüğü tezler hakkında bahsedilmiştir. Olağanüstü masalların kahramanları ve kahramana yardım eden sihirli hayvan ve objelerden aynı zamanda onun mücadele ettiği cadılar, ejderha, tek gözlü dev, yedi başlı yılan, jeztırmak vs. “Er Töstik”, “Kün Astındaǵı Künükey” ve “Kegula Attı Kendebay” adlı olağanüstü masalların incelemesi yapılmıştır.

“Xayvanattar Jayındaǵı Ertegiler” başlıklı alt bölümünde hayvan masallarının oluşumu ve özellikleri üzerinde durulmaktadır. Kazak halkı yaşadığı göçebe hayatı boyunca hayvanların yaradılışını, farklılıklarını ve birçok özelliklerini

öğrenmiştir. İnsanoğlu hayvanlara mistik anlamları yükleyerek her türlü yırtıcı veya evcil hayvanın her birine kutsal gözüyle bakmıştır. “Aq Qasqır”, ”Sırttandar”, “Sıqırşı”, “Kökjal”, “Altın Saqa”, “Qotır Torğay” vs. Kazak hayvan masallarından örnekler verilerek kahramanların özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

“Turmıs-Salt Ertegileri” başlığı altında ise Kazak günlük hayat ile ilgili masallardan bahsedilmektedir. Kazak masalları arasında en çok görülen türlerinden biridir. 60’lı yıllardan yani Devrimden sonra bu masal sayısının artması görülmektedir. Kazak halkı; sıkıntılarını, arzularını, hayallerini ve çabalarını bu masalların sayesinde dile getirmiştir. Masallar genelde yazıldığı dönemin halkın günlük hayatından söz edilmektedir. “Ayaz Bi”, “Qarttın Ulına Aytqan Ösiyeti”, “Jaqsı Äyyel”, “Qart pen Tapqır Jigit”, “Xannın Kesir Qızimen Tazşa”, “Jalaydarxan men Sağat” ve “Qanbaq Şal” gibi masallarının incelemesi yapılmıştır.

“Añız-Ängime” adlı bölümün alt bölümü olan “Aldar Köse” Kazak Edebiyatında akıllı ve kurnaz bir şahsiyeti sembolize eden Aldar Köse’nin hazır cevaplılığı ve keskin zekâsı, cimri ve zalim zenginleri ile mücadele edip alay ettiğini masallardan örnekler göstererek bahsedilmektedir.

“Asan Kayğı” adlı alt bölümde efsane masalların içinde en önemli olan Asan Kayğı adlı masalından bahsedilmektedir. Asan Kayğı gerçekte yaşamış bir insan olmasına rağmen hangi tarihte doğduğu ve hangi devirde yaşadığı belli olmayan bir şahsiyettir. Asan kayğı efsanesi Asan’ın başından geçiren zorluklarından, kendi kaygısını anlatan, öğüt veren, ahlaka, doğruluğa yöneltmek gayesi ön planda tutan bir efsanedir.

“Jirenşe” başlıklı alt bölümde ise Jirenşe efsane masalları hakkında bahsedilmektedir. Jirenşe masalları da Asan Kayğı ve Aldar Köse masallarına benzemektedir. Jirenşe masallar halk edebiyatında ne zaman doğduğu hakkında kesin bilgi yoktur. Masallarda, Jirenşe’nin zalim padişahlara ve zengin cimri beylere karşı kullandığı sivri dili, hazır cevaplılığı ve keskin zekâsı ile ön plana çıkmıştır. Jirenşe hakkında masallarından örnekler verilerek konu açıklaması yapılmıştır.

“Batırlar Jırı” başlığı taşıyan dördüncü bölümde ise Kahramanlık şiirlerinin yapısı, anlamı, kahramanları ve bu şiirler hakkında yapılan çalışmalarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Alpamıs, Koblandı, Kambar Batır gibi çalışmanın incelemesi verilmiştir.

“Liro-Epostıq Jırlar” adlı beşinci bölümde ise Kozı Korpeş-Bayan Sulu, Kız Jibek, Ayman Şolpan şiirlerinin varyantlar ve incelemesi üzerinde durulmuştur.

“Aytıs Öleñderi” adlı altıncı bölümde âşıklar atışması üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kazak, sözlü, edebiyat, masal.

12. İskakova, Zina

Kazahskaya Bogatırs kaya Skazka [Kazak Kahraman Masalı]._ Almatı, y.y., 1995.

120 s., res., 18 cm.

Kaynakça var.

Çalışmanın Amacı: Kazak Edebiyatında kahramanlık masallarının tasnifi, tipler, kompozisyon ve sanatsal yönlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı eserin başında bulunmaktadır. Soderjaniye [İçindekiler] s.2, Vvedeniye [Giriş] s.3, **Birinci Bölüm:** Janrovaya Spetsifika i Tipologiya [Janrların Tasnifi ve Tipolojisi] s.17, **İkinci Bölüm:** Sistema Obrazov Kazahskih Bogatırskih Skazok [Kazak Kahramanlık Masallarının Tip Sistemi] s.54, **Üçüncü Bölüm:** Kompozitsiyonno-Hudojestvenniye Osobennosti [Kompozisyon ve Sanatsal Özellikleri] s.89, Zaklüçeniye [Sonuç] s.111, Bibliyografiya [Kaynakça] s.116.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz kısmı bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Vvedeniye” başlığı altında verilmiştir. Girişte Kazak kahramanlık masalları hakkında yapılmış çalışmalarının azlığından ve eksik taraflarından bahsederek çalışmanın amacından bahsedilmiştir. Çalışma sırasında

yararlandığı eserler, kullandığı metot, karşılaşılan sorunları da anlatılmıştır. Aynı zamanda yapmış olduğu çalışmanın kimler tarafından ve hangi araştırmalar için kullanabilecekleri belirtmiştir. Bunun dışında Kazak kahramanlık masalları üzerine yapılan çalışmalar, masalların tarihçesi hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

“Zaklūçeniye” başlığı altında verilen sonuç kısmında çalışmanın sonucunda varılan neticeler yer almaktadır. Varılan neticeler; Kazak kahramanlık masallarının oluşumunun temelinde mitler⁴, fabllar ve kahramanlık destanlarının etkisi belirtilmiştir. Kazak kahramanlık masalların konusu her devirde ya kısmi ya da tamamen değişime uğrar. Böylece Kazak kahramanlık masalları kendi içinde 1)Arkaik Kazak kahramanlık masalları, 2)Klasik Kazak kahramanlık masalları, 3)Kahramanlık destanlardan beslenen masallar ve 4) Destanlara benzeyen masallar şeklinde sınıflandırılarak sonuç kısmını bitirmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, M. Avezov Devlet Üniversitesi Edebiyat ve Güzel Sanatlar bölümünde Yüksek Lisans Bitirme Tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma ön söz dışında üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm “Janrovaya Spetsifika i Tipologiya” “[Janrların Tasnifi ve Tipolojisi] başlığı altında Kazak kahramanlık masallarının oluşumu, tarihi gelişimi, özellikleri, konusu, türlerin tasnifi ve tipolojisi üzerinde durulmaktadır. M. Avezov, B. Sadırbayev ve S. Seyfulin gibi Kazak araştırmacıların çalışmaları, fikirleri ve masallardan örnekler verilerek açıklamaya çalışılmıştır. Türk-Moğol grubuna giren masallardaki İslamiyet’in etkilerinden ve diğer halkların masallarıyla olan benzerliklerden de kısaca bahsedilmiştir.

İkinci bölüm “Sistema Obrazov Kazahskih Bogatırskih Skazok” [Kazak Kahramanlık Masallarının Tip Sistemi] başlığı altında verilmiştir. Bu bölümde Kazak kahramanlık masallarının tip sistemi oluşturulmaya çalışılmış ve sözlü edebiyatta tiplerin gelişim safhasındaki değişiklikleri örnekleriyle gösterilmiştir.

Üçüncü bölüm ise “Kompozitsiyonno-Hudojestvenniye Osobennosti” başlığı altında Kazak kahramanlık masallarının kompozisyonu, sanatsal yönlerini ve özelliklerini inceleyerek örneklendirilmiştir.

⁴ Mit hakkında detaylı bilgi için bkz. Edige Tursunov, **Drevne Türkskiy Folklor: İstoki ve Stanovleniye**, Almatı, Dayk-Press Yayınları, 2001, s.5-62.

Anahtar Kelimeler: Kazak, araştırma, kahraman, masal.

13. Kanarbayeva, B.-Jamansarina, G.

Bibliyografiçeskiy Ukazatel Ustnoga Narodnogo Tvorçestva [Sözlü Halk Edebiyatının Bibliyografik Çalışma]._ Almatı: Gılım Yayınları, 1998.

252 s., 22 cm.

Dizin var.

Çalışma amacı: Bilimsel araştırmalar yapan üniversite öğrenciler, öğretmenler ve Kazak Edebiyatına ilgi duyanlar için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Qurastırışılardan [Derleyenlerden] s.3, 1900 s.4, Kitaptar [Kitaplar] s.5, 1901 s.6, Kitaptar [Kitaplar] s.8, 1902 s.9, Kitaptar [Kitaplar] s.10, 1903 s.10, 1904 s.11, 1905 s.11, 1906 s.12, 1907 s.12, 1908 s.13, 1909 s.14, 19010 s.15, 1911 s.16, 1912 s.18, 1913 s.19, Kitaptar [Kitaplar] s.20, 1914 s.21, Kitaptar [Kitaplar] s.22, 1915 s.23, Kitaptar [Kitaplar] s.25, 1916 s.25, Kitaptar [Kitaplar] s.26, 1917 s.26, Kitaptar [Kitaplar] s.27, 1918 s.27, 1919 s.27, 1920 s.27, Kitaptar [Kitaplar] s.27, 1921 s.27, Kitaptar [Kitaplar] s.28,1922 s.28, Kitaptar [Kitaplar] s.28, 1923 s.28, Kitaptar [Kitaplar] s.29, 1924 s.30, Kitaptar [Kitaplar] s.31, 1925 s.32, Kitaptar [Kitaplar] s.34, 1926 s.34, Kitaptar [Kitaplar] s.36, 1927 s.36, 1927 s.36, Kitaptar [Kitaplar] s.37, 1928 s.38, Kitaptar [Kitaplar] s.38, 1929 s.38, Kitaptar [Kitaplar] s.39, 1930 s.39, Kitaptar [Kitaplar] s.39, 1931 s.29, 1932 s.39, Kitaptar [Kitaplar] s.40, 1933 s.40, 1934 s.40, 1935 s.41, Kitaptar [Kitaplar] s.42,1936 s.42, v s.44, 1937 s.44, 1938 s.45, 1939 s.47, Kitaptar [Kitaplar] s.48,1940 s.48, 1941 s.49, Kitaptar [Kitaplar] s.51, 1942 s.52, Kitaptar [Kitaplar] s.52, 1943 s.53, Kitaptar [Kitaplar] s.54, 1944 s.54, Kitaptar [Kitaplar] s.54, 1945 s.54, 1946 s.55, Kitaptar [Kitaplar] s.58, 1947 s.58, Kitaptar [Kitaplar] s.59, 1948 s.59, Kitaptar [Kitaplar] s.60, 1949 s.63, Kitaptar [Kitaplar] s.63, 1950 s.64, Kitaptar [Kitaplar] s.65, 1951 s.65, Kitaptar [Kitaplar] s.66, 1952 s.67, Kitaptar [Kitaplar] s.68, 1953 s.69, Kitaptar [Kitaplar] s.69, 1954 s.70, 1955 s.70, Kitaptar [Kitaplar] 71, 1956 s.72, Kitaptar [Kitaplar] s.73, 1957 s.73, Kitaptar [Kitaplar] 74, 1958 s.75, Kitaptar [Kitaplar] s.76, 1959 s.77, Kitaptar [Kitaplar] s.78, 1960 s.79, Kitaptar [Kitaplar] s.81, 1961 s.82, Kitaptar [Kitaplar]

s.84, 1962 s.84, Kitaptar [Kitaplar] s.86, 1963 s.86, Kitaptar [Kitaplar] s.87, 1964 s.88, Kitaptar [Kitaplar] s.88, 1965 s.89, Kitaptar [Kitaplar] s.91, 1966 s.94, Kitaptar [Kitaplar] s.95, 1967 s.97, Kitaptar [Kitaplar] s.98, 1968 s.99, Kitaptar [Kitaplar] s.100, 1969 s.100, Kitaptar [Kitaplar] s.103, 1970 s.104, Kitaptar [Kitaplar] s.106, 1971 s.107, Kitaptar [Kitaplar] s.109, 1972 s.109, Kitaptar [Kitaplar] s.112, 1973 s.113, Kitaptar [Kitaplar] s.116, 1974 s.118, Kitaptar [Kitaplar] s.121, 1975 s.121, Kitaptar [Kitaplar] s.123, 1976 s.123, Kitaptar [Kitaplar] s.125, 1977 s.127, Kitaptar [Kitaplar] s.132, 1978 s.132, Kitaptar [Kitaplar] s.134, 1979 s.134, Kitaptar [Kitaplar] s.135, 1980 s.136, Kitaptar [Kitaplar] s.137, 1981 s.137, Kitaptar [Kitaplar] s.138, 1982 s.138, Kitaptar [Kitaplar] s.139, 1983 s.140, Kitaptar [Kitaplar] s.142, 1984 s.143, Kitaptar [Kitaplar] s.144, 1985 s.145, Kitaptar [Kitaplar] s.146, 1986 s.147, Kitaptar [Kitaplar] s.148, 1987 s.149, Kitaptar [Kitaplar] s.150, 1988 s.151, Kitaptar [Kitaplar] s.154, 1990 s.155, Kitaptar [Kitaplar] s.157, 1991 s.157, Kitaptar [Kitaplar] s.159, 1990 s.160, 1901 s.163, 1902 s.165, 1903 s.166, 1904 s.167, 1905 s.168, 1906 s.170, 1907 s.170, 1908 s.171, 1909 s.171, 1910 s.172, 1911 s.174, 1912 s.174, 1913 s.174, 1914 s.175, 1915 s.175, 1916 s.175, 1917 s.176, 1918 s.176, 1921 s.176, 1922 s.176, 1923 s.177, 1924 s.177, 1925 s.177, 1926 s.177, 1927 s.178, 1928 s.178, 1929 s.178, 1930 s.179, 1931 s.179, 1934 s.179, 1935 s.179, 1936 s.181, 1937 s.184, 1938 s.184, 1939 s.185, 1940 s.186, 1942 s.187, 1943 s.187, 1944 s.188, 1945 s.188, 1946 s.189, 1947 s.189, 1949 s.191, 1950 s.192, Knigi [Kitaplar] s.193, 1951 s.193, Knigi [Kitaplar] s.193, 1952 s.194, 1953 s.194, 1954 s.195, 1955 s.195, Knigi [Kitaplar] s.196, 1956 s.197, 1957 s.198, Statyi [Makaleler] s.198, Knigi [Kitaplar] s.199, 1958 s.199, Knigi [Kitaplar] s.199, 1959 s.200, Statyi [Makaleler] s.200, Knigi [Kitaplar] s.201, 1960 s.201, 1961 s.201, Knigi [Kitaplar] s.202, 1962 s.202, Knigi [Kitaplar] s.203, 1963 s.203, Knigi [Kitaplar] s.203, 1964 s.203, 1965 s.205, Knigi [Kitaplar] s.205, 1966 s.205, Knigi [Kitaplar] s.206, 1967 s.206, 1968 s.207, 1969 s.208, Knigi [Kitaplar] s.209, 1970, s.210, 1971 s.210, Knigi [Kitaplar] s.211, 1972 s.212, Knigi [Kitaplar] s.213, 1974 s.213, 1975 s.213, Knigi [Kitaplar] s.213, 1976 s.214, Knigi [Kitaplar] s.214, 1977 s.214, 1978 s.214, Knigi [Kitaplar] s.214, 1979 s.214, Knigi [Kitaplar] s.215, 1980 s.215, Knigi [Kitaplar] s.216, 1981 s.216, Knigi [Kitaplar] s.217, 1982 s.217, Knigi [Kitaplar] s.218, 1983 s.219, Knigi [Kitaplar] s.219, 1984 s.219, Knigi [Kitaplar] s.220, 1985

s.221, Knigi [Kitaplar] s.221, 1986 s.221, Knigi [Kitaplar] s.222, 1987 s.222, 1988 s.223, Knigi [Kitaplar] s.224, 1989 s.224, 1990 s.225, Knigi [Kitaplar] s.226, 1991 s.227, Spisok Sokraşeniy [Kısaltmalar] s.229, Esim Körsetkişi [Yazarlar Dizini] s.230, Alfavitniy Ukazatel Familiy [Yazarlar Dizini] s.240, Mazmunı [İçimdekiler] s.245.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Qurastırışılardan” başlığıyla kitabın başında verilmektedir. Bu kısım B.Kanarbayeva ve G. Jamansarina tarafından Kazak Türkçesiyle yazılmış hazırlanmıştır. Çalışmayı oluştururken 1969 yılında V.M. Sidelnikov’un “Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Kazakskogo Naroda” adlı eserinden, Kazakistan’ın Milli Kütüphanesinin kataloglarından, Kazakistan Bilim Akademisinin Merkez Kütüphanesinden alınan bibliyografik eserlerden, makalelerden, ansiklopedilerden de faydalandıklarını yazmaktadır. 1900-1940 yılları ve 1970-1991 yıllarında yayımlanan çalışmaların B.Kanarbayeva tarafından derlendiğini ve 1900-1940 yılları arasındaki çalışmaların ise G.Jamansarina tarafından hazırlandığı konusunda açıklamalar verilmiştir.

Değerlendirme: Çalışma 1900-1991 yılları arasında yayımlanan gazete ve dergi, makaleleri, eleştiri yazıları ve yazarların kendi eserlerine yazdıkları özetlerden oluşmaktadır. Bu çalışmada verilen çalışmalar Kazakça ve Rusça olarak iki ayrı bölümde verilmiştir. Birinci bölüm 1900-1991 yılları kapsayan, Kazak Türkçesinde yazılmış kitap ve süreli yayınlardan oluşmaktadır. Bu bölüm 4-159 sayfaları arasında verilmiştir. İkinci bölüm ise Rusça olarak yazılmış 1900-1991 yıllarını kapsayan kitap ve süreli yayınlardan oluşmakta olup 160-228 sayfaları arasında verilmiştir. Her bölüm yıllara göre ayrılmış ve kendi içinde alfabetik sırasına göre verilmiştir. Eserler verilirken adları, yazarları, basım yerleri ve yılları, sayıları, sayfaları olarak verilmektedir. Bu eserlerde ufak tefek açıklamalar bulunmaktadır bazılarında ise hiçbir şey yazılmadığından bu eserlerin arasında masallarla ilgili çalışmaların olup olmadığını anlamamız zorlaşıyor.

14. Kaskabasov, Seyit

Kazahskaya Volşebnaya Skazka. [Kazak Olağanüstü Masalı]._ Almatı: Nauka Yayınları, 1972.

260 s., 17 cm.

Açıklamalar var.

Çalışmanın Amacı: Kazak olağanüstü masallarının konusu, kompozisyon özelliklerini ve gerçekte orantısını tespit etmek amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Vvedeniye [Giriş]** s.2, **Uslovniye Sokraşeniya [Kısaltmalar]** s.25, **Glava 1 [Birinci Bölüm]:** Mnogoobraziye Süjetov Kazahskoy Volşebnoy Skazki [Kazak Olağanüstü masallarının Çok Şekilliği] s.27, **Glava 2 [İkinci Bölüm]:** Osobbenosti Kazahskoy Volşebnoy Skazki i Voprosı Skazoçnoy Traditsiyi Kazahov [Kazak Olağanüstü masalların Özellikleri ve Masal Geleneğindeki Sorular] s.47, **Glava 3 [Üçüncü Bölüm]:** Reliktı Dofeodalnoy Deystvitelnosti V Narodnom Bitu i Skazke [Kazakların Hayatı ve Masalları İçinde Olan Derebeyi İzleri] s.67, **Glava 4 [Dördüncü Bölüm]:** Otrajeniye Volşebnoy Skakoy Patriarhalno-Feodalnoy Jizni Kazahov [Olağanüstü masallarında Yansıtılan Feodalite İzleri] s.127, **Glava 5 [Beşinci Bölüm]:** Sistema Obrazov v Volşebnom Skazoçnom Epose Kazahov [Kazak Olağanüstü Masallardaki Tip Sistemi] s.127, **Glava 6 [Altıncı Bölüm]:** Poetika Kazahskoy Volşebnoy Skazki [Olağanüstü Masalının Şiir Bilgisi] s.185, **Zaklüçeniye [Sonuç]** s.211, **Resume [Özet]** s.221, **Primeçaniya [Açıklamalar]** s.229, **Soderjaniye [İçindekiler]** s.260.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz “Vvedeniye” başlığıyla verilmiştir. Bu kısımda M. Avezov, P. A. Faleyev, E. İsmailov, M.Gabdulin vs. gibi araştırmacıların Kazak masalları üzerinde yaptıkları çalışmalarından ve Kazak olağanüstü masalları hakkında yaptıkları sınıflandırmalardan yıllara göre ayırıp bahsedilmektedir. Aynı zamanda eserin Kazak olağanüstü masallarının konusu, kompozisyon özelliklerini ve gerçekte orantısını tespit etmek amacıyla kaleme

alındığı belirtilmektedir. Önsöz sonunda çalışmasında emeği geçen M.G. Gabdulin, İ.T. Düsenbayev ve N.S. Smirnova'ya teşekkürlerini sunarak bitirmektedir.

Sonuç kısmında ise çalışmanın sonucunda varılan sonuçlar, görüşler ve düşünceler verilmiştir. Sonuç olarak, Kazak olağanüstü masallarının en eski tür olduğu, konusunun çeşitliliği Kazakların diğer halklarıyla olan ilişkilerden kaynaklandığı ve bu masalların Kazakların hayatını yansıttığı fikrine varıldı. Yazar masalları derleyecek araştırmacılara kaynak kişilerin anlatma şekillerine dokunulmadan aktarılması, kaynak kişinin bu masalı nerden ve kimden duyduğunu vs. gibi bilgilerin eksiz alınması gerektiğini belirtmektedir.

“Resume” adlı bölüm İngilizce olarak çalışmanın özetinden oluşmaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça olmak üzere Kazak olağanüstü masallarının incelemesinden oluşmaktadır. Altı bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümü “Mnogoobraziye Süjetov Kazahskoy Volşebnoy Skazki” başlığı altında verilmiştir. Bu bölümde Kazak olağanüstü masallarının çok şekilliği, diğer halklarla benzerliği, farklılığı üzerinde durulmuştur.

“... Skazki kazahov stali regularno sobiratsa liş v sovetskoye vreme i zapisani v malom koliçestve. Poetomu trudno nazvat toçnoye çislo süjetov volşebnoy skazki... Sobranniy material pokazıvayet, çto süjeti kazahskoy volşebnoy skazki dovolno-taki raznoobrazni: zdes süjeti i mejdunarodnogo haraktera, i zaimstvo vannıye kazahami u drugih narodov, i obşıye s türko-mongolskimi i drugimi vostoçnımi narodami, i originalniye kazahskiye süjeti, kotorıye predostavlenı poka odnoy dvuma zapisıyami...”⁵

İkinci bölüm “Osobbenosti Kazahskoy Volşebnoy Skazki i Voprosı Skazoçnoy Traditsiyi Kazahov” başlığı altında Kazak olağanüstü masallarının konularından yüzyıllar boyunca meydana gelen değişikliklerden, özelliklerden açıklamalar ve masal geleneğinden örnekler verilerek açıklanmıştır.

⁵ S. A. Kaskabasov, **Kazahskiya Volşebnaya Skazka**, Almatı, Nauka Yayınları, 1972, s.29.

*“Kazahskaya skazka imeyet ryad spetsifičeskikh osobennostey. Odni iz nih slojilis, po vsej veroyatnosti, v tečeniyi vekov i svazani s patriarhalnymi normami npravstvennosti, s otnošeniyami lüdey v patriarhalnoy semye i rode, a takje so slojivşeyasya v usloviyah patriarhalno-feodalnogo stroya kazahskogo obşestva k novim formam jizni kotoriye nametilis s prisoyedeniniyem Kazahstana k Rossiye... Tretyi vizvani proniknoveniyem idey islama v kazahskiye şirokiye massı v XIX. veka i rasprostraneniye musulmanskoj knijnosti vse eti osobennosti viyavlayutsya pri sravnitelnom analize kazahskih variantov mejdunarodnih süjetov s variantami, bituyuşimi u drugih narodov, çya istoriya i folklor znaçitelno otliçayutsya ot narodnoy poetiki i istoriyi kazahov.”*⁶

Üçüncü bölüm “Reliktı Dofeodalnoy Deystvitelnosti V Narodnom Bitu i Skazke” Kazakların hayatı ve masalları içinde görülen derebeylik, anaerkil ve ataerkil izler üzerinde durularak bu konuları işleyen araştırmacıların görüşleri verilmektedir.

*“Volşebnaya skazka lübugo naroda uhodit svoymi kornyami v pervobitnoobşinnıy stroy, v doistoričeskiy bit. A hudojestvennim janrom ona stala uje v klassovom patriarhalno-feodalnom obşestve.”*⁷

*“ İtak, kazahskaya volşebnaya skazka, podobno skazkam mnogih drugih narodov, sohranila v sebe çertı porodişey yeyo drevney deystvitelnosti. Takovi dualnaya organizatsiya rodov, obiçayi i obradı pervobitnoy obşini... No eto ne znaçit, çto skazka otrajayet vse eti obiçayi i obryadı bez izmeneniy, v çistom vide. Naoborot, skazka mnogiye iz nih peresmatrivayet, da i sami eti normı jizni transformiruyutsya soostvetstvenno kajdoy epohe, podvergayutsya izmeneniyam...”*⁸

“Otrajeniye Volşebnoy Skakoy Patriarhalno-Feodalnoy Jizni Kazahov” adlı dördüncü bölümde ise Kazak olağanüstü masallarına yansıtılan derebeyi hayatının izleri üzerine durulmuştur.

⁶ Kaskabasov, **a.g.e.**, s.49.

⁷ Kaskabasov, **a.g.e.**, s.69.

⁸ **A.e.**, s.105.

“...pri rassmotreniye voprosa ob otrajeniye deystvitelnosti v volşebnoy skazke obnarujilos interesnoye (v opredelennom smisle dajе parodoksalnoye) yavleniye: hotya poçti vo vseh skazkah pokazani kazahskiy aul, bıt, kazahskiy obraz mısli, postupki, vizvanniye kazahskoy moralyu i pravom, vse je kazahskaya volşebnaya skazka v znaçitelnoy mere sohranila sledı pervobıtnoy epohi...”⁹

“Sistema Obrazov Volşebnom Skazoçnom Epose Kazahov” adlı beşinci bölümde Kazak olağanüstü masallarındaki kahramanlar anlatılmıştır. Masallar Kazak halkının arzularını sembolleştirir. Kazak halkı hayatta mümkün olmayan adalet, eşitlik, mutluluk ve çok istenen her şey masal dünyasında kahramanlarının sayesinde gerçekleştirir. Masal dünyasında, gam, kasvet, çirkinlik, adilik yoktur. İyiler daima mükâfata kavuşur, kötüler ise en adaletli cezalar verilir.

“...analiz osnovnih obrazov kazahskoy volşebnoy skazki utverjdayet nas vo mneniye, çto polojitelnye geroyi skazok voploşayut v sebe nravstvenniy, sotsialniy i estetiçeskiy ideal, rojdenniy epohoy, kotoraya otrajena v skazke. Personaji skazok raznosovremenni po svoemu proishojdeniyu. Çerez nih narod vırajayet svoyo otnoşeniye k dobru i zlu, k vozvişennomu i nizmennomu v sootvestviyі s predostavleniyami, porojdennimi ekonomiçeskimi usloviyami i urovnem razvitiya obşestvennogo soznaniya...”¹⁰

“Poetika Kazahskoy Volşebnoy Skazki” adlı bölümde olağanüstü masallarının şiir bilgisi ile olan ilişkisi, sanatsal yönleri ve kompozisyonu üzerinde durulmuştur. Masallarda sayı ve şahıs motifleri, anlatana ve sosyal çevreye göre değişiklik göstermektedir. Başlangıç, geçiş ve bitiş formelleri de aynı özelliklerden kaynaklanan bir değişim yansıtır.

“Poetika kazahskoy volşebnoy skazki obladayet mnogimi çertami, svoystvennimi skazkam i drugih narodov. Eto- zaçin, epiçeskiye povestvovaniye i

⁹ A.e., s. 125.

¹⁰ Kaskabasov, a.g.e., s. 184.

kontsovka, prostoy yazık i stil; otşlifovannıye i ustoyçıviye poetičeskiye formuli-klişe; epičeskiye priyemı, retardatsiya, kontrasnost, giperbolizatsiya i dr. ”¹¹

Masalların olay örgüsü ve kahramanın yolculuğu incelenmiştir. Kahramanın doğumunun ardından bir ergenleşme macerası olan yolculuğuna başlar. Sınavlarla dolu bu yolculukta başarılı olup erginlenmiş olarak evine döner. Bu macera dairesel çizgi üzerinde gerçekleşir. Yola çıkış, sınavlarla dolu zorlu bir geçiş süreci ergenleşmedir. Geri dönüş ise erginlenen kahramanın eski hayatını terk ederek erişkinlerin toplumuna girmesini ve yeniden doğuşunu simgeler.

Kazak olağanüstü masallarda geçen şarkıların masal metnini zenginleştirdiği, canlandırdığı, halkın kahramanla beraber sevinmesini ve hüzünlenmesini sağladığı yazılmaktadır.

“... pensi vklüçayemye v skazku, ne tolklo ukraşayut tekstbi ojıvlayut deystviya, no nesut i emonatsionalnuyu nagruzku, sozdayut nastroyeniye, vızıvayut soçuvstviye k perejivaniyam geroya, a samoye skazku delayut krasoçnoy i liričeskoy”¹²

“Primeçaniya” adlı bölümünde ise çalışmanın içinde gösterilen dipnotların açıklamaları yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, olağanüstü, masal, inceleme.

15. Kaskabasov, Seyit- Smirnova, N. S.-Tursunov, E. D.

Kazahskiy Folklor v Sobraniyi G. N. Potanina¹³ [G. N. Potanin’in Çalışmalarında Kazak Folkloru]._Alma-ata: Nauka Yayınları, 1972.

382 s., 20 cm.

Sözlük ve Dizin var

¹¹ A.e., s.187.

¹² A.e., s.210.

¹³ Daha fazla bilgi için bkz. S. J. Sihimbayeva, **Literatura i Folklor Kazahstana. “K Probleme izuçeniya Folklorističeskih İssledovaniy G. N. Potanina”**, Karaganda, y.y., 1983, s.110-122.

Çalışmanın Amacı: Potanin'in Kazak folkloru hakkında yapmış olduğu çalışmaları bir araya toplayarak geniş okuyucu kitlesine sunmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ot Sostaviteley [Hazırlayanlardan] s.3, Potanin-Sobiratel i İssledovatel Kazahskoy Narodnoy Poeziyi [Kazak Sözlü Edebiyatının Derleyicisi Potanin] (N. S. Smirnova), **Birinci Bölüm: Legendı i Predaniya. Etilogiçeskiye Legendı [Efsane ve Rivayetler. Etiyolojik Efsaneler]:** Zmeya [Yılan] s.47, Kerpek-Şeşen Yoj [Kerpek-Anne Kirpi] s.47, Legenda o Djayike [Djayik Hakkında Efsane] s.48, Legenda o Proishojdeniyi Surka i Vıdrı [Köstebek ve Su Samurunun Doğuşu Hakkında Efsanesi] s.48, Kör-Tışqan [Kör Tavşan] s.48, Karunbay [Karunbay] s.49, Legenda o Bayguse [Baygus Hakkında Efsane] s.50, Kukuşka [Guguk Kuşu] s.51, Datel [Ağaçkakan] s.51, Bık [Boğa] s.51, Predaniye o Korove [İnek Hakkında Rivayetler] s.52, Legenda o Sostazaniyi Loşadi i Korovı [İnek ile Atın Yarışması Hakkında Efsane] s.52, Perviye Lüdi [İlk İnsanlar] s.53, **Kosmogoniçeskiye Legendı [Kozmolojik Efsaneler]:** Uç-Arkar [Üç Arkar] s.54, Orion [Orion] s.54, Urkör (Pleyadı) [Kuşak] s.54, Zvezda Isek-Kırgan [Isek-Kırgan Yıldızı] s.55, Zvezda Zapura [Zapura Yıldızı] s.55, Bolşaya Medveditsa [Büyük Ayı Yıldızı] s.55, **Legendı o Svyatıh [Kutsallar Hakkında Efsaneler]:** Pokroviteli Domaşnih Jivotnih [Evcil Hayvanların Koruyucuları] s.56, Predki Domaşnih Jivotnih [Evcil Hayvanların Ataları] s.56, Verblüjıy Otets Oysıl-Kara [Oysıl-Kara Develerin Babası] s.57, Kızır [Hızır] s.57, Karagana [Karagana] s.57, Sem Spaşih Otrokov [Yedi Uyuyan Kol] s.57, **Poverya, Primetı, Obradı i Obıçayı [İnanışlar, İşaretler, Örf ve Adetler]:** Poverya i Primetı o Zvezdah i Sozvezdiyah [Yıldızlar İşaretleri ve İnanışları] s.59, Poverye o Raduge [Gökkuşağı Rivayetleri] s.60, Albastı [Şeytan] s.60, Siirbay [Siirbay] s.60, Kazahskiye Obıçayı i Poverya o Kozle i Barane [Kazaklar Arasında Keçi ve Koyun Adetleri] s.61, Samoye Velikoye v Prirode [Tabiatta En Büyük] s.61, Na Çem Stoyit Mir? [Dünya Neyin Üzerinde Duruyor?] s.61, **Geneologiçeskiye Legendı i Predaniya [Jenealojik Efsaneler ve İnançlar]:** Predaniye o Proishojdeniyi Atbasarskih Naymanov [Atbasar Naymanların Ortaya Çıkışı Hakkında Rivayeti] s.62, Eseken-Batır [Esen Batır] s.62, Er-Gokçu [Er

Gokçu] s.63, **İstoriçeskiye Legendı i Predaniya [Tarihi Efsaneler ve Rivayetler]:** Predaniye Ob İzbraniyi Çingiz-Hana [Cengiz Hanın Seçilmesi Hakkında Rivayetler] s.64, Çingiz-Han [Cengiz Han] s.65, Alaşa-Han [Alaşa Han] s.67, Asan-Kaydı [Asan Kaydı] s.68, **Şejire i Materialı K Nim [Soy Ağaçları ve Çalışmaları]:** Rodoslovnaya Kirgiz [Kırgızların Soy Ağacı] s.70, Rodonaçalniki (Türko-Mongolskih Rodov i Plemen) [Türk-Moğol Halklarının Ataları] s.71, Kazahskoye Şejire [Kazakların Soy Ağacı] s.71, Zameçaniya o Plemenah i Rodah [Kabileler ve Soyolar Hakkındaki Notlar] s.74, Rodoslovnaya Potomkov Kirgizov, Jivuşih Sredi Kazahov [Kazaklar Arasında Yaşayan Kırgızların Soy Ağaçları] s.74. **İkinci Bölüm: Skazki [Masallar]. Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları]:** Zveri-Tovarişi [Hayvan-Arkadaşlar] s.77, **Skazki Volşebniye [Olağanüstü Masallar]:** Deti Darşı-Mergena [Darşı Mergen'in Evlatları] s.80, Kamen Adam-Bilmes [Adam-Bilmes Taşı] s.81, Djanalı [Djanalı] s.87, Ur-Tokpak [Vur, Çomak] s.88, Ak-Djılan (Tsar Zmey) [Beyaz Yılan (Yılanların Kralı)] s.91, Zada (Çto Sdelal Sadur s Rozoy?) [Sadur Gülü Ne Yaptı?] s.92, Hanskiy Sın v Gnezde [Kuş Yuvasındaki Hanın Oğlu] s.95, Veçnaya Voda [Ebedi Su] s.99, Aleuko-Batır, Sın Alekeya [Alekey'in Oğlu Aleuko Batırdır] s.100, **Bogatırskiye Skazki [Kahramanlık Masalları]:** Er-Tüstük [Er-Töstik] s.104, İtigil [İtigil] s.109, Temir-Gendik [Temir-Gendik] s.112, Mergen-Darşı s.113, Aleuko-Batır i Yego Sın Orak [Aleuko ve Oğlu Orak] s.116, Talas-Pay Mergen [Nişancı Talas-Pay] s.123, İr-Gokşe i Yego Sın İr-Gosay [İr-Gokşe ve oğlu İr-Gosay] s.130, **Volşebno-Novelističeskiye Skazki [Olağanüstü-Nüvel Masalları]:** Kran-Karakşı (Koko-Tay) s.135, Kan-Baba s.137, Abi i Tabi [Abi ve Tabi] s.143, Çerep [Kafatası] s.144, Vizir [Vezir] s.145 Tri Soveta [Üç Nasihat] s.147, Nevernaya Jena [Sadakatsız Eş] s.151, Odnoglazıy Velikan [Tek Gözlü Dev] s.154, Karaman [Karaman] s.156, Prorok Suleyman [Süleyman Peygamber] s.159, Predaniya ob İskander-Hane [İskender Han Hakkında Rivayetler] s.162, **Bitoviye-Novelističeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve Nüvel Masallar]:** Aldar Kose [Aldar Köse] s.163, Gran Karakşı [Gran Karakşı] s.165, Ku-Bala (Hitrıy Çelovek) [Kurnaz Çocuk] s.165, **Bitoviye Nazidatelniye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve İbret Verici Masallar]:** Doç Vizira [Vezirin kızı] s.167, Djirenşe-Şeşen s.169, **Satiriçeskiye Skazki [Satirik Masallar]:** Lisitsa [Tilki] s.173, Skazka o Bayaşale (O Krikune) [Yaygaracı] s.174, Aldar Kose (Bezborodiy Obmanşık) [Sakalsız

Hilekâr] s.176, Djirenşe-Şeşen Razreşayetsa Ot Bremeni [Jirenşe Şeşen'in Yükünden Kurtulması] s.177, Karaşaş i Han [Karaşaş ve Han] s.178, **Anekdoti [Fıkralar]:** Djirenşe-Şeşen s.179, Svoya Yurta-Luçşe Dvortsa [İnsanın Kendi Evi Saraydan Daha İyidir] s.179, Tri Tovarişa [Üç Arkadaş] s.180, Djaurun (Kost-Lopatka) [Kürek Kemiği] s.180, **Üçüncü Bölüm: Maliye Janrı Folkloru [Folklorun küçük janrlar]: Obradovaya Poeziya [Merasim Şiirleri]:** Bata [باتا] (Pri Delaniyi Posudu u Kirgizov) [Kırgızların Kap Kacak Yapılışı] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.185, Kargıs [قارغیس] (Proklatiye) [Kargış] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.186, Öleñder [ولہڭدەر] (Pesni) [Şarkılar] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.187, Sekemen Tarı Turalı Bolalar Öleni (Detskaya Pesenka o Prose Sekemen) [Sekemen Hakkında Çocuk Şarkıları] s.188, Sekemen Tarı Turalı Öleñin Ekinşi Turı (Variyant Pensi o Prose Sekemen) [Sekemen Şarkıların Varyantları] s.188, **Didaktiçeskiye Janrı [Didaktik Janrlar]:** Jumbaktar [جومباقتاری] (Zagadki) [Bilmeceler] s.189, Qazaqtardıñ Jumbaqtarı (Kazahskiye Zagadki) [Kazak Bilmeceleri] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.190, Ulı Juz Qazaqtarınıñ Maqal-Matelderi [ۇلى خوز قازاقلارنىڭ ماقال ماتەلدەرى] (Poslovitsı i Pogovorki Kirgizov Bolşoy Ordı) [Büyük Orda Kırgızların Atasözleri ve Tekerlemeleri] s.198, Maqaldar [ماقالدار] (Poslovitsı) [Atasözleri] s.204, Naqıl Qanattı Sözder [ناقل قانتى سوزدەر] (Aforizmı, Krılatıye Slova) [Vecizeler ve Kanatlı Sözler] s.209. **Dördüncü Bölüm: Epos i Pesnetvorçestvo Jırav Akınov [Epos ve Akınların Şarkıları]. Epos:** Kozı Korpeş-Bayan Kız [قوزى كورپەش بايان كىز] (Çev. N. S. Smirnova) s.229, Legenda o Bayane [Bayan Hakkında Efsane] s.254, Skazka o Kozı-Korpeş i Bayan-Sulu [Kozı Korpeş ve Bayan Sulu Masalları] s.258, Kabanbay [قابانبای] (Çev. N. S. Smirnova) s.264, **Pesnetvorçestvo Jırav, Akınov [Jırau, Akınların Şarkı Söyleme Sanatı]:** Bukar Jırav [بوجار جراو] [Bukar Jırav] (Çev. N. S. Smirnova) s.280, Çüje i Şortan-Bay [Çüje ve Şortan Bay] s.288, **Beşinci Bölüm: Komentariyi [Yorumlar]. Legendı i Predaniya [Efsane ve Rivayetler]** (Haz. E. D. Tursunov): Etiologiçeskiye Legendı [Etiyolojik Efsaneler] s.291, Kosmogoniçeskiye Legendı [Kozmolojik Efsaneler] s.298, Legendı o Svyatıh [Kutsallar hakkında Efsaneler] s.299, Poverıya, Primetı, Obradı i Obıçayı [İnançlar, İşaretler, Örf ve Adetler] s.302, Genealogiçeskiye Legendı i Predaniya [Jenealojik Efsane ve Rivayetler] s.303, İstoriçeskiye Legendı i Predaniya [Tarihi Efsane ve Rivayetler]

s.304, Şejire i Materialı K Nim [Soy Ağacı ve Çalışmaları] s.308, **Skazki [Masallar]:** Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.313, Skazki Volşebniye [Olağanüstü Masallar] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.313, Bogatırskiye Skazki [Kahramanlık Masalları] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.319, Volşebno-Novelističeskiye Skazki [Olağanüstü-Nüvel Masalları] (Çev. S.A. Kaskabasov) s.328, Bitoviye-Novelističeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve Nüvel Masalları] (Çev. E.D. Tursunov) s.334, Bitoviye Nazidatelskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve İbret Verici Masalları] (Çev. E.D. Tursunov) s.337, Satiričeskiye Skazki (Çev. E.D. Tursunov) s.338, Anekdotı [Fıkralar] (Çev. E.D. Tursunov) s.340, **Malıye Janrı Folklorı [Folklorun Küçük Janrıları]** (Çev. S.A. Kaskabasov): Obradovaya Poeziya: Bata, Kargıs, Pensi [Merasim Şiiri: Dua, Kargış ve Şarkılar] s.342, Didaktičeskiye Janrı: Zagadki, Poslovitsı, Aforizmı [Didaktik Janrlar: Bilmece, Atasöz ve Vecizeler] s.345, **Epos i Pesnetvorčestvo Jırau, Akınov [Epos ve Akınların Şarkı Söyleme Sanatı]** (Haz. N. S. Smirnova): Epos s.349, Pesnetvorčestvo Jırau i Akınov [Akınların Şarkıları] s.354, Uslovniye Oboznaçeniya, Prinatiye v Komentariyah [Karşılaştırma İşaretleri ve Yorumlar] (Haz. N.S. Smirnova) s.362, Ukazatel İmen Folkloristov i İspolniteley Kazahskoy Narodnoy Poeziyi [Dizin] (Haz. N. S. Smirnova) s.367, Ukazatel İmen i Terminov Po Kazahskomu Ustno-Poetičeskomu Tvorčestvu [Kazak Folkloru Terminoloji Sözlüğü] (Haz. N. S. Smirnova) s.370, Soderjaniye [İçindekiler] s.376.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Ot Sostaviteley” başlığıyla verilmiştir. Ön sözde, çalışma düzeni, çalışmaya almış oldukları eserleri ve bu eserlere ulaşmak için Potanın’ın el yazmaları bulunan arşiv çalışanlarına teşekkür kısmı bulunmaktadır.

Değerlendirme: Çalışma, Tomsk Devlet Üniversitesinin Kütüphanesinde bulunan Potanın’ın el yazmaları ve Leningrad Üniversitesinin Doğu Bilimler Bölümünde bulunan Potanın’ın yayımlanmış eserlerinden oluşmaktadır. Eserler hangi dilde kaydedildiyse çalışmaya da o şekilde girmiştir. Potanın’ın derlemiş

olduğu çalışmalar bir sınıflandırmaya tabi tutulmamıştır. Çalışmayı hazırlayanlar kendi görüşler ve bilgiler doğrultusunda sınıflandırmayı yapmışlardır.

Çalışma ön söz dışında dört bölümden oluşmaktadır. Bölümlere geçmeden önce “Potanin-Sobiratel i İssledovatel Kazahskoy Narodnoy Poeziyi” başlığı altında Potanin’in Kazaklara olan ilgisinden ve çalışmalarından bahsedilmektedir.

“Legendı i Predaniya. Etilogiçeskiye Legendı” adlı birinci bölüm kendi içinde “Kosmogoniçeskiye Legendı”, “Legendı o Svyatı”, “Obıçayı”, “Geneologiçeskiye Legendı i Predaniya” ve “Şejire i Materialı K Nim” adlı bölümlere ayrılmaktadır. Bu bölümde Kazak etiyolojik ve kozmolojik efsaneleri, kutsal insanlar ve yerler hakkında efsaneler, Jenealogik efsaneler, inançlar ve soy ağacı gibi konular üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümünü oluşturan “Skazki” kendi içinde de “Skazki o Jıvotnıh”, “Skazki Volşebniye”, “Bogatırskiye Skazki”, “Volşebno-Novelistiçeskiye Skazki”, “Bıtoviye-Novelistiçeskiye Skazki”, “Bıtoviye Nazidatelnıye Skazki” ve “Satiriçeskiye Skazki” adlı alt bölümlere ayrılmaktadır. Burada Kazak hayvan, olağanüstü, günlük hayat ile ilgili ve satirik masalların derlemesi bulunmaktadır.

“Maliye Janrı Folklorı” adlı üçüncü bölümde ise merasim şiirleri, didaktik türler, bilemece, atasöz, vecizeler gibi folklor türleri üzerinde durulmuştur.

Epos i Pesnetvorçestvo Jırav Akınov” adlı dördüncü bölümde akınların (âşıkların) söylemiş olduğu şarkılar yer almaktadır

Beşinci bölüm ise “Komentariyi” başlığı altında verilmiştir. Bu bölümünde yukarıda zikretmiş olduğumuz dört bölümüne S. A. Kaskabasov ve E. D. Tursunov’un yapmış olduğu yorumlar bulunmaktadır. Masallar hakkında yorumlar yapılırken masallar Potanin’in hangi çalışmasından alındıysa o eserin künyesi verildikten sonra masalın Anti Aarne-Stith Thompson kataloguna göre çözümlemeyi almış ve yorumlamıştır. Bir yandan Avrupa masalları ile karşılaştırma yapılırken diğer yandan benzer Türk halkların masallarının adları verilmektedir. Masal metni

içinde verilen dipnotların açıklamaları ve masalda yanlış yazılan kelimelerin düzeltilmiş hali verilmiştir.

El yazmaları kaydedilmiş orijinal hali yanında tercümesi de verilmektedir. Tercümesi eseri hazırlayanlar tarafından yapılmıştır.

“Maliye Janrı Folklorı” ve “Epos i Pesnetvorçestvo Jırau Akınov” adlı bölümlerde Arapça yazılan el yazmalar da bulunmaktadır. Arapça el yazmaları Kazak Türkçesi ve Rusça tercümeleriyle beraber verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal.

16. Kaskabasov, Seyit , Kostühin E. A., Smirnova N. S. ve Tursunov E. D.

Kazahskiye Skazki o Jivotnih: Legendı, Predaniya, Bitoviye Rasskazı, Skazki i Basni [Kazak Hayvan Masalları: Efsane, Rivayet, Günlük Hayatıyla İlgili Hikâyeler, Masallar ve Fabllar]._Almatı: Nauka Yayınları, 1979.

271 s., 20 cm.

Sözlük var.

Çalışmanın Amacı: Kazak kültürünü tanıtmak ve dünya kültürünün tarihinde yerini belirlemek amacıyla yazılmıştır. *“Tsel etogo izdaniya- naiboleye polno predostavit odnu iz interesneyşih stranits duhovnoy kulturi kazahskogo naroda i popıtatsa opredelit yeyo mesto v istoriyi mirovoy kulturi.”*¹⁴

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ot Sostaviteley [Eseri Yayınlayanlardan] s.5, Obrazı Jivotnih v Kazahskom Folklore [Kazak Folklorunda Hayvanlar] (Çev. N. S. Smirnova) s.7, **Legendı, Predaniya i Bitoviye Rasskazı o Jivotnih [Efsane, Rivayet ve Günlük Hayat ile İlgili Hikâyeler] (Çev. E.D. Tursunov). Legendı [Efsaneler]:** Kukuşka [Guguk Kuşu] s.37, Legenda o Proishojdeniyi Surka [Köstebek Kökü Hakkında] s.37, Zmeya [Yılan] s.37, Kor-Tışqan [Kör-Fare] s.38, Mısıq [Kedi] s.38, Koşka [Kedi] s.38,

¹⁴ S. A. Kaskabasov, E. A. Kostühin, N. S. Smirnova ve Edige Tursunov, **Kazahskiye Skazki o Jivotnih: Legendı, Predaniya, Bitoviye Rasskazı, Skazki i Basni**, Almatı, Nauka, 1979, s.5.

Orion [Orion] s.38, Urker [Urker] s.39, Pleyadı [Ülker] s.39, Pro Kukuşku [Guguk Kuşu Hakkında] s.40, Kirpik-Şeşen, Yöj [Kirpi] s.40, Predki Domaşnih Jivotnih [Evcil Hayvanların Ataları] s.41, Suleymen Patşa men Baygız [Suleyman Paşa ile Kukuma Kuşu] s.41, Suleymen Patşa i Baygız [Suleyman Paşa ile Kukuma Kuşu] s.42, Baygız [Kukuma Kuşu] s.43, Jarqanat Turasındağı Burıñğıdan Qılğan Söz [Yarasa Hakkında Eski Hikâye] s.44, Drevniy Rasskaz o Letuçey Mışı [Yarasa Hakkında Eski Hikâye] s.44, Säygülik Tulpar Jılqı Qaydan Tuvadı [Saygülük Adlı At Nerden Doğdu] s.45, Otkuda Rojdayutsa Skakunı-Tulparı [Tulpar Atlar Nerden Doğdu] s.45, Legenda o Lastoçke [Kırlangıç Hakkında Efsane] s.45, Qazaqtıñ Burıñğıdan Qalğan Sözi [Kazakların Eskiden Kalan Sözü] s.44, Drevniy Kazahskiy Rasskaz [Kazak'ın Eskiden Kalan Sözü] s.48, Jıl Talası [Yıl Yüzünden Tartışma] s.48, Spor İz-Za Goda [Yıl Yüzünden Tartışma] s.48, Muşeldin, Payda Bolğanı Turalı s.49, O Tom, Kak Voznik Muşel [Muşel'in Oluşumu Hakkında Rivayet] s.49, Tüyyeniñ Muşelge Katısı Jöñinde [Devenin Muşele Olan Alakası] s.49, O Priçastiye Verblüda K Muşelü [Devenin Muşele Olan Alakası] s.50, Kumay Turalı [Kumay Hakkında] s.50, O Kumaye [Kumay Hakkında] s.51, Şanırav Kus [Şanırav Kuşu] s.51, Ptitsa Şınırav [Şınırav Kuşu] s.51, İttin Sırttanı Turalı [Kafkas Köpeği Hakkında] s.54, O Pse Sırtane [Kafkas Köpeği Hakkında] s.54, Jalayır Şor¹⁵ [Jalayır Şor] s.55, Jayır Şor [Jalayır Şor] s.56, Tülki men Qoyan [Tilki ve Tavşan] s.56, Lisitsa i Zayats [Tilki ve Tavşan] s.56, Savısқан men Kökek [Saksağan ve Guguk Kuşu] s.57, Soroka i Kukuşka [Saksağan ve Guguk Kuşu] s.57, Sur İt [Gri Köpek] s.58, Seraya Sobaka [Gri Köpek] s.58, Akku [Kuğu] s.59, Lebed [Kuğu] s.60, **Predaniya [Rivayetler]:** Tulpar Turalı Anız [Tulpar Hakkında Rivayet] s.61, Predaniye o Tulpare [Tulpar Hakkında Rivayet] s.63, Aksak Kula [Aksak At] s.64, Hromoy Savrasıy [Aksak At] s.65, Şubar At [Alaca At] s.65, Pegiy Kon [Alaca At] s.66, Jaldı Qara [Uzun Perçemli Karga] s.68, Dlinogriviıy Voron [Uzun Perçemli Karga] s.69, Tepen Kök [Tepen Kök] s.69, Boz Aygır [Boz Aygır] s.70, Bely Jerebets [Ak Aygır] s.70, Konır Ala [Alaca] s.71, Kauro-Pegiy [Alaca] s.72. **Bitoviye Rasskazı [Günlük Hikâyeler]:** Jılan Turalı [Yılan Hakkında] s.73, Pro Zmeyu [Yılan Hakkında] s.74. **Skazki, Appologi i Basni o Jivotnih [Masal, Bilmece ve**

¹⁵ **Şor:** Batı Sibirya'da yaşayan bir Türk topluluğudur.

Fabllar]: (Çev. S.A. Kaskabasov, E.A. Kostühin, E.D. Tursunov): Hitraya Lisitsa [Kurnaz Tilki] s.79, Zveri-Tovarişi [Hayvan-Arkadaşlar] s.79, Tülki, Qasqır, Tüyye, Arıtsan [Tilki, Kurt, Deve ve Aslan] s.81, Lisitsa, Volk, Verblüd i Lev [Tilki, Kurt, Deve ve Aslan] (Çev. E. D. Tursunov) s.83, Lisitsa, Volk i Tigr [Tilki, Kurt ve Kaplan] s.86, Tüyye, Arıtsan, Qasqır, Tülki jäne Bödene [Deve, Aslan, Kurt, Tilki ve Bildircın] s.91, Verblüd, Lev, Volk, Lisa i Perepel [Deve, Aslan, Kurt, Tilki ve Bildircın] (Çev. S.A. Kaskabasov) Lisa, Tigr, Verblüd i Svinya [Tilki, Kaplan, Deve ve Domuz] s.97, Lisa, Tigr, Borov i Lisitsa [Tilki, Kaplan, Hınzır ve Dişi Tilki] s.98, Tülkiniñ Aldağanı [Tilkinin Hilesi] s.101, Lisiy Obman [Tilkinin Hilesi] (Çev. E. D. Tursunov) s.103, Arıstan, Kiyik Häm Tülki [Aslan, Geyik ve Tilki] s.106, Lev, Kosula i Lisa [Aslan, Geyik ve Tilki] (Çev. E.D. Tursunov) s.107, Tülki, Tasbaqa jäne Kene [Tilki, Tosbağa ve Kene] s.108, Lisa, Çerepaha, Kleş [Tilki, Tosbağa ve Kene] (Çev. S. Kaskabasov) s.108, Lis, Medveditsa i Pastuh [Tilki, Ayı ve Çoban] s.109, Tülki, Koyşı, Ayu [Tilki, Ayı ve Çoban] s.111, Lis, Pastuh, Medveditsa [Tilki, Çoban ve Ayı] (Çev. E. D. Tursunov) s.113, Tülki Jolbarıs, Ayudı, Qasqırdı, Aldap Jegeni [Tilkinin Kaplan, Kurt ve Ayıyı Kandırıp Onları Yemesi] s.114, Kak Lisa Obmanula i Syela Tigra, Medveda i Volka [Tilkinin Kaplan, Kurt ve Ayıyı Kandırıp Onları Yemesi] (Çev. E. D. Tursunov) s.115, Hitraya Mış [Kurnaz Fare] s.116, Volk i Lisitsa [Kurt ve Tilki] s.118, Volk i Lisitsa [Kurt ve Tilki] s.119, Volk i Lisitsa [Kurt ve Tilki] s.119, Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt] s.120, Lisa i Volk [Kurt ve Tilki] (Çev. S. Kaskabasov) s.120, Tülki men Jolbarıs [Tilki ve Kaplan] s.120, Lisa i Tigr [Tilki ve Kaplan] (Çev. E. D. Tursunov) s.121, Neudavşaya Ohota Lisitsı [Tilkinin Gerçekleşmemiş Avı] s.121, Aram Tülkiniñ Jayında [Tilkinin Gerçekleşmemiş Avı] s.121, O Hitroy Lise [Kurnaz Tilki Hakkında] (Çev. E. D. Tursunov) s.121, O Hitroy Lise [Kurnaz Tilki Hakkında] (Çev. S. Kaskabasov) s.122, Tülki men Qoyan [Tilki ve Tavşan] s.123, Lisa i Zayats [Tilki ve Tavşan] (Çev. S. Kaskabasov) s.123, Altı Tülki [Altı Tilki] s.124, Şest Lisits [Altı Tilki] (Çev. S. Kaskabasov) s.124, Tülki men Bödene [Bildircın ve Tilki] s.125, Lisa i Perepel [Tilki ve Bildircın] (Çev. S. Kaskabasov) s.126, Bödene hem Tülki [Bildircın ve Tilki] s.127, Perepelka i Lisa [Bildircın ve Tilki] (Çev. E. D. Tursunov) s.129, Lisitsa i Perepel [Tilki ve Bildircın] s.130, Bödene men Tülki [Bildircın ve Tilki] s.131, Perepel i Lisa [Bildircın ve Tilki] (Çev. S. Kaskabasov) s.132, Kaz Ben Tülki

[Kaz ile Tilki] s.133, Gus i Lisa [Kaz ile Tilki] (Çev. E. D. Tursunov) s.133, Lisitsa i Petuh [Horoz ile Tilki] s.133, Tülki men Tırna [Tülki ve Turna] s.134, Lisitsa i Juravl [Tülki ve Turna] (Çev. E. D. Tursunov) s.135, Tilki men Tırna Hikayası [Tülki ile Turna Hikâyesi] s.135, Rasskaz o Lise i Juravle [Tülki ile Turna Hikâyesi] (Çev. E. D. Tursunov) s.135, Lisitsa i Vorona [Tilki ve Karga] s.136, Lisitsa [Tilki] s.137, Pohojdeniya Odnoy Lisitsı [Bir Tilkinin Maceraları] s.137, Kraşenaya Lisitsa [Boyanmış Tilki] s.144, Lev i Lisa [Aslan ve Tilki] s.144, Qartayğan Arıtsan [Yaşlanan Aslan] s.145, Sostarivşıysa Lev [Yaşlanan Aslan] (Çev. E. D. Tursunov) s.146, İstoriya o Glupom Volke [Ahmak Kurt Hakkında Hikâye] s.147, Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt] s.147, Lisa i Volk [Tilki ve Kurt] (Çev. S. Kaskabasov) s.148, Dva Barana [Dva Barana] s.149, Akıldi Laq [Akıllı Oğlak] s.150, Umniy Kozlenok [Akıllı Keçi] s.150, Neustraşımıy Osel [Yılmayan Eşek] s.151, Batıl Esek [Cesur Eşek] s.153, Hrabriy İşak [Cesur Eşek] (Çev. E. D. Tursunov) s.156, Obezyana-Sudya [Maymun Hakim] s.158, Çelovek i Zmeya [İnsan ve Yılan] s.160, Kalayşa Şiyeböri Jolbastı Aldadı [Çakalın Kaplanı Kandırması] s.162, Kak Şakal Obmanul Tigra [Çakalın Kaplanı Kandırması] (Çev. S. Kaskabasov) s.163, Pastuh i Zmeya [Çoban ve Yılan] s.165, Pastuh i Volk [Çoban ve Kurt] s.165, Adam Ömiri [İnsanoğlunun Hayatı] s.165, Çeloveçeskaya Jızn [İnsanoğlunun Hayatı] (Çev. E. D. Tursunov) s.167, Jaqsılıqqa Jamandıq [İyiliğe Kötülük] s.168, Za Dobro-Zlom [İyiliğe Kötülük] (Çev. E. D. Tursunov) s.169, Bir Ögiz [Bir Öküz] s.169, Vol [Öküz] (Çev. E. D. Tursunov) s.170, Ögiz Ben Esek Ertegisi [Öküz ve Eşek Hakkında Bir Masal] s.171, Skazka o Bıke i İşake [Öküz ve Eşek Hakkında Bir Masal] (Çev. E. D. Tursunov) s.171, Olen i Osel [Geyik ve Eşek] s.171, Eki Bugı [İki Öküz] s.173, Dva Olena [İki Geyik] (Çev. S. Kaskabasov) s.174, Jetım Köziñi Qasqır Jegeni [Yetim Koyunun Kurdun Yemesi] s.174, Kak Volk Syel Yagnenka-Sirotu [Yetim Koyunun Kurdun Yemesi] (Çev. S. Kaskabasov) s.174, Kuşık Pen Mısıq [Kedi ve Enik] s.175, Şenok i Koşka [Kedi ve Köpek] (Çev. S. Kaskabasov) s.176, Mısıq Pek Qoyan [Kedi ve Tavşan] s.177, Koşka i Zayats [Kedi ve Tavşan] (Çev. S. Kaskabasov) s.177, Osel i Suslik [Eşek ve Tarla Sincabı] s.178, İttın Sınşısı [Köpeğin Puanı] s.178, Sobaçya Otsenka [Köpeğin Puanı] (Çev. S. Kaskabasov) s.179, Eki İttın Dostıgı [İki Köpeğin Dostluğu] s.180, Drujba Dvuh Psov [İki Köpeğin Dostluğu] (Çev. S. Kaskabasov) s.182, Mış i Zmeya [Fare ve Yılan] s.183,

Jolbarıs Pen Tışkanın Dostıgı Jayında [Kaplan ve Fare Dostluđu Hakkında] s.184, O Drujbe Tigra i Mışı [Kaplan ve Fare Dostluđu] (Çev. S. Kaskabasov) s.184, Kök Kepter Balapanı [Mavi Güvercin] s.185, Sızıy Gol benok [Mavi Güvercin] (Çev. S. Kaskabasov) s.186, Karga Balasın ‘‘Appagım’’ Der, Kirpi Balasın ‘‘Jumsagım’’ Der. Vorona şıitayet Svoyego Deteniřa Belenkim, a Y j-Magonkim’’ [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşağım Der] (Çev. S. Kaskabasov) s.187, Bidayık [Bidayık] s.188, Kırgı men Böktergi [Akdođan ile Muymul Kuřu] s.188, Kreĉet i Pustelga [Akdođan ile Muymul Kuřu] (Çev. E. D. Tursunov) s.189, Laguřka i Utki [Kurbađa ve Kazlar] s.189, Eki Kaz, Bir Baka [İki Kaz ve Bir Kurbađa] s.190, Dva Gusa i Laguřka [İki Kaz ve Bir Kurbađa] (Çev. S. Kaskabasov) s.191, Laguřka i Suslik [Kurbađa ve Tarla Sincabı] s.192, Tay men Kanbak [Tay ve Kanbak] s.192, Gora i Perekatı-Pole [Dađ ve Deve Elması] (Çev. E. D. Tursunov) s.193, Tri Tovariřa [ ĉ Arkadař] s.194, Tri Brata [ ĉ Kardeř] s.195, Qotır Torđay [Uyuz Serĉe] s.195, Ćesotoĉnıy Vorobey [Uyuz Serĉe] (Çev. S. Kaskabasov) s.195, Ertegi Maqta Kız men Mısıq [Pamuk Kız ve Kedi Masalı] s.196, Devoĉka Makta i Kořka [Pamuk ve Kedi] (Çev. S. Kaskabasov) s.196, Kim Neden Kuştı? [Kim Daha G ĉl ] s.198, Kto Silneye? [Kim Daha G ĉl ], (Çev. E. D. Tursunov) s.198, Volk v Pılı [Tozun İĉindeki Kurt] s.199, **Prilojeniya i Komentariyi [Ekler ve Aĉıklamalar]:** Legendı, Predaniya i Bitoviye Rasskazı o Jivotnıh v Sisteme Kazakhskogo Povestvovatel’nogo Folklorı [Kazak Folkloru Sistemindeki Hayvanlar Hakkında Efsane, Rivayetler ve Günlük Hayatla İlgili Hik yeler] (Çev. E. D. Tursunov) s.200, İstoriko Etnografiĉeskiy Komentariy [Tarihi-Etnografik Fikirler] (Çev. E. D. Tursunov) s.212, Tipologiĉeskiy Analiz Süjetov i Komentariy [Konuların Tipolojik Analizi ve Fikirleri] (Çev. E. A. Kostühin, S. A. Kaskabasov) s.230, Sokrařeniya Prinatiye v Komentariyah [Kısaltmalar] (Çev. E. A. Kostühin, E. D. Tursunov) s.250, Slovar, Ćasto Vstreĉayuřih Slov [Sık Rastlanan Kelimelerin Sözlüđü] (Çev. S.A. Kaskabasov, E. D. Tursunov) s.260, Tesktı Ne Voşedşıye v Sbornik [Āalıřmaya Girmemiř Metinler] s.265, Osnovniye Sobraniya Kazahskih Skazok [Kazak Masallarının Derlemelerinin En önemlileri] s.268, Osnovniye Rabotı v Kotorıh Rassmatrivayutsa Skazki o Jivotnıh [Kazak Hayvan Masalları İnceleyen Āalıřmalar] s.268, Soderjaniye [İĉindekiler] s.270.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Ot Sostaviteley” başlığıyla verilmiştir. Bu kısımda çalışmanın amacı, düzeni ve sınırları hakkında bilgi verilmiştir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış “Legendı, Predaniya i Bitoviye Rasskazı o Jivotnıh”, “Predaniya”, “Rasskazı”, “Skazki, Apologi i Basni o Jivotnıh” ve “Prilojeniya i Komentariyi” adlı beş bölümden oluşmaktadır.

Çalışma, Kazak Türkçesinden Rusçaya S. Kaskabasov ve E. D. Tursunov tarafından aktarılmıştır. Bölümlere geçmeden önce N. Smirnova tarafından hazırlanarak “Obrazı Jivotnıh v Kazahskom Folklore” başlığı altında Kazak halkının yaşadıkları göçebe hayatı, yetiştirdikleri hayvanlar, bu hayvanların Kazak halkının hayatındaki önemi ve folkloraya yansımaları üzerinde örnekler verilerek durulmuştur. Çalışmada ayrıca söz edilen hayvanlar ile kahramanlar arasındaki benzerlikler üzerinde durulmuştur. “Er-Targın” adlı masalda güzel Ak-Junus ve “Kız-Jıbek” adlı masalında güzel Jıbek ata benzetilmektedir. Jıbek’in yüzündeki allığı beyaz tavuğunun kanına ve gururu ile maralı andırdığı söyleniyor. “Kambar” adlı masaldaki Nazım’ın yürüyüşü de beyaz ata benzetilmektedir.

“... krasavitsa Ak-Junus (“Er-Targın”) prekrasna, kak nejebaya kobilitse; Jıbek upodoblena molodoy kobilitse, a rumanets krasavitsı- krov beloy kuritsı (“Kız-Jıbek”); gratsioznaya pohodka Nazım napominayet postup belogo inohodtsa (“Kambar”), dvijeniya Jıbek- gordlivost i izyışestvo marala.”¹⁶

“Legendı, Predaniya i Bitoviye Rasskazı o Jivotnıh” adlı birinci bölümünde efsane, rivayet ve günlük hayat ile ilgili hikâyelerin derlemesinden oluşmaktadır.

“Predaniya” adlı ikinci bölümde Kazak Edebiyatında sık geçen karga ve at ile ilgili rivayetler verilmiştir.

¹⁶ Kaskabasov, Kostühin, Smirnova, Tursunov, **a.g.e.**, s.19.

“Rasskazı” adlı üçüncü bölümde ise yılan hakkında Rusça ve Kazak Türkçesi olarak iki hikâye yer alır.

“Skazki, Apologi i Basni o Jivotnih” adlı dördüncü bölümünde masal, bilmece ve fabl derlemesi verilmiştir.

“Prilojeniya i Komentariyi” adlı beşinci bölümde ise metinlere yapmış oldukları ekler, açıklamalar, çalışmaya girmemiş metinlerin künyesi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca kısaltmalar ve metinlerde sık rastlanan anlaşılmayan kelimelerin sözlüğü verilmiştir. Bu bölümün “Tipologičeskiy Analiz Süjetov i Komentariy” adlı alt bölümünde o çalışmada adı geçen eserlerin künyesi verildikten sonra Anti Aarne-Stith Thompson kataloğuna göre yorumlanmıştır. Bir yandan Avrupa masalları ile karşılaştırma yapılırken diğer yandan diğer Türk halklarının masal adları verilmektedir. Ayrıca masalda yanlış yazılan kelimelerin düzeltilmiş hali verilmektedir. Masal metni içinde verilen dipnotların açıklamaları bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, hayvan, masal.

17. Kaskabasov, Seyit

Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya IV. tom: “Batırlıq Ertegiler” [Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi IV. cilt: “Kahramanlık Masalları”]. _ Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.174-175.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle yazılmış “Batırlıq Ertegiler” başlığı altında bir madde yer almaktadır. Maddenin başlangıcında kahramanlık masalları ile olağanüstü masalların benzerlikleri üzerinde durulmuştur. Kahramanlık masalları, kahramanlarının yaptıkları yolculukları ve bu yolculuk sırasında karşılaştıkları sorunlardan ve yolculuğun akışından bilgiler verilmektedir. Kahramanlık masallarının “Batırlık Jırı” ile benzerlik gösterdiğinden söz ederek Er-Töstik, Kendebay ve Älibek gibi kahramanlardan örnekler verilmiştir. Madde sonunda bulunan resim, Koblandı Batır’ın düşmanlarıyla olan mücadelesini resmeder.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kahraman, olağanüstü, masal.

18. Kaskabasov, Seyit

Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya IV. tom: “Ertegi [Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi IV. cilt: “Masal”]._ Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.233-234.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle yazılmış “Ertegi” başlığıyla bir madde bulunmaktadır. Bu maddede Kazak masalları hakkında genel bilgi verilmektedir. Kazak masalları Kazak Sözlü Edebiyatının en görkemli türlerinden biri olup konusu ve kompozisyonu geliştirmekte, ana fonksiyonu terbiye, güzellik ve estetiğin rolünü aktarmaktır. Masalın temelinde yatan eski türler, ilkel insan toplumunun örf ve adetlerini bir ayna gibi yansıttığı ve iyi ahlâka, doğruluğa yöneltmek gayesi, mutlaka öğüt veren bir kısmın bulunduğu belirtir. Masalın sonunda iyilerin, doğruların selamete ulaştıkları, kötülerin ise yaptıkları kötülüklerin cezasını çektikleri görülür. Maddenin sonlarına doğru masal özelliklerinden bahsettikten sonra 1) Xayvanattar Turalı Ertegiler [Hayvan Masalları], 2) Qıyal-Ğajayıp [Olağanüstü Masallar], 3) Batırlıq-Turmıs Salt (Novellalık, Satıralık) [Kahramanlık Masalları (Nüvel ve Satirik)] olarak masal sınıflandırması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kahraman, Er Tostik, masal.

19. Kaskabasov, Seyit

Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya IV. tom: “Er-Tostik” [Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi IV. cilt: “Er Tostik”]._ Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.234.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle “Er-Tostik” başlığı altında bir madde yer almaktadır. “Er-Tostik” adlı masalı Kazak masallarının en eskisi ve en güzel örneklerinden biri olduğu, folklorun arkaik mitin, kahramanlık ve olağanüstü masallarından etkilendiği belirtir. Bu masalda ilk ve eski insanların batıl inançları, örf ve adetlerinin izleri görülmektedir. Er Tostik’in yer altı dünyasına inmesi sonra çıkması, şamanın yaptığı ayinlerine benzerliği üzerinde durulmuştur. Masalın, Klasik kahramanlık masallarının özelliklerini taşıdığı anlatılmak için

masaldan örnekler verilerek açıklamalar yapılır. Böylece Eski Kahramanlık Masalları ve Olağanüstü Masalları ile benzerlik gösterdiği fikrine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, Er Tostik, olağanüstü, masal.

20. Kaskabasov, Seyit

Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya IV. tom: “Januvarlar Turalı Ertegiler”
[Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi IV. cilt: “Hayvanlar Hakkında
Masallar”]. _ Almatı: Qazaq Entsiklopediyası Yayınları, 1989, s.250.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle “Januvarlar Turalı Ertegiler” başlığıyla bir madde bulunmaktadır. Bu maddede hayvan masallarının oluşumunda arkaik mitin ve her türlü günlük hayatın, avcılığın ve hikâyelerin payı olduğundan bahsedilmektedir. Hayvan masallarını kendi içinde 1) Etnoloji Masalları, 2) Klasik Masalları, 3) Uydurma Masalları olarak üçe ayrılmıştır. Etnoloji masallarının açıklanmasını ayrı bir alt başlık altında açıklanmaya çalışılır. Etnoloji masalları, hayvanlar masallarının en eski örneklerinden olmakla beraber etnoloji miti ile benzerlik gösterdiğinden bahsedilir. Bu masalların kahramanları hayvan görünümünde olup başka halkların masallarıyla uygunluk göstermektedir. Masallarda tilki- kurnaz, ikiyüzlü; kurt ve kaplan- kaba, küstah, zorbadır; ayı-hantal, beceriksizdir vs. olarak gösterilmektedir. Doğu ve Avrupa halklarının hayvanlar eposunun temelinde klasik masallar vardır. Daha çok çocuklar için yazılmış masallarda insan karakteri akıllılık, ahmaklık, kurnazlık taraflarıyla verilmektedir. Bu konu dünya halklarının folklorunda da benzerlik göstermekte olup hepsi benzer durumlardan meydana gelmiştir. Hayvanların ve bazen de bitkilerin “kişileştirme” ve “konuşturma” sanatı yoluyla insan tiplerini canlandırdığı bu masallar, bir düşünciyi güçlendirmek, ibret dersi vermek gibi amaç güttüğü, soyut fikirleri somut halde veren masallar olduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, halk, hayvan, masal

21. Kaskabasov, Seyit

Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya IV. tom: “Qıyal-Ğajayıp Ertegiler”
[Kazak SSR Kısa Ansiklopedisi IV. cilt: “Olağanüstü Masalları”]. _
Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.375-376.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle “Qıyal Ğajayıp Ertegiler” başlığı altında bir madde bulunmaktadır. Bu maddede olağanüstü masalların ortaya çıkışı, gelişi, konusu, yapısı ve kahramanları üzerinde durulmaktadır. Halkın eskiden baş edilmesi zor doğa güçlerine karşı koyacak, günlük hayatta hayvanlarla mücadele edecek güçlü yiğidi, pehlivanı, nişancı, düşmanlardan koruyan bir kahramana ihtiyaç vardı. Olağanüstü masalların esas kahramanlar halkın temsilcileridir. Kahraman var gücünü kullanarak, büyük zorlukların üstesinden gelerek yiğit unvanına sahip olmaktadır. Olağanüstü masallardaki önemli konu, sihirli maddelerin yardımıyla başkahramanın nice zorlukları aşarak muradına ermesiyle sonlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kahraman, olağanüstü, masal.

22. Kaskabasov, Seyit

Kolıbel İskusstva [Sanatın Beşiği] . _ Almatı: Öner Yayınları, 1992.

368 s., 22 cm.

ISBN 5-89840-4996

Çalışmanın Amacı: Eser; filoloji, edebiyat ve güzel sanatlarda okuyan öğrenciler ve öğretmenler için faydalı olacağı düşünerek kaleme alınmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Folklornıy Teatr Kazahov [Kazakların Folklor Tiyatrosu] s.3, Kak Sotvoren Mir [Dünya Nasıl Oluştı] s.38, O Demonah, Albastı i Jeztırnakah [Şeytanlar, Cinler ve Jeztırnaklar Hakkında] s.67, V Poyiskah Bessmertiya [Ölümsüzlüğün Arayışı] s.95, Skazka i Realnost [Masallar ve Gerçek] s.112, Estetika Kazahskoy Skazki [Kazak Masallarının Estetiği] s.153, Verh Kazahskoy Epiki [Kazak Epik Eserlerinin Doruğu] s.207, “Kız-Jıbek” — Epos Kontaminirovannıy [“Kız Jıbek” Eposu] s.241, V

Poyiskah Şçastya [Mutluluğun Arayışında] s.265, Vostok i Kazahskiy Folklor [Doğu ve Kazak Folkloru] s.289, Pesna i İstoriya [Şarkı ve Tarih] s.310, Predaniya Starını Glubokoy [Derin Geçmişin Rivayetleri] s.331, Ob İzuçeniye Narodnogo Tvorçestva [Halk Sanatının İncelenmesi Hakkında] s.289, Soderjaniye [İçindekiler] s.368.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça olmak üzere Kazak Edebiyatı ve Folkloru üzerine yapılan incelemeden oluşmaktadır. “Skazka i Realnost” başlığı altında Kazak masallarının gerçekle ve eski biçimlerle olan bağlantısını belirterek masallar eski Kazak hayatını nasıl ve ne biçimde yansıtmıştı gibi sorulara cevap vermeye çalışılmıştır. Kazak masallarının kökleri diğer halkların masallarında olduğu gibi çok eskilere dayanmaktadır. Masallar Kazak halkının yaşamını, kültürünü, örf ve adetlerini kendi içinde barındırmaktadır. Masallarda görünen anaerkil, ataerkil, animizm, Şamanizm totemizm ve İslam’ın izleri üzerine örnekler ve araştırmacıların bu konuda görüşleri verilmektedir.

“Pered nami otgolosok uklada i predstavleniy materinskogo roda so stareyşey jenşinoy, upravlayuşey rodovim sovetom. Kak izvestno, glava materinskogo roda pri razvitom matriarhate obojestvlas. Ona bila olitsotvoreniyem zemli, samoy matriarhalnoy obşini...”¹⁷

“Estetika Kazahskoy Skazki” başlığı altında ise Kazak masallarının kahramanları üzerinde durulmuştur. Her devir ve her toplum kahramanlar arasında kendi idealini ortaya çıkartmaktadır. Bu nedenle halk kahramanını tüm sınavlarına tabi tutmaktadır. Bu sınavlar boyunca kahramana yardım eden başka insanlar ya da hayvanlar vardır. Bu yardımcı kahramanlar olmasa ana kahraman da var olamaz.

Hiç bir masal toplumsuz ve zamansız meydana gelemez. Bu yüzden Kazak masallarının kahramanları muhtelif zamanlarda ve safhalarda meydana gelmiş olmalarına rağmen fonksiyonları aynıdır.

¹⁷ S. A. Kaskabasov, **Kolbel İskusstva**, Almatı, Öner Yayınları, 1992, s.114.

Kazak halkı arzularını masallar sayesinde gerçekleştirme fırsatını bulmaktadırlar. Kazak halkı hayatta mümkün olmayan ve çok istenen her şeyi masal kahramanlarının sayesinde gerçekleştirmiş oluyor. Masal dünyasında, gam, kasvet, çirkinlik, adilik yoktur. İyiler daima mükâfatlandırılır kötüler ise daima cezalandırılır. Adalet, eşitlik, mutluluk, istenilen şekilde masal dünyasında bulunur.

Her bölümün sonunda metin içinde verilen dipnotların listesi verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, yaşam, masal, kahraman.

23. Kaskabasov, S. A.

Zolotaya Jıla [Altın Damar]._Astana: Elorda Yayınları, 2000.

752 s., C:I, 22 cm.

ISBN 5-7667-6426-X

Çalışmanın Amacı: Eser filoloji, edebiyat, tarih, felsefe, güzel sanatlarda okuyan öğrenciler ve öğretmenler için faydalı olacağını düşünülerek kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında bulunmaktadır. Ot Avtora [Yazardan] s.3, Soderjaniye [İçindekiler] s.6, Folklornaya Proza Kazahov [Kazakların Folklorik Nesri] **Kazahskaya Volşebnaya Skazka [Kazak olağanüstü Masalları]:** Mnogoobraziye Süjetov Kazahskoy Skazki [Kazak Masallarının Çok Çeşitliliği] s.9, Osobennosti Kazahskoy Volşebnoy Skazki i Voprosı Skazoçnoy Traditsiyı Kazahov [Kazak Olağanüstü Masalların Özelliği ve Soruları] s.29, Reliktı Dofeodalnoy Deystvitelnosti v Narodnom Bitı i Skazke [Kazakların Hayatlarında ve Masallarda Yaşayan Feodal Toplumun Kalıntıları] s.50, Otrajeniye Volşebnoy Skazkoy Patriarhalno-Feodalnoy Jizni Kazahov [Masallara Yansıyan Kazakların Ataerkil Hayatı] s.91, Sistema Obrazov v Volşebnom Skazoçnom Epose Kazahov [Kazak Olağanüstü Destanlarda Tip Sistemi] s.111, Poetika Kazahskoy Volşebnoy Skazki [Kazak Olağanüstü Masallarının Şiir Bilgisi] s.170, Zaklüçeniye [Sonuç] s.194, Uslovniye Sokraşeniya [Kısaltmalar] s.200, **Kazahskaya Neskazoçnaya Proza [Kazak Masal Özelliği İçermeyen Nesir]:** Vvedeniye [Ön söz] s.204,

Teoriya Folklornih Janrov i Yeyo Znaçeniye Dla İzuçeniya Kazahskoy Ustnoy Narodnoy Prozi [Kazak Folklorunun Teorisi, Halk Şiiri ve Önemi] s.209, Voprosi Klassifikatsiyi Janrov Kazahskoy Folklornoy Prozi [Kazak Halk Şirinin Sınıflandırması ve Soruları] s.262, Arhaiçeskiye Mifi i İh Relikti v Kazahskom Folklore [Kazak Folklorunda Arkaik Mifler ve Kalıntıları] s.297, Mifologičeskiye Rasskazı v Forme Bılıçki [Destan Şeklinde Mifolojik Hikâyeler] s.345, Predaniya: İstoričeskiye i Toponomičeskiye [Tarihi Rivayetler] s.395, Legenda i Yeyo Raznovidnosti [Efsane ve Efsane Çeşitliliği] s.445, Zaklüçeniye [Sonuç] s.505.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz kısmı “Ot Avtora” başlığıyla kitabın başında verilmiştir. Bu kısımda eserin yapısı ve özelliklerinden bahsedilmektedir. S.A. Kaskabasov’un Rusçayla yazmış olduğu “Kazahskaya Volşebnaya Skazka” ve “Kazahskaya Neskazoçnaya Proza” adlı iki eserin bir araya getirilmesiyle oluşmuş çalışma olduğundan iki adet ön söz ve iki sonuç kısmı bulunmaktadır.

“Kazahskaya Volşebnaya Skazka” adlı eserini yukarıda incelediğimizden dolayı yazdıklarımızı tekrar etme ihtiyacı duymuyoruz.

“Kazahskaya Neskazoçnaya Proza” adlı eserinin ön söz kısmında masal olmayan efsane, mit, rivayet, fabl vs. türlerinin çeşitliliği ve özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Sonuç kısmında ise efsane, mit, rivayet, fabl gibi türlerinin incelenmesi sonucunda çıkan görüşler verilmiştir.

Değerlendirme: S.A. Kaskabasov’un Rusçayla yazmış olduğu “Kazahskaya Volşebnaya Skazka” ve “Kazahskaya Neskazoçnaya Proza” adlı iki eserin bir araya getirilmesiyle oluşmuş bir çalışmadır.

Birinci bölümü oluşturan “Kazahskaya Volşebnaya Skazka” S.A. Kaskabasov’un 1972 yılında yazmış olduğu adlı eserinden oluşmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümü oluşturan “Kazahskaya Neskazoçnaya Proza” S.A. Kaskabasov’un 1990 yılında yazmış olduğu adlı eserinden oluşmaktadır. Bölüm kendi içinde altı alt bölümden oluşmaktadır. Burada efsane, mit, rivayet, fabl gibi türlerin çeşitliliği, özellikleri ve sorunları üzerinde durulmuştur. Her alt bölümün

sonunda kaynakça verilmekte olup bölüm sonunda ise sonuç ve kısaltmalar bölümleri gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, olağanüstü, masal.

24. Kazak Ansiklopedileri Yayınları

Qazaq Sovet Entsiklopediyası IV. tom: “Ertegi” [Sovyet Kazakistan Cumhuriyetinin Ansiklopedisi IV. cilt: “Masal”] (Haz. Muhametjan Karatyev). _Almatı: Kazak Ansiklopedileri Yayınları, 1974, C.IV, s.169-170.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide¹⁸, Kazak Türkçesiyle “Ertegi” başlığı altında bir madde bulunmaktadır. Bu maddede Kazak Masallarının oluşumu, genel özellikleri ve yapılan çalışmalardan bahsetmektedir.

“Kalila men Dimna”, “Totınama” ve “1001 Gece Masalları” gibi masalların Kazak halk masallarını etkilediği, Kazak masallar üzerine yapılan çalışmaların XIX. yüzyılda başladığı belirtilmektedir. I. Altınsarin, M. İbragimov, N. Pantusov, A. Alektrov, A. Divayev, E. Ismaylov, V.V. Radlov, G.N. Potanin, S. Seyfulin, M. Avezov v.s gibi araştırmacılardan ve çalışmaların içeriği anlatılmaktadır. Madde sonunda kaynakça verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, çalışma, masal.

25. Kazak Ansiklopedileri Yayınları

Kazahstan Natsiyonalnaya Entsiklopediya: “Skazki” [Kazakistan Milli Ansiklopedisi: “Masallar”]. _Almatı: Kazak Ansiklopedileri Yayınları, 1974, s.41-42.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle “Skazki” başlığı altında bir madde yer almaktadır. Maddede Kazak masallarının oluşumundan, özelliklerinden, genel bilgilerden ve masallar hakkında yapılan çalışmalardan

¹⁸ **Kazak Sovyet Ansiklopedisi**, Kazak Türkçesinde yayımlanmış ilk ve en büyük çalışmalardan biridir. 1972-1978 yılları arasında editörlüğü Muhamedjan Karatayev tarafından yürütülerek 12 cilt halinde yayımlanmıştır. 1985 yılında yayımlanan “Kazak SSSR” adlı 4 ciltlik ansiklopedinin temelinde “Kazak Sovyet Ansiklopedisi” yatmaktadır.

bahsedilmektedir. I. Altınsarin, M. İbragimov, N. Pantusov, V.V. Radlov ve G. Potanin gibi derlemecilerden ve yaptıkları çalışmalarından bahsedilmektedir. Madde sonunda kaynakça verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, çalışma, derleme, masal.

26. Kazak Ansiklopedi Yayınları

Qazaq Sovet Entsiklopediyası IX. tom: “Salt Ertegiler” [Kazak Sovet Ansiklopedisi IX. cilt: “Günlük Hayat ile İlgili Masallar”]._ Almatı: Kazak Ansiklopedi Yayınları, 1976, C.IX, s.626.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle “Salt Ertegiler” başlığıyla bir madde bulunmaktadır. Kazak masallarının bir türü olan bu masallar Kazak Edebiyatında “Turmıs-Salt Ertegiler” olarak da bilinmektedir. Kazak masalları içinde fazla sayıda olan masallardır. Konusu ve taşıdığı fikrinin çeşitliliği, hayvan masallarıyla olağanüstü masallarına benzemektedir. Bu masallar gerçek hayatın özü, görünüşü ve çeşitliliğinden alınmıştır. Keskin alay ve eleştiri içeren masallardır. Masallarda hayatının çeşitli yönleri ayrılması ve her türlü noksanlar eleştirilir. Bu masallarda Doğu halklarının masallarında görülen konular sıkça görülmektedir.

Günlük hayat ile ilgili masalların içinde macera masalları da vardır. Bu masal kahramanların başından üst üste karmaşık olaylar geçmektedir. Bütün bu masalların temelinde adalet ve akıl önemlidir; ahmaklarla ise alay edilmektedir.

Masal kahramanları halk arasından seçilmekte olup konular o insanların etrafında cereyan eden olaylardan alınmaktadır. Örneğin Aldar Köse, Koja Nasır ve Jirenşe Şeşen v.s gibi kahramanlar bu şekilde ortaya çıkmıştır. Bu bölümün sayfaları eksik olduğundan maddeyi sonuna kadar inceleme fırsatımız olmadı.

Anahtar Kelimeler: Kazak, kahraman, sözlü, masal

27. Kazak Ansiklopedi Yayınları

Qazaq Sovet Entsiklopediyası XI. tom: “Xayvanattar Jayındağı Ertegiler” [Kazak Sovet Ansiklopedisi XI. cilt: “Hayvan Masalları”]. _ Almatı: Kazak Ansiklopedi Yayınları, 1977, C. XI, s.559.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle “Xayvanattar Jayındağı Ertegiler” başlığı altında bir madde bulunmaktadır. Burada, hayvan masallarının birçok milletin edebiyatında görüldüğünü; Kazak hayvan masallarının temeline bakıldığında kendi içinde üçe ayrıldığı belirtilmektedir. 1) Doğu ve Avrupa hayvan eposunun temelinde klasik masallar vardır. Bu masallar daha çok çocuklar için hazırlanmış masalları oluşturmaktadır. 2) Masala yakın türlerden biri fabl, uydurma masallardır. 3) Etiyolojik masallar-hayvan masallarının nasıl doğduğu konusunda bize bilgi vermektedir. Bu masallalar mistik olaylardan doğmaktadır. Hayvanlar hakkında eski hikâyelerin masallar olarak karşımıza çıktığı belirtilir. İnsanoğlunun özellikleri hayvanlara yansıtılmaktadır. Kazak folklorunda mistik açıklamaların saklanması önemli bölümü oluşturmaktadır. Yeryüzünde çeşitli halklarının hayvan masallarında nesirden şiire geçiş çok sık görülmektedir. Ancak Kazak masallarında bu durum nadir görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, hayvan, tür, masal

28. Kazak Ansiklopedi Yayınları

Qazaqstan Ulttıq Entsiklopedisi III. Tom: “Ertegiler” [Kazakistan’ın Milli Ansiklopedisi III. cilt: “Masallar”]._ Almatı: Kazak Ansiklopedi Yayınları, 2001, s.405-406.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide, Kazak Türkçesiyle yazılmış “Ertegiler” başlığı altında bir madde bulunmaktadır. Bu maddede, Kazak masallarının kaynağının ilkel toplum dönemlerine kadar uzandığı ve eski inançlarla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Kazak masallarının sınıflandırılması yapıldıktan sonra oluşumu hakkında kısaca bilgi verilmektedir. Kazak masalları üzerinde yapılan çalışmalardan ve bu çalışmaların yayınladığı yerler ve yazarlarından bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, kültür, çalışma.

29. Koç, Kenan-İsina, Almagül-Korganbekov, Bolat

Kazak Folkloru ve Sovyet Dönemi Öncesi Kazak Edebiyatı._ İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları, 2007.

431 s., C:I, 22 cm.

ISBN 978-975-255-146-6

Çalışmanın Amacı: Türk Halkları arasındaki tarih, dil ve yüzyıllara dayanan kültürel mirasını gelecek kuşaklara aktarılması ve Kazak Edebiyatına katkıda bulunmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın başında verilmektedir. Önsöz s.11, **Birinci Bölüm. Kazak Folkloru:** Folklorun Kendine Has Özellikleri s.15, Kazak Folklorunun gelişme Dönemleri s.21, Kazakların Oluşma Dönemlerindeki Folklor s.22, XV-XVII. Asırlardaki Kazak Folkloru s.24, XIX-XX. Yüzyıl Başlarındaki Kazak Folkloru s.31, Sovyetler Dönemindeki Kazak Folkloru s.45, Kazak Folklorunu Türlerine Göre Sınıflandırma Meselesi s.46, Gelenek ve Göreneklerle İlgili Cırlar s.54, Meslek ve Uğraşla İlgili Cırlar s.55, Hayvancılıkla İlgili Cırlar s.56, Çiftçilikle İlgili Cırlar s.61, İşçi Şiirleri s.63, Mevsimlerle İlgili Şiirler s.64, Nevruz S.64, Ramazan Şiirleri (Carapazan, Caraman) s.65, Örf Adetlerle İlgili Şiirler s.67, Çocuk Terbiyesi ile İlgili Şiirler s.67, Ninniler s.67, Oyalama ve Avutma Şiirleri s.69, İnançlarla İlgili Şiirler s.70, Evlenme Törenleriyle İlgili Şiirler s.70, Toybatar Cırı (Düğün Başlatma) s.71, Toytarqar Cırı (Düğün Bitirme) s.72, Car-Car (Yar-yar) s.72, Vedalaşma (Sıñsuv) s.74, Avutma, Teselli Etme (Cubatuv) s.75, Betaşar (Duvak Açma) s.76, Nikâh Kıyma s.77, Cenaze Geleneğiyle İlgili Cırlar s.77, Estirtuv (Acı Haberi Duyurma) s.78, Ağıt (Coqtav) s.79, Aile Gelenekleriyle İlgili Folklor s.81, Alğıs, Bata (Dua) s.81, Beddua (Qarğıs) s.84, Körisüv (Görüşme) s.85, Selamlaşma Cırları s.85, Vedalaşma, Helalleşme s.85, Gurbet Şiirleri s.87, İnançlarla İlgili Şiir ve Şarkılar s.87, Bädik s.87, Büyü, Efsun Şiirleri s.88, Yalvarma Şiirleri s.89, Rüya Yorumu s.93, Falcılık s.93, Kısa Folklor Türleri s.94, Kirik Şiirler s.94, Şarkı, Türkü Tarzındaki Şiirler (Än Öleñderi) s.96, Maqal men Mäteller (Atasözü) s.96, Bilmece (Cumbaq) s.97, Halk Nesri hakkındaki Düşünceler s.99, Masal Nesri

s.100, Hayvan Masalları s.101, Hayvanlarla İlgili Klasik Masallar s.102, Kahramanlık Masalları s.104, Günlük Hayatla İlgili Masallar, Nüvel ve Yergi Masalları s.105, Yergi Masalları s.106, Masal Dışındaki Nesir Türleri (Efsane) s.107, Mit s.108, Efsane ve Rivayetler s.112, Efsane s.112, Sözlü Hikayeler (Avızeki Äñgime) s.113, Kazak Halk Nesrinin Tanınmış Örnekleri ve Kahramanları s.114, Epik Şiirler s.115, Arkaik Destan s.116, Kahramanlık Destanları (Batırlar Cırı) s.118, Roman Şeklindeki (Aşk) Destanları s.122, Tarihi destanlar s.125, Kazak Türklerinin Cırcılık Sanatı ve Cır İcra Etme Ekolü s.127, Kazak Folklorundaki Didaktik Türler s.134, Atışmalar.141, Kız ile Delikanlı Atışması s.143, Bilmece Şeklindeki atışma s.143,Çocuk Folkloru s.144, Çocuk Şiirleri s.145, Taqpak s.146, Qızıqtama (İlgi Çekici Hale Getirme) s.146, Ötirik Öleñder (Uydurma Şiirler) s.146, Mazaqtamalar (Dalga Geçme, Alay Etme Şiirleri) s.148, Oyun Şiirleri s.148, Tăcikelesüv (Atışma, Laf yarıştırma) s.150, Balalar Aytısı (Çocuklar Atışması) s.152, **İkinci Bölüm. Kazak Hanlığı Dönemindeki Edebiyat(XV-XVIII):** Efsanevi Cıravlar s.163, Asan Sabitulu s.166, Qaztuğan Süyinişulu s.170, Şalkiyiz Tilenşiu lu s.173, Dospambet Cırav s.175, Cıyembet Bortoğaşulu s.177, Marğasqa Cırav s.179, Aqtamberdi Sarıulu s.180, Tătiqa Şair s.183, Ümbetey Ozan s.185, Buhar Cırav Qalqamanulu s.186, Kôteş Şair s.190, Şal (Tilevke) Qulekeulu s.191, **Üçüncü Bölüm. XIX. Yüzyıl Edebiyatı:** Dulat Babatayulu s.204, Süyinbay Aronulu s.208, MahambetÖtemisulu s.212, erniyaz Carılğasulu s.217, Şöce Qarcavbayulu s.222, Kempirbay Bögenbayulu s.225, Orınbay Bertağıulu s.228, Noğaybay Şair s.231, Mădeli Cusipqocaulu s.233, Şortanbay Qanaulu s.238, Nurım Şırşığululu s.242, Murat Mönkeulu s.245, Qulingaş Kemelulu s.248, Maylıqoca Sultanqocaulu s.250, Bazarbay Oñdasulu s.255, Qulan Aldabergenulu s.256, Qaşağan Ürcimanulu s.259, Baqtıbay Colbarıulu s.261, Şoqan Vălihanov s.264, Ibray Altınsarin s.273, Abay Qunanbayev s.285, Cambıl Cabayev s.323, **Dördüncü Bölüm. XX. Yüzyılın İlk Dönemindeki Edebiyat:** Aqmolla Muhamediyarulu s.340, Äbubekir (Kerderi) Boranqululu s.343, Nurcan Navsabayulu s.345, Măşhur Cusip Köpeyev s.346, Aralbay Ongarbekulu s.348, Ämir Köşekbayulu s.350, Cüsipbek Şayqıslamulu s.350, Şădi Căngirov s.353, Ükili Ibray Sandıbayulu s.356, Nurali Nisanbayulu s.360, Musabek Bayzakov s.362, Balvan Şolaq Baymırzin s.365, Äset Naymanbayev s.366, Maqış Qaltayev s.368, Muqan Baltekeyulu s.371, Omar Şorayaqu lu s.374, Iğılman Şörekov s.375, Aqılбек Sabalulu s.379,

Muhammedsalim Kāşimov s.381, Ākimāli Qarcarov s.283, S. Baybatır Ercanov s.385, Kenceqoca Qulmırzayev s.386, Baymuhamed Biysenbinov s.389, Bekmuhambet Serkebayev s.391, Elevsin Buyrin s.394, Kenceğali Gabdulın s.395, Ākiram Ğalımulı s.396, Muhametcan Seralın s.397, Sultanmahmut Tırayğırov s.402, Ārip Tāñirbergenov s.409, Şakarım Qudayberdiulı s.413, Sābit Dönenyatev s.419, İspandiyar Kōbeyev s.423, 1916 Yılındaki Ayaklanmayı Konu Alan Şiirler s.427, Mazmunı [İçindekiler] s.429.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı çalışmanın başında bulunmakta olup Yard. Doç.Dr. Kenan Koç tarafından yazılmıştır. Ön sözde edebiyatın toplum hedeflerine hizmet etmesinden ve öneminden kısaca bilgi verdikten sonra çalışmanın bölümlerinden bilgiler verilmiştir. N. Nazarbayev'in "Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları 8. Doruk Toplantısı"nda yapmış olduğu konuşmayı özetleyerek çalışmanın amacı belirtilmiştir. Bu kısmın sonlarında eser üzerine çalışma yapanların hangi bölümüm kimin tarafından hazırladığı ve kimlerin yardımından istifade ettikleri hakkında bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma Türkiye Türkçesiyle yazılmış dört bölümden oluşmaktadır. Kazak edebiyatını dönemlere ayırdıktan sonra her edebi dönemi hazırlayan tarihi ve sosyal zemin hakkında bilgi verip bu dönemlerde kullanılan edebi türlerden bahsedilmiştir.

Birinci bölümü "Kazak Folkloru" başlığı altında verilen bölümde Kazak Tarihi ve Edebiyat türlerinden bilgiler verilmiştir. Masallar, birinci bölümün 100-106 sayfaları arasında "Hayvan Masalları", "Hayvanlarla İlgili Klasik Masallar", "Kahramanlık Masalları", "Günlük Hayatla İlgili Masallar", "Nüvel ve Yergi Masalları" ve "Yergi Masalları" başlıklarıyla işlenmiştir. Masalın kökleri, ortaya çıkış tarihi ve sebepleri, mit ve efsaneden farklı yanları, özellikleri ve kahramanları gibi konular üzerinde durulmuştur.

Diğer üç bölümde ise incelenen dönemin özellikleri, o dönemde yaşamış edebi şahsiyetlerin hayatı, edebi kişiliği ve eserlerinden örnekler verilerek tanıtılmaktadır.

Kitabın folklor kısmı Bolat Korganbekov tarafından hazırlanmıştır. Bu bölüm Muhtar Avezov'un "Edebiyat Tarihi" ve "Kazak Edebiyatının Tarihi" adlı eserler birinci kaynak alınarak hazırlanmıştır. Eserde yer alan edebi metinlerin Türkiye Türkçesine aktarımı ise Almagül İsina ve Kenan Koç tarafından yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, inceleme, masal.

30. Qoñıratbayev, Ävelbek

Qazaq Folklorınıñ Tarihi [Kazak Folklorunun Tarihi]._ Almatı: Ana Tili Yayınları, 1991.

288 s., 22 cm.

ISBN 5-630-00015-2

Çalışmanın Amacı: Üniversite öğrencileri ve öğretmenler için olduğu kadar geniş okuyucu kitlesine de Kazak Folklorunun Tarihini tanıtmak amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Qurastırusılardan [Derleyenlerden] s.3, Kirispe. Folklor jäne Folkloristika Ğılımin Mäni. Folkloristika Tarihi Turalı. Markstik-Lenindik Folkloristika. Agartusılar Bağatı. Orıs Ädebiyetindegi Şıgıs Folkloristikası. Sovet Dauirindegi Folkloristika. Kazak Sovyet Folkloristikası [Giriş. Folklor ve Folkloristik Biliminin Anlamı. Folklorun Tarihi. Marksizm ve Lenin Dönemindeki Folklor Çalışmaları. Rus Edebiyatının Folkloru. Sovyet Dönemindeki Kazak Folkloru] s.7, **Turmıs Salt Jırları [Günlük Hayat ile İlgili Şiirler]:** Baqtaşılıq Jırları. Ulıs Jırları. Böbek Jırları. Üylenu Jırları. Janazalav Jırları. Dini Adet-Ğurıptar Tudığan Jırlar. Şeşendik Sözder. Makal-Metel. Jumbaktar. Totemdik Uğımdar [Hayvan Bakıcılığı Hakkında Şiirler. Ulus Şiirleri. Evlenme Şiirleri. Cenaze Şiirleri. Dini, Adet Şiirleri. Akıllı Sözler. Atasözler. Bilmeceler.] s.44, **Añızdar [Efsaneler]:** Qala Añızdarı. Dala Añızdarı.

Korkıt. Asan Kaygı. Aldar Köse men Jirenşe. [Şehir Efsanesi. Bozkır Efsaneleri. Korkut Efsanesi. Asan Kaygı Hakkında Efsaneler. Aldar Köse ile Jirenşe Hakkında Efsaneleri] s.73, **Ertegiler [Masallar]:** Mifologiyalıq Ertegiler “Er Töstik”. Xayvanattar Turalı Ertegiler. Realistik Ertegiler. Ertegi Tilindegi Jumbaktar. Ertegilik Epos [Mitolojik Masallar “Er Töstik”. Hayvan Masalları. Realistik Masallar. Masal Dilindeki Bilmeceler. Masalımsı Epos] s.97, **Qazaq Eposı [Kazak Eposu]:** Batırlar Jırı. “Körüglı” Jırı. “Kobılandı Batır” Jırı. “Alpamıs Batır” Jırı. “Kambar Batır” Jırı. “Er- Targın” Jırı. Liro-Epostık Jırlar. “Kozı Korpeş- Bayan Sulu” Jırları. “Kız Jıbek” Jırı. “Ayman-Şolpan” Jırı. “Makpal Kız”, “Kul men Kız”, “Kulşe Kız-Nazımbek”, “Esim Seri-Zılıka” [Kahramanlık Şiirler. “Körüglı” Şiiri. “Kobılandı Batır” Şiiri. Alpamıs Batır” Şiiri. “Kambar Batır” Şiiri. “Er- Targın” Şiiri. Lirik-Epik Şiiri. “Kozı Korpeş-Bayan Sulu” Şiiri. “Kız Jıbek” Şiiri. “Ayman-Şolpan” Şiiri. “Makpal Kız”, “Kul men Kız”, “Kulşe Kız-Nazımbek” ve “Esim Seri-Zılıka” Şiirleri.] s.126, **Tarihi Jırlar [Tarihi Şiirler]** s.261, **Aytıs Poeziyası [Atışma Şiirleri]:** Aytıs Poeziyasının Tabiğatı. “Birjan-Sara” Aytısı. “Jambıl men Kulmambet” Aytısı. Sovet Dävrindegi Aytıs [Atışma Şiirlerinin Tabiatı. Birjan ve Sara Atışması. Jambıl ve Kulmambet Atışması. Sovyet Dönemindeki Atışma Sanatı] s.273, Mazmunı [İçindekiler] s.288.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz “Qurastırışılardan” başlığıyla Tınısbek Konıratbayev tarafından hazırlanmıştır. Burada çalışmanın amacından ve bölümlerinden bahsedilmiştir.

1980’li yıllarda S. Sadırbayev ve M. Gabdulin’in tarafından hazırlanmış “Kazak Xalıq Avız Ädebiyeti Programmasıñ” adlı eseri 1990’lı yıllarda “Qazaq Xalıq Ädebiyeti” adı altında çıkar. A. Qonıratbayev, bu esere ilaveler yaparak “Qazaq Folklorının Tarihi” adında bir eseri ortaya çıkardığı belirtmektedir.

Giriş kısmı ise “Kirispe” başlığı altında verilmiştir. “Folklor jäne Folkloristik Ğılımının Mäni. Folkloristik Tarihi Turalı. Markstik-Lenindik Folkloristik. Agartuşılar Bağatı. Orıs Ädebiyetindegi Şıgıs Folkloristikası. Sovet Devirindegi Folkloristik. Kazak Sovyet Folkloristikası” gibi alt başlıkları altında Folklor teriminin anlamı, Folklorun yaratıcıları, folklor üzerine yapılan ilk çalışmaların ne

zaman ve kimler tarafından yapıldığı gibi sorulara cevap vermeye çalışılmıştır. Ayrıca Rus ve Kazak Folklorunun büyük araştırmacılarından, onların fikirlerinden ve çalışmalarından bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma Kazak Türkçesiyle Kazak Edebiyatı ve Folkloru üzerine yapılmış bir incelemedir. Çalışma, “Turmıs Salt Jırları”, “Ertegiler”, “Qazaq Eposı”, “Tarihi Jırlar” ve “Aytıs Poeziyası” beş bölümden oluşmaktadır. Masallar, “Ertegiler” adlı bölümünde “Er-Tostık” gibi mitoloji özelliklerini taşıyan masallar, hayvan masalları ve gerçekçi masallar, masallarda geçen bilmece ve masal mahiyetinde destanlar gibi kendi içinde alt bölümde açıklamalar yapılmıştır. Açıklamalar esnasında masallardan örnekler verilerek bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, folklor, edebiyat, masal.

31. Nazarova, O. ve Litvinenko, V.

Kazahskaya Literatura [Kazak Edebiyatı]._Astana: Foliant Yayınları, 2007.

632 s., 20 cm.

ISBN 9965-35-173-2

Çalışmanın Amacı: Okuyucuda edebiyat merakı ve okuma sevgisi yaratmaktır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Vvedeniye [Giriş] s.3, İstoriki Duhovnoy Kulturu Kazahskogo Naroda [Kazak Halkının Tarihçileri] s.4, Svedeniye İz İstoriyi [Tarihi Malumatlar] s.4, Religiya i Verovaniya [Din ve Akide] s.8, Folklor [Folklor] s.12, Poslovitsy i Pogovorki [Atasözler ve Tekerlemeler] s.13, Zagadki [Bilmeceler] s.16, Nebilitı [Fabllar] s.17, **Skazki [Masallar]:** Er-Tostik [Er Tostik] s.18, Doç Drovoseka [Oduncunun Kızı] s.31, **Obrado-Bitoviye Pesni [Tören-Güncel Şarkıları]:** Formı Kazahskoy Narodnoy Poeziyi [Kazak Halk Şiirinin Şekli (Ç Valihanov’un yayınladığı makaleden bir bölüm)] s.37, Svadebnaya Pesna [Düğün Şarkısı] s.39, Pominalnaya Pesna [Anma Töreni Şarkısı] s.44, **Predaniya [Rivayetler]:** Kus Jolı [Kuş Yolu] s.46, Sozvezdiye

Treh Arharov [Üç Arharın Burcu] s.46, Ay i Kun [Ay ve Güneş] s.47, İli i Karatal [İli ve Karatal] s.48, Urker [Urker] s.48, Temirqazıq, Akboz i Kokboz At Jeti Karakşı [Demir Kazık, Akboz ve Kokboz At, Yedi Haydut] s.50, Batır Elenke [Elenke Batır] s.51, Korkut [Korkut] s.52, Narodniye Predaniya [Halk Rivayetleri (Çokan Valihanov'un Issık-Kul seyahatnamesinden alınmıştır)] s.54, Uroçişe Bakalı [Bakalı Mağarası] s.54, Gora Turaygır [Turaygır Dağı] s.54, Prohod San-Taş [San-Taş'a Gezi] s.54, **Legendı [Efsaneler]:** Legenda o Tsaritse Tomiris [Çariçe Tomiris Hakkında Efsane (A. Alimjanov'un "Doroga Lüdey" adlı romanından bir bölüm)] s.55, Legenda o Djuçi-Hane i Hromom Kulane [Djuçi-Han ve Aksak At Hakkında Efsane] s.60, Legenda o Mankurte [Mankurt Hakkında Efsane (C. Aytmatov'un "Burannıy Polustanok" adlı romanından bir bölüm)] s.65, Epos [Epos] s.71, **Geroiçeskiy Epos [Kahramanlık Eposu]:** Koblandı-Batır [Koblandı Batır] (bazı bölümler verilmiştir) s.73, **Liriçeskiye Poemı [Lirik Destan]:** Kozi-Korpeş i Bayan Sulu [Kozı Kopreş ve Bayan Sulu] (bazı bölümler verilmiştir.) s.87, Kız-Jıbek [Kız Jıbek] (bazı bölümler verilmiştir.) s.97, Aytıs [Atışma] s.111, Razvitiya Aytısa [Atışmanın Gelişmesi] s.112, Hudojestvenniye Osobennosti Aytısa [Atışmanın Sanatsal Yönleri] s.113, Sostazaniye Birjana i Sarı [Birjan ve Sarı'nın Atışması] (bir bölüm verilmiştir.) s.114, **Türkskaya Literatura VI-XV. Vekov [VI-XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı]** s.124, Poemı V Kamnah [Yazıtlardaki Destanlar] s.125, İsledovaniye Orhono-Yeniseyskih Pamatnikov [Orhun-Yenisey Yazıtlarının İncelenmesi] s.119, Shodstvo Hudojestvennih Priyemov V Poeme o Batire Kül-Tegine i v Kazahskom Epose [Kazak Destanının ve Kül Tigin Yazıtındaki Sanatsal Benzerlikler] s.130, Otkritiye, Kotoroye Potryaslo Mir [Dünyayı Sarsan Keşif] s.132, Poema o Kül-Tegine [Kül Tigin Destanı] (bir bölüm) s.134, "Kniga Otsa Naşego Korkuta" [Korkut Babamızın Kitabı] s.136, İstoriçeskaya Pravda i Personajı Legendı [Tarihi Gerçek ve Efsane Kahramanları] s.139, Hudojestvenniye Osobennosti "Knigi Otsa Naşego Korkuta" [Korkut Babamızın Yazmış Olduğu Kitabının Sanatsal Özellikleri] s.139, Slova-Nazidaniya Korkuta [Dede Korkut'un Nasihatleri ("Kniga Otsa Naşego Korkuta" adlı kitabından)] s.140, Abu Nasr-al Farabi [Abu Nasr-al Farabi] s.144, "Traktat o Kanonah İsskustva Poeziyi" [Şiir Sanatının Konsil Kararı Hakkında Antlaşma] s.145, **Literatura X-XII. Vekov [X-XII. Yüzyıl Edebiyatı]** s.147, Mahmud Kaşgari "Slovar Türskih Nareçiy" [Mahmud Kaşgarlı "Türk

Lehçelerin Sözlüğü”] s.148, Stih i Prirode v “Slovare” [“Sözlük”te Geçen Tabiat Şiirleri] s.149, Stih i Ob Ohote v “Slovare” [“Sözlük”te Geçen Av Şiirleri] s.150, Stih i o Geroičeskoj Doblesti [Kahramanlık Şiirleri] s.150, Elegiya Na Smert Neizvestnogo Geroya [Bilimeyen Kahramanın Ölümü Üzerine Hüzün] s.151, Yusuf Balasaguni [Yusuf Balasaguni] s.153, Kompozitsiya i Süjet Poemı “Blagodatnoye Znaniye” [“Kutadgu Bilig” adlı Eserinden Bir Bölüm] s.154, Tema Morali, Etiki, Obrazovaniya [Eğitim, Etik ve Moral Konuları] s.155, Blagodatnoye Znaniye [Kutadgu Bilig] (bazı bölümler) s.156, **Literatura XIII-XV. Vekov [XIII-XV. Yüzyıl Edebiyatı]** s.160, Kultura i Literatura Vremen Zolotoy Ordı [Altın Orda Döneminin Kültürü ve Edebiyatı] s.161, Horezm “Kniga Lübvı” [Harezmi “Aşk Kitabı”] s.162, **Literatura Kazahskogo Hanstva XV-XVIII. Vekov [XV-XVIII. Yüzyıl Kazak Hanlığının Edebiyatı]:** Muhammed Haydar Dulati [Kazak Hanlığının XV-XVIII Yüzyıl Edebiyatı: Muhammed Haydar Dulati] s.164, “Tarih i Raşidi” [Tarih ve Raşidi] s.165, İz Stihov Haydara Dulati [Haydar Dulati Şiirlerinden] s.167, Preymstvennost Literaturnih Traditsiy v Tvorčestve Kazahskih Jırav [Kazak Jıravlarında Edebiyat Gelenekleri Devam Ettirme] s.169, Asan Kaygı [Asan Kaygı] s.173, “Otkuda Ozernomu Dikomu Gusü...” [Nerden Yabancı Kaza...] s.174, Obraşeniye K Hanu Djanibeku “Çto V Jizni Şçitat Neşçastyem...” [Djanibek Han’a Seslenme “Hayatta Talihsizlik Nedir”] s.175, Kaztugan-Jırav [Kaztugan Jırav] s.175, Stepnaya Zemla Beskonečno, Kak Vrema [Bozkır Toprağı, Zaman Gibi Sonsuzdur] s.176, “Mıslitela Lob, Vıstupayut Viski...” [Düşünür Alın, Şakakları Hareket Ediyor] s.178, “Znamenitiye Otragi, Golubiye Stepı Gor” [Meşhur, Mavi Dağların Bozkırları] s.178, Şalkiiz-Jırav [Şalkiiz-Jırav] s.179, “Esli Kto V Skaçke Obgonit Mena?...” [At Yarışında Biri Beni Geçerse?...] s.180, “Est Li Kon Luçşe, Çem Argamak?...” [Argamak Atından Daha İyi At Var mıdır?] s.180, “Şepçet Listva Topoley Ot Vetra...” [Kavak Ağacının Yaprakları Rüzgârdan Fısıldanıyor] s.180, “Horoşıye Lüdi-Gora...” [İyi İnsan-Dağlar] s.181, “Ne Hodi Bez Nujdı V Dojdliviy Den...” [Yağmurlu Günde İhtiyaç Olmadan Çıkma] s.169, Obraşeniye Pervoye K Knazü Temiru [Prens Temir’e İlk Hitap] s.182, **Kazahskaya Literatura XVIII Veka [XVIII Yüzyıl Kazak Edebiyatı]** s.195, Buhar-Jırav [Buhar Jırav] s.187, Pojelaniye [Temenni] s.187, “Ah, Vremečko Tı, Vrema...” [Ah Zamanın, Zamanım...] s.189, “Nu Yelsi Tı Posluşatsa Mena...” [Beni Dinleseydin...] s.189,

Şal-Akın [İhtiyar Akın] s.191, “Tı Ne Hvalis, Çto Pat Pudov Tı Vesiş...” [Beş Pud¹⁹ Ağırılığında Olduğuna Sevinme] s.191, “Odejda, Çestnıy Meç-Djigita Krasota...” [Giyim, Namuslu Kılıç-Yiğidin Güzelliğidir] s.192, “Zemlü Sozda Tı Naradil...” [Yeryüzünü Sen Yarattın Sen Donattın] s.192, “Esli Viju Vdrug Kogo-Nibud...” [Birini Görürsem..] s.193, “Djigiti, Ne Tratte Hvastlivih Reçey” [Yiğitler, Övgü Konuşmalarınızı Boşuna Sarfetmeyin] s.193, “Ot Smerti Ne Spastis, Yeyo Ne İzbejat...” [Ölümden Kurtulmaz, Kaçınılmaz...] s.194, **Kazahskaya Literatura Pervoy Polovini XIX. Veka [XIX. Yüzyılın İlk Yarısı Kazak Edebiyatı]** s.195, Mahambet Utemisov [Mahambet Utemisov] s.196, Berkut Moy [Kartalım Benim] s.197, İz Obraşeniya K Baymagambetu [Baymagambet’e Hitap] s.198, Bitva [Mücadele] s.199, Smeleye v Boy [Savaşta Cesaretle Atıl] s.201, Na Smert Djigita [Yiğidin Ölümü Üzerine] s.201, “Navernoye, Uj Vitsvelo To Platye Şelka Alogo...” [Alacalı İpek Elbisenin Renkleri Sönmüş Olabilir] s.202, Predsmertniye Slova İsataya, Skazanniye Mahambetu [İsatay’ın Ölmeden Önce Mahambet’e Söylediği Son Sözler] s.202, Tot Ne Geroy [O Kahraman Değildir] s.204, Piçuga [Kuş Yavrusu] s.205, “Ostrım Meçom Ya Bıl...” [Keskin Kılıçım Vuruyordum...(S. Usenbekova’nın makalesinden)] s.205, **Kazahskaya Literatura Vtoroy Polovini XIX. Veka [XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı Kazak Edebiyatı]** s.218, Çokan Valihanov [Çokan Valihanov] s.220, Zapadnıy Kray Kitayskoy İmperiyi i Gorod Kuldja [Kuldja Şehri ve Çin İmparatorluğunun Kuzey Bölgesi (Ç. Valihanov’un 1856 yılında yazmış olduğu günlükten alınmış bir bölüm)] s.222, Kosmologičeskiye Ponatiya Kirgizov [Kırgızların Kozmik İnançları] s.229, Yavleniye v Vozduhe [Havadaki Belirti] s.232, İbray Altınsarin [İbray Altınsarin] s.233, Davayte, Deti, Uçitsa! [Haydi, Çocuklar Okumaya!] s.234, Vesna [İlkbahar] s.236, Reka [Nehir] s.237, Sın Baya i Sın Bednaka [Zenginin Oğlu ile Fakirin Oğlu (kompozisyon)] s.238, Kıpçak Seytkul [Kıpçak Seytkul (kompozisyon)] s.243, Abay Kunanbayev [Abay Kunanbayev] s.246, İskander [İskander (şiir)] s.247, İzbranniye Stihi [Seçilmiş Şiirler] s.253, “Ne Dla Zabavı Ya Slagayu Stih...” [Şiiri Eğlence İçin Yazmıyorum...] s.253, “Dve Dorogi- Lübov i Strast-Peredomnoy...” [Önümde Aşk ve İhtiras İki Yol Vardır] s.254, “Bely Lob- Serebro, Çey Tonok Çekan...” [Ak

¹⁹ **Pud:** Eskiden Ruslarda 16,3 kiloluk bir birim.

Alın-Gümüş, Sikkesi Daha İnce] s.255, “Kosa Gustaya Tuga Spletana...” [Sık Örölmüş Gür Saç] s.255, “ O Lübvı, Duşa, Moliş Vnov...” [Ruhum, Yine Aşk İçin Dua Ediyorsun] s.256, “Tı-Zraçok Glaz Moyıh...” [Gözlerimin Gözbebeğisin Sen...] s.256, “Reç Vlüblennıh Ne Znayet Slov...” [Âşıkların Lisanı Kelimeleri Bilmez] s.259, “Ya Naşey Molodejyu Ogorçen...” [Gençlerimiz Beni Üzüyor] s.259, “Tuçi Nabegut Poroy...” [Zaman Zaman Bulutlar Teksif Etmektedir] s.260, “Poeziya-Vlastitel Yazıka...” [Şiir, Dilin Sahibi] s.260, “O Kazahi Moyı! Moy Bednıy Narod...” [Kazaklarım Benim! Benim Zavallı Halkım...] s.262, “Stuk Çasov Ne Pristalo s Zabavoyu Putat...” [Saatin Vurması, Eğlenceyle Karıştırmamalı] s.263, Leto [Yaz] s.263, Osen [Son Bahar] s.265, Zima [Kış] s.266, “Vsadnik s Berkutom Skaçet v Rannih Snegah...” [Atlı Kartalı ile Birlikte İlk Karda Koşmaktadır...] s.267, “Ostriy Razum Çist, Slovno Plast Ledannoy...” [Sivri Zekâ Buz Kadar Temizdir] s.268, Vosmistişiya [Sekiz Kıtalı Şiir] s.268, Slova-Nazidaniya [Nasihat-Sözler (Fragmanlar)] s.272, Kunanbayev Abay [Abay Kunanbayev (Eleştiri)] s.279, Lirika [Lirik] s.283, Proza [Nesir] s.296, Ahan-Sere [Ahan-Sere] s.299, Ças İspitaniya [Sınama Saati] s.299, Na Smert Kulagera [Kulager Ölümü Üzerine] s.300, Şakarım [Şakarım] s.302, İspoved [İtiraf] s.303, “Yavılsa V Mir Tı Golışom...” [Dünyaya Çıplak Gelmişsin...] s.305, “Smolodu Yazık Turetskiy İzüçıl Ya Ne Ot Skuki...” [Gençliğimde Türkçeyi Sıkıntıdan Öğrenmemiştim...] s.306, Çto Takoye Çelovek [İnsanoğlu Nedir?] s.307, Vzoşla Zara Svobodı [Özgürlüğün Şafağı Doğdu] s.309, “Blajennoststvo Moyıh Bezgorestnıh Dney...” [Sorunsuz Günlerimin Keyfi] s.310, “Tsari Na Voysko Ne Jaleyut Trat...” [Çarlar Ordularına Masraflardan Kaçınmıyorlar] s.311, “Bez Serdtsa İstina- Obman...” [Yüreksiz Gerçek, Yalandır] s.312, Kogda Nastupit [Ne Zaman Olacak] s.313, O Sebe [Kendi Hakkında] s.315, **Literatura XX. Veka [XX. Yüzyıl Edebiyatı]** s.317, Spandiyar Kubeyev [Spandiyar Kubeyev (“Kalım” adlı romanından bazı bölümler verilmiştir.)] s.319, Sultanmahmut Toraygırov “Ya Bıl Solntsem Vzoşel Nad Zemley...” [Sultanmahmut Toraygırov “Güneştim, Dünya Üzerine Çıktım”] s.328, Letnaya Peçal [Yaz Hüznü] s.329, Şestistişiya [Altı Kıtalı Şiir] s.329, Etol i Spravedlivost? [Bu mu Adalet?] s.330, Naş Mir [Dünyamız] s.331, Zaçem Ya Jıvu [Neden Yaşıyorum] s.332, Listya [Yapraklar] s.332, Rodnomu Narodu [Canım Halkıma] s.333, Zabludivşayasa Jızn [“Yolunu Kaybetmiş Hayat” adlı romanından bazı bölümler verilmiştir.] s.333,

Kamar-Sulu ["Kamar-Sulu" adlı romanından bazı bölümler verilmiştir] s.340, Ahmet Baytursinov "Kangıru" [Ahmet Baytursinov "Kangıru"] s.350, Mırjakıp Dulatov: Rassvet [Mırjakıp Dulatov: Gün Ağarması] s.351, Pojaleyte Sirot [Öksüzlere Acıyın] s.352, Jusıpbek Aymaıtov: Koçevka [Jusıpbek Aymaıtov: Göç] s.353, **Literatura XX. Veka: 1917-1940 [XX. Yüzyıl Edebiyatı: 1917-1940]** s.355, Sabit Donentayev [Sabit Donentayev] s.357, Seromu Psu [Gri Köpeğe] s.358, Zabolevşıy Lev [Hastalanmış Alsan] s.359, Jelezo [Demir] s.360, Magjan Jumabayev [Magjan Jumabayev] s.361, Gulsum [Gülsüm] s.362, Kazahskiy Yazık [Kazak Dili] s.362, Ne Znayu, Kak Tut Obyasnıt [Bunu Nasıl Açıklayacağımı Bilmiyorum] s.363, V Albom [Albümde] s.364, Moyo Jelaniye [İsteğim] s.365, Ogon [Ateş] s.366, Saken Seyfulin [Saken Seyfulin] s.368, Razluçennıye Lebedi [Ayrılmış Kuğular] s.370, Volnı [Dalgalar] s.379, A Nu-Ka Djıgıtı [Haydi Yiğitler] s.379, Kokşetav [Kokşetav(şiiir)] s.380, Beyimbet Maylin [Beyimbet Maylin] s.392, Çernoıye Vedro [Siyah Kova (kompozisyon)] s.393, İlyas Jansugurov [İlyas Jansugurov] s.404, Kulager [Kulager (bazı bölümler verilmiştir.)] s.406, Step [Bozkır (bazı bölümler verilmiştir.)] s.410, Dombıra [Dombıra] s.416, **Literatura XX. Veka: Godı Velikoy Oteçestvennoy Voynı [XX. Yüzyıl Edebiyatı: II. Dünya Savaşı]** s.418, Jambıl Jabayev [Jambıl Jabayev] s.421, O Djambule [Djanbul Hakkında (A. Nurpeisov'un "Vozvışal Naşı Svatını" adlı kitabından verilmiştir.)] s.422, Moya Jizn [Hayatım (Otobiyografiden bazı bölümler verilmiştir.)] s.424, Pesna Ob İskusstve [Sanat Hakkında (Şiirden bazı bölümler verilmiştir.)] s.429, Leningradtsı, Deti Moyı! [Leningradlılar, Çocuklarım Benim!] s.430, Kasım Amanjolov [Kasım Amanjolov] s.434, Skazaniye o Smerti Poeta [Şair Ölümü Hakkında Efsane ("Smert poeta" şiirinden bazı bölümler verilmiştir.)] s.435, **Literatura XX Veka: Posledniye Godı [XX Yüzyıl Edebiyatı: Son Yıllar]** s.440, Muhtar Avezov [Muhtar Avezov] s.443, Enlik-Kebek [Enlik-Kebek (Şarlıdan bazı bölümler)] s.445, Put Abaya [Abay Yolu adlı romanın özeti verilmiştir.] s.451, I.Çast [Birinci Bölüm] s.451, II. Çast [İkinci Bölüm] s.477, O Romane M. Avezova "Abay" [Muhtar Avezov'un "Abay" Adlı Romanı Hakkında] s.498, Sabit Mukanov [Sabit Mukanov] s.503, Razorennoye Gnezdo [Dağıtılmış Kuş Yuvası ("Şkola Jızni" adlı kitabından bazı bölümler verilmiştir)] s.504, Botagoz [Botazgöz (romandan bazı bölümler verilmiştir.)] s.525, Gabit Musrepov [Gabit Musrepov] s.539, Ulpan Yeyo İma [Onun Adı Ulpan (romandan bazı bölümler

verilmiştir]] s.541, Kto Strelal V Volka? [Kurda Kim Ateş Açtı?] s.551, Timka [Timka] s.554, Mat [Anne] s.558, Baurjan Momışulı [Baurjan Momışulı] s.567, Naşa Semya [Ailemiz (bazı bölümler verilmiştir)] s.568, Spina [Sırt (bazı bölümler verilmiştir)] s.614, Soderjaniye [İçindekiler] s.621.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Vvedeniye” başlığıyla kitabın başında verilmektedir. Burada çalışma esnasında yararlandıkları kaynaklardan ve eserin yapısı hakkında bahsedilmiştir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış “Skazki”, “Obrado-Bıtoviye Pesni”, “Predaniya”, “Legendı”, “Geroiçeskiy Epos” ve “Liriçeskiye Poemi” vs. gibi on yedi bölümden oluşmaktadır.

Bu bölümlerde Kazak Edebiyatı ve türleri hakkında yapılan çalışmalardan ve çeşitli yazarlardan bahsedilmektedir. Her bölümün sonunda işlendiği konularla ilgili sorular ve ödevler yer almaktadır. Ayrıca yazarların kısa bibliyografyaları ve makalelerden bölümler verilmektedir.

“Skazki” adlı bölümde “Er-Tostik” ve “Doç Drovoseka” adlı iki Kazak masalı verilmiştir.

“Türkskaya Literatura VI-XV Vekov” adlı bölümünde Orhun-Yenisey yazıtlarından bilgi verilmektedir.

“Literatura X-XII Vekov” başlığı altında verilen bölümde Mahmud Kaşgarlı’nın “Slovar Türskih Nareçiy” yani Divân-ı Lügâti’t-Türk hakkında bahsedilmektedir.

“Literatura XIII-XV Vekov” adlı bölümünde ise Altın Ordu döneminin kültürü ve edebiyatı üzerinde durulmuştur.

“Literatura Kazahskogo Hanstva XV-XVIII Vekov” adındaki bölümde Muhammed Haydar Dulati’nin “Tarih-i Raşidi” adlı değerli bir eseri hakkında bilgi verilmiştir.

“Kazahskaya Literatura XVIII Veka” adlı bölümde ise o dönemde ortaya çıkmış çalışmalardan bazı bölümleri verilmiştir.

“Kazahskaya Literatura Pervoy Poloviny XIX Veka” başlığıyla verilen bölümde Mahambet Utemisov’un çalışmaları üzerinde durulmuştur.

“Kazahskaya Literatura Vtoroy Poloviny XIX Veka” adlı bölümde Çokan Valihanov’un yapmış olduğu çalışmalar verilmiştir.

“Literatura XX Veka” adındaki bölümde Spandiyar Kubeyev’in çalışmaları; “Literatura XX veka: 1917-1940” başlıklı bölümde Sabit Donentayev’in çalışmaları; “Literatura XX veka: Godı Velikoy Oteçestvennoy Voynı” adlı bölümde Jambıl Jabayev’in çalışmaları ve “Literatura XX Veka: Posledniye Godı” adlı bölümde ise Muhtar Avezov’uz yazmış olduğu çalışmalar üzerine durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, yazar.

32. Nurgaliyev, R. N.

Kazahskaya SSR Kratkaya Entsiklopediya IV. tom: “Skazka”[Eski Kazak Cumhuriyetinin Ansiklopedisi IV. cilt: “Masal”] (Haz. R. N. Nurgaliyev)._ Almatı: Kazak Ansiklopedi Yayınları, 1991, C.IV, s.507.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide Rusça yazılmış “Skazka” başlığı madde bulunmaktadır. Burada Kazak Edebiyatı türlerinden kısaca bilgi verildikten sonra masal özelliklerinden, kahramanlarından, masallardaki zaman ve mekândan bahsedilmektedir. XIX-XX. yüzyılda yapılan derlemelerden ve araştırmacılardan bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal

33. Nurgaliyev, R. N.

Kazahskaya SSR Kratkaya Entsiklopediya IV. tom: “Skazki o Jivotnih”
[Eski Kazak Cumhuriyetinin Ansiklopedisi IV. cilt: “Hayvan Masalları”]
(Haz. R.N. Nurgaliyev)._ Almatı: Kazak Ansiklopedileri Yayınları, 1991,
s.507-508.

Konu Açıklaması: Ansiklopedide Rusça yazılmış “Skazki o Jivotnih” başlığıyla bir madde yer almaktadır. Burada Hayvan masallarının özelliklerinden ve kahramanlardan bahsedilmektedir. Orman hayvanların ev hayvanlarının üstünlüğü ve ayırıcı özellikleri üzerinde durulmuştur. Hayvan masallarında daha çok kurnaz hayvanlara yer verildiği belirtilmektedir. Kazak masallarında olduğu gibi diğer halklarının masallarında da bu hayvanın tilki olarak karşımıza çıktığı belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, derleme, masal.

34. Satpayeva, Ş. K ve Adibayeva, H. A.

Kazahskaya Literatura [Kazak Edebiyatı]._ Almatı: Mektep Yayınları,
2002.

232 s., 4.bs., 20,5 cm.

ISBN 5-625-04026-5

Çalışmanın Amacı: Okul kitabı olarak 10-11 sınıf öğrenciler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kitabın sonunda bulunmaktadır. Mir Prekrasnıy, Neprostoy [Harika Dünya, Basit Değildir] s.3, **Ustnoye Narodnoye Tvorçestvo [Sözlü Halk Edebiyatı]** s.6, Narodnaya Pesennaya Lirika [Halk Lirik Şarkıları] s.7, Obrado-Bıtovaya Poeziya [Merasim ve Günlük Hayat Edebiyatı] s.8, Skazki [Masallar] s.12, Skazki o Jivotnih [Hayvan Masalları] s.14, Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar] s.14, Bıtoviye Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili Satirik Masallar] s.21, Poslovitsı [Atasözler] s.23, Zagadki [Bilmeceler] s.25, Epos [Destan] s.26, Geroiçeskiy Epos [Kahramanlık Destanı] s.27, Sotsialno-Bıtovoy

Epos [Sosyal-Günlük Destanı] s.32, Aytıs [Atışma] s.38, Aytıs Birjana i Sarı [Birjan ve Sarı Atışması] s.39, **Drevniye Pismenniye Pamyatniki [Eski Yazıtlar]** s.43, Poeziya XV-XVII Vekov [XV-XVII Yüzyıl Şiiri] s.50, Kazahskaya Literatura XVII Vekov [XVII Yüzyıl Kazak Edebiyatı] s.50, Kazahskaya Literatura Pervoy Polovini XIX Veka [XIX Yüzyılın İlk Yarısı Kazak Edebiyatı] s.63, **Kazahskaya Literatura Vtoroy Polovini XIX. Veka [XIX. Yüzyılın İkinci Yarısı Kazak Edebiyatı]** s.68, Ç.Valihanov [Çokan Valihanov] s.71, I. Altınsarin [İbray Altınsarin] s.80, A. Kunanbayev [A. Kunanbayev] s.87, Abay- Perevodçik Proizvedeniy Ruskkih Klassikov [Abay-Rus Klasiklerin Tercümanı] s.100, Proza Abaya [Abay'ın Nesri] s.102, Ş. Kудayberdiyev [Ş. Kудayberdiyev] s.104, Lirika Şakarima [Şakarim'in Liriği] s.107, Poemı Şakarima [Şakarim'in Destanı] s.111, **Literatura Naçala XX. do 1917 Goda [XX. Yüzyıl Başındaki Edebiyat: 1917 Yılına Kadar]** s.116: S. Kubeyev [S. Kubeyev] s.119, S. Toraygırov [S. Toraygırov] s.124, A. Baytursınov [A. Baytursınov] s.132, Trudı A. Baytursınova v Oblasti Literaturı [A. Baytursınov'un Edebiyat Çalışmaları] s.134, M. Dulatov [M. Dulatov] s.136, Stihotvorniy Sbornik "Prosnis Kazah" ["Uyan Kazak" adlı Şiir Antolojisi] s.138, "Nesçastnaya Jamal" [Bahtsız Jalam] s.140, **Literatura XX. Veka: s 1917 Goda [XX. Yüzyıl Edebiyatı: 1917 Yılından İtibaren]** s.143: Litaratura v 20-30-e Godı [20-30'lu Yıllar Edebiyatı] s.143, J.Aymautov [J. Aymautov] s.147, M. Jumbayev [M. Jumbayev] s.150, S. Seyfulin [S. Seyfulin] s.154, Lirika Borbı [Mücadele Liriği] s.156, Poemı [Destanlar] s.158, B. Maylin [B. Maylin] s.162, Poeziya B. Maylina [B. Maylin'in Şiirleri] s.163, Letopis Jizni Narodnoy [Halk Hayatının Vakayinamesi] s.165, İ.Jansugurova [İ. Jansugurova] s.168, Obraz Naroda [Halkın Timsali] 169, Zvuki Dombı [Dombıra Sesleri] s.170, Literatura v Godı Velikoy Oteçestvennoy Voynı [Dünya Savaşı Yıllarında Edebiyat] s.176, J. Jabayev [J. Jabayev] s.179, **Literatura v Poslevoyenniye Godı [Savaş Sonrası Edebiyat]** s.184, M. Avezov [M. Avezov] s.187, U Kostra Pamatı Narodnoy [halk Hafızasının Ebedi Ateşi Önünde] s.190, S. Mukanov [S. Mukanov] 202, G. Musrepov [G. Musrepov] s.209, Roman o Podvige Narodnom [Halkın Kahramanlığı Hakkında Bir Roman] s.213, Ottoçenniy Slog [İyi İşlenmiş Üslup] s.216, G. Mustafin [G. Mustafin] s.218, O Sovremennikah Svoyih [Çağdaşlar Hakkında] s.219, Literatura 60-80-ıh Godov [60-80'li Yılların Edebiyatı] s.222, Mazmunı [İçindekiler] s.231.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı, H. A. Adibayev tarafından “Mir Prekrasnıy, Neprostoy” başlığıyla verilmiştir. Yazar, Edebiyat halk ruhunun aynasıdır cümlesini kullanarak öğrencilere seslenmektedir. Burada Kazak halkının hayatı, edebiyatı ve önde gelen yazarlardan ve çalışmalardan bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma Rusçayla yazılmış giriş dışında dokuz bölümden oluşmaktadır.

Çalışma “Ustnoye Narodnoye Tvorçestvo”, “Drevniye Pismennıye Pamatniki”, “Poeziyaxv-XVII Vekov”, “Literatura XVIII-XIX Vekov”, “Ahmet Baytursnov” ve “Mirjan Dulatov” adlı bölümler Ş. K. Satpayeva; “Literatura Naçala XX Veka: Do 1917 Goda”, “Literatura Seredinı XX Veka”, “Literatura 60-80-ıh Godov” ve “Mir Prekrasnıy, Neprostoy” bölümleri ise H. A. Adibayev tarafından hazırlanmıştır.

Kazak masalları “Skazki” başlığı altında 12-23 sayfaları arasında verilmektedir. Bu bölümde Kazak masalları hakkında yapılan ilk derlemelerin XIX. yüzyılın başında başladığı belirterek masalları derleyenlerden ve çalışmalardan bahsedilmiştir. Bu bölüm kendi içinde “Skazki o Jivotnıh”, “Volşebniye Skazki” ve “Bıtoviye Satiriçeskiye Skazki” adlı üç alt bölüme ayrılmıştır. Burada Kazak hayvan, olağanüstü ve günlük hayat ile ilgili satirik masallardan örnekler verilerek özellikleri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, sözlü, masal.

35. Sidelnikov, Viktor

Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Kazahskogo Naroda: 1771-1966 [Sözlü Kazak Halk Edebiyatı: 1771-1966 Yılları Kapsayan Bibliyografik Eser]. (Editör. Doç. Dr. E. S. İsmailova)._ Almatı: Nauka Yayınları, 1969.

174 s., 20 cm.

Dizin var.

Çalışmanın Amacı: Kazak edebiyatına ilgi duyan, filoloji ve edebiyat bölümlerinde okuyan öğrenciler, öğretmenler, araştırmacılar ve tarihçiler için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Predisloviye [Ön söz] s.3, Spisok İspolzovannih Pereodiçeskih İzdaniy i İh Sokraşeniy [Kısaltmalar] s.6, Literatura Dooktyabrskogo Perioda [Ekim Devriminden Önce Kazak Edebiyatı] s.8, Literatura Sovetskogo Perioda [Sovyet Dönemi Kazak Edebiyatı] s.103, Ukazatel İmen Avtorov İssledovaniy i İstočnikov, a Takje Sobirateley, Prevodçikov i Skaziteley Folklornih Proizvedeniy [Yazarlar Dizini.] s.166, Soderjaniye [İçindekiler] s.174.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Predisloviye” başlığı altında kitabın başında bulunmaktadır. Burada çalışmanın içine 2000’e yakın kitap, makale, röportaj, notlar ve monografi çalışmaların girdiği belirtilmektedir. Aynı zamanda çalışmanın amacını, kimler için hazırlandığı, hangi kütüphanelerden yararlandığı, bibliyografya düzeni ve sınırları konusunda bilgi verilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma Rusça olmak üzere Bibliyografik çalışmasından oluşmaktadır. Esere giren çalışmalar Rusya, Kazakistan ve Özbekistan gibi ülkelerindeki önemli kütüphanelerden derlenmiştir. Rusça, Kazakça, İngilizce ve Almanca dillerinde yayımlanmış 2000’e yakın çalışma yer almaktadır.

Çalışmada yer alan eserler yazar adlarına göre alfabetik sırayla verilmiştir. Yazarı olmayan eserler ise eser adlarına göre verilmiştir

Kitaplar; yazar soyadı ve adı, kitap adı, yayımlandığı yer, basım yeri ve basım yılı, cilt, bölüm, sayısı ve sayfa sayısı şeklinde düzenlendi. Künye bilgileri verildikten sonra eser hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır.

Makale; yazar soyadı ve adı, makale adı, süreli yayının adı, yılı, bölümü, sayı numarası ve sayfa sayısı şeklinde verilmiştir.

Gazete; yazar soyadı ve adı, yazının başlığı, gazete adı, yayımlandığı yer, yılı, bölüm, sayısı, sayfa sayısı ve yayımlandığı tarih olarak düzenlendi.

“Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Kazahskogo Naroda” adlı eser 1771-1966 yılları arasında yayımlanan eserleri kapsamaktadır. Çalışma, “Literatura Dooktyabrskogo Perioda” ve “Literatura Sovetskogo Perioda” adlı iki bölümden oluşmaktadır.

“Literatura Dooktyabrskogo Perioda” adlı birinci bölüm 1771-1916 yılları arasında yayımlanan eserleri oluşturmaktadır. Burada 1818-1916 yılları arasında masallarla ilgili yayımlanmış 117 kaynak bulunmaktadır.

İkinci bölüm olan “Literatura Sovetskogo Peroda” 1917-1966 yılları arasında yayımlanmış eserler oluşturmaktadır. Bu bölümde 1920-1964 yılları arasında masallarla ilgili yayımlanmış 73 kaynak bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, bibliyografya, inceleme, masal.

36. Sırımuli, Äbjet Baqıt

Qazaq Ertegilerindegi Ündi-İran Motivteri [Kazak Masallarındaki Hint-İran Motifleri], Yüksek Lisans Tezi (Avtoreferat)²⁰, Almatı, 2002.

30 s., 15 cm.

Kaynakça var.

Çalışmanın Amacı: Kazak masallarında kalıplaşmış Hint-İran motifleri ve konuları incelemek amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı bulunmamaktadır. Erttevdin Jalpı Sipattaması [İncelemenin Genel Betimlemesi] s.3, Jumıstın Negizgi Mazmunı [Çalışmanın

²⁰ **Avtoreferat:** eserin yazarı tarafından kaleme alınan özeti.

İçeriği] s.7, Paydalağan Ādebiyetter Tizimi [Kaynakça] s.27, Rezūme [Özet] s.29, Summary [Özet] s.30.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz kısmı bulunmamaktadır.

Giriş kısmında tezin amacı, kapsamı, çalışmada kullanılan metotlar ve araştırma teknikleri üzerinde durulmuştur.

Sonuç kısmında ise çalışma sonucunda varılan neticeler belirtilmiştir. Varılan neticelere göre, Kazak masallarının Hint, İran, Fars ve Arap masallarının konularıyla ve motifleriyle benzerlik gösterdiği ancak bu türlerin kaynağı ve tarihini araştıran, diğer halklarıyla kıyaslayan çalışmaların azlığından bahsedilmektedir. Bu yönde yapılan ilk çalışması Kaskabasov’a aittir. Kaskabasov “Qazaq Xalıq Prozası” adlı eserinde “Kalila ile Dimna”nın konusu üzerinde durarak Kazak Hayvan Masallarında nasıl değiştiğini göstermek için örnekler verilerek açıklamaya çalışmıştı.

“Rezūme” adlı kısım tezin Rusça, “Summary” kısmı ise İngilizce özetleri verilmiştir.

Değerlendirme: “Qazaq Ertegilerindeki Ündi-İran Motivleri” adlı yüksek lisans tezin orijinaline ulaşamadığımızdan özetinden yararlanmaya çalıştık.

Tez, Kazak Türkçesiyle yazılmış giriş dışında üç bölümden oluşmaktadır. Tezin üç bölümün özeti “Paydalağan Ādebiyetter Tizimi” adlı birinci bölümde verilmiştir.

“Ündi-İran Folklorlıq Sületteriñ Qazaq Ertegisindeki Körinisi” başlıklı birinci bölümde “Pançatantra” ve “Totınama” adlı Hint-İran eserlerinden Kazak Masallarına geçen konular, motifler aynı zamanda Fars şiirinin etkisiyle yapılan geçişler ve deformasyonlar üzerinde durulmuştur. İran ve Türk halkların masallarda, mitlerde işlenen konuların ve görülen motiflerin tipolojik ve analitik tahlili yapılmıştır.

“Ertegilerde Kezdesetin Aydahar Beynesi” adlı ikinci bölümde olağanüstü masal kahramanların olumlu ve olumsuz, benzer ve farklı yönleri hakkında

açıklamalar yapılmıştır. Hint, İran ve Türk Folklorunda masal türleri inceleyerek mit ve masal kahramanların tarihi süreç içerisinde uğradıkları değişiklikler üzerinde durulmuştur.

“Parsı jäne Qazaq Ertegilderdiñ Poetikasındaǵı Uqsastıqtarı men Kórkemdik Ereşelikter” adlı üçüncü bölümde ise Kazak Masallarda görülen şiir bilgisi özellikleri incelenmiştir. Şiir özelliği, masal tekerlemelerine benzeyen şiir halindeki sözlerdir. Kazak masallarında geçen tekerlemeler “Bir bar eken, bir joq iken, sonda bir patşa bolıptı” şeklinde masalların başında yer aldığı belirtilir. Kazak, Fars ve Tacik masallarından örnekler verilerek şiir özellikleri bakımından karşılaştırılması yapılmıştır.

Kaynakça kısmında ise araştırma esnasında yararlanılan kaynaklar listesi verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hint, İran, Kazak, masal, motif.

37. Smirnova, N. S.

Kazahskaya Literatura: Ustnaya Narodnaya Poeziya [Kazak Edebiyatı: Kazak Halk Şiiri]._ Almatı: Kazahskoye Gosudarstvennoye Uçebno-Pedagogičeskoye İzdatelstvo, 1960.

163 s., 2. bs., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışma, Rus okullarında okuyan 8 sınıf öğrenciler için ders kitabı olarak hazırlanmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonundadır. Narod i Yego Poeziya [Halk ve Şairaneliği] s.3, **Poslovitsı** [Atasözler] s.12, **Pesni** [Şarkılar] s.20, Pesni o Çetireh Vidah Skota [Dört Çeşit Hayvan Hakkındaki Şarkılar] s.20, Obradovo-Bıtoviye Pensi [Merasim ve Günlük Şarkıları] s.24, Liriçeskiye Pensi [Lirik Şarkılar] s.34, Aytıs [Atışma] s.46, **Skazki** [Masal] s.62, Skazki o Jivotnıh [Hayvan Masalları] s.63, Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masalları] s.71, Bıtoviye Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayatla İlgili ve Satirik Masallar] s.96, **Epos** [Epos] s.110, Geroiçeskiy Epos [Kahramanlık Eposu] s.110, Koblandı Batır s.113, Sotsialno-Bıtovoy Epos

[Günlük Hayatı ile İlgili Destanlalar] s.146, Kozi Korpeş i Bayan Sulu s.147, Epos v Sovetskuyu Epohu [Sovyet Dönemindeki Epos] s.161, Zaklüçeniye [Sonuç] s.163.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve giriş kısımları bulunmamaktadır.

Sonuç kısmında ise Kazak şarkılarında, atasözlerinde, atışmalarda, masallara, destanlarda vs. gibi türlerde Kazak halkının yaşam şekli, daha iyi bir hayat için yaptıkları mücadeleleri, duygularını, hayallerini yansıttığı yazmaktadır. O dönemde memleketin her köşesinden Kazak Sözlü türleri duyuluyordu. Radyolarda çalan Kazak şarkılar, tiyatrodaki “Kozi Korpeş ve Bayan Sulu”dan esinlenerek sahnelenen “Poema o Lübvı” adlı oyunu, Birjan ve Sarı atışmasının büyük ilgiyle karşılandığı belirtmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış “Poslovitsı”, “Pesni”, “Skazki” ve “Epos” adlı dört bölümden oluşmaktadır.

Masallar, “Skazki” adlı üçüncü bölümde 62-96 sayfaları arasında verilmiştir. Bu bölüm “Skazki o Jivotnıh”, “Volşebniye Skazki” ve “Bitoviye Satiriçeskiye Skazki” adlı üç alt bölüme ayrılmıştır. Her alt başlığı masalların yapısından, muhtevassından, diğer masallardan ayıran özelliklerinden ve kahramanlardan bahsedilmektedir. Anlatılan her konunun arkasından masallardan örnekler verilerek konu ve masallarla ilgili çeşitli sorular ve ödevler bulunmaktadır. “Lisa, Verblüd, Volk, Lev i Perepelka”, “Er-Tostik”, “Krasavitsa Kunikey”, “Jirenşe i Han” ve “Jadnyıy Bay i Aldar Kose” adlı beş Kazak masalı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, inceleme.

38. Smirnova, N.S.

Kazahskaya Narodnaya Poeziya [Kazak Halk Edebiyatı]._ Almatı: Nauka Yayınları, 1967.

128 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Çalışmanın amacı belirtilmemiştir.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. **Kazahskoye Narodnoye Tvorçestvo Do Oktabrskoy Sotsialistiçeskoy Revolütsiyi [Ekim Devriminden Önceki Kazak Halk Edebiyatı]:** Bitovaya Obradovaya Poeziya [Merasim ve Günlük Hayat Şiirleri] s.14, Svadebniye Obradoviye Pensi [Düğün Merasim Şarkıları] s.15, Poslovitsı [Atasözler] s.22, **Skazki [Masallar] s.32:** Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar] s.35, Skazki o Jivotnih [Hayvan masalları] s.46, Bitoviye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili Masallar] s.35, Epos [Epos] s.61, “Koblandı-Batır” [Koblandı Batır] s.77, “Kozi-Korpeş-Bayan Sulu” [Kozi-Korpeş Bayan Sulu] s.82, Aytıs [Atışma] s.89, Pesni [Şarkılar] s.99, **Kazahskaya Ustnaya Poeziya Sovetskoy Epohi [Sovyet Dönemi Kazak Halk Edebiyatı]:** Aytıs [Atışma] s.120, Epos i Poemı Akınov [Epos ve Âşıkların Destanları] s.123, Pesni [Şarkılar] s.126, Soderjaniye [İçindekiler] s.128.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz, giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış iki bölümden oluşmaktadır.

“Kazahskoye Narodnoye Tvorçestvo do Oktabrskoy Sotsialistiçeskoy Revolütsiyi” adlı birinci bölümü Eski Sovyet döneminde Ekim Devrimine kadar olan Halk Edebiyatını kapsamaktadır. Bu bölümde Kazak Folklorunun özellikleri ve Kazak halkı üzerinde bıraktığı etkilerden bahsedilmektedir.

“Ohvatıvaya jizn naroda i jizn çeloveka, narodnaya poeziya udovletvorala vse duhovniye potrebnosti prostolüdina-kazaha, poetomu ona tak bogata, tak mnogogranen sostav yeyo janov: pastuşeskiye pensi o çetireh vidah skota-verblüdah, loşadah, ovtsah, korovah, nastavitelniye terme, piçitaniya (joktav), zastolniye toy-bastar, vsevozmojniye skazki, legendı, epiçeskiye i liro-epiçeskiyepesni i.t.p. Sredi nih i ustno-poetiçeskiye janrı-sputniki mnogih marodov: epos, Skazki o jivotnih, Volşebniye i bitoviye, zagadki i poslovitsı, liriçeskiye i istoriçeskiye pensi, obradovaya poeziya, zagovor, i janrı, spetsiviçeskiye dla kazahskogo folkloru...”²¹

²¹ N. S. Smirnova, **Kazahskaya Narodnaya Poeziya**, Almatı, Nauka Yayınevi, 1967, s. 5.

Masallar “Skazki” başlığı altında 32-63 sayfaları arasında verilmiştir. Bu bölüm kendi içinde “Volşebniye Skazki”, “Skazki o Jivotnıh”, “Bıtvıye Skazki” adlı üç alt bölüme ayrılmıştır.

Yazar, alt bölümlerine geçmeden önce masalların Kazak halkın hayatındaki öneminden ve yerinden bahsetmektedir. Kazak masallarında milletimizin eski tarihinden, geçmiş sosyal hayatının gerçeklerinden, halkın arzusundan, hayalinden ve mücadelesinden pek çok yansıma vardır. Bu durum diğer milletlerin masallarında da ortak bir özelliktir.

Kazak halkının bir araya toplanıp büyüklerinden masalları dinlemeyi çok sevdiklerini hatta düğünlerde, salıngaçlar önünde yapılan toplantı ve gezmelerde masallar sıkça anlatıldığı belirtilmektedir.

“Skazki lübımı kazahami. Po nepisannomu obıçayu veçerami u oçagov yurt, u dımnhıh pastuşıyh kostrov skazıvalis skazki. İh mojno bilo uslıшат na svadbah, na toyah, na veçernih sborişah u kaçeley daje na bazarah i yarmarkah. Kajdıy aul imel svoyego ertekşı-skazoçnika, a to i neskolkih...”²²

Türlerin özelliklerini anlatırken Ç. Valihanov, V.V. Radlov, N. Berezin, G. Potanin ve M. Avezov gibi araştırmacılardan ve çalışmalarından bahsedilmektedir.

“Volşebniye Skazki” adlı birinci alt bölümde masallardan örnekler verilerek Kazak masallarının motif çeşitliliğinden bahsedilmektedir. Olağanüstü masallarında insanoğlu, avcı veya olağanüstü güçlere sahip biri olarak söz edilir. Masallarda olağanüstü özelliklere sahip hayvanlar ve cisimler de bulunmaktadır. Masal kahramanları tarafından yer altı dünyasına yapılan olağanüstü bir yolculuk anlatılmaktadır. Bu yolculuğu sırasında amaca ulaşmak için imkânsızlıkları aşmak gerekmektedir. Yol boyunca kahramana yardım eden olağanüstü varlık ve cisimlerden bahsedilmektedir.

“Skazki o Jivotnıh” ikinci alt bölümde tarihin bilinmeyen zamanlarından bu yana insan kendi âlemini de düşünerek, canlıların yaratılışını, hayat tarzını,

²² Smirnova, a.g.e., s. 32.

farklılıklarını ve birçok özelliklerini öğrenmiştir. Göçebe hayatı yaşayan Kazaklar tabiata ve hayvanlara çok değer vermişlerdi. Yazar, hayvan masallarından örnekler vererek insanları kuşatan çevreyi ve bu çevrede yetişen hayvanların güzelliğinin farkına varmalarını amaçlamaktadır.

“Bıtoviye Skazki” adlı üçüncü alt bölümünde Kazak masallarının en çok görülen türlerden biri de günlük hayat ile ilgili masallarının olduğu belirtilir. Bu masallarda Kazak halkının dünya görüşü, toplum hayatı, aile hayatı, sıkıntıları, hayalleri, çabaları dile getirilmiştir. Bu tür masallar çok uzun olmayan, sözlü olarak anlatılan gösterişli eserlerdir. Masallardan örnekler verilerek konu pekiştirilmektedir.

“Kazahskaya Ustnaya Poeziya Sovetskoy Epohi” adlı ikinci bölüm ise Sovyet dönemindeki Kazak halk edebiyatını kapsamaktadır. Bu bölümde şarkı, atışma ve destan konuları üzerinde durulmaktadır

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, inceleme.

39. Smirnova, N. S.

Kazahskiy Folklor [Kazak Folkloru]._ Almatı: Nauka Yayınları, 1968.

452 s., C:II, 21 cm.

Çalışmanın Amacı: Kazak Türkçesini bilmeyenlere Kazak halkın yüzyıllar boyunca yaratıkları sözlü edebiyatını tanıtmak amacıyla kaleme alınmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Ot Redaktsiyi [Yayınlayanlardan] s.5, **Folkloristika Kazahstana [Kazakistan Folkloru] (N. Smirnova):** Dorevolütsionnaya Folkloristika [Devrim Öncesi Folklor] s.7, Sovetskaya Folkloristika [Sovyet Dönemi Folkloru] s.24, **Oçerk İstoriyi Kazahskogo Folkloru [Kazak Folkloru Hakkında Deneme] (N. Smirnova):** Folklor Vremeni Etnogeneza Kazahskogo Naroda [Kazak Halkının Yaradılış Dönemi Folkloru] s.64, Folklor XVI-XVIII. vv.[XVI-XVIII. Yüzyı Folklor] s.67, Folklor XIX. v. naçala XX. v.[XIX. ve XX. Yüzyılın İlk Yarısı Folkloru] s.79, Sovetskiy Folklor [Sovyet Folkloru] s.105, **Obradovo-Bıtovaya Poeziya [Merasim**

ve Günlük Hayat Şiirleri] (M. Silçenko): Pastuşeskaya Pesna [Çoban Şarkısı] s.128, Kalendarnaya Poeziya [Takvim Edebiyatı] s.130, Pesni Baskı [Şaman Şarkıları] s.132, Bädik s.132, Semeyno-Bıtovaya Poeziya [Aile-Hayat Edebiyatı] s.134, Svadebnıye Pensi [Düğün Şarkıları] s.134, Pesna Skorbi i Uteşeniya [Keder ve Teselli Şarkıları] s.143, **Didaktiçeskiye Janrı [Didaktik Janrlar] (B. Akmukanova):** Terme, Şeşendik Sözder [Belagat Sözlery] s.153, Pogovorki i Poslovitsı [Tekerleme ve Atasözler] s.156, Zagadki [Bilmeceler] (T. Januzakova) s.174, **Skazki [Masallar] (E. Kostühin) s.184, Skazki o Jivotnıh [Hayvan Masalları] s.190, Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar] s.201, Bıtovıye Skazki [Günlük Hayatla İlgili Masallar] s.219, Bılıçki, Predaniya, Legendı [Rivayetler ve Efsaneler] s.232, **Epos [Epos]:** Osobennosti Razvitiya Kazahskogo Eposa. Yego Poetika [Kazak Destanının Gelişme Özellikleri] (N.Smirnova) s.236, Geroiçeskiy Epos [Kahramanlık Epos] s.249, “Alpamıs” (M.Gabdulin, T. Sıdıkov) s.249, “Koblandı” (M. Gabdulin) s.254, “Er Targın” (H. Djumaliyev) s.259, “Kambar” (M.Gabdulin, T. Sıdıkov) s.264, “Utegen” [Utegen] (N. Smirnova) s.267, Sotsialno-Bıtovoy Epos [Günlük Hayatla İlgili Eposlar] s.273, “Kozi-Korpeş-Bayan-Sulu” [Kozi-Korpeş-Bayan-Sulu] (M. Avezov) s.274, “Kız Jıbek” [Kız Jıbek] (N. Smirnova) s.278, “Ayman-Şolpan” [Ayman-Şolpan] (M. Avezov), Sovetskiy Epos [Sovyet Dönemindeki Epos] (İ. Düsenbayev), **İstoriçeskiye Pesni [Tarihi Şarkılar]:** İstoriçeskaya Pesna XVIII. v. [XVIII. Yüzyıl Tarihi Şarkılar] (S. Kaskabasov, E. D. Tursunov) s.296, İstoriçeskiye Pensi XIX. v. [XIX. Yüzyıl Tarihi şarkılar] (S. Kaskabasov, E. D. Tursunov) s.304, İstoriçeskiye Pensi XX. v. [XX. Yüzyıl Tarihi Şarkılar] (E. İsmailov) s.310, **Aytıs [Atışma]:** Aytıs XIX. naçala XX. v. [XIX-XX. Yüzyılın İlk Yarısında Atışma] (M. Karatayev) s.324, Sovetskiy Aytıs [Sovyet Dönemi Atışma] (O. Nurmagambetova) s.341, **Liriçeskiye Pesni [Lirik Şarkıları]:** Pesni XIX. naçala XX. v. [XIX. Yüzyıl ve XX. Yüzyılın İlk Yarısında Şarkılar] (M.Silçenko) s.356, Sovetskiye Liriçeskiye Pensi [Sovyet Dönemindeki Lirik Şarkılar] (M. Silçenko, B. Uahatov) s.377, Osnovniye Tipı Sozdateley i Nositeley Kazahskogo Folklorı [Kazak Folkloru Taşıyıcıların Temel Özellikleri] (E. İsmailov, E. D. Tursunov) s.389, Folklor i Literatura [Folklor ve Edebiyat] (N. Smirnova) s.415, Soderjaniye [İçindekiler] s.451.**

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Ön söz “Ot Redaktsiyi” başlığıyla kitabın başında verilmiştir. Burada eserin yazılma amacı, çalışma sınırları ve düzeninden bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Eser “İstoriya Kazahkoy Literaturı” adlı üç ciltlik çalışmanın birinci cildi olmak üzere N. Smirnova tarafından hazırlanmıştır. Eserin içinde S.Kaskabasov, E. D. Tursunov ve E. Kostühin gibi değerli araştırmacıların çalışmaları bulunmaktadır.

Masallar “Skazki” başlıklı bölüm olarak E. Kostühin tarafından hazırlanmıştır. Burada Kazak masallarının oluşumu, özelliği, zenginliği, önemi ve üzerine yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir. Bölüm kendi içinde “Skazki o Jivotnih”, “Volşebniye Skazki” ve “Bitoviye Skazki” üç alt bölüme ayrılmıştır.

“Skazki o Jivotnih” adlı birinci alt bölümde Kazak hayvan masalları incelenmektedir. Yazar, Kazak hayvan masallarını kendi içinde klasik hayvan masalları, fabllara yakın hayvan masalları ve etiyolojik masalları üçe ayırarak incelemektedir. Kazak hayvan masallarında sık rastlanan kurt ve tilki hayvanları tek tek inceleyerek açıklamaları yapılmıştır.

“Volşebniye Skazki” adlı ikinci alt bölümde Kazak olağanüstü masalları incelenmektedir. Olağanüstü masallarında görülen Animizm, Şamanizm ve Totemizm izleri üzerinde durulmuştur. Olağanüstü masalların konuları ve kahramanların yer altı dünyasına yapılan yolculuk hakkında açıklamalar yapılmıştır. Kahramanlar bu yolculuk esnasında amaca ulaşabilmek için karşısına çıkan engelleri aşması gerekmektedir. Bu zorlu yolculuk sırasında ona yardım eden olağanüstü varlık ve cisimlerden bahsedilmektedir. Olağanüstü masallarının kahramanları bütün zorlukların üstesinden gelerek yolculuğu başarıyla tamamlamaktadır.

“Bitoviye Skazki” adlı üçüncü alt bölümü ise Kazak günlük hayat ile ilgili masallarının incelemesinden oluşmaktadır. Bu masallar en çok görülen türlerinden biridir. Masallarda halkın hayatı, dünya görüşü, sıkıntıları ve arzuları dile getirilmiştir. Kazakların günlük hayatla ilgili masallardan örnekler verilerek açıklamalar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, günlük, olağanüstü, hayvan.

40. Smirnova, N. S ve Silçenko, M. S.

Kazahskaya Literatura: Uçebnik Dla 9-10 Klassov Russkih Şkol Kazahstana [Rus Okullar 9-10 Sınıf İçin Kazak Edebiyatı]._Almatı: Mektep Yayınları, 1975.

177 s., 15.bs., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Rus okullarında okuyan 9-10 sınıf öğrenciler için ders kitabı olarak hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonundadır. Narod i Yego Poeziya [Halk ve Edebiyatı] s.3: Poslovitsı [Atasözler] s.8, Pesni [Şarkılar] s.11, Obradovo-Bıtoviye Pensi [Merasim ve Günlük Hayat ile İlgili Şarkıları] s.11, **Skazki:** Volşebniye Skazki [Olağanüstü Masallar] s.15, Bıtoviye Satiriçeskiye Skazki [Günlük Hayat ile İlgili Satirik Masallar] s.22, **Epos [Destan]:** Geroiçeskiy Epos [Kahramanlık Destanı] s.26, Koblandı-Batır [Koblandı-Batır] s.28, Sotsialno-Bıtovoy Epos [Sosyal-Günlük Destanı] s.35, Kozi-Korpeş i Bayan-Sulu [Kozi-Korpeş i Bayan-Sulu] s.35, Aytıs [Atışma] s.41, Vozniknoveniye Kazahskoy Literaturı [Kazak Edebiyatının Oluşumu] s.47, **Kazahskaya Literatura Pervoy Polovini XIX Veka [XIX Yüzyılın İlk Yarıısı Kazak Edebiyatı]:** Mahambet Utemisov [Mahambet Utemisov] s.49, **Kazahskaya Literatura Vtoroy Polovini XIX. Veka [XIX Yüzyılın İkinci Yarıısı Kazak Edebiyatı]:** Çokan Valihanov [Çokan Valihanov] s.55, İbray Altınsarin [İbray Altınsarin] s.58, Abay Kunanbayev [Abay Kunanbayev] s.65, **Kazahskaya Literatura XX Veka (Dosovetskiy Period) [XX Yüzyıl Kazak Edebiyatı (Sovyet Dönemi Öncesi)]:** İspandiyar Kubeyev [İspandiyar Kubeyev] s.81, Sultanmamut Toraygırov [Sultanmamut Toraygırov] s.87, **Kazahskaya Liiteratura Sovetskoy Epohi [Sovyet Dönemi Kazak Edebiyatı]:** Dvadtsatiye-Tridsatiye Godı [20-30'lu Yıllar] s.92, Saken Seyfulin [Saken Seyfulin] s.98, Beyimbet Maylin [Beyimbet Maylin] s.108, İlyas Djansugurov [İlyas Djansugurov] s.113, **Godı Velikoy Oteçestvennoy Voynı [İkinci Dünya Savaş Yılları]:** Djambul Djabayev [Djambul Djabayev] s.124, **Poslevoyenniye Godı [Savaş Sonrası]:** Muhtar Avezov [Muhtar Avezov] s.139,

Sabit Mukanov [Sabit Mukanov] s.151, Gabit Musrepov [Gabit Musrepov] s.160, Gabiden Mustafin [Gabiden Mustafin] s.167, Zaklüçeniye [Sonuç] s.172, Soderjaniye [İçindekiler] s.176.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve giriş kısımları bulunmamaktadır.

Sonuç kısmında Kazak Edebiyatı KPSS²³ XXIV kongresinin idaresi altında sanatın gelişiminde büyük ilerleme kaydedildiğini yazmaktadır. Yetenekli genç yazarlar dizisini tamamlamadığı, Kazak yazarlarla kardeş edebiyatların yazarlar arasında bağlar güçlendirildiği, Kazak eserlerinin diğer dillere ya da Rus eserlerinin Kazak Türkçesine tercüme sayısının arttığı belirtilmektedir. Yazar, bu dönemde kaleme alınmış eserleri nakletmektedir. Kazak yazarların eserlerindeki ideolojiler sayesinde yeni dünya inşa eden insanlar yetiştirmekte ve tüm başarısını Komünist Partisi'nin verdiği ilhama borçlu olduğunu açıklamaktadır.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış “Narod i Yego Poeziya”, “Kazahskaya Literatura Pervoy Poloviny XIX Veka”, “Kazahskaya Literatura Vtoroy Poloviny XIX Veka”, “Kazahskaya Literatura XX Veka. Do Sovetskogo Perioda” ve “Kazahskaya Literatura Sovetskoy Epohi” adlı beş bölümden oluşmaktadır.

Masallar, “Narod i Yego Poeziya” adlı bölümünün 15-26 sayfaları arasında verilmektedir. Kazak masallarının çeşitliliğinden ve Kazak halkının hayatındaki öneminden bahsedilmektedir. Masalların özelliklerini de anlatarak “Volşebniye Skazki” ve “Bitoviye Satiriçeskiye Skazki” başlıklı iki alt bölüme geçiliyor.

“Volşebniye Skazki” adlı bölümdeki masalların konusundan, diğer masallardan ayıran özelliklerden, masallardaki kahramanlardan, kahramanların arkadaşlarından ve masallarda geçen sihirli cisimlerden bahsedilerek bunlar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

²³ КПСС. Коммунистическая Партия Советского Союза. 1919 Mart'ında Lenin ve diğer Bolşevik liderler tüm dünyadan gelen devrimci sosyalistlerle buluşarak Komünist Enternasyonal'i kurdu. Bu şekilde, daha geniş olan sosyalist hareketten ayrıldı, artık komünist olarak nitelendirileceklerdi. Rusya'da Bolşevik Partinin adı önce "Rusya Komünist Partisi" daha sonra da "Sovyetler Birliği Komünist Partisi" (Rusça: КПСС) olarak değiştirildi.

“Bıtoviye Satiriçeskiye Skazki” adlı bölümünde ise satirik masallarının özelliğinden ve konusundan söz edildikten sonra Aldar Köse ile Jirenşe masallarından örnekler verilmektedir. Bölümün sonunda ise Kazak masallarının diğer halklarının masallarıyla benzerlikler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kazak, masal, olağanüstü, günlük.

41. Smirnova, N. S., Satpayeva, Ş. ve Adibayev, H.

Kazahskaya Literatura: Uçebnik Dla 9-10 Klassov Russkih Şkol Kazahstana [Rus Okullardaki 9-10 Sınıflar İçin Kazak Halk Edebiyatı]. _Almatı: Mektep Yayınları, 1988.

206 s., 10.bs., 22 cm.

Kaynakça var.

Çalışmanın Amacı : Rus okullarında okuyan 9-10 sınıf öğrenciler için ders kitabı olarak hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonundadır. **Ustnaya Poeziya Kazahskogo Naroda [Kazak Halk Edebiyatı]** s.3, Poslovitsı [Atasözler] s.6, Pesni [Şarkılar] s.9, Skazki [Masallar] s.18, Epos [Destan] s.28, Aytıs [Atışma] s.41, **Literatura XVIII Veka [XVIII Yüzyılın Kazak Edebiyatı]** s.47, **Literatura Pervoy Polovini XIX Vaka [XIX Yüzyılın İlk Yarısı Kazak Edebiyatı]** s.50, Mahambet Utemisov [Mahambet Utemisov] s.50, **Literatura Vtoroy Polovini XIX Veka [XIX Yüzyılın İkinci Yarısı Kazak Edebiyatı]** s.57, Çokan Valihanov [Çokan Valihanov] s.57, İbray Altınsarin [İbray Altınsarin] s.63, Abay Kunanbayev [Abay Kunanbayev] s.69, **Literatura XX Veka (Dosovetskiy Period) [XX Yüzyıl Kazak Edebiyatı (Sovyet Dönemi Öncesi)]** s.87, Sultanmamut Toraygırov [Sultanmamut Toraygırov] s.97, Spandiyar Kubeyev [Spandiyar Kubeyev] s.101, **Sovetskaya Literatura [Sovetskaya Literatura]** s.107, Saken Seyfulin [Saken Seyfulin] s.107, Beyimbet Maylin [Beyimbet Maylin] s.107, İlyas Djansugurov [İlyas Djansugurov] s.125, Djambul Djabayev [Djambul Djabayev] s.136, Muhtar Avezov [Muhtar Avezov] s.150, Sabit Mukanov [Sabit Mukanov] s.166, Gabit Musrepov [Gabit Musrepov] s.179, Gabiden Mustafin [Gabiden Mustafin] s.191,

Zaklŭçeniye [Sonuç] s.200, “Spisok Proizvedeniy Dla Vneklassnogo Çteniya” [Okul Dışında Okunacak Kitaplar Listesi. Kaynakça] s.204, Soderjaniye [İçindekiler] s.206.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve giriş kısımları bulunmamaktadır. Sonuç kısmı ise yaprağı koparılmış olduğundan incelenmedi.

Değerlendirme: Çalışma Rusça yazılmış altı bölümden oluşmaktadır. “Ustnaya Poeziya Kazahskogo Naroda” adlı bölümü N. S. Smirnova, “Literatura XVIII-XIX. Veka” Ş. K. Satpayeva, “Literatura XX. Veka” ve “Sovetskaya Literatura” adlı bölümler ise H. A. Adibayev tarafından hazırlanmıştır.

Masallar, “Ustnaya Poeziya Kazahskogo Naroda” adlı bölümünün 18-28 sayfaları arasında verilmektedir. Kazak masallarının öneminden, özelliklerinden bahsettikten sonra “Volşebniye Skazki” ve “Bitoviye Satiriçeskiye Skazki” olarak alt bölümlere geçiliyor.

“Volşebniye Skazki” adlı bölümü 19-25 sayfaları arasında verilip masalların konusu, diğer masallardan ayıran özellikleri, masallardaki kahramanlar ve masallarda geçen sihirli cisimler hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır.

“Bitoviye Satiriçeskiye Skazki” adlı bölümde ise satirik masalların özelliği ve konusundan söz edildikten sonra Aldar Köse ile Jirenşe hakkında masallardan kısaca örnek verilmektedir. Bu bölümün sonunda ise Kazak masallarının diğer halklarının masallarıyla benzerlikler üzerinde kısaca durulmaktadır.

Çalışma, N.S. Smirnova ve M. S. Silçenko’nun “Kazahskaya Literatura: Uçebnik Dla 9-10 Klassov Russkih Şkol Kazahstana” adlı eseriyle konuları ele alışı bakımından benzerlik göstermektedir.

“Spisok Proizvedeniy Dla Vneklassnogo Çteniya” [Okul Dışında Okunacak Kitaplar Listesi] içindekiler kısmında verilmediğinden tarafımızdan eklendi.

Anahtar Kelimeler: Kazak, sözlü, edebiyat, masal.

42. Turekulov, Nısanbek

Sovremenniy Kazahskiy Folklor [Modern Kazak Folkloru].- (Yay. Haz. M.K. Karatayeva) Almatı: Mektep Yayınları, 1982.

188 s., 20 cm.

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrenciler, öğretmenler ve Kazak edebiyatına ilgi duyan herkesin faydalanması için hazırlanmış bir çalışmadır.

“Etoy rabotoy mogut polzovatsa studentı, aspirantı filologiçeskih fakultetov vuzov kak ucebno- metodiçeskim posobiye. Kniga bydet takje polezna i širokomu krugu čitateley, interesuyuşıhsa kazahskim ustnım narodnım tvorçestvom.”²⁴

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Vvedeniye [Giriş] s.3, **Glava 1 [Birinci Bölüm]:** Narodniye Pesni [Halk Şarkıları] s.9, **Glava 2 [İkinci Bölüm]:** Dastanı [Destanlar] s.77, **Glava 3 [Üçüncü Bölüm]:** Razmışleniya [Tolgav] i Reçitativı [Terme] [Düşünce ve Fikirler] s.98, **Glava 4 [Dördüncü Bölüm]:** Poetiçeskoye Sostazaniye (Aytısı) [Atışma] s.112, **Glava 5 [Beşinci Bölüm]:** Skazki i Neskazoçnaya Proza [Masallar ve Masal Olmayan Türler] s.133, **Glava 6 [Altıncı Bölüm]:** Didaktiçeskiye Malıye Janrı [Didaktik Janrlar] s.151, Poslovitsı i Pogovorki (Makaldar, Matelder) [Atasözler] s.151, Aforizmi (Nakıl, Kanattı Söz) [Vecizeler] s.151, Zagadki (Jumbaktar) [Bilmeceler] s.151, Skorogovorki (Janıltpaştar) [Tekerlemeler] s.151, Terminologiçeskiy Slovar [Terminoloji Sözlüğü] s.186, Soderjaniye [İçindekiler] s.188.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Giriş kısmı “Vvedeniye” başlığı altında verilmektedir. Bu kısımda Kazak Folklorunun oluşumu, tarihi gelişimi, türleri ve diğer halkların folkloru ile olan benzerliğinden bahsedilmektedir. Kazak Folkloru, halkın galibiyet ve kaybettiklerinin bir aynasıdır. Halkının sevdiği sözlü halk edebiyatını unutmamak gerektiğini; Kazakların ve diğer halkların edebiyat içinde yaşamakla gelişeceğini

²⁴ Nısanbek Turekulov, **Sovremenniy Kazahskiy Folklor**, Almatı, Mektep Yayınları, 1982, s.2.

belirtilmektedir. L.İ. Brejnev'in "Tselina" adlı eserinde bu düşünceyi şu şekilde ifade etmektedir: *"Zabıvat ustnoye tvorçestvo, lü bimoye narodom, toje nelza. Pust tvorçestvo akınov jivet i razvivayetsa v obşem rusle natsiyonalnoy kazahskoy i mnogonatsionalnoy sovetskoy literaturi."*²⁵

Giriş kısmında Kazak Folklorunu ve türlerini inceleyen çalışmalardan ve bu çalışmaların eksiklik yönlerinden bahsedilmektedir. Örnek olarak A. Divayev'in eserinde masal ve fabl aynı türden olduklarını yazılmıştır. S. Seyfulin ise atışma ve bilmece aynı türden olduklarını belirtir. Yapılan eksiklerin sebebi ise araştırmacılar derledikleri folklor ürünlerini analiz yapmaya çalıştıklarını göstermekte. Çalışmanın düzeni hakkında bilgi verildikten sonra konulardan ve bu konuların Kazak Folkloru içindeki yerinden ve öneminden bahsedilmektedir. Yazar, folklorun tek başına incelenemeyeceğini belirtmiştir. Folklor, ortaya çıktığı dönemi de dikkate alınarak incelenmesi gerektiğini ileri sürer. Haklın gelişmesi ve modernleşmesi için eğitim alması şart olduğu ve hayat standartlarının da yükselmesi gerektiğini söylemektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusça yazılmış giriş ve beş bölümden oluşmaktadır. Masallar "Skazki i Neskazoçnaya Proza" adlı beşinci bölümde verilmiştir. Burada "Skazki" adlı alt bölümde Kazak masallarının özelliklerinden ve masallar içindeki gerçekliğinden bahsedilmektedir. Masallar üzerine yapılan ilk derleme çalışmaların 20-40'lı yılları arasında başladığı ve bu çalışmalarda A. Divayev ve S. Seyfulin'in gibi derlemecilerin etkilerinden bahsedilmektedir. Bu derleme çalışmaları genç dergilerde ve gazetelerde yayımlamaya çalıştıkları Kazak masallarına önem verdiklerini göstermekte. L. Makeyev, N. Severin, L. Omelina, E. Malüga, V. Sidelnikov, M. Avezov, E. Ismaylov, B. Kenjebayev, S. Kaskabasov ve E. Kostühin gibi yazarlardan ve o çalışmalarından açıklamalar yapılmıştır. Örneğin, V. Sidelnikov'un Kazak masallarını devamlı araştıran bir araştırmacı olduğu ve masallar hakkında yapmış olduğu üç ciltlik çalışmasının varlığından bahsetmektedir. Kazak masalları üzerine yapılan çalışmalar önem sırasına göre sıralayarak açıklanmaktadır.

²⁵ Turekulov, a.g.e., s.3.

“Skazki” adlı bölüm kendi içinde “Volşebniye Skazki”, “Bıtoviye Skazki” ve “Skazki o Jivotnih” adlı üç alt bölümlere ayrılmaktadır.

“Volşebniye Skazki” adlı birinci alt bölümde olağanüstü masallarının kahramanları, yardımcı insan ve cisimlerden örnekler verilerek bahsedilmektedir.

“Bıtoviye Skazki” adlı ikinci alt bölümünde Kazak günlük masallarının halkın dünya görüşünü, aile hayatını, sıkıntılarını, arzularını yansıttığı savunulmuştur. Kazak günlük hayatla ilgili masallarının özellikleri, yapısı, muhtevası ve konuları üzerinde durulmuştur. Konularla ilgili masallardan örnekler verilerek değerlendirilmesi yapılmıştır.

“Skazki o Jivotnih” adlı üçüncü alt bölümde göçebe hayatı yaşayan Kazaklar tabiata ve hayvan âlemine çok değer verdiklerinden dolayı Kazak hayvan masallarında neredeyse tüm evcil hayvanların mevcut olduğunu belirtmektedir. Hayvan masallarındaki hayvanlar insanlar gibi düşünür, konuşur ve tıpkı insanlar gibi davranırlar. Bu masallar ders verme amacı güden, güldüren, düşündüren, didaktik ve alegorik özellik taşıyan eserlerdir. Kazaklar hayvan masallarının Rus ve diğer kardeş halkların masallarıyla olan benzerliği ve masallarda sık rastlanan sıfatlar üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Masal, olağanüstü, günlük, hayvan.

43. Tursunuov, Edige

Genezis Kazahskoy Bıtovoy Skazki: v Aspekte Svazi s Pervobıtınım Folklorom [Günlük Hayat ile İlgili Kazak Masalların Ortaya Çıkışı. İlk Folklorla Olan İlişkisi Bakımından İncelenmesi]._Almatı: Nauka Yayınları, 1973.

216 s., 20 cm.

Kaynakça var.

Çalışmanın Amacı: Günlük hayat ile ilgili masalların genetik kaynaklardaki sorunlar ve Türk-Moğol masal gelenekler sistemine olan bağlantıları çözümlenmeye çalışılmıştır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Predisloviye [Ön söz] s.3, Rol Dualistiçeskogo Mifa i Genezis Bitovoy Skazki [Düalist Mitin Rolü ve Günlük Hayatla İlgili Masalların Ortaya Çıkışı] s.11, Totemiçeskiy Kult i Promejutoçniye Janroviye Formı Skazki [Totem ve Masalların Janrları] s.46, Rol Smejnih Raznovidnostey Skazoçnogo Janra v Formirovaniyi Bitovoy Skazki [Çeşitli Bitişik Masal Janrlarının Günlük Hayatla İlgili Masallarının Oluşmasındaki Rolü] s.65, Predstavleniya o Mire Mertvih i İh Rol v Genezise Bitovoy Skazke [Ölümler Dünyası Hakkındaki Görüşler ve Günlük Hayatla İlgili Masalların Ortaya Çıkışındaki Rolü] s.87, Dalneyşiy Popolneniya Süjetnogo Sostava Bitovoy Skazki [Günlük Hayatla İlgili Masalların Konularının Artışı] s.113, Otrajeniye Protsessa Stanovleniya Kazahskoy Bitovoy Skazki v Sostave Yeyo Personajey [Günlük Hayatla İlgili Masalların Oluşum Süreci Kahramanlarının Kadrosunda] s.132, Ukazatel Literaturı [Kaynakça] s.199, Soderjaniye [İçindekiler] s.216.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada giriş ve sonuç kısımları bulunmamaktadır.

Ön söz kısmı “Predisloviye” başlığı altında E. D. Tursunov tarafından yazılmıştır. Burada Kazak Masalları hakkında yapılan çalışmalarından ve etnoloji sayesinde insanoğlunun en gizemli yerlerine kadar bakabileceğimizi ve Kazak Folkloru hakkında istediğimiz her şeyi bulabileceğimizi belirtmektedir. Kazakistan bölgesinde yaşayan ilkel insanların tarihinden, o dönemde insanların birbiriyle olan ilişkilerinden, Kazak Folklorunun oluşumu ve tarihi gelişiminden de bahsedilmektedir.

Değerlendirme: Çalışma, Rusçayla yazılmış Kazak günlük hayatla ilgili masalların kaynaklardaki genetik sorunları tanımlayıp çözülmesi ve Türk-Moğol masal gelenekler sistemiyle olan bağlantılarının çözümlenmesinden oluşmaktadır. Aynı zamanda günlük hayatla ilgili masalların ortaya çıkışı, ilkel folklor ve Şaman efsaneleriyle olan ilişkisi hakkında bilgiler verilmiştir.

“Bitovaya skazka-vozvrast yeyo isçeslayetsa tısaçeletiyami. Naiboleye glubokiye korni yeyo uhodyat v tvorçestvo pervobitnih plemen epohi verhnego

paleolita. V svoym vozniknoveniyi bitovaya skazka baziroyalas na pervobitnom folklоре dualističeskim mifom i pervobitnim bitovim rasskazom”²⁶

Eserde neredeyse tüm Tük-Moğol halklarının folkloru incelenmeye çalışılmıştır. Folklor dışında etnografya tarihi, arkeoloji ve din kitapları üzerinde araştırmalar yapılarak eser ortaya konulmuştur. Eserde, Kazak folkloru dışında Sibirya, Kuzey Asya, Avustralya, Güney-Doğu Asya ve Afrika’nın tipolojik malzemeler de yer almaktadır.

İnsanların mit, totem ve ölümler dünyası hakkında görüşler öne sürerek günlük hayatla ilgili masalların oluşumunda oynadıkları rolü göstermeye çalışmaktadır.

Totem hakkında şu şekilde ifade yer almaktadır; “*U turok sohranilis sledi i totemnoy suşnosti kozla-teke i barana-koşkara... Reliktı kultov koşkara i teke sohranilis v şamanskom rituale različnih türko-mongolski narodov*”²⁷

Günlük hayatla ilgili masal konularının artış sebeplerinin o dönemlerde masallar üzerine yapılan çalışmalardan ileri geldiğini belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, edebiyat, masal, inceleme.

44. Yeleukenov, Şerizdan

Ot Folklorı Do Romana-Epopeyi [Folklordan Epope Romanına Kadar]._ Almatı: Jazuşı Yayınları, 1987.

352 s., 22 cm.

Çalışmanın Amacı: Filoloji bölümünde okuyan öğrencileri, öğretmenleri, tarihçiler ve Kazak Edebiyatına ilgi duyan herkesin faydalanması için hazırlanmış bir çalışmadır.

İçindekiler: İçindekiler kısmı kitabın sonunda bulunmaktadır. Vvedeniye [Giriş] s.3, **Birinci Bölüm. Traditsiyi i İstoki [Gelenekler ve Kaynaklar]:** Mifi i Skazki v Aspekte Novogo Obraşeniya K Folkloru [Yeni Folklor Bakımından Mit ve

²⁶ Edige Tursunuov, **Genezis Kazahskoy Bitovoy Skazki: V Aspekte Svazi s Pervobitnim Folklorom**, Almatı, Nauka Yayınları, 1973, s.194.

²⁷ Tursunuov, **a.g.e.**, s.48.

Efsane] s.17, Demonologiçeskiye Skazki [Demonolojik²⁸ Masalları] s.31, Bogatırskiye Skazki, Geroiçeskiye Poemı [Kahramanlık Masalları, Kahramanlık Destanı] s.33, Liro-Epos [Liro-Epos] s.38, Folklor i "Samoopredeleniye" Literaturı [Folklor ve Edebiyatın "Kendi Mukadderatını Kendi Tayın Etme"] s.46, Stanovleniye Realistiçeskogo Metoda. Abay [Gerçekçilik Metodun Oluşması. Abay] s.68, **İkinci Bölüm. Stanovleniye i Razvitiye Janra Romana [Roman Türünün Oluşumu ve Tarihi Gelişimi]:** Rojdeniye Kazahskogo Eposa Novogo Vremeni [Yeni Zaman Kazak Eposun Doğuşu] s.96, Na Podstupah K Romanu Sotsialistiçeskogo Realizma [Sosyalist Gerçekçiliğin Romana Olan Yaklaşımı] s.117, V Poiskah Novogo Vospriyatiya Mira [Yeni Dünya Arayışı İdrak Etme] s.135, Sozdaniye Romana-Epopeyi [Roman Epope Oluşumu] s.160, Ob İskusstve Psihologiçeskogo Analiza [Psikolojik Analizinin Sanatı Hakkında] s.191, Dinamika Sotsialnogo Romana (Slovo o "Probujdennom Kraye". G. Musrepov) [Sosyal Romanın Dinamiği ("Uyanmış Yer" Hakkında Bir Söz. Haz. G. Musrepov)] s.210, Obnovlaya Traditsiyi İstoriçeskogo Romana [Tarihi Roman geleneğinin Yenilenmesi] s.223, **Üçüncü Bölüm. Epos Obnolveniya, Epos Sozidaniya [Yenilenme Destanı, Yaratılış Destanı]:** Veçnaya Jıvaya Tema Oktabra [Ebediyen Canlı Ekim Konusu] s.254, K Romanam Nravstvennogo Maksimalizma [Ahlaki Maksimalizm Romanlara] s.274, Plüsı i Minusı Proizvodstvennogo Romana [İstihsal Romanın Artıları ve Eksileri] s.297, Razvetvleniye Janra: Dialektika Vzaimoobogaşeniya [Türlerin Tarihi Gelişimi: Diyalektik Zenginleşmesi] s.313, Zaklüçeniye [Sonuç] s.339, Soderjaniye [İçindekiler] s.352.

Ön söz (ve/veya) Giriş, Sonuç: Çalışmada ön söz kısmı bulunmamaktadır.

Giriş kısmı "Vvedeniye" başlığı altında verilmiştir. Bu kısımda, Kazak Romanın oluşumu, tarihi gelişimi, özellikleri ve romanın türleri üzerinde durulmuştur. Romanı inceleyen araştırmacılardan ve çalışmalarından çeşitli bilgi verilmiştir. Giriş sonunda eserin yapısı anlatılmıştır.

²⁸ **Demonoloji**, cin ve iblisleri sistematik olarak inceleyen çalışma dalı. Genelde dinlerin kutsal metinlerinin yorumlanmasını içerir ve teoloji yani din bilimin bir dalıdır. "Cinler bilim"de denmektedir.

Sonuç kısmı “Zaklüçeniye” başlığıyla roman türleri kısaca özetlenerek Kazak Edebiyatın diğer türleriyle olan ilişkileri üzerinde durarak çeşitli yazarların fikirleri verilmiştir.

Değerlendirme: Eser, Rusça yazılmış Kazak Romanın Sovyet dönemindeki oluşumu, tarihi gelişimi, kaynakları, türleri, özelliği, kahramanları, sözlü ve yazılı edebiyat türleri ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Eser, giriş dışında üç bölümden oluşmaktadır.

“Traditsiyi i İstoki” adlı birinci bölümde romanın kaynakları ve gelenekleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde destan, masal ve poem gibi türlerinin özelliklerinden, araştırmacılardan ve çalışmalarından bahsedilmektedir.

“Stanovleniye i Razvitiye Janra Romana” adlı ikinci bölümde roman türünün oluşumu ve tarihi gelişimi üzerinde durulmuştur.

“Epos Obnolveniya, Epos Sozidaniya” başlığıyla verilen üçüncü bölümde ise modern Kazak Romanının yapısı ve şekil çeşitliliği üzerinde durulmuştur.

Birinci bölümün “Mifi i Skazki v Aspekte Novogo Obraşeniya K Folkloru”, “Demonologičeskiye Skazki” ve “Bogatırskiye Skazki. Geroičeskiye Poemi” alt bölümleri masallarla bağlantılıdır.

“Mifi i Skazki v Aspekte Novogo Obraşeniya K Folkloru” birinci alt bölümde Kazak Folklorun modern edebiyata etkileri üzerinde durarak eskilere bakıp yenileri oluşturmakta faydası var mı gibi sorulara cevabı araştırmaktadır. Mitin oluşumu, tarihi gelişimi ve özelliği hakkında bilgiler verildikten sonra mit ve masal konularının romanlara nasıl girdiği incelenmektedir. Örneğin Sabit Mukanov’un yazmış olduğu “Botagöz” adlı romanın konusunun eski “Okjetpes” adlı efsanesinden alındığı ve “Poçemu u Lastoçki Hvost Rojkami” adlı masalın da çizgi film olarak televizyonla oynatıldığı belirtmektedir.

“Demonologičeskiye Skazki” adlı ikinci alt bölümde Kazak masalların ve romanın kahramanları üzerinde durulmuştur. Kazak masallarda karşımıza sık çıkan albastı, jeztırnak, yer altı dünyasının sahibi Ubbe, jalmavız-kempir, kuldirgiş gibi

kötülük temsilcilerinin insanoğlunun kafasını karıştırmaya, zarar vermeye ve onu imha etmeye çalıştığını; modern edebiyatta bu kötülük temsilcilerinin gaddar, zalim, kurnaz insan olarak karşımıza çıktığı anlatılır.

“Bogatırskiye Skazki. Geroičeskiye Poemi” adlı üçüncü alt bölümde kahramanlık masalların temelinde yatan milli şuuru incelenmektedir. XIII. yüzyılda Cengizhan’ın ve XVIII. yüzyılın başında Djungarlar’ın saldırısı Kazak halkı ölümle yüz yüze gelip yok olma tehlikesine yaklaşmıştı. Halk tüm bu yaşananları şarkılarda, masallarda, şiirlerde ve destanlarda gibi edebiyat türlerle dile getirmişlerdi. Halkın o dönemdeki tek arzusu kendi yurdunu yabancılardan, düşmanlardan koruyan kahramana sahip olmaktı. Bu kahramanlar dağılmakta olan toplum geleneğinin takipçileridir.

Anahtar Kelimeler: Kazak, roman, inceleme, masal.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MASAL METNİ DIŞINDA DİĞER TÜRLERE AĞIRLIKLİ OLARAK YER VEREN YAYINLAR

4.1. MASAL METNİ DIŞINDA DİĞER TÜRLERE AĞIRLIKLİ OLARAK YER VEREN KİTAPLAR

Bu kısımda, masallar dışında diğer türlere ağırlıklı olarak yer veren eserlerin bibliyografik künyeleri ile masal metinlerinin sayfa numaraları bulunmaktadır.

1. Äbdirayyım, Tolımbek

Erkeşora: Äñgimeler, Ertegiler, Povest [Gözde: Hikâyeler, Masallar, Uzun Hikâye], Almatı, Balausa Yayınları, 1996, 128 s. Eserde adı geçen masallar:

- Maqtanşaq Sarı Sağat [Yanlış Sarı Saat], s.64-66.
- Aldağan Bay [Aldatılan Bay], s.66-68.
- Jaqsılıqqa Jaqsılıq [İyiliğe İyilik], s.74-77.
- Ala Mısıq [Renlki Kedi], s.85-92.

2. Äbdirayyım, Tolımbek

Jalqavlıqqa Kim Üyir?: Ertegiler men Äñgimeler [Tenbelliğe Kim Uyuyor?: Masallar ve Hikayeler], Almatı, Baur Yayınları, 2008, 228 s. Eserde adı geçen masallar:

- Maqtanşaq Sarı Sağat [Yanlış Sarı Saat], s.3-6.
- Aldağan Bay [Aldatılan Zengin], s.9-11.

- Jaqsılıqqa-Jaqsılıq [İyiliğe İyilik], s.22-24.
- Baqıt Degen Ne? [Mutluluk Denen Şey Ne?], s.41-45.

3. Äbilqadırova, Roza

Tülki Qalay Patşa Boldı: Äñgimeler, Ertegiler, Mısaldar [Tilki Nasıl Padişah Oldu?: Hikayeler, Masallar, Fabllar], Almatı, Jalın Yayınları, 1983, 105 s.Eserde adı geçen masallar:

- Quv Qoyan [Kuru Tavşan], s.74-76.
- Eñ Küşti [En Güçlü], s.87-90.
- Siqırlı Japırak [Sihirli Yaprak], s.96-100.

4. Äbilqadırova, Roza

Alabasköl Balaları: Povestter, Äñgimeler men Ertegiler [Alabasköl Çocukları: Üzün Hikâyeler, Hikâyeler ve Masallar], Almatı, Balausa Yayınları, 1994, 192 s. Eserde adı geçen masallar:

- Dostar [Dostlar], s.42-44.
- Eñ Küşti [En Güçlü], s.48-50.
- Qu Qoyan [Kuru Tavşan], s.51-53.
- Qumısrqanıñ Balaları [Karıncanın Yavruları], s.55-57.
- Siqırlı Japıraq [Sihirli Yaprak], s.62-66.

5. Adilov, Baltabay

Atamnıñ Juldızı: Povest, Äñgimeler, Ertegiler [Dedemin Yıldızı: Nüvel, Hikâye, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1981,80 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kim Küşti [Kim Daha Güçlü], s.64-65.
- Qara Pışaq [Kara Bıçak] , s.65-66.
- Köktem Söni [İlkbahar Güzelliği] , s.66-68.
- Qırsıq Tas [İnatçı Taş] , s.68-70.
- Mısıq Qoyan Jöne İt [Kedi, Tavşan ve İt] , s.70-73.
- Dostıq Qiyındıqta Sınaladı [Dostluk Kara Günde Sınanır] , s.73-75.
- Sotqar Bötaneke [Kavgacı Botlar], s.75-76.
- Tört Mezgil [Dört Mevsim], s.76-80.

6. Ahmetov, Abdikarim

Aşıq Aspan: Öleñder, Ertegiler, Poemalar [Açık Gökyüzü: Şarkılar, Masallar, Poem], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1971, 186 s. Eserde adı geçen masallar:

- Xalıqbek [Halıkbek], s.113-121.
- Ülken Sıylıq [Büyük Hediye], s.121-126.
- Kafkaz Añızı [Kazfkas Efsanesi], s.126-151.

7. Ahmetov, Abdikarim

Xalıqbek: Öleñder men Ertegiler [Halıkbek: Şiirler ve Masallar] (Yay. Haz. B. Serikbayev), Almatı, Jalın Yayınları, 1987, 46 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qarlıgaş [Kırlangıç], s.22-23.
- Xalıqbek [Halıkbek], s.38-46.

8. Alimbayev, Doskey

Kenşı Jırı: Öleñder, Tolgaular, Ertegi, Aytıstar [Maden İşçilerin Şarkıları: Şarkılar, Övgü Şiirleri, Masal, Atışmalar] (Haz. S. Negimov ve B.Iskakov), Almatı, Jazuşı Yayınları, 1986, 136 s. Eserde adı geçen masallar:

- Jetim Ul men Jebir Vazir [Yetim Çocuk ve Ağgözlü Vezir], s.86-126.

9. Alimbayev, Muzafar

Ayanın Alaqanı: Öleñder, Takpaktar, Ertegiler [Aya'nın Avuçları: Şarkılar, Şiirler, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1988, 79 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tışqan-Dos (Ertegi) [Fare-Dost (Masal)], s.70-74.
- Tülkiniñ Kuyrığı Nege Uzun (Ertegi) [Tilkinin Kuyruğu Neden Uzun (Masal)], s.74-78.

10. Alimbayev, Muzaffar

Ülkenderden Üyrenin: Taqpaqtar men Tanımdıq, Öleñder, Ertegiler, Jumbaqtar, Janıltpaştar [Büyüklerden Öğrenin: Şiirler ve Şarkılar, Masallar, Bilmeceleler, Tekerlemeler], Almatı, Atamura Yayınları, 2006, 304 s.

- Ertegiler [Masallar], s.213-227.

11. Almaşev, Joltay

Kun Tärtibi: Äñgimeler, Ertegiler, Mısaldar. [Günün Planı: Hikâyeler, Masallar, Fabllar] (Yay. Haz. S. Jumabekova), Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 96 s. Eserde adı geçen masallar:

- Mezgilder Turalı Ertegiler [Mevsimler Hakkında Masallar], s.73-82.
- Aybalta, Terek, Toqıldıq [Aybalta, Ağaç, Treska], s.82-84
- Kavın men Karbız [Kavun ve Karpuz], s.84-88.
- Qumırsqa men Şayan [Karıncı ve Akrep], s.88-91.
- Yebelek Pen Köbelek [Hoppa ile Kelebek] s.91-92.
- Masa men Bal Arası [Sivri Sinek ile Bal Arısı] s.92-95.

12. Aqıpbekov, Ötepbergen

Jıldın Tört Mezgili: Öleñder, Oyındar, Jumbaqtar, Jañıltpaştar, Ertegiler [Yılın Dört Mevsimi: Şarkılar, Oyunlar, Bilmeceler, Tekerlemeler, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1991, 88 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qarlığaş [Kırlangıç], s.36-37.
- Erinşek [Tembel], s.82-82.

13. Aqıpbekulı, Ötepbergen

Qırıq Qızıq: Öleñder, Oyındar, Jumbaqtar, Jañıltpaştar, Ertegiler [Kırk Eğlence: Şarkılar, Oyunlar, Bilmeceler, Tekerlemeler, Masallar], Almatı, Balausa Yayınları, 2002, 96 s. Eserde adı geçen masallar:

- Sıqırşı [Sihirbaz], s.17-17.
- İt Pen Mısıq [Köpek ile Kedi], s.72-76.

14. Asılbekov, Abdrahman

Ğajap Bala: Ertegiler, Añızdar [Mükkemel Çocuk: Masallar, Efsaneler], Almatı, Jalın Yayınları, 1969, 80 s. Eserde adı geçen masallar:

- Şal Bala jäne Esek [İhtiyar, Çocuk ve Eşek], s.47-53.
- Karınbay [Karınbay], s.61-71.

15. Asılbekov, Abdrahman

Erden Ataydın Ertegileri: Ertegiler ve Balladalar [Erden Dedenin Masalları: Masallar ve Baladlar], Almatı, Jalın Yayınları, 1980, 152 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kim Küşti [Kim Güçlü], s.13-18.
- Qasqır, Küşik jäne Mısıq [Kurt, Enik ve Kedi], s.18-23.
- Qotır Torğay [Uyuz Serçe], s.23-30.

- Aqımaq Qasqır [Ahmak Kurt], s.30-35.
- Ur, Toqpaq! (Vur, Çomak!) s.39-49.
- Jeti Önerpaz [Yedi Usta], s.69-81.

16. Asılbekov, Abdrahman

Altın Aray: Öleñder, Baladalar, Ertegiler [Altın Şafak: Şarkılar, Balada, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1980, 96 s. Eserde adı geçen masallar:

- Bala Bürkit [Yavru Kartal], s.64-68.
- Balıqşı [Balıkçı], s.82-87.
- Karınbay [Karınbay], s.87-96.

17. Asılbekov, Abdrahman

Aq Tilek: Öleñder, Jumbaqtar, Ertegiler [Beyaz Dilek: Şarkılar, Bilmeceler, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1985, 112 s. Eserde adı geçen masallar:

- Menmen Tışqan [Kendini Beğenmiş Fare], s.98-102.
- Mısıq Pen Bürge [Kedi ve Bit], s.102-105.
- Malşı Mardan [Çoban Mardan], s.105-112.

18. Aşıqbayev, Ertay

Aşıq Sabaq: Öleñder, Jumbaqtar, Sanamaqtar, Ertegiler, Tilaşar [Açık Sabah: Şarkılar, Saymaca, Masallar, Konuşma], Almatı, Jazuşı Yayınları, 2003, 160 s. Eserde adı geçen masallar:

- Ertegi [Masal], s.48-49.
- Küres [Güreş], s.49-50.
- Tazşa Bala [Keloğlan], s.50-51.

19. Auswahl von G. A. B lenko

Märchen der Völker Kasachstans [Kazakistan'da Yaşayan Halklarının Masalları], Almatı, Kazachstan Yayınları, 1990, 304 s. (Eser Almanca Yazılmıştır.)

20. Aymauvitov, Jüsipbek

Jaman Tımaq: Öleñder, Jumbaqtar, Äñgimeler, Ertegiler [Kötü Yemek: Şarkılar, Bilmeceler, Efsaneler, Masallar], Almatı, Balausa Yayınları, 1992, 48 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kök Ögiz [Mavi Öküz], s.38-39.
- Jaman Tımaq [Kötü Yemek], s.39-45.

21. Balausa Yayınları

Bastauv: Povestter, Äñgimeler, Öleñder, Ertegiler [Uzun Hikâyeler, Efsane, Şarkılar, Masallar], Almatı, Balausa Yayınları, 1993, 272 s. Eserde adı geçen masallar:

- Ertegi [Masal], s.184-216.

22. Bayanbayev, Kastek

Zayçik v Oçkah: Stihi i Skazki [Gözlüklü Tavşan: Şiirler ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1979, 150 s. Eserde adı geçen masallar:

- Zayçik v Oçkah [Gözlüklü Tavşan], s.131-136.
- Projorliviy Som [Obur Somon], s.136-141.
- Tri Mışonka [Üç Fare], s.141-144.
- Akula i Beluga [Köpek Balığı ile Beluga Balığı], s.144-150.

23. Bayanbayev, Qastek

Tätti Sabaq: Öleñder men Ertegiler [Tatlı Ders: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1984, 200 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kirpinin Tügi [Kirpinin İğneleri], s.90-96.

- Eñ Qorqınıştı Ertegi [En Korkunç Masal], s.96-103.
- Öjet Köjek [Cesur Tavşan], s.118-143.
- Kädimgi Köjek [İhtiyar Tavşan], s.150-162.
- Qañbaq Pen Salmaq [Hafif ile Ağır], s.162-200.

24. Bayanbayev, Qastek

Toy: Öleñder, Ertekter, Dastandar, Jumbaktar [Düğün: Şarkılar, Masallar, Destanlar, Bilmeceler], Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 479 s.
Eserde adı geçen masallar:

- Üş Tışqanın Urlığı [Üç Farenin Hırsızlığı], s.108-115.
- Kirpiniñ Tügi [Kirpinin İğneleri], s.115-120.
- Akula men Aqqayran [Köpek Balığı ve Balık], s.126-129.
- Öjet Köjek [Cesur Tavşan], s.129-143.
- Közäynekti Köjek [Gözlüklü Tavşan], s.143-158.
- Kädimgi Köjek [Sıradan Tavşan], s.158-170.

25. Bayanbay, Qasteq

Toy: Öleñder men Ertegiler [Düğün: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jazuşı Yayınları, 2003, 160 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tüste [Rüyada], s.35-39.
- Üş Tışqannın Urlığı [Üç Farenin Hırsızlığı], s.49-53.
- Qar men Qozı [Kar ve Kuzu], s.53-59.
- Kirpi Qalay Auvırdı? [Kirpi Nasıl Ağır Oldu?], s.67-71.

26. Baysariyeva, Mälike

Aq Bantik: Öleñder, Ertegiler [Beyaz Kurdele: Şarkılar, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 37 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tülki men Barıs [Tilki ve Pars], s.30-34.

- Şipalı Dări [Şifalı İlaç], s.34-37.

27. Bosev, Asen

Qasqır Jemtik İzdedi: Öleñder men Ertegiler [Kurdun Yiyecekleri Araması: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1974, 72 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt], s.43-45.
- Kün, Ay jäne Äteş [Gün, Ay ve Horoz], s.48-49.
- Üş Dos [Üç Dost], s.50-51.
- Qasqır Jemtik İzdedi [Kurdun Yiyecekleri Araması], s.62-69.

28. Baur Yayınları

Bağdarşam: Öleñder, Ertegiler, Añızdar [Trafik Lambası: Şarkılar, Masallar, Efsaneler], Almatı, Baur Yayınları, 2007, 72 s. Eserde adı geçen masallar:

- Eki Baqa [İki Kurbağa], s.24-24.
- “Batır” Torğay [Serçe “Batır”], s.25-26.
- Xan Qızı jäne Üş Jigit [Han Kızı ve Üç Yiğit], s.26-27.
- Aqıldı Ara [Akıllı Arı], s.28-28.
- Pil Balası [Fil Yavrusu], s.29-31.
- Üş Kuv [Üç Kuğu], s.35-36.

29. Bauvbekov, Alibek

Aşı Balmuzdaq: Povest, Ertegi-Povest, Äñgimeleri, Ertegi [Acı Dondurma: Nüvel, Masal-Hikâye, Hikâye, Masal] (Yay. Haz. M. Şajimova), Almatı, Balausa Yayınları, 1992, 112 s. Eserde adı geçen masallar:

- Jumbaq Bala [Bilmece Çocuk], s.99-102.
- Ädilet [Adalet], s.102-106.

- Klastağı Oqyiğa [Sınıftaki Olay], s.106-111.
- Zındanda Ösken Qız [Hapiste Yetişen Kız], s.111-112.

30. Baybaqulı, Orazb ay

Qonjik Pen Köjek: Öleñder, Äñgimeler, Ertegiler [Ayıcık ve Tavşancık: Şarkılar, Hikâyeler, Masallar], Almatı, Jazuşı Yayınları, 2009, 64 s. Eserde adı geçen masallar:

- Laq [Oğlak], s.16-16.
- Buzav [Boğa], s.16-17.
- Jaqsılıqqa Jaqsılıq [İyiliğe İyilik], s.20-23.

31. Düysenbiyev, Anuarbek

Kto Ranşe Vstayet: Stihi i Skazki Dla Detey [Kim Daha Erken Kalkar: Çocuklar İçin Şiir ve Masallar], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1973, 71 s. Eserde adı geçen masallar:

- Pro Lentaya (Çev. İ. Mazin) [Tembel Hakkında], s.61-63.
- Dva Hrabretsa (Çev. Y. Kuşakova) [İki Cesur], s.63-67.
- Hvastlivaya Laguska (Çev. İ. Mazin) [Palavracı Kurbağa], s.67-70.

32. Düysenbiyev, Anuarbek

Biz Ömirdiñ Gulımız: Öleñder men Ertegiler [Biz Hayatın Çiçeğiyiz: Şarkılar ve Şiirler], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 44 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kuyırşık [Kuyruk Sokumu], s.22-31.
- Jolauşı Konjik [Yolcu Ayı Yavrusu], s.31-35.
- Kökek pen Bebisek [Guduk ile Bebisek], s.35-40.
- Sazayın Tartkan Sarañ [Cezasın Alan Aptal], s.40-43.

33. Düysenbiyev, Säbit

Qaqpaşı: Povest, Äñgimeler, Ertegiler [Nüvel, Hikâyeler, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1989, 128 s. Eserde adı geçen masallar:

- Şana [Kızak], s.91-96.
- Aq Kölekter Qayda Uştı (Ertegi) [Beyaz Kelebekler Nereye Uçtu], s.96-98.
- Kitap Sözi [Kitap Sözü], s.98-101.

34. Elubayev, Esken

Balabaqşa: Öleñder, Añızdar, Ertegiler [Anaokulu: Şarkıları Efsaneler, Masallar], Almatı, Jalın, 1981, 160 s. Eserde adı geçen masallar:

- Xayvanattar Dükeni [Hayvanlar Dükkânı], s.152-154.

35. Elubayev, Esken

Yabloneviy Sad: Stihi, Skazki [Elma Bahçesi: Şiir ve Masallar], Atsana, Elorda Yayınları, 2001, 216 s. Eserde iki masal bulunmaktadır.

- Samıy Medlenniy Skakun [En Yavaş Koşan At], s.171-174.
- Poklonis Konü [Atın Önünde Eğil], s.174-180.

36. Elubayev, Esken

Keleşek: Öleñder, Ertegiler, Jumbaqtar, Jañıltpaştar, Esepter, Oyındar, Mısaldar, Pyesalar [Gelecek: Şarkılar, Masallar, Bilmeceleler, Tekerlemeler, Saymaca, Oyunlar, Fabllar], Almatı, Balalar Ädebiyeti, 2005, 201 s. Eserde adı geçen masallar:

- Altı Tüs [Altı Rüya], s.81-83.
- Tasbaqa [Tosbağa], s.83-84.
- Qasqır [Kurt], s.84-85.
- Mergen [Nişancı], s.88-88.

37. Elubayev, Esken

Kök Jeyde: Öleñder, Ertegiler, Jumbaqtar, Jañıltpaştar [Mavi Erkek Gümleği: Şarkılar, Masallar, Bilmeceleler, Tekerlemeler], Almatı, Raritet Yayınları, 2008, 254 s. Eserde adı geçen masallar:

- Xayvanattar Dükeni [Hayvanlar Dükkânı] s.205-206.
- Bura men At Xikayası [Deve ve At Masalı], s.206-209.
- Jolbarıstar Me Pilder Şayqası [Kaplanlar ve Filler Mücadelesi], s.236-237.

38. Esenov, Nurlan

Meniñ Dosım Eskender: Äñgimeler men Ertegiler [Benim dostum İskender: Hikâyeler ve Masallar], Taraz, Qaynar Yayınları, 2002, 104 s. Eserde adı geçen masallar:

- Külmes Xan Qalay Küldi [Gülmez Han Nasıl Güldü], s.72-75.
- Qızıl Dop [Kırmızı Top], s.75-79.
- Bazmuldaq Pen Tayaqşa [Dondurma ile Çocuk], s.84-85.
- Bala Batır [Çocuk Batır], s.100-104.

39. Fayzaulı, Älibek

En Uzak Tün: Ertegiler, Äñgimeler, Hikayattar [En Uzun Gece: Masallar ve Hikâyeler], Almatı, Örkeniyet Yayınları, 1999, 224 s. Eserde adı geçen masallar:

- Ömirdiñ Mäni [Hayatın Anlamı], s.6-14.
- Qorqaq Tışqan [Korkak Fare], s.25-27.
- Üş Tilek [Üç Dilek], s.43-50.
- Qızğanış [Kıskacılık], s.55-58.

40. Filippova, R.

V Vihre Jizni: Rasskazı, Pritçi, Skazki [Hayatın Akışı İçinde], Almatı, y.y, 1996, 136 s. Eserde adı geçen masallar:

- Şçastye [Mutluluk], s.120-122.

- Sovest [Vicdan], s.122-124.

41. Gumerrov, Maşkar

Papin Papa: Rasskazı [Babamın Babası: Hikâyeler ve Masallar], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1968, 96 s.

- Stoykiy Podsolnuşek [Güçlü Ayçiçeği], s.71-75.
- Lesok Na Tseline [Ham Toprağın Üzerindeki Orman], s.75-79.
- Çudoptitsa [Sihirli Kuş], s.79-83.
- Prihadite Na Priyem [Muayeneye Gelin], s.83-87.
- Medved i Berkut [Ayı ile Kartal], s.87-91.
- A Volk Poveril.... [Ama Kurt İnanmış....], s.91-96.

42. Hasenov, Kalavi

Esek Turalı Ertegi: Öleñder, Ertegiler, Poema [Eşek Hakkında Masal: Şarkılar, Masallar, Poem], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1973, 30 s. Eserde adı geçen masallar:

- Ay, Kün jäne Altın Äteş Xikayası [Ay, Gün ve Altın Horoz Hikâyesi], s.11-16.
- Esek Turalı Ertegi [Eşek Hakkında Bir Masal], s.16-21.

43. Ibrayev, Kömek

Sıylıq: Öleñder, Jañıltpaştar, Jumbaqtar, Ertegiler [Hediye: Şarkılar, Tekerlemeler, Bilmece, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1987, 56 s. Eserde adı geçen masallar:

- Äjemni ñ Ertegisi [Ninemin Masalı], s.42-46.
- Jalqav Üyrek [Tembel Ördek], s.47-49.
- Qojanniñ Alğısı [Nasreddin Hoca'nın Teşekkürü], s.49-51.

- Tutqın Jigit [Esir Düşen Yiğit], s.51-56.

44. Ibrayev, Kömek

Siqırlı Uşburış: Öleñder, Ertegiler, [Sihirli Üçgen: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1991, 128 s. Eserde adı geçen masallar:

- Jigit pen Aqqu [Yiğın ve Beyaz Kuğu], s.72-76.
- Tülkiniñ Batası [Tilkinin Duası], s.92-93.
- Ana Tışqanıñ Erligi Turalı Ertegi [Fare Annesin Cesurluğu Hakkında Masal], s.106-112.
- Äke Ösiyeti [Baba nasihatı], s.121-124.
- Aldar Köse jäne Sarañ Bay [Aldar Köse ve Cimri Zengin], s.124-128.

45. Isqaqov, Burqıt

Jetkinşek: Öleñder Ertegiler [Yeni Nesil: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1985, 72 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qarlığaştıñ Kuyruğı Nege Ayır? [Kırlangıçın Kuyruğu Neden Ayırık], s.65-72.

46. Jalın Yayınları

Kümis Qoñıray: Öleñder, Mısaldar, Jumbaqtar, Janıltpaştar, Ertegiler, Diyalogtar, Mazaqtamalar [Gümüş Zil: Şarkılar, Fabllar, Bilmeceleler, Tekerlemeler, Konuşma, Hiciv], Almatı, Jalın Yayınları, 1985, 505 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tülkiniñ Sını [Tilkinin Denemesi], s.14-14.
- Tülki men Maymıl [Tilki ve Maymun], s.16-16.
- Aqıqatın Aldında [Hakikatin Önünde], s.182-192.
- Aqıldı Toqıldıq [Akıllı Tokıldak], s.220-222.

47. Jalın Yayınları

Bastav: Povester, Ertegiler, Öleñder [Pınar: Nüvel, Masallar, Şarkılar], Almatı, Jalın Yayınları, 1991, 528 s. Eserde adı geçen masallar:

- Elgezek Svetofor, Toq-Quat Jäne Basqalar (Ertegi-Povest) [Trafik Lambası, Tok-Kuat ve Diğerleri (Masal-Nüvel)], s.44-70.

48. Jaraskanı, Abdiraştın

Sayahat: Öleñder, Takpaktar, Ertegi, Janıltpaştar, Sanamaktar, Jumbaktar [Seyahat: Şarkılar, Şiirler, Masallar, Tekerleme, Saymaca, Bilmeceler], Almatı, Jazuşı Yayınları, 2003, 160 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tangajayyıp Tüs [İnanılmaz Rüya], s.88-97.

49. Jazuşı Yayınları

Taza Bulaq: Öleñder, Äñgimeler, Mısaldar, Etegiler [Taze Pınar: Hikâyeler, Fabllar, Masallar], Almatı, Jazuşı Yayınları, 2003, 240 s. Eserde adı geçen masallar:

- Arıstan, Esek jäne Tülki [Aslan, Eşek ve Tilki], s.99.
- Kedey men Qoyan [İhtiyar ve Tavşan], s.99.
- Tülki men Qırğavul [Tilki ve Sülün], s.100.
- Qasqır men Kempir [Kurt ve Cadı], s.101.
- Qasqır men Mısıq [Kurt ve Kedi], s.101-103.
- Arıstan men Tışqan [Aslan ve Fare], s.106-109.
- Kök Ögiz [Mavi Boğa], s.146-149.
- Jaman Tımaq [Kötü Yemek], s.149-156.

50. Jazuşı Yayınları

Qısqı Ertegi: Qazaq Jazuşılarının Äñgimleri men Erteğileri [Kış Masalları: Kazak Yazarlarının Hikâyeleri ve Masalları], Almatı, Jazuşı Yayınları, 2004, 304 s. Eserde adı geçen masallar:

- Bay Balası men Jarlı Balası [Zengin'in Çocuğu ve Fakir'in Çocuğu], s.3-6.
- Şeşe men Bala [Anne ve Çocuk], s.10-11.
- Jomart [Cömert], s.13-14.
- Tülki men Eşki [Tilki ve Keçi], s.24-24.
- Üş Urı [Üç Hırsız], s.29-30.
- Eki Balıqşı [İki Balıkçı], s.34-34.
- Karga men Qumırşa [Karga ve Güğüm], s.35-35.
- Torğay men Qarlığaş [Serçe ve Kırlangıç], s.36-37.
- Qumırsqa men Kögershin [Güğüm ve Güvercin], s.40-40.
- Kedey men Qoyan [Fakir ve Koyun], s.45-45.
- Qasqır men Kempir [Kurt ve Cadı], s.46-46.
- Qarğalar men Sıvısqa [Kargalar ve Saksığan], s.211-212.
- Qasqır men İt [Kurt ve Köpek], s.271-271.

51. Jiyenbayev, Sagi

Bari Jaqsı Ananıñ: Öleñder men Ertegi [Annelerin Hepsi İyidir: Şarkılar ile Masal], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 48 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kim Kuştı [Kim Güçlü], s.42-47.
- Musin, Akim

52. Kaldıbayev, Aldihan

Avtobus Ayaldaması: Povester, Äñgimeler men Ertegiler [Otobüs: Uzun Hikâye, Hikâyeler ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1990.448 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qalday¹² Kölenege Sıymağan Yekev [At Arabasının Gölgesine Sığamayan İkili], s.444-445.
- Boztorğay men Jılan[Serçe ile Yılan], s.445-447.

¹² **Qalday:** at arabası ya da kızıağın yüklerinin düşmemesi için yapılmış kasa.

53. Maylin, Beyimbet

Täy, Täy! Qaz Qaz! : Öleñder men Ertegiler [Yürü Bebek!: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 37 s. Eserde adı geçen masallar:

- Kempirdiñ Erteğisi [Cadının Masalı], s.14-25.
- Ötirikke Bägge [Uydurma Mücadele], s.25-32.
- Bayşubar [Bayşubar], s.32-37.

54. Muhsin, Akim

Bavırsak: Povest, Äñgimeler, Ertegiler [Poğaç: Nüvel, Hikâyeler, Masallar] (Yay. Haz. K. Jumaşev), Almatı, Jalın Yayınları, 1985, 50 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tülki Qalay Kulki Boldı? [Tilki Nasıl Komik Oldu?], s.44-45.
- Zuv men Quv [Geveze ile Kurnaz], s.45-47.
- Appaq Qızdıñ [Bembeyaz Kızın], s.47-49.

55. Narımbetov, Anes

Kızgış Kus: Öleñder men Ertegi [Kızgın Kuş: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 32 s. Eserde adı geçen masallar:

- Satıp Algan Akıl [Akılı Satın Alan] s.22-31.

56. Netaliyev, Maqsut

Atası men Nemeresi: Öleñder, Ertegiler [Torun ve Dedesi], Almatı, Baur Yayınları, 2008, 108 s. Eserde adı geçen masallar:

- Torğay [Serçe], s.11-12.
- Bäteñk [Ayakkabı], s.12-13.
- Qanbaq [Deve Elması], s.29-30.

57. Omarov, Seytjan

Vsled Za Vetrom: Povest, Rasskazı, Skazki [Rüzgâr Peşinde: Nüvel, Hikâye, Masal] (Haz. J. Kosubayeva), Moskova, Detgiz Yayınları, 1958, 32 s. Eserde adı geçen masallar:

- Zolotorogaya Sayga [Altın Boynuzlu Geyik] s.3-20.

58. Omarov, Seytjan

Vsled Za Vetrom: Povest, Rasskazi, Skazki [Rüzgâr Peşinde: Uzun Hikâye, Hikâye, Masal] (Haz. J. Kosubayeva), Almatı, Jalın Yayınları, 1988, 236 s. Eserde adı geçen masallar:

- Zolotorogaya Sayga [Altın Boynuzlu Geyik], s.190-203.
- Zvezda Şçastya [Mutluluk Yıldızı], s.203-219.
- Glupiy Lev [Ahmak Aslan], s.219-224.
- Tantağı [Tantağı] (N. Popova) s.224-225.

59. Omarov, Seyitjan

Altın Kiyik [Altın Geyik], Almatı, Sanat Yayınları, 2007, 3.bs., 280 s. Eserde adı geçen masallar:

- Altın Kiyik [Altın Geyik], s.233-250.
- Jolbarıs Pen Tülki [Kaplan ve Tilki], s.250-254.
- Tolıbay Sınşı [Bilgili Tılıbay], s.254-257.
- Añ Patşası [Hayvanların Padişahı], s.257-273.

60. Orazqın, Asqar

Jetkinşek: Öleñder men Añız, Ertegi, Jañıltpaş, Jumbağ, Oym, Metagrammalar [Yeni Nesil: Şarkılar ve Efsane, Masal, Tekerleme, Bilmece, Oyun, Metagramma], Almatı, Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2005, 112 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tentek Turalı Ertegi [Tentek Hakkında bir Masal], s.49-53.
- Baltaş [Baltacı], s.53-57.

61. Orazaqın, Asqar

Altın Abdıra: Ertegiler, Añız, Jumbaqtar, Jañıltpaştar, Taqpaqtar. [Altın Heyecan: Masallar, Efsane, Bilmece, Tekerlemeler, Şiirler], Almatı, Balausa Yayınları, 2007, 496 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qırıq Ötirik [Kırk Uydurma Masalı], s.317-329.
- Ur, Toqpaq! [Vur, Çomak!], s.329-331.
- Alt ın Balta [Altın Balta], s.331-333.
- Qulaq [Zengin], s.333-335.
- Üş Jalkav [Üç Tembel], s.336-336.
- Zerektik [Akıllılık], s.337-337.
- Arıtsan men Tülki [Aslan ve Tilki], s.371-372.
- Altın Jüziktı Qız [Altın Yüzüklü Kız], s.408-410.

62. Qaliyev, Sultan

Baqıt Degen Ne?: Öleñder men Ertegiler [Mutluluk Dedigin Ne?: Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1980, 80 s. Eserde adı geçen masallar:

- Anğaldardıñ Ajalı [Safların Eceli], s.27-29.
- Baqıt Degen Ne? [Mutluluk Dedigin Ne?] s.29-79.

63. Qaliyev, Sultan

Men Mektepke Baramın: Öleñder, Ertegi, Jumbaktar men Janıtpaştar [Ben Okula Gidiyorum: Şarkılar, Masal, Bilmece ve Tekerlemeler], Almatı, Jalın Yayınları, 1982, 76 s. Eserde adı geçen masallar:

- Älävläy: Xalıq Etegisi İzimen [Alayley: Halk Masalının İzinden], s.70-76.

64. Qaliyev, Sultan

Baspaldaq: Äñgimeler men Ertegiler [İlk Basamaklar: Hikâyeler ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1984, 159 s. Eserde adı geçen masallar:

- Meyir Şöp [Şifalı Ot], s.131-138.
- Baqıt Kusı [Mutluluk Kuşu], s.138-142.
- Aqıldı Ayşa [Akıllı Ayşa], s.142-147.

- Beymälüm Qoñaqtar [Beklenmedik Misafir], s.147-150.

65. Qaliyev, Sultan

Äyt, Şu, Tulparım! : Öleñder, Ertegiler [Koş Tulparım! : Şarkılar ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 176 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qoyan nege Qorqaq? [Tavşan Neden Korkaktır?], s.94-94.
- Ğajayıp Tas [Olağanüstü Taş], s.98-104.
- Baqıt Degen Ne? [Mutluluk Deddiğiniz Ne?], s.119-176.

66. Qazaqs tan Yayınları

Diñ Qaranğı İn: Ertegi, Añız, Äñgimeler [Ağacın İçindeki Kara Delik: Masal, Efsane, Hikâyeler], Almatı, Qazaqstan Yayınları, 1965, 59 s. Eserde adı geçen masallar:

- Aldar Köse men Molda [Aldar Köse ve Molla], s.36-38.
- Qojanasır men Molda [Nasreddin Hoca ve Molla], s.41.
- Qudaymen Töbeles [Tanrı ile Kavga], s.42.
- Balger men Qasapşı [Baş Erbab ile Kasapçı], s.42.

67. Qojaulı, Aqılbek

Şınar: Öleñder, Jumbaqtar, Jañıltpaştar, Ertegiler, Añızdar [Çınar: Şarkılar, Bilmeceleler, Tekerlemeler, Masallar, Efsanelerler], Almatı, Balausa Yayınları, 1994, 176 s. Eserde adı geçen masallar:

- İt Pen Qasqır [Köpek ile Kurt], s.113-120.
- Eki Baqa [İki Kurbağa], s.126-129.
- Batır Torğay [Batır Serçe], s.129-131.
- Aqıldı Ara [Akıllı Arı], s.135-137.
- Pil Balası [Fil Yavrusu], s.137-142.

68. Rauvan Yayınları

Oynayıq Ta Oylayıq: Maqal-Mätelder, Jumbaqtar, Öleñder, Ertegiler, Ulttıq Oyındar [Düşünelim, Oynayalım: Atasözler, Bilmeceler, Şarkılar, Masallar, Milli Oyunlar], Almatı, Rauvan Yayınları, 1985, 144 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tülki men Qasqır [Tilki ve Kurt], s.108.
- Tülki men Jolbarıs [Tilki ve Kaplan], s.109.
- Aq Tiyyin men Qasqır [Beyaz Sincap ve Kurt], s.109-110.
- Bödene MenTülki [Bildircın ve Tilki], s.110-111.
- Tülki men Maymıl [Tilki ve Maymun], s.111-112.
- Küşik Pen Qasqır [Enik ve Kurt], s.113-114.
- Tüyye, Arıstan, Qasqır jäne Tülki [Deve, Aslan, Kurt ve Tilki], s.116-120.

69. Rımjanov, Taupıq

Atın Ara: Ertegi- Povest [Altın Arı: Masal-Uzun Hikâye], Almatı, Balausa Yayınları, 1995, 272 s.

70. Savıtbekov, Seyten

Aqqonıl: Äñgimeler, Mısaldar, Ertegiler [Temiz Kalpli: Hikâyeler, Fabllar, Masal] (Yay. Haz. K. Omarov), Almatı, Jalın Yayınları, 1981, 71 s. Eserde adı geçen masallar:

- Toqsaba Şeşen men Segiz Jasar Bala [Tosbağa Anne ve Sekiz Yaşındaki Çocuğu], s.63-64.
- Tolıbay [Tolıbay], s.69-70.

71. Savıtbekov, Seyten

Aqazu Arlan: Äñgimeler, Ertegiler [Akazu Kurt], Kokşetav, Kokşetav Üniversitesi Yayınları, 2003, 175 s. Eserde adı geçen masallar:

- İt Pen Mısıq [Köpek ve Kedi], s.42-43.
- Tülkiniñ Zulımdıǵı [Tilkinin Zalimliǵı], s.43-44.
- Qoraz Ben Tülki [Koroz ile Tilki], s.44-45.
- Aqıl Satqan Aqsaqal [Akıl Satan Aksakal], s.82-85.
- Sarı Batır men Qara Batır [Sarı Batır ve Kara Batır], s.90-94.

72. Süleymenov, Beysenbay

Tentekter: Povest, Äñgimeler, Ertegiler [Tentekler: Nüvel, Hikâyeler, Masallar], Almatı, Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2006, 160 s. Eserde adı geçen masallar:

- Jırtqış Balıq [Yırtıcı Balık], s.145-153.
- Tätti Bala [Tatlı Çocuk], s.153-160.

73. Şotabayeva, Rostı

Siniy Karandaş: Povest, Skazka i Rasskazı [Mavi Kurşun Kalem: Nüvel, Masal ve Hikâyeler], Almatı, Jalın Yayınları, 1991, 67 s. Eserde adı geçen masallar:

- Lenivıy Kot i Mışki Vorişki [Tembel Kedi ve Hırsız Fareler], s.37-40.

74. Togmagambetov, Askar

Turksib Tüyiskende: Öleñder men Ertegiler [Turksib Kavuştuǵında: Şarkılar ve Masallar] (Yay. Haz. B. Serikbayev), Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 42 s. Eserde adı geçen masallar:

- Biday men Qanbaq [Buğday ve Deve Elması], s.29-31.
- Tülki men Kökqutan [Tilki ile Gri Balıkçıl] s.31-35.
- Alıptar Turalı Ertegi [Devler Hakkında Bir Masal], s.35-41.

75. Tabıldiyev, Adıbay

Altın Qala: Öleñder, Ertegiler [Altın Şehir: Şarkılar ve Masallar] (Yay. Haz. E. Ötetileuvov), Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 111 s. Eserde adı geçen masallar:

- Bayşeşek [Kardelen], s.36.
- Şegirtke [Çekirge], s.36.
- Ayu men Aralar [Ayı ile Arılar], s.38-40.
- Qırğavıl [Sülün], s.46-47.
- Örmekşi men Şıbın [Örümcek ile Sinek], s.67-68
- Pildin Balası men Maymıldın Balası [Filin Yavrusu ile Maymunun Yavrusu], s.67-68.
- Pil men Tışqan [Fil ile Fare], s.68-69.
- Qoyannın Armanı [Tavşanın Hayali], s.69.
- Maqtanşaq Baqa [Palavracı Kurbağa], s.69.
- Ertegiler Yelinde [Masallar Dünyasında], s.72-73.
- Ertegi Batırları [Masal Kahramanları], s.73.

76. Tolıbayev, Qurmanbay

Şırın: Äñgimeler men Erteglar [Özsu: Hikâyeler ve Masallar] (Yay. Haz. M. Gumerov), Almatı, Jazuşı Yayınları, 1972, 48 s. Eserde adı geçen masallar:

- Aq Gül [Beyaz Gül], s.36-39.
- Bulbul [Bülbül], s.39-44.
- Şırın [Özsu], s.44-45.
- Jılan Qalay Köl Jayladı [Yılan Gölde Yaşamaya Nasıl Başladı], s.45-47.

77. Tolıbayev, Qurmanbay

Şınar: Öleñder men Ertegi, Poemalar [Çınar: Şarkılar ve Masal, Nüvellerler], Almatı, Jalın Yayınları, 1976, 68 s. Eserde adı geçen masallar:

- Şınar [Çınar], s.39-45.

- Bala Batır(Ertegi- Dastan) [Çocuk Batır: (Masal-Destan)], s.45-68.

78. Tolıbayev, Qurmanbay

Balböbek: Öleñder men Ertegiler [Bebek: Şarkılar ve Masallar], Almatı Jazuşı Yayınları, 1979, 63 s. Eserde adı geçen masallar:

- Qoşqardıñ Aylası [Kurdun Kurnazlığı], s.42-48.
- Pil men Kerik [Fil ile Gergedan], s.48-53.
- Qoyan Qalay Quvandı? [Tavşan Nasıl Sevindi?], s.53-58.
- Tentek Tekeşik [Tentek Teke], s.58-63.

79. Tolıbayev, Qurmanbay

Şapak: Äñgimeler men Ertegiler [Nur: Hikâyeler ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1984, 208 s. Eserde adı geçen masallar:

- Aq Gül [Beyaz Gül], s.135-138.
- Bulbul [Bülbül], s.142-146.
- Jılan Qalay Köl Jayladı [Yılan Gölde Yaaşamaya Nasıl Başladı], s.146-148.
- Qorqak-Dos Emes [Korkak–Dost Değildi], s.148-159.

80. Tolıbayev, Qurmanbay

Sırlı Aral: Äñgimeler, Ertegiler [Sır Dolu Aral: Hikâyeler, Masallar], Almatı, Raritet Yayınları, 2004, 240 s. Eserde adı geçen masallar:

- Äteş Pen Esek [Horoz ve Eşek], s.158-160.
- Şırın [Özsu], s.160-161.
- Eki Qarğa [İki Karga], s.175-177.
- Köjek [Tavşanık], s.226-228.
- Qoyan men Tasbaqa [Tavşan ve Tosbağa], s.233-233.

- Tırna men Qaz [Turna ve Kaz], s.233-234.
- Köjek pen Tülki [Tavşancık ve Tilki], s.236-240.

81. Toqay, Ğabdol

Şöräli: Ertegiler, Öleñder [Ormanın Ruhı: Masallar, Şarkılar], Almatı Jazuşı Yayınları, 1966, 60 s. Eserde adı geçen masallar:

- Şöräli [Ormanın Ruhı], s.11-25.
- Kütpegende [Beklerken], s.25-28.
- Suv Anası [Su Anası], s.28-33.
- Eşki men Qoy [Keçi ile Koyun], s.33-41.

82. Turdaliyev, Sağındıq

Piyoner¹ Qudıǵı: Äñgimeler men Ertegi [İzcilerin Kuyusu: Hikâyeler ve Masal], Almatı, Jalın Yayınları, 1980, 47 s. Eserde adı geçen masallar:

- Temir Adam [Demir Adam], s.38-47.

83. Turlıbayev, Joldasbay

Bala Mergen: Äñgimeler men Ertegiler [Küçük Nişancı: Hikâyeler ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1984, 94 s. Eserde adı geçen masallar:

- Bala Mergen [Küçük Nişancı], s.40-83.
- Balapandar [Civcivler], s.83-89.
- Qızıl Qoraz [Kırmızı Horoz], s.89-92.

84. Turmanjanov, Ötebay

Javqazın: Öleñder, Ertegiler, Añızdar [Safran: Şarkılar, Masallar, Efsaneler], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1973, 208 s. Eserde adı geçen masallar:

- Jalkav Qoyan [Tembel Tavşan], s.78-79.

¹ **Pioner:** Sovyet zamanında izciler için kullanılan bir kelimedir.

- Qumırsqa men Pil [Karıncı ve Fil], s.102-103.
- Aqquv Güli [Kuğu Gülü], s.165-167.
- Tülki men Kirpi [Tilki ve Kirpi], s.177-181.
- Uş Dos [Üç Dost], s.187-189.

85. Turmanjanov, Ötebay

Urşıq: Öleñder, Ertegiler [Kirmen: Şarkılar, Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1983, 108 s. Eserde adı geçen masallar:

- Bödene men Tülki [Bildircın ve Tilki], s.84-90.
- Tört Ögiz Turalı Ertegiler [Dört Öküz Hakkında Masallar], s.90-94.
- Mısıq Pen Jolbarıs [Kedi ve Kaplan], s.94-96.
- Orman-Ertegi [Orman- Masal], s.96-108.

86. Turmanjanov, Utebay

Vereteno: Stih i Skazki [İğ: Şiirler ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 72 s. Eserde adı geçen masallar:

- Bars [Pars], s.38-44.
- Skazki Lesa [Ormanın Masalları], s.44-53.
- Tri Druga [Üç Arkadaş], s.53-55.
- Perepel i Lisa [Bildircın ve Tilki], s.55-62.
- Skazka o Çetireh Volah [Dört Öküz Hakkında Bir Masal], s.62-66.
- U Doçeri Hana Bıl Kot [Han Kızının Bir Kedisi Varmış], s.66-71.

87. Uspanov, Seytkul

Samıy Sladkiy Den: Rasskazı, Skazki i Povesti [En Tatlı Gün: Hikâye, Masallar ve Nüveller], Almatı, Balausa Yayınları, 1992, 192 s. Eserde adı geçen masallar:

- Otets i Sın [Baba ve Oğul], s.123-125.
- Smerç i Veter [Kasırğa ve Rüzgâr], s.130-131.

- Klüç i Zamok [Anahtar ve Kilit], s.131-132.
- Muha i Babočka [Sinek ve Kelebek], s.132-134.

88. Utetleuov, Ermek

Velikan İz Velikanov: Stihi, Şçitalki i Skazki [Devlerden Dev: Şiir, Saymaca ve Masallar], Almatı, Jalın Yayınları, 1984, 71 s. Eserde adı geçen masallar:

- Pesna Aldar Kose [Aldar Köse'nin Şarkısı], s.56-58.
- Babočki [Kelebekler], s.58-59.
- Velikan iz Velikanov [Devlerden Dev], s.66-71.

89. Yerbotin, Yesentay

Babalar Bala Bolganda: Öleñder men Ertegiler. [Babalar Çocuk Olduğunda: Şarkılar ve Masallar] (Yay. Haz. B. Serikbayev), Almatı, Jalın Yayınları, 1987, 48 s. Eserde adı geçen masallar:

- Gajayıp Bastangı [Oğlağanüstü Başlangıçlar], s.43-45.
- Dombıra men Dombıra [Dombra ve Dombra], s.45-47.

90. Yerbotin, Yesentay

Dalağa Sayahat: Öleñder, Ertegiler, Jumbaktar, Janıltpaştar [Bozkırda Seyahat: Şarkılar, Masallar, Bilmeceler, Tekerlemeler] (Yay. Haz. K. Yegizbayev), Almatı, Jalın Yayınları, 1991, 80 s. Eserde adı geçen masallar:

- Tüyyequs Pen Tasbaqa [Devekuş ile Kaplumbağa], s.13.
- Muyiztumsıq [Gergedan], s.13-14.
- Ertegiler Mekenı [Masallar Yeri], s.50-53.

91. Xanbekov, Leonid

Atın Tastağan: SSSR Xalıqtarınıñ Erteğileri [Altın Tastagan: SSSR Halklarının Masalları], Almatı, Jalın Yayınları, 1982, 224 s. Eserde adı geçen masallar:

- Aldar Köseniñ Jırtıq Şapandı Tülki İşikke Ayırbastavı [Aldar Köse'nin Yırtık Elbisesini Tilki Kürküne Değiştirmesi], s.72-74.
- Qerkula Attı Qendebay [Kerkula Atlı Kendebay], s.74-83.

4.2. BİR MASALDAN OLUŞAN KİTAPLAR

Bu kısımda, tek masal metninden oluşan eserlerin bibliyografik künyeleri alfabetik olarak verilmektedir.

1. Aldar Kösenin Şaytandandı Aldavı

Aldar Kösenin Şaytandandı Aldavı [Aldar Köse'nin Şeytanı Aldatması], Almatı, Jalın Yayınları, 1980, 14 s.

2. Alın, Marat

Çudesnaya Şuba Aldar Köse [Aldar Kösenin Sihirli Kürkü], Almatı, Jalın Yayınları, 1981, 12 s.

3. Altınsarin, Ibray

Sın Baya i Sın Bednyaka [Zenginin Oğlu ile Fakirin Oğlu], Almatı, Kazgoslitizdat Yayınları, 1953, 15 s.

4. Asılbekov, Abdrahman

Altın Dän [Altın Tohum], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1967, 16 s.

5. Ayaz Bi

Ayaz Bi [Kadı Ayaz], Almatı, Jalın Yayınları, 1988, 29 s.

6. Bey Dubinka!

Bey Dubinka [Vur, Çomak!] (Yay. Haz. G. Ertlesov), Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 15 s.

7. Çudesniy Sad

Çudesniy Sad [Harikulade Bahçe] (Yay. Haz. İ.Hasenova), Almatı, Jalın Yayınları, 1983, 26 s.

8. Dosjanov, Dukenbay

Buldırıqqasap [Buldırıkasap], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1969, 10 s.

9. Düysenov, Mırzabek

Burıl Ayudın Tusı [Renkli Ayının Düşü] (Yay. Haz. M.Şajimova), Almatı, Balausa Yayınları, 1992, 17 s.

10. Er Tostik

Er Tostik: Qazaqtıñ Xalıq Ertegisi [Er Tostik: Kazak Halk Masalı], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1985, 48 s.

11. Gumerov, Maşkar

Ayu men Bürkit [Ayı ve Kartal], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1966, 13 s.

12. Hasenuli, İ.

Qojanasırdıñ Oljası.[Nasreddin Hoca'ın Buluşu], Almatı, Atamura Yayınları, 2005, 12 s.

13. Jeti Önerpaz

Jeti Önerpaz: Halık Ertgisi [Yedi Usta: Halk Masalı], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1973, 9 s.

14. Kakenova, B.

Momunbay i Semero Razboynikov [Momunbay ve Yedi Haydut], Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 23 s.

15. Kayim Batır

Kayim Batır: Kazahskaya Narodnaya Skazka [Kayim Batır: Kazak Halk Masalı] (Çev. B. Murtazayeva), Almatı, Jalın Yayınları, 1988, 29 s.

16. Kerimova, Ş.

Alıp Velikan Esrarı [Dev Ersarı], Almatı, Kazahstan ı Gakliya Yayınları, 1992, 16 s.

17. Makeyev, L.

Malenkiy Hitrets Tazşa. [Küçük Kurnaz Tazşa], Almatı, Jalın Yayınları, 1983, 34 s.

18. Medsubekov, S.

Özin Jasap Al [Kendin Yap], Almatı, Oner Yayınları, 1991, 4 s.

19. Mırza Äli, Qadır

Birevge Or Qazba [Birine Çukur Kazma], Almatı, Atamura Yayınları, 2003, 12 s.

20. Mırza Äli, Qadır

Jaqsılıqqa-Jaqsılıq [İyiliğe İyilik], Almatı, Atamura Yayınları, 2005, 13 s.

21. Momınbay men Jeti Qaraqşı

Momınbay men Jeti Qaraqşı [Momunbay ve Yedi Haydut], Almatı, Jalın Yayınları, 1982, 21 s.

22. Momış-ulu, Erjan

Aytıs Vrunov [Yalancıların Atışması] (Çev. Erjan Momış-Ulı), Almatı, Jalın Yayınları, Yayınları 1989, 24 s.

23. Musrepov, Gabit

Jas Bala Kız Nargöz Ben Bala Kuşık Qumay, Bala Mısıq Miyav [Küçük Kız Nargöz ile Kumay Adlı Enik, Kedi Yavrusu Miyav], Almatı, Jalın Yayınları, Yayınları 1983, 33 s.

24. Nurdjanova, A.

Volşebniy Kamen [Sihirli Taş], (Çev. A.Nurdjanova), Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 20 s.

25. Ryahovskiy, B.

Mudriy Jirenşe i Krasavitsa Karaşaş [Olgun Jirenşe ve Güzel Karaşaş] (Yay. Haz. N.A. Terehova), Almatı, Detskaya Literatura Yayınları 1987, 16 s.

26. Rauvan Yayınları

Baqa: Qazaq Xalıq Ertegi [Kurbağa: Kazak Halk Masalı] (Yay. Haz. K. Lamaşaripov ve A. Dadebayev), Almatı, Rauvan Yayınları, 1991, 17s.

27. Qarga Balasın “Appağım” Der, Kirpi Balasın “Jumsağım” Der.

Qarga Balasın “Appağım” Der, Kirpi Balasın “Jumsağım” Der [Karga Yavrusuna “Beyazım” der, Kirpi Yavrusuna “Yumuşağım” Der] (Yay. Haz. M. Şajimova), Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 14 s.

28. Qırıq Ötirik

Qırıq Ötirik [Kırk Masal] (Yay. Haz. M. Şajimova), Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 40 s.

29. Qoşqar men Teke

Qoşqar men Teke: Qazaqtıñ Xalıq Ertegi [Koyun ile Keçi], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1970, 32 s.

30. Sanbayeva, S.

Aldar Kose i Şıgaybay [Aldar Köse ile Şıgaybay], Almatı, Jalın Yayınları, 1983, 13s.

31. Satıbaldiyev, E.

Sluşaya Skazku [Masalı Dinlerken], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 15 s.

32. Satıbaldiyev, E.

Krasavitsa Aybarşa, Jıvuşaya Pod Lunoy [Ay Altında Yaşayan Aybarşa], Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 25 s.

33. Sıbızğı Sırı

Sıbızğı Sırı: Qazaqtın Xalıq Ertegisi [Kaval Sesleri], Almatı, Jalın Yayınları, 1988, 20 s.

34. Sızdık, A.

Aldar Köse men Şıkbermes Şıgaybay [Aldar Köse ile Şıkbermes Şıgaybay] (Haz. A. Sızdık), Astana, Balalar Ädebiyeti Yayınları, 2003, 16s.

35. Sorok Nebılits

Sorok Nebılits [Kırk Masal], Almatı, Jalın Yayınları, 1982, 12 s.

36. Spor Jivotnıh

Spor Jivotnıh[Hayvanların Tartışması], Almatı, Jeti ve Jalın Yayınları, 1991, 12 s.

37. Şaňşarov, Aytbay

Jıl Bası [Yıl Başı], Almatı, Jalın Yayınları, 1983, 20s.

38. Şeglov, Lev

Skazka Pro Slona [Fil Hakkında Bir Masal], Almatı, Jazuşı Yayınları, 1973, 11s.

39. Şotabayeva, Rostı

Alıp: Ertegi [Dev: Masal], Almatı, Jalın Yayınları, 1984, 14s.

40. Tazşa Bala

Tazşa Bala: Qazaq Ertegisi [Küçük Tazşa: Kazak Halk Masalı], Almatı, Jalın Yayınları, 1980, 36 s.

41. Telkonur

Telkonur [Telkonur] (Yay. Haz. G. Ertlesov, Çev. N. Platonova-Skalkovskaya), Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 24 s.

42. Togmagambetov, Askar

Alıptar Turalı Ertegi [Devler Hakkında Bir Masal], Almatı, Jalın Yayınları, 1979, 24 s.

43. Tri Sestri

Tri Sestri [Üç Kız Kardeş], Almatı, Jalın Yayınları, 1988, 24 s.

44. Tri Sına Bednaka

Tri Sına Bednaka [Fakir Adamın Üç Oğlu] (Yay. Haz. G. Ertlesov), Almatı, Jalın Yayınları, 1985, 27 s.

45. Tursunuv, E. ve Kaziyev, B.

Kuyrşık [Kuyruk Sokumu], Almatı, Mektep Yayınları, 1985, 32 s.

46. Tülki men Yeşki

Tülki men Yeşki [Tilki ile Keçi], Almatı, Jalın Yayınları, 1987, 11 s.

47. Tülki, Koyşı jäne Ayu

Tülki, Koyşı jäne Ayu [Tilki, Çoban ve Ayı], Almatı, Jalın Yayınları, 1982, 12 s.

48. Ur, Toqpaq!

Ur, Toqpaq! [Vur, Çomak!], Almatı, Balausa Yayınları, 1994, 21 s.

49. Volşebnaya Ptitsa

Volşebnaya Ptitsa [Sihirli Kuş] (Yay. Haz. G.Ertlesov, Çev. Ş. Rahimbekova), Almatı, Jalın Yayınları, 1985, 15 s.

50. Zolotaya Rıbka

Zolotaya Rıbka: Kazahskaya Narodnaya Skazka [Altın Balık: Kazak Halk Masalı] (Çev. M. Januzakova), Almatı, Jalın Yayınları, 1986, 23 s.

4.3. SÜRELİ YAYINLAR

Bu kısımda, süreli yayınlar bibliyografik künyeleri ile masal metnlerinin ya da incelemelerinin sayfa numaraları bulunmaktadır.

1. Äbdirasova, Aymen

“Bağıt Güli” [Mutluluk Güli], Almatı, *Jalın*, Ocak-Şubat 1979, No: 1, s.61-63. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

2. Altınkaynak, Erdoğan

“Türk Dünyası Mitolojilerinde Yer Altı Diyarının Kartalları”, Ankara, *Türksoy*, 5 Ocak 2002, s.25.

Türk halk edebiyatı metnlerinde, masallarda, destan ve hikâyelerde görülen “yer altına inme, yer altı ejderhasını öldürerek insanları susuzluktan kurtarma, yer altında yaşadığı tasavvur edilen büyük kuşun yavrularını kurtarma ve bu büyük kuşun yardımıyla yeryüzüne çıkma” motiflerini içeren kısımlar Anadolu, Gagavuz, Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Kıbrıs, Tatar, Bulgar (eski), Yakut ve Altay anlatımlarının hemen hemen birbirinin aynı olduğunu göstermeye çalışmıştır. Bu çalışmada, yer altı ve buna dayalı mitlerle ilgili örnekler verilmekte, değerlendirme ve karşılaştırmalar yapılmaktadır.

3. Altın Saqa

“Altın Saqa” [Altın Değnek], *Ortalıq Qazaqstan*, 23 Aralık 1989, s.4.

Balböbek adlı köşe yazısında verilmiştir. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

4. Alimbayev Muzafar

“Tülki men Qoyan” [Tilki ve Tavşan], Almatı, *Qazaqstan Piyoneri*, 23 Eylül 1979, s.4. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

5. Ävesbayeva, P.T.

“Qazaq Ertegilerindegi Köne Motifter Mäni” [Kazak Masallarında Eski Motiflerin Manası], Türkistan, *Xabarşı*, No:2 (60), 2007, s.90-95.

Kazak masallarının oluşumu, uğradığı değişiklikler ve motifler üzerine inceleme yapılmıştır. Makale Kazak Türkçesiyle yazılmış ve sonunda kaynakça verilmektedir.

6. Baqıt İzdevşiler

“Baqıt İzdevşiler” [Mutluluk Peşinde], *Ortalıq Qazaqstan*, 14 Ekim 1989, s.4.

Balbübek adlı köşe yazısında verilmiştir. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

7. Bekaristanov Tilegen

“Jalgauv jäne Mıstan” [Tembel ve Hilekâr], Almatı, *Qazaqstan Piyoneri*, 13 Aralık, 1987, s.4. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

8. Berdibayev, Ramankul

“Qazaq Ertegileri” [Kazak Masalları], Almatı, *Sotsiyalistik Qazaqstan*, No:185 (10669), 10 Ağustos Şubat 1958, s.5.

Kazak Gılım Akademiyası’nın basmış olduğu “Qazaq Ertegiler” adlı kitabın tanıtımı yapılmaktadır. Makale Kazak Türkçesiyle yayımlanmıştır.

9. Berdibayev, Ramankul

“Kazahskiye Skazki o Jivotnıh” [Kazak Hayvan Masalları], Bakü, *Sovetskaya Türkologiya*, No:2, 1980, s.80-81.

Makale, Rusça yazılmış Nauka yayınlarının yayınladığı “Kazahskiye Skazki o Jivotnıh” adlı eserinden bahsedilmektedir.

10. Beyseyev, Aydar

“K Voprosu o Probleme İzuçeniya Kazahskih Skazok o Jivotnıh” [Kazak Hayvnan Masallarının İnlemesinde Karşılaşılan Sorunlar Hakkında], Almatı, *Xabarşı Vestnik*, No:1 (73), 2004, s.84-87.

Makale Rusça olmak üzere 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan Kazak hayvan masallarıyla ilgili yapılan çalışmalarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmanın sonunda kaynakça verilmiştir. Makalede yapılan alıntılar ise dipnotlar halinde gösterilmiştir.

11. Beyseyev, Aydar

“Kazahskiy Jivotnıy Eposı Apolog” [Kazak Hayvnan Eposu ve Fabl], Almatı, *Xabarşı Vestnik*, No:1 (73), 2004, s.87-89.

Makale Rusça olmak üzere Kazak fabl ve hayvan masallarının oluşumu, geçişleri ve uğradıkları değişiklikler üzerinde durulmuştur. Çalışmanın sonunda kaynakça verilmiştir. Makalede yapılan alıntılar ise dipnotlar halinde gösterilmiştir.

12. Böjen, Beybit

“Qazaq Ertegilerin Qašan Ekrannan Köremiz?” [Kazak Masallarını Ne Zamandan Beri Ekranlarda Görmekteyiz], Almatı, *Ayqın*, No: 221(673), 25 Kasım 2006, s.5.

Masallarının özelliklerinden ve çocukların eğitimindeki öneminden bahsedilmektedir. “Güneş Altındaki Kunekey Kız”, “Altın Saka”, “Er Töstik”, “Yedi Usta” gibi masallardan örnekler verilmektedir. Bu makale “Ayqın” adlı gazetede bir paragraflık köşe yazısında Kazak Türkçesiyle yayımlanmıştır.

13. Düysenbayev, Abay

“Eljandıqqa Tärbiyelevdegi Qazaq Ertegileriniñ Äseri” [Terbiyedeki Kazak Masallarının İzleri], Almatı, *Bastavış Mektep*, No:11, Ekim 2004, s.18-20.

Makale, Kazak Türkçesiyle yazılmıştır. Kazak masallarının çocukların eğitiminde ve terbiyelerindeki etkilerden ve öneminden bahsedilmektedir.

14. Düysenbayev, Abay

“Qazaq Ertegileriniñ Eljandilikka Tarbieleydegi Roli.” [Kazak Masallarının Terbiyedeki Rolü], *Ulağat*, No:4, Temmuz-Ağustos 2008, s.46-50.

Kazak masallarının çocuk terbiyesindeki rolünden ve öneminden bahsedilmektedir. “Alibek batır”, “Deldaş Batır”, “Er Tarğın”, “Köroğlu”, “Narık Batır”, “Er Kökşe ve Orak”, “Kambar Batır”, “Alpamıs” vs. gibi masallardan örnekler verilmiştir. Yazar kullandığı kaynakları eserin içinde dipnotlar şeklinde göstermiştir.

15. Ertasova, A.

“Maqtanşaq Jolbarıs” (Ertegi) [Palavracı Kaplan (Masal)], *Otbası jäne Balabaqşa*, No: 6, Kasım- Aralık 2001, s.10-11. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

16. Irsafov Jormuvıl

“Tülkinin Aylası, Arıstannın Bedeli” [Tilkinin Kurnazlığı, Aslanın Bedeli], *Leninşil Jas*, 7 Temmuz 1962 s.4.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

17. Ğaliya Bazarğaliyeva

“Tärbiye men Ulttıq Pedagogikada Teatrdı Sabaktarmen Bailanıstıra Paydalanu Täsili” [Terbiye ile Milli Pedagoji Tiyatro Dersleriyle Bağlayarak Faydalanması], *Otbası Jane Balabaqşa Jurnalı*, No: 2, 2003, s.10-16.

Tiyatro ve masal arasındaki ilişkiler üzerinde durulmaktadır. Tiyatronun “Yıl Başı İçin Tartışan Hayvanlar”, “Kurt ve Yedi Keçe”, “Tilki, Tavşan, Horoz”, “Kim

Güçlü” adlı masalların da sahnelendiğini yazmaktadır. Makale sonunda tablo, tiyatro ve yıllık ders içerikleri verilmektedir. Sonunda soru cevap şeklinde çocuklarla öğretmenler arasında diyalog verilmektedir. Bu diyalogta öğrenciler öğretmenlerine masallardaki kahramanlardan ne öğrendiklerini cevaplamaktadırlar.

18. Janseyitova, G.

“Oris Tilinde Mekteplerde Qazaq Ertegileriniñ Oqitu Ülgisi” [Rus Okullarda Kazak Masallarının Okutulma Örneği], *Bilim Beruvdegi Menedjment*, No:1 (32), 2004, s.255-260.

Rus Dilinde eğitim gören okullarda Kazak Edebiyatını Kazak dilinde okutulması konusunda Kazak masalların okutma metotları üzerinde durulmuştur. Kazak masallarının ilk ve ne zaman kimin tarafından derlendiği, onları araştıran Rus ve Kazak araştırmacılardan ve çalışmalarından da bahsedilmektedir.

19. Jaylibayeva, M.N.

“Ertegiler men Añız Ängimelerdiñ Testologiyalıq Zertteluvı” [Masallar ve Menkıbe Hikâyelerin Tekstolojik İncelemesi], *Ust-Kamenogorsk, Kazahstansko-Amerikanskiy Svobodniy Universitet*, Bölüm:3, 12-13 Eylül 2007, s.75-79.

Kazak Türkçesiyle olmak üzere Kazak hikâye ve masallarındaki motif ve konular üzerine tekstolojik inceleme yapıp bu konuda daha önceki yapılan çalışmaların eksikliğinden bahsedilmiştir. Makale sonunda kaynakça verilmektedir.

20. Jeztırnaq

“Jeztırnaq” [Cadı], *Ortalıq Qazaqstan*, 24 Şubat 1990, s.4.

Balböbek adlı köşe yazısında verilmiştir. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

21. Jumagaliyev, Muhamediya

“Qalamgerdiñ Ertegiler Älemi” [Yazarların Masallar Älemi], *Juldız*, No:8, Ağustos 2007, s. 145-149.

Bu makalede Taupıq Rımjamnıv'un "Ölmeyen Yıldız", "Altın Ara" ve "Rauşan Ağacı" adlı masallar üzerinde yaptığı çalışmalarından bahsedilmektedir.

22. Jusipov, Mäşhur

"Edil-Jayık Ertegisi" [Edil-Jayık Masalı], Almatı, *Mädeniyet jäne Turmıs*, Aralık 1984, No:12, s.14.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

23. Kaskabasov, Seyit

"K Voprosu o Skazoçnom Yüniorate" [Kazak Masallarının En Küçük Kahramanı Hakkında], Almatı, *İzvestiya Akademiyi Nauk Kazahskoy SSR*, No:5, Eylül-Ekim 1968, s.63-66.

Makale Rusça olarak yazılmıştır. Kazak masallarındaki en önemli kahramanlarından olan evin en küçük bireyi hakkında inceleme yapılmıştır. Bu konuda yapılan diğer çalışmalardan da bahsedilmektedir. Küçük kahramanın yolculuğu ve bu yolculuk esnasında büyük kardeşleriyle olan ilişkileri, mücadeleleri ve yardımlaşmaları üzerinde de durulmuştur. Makalede yapılan alıntılar ise dipnotlar halinde gösterilmiştir. Çalışma sonunda Kazak Türkçesiyle iki cümlelik özeti verilmiştir.

24. Kaskabasov, Seyit

"Qazaq Ertegilerindegi Tarixılıq Mäselesi" [Kazak Masallarındaki Tarih Meseleleri], Almatı, *İzvestiya Akademiyi Nauk Kazahskoy SSR*, No:1, 1983, s.1-6.

Makalede Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarındaki tarih meseleleri üzerinde durulmuştur. Makale içinde dipnotlar ve sonunda kaynakça verilmektedir.

25. Kemeleva, S.

"Qazaq jäne Türki Tilderindegi Xayvanattar Jaylı Ertegilerdiñ Tipologiyası men Bas Keyipkerligi" [Kazak ve Türk Dillerinde Hayvan Masallarının Tipolojisi ve Baş Kahramanları], Almatı, *İzvestiya Natsionalnoy*

Akademiya Nauk Respubliki Kazahstan, No:5 (165), Eylül-Ekim 2007, s.83-85.

Kazak ve Türk dillerinde yazılmış hayvan masallarının tipolojisi ve başkahramanları üzerine inceleme yapılmıştır. Kazak hayvan masallarının konusu, kahramanları, janlar Türk halklarının masallarıyla benzerlikler üzerinde durulmaktadır. Makale Kazak Türkçesiyle yazılmıştır. Makale sonunda kaynakça verilmektedir.

26. Kentayev, Toğay

“Arıstan, Tülki jäne Kiyik” [Aslan, Tilki ile Geyik], *Qızıl Tuv*, 2 Ekim 1988, s.3. Kazak Türkçesiyle yazılmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

27. Kokşeyeva, Z.

“Ertegiler – Oquşlardıñ Estetiqañ Mädeniyetin Qalıptastırı Quralı” [Masallar-Öğrencilerin Estetik Kültürünün Oluşumundaki Kuralıdır], *Habarşı*, No:6 (88), Almatı 2005, s.36-37.

Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının çocukların eğitiminde yaptığı etkilerden bahsedilmektedir.

28. Makas, Zeynelabidin

“Anadolu, Kafkasya ve Orta-Asya Masallarında Bitiş Formelleri”, İstanbul, *Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı*, S.111, Aralık 1997, s.207-226.

Birbirinden çok farklı dil alanlarında ve kültürlerde aynı masalın anlatıldığını ve bitiş formellerini göstermek amacıyla kaleme alınan bir çalışmadır. Masalın üslubu, gizemli dünyası ve öğretici özellikleri dolayısıyla asırlardır insanoğlunun ilgisini celbeden bir tür olduğundan bahsettikten sonra Anadolu, Orta-Asya masalları hakkında şöyle demektedir:

“Türkmen ve Kazak masallarında, özellikle de Türkmen sahasında destanî unsurların ağırlık kazanması, muhtevada olduğu gibi, masal isimlerinde de dikkat

çekmektedir. İki Mergen, Kara Batır, Kara Mergen, Kul Mergen, Kelce Batır, Neheng Alpamış, Kayım Batır, Bayansulu ve Kuzukörpeş gibi.”²

Anadolu Sahası, Azeri Sahası, Gürcü Sahası, Kazak Sahası, Özbek Sahası vs. gibi sahalara ait masalların formelleri örnek gösterilmektedir. Kazak sahasına ait masallar şöyledir: “Er-Tostik”, “Güzel Kunkey”, “Üç Bacı”, “Fakirin Üç Oğlu”, “Sihirli Bahçe”, “Yiğit ile Kurt”, “Güzeller Güzeli Aysulu ve Üç Kardeş”, “Kara Mergen”, “Büyük Alpamış”, “Sihirli Taş”, “Kadir’in Bahtı”, “Akıllı Kız”, “Sihirli Kuş”, “Kayım Batır”, “Oğlunu Kaybeden Kunşa”, “Görünmeyen Hırsız”, “Üç Nişanlısı Olan Kız”, “Övez Hanın Kırk Oğlu”, “Bayan Sulu ve Kuzu Körpeş”, “Akıllı Ayaz”, “Baltakey Beyin Duruşması”, “Aldar Nasıl evlendi”, “Cimri Bey ile Aldar Kosa”, “Keloğlanın Yaşlı Keli Aldatması”, “Falcı”, “İki Dost”, “Açgöz Kahraman Cezasını Nasıl Buldu”, “Ütecan bay ile Aldar Köse”, “Cayık ile Edil/Adil”, “Akıllı Cerenşe ile Güzel Karaşas”, “Şahlık Kuşu”.

29. Malüga, Evgeniy

“Aldar Köse i Şaytan” [Aldar Köse ve Şeytan], Almatı, *Prostor*, 3 Mart 1960, s.159. Rusça yazılmış masal metni verilmektedir.

30. Malüga, Evgeniy

“Obmanutiy Tolstyak” [Kandırılmış Şişko], Almatı, *Prostor*, 3 Mart 1960, s.159. Masal metni Rusça olarak verilmektedir.

31. Marhabayev, Abdul-Xamid

“İzdeseñ Tabasıñ” [Ararsan Bulursun], Almatı, *Zerde*, No:1-6, 2005, s.19-21.

Makale Kazak Türkçesiyle yazılmış “Er Töstik”, “Qanbar Batır”, “Alpamış” ve “Kobılandı Batır” gibi kahramanlık masallarının bahsedilmektedir.

32. Maqtanşaq Jolbarıs

² Yrd. Doç. Zeynelabidin Makas, “Anadolu, Kafkasya ve Orta-Asya Masallarında Bitiş Formelleri.”, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, s.111, Aralık, 1997.

“Maqtanşaq Jolbarıs” [Palavracı Kaplan], *Otbası jäne Balabaqşa*, Kasım-Aralık 2001, s.10.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

33. Mäsımhan, Düken

“Sarap” [Müzakere], Astana, *Elorda*, 2001, 240 s.

Eser, Çin araştırmacılarının yazmış olduğu makalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Eser Kazak Türkçesiyle yazılmış “Qaynar” ve “Ağıs” adlı iki bölümden oluşmaktadır. “Qaynar” adlı bölümünde 43-59 sayfaları arasında “Mif Pen Qıyal Ğajayıp Ertegi” adında bir makale bulunmaktadır. Mit ile olağanüstü masallarının aralarındaki ilişki, benzerlik ve farklılık üzerinde durulmuştur.

34. Muğışev Bogan

“Beş Yeşki” [Beş Keçi], *Ortalıq Qazaqstan*, 11 Kasım 1989, s.4.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

35. Qabatay, Bidana

“Ertegiler men Añızdar Adamgershilikke Terbiyeleydi.” [Masallar ve Menkıbeler İnsanlığı Terbiye Etmektedir], *Bilim Qazaqstan Mektebi*, No:3, Mart 2008, s.64-67.

Masallarının çocuk eğitimindeki rolünden ve masalların özelliklerinden örnekleyerek bahsedilmektedir.

36. Qaliyev, Serğazı

“Xalıqtıñ Qarasöz Ğibratınıñ Biri-Ertegi” [Halkın Karasöz, İbret Verici Örneklerden Biri Masaldır], *Tärbiye Quralı*, No:1 (15), Ocak-Şubat 2005, s.3-7.

Makale, Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının türlerinden ve özelliklerinden bahsedilmektedir.

37. Qanbaq Şal

“Qanbaq Şal” [İhtiyar Kanbak], *Ortalıq Qazaqstan*, 3 Şubat 1990, s.4.

Balböbek adlı köşe yazısında okuyuculara sunulmuştur. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

38. Qazıbek, G.Q.

“Qazaq Ertegileri” [Kazak Masalları], *Vestnik*, No:8 (70), 2003, s.145-148.

Makalede Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarının özelliklerinden ve masallar üzerine yapılan çalışmalarından bahsedilmektedir. Makale sonunda kaynakça verilmektedir.

39. Qazıbekuli, Nurqasım.

“El Aqlı Ertegide Saqtalğan” [Haklının Aklı Masalda Saklıdır], Almatı, *Jalın*, No:6, Haziran 2007, s.72-79.

Makalede Kazak Türkçesiyle yazılmış masallarının önemi ve değeri üzerinde durulmuştur. “Jaqsılıqqa Jaqsılıq, Älde” [İyiliğe İyilik], “Ayaz Bi men Balabidiñ Arası” ve “Kökpar” [Kökpar Oyunu] adlı masal metinleri de verilmektedir.

40. Qoñırbay, Ömir

“Yergen men Tergen” [Yergen ile Tergen], Almatı, *Jalın*, No:11, Kasım 2007, s.78-80.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

41. Qoñırbay, Ömir

“Aqsaq Borsıq” [Aksak Porsuk], Almatı, *Jalın*, No:11, Kasım 2007, s.80-82.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

42. Qoñırbay, Ömir

“Patşa Boluğa Qaysısı Layıq” [Padişah Olmak İçin Hangisi Layık], Almatı, *Jalın*, No:12, Aralık 2007, s.90-91.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

43. Qoñırbay, Ömir

“Qujarğaq” [Kujargak], Almatı, *Jalın*, No:12, Aralık 2007, s.91-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

44. Qoñırbay, Ömir

“Ädil Patşa” [Adaletli Padişah], Almatı, *Jalın*, No:1, Ocak 2008, s.91. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

45. Qoñırbay, Ömir

“Birevge Kör Qazsan...” [Birine Çukur Kazsan...], Almatı, *Jalın*, No:1, Ocak 2008, s.91-92. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

46. Qoñırbay, Ömir

“Gavhar İzdev” [Gauhar Peşinde], Almatı, *Jalın*, No:1, Ocak 2008, s.92-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

47. Qoñırbay, Ömir

“Aşküz Boy” [Açgöz Boy], Almatı, *Jalın*, No:1, Ocak 2008, s.93.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

48. Qoñırbay, Ömir

“Boyı Bir Qarıs Saqalı Qırıq Qarıs” [Boyı Bir Karış Sakalı Kırk Karış], Almatı, *Jalın*, No:3, Mart 2008, s.92-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

49. Qoñırbay, Ömir

“Bıtır Adam” [Eski Adam], Almatı, *Jalın*, No:3, Mart 2008, s.91-92.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

50. Qoñırbay, Ömir

“Barşaqşı” [Gidelim], Almatı, *Jalın*, No:4, Nisan 2008, s.91.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

51. Qoñırbay, Ömir

“Samarkan Xan” [Samarkan Han], Almatı, *Jalın*, No:4, Nisan 2008, s.91-93.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

52. Qoñırbay, Ömir

“Bağdat” [Bağdat], Almatı, *Jalın*, No:2, Nisan 2008, s.90. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

53. Qoñırbay, Ömir

“Baynazar Balanıñ Bi Boluvı” [Baynazar Çocuğunun Bir Olayı], Almatı, *Jalın*, No:2, Nisan 2008, s.91-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

54. Qoñırbay, Ömir

“Jalayır Xan men Sağat” [Jalayır Han ile Saat], Almatı, *Jalın*, No:5, Mayıs 2008, s.91-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

55. Qoñırbay, Ömir

“Sumıray Xan” [Sumıray Han], Almatı, *Jalın*, No:6, Mayıs 2008, s.92-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

56. Qoñırbay, Ömir

“Üş Avız Söz” [Üç Söz], Almatı, *Jalın*, No:7, Temmuz 2008, s.92-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

57. Qoñırbay, Ömir

“Torğay men Adam” [Serçe ile İnsan], Almatı, *Jalın*, No:7, Temmuz 2008, s.93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

58. Qoñırbay, Ömir

“Sanahi” [Sanahi], Almatı, *Jalın*, No:8, Ağustos 2008, s.89-92. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

59. Qoñırbay, Ömir

“At Bağışı Qul” [Köle At Bakıcısı], Almatı, *Jalın*, No:8, Ağustos 2008, s.92-93.

Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

60. Qoñırbay, Ömir

“Aylalı Tazşa” [Kurnaz Keloğlan], Almatı, *Jalın*, No:9, Eylül 2008, s.92-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

61. Qoñırbay, Ömir

“Aqıldı Ayel” [Akıllı Eş Köle At Bakıcısı], Almatı, *Jalın*, No:10, Ekim 2008, s.91-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

62. Qoñırbay, Ömir

“Bere Bilgen Böle Biledi” [Vermeyi Bilen Paylaşmayı Da Bilir], Almatı, *Jalın*, No:10, Ekim 2008, s. 93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

63. Qoñırbay, Ömir

“Pildin Isı Tışqanğa Tüspti” [Filin İşi Fareye Düştü], Almatı, *Jalın*, No:11, Kasım 2008, s.92. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

64. Qoñırbay, Ömir

“Tapqır Tazşa” [Akıllı Keloğlan], Almatı, *Jalın*, No:11, Kasım 2008, s.92-93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

65. Qoñırbay, Ömir

“Eki Jolavşı” [İki Yoldaş], Almatı, *Jalın*, No:11, Kasım 2008, s.93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

66. Qoñırbay, Ömir

“Qız Ben Tazşa” [Kız ile Kel], Almatı, *Jalın*, No:12, Aralık 2008, s.92. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

67. Qoñırbay, Ömir

“Zerektik” [Kabiliyet], Almatı, *Jalın*, No:12, Aralık 2008, s.93. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

68. Qorgasbekov, J.

“Ertegi Erikkenniñ Ermegi Me?” [Masal, Boş Gezenin Eğlencesi Mi?], Almatı, *Qazaq Tili men Ädebiyeti*, No:43 (11080), 25 Şubat 1985, s.3. Kazak Türkçesiyle yazılmış masallarının terbiye yönünden ve etkilerinden bahsedilmektedir.

69. Qurmanbay, Şolpan

“Ertegi Eli Alistap Baradı” [Masallar Halktan Uzaklaşmaktadır], *Ayqın*, No: 46 (498), 15 Mart 2006, s.5.

Kazak masalların çocuklar eğitiminde ve yetişmesindeki rolünden, öneminden ve etkilerinden bahsedilmektedir. Bu makale “Ayqın” adlı gazetenin bir paragraflık köşe yazısında Kazak Türkçesiyle yayımlanmıştır. Köşe yazısında resim bulunmaktadır.

70. Savran, Hülya

“Kazakça ve Kazakça Hayvan Masallarına Örnekler”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 2, 1998.

Bu makalede, Kazak masallarından örnekler verilmiştir. Konuya geçmeden önce Kazaklar ve bugünkü Kazakistan hakkında genel bilgiler verilerek tanıtılmıştır. Daha sonra, Türk Dilinin 'kuzey batı' kolunu temsil eden Kazak Türkçesinin fonetik ve morfolojik dil özellikleri, masallarda yer aldığı sürece verilmeye çalışılmıştır. Bu özellikler verilirken, Türkiye Türkçesi ile ve yeri geldiğinde de Eski Türkçe ile karşılaştırma yapılmıştır. Özelliklerin daha iyi anlaşılabilmesi için örnekler de verilmiştir. Daha çok çocuklara ders ve öğüt vermek amacıyla, hayvan karakterleri kullanılarak yazılmış masalların, önce transkripsiyonu, sonra da Türkiye Türkçesine çevirisi verilmiştir. Çeviri, kelime kelime çeviri şeklinde olmuş, bazı yerlerde anlatımı düzgün kılabilmek için rahat çeviri yoluna gidilmiştir. Masallarının özelliklerinden bahsedilmektedir. Masallardan örnek verilerek okuyucuların masalları daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.

71. Seytmetova, A.

“Balajanın Qorektendiretin Ruhani Qor-Ertegiler” [Masallar-Çocukları Seven, Ruh Gıdasının Zenginliğidir], Almatı, *Bastavış Mektep*, No:1, Ocak 2007, s.13-14. Makale Kazak Türkçesiyle yazılmıştır.

Masalların çocuk zihninin gelişimindeki etkilerinden ve bu masalları okumayanların eksiklerinden bahsedilmektedir. “Atın Ötinişi” [Atın Ricası], “Tükli men Bödene” [Tilki ile Bildircin] “Qarğa men Kirpi” [Karga ile Kirpi] ve “Jaqsılıq Pen Jamandıq” [İyilik ile Kötülük] adlı hayvan masallarından örnekler verilmiştir.

72. Suslov, V.

“Skazka o Zavtrabaye” [Zavtrabay Hakkında Masal], *Leninskaya Smena*, 2 Mayıs 1977, s.4. Rusça yayımlanmış bir masaldan oluşan bir çalışmadır.

73. Şajimova, Mänşuk

“Jalmavız Kempirdin Älegi” [Ucube Cadının Uğraşı], Almatı, *Mädeniyet jäne Turmıs*, Ocak 1984, No:1, s.24. Kazak Türkçesiyle masal metni verilmiştir.

74. Şamuratova, Jadıra

“Edennen Şıqqan Kişkentay Adam” [Yerden Çıkan Küçük Adam], *Oral Öniri*, 25 Eylül 2008 s.13. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

75. Şarabasov, S.

“Ertegi, Äñgime Häm Ädebi Ertegi [Masal, Hikâye ve Edebi Masal], Almatı, *İzdenis*, No:6, 2001, s.42-45.

Makale, Kazak Türkçesiyle yazılmıştır. Makale sonunda kaynakça verilmektedir. Kazak hikâye ve masallarının türlerinden, oluşumundan, özelliklerinden ve konulardan bahsedilmektedir.

76. Şäripova, Janna

“Erteginini Oqıtuvdıñ Keybir Mäseleleri” [Masalların Okutulması Konusunda Bazı Meseleler], Almatı, *Qazaq Tili men Ädebiyeti*, No:10, Kasım 2002, s.96-98. Makale Kazak Türkçesiyle yazılmıştır.

Masallar, halkın geçmişi, tarihi, gelenek ve göreneklerini kendilerinde barındıklarından değerini bilmeleri için masal okumaları gerektiğini ve masalları sevdirmemiz gerektiği üzerinde durulmuştur.

77. Şomaqov, Serik

“Külegeş Tülki” [Gülen Tilki], Almatı, *Aq Jelken*, No:8, 2006, s.22. Makale Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

78. Şomaqov, Serik

“İt Jılğı Oqığa” [Köpek Yılıının Olaylar], Almatı, *Aq Jelken*, No:8, 2006, s.23. Makale Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

79. Toqtı, Buzav jäne Laq

“Toqtı, Buzav jäne Laq” [Koç, Boğa ve Keçi], *Ortalıq Qazaqstan*, 25 Kasım 1989, s.4. Balböbek adlı köşe yazısında verilmiştir. Kazak Türkçesiyle yayımlanmış bir masaldan oluşan çalışmadır.

80. Toygulov, A.

“Talas” [Talas], *Mädeniyet jäne Turmus*, Kasım 1984, No:11, s.20. Kazak Türkçesiyle masal metni verilmiştir.

81. Tölentayev, Baytañalı

“Aqıldı Qız” [Akıllı Kız], *Aqjol*, 7 Haziran 2008, s.4. Kazak Türkçesiyle masal metni verilmiştir.

82. Tursunov, Edige

“Ertegi jäne Şındıq Mäselesi Jaylı” [Masallar ve Gerçek Meseleleri], Ust-Kamenogorsk, *Qazaqstan Mektebi*, No:10, Ekim 1968, s.78-81.

Makale Kazak Türkçesiyle yazılmış Kazak masallarında sıkça rastlanan “karga” üzerinde durulmuştur “Ur, Toqpaq” [Vur, Çomak] adlı masalın özeti verilip masalda insanoğlunun kargayı kurtarması ve bunun neticesinde kargadan sihirli çubuk hediye alması üzerinde kurulmuştur. Makalede Türkmen, Kırgız, Tuva, Yakut, Türk, Karakalpak, Özbek ve Tatar gibi diğer Türk halkların masallarında geçen “Karga”nın yerinden ve öneminden bahsedilmektedir. Makale sonunda kaynakça verilmektedir.

83. Tursunov, Edige

“Ob Otnoşeniı Volşebnoy Skazki K Bitovoy v Kazahskoy Usto-Poetiçeskoy Traditsiyı” [Kazak Halk Edebiyat Geleneğinde Olağanüstü ve Günlük Hayat ile İlgili Masallarının İlişkileri], Almatı, *İzvestiya Akademiyi Nauk Kazahskoy SSR*, No:5, Eylül-Ekim 1968, s.53-63.

Makale, Rusça yazılmış Kazak olağanüstü ve günlük hayat ile ilgili masalların genetik ilişkileri üzerinde yapılan çalışmalarda daha önce açıklanmayan sorunlar üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda Kazak ve diğer halkların masallarının konusu üzerine örnekler verilerek inceleme yapılmıştır. Çalışma sonunda Kazak Türkçesiyle makalenin özeti verilmiştir.

84. Tursunov, Edige

“Ob Otnoşeniye Volşebnoy Skazki K Bitovoy v Kazahskoy Ustnoy-Poetiçeskoy Traditsiyi” [Kazak Sözlü Geleneğindeki Olağanüstü ve Günlük Hayat ile İlgili Masallarının İlişkileri], Almatı, *İzvestiya Akademiyi Nauk Kazahskoy SSR*, No:5, Eylül- Ekim 1968, s.53-63.

Makale Rusça yazılmış Kazak olağanüstü masalları ve günlük hayat ile ilgili masallarının oluşumu, özellikleri ve aralarındaki ilişkileri üzerinde durulmuştur.

85. Uzaqova, Raşidova

“Folklorlıq Şıǵarmalardaǵı Oq Atıp Qız Tadav Mäselesi” [Folklor Eserlerindeki Ok Atıp Kız Seçme Meselesi], Almatı, *Qazaq Tili men Ądebiyeti*, No:11, Ekim 2006, s.107-111.

Makale Kazak Türkçesiyle yazılmıştır. Kazaklarda “Ok Atma” geleneği hakkında masallardan örnekler verilerek bahsedilmektedir. Makale sonunda kaynakça verilmektedir.

86. Zubaydayeva, Roza

“Ertegimen Jumıs” [Masallarla Çalışmak], *Otbası jäne Balabaqşa*, No: 6, Kasım- Aralık 2001, s.22-23.

Bu makalede çocuklara masallar nasıl okutulmalı ve derslerde nasıl anlatılmalı konusu üzerinde durulmaktadır. Makalede “Baurıaq” adlı masal hakkında öğretmen ve öğrenci arasında geçen konuşma diyalog halinde verilmiştir.

SONUÇ

Bir milletli oluşturan temel öğelerden biri kültürdür. Milletlerin ortaya koyduğu eserler de kültürü şekillendirir. Masallar da edebi kültür eserleri içerisinde en önemli türlerden biridir. Her milletin masal türünde sayısız eserler meydana getirdiği bir gerçektir. Masalın, bir milletin hayatının en eski ve en yeni dönemlerinden izler taşıdığı, bu izlerin aynı vasıta ile nesilden nesle aktararak yaşatıldığı bütün araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir.

Kazak Masallarına ilmi bakımından ilk yaklaşımlar bütün Türk dünyasında, hatta dünyada olduğu gibi XIX. yüzyılın başlarında başlar. Kazak masalları üzerinde yapılan çalışmalar öncelikle Rus araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Sovyet rejimi, milletlere ait farklılıkları yok etmeye yönelik politikasına rağmen rejimi yaşatmak için yararlanmak üzere yine folklorik malzemelerin derlenmesine destek verir. Bu araştırmalarda bilimsel olanların yanı sıra sadece metin tespiti yapmak ve yayınlamak şeklinde gerçekleştirilenler de vardır.

Çalışmamız, 1933-2009 yılları arasında kitap halinde basılmış olan Kazak masallarıyla ilgili eserleri mümkün olduğu kadar toplamak ve bibliyografik bir düzende değerlendirmek maksadıyla hazırlanmıştır.

Kazak masalları üzerine daha önce böyle bir araştırmanın yapılmamış olması önemli kılmaaktadır. Çalışmamızın bilgi verici bir kaynak olacağı ve Kazak Masalları hakkında araştırma yapacak olanlara büyük kolaylık sağlayacağı inancındayız.

Çalışmamızda, kütüphane kataloglarının ve kaynakça kısmında zikredilen bibliyografyaların taranmasıyla tespit edilen yayınlar incelenerek hazırlanmış ve Anglo-Amerikan kataloglama Kurallarına göre bibliyografik künyeleri verilerek yazar adı esas alınıp alfabetik düzen içinde sıralanmıştır. Bibliyografyanın oluşturulmasında veri toplama yöntemlerinden “doküman analizi/inceleme” kullanılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda toplam 280 kitap ve 86 makale değerlendirilmiştir. İncelemiş olduğumuz yayınların milletler arası standart kitap

numarası (ISBN) verilmiş, ancak baskı tarihi eski olan kitapların numarası olmadığından verilememiştir.

Araştırmamızın çoğunu Kazakistan’da yayınlanmış yayınlar oluşturmaktadır. Türkiye’de yayınlanmış Sefer Aytekin’in “Kazak Masalları”, Yücel Fayzioğlu’nun “Aldar Köse”, M. İsatov’un “Kazak Masalları”, Ali Berat Alptekin’in “Kazak Masallarından Seçmeler”, Aşur Özdemir’in “Tilki ile Keklik”, Erdoğan Altıncaynak’ın “Türk Dünyası Mitolojilerinde Yer Altı Diyarının Kartalları” ve Hülya Savran’ın “Kazakça ve Kazakça Hayvan Masallarına Örnekler” adlı yayınlar incelenmiştir. Araştırma yaparken Yalçın Gülay’ın “Kazak Masalları” ve Ali Berat Alptekin’in “Kazakistan’da Anlatılmakta Olan Hayvan Masalları Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma” ulaşamadığımız çalışmaların arasına girmiştir.

Türkiye’de Kazak Masalları üzerine yapılan çalışmalar daha çok tez ve makale olarak hazırlandığından bizim için ulaşılması güç eserler arasına girmiştir.

1935-2009 yılları arasında yayımlanmış ve derlemeleri ihtiva eden 95 eser ikinci bölümde ele alınmıştır. Yıllara göre dağılımı her 10 yıl üzerinden olmak üzere şu şekildedir:

1935-1945: 2

1946-1956: 3

1957-1967: 9

1968-1978: 7

1979-1989: 21

1990-2000: 23

2001- 2009: 29

Bir eserin yayın tarihi belli olmadığından yukardaki değerlendirmeye alınmamıştır.

Üçüncü bölümde 10 adet derleme ile birlikte inceleme ve sadece incelemeden oluşan 34 adet eser değerlendirilmiştir.

İnceleme özelliği gösteren 34 eserin yıllara göre dağılımı her 10 yıl üzerinden olmak üzere şu şekildedir:

1933-1943: 1

1944-1954: 0

1956-1966: 3

1967-1977: 9

1978-1988: 2

1989-1999: 11

2000-2005: 8

Derleme inceleme özelliği gösteren 10 eserin yıllara göre dağılımı her 10 yıl üzerinden olmak üzere şu şekildedir:

1948-1958: 1

1959-1969: 2

1970-1980: 2

1981-1991: 2

1992-2002: 0

2003-2007: 3

Dördüncü bölüm ise kendi içinde masallar dışında diğer türlere ağırlıklı olarak yer veren eserler, tek masaldan oluşan kitaplar ve süreli yayınlar olmak üzere üç alt bölüme ayrılmaktadır. “Masallar Dışında Diğer Türlerle Ağırlıklı Olarak Yer

Veren Kitaplar” başlıklı alt bölümde 91 adet eser değerlendirilmiştir. Eserlerin yıllara göre dağılımı her 10 yıl üzerinden olmak üzere şu şekildedir:

1958-1968:	4
1969-1979:	10
1980-1990:	41
1991-2001:	16
2002-2009:	20

“Bir Masaldan Oluşan Kitaplar” adlı ikinci alt bölümde 50 eserin yıllara göre dağılımı her 10 yıl üzerinden olmak üzere şu şekildedir:

1953-1963:	1
1964-1974:	6
1975-1985:	17
1986-1996:	22
1997-2007:	4

Üçüncü alt bölümde ise incelediğimiz 86 adet süreli yayınların yıllara göre dağılımı her 10 yıl üzerinden olmak üzere şu şekildedir:

1958-1968:	8
1977-1987:	10
1988-1998:	9
2001-2008:	59

Kazak masalları üzerine yapılan çalışmalarda 1980-1990 yılları arasında artış olduğu görülmektedir, 2000’lerde ise sayı hızla artmaya devam etmektedir.

İncelemiş olduğumuz derleme eserlerdeki masal çeşitleri ve yoğunluğu bakımından gruplandırılmasını yapacak olursak ilk sırada Kazak hayvan masalları sonra olağanüstü masallar, günlük hayat ile ilgili masallar devamında da kahraman masalları çoğunluk göstermektedir. Tespitimiz derleme eserlerin ana başlıklarna itibar ederek gerçekleştirilmiştir. Bazı eserlerde de çeşit gruplandırma yapılmadan sadece masallar aktarıldığından çeşit gruplandırması tarafımızdan tespit edilmiştir.

Birinci bölümdeki eserlerde hayvan masallarını ihtiva eden eserler çoğunluktadır.

Kazakistan'da ve dünyada yaşayan çeşitli halkların masallarıyla ilgili 6 eser bulunmaktadır:

1. Balausa Yayınları, **Qazaq jäne Älem Xalıqtarınıñ Ertegilieri**, Almatı, Balausa Yayınları, 2009.(Asya ve Avrupa halklarının masalları verilmektedir.)
2. Ertlesov, G., **Skazka Narodov SSSR**, Almatı, y.y, 1986. (Rus, Avar, Adige, Altay, Baklar, Buryat, İnguş, Kalmuk, Karelya, Ketsk, Komi, Mapsisk, Mordvin, Napays, İgapasan, Alman, Noga, Oroçsk, Oset, Saam, Selkupsk, Tatar, Tofalar, Tuvin, Udmurt, Çuvaş, Çeçen, Çukçen, Evepkiy, İkutsk, Ukrayna, Beyaz Rusya, Özbek, Kazak, Gürcü, Azeri, Litvanya, Moldova, Letonya,Kırgız, Tacik, Ermeni,Türkmen, Estonya halklarının masalları verilmiştir.)
3. Makeyev Leonid, **Kazahskiye i Uygurskiye Skazki**, Almatı,Kazgoslitizdat Yayınları,1951. (Kazak ve Uygur masalları yer almaktadır.)
4. Makeyev Leonid, **Prihodi Skazka!**, Almatı, Mektep Yayınları, 1977.(Kazak, Kore ve Uygur masalları yer almaktadır.)
5. Marçenko Valeriy, **Zolotoy Karavan, Skazki Turkoyazıcnıh Narodov Kazahstana**, Almatı, Öner Yayınları, 1993.(Kazahskiye Norodniye Kazak , Tatar, Özbek, Uygur,Türk, Azeri, Başkir, Çuvaş, Balkar, Kırgız ve Karakalpak Halk Masalları yer almaktadır)

6. Stepanova L., **Skazki Narodov Kazahstana**, Almatı, TOO Aykap+K Yayınları, 2004. (Kazak, Azeri ,Başkurt, Beyaz Rusya, Grek, Dungan, Kore, Kırgız, Alman, Nogay, Polonya, Rus, Tacik, Tatar, Türk, Türkmen, Özbek, Uygur, Ukrayna ve Çeçen halklarının masalları verilmektedir.)

Kazak folkloru, edebiyatı ve türleri üzerine 19 eser incelenmiştir:

1. Avezov Muhtar, **Qazaq Ädebiyetiniñ Tarihi**, Almatı, Kazak Ğılım Akademisi Yayınları, 1948.
2. Avezov Muhtar, **Ertegiler**, Almatı, y.y., 1957.
3. Avezov Muhtar, **Qazaq Ädebiyetiniñ Tarihi**, Almatı, Kazak Ğılım Akademisi Yayınları, 1960.
4. Batalov M. ve Silçenko M., **Oçerki po Kazahskomu Folkloru i Kazahskoy Literature**, Moskova-Almatı, Kazahstanskoye Krayevoye İzdatelstvo, 1933.
5. Gabdulin Mälik, **Qazaq Xalqınıñ Avız Ädebiyatı**, Almatı, Qazaqtıñ Memlekettik Oqu-Pedagogika Yayınları, 1964.
6. Gabdulin Mälik, **Qazaq Xalqınıñ Avız Ädebiyatı**, Almatı, Sanat Yayınları, 1996.
7. Kaskabasov Seyit, Smirnova N. S., Tursunov E. D., **Kazahskiy Folklor v Sobraniyi G. N. Potanina**, Alma-ata, Nauka Yayınları, 1972.
8. Kaskabasov Seyit, **Kolıbel İskusstva**, Almatı, Öner Yayınları, 1992
9. Koç Kenan, İsina Almagül, Korganbekov Bolat, **Kazak Folkloru ve Sovyet Dönemi Öncesi Kazak Edebiyatı**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayınları, 2007.
10. Qoñıratbayev Ävelbek, **Qazaq Folklorınıñ Tarihi**, Almatı: Ana Tili Yayınları, 1991.
11. Nazarova O., ve Litvinenko V., **Kazahskaya Literatura** , Astana: Foliant Yayınları, 2007.
12. Satpayeva Ş.K., ve Adibayeva H.A., **Kazahskaya Literatura** , Almatı: Mektep Yayınları, 2002.

13. Smirnova, N.S., **Kazahskaya Literatura: Ustnaya Narodnaya Poeziya [Kazak Edebiyatı: Kazak Halk Şiiri].**_ Almatı: Kazahskoye Gosudarstvennoye Uçebno-Pedagogičeskoye İzdatelstvo, 1960.
14. Smirnova, N.S. **Kazahskaya Narodnaya Poeziya [Kazak Halk Edebiyatı].**_ Almatı: Nauka Yayınları, 1967.
15. Smirnova, N.S., **Kazahskiy Folklor [Kazak Folkloru].**_ Almatı: Nauka Yayınları, 1968.
16. Smirnova, N.S ve Silçenko, M. S., **Kazahskaya Literatura: Uçebnik Dla 9-10 Klassov Russkih Şkol Kazahstana [Rus Okullar 9-10 Sınıf İçin Kazak Edebiyatı].**_ Almatı: Mektep Yayınları, 1975.
17. Smirnova, N.S., Satpayeva, Ş. ve Adibayev, H., **Kazahskaya Literatura: Uçebnik Dla 9-10 Klassov Russkih Şkol Kazahstana [Rus Okullardaki 9-10 Sınıflar İçin Kazak Halk Edebiyatı].**_ Almatı: Mektep Yayınları, 1988.
18. Turekulov, Nısanbek, **Sovremenniy Kazahskiy Folklor [Modern Kazak Folkloru].**- (Yay. Haz. M.K. Karatayeva) Almatı: Mektep Yayınları, 1982.
19. Tursunov, Edige, **Genezis Kazahskoy Bitovoy Skazki: v Aspekte Svazi s Pervobitnım Folklorom [Günlük Hayat ile İlgili Kazak Masalların Ortaya Çıkışı. İlkel Folklorla Olan İlişkisi Bakımından İncelenmesi].**_ Almatı: Nauka Yayınları, 1973

Araştırmamızı yaparken 2 adet bibliyografya çalışmalarından faydalınılmıştır:

1. Kanarbayeva B. ve Jamansarina G., **Bibliyografiçeskiy Ukazatel Ustnogo Narodnogo Tvorçestva** , Almatı, Gılım Yayınları, 1998.
2. Sidelnikov Viktor, **Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Kazahskogo Naroda: 1771-1966**, Almatı, Nauka Yayınları, 1969.

Bibliyografyalarda ve araştırma yaparken rastladığımız kataloglarda varlığını tespit ettiğimiz ancak ulaşamadığımız 45 adet kitap ve 204 adet süreli yayın ek kısmında listelenmiştir.

Kazak, masal, derleme, edebiyat ve inceleme gibi kelimeler anahtar kelimeler bölümünde sık geçen kelimeler arasındadır.

Kütüphanecilik hizmetinin yavaş yürümesi, kaynaklardaki bazı sayfaların kütüphane ziyaretçileri tarafından koparılması ve kütüphane görevlilerinin bunu takip etmemesi; tarama kataloglarına yanlış bilgilerin girilmesi ya da doğru bilgiler tespit edildiği halde kütüphane raflarında kitapların bulunmayışı bazı kaynaklara ulaşmamızı zorlaştırmış veya imkânsız kılmıştır.

Bibliyografik çalışmalar incelerken çalışmaların bazısında hiçbir açıklama verilmediğinden eserlerin arasında masallarla ilgili çalışmaların olup olmadığını anlamamızı güçleştirmiştir.

Kazak masalları üzerine yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde derleme eserlerinin çoğunlukta oluşturduğu görülmektedir.

Çalışmamızı gerçekleştirirken anladığımız kadarıyla Kazak masallar ile ilgili ve özellikle karşılaştırmalı olarak yapılabilecek, yapılması gereken çok çalışma konusu vardır. Kazak Edebiyatı ve Türk dünyası edebiyatları bakımından Kazak masalları son derece geniş malzeme sunan, bakir bir çalışma alanı olarak görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçam, Zeki: **Kıbrıs Türk Halkbilimi Bibliyografyası (1928-2002)** , İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007.
- ATDITYK **Türk Dünyası Edebiyat Tarihi**, C:II, Ankara, AKTDTYK Atatürk Kültür Merkezi, 2002.
- Altayskiy, K.N.: **Aldar Kose. Po Motivam Kazahskih Narodnih Skazok**, Almatı, 1977.
- Alptekin, Ali Berat: **Kazak Masallarından Seçmeler**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2003.
- Baytanayev, B. A.: **A.A. Divayev-Oçerk Jizni i Deyatelnosti**, Şımkent-Almatı, y.y., 2004.
- Çınar, Ali Abbas: **Muhtar Avezov ve Folklor Yazılarından Seçmeler**, Ankara, Bilig Yayınları, 1997.
- Çobanoğlu, Özkul: **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş**, İstanbul, Akçağ Yayınları.
- Düysenbayev, Abay: **“Qazaq Ertegileriniñ Eljandilikka Tarbieleydegi Roli.”**, Ulağat, No:4, Temmuz-Ağustos 2008, s.46-50.
- Emeksiz, Abdülkadir: **İstanbul Halk Edebiyatı ile İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998)**, İstanbul, y.y., 1998.
- Ertizman, Ayşe Arzu: **Türk Masalları ile İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirmesi (1928-2002)**, İstanbul, y.y., 2003.

- Filippova, R.: **Altın Mıyızgı Kiyik**, Almatı, Ak Niyet Yayınları, 1998.
- Goslitizdat Yayınları: **Kazahskiye Narodniye Skazki**, Moskova, Goslitizdat, 1953.
- Günay, Umay: **Elazığ Masalları (İnceleme)**, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Basımevi, 1975.
- Karatayev, M.: **Estetika Kazahskogo Folkloru**, Almatı, y.y., 1976, s.11.
- Kaskabasov, Seyit: **Kazahskiya Volşebnaya Skazka**, Almatı, Nauka, 1972.
- Kaskabasov, Seyit -Kostühin, E.
- Smirnova N. S.- Tursunov E: **Kazahskiye Skazki o Jivotnih: Legendı, Predaniya, Bitoviye Rasskazi, Skazki i Basni**, Almatı, Nauka, 1979.
- Kaskabasov, Seyit: **Rodniki İskkustva. “Kazahskoye Folklornoye Naslediye i Sovremennaya Kultura”**, Almatı, Öner, 1986.
-
- “**Janıvarlar Turalı Ertegiler**”, Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya, C:IV, Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.174-175.
-
- “**Janıvarlar Turalı Ertegiler**”, Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya, C:IV, Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.250.
-
- “**Qıyal-Ğajayıp Ertegiler**”, Qazaq SSR Qısqa Entsiklopediya, C:IV, Almatı: Qazaq Entsiklopediya Yayınları, 1989, s.375-376.
- Koç, Kenan-İşina Almagül.-
Korganbekov Bolat: **Kazak Edebiyatı**, C:II, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yay, 2007.
- Koç, Kenan – Baynıyazov,
Ayabek Başkapan, Vehbi: **Qazaqşa-Türükşe Sözdik**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2003.

- Konıratbayev, A.: **Qazaq Folklorının Tarihi**, Almatı, y.y., 1999.
- Makas, Zeynelabidin: **“Anadolu, Kafkasya ve Orta-Asya Masallarında Bitiş Formelleri.”**, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, s.111, Aralık 1997, s.111-126.
- Mustafayev E.M.-
Şerbinin, V.G.: **Büyük Rusça-Türkçe Sözlük**, İstanbul, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 1995.
- Qazaq Sovet
Entsiklopediyası: **“Salt Ertegiler”**, Almatı, Kazak Ansiklopedi Yayınları, C:IX, 1976, s.626.
-
- “Xayvanattar Jayındağı Ertegiler”**, Almatı, Kazak Ansiklopedi Yayınları, C:XI, 1977, s.559.
- Sızdıkova R.G.-
Husayin, K.Ş.: **Kazahsko-Russkiy Slovar**, Almatı, Dayk-Press, 2002.
- Sidelnikov, Viktor.: **Kazahskiye Narodniye Skazki**, Moskova, Gosudartstvennoye İzdatelstvo Hudojestvennaya Literatura Yayınları, 1952.
- Sidelnikov, Viktor: **Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Kazahskogo Naroda**, Almatı, 1969.
- Sihimbayeva, S. J.: **Literatura i Folklor Kazahstana. “K Probleme İzüçeniya Folkloristiçeskih İssledovaniy G. N. Potanina”**, Karaganda, y.y., 1983, s.110-122.
- Smagulova, R. Ş.: **Literatura i Folklor Kazahstana. “O Meste Eposa Er-Targın v Sisteme Kazahskoy Epiçeskoy Traditsiyi”**, Karaganda, y.y., 1983, s.104-110.
- Smirnova, N. S.: **Kazahskaya Narodnaya Poeziya**, Almatı Jazuşı Yayınları, 1989.

- TDK: **Türkçe Sözlük**, C:I-II Ankara, TDK Yayınları, 1998.
- Turekulov, Nısanbek: **Sovremenniy Kazahskiy Folklor**, Almatı, Mektep Yayınları, 1982.
- Tursunuov, Edige: **Genezis Kazahskoy Bitovoy Skazki: v Aspekte Svazi s Pervobıtınım Folklorom**, Almatı, Nauka, 1973.
-
- Drevne Türkskiy Folklor. İstoki ve Stanovleniye**, Almatı, Dayk-Press, 2001.
- <http://www.kutublog.com> [Erişim Tarihi: 30.09.2008]
- <http://www.cu.edu.tr> [Erişim Tarihi: 03.12.2008]
- <http://www.mkutup.gov.tr> [Erişim Tarihi: 03.12.2008]
- <http://www.ruscasozluk.gen.tr> [Erişim Tarihi: 15.01.2009]
- <http://www.sozluk.net/rusca> [Erişim Tarihi: 15.01.2009]
- <http://library.ege.edu.tr> [Erişim Tarihi: 15.01.2009]
- <http://tez2.yok.gov.tr> [Erişim Tarihi: 01.03.2009]
- <http://tdeb.balikesir.edu.tr> [Erişim Tarihi: 11.05.2009]

EKLER

A.1 KİTAPLAR

Bu kısımda bibliyografyalarda ve araştırma yaparken rastladığımız kataloglarda varlığını tespit ettiğimiz fakat ulaşamadığımız eserlerin listesi alfabetik sırasına göre verilmektedir.

1. **Aldar Kose men Toňgak [Aldar Köse ve Çok Üşüyen]**, Ertegi, Almatı, Balausa Yayınları, 1992, 16 s.
2. **Kargılaş Pen Daut [Karlğaş ile Davut]**, Kazak Halk Masalı, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 12 s.
3. **Kazahskiye Narodniye Skazki [Kazak Halk Masalları]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1991, 207 s.
4. **Kazahskiye i Uygurskiye Skazki [Kazak ve Uygur Masalları]** Almatı, y.y.,1952, 256 s.
5. **Kim Kuştı? [Kim Güçlü]**, Kazak Halık Ertegisi, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, s.14.
6. **Maqta kız Mısıq [Pamuk ve Kız]**, Kazak Halk Masalı, Almatı, Jazuşı Yayınları, 1968, 15 s.
7. **Qojanasır [Nasreddin Hoca]**, Almatı, Jazuşı Yayınları, 1968, 15 s.
8. **Tapqır Bala Añızdar men Ertegiler [Akıllı Çocuk: Efsane ve Masallar]**, Almatı, Rauan Yayınları, 1992, 87 s.
9. **Toktı-Koşkar Buzav-Buqa, Lak-Teke [Koç-Koyun, Dana-Boğa, Keçi-Teke]**, Ertegi, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 17 s.
10. **Tülki men Bödene [Tilki ve Bildircin]** Kazak Halk Masalı, Almatı, Jazuşı Yayınları, 1968, 16 s.

11. Abdirahmanov T., **Balalar Ertegileri [Çocuklar Masalları]**, Frunze, y.y., 1981, 39 s.
12. Ahmetov D., **Adal As: Ertegiler men Mısaldar [Helal Yemek: Masallar ve Fabllar]**, Almatı, Balausa Yayınları, 1993, 127 s.
13. Akaşeva S., **Tekstologgiçeskiy Analiz Kazakhskoy Bogatırskey Skazki Ob Alpamışe [Alpamış Hakkında Kazak Kahraman Masalının Tekstolojik İncelemesi]** Almatı, y.y., 2000, No:1 3-7 s.
14. Alimbayev M., **Eki Taktay Bir Köpir: Öleñder, Dastan, Anızdar, Mısaldar, Jumbaktar, Janıtpaştar [Fabllar, Bilmeceler, Tekerlemeler]**, Almatı, Balausa Yayınları, 1996, 175 s.
15. Bagizbayeva M., **Svoyeobraziye Bitoviye Skazki o Folklore Semireçenskih Kazakov [Semey Kazaklarının Günlük Hayatla İlgili Masallarının Genel Özellikleri]**, Almatı, y.y., 1976, s.17, 60-72 s.
16. Barjaksıulı A., **Mın Bır Makal [Bin Bir Makal]**, Kindik Yayınları, 1923, 58 s.
17. Basıgariyeva Z., **Erketalıym, Tınday Goy**, Aktöbe, y.y., 1997.
18. Bekkojin K., **Kazak Ädebiyeti [Kazak Edebiyatı]**, Hrestomatiya [Antoloji], orta sınıflar ve lise öğrencilerinin ders kitabıdır, Almatı, y.y., 1947, s.286.
19. Baytursunov A., **Kırk Masal [Kırk Masal]**, Kazan, y.y., 1922, 96 s.
20. Elubayev E., **Tısatça Slov: Stihi, Skazki [Bin Kelime: Şiirler, Masallar]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 71 s.
21. Fayzullayev A., **Eki Elma: Äñgimeler, Ertegiler [İki Elma: Hikayeler, Masallar]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 44 s.

22. Hüsna, Özcan, **Kazak Ertegileri (Kazak Masalları) Metni Esasında Kazak Türkçesinde Fiil**, Ankara, 2001, 369 s.
23. Ismayılov E.S, **Qazaq Ertegileri [Kazak Masalları]**, Almatı, Jazuşı Yayınları, 1964, 495 s.
24. Jirmunskiy V.M., **Skazniye Ob Alpamişe i Bogatırs kaya Skazka [Alpamiş Hakkındaki Rivayetler ve Kahraman Masalı]**, Almatı, y.y, 1960, 333 s.
25. Jiyenbayev S., **Bari Jaksı Ananın: Öleñder men Ertegiler [Herşey İyi Kalpli Annenin: Şarkılar ve Masallar]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 48 s.
26. Jumaliyev K. ve A. Margulan, **Kazak Ädebiyeti Folklor [Kazak Edebiyatı, Folkloru]**, Almatı, Qazaqtıñ Biriken Memleket Yayınları, 1941, 160 s.
27. Kaliyev S., **Kanday Balıq Ösemin: Öleñder, Jumbaktar, Janıltpaştar, Ertegiler [Balığı Nasıl Tutacağım: Şarkılar, Bilmecele, Tekerlemeler ve Masallar]**, Almatı, Balausa Yayınları, 1994, 319 s.
28. Kaskabasov S.A., **Ertektegi Alıptar [Masallardaki Devler]**, Kratkaya Sovetskaya Entsiklopediya, C:IV, 1989, s.174-175.
29. Kırısbayev B., **Kiltigan: Öleñder, Jumbaktar, Janıltpaştar, Ertegiler [Küsen: Şarkılar, Bilmecele, Tekerlemeler, Masallar]**, Almatı, Balausa Yayınları, 1992, 95 s.
30. Makeyev L., **Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]** (Çev. Leonid Mageleyev), Almatı, y.y., 1949, 196 s.
31. Medeubekulı S., **Xan men Joyu Xan [Han ile Joyu Han]**, Almatı, Balausa Yayınları, 1994, 15 s.

32. Narımbetov A., İsayeva J. ve Ordayeva G., **Kazahskaya Litaretura Bibliogrıçeskiy Ukazatel Po Leteraturevedeniyu Kritike i İskusstvu: 1961-1964**, Almatı, y.y., 1998, C:IV.
33. Oçerki Kazahskoy Literaturı XVIII Veka. Ustnoye Tvorçestvo Kazahov Srednego i Starşego Juzov [XVIII Yüzyıl Kazak Edebiyatı. Büyük Cüz ile Orta Cüzün Sözlü Edebiyatı], Almatı, y.y., 1951, 42 s.
34. Ospanov S., **Ağaş At: Äñgimeler, Ertegiler, Mısaldar, Povester [Ağaş At: Hikâyeler, Masallar, Fabllar, Uzun Hikâyeler]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 336 s.
35. Tursunov E.D., **Kazahskaya Bıtovaya Satiriçeskaya Skazka [Kazak Günlük Hayatla İlgili Satirik Masallar]**, Almatı, y.y., 1968, 128 s.
36. Ourakova Lazzat, **Anadolu`Daki Keloğlan Masalları İle Kazakistan`Daki Tazşa Bala Masallarının Mukayesesi**, Ankara, 2001, 208 s.
37. Sagındıkov, N., **Köne Turkı Jazba Yestertkışteri men Kazak Avız Ädebiyetine Ortak Süjetterdin Uksattıkları men Ayırmaşılıktarı: Añız-Äñgimeler, Ertegiler, Batırlar Jırları, Hikayalar Negizinde**, Yüksek Lisans Tezi, M. Avezov Üniversitesi, Almatı, 1991, 128 s.
38. Sobolev L., **Pesni Stepey [Bozkır Şarkıları]**, Kazak Masallarının Antolojisi, 1940, s.146-211. Bu çalışmada L. Makeyev`in derlediği Kazak masalları bulunmaktadır. Antolojide “Sorok Nebilits”, “Mudrıy Jerenşe”, “Bogatıy i Bednıy”, “Aldar Kose i Çerti”, “Lisa, Verblüd, Volk, Lev i Lisa”, “Piskun”, “Ayaz-Bi”, “Nevidimıy Vor”, “Lisa, Medved i Pastuh” ve “Hrabrıy Osel” masalları bulunmaktadır.
39. Severin N., **Kazahskiye Skazki [Kazak Masalları]**, y.y., 1940, 104 s.

40. Sokpakybayev B. ve Tiyesov M., **Povestter, Ertegiler [Nüvel ve Masallar]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 487 s.
41. Toyganbayev A. ve Jirençin A., **Kniga, Grafika, Plakata Kazahstana [Kitap, Kazakistanın Garfıı]**, y.y., 1958, s.86. Eserde Kazak masalların, eposların ve efsanelerin diğerk Türk halklarının edebiyat türleriyle karşılaştırma yapılmaktadır.
42. Tursunov E.D., **Kazahskaya Bitovaya Satirıçeskaya Skazka [Kazak Günlük Hayatla İlgili Satirik Masallar]**, Almatı, y.y., 1968, 128 s.
43. Yalçın Gülay, Kazak Masalları, Balıkesir 2004, 53 s.
44. Yerşuov A., **Oysılkara: Öleñder, Ertegiler [Develerin Koruyucusu: Şarkılar, Masallar]**, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 111 s.
45. Yetekbayev M., **Karajartas Hikayası [Karajartas Hikâyesi]**, Ertegi – Povester, Almatı, Jalın Yayınları, 1990, 254 s.

A.2 SÜRELİ YAYINLAR

Bu kısımda ise bibliyografyalarda ve araştırma yaparken rastladığımız kataloglarda varlığını tespit ettiğimiz fakat ulaşamadığımız süreli yayınların listesi alfabetik sırasına göre verilmektedir.

1. Abılayhanov E., **”Musliman Hikayası” [Müslüman Kikayesi]**, *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1902, s.8
2. Abılayhanov E., **“Sagati Köz” [Saat Gözü]**, *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1902, s.10,11
3. Abılov M., **“Gajayıp Dombıra” [Olağanüstü Dombıra]**, *Ak Jelken* 1992, No:6, s.13.
4. Aça Mehmet, **“Bir Kazak Masalı: Kün Astındağı Künükey Kız” Gajayıp Dombıra” [Olağanüstü Dombıra]**, *Erciyes*, 227, Kasım 1996, s. 16-24.
5. Aliyev M. ve Jantekeyeva Z., **“Kazahskiye Skazki” [Kazak Masalları]**, *Almatinskaya Pravda*, 30 Mayıs 1958.
6. Aliyeva M., **“Kazahskiye Skazki” [Kazak Masalları]**, Almatı, *Sovetskaya. Etnografiya*, 1959, No:1, s.179.
7. Aymakov D., **“Duana Hoja Nasır” [Nasreddin Hoca]**, *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1895, No:24.
8. Aymanov Djagfar, **“Lisa i Perepel” [Tilki ve Bildırcın]**, *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1894, No: 32, 44.
9. **“Aldlar Kose i Lovkiy Obmanşık” [Aldar Köse ve Usta Hilekâr]**, *Kırğizskaya Skazka, Orenburgskiy Listok*, 1894, No:44.¹

¹ Yazarı olmadığından kitap adı esas alınmıştır.

10. Alektorov A.E., **“Zloy Kaliy” [Kötü Kalpli Kaliy]**, *Astrahanskiy Spravoçniy Listok*, 1893, No:1.

Kazakların hayatı hakkında bilgi verilirken ”Zloy Kaliy” masalı anlatılmıştır.

11. Alektorov A.E., **“Kirgizskiye Skazki” [Kırgız Masalları]**, *Astrahanskaya Vedomost*, 1893, No:1281.

12. Alektorov A.E., **“Skazki” [Masallar]**, *Astrahanskaya Vedomost*, 1893, No:1288. Bu eserde 3 Kazak masalı bulunmaktadır.

13. Alektorov A.E., **“Slepoy Malçik” [Kör Oğlan]** , *Astrahanskaya Vedomost*, 1893, No:1310.

14. Alektorov A.E., **“Tri Brata” [Üç Erkek Kardeş]**, *Astrahanskaya Vedomost*, 1893, No:1294.

15. Alektorov A.E., **“Çüdesniy Noj” [Sihirli Bıçak]**, *Orenburgskiy Kray*, 1893, No:87.

16. Alektorov A.E., **“Odna Literatura Kirgizov” [Kırgızların Bir Edebiyatı]**, *Astrahanskaya Vedomost*, 1894, No:1338. Bu eserde 3 masal yer almaktadır.

17. Alektorov A.E., **“Tleuli” [Tleuli]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1895, No:11.

18. Alektorov A.E., **“Batır Narık i Yego Sın” [Narık Batır ve Oğlu]**, *Kirgizskaya Skazka, Turgayskaya Gazeta*, 1896, No:33.

19. Alektorov A. E., **“Kirgizskaya Skazka” [Kırgız Masalı]**, *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1896, No:37, 38.

“Starik, kak i Djigiti” adlı masalın varyantıdır. Masal Kazakça-Rusça aktarılmıştır.

20. Alektorov A.E., **“Tulegen”** [Tulegen], *Turgayskaya Gazeta*, 1896, No:96.
21. Alektorov A.E., **“Verblüd, Lisitsa, Volk i Tigr”**[Deve, Tilki, Kurt ve Aslan], *Turgayskaya Gazeta*, 1896, No:2.
22. Alektorov A.E., **“İlzeger Batır”**[Kahraman İzeger], *Astrahanskiye Vedomosti*, 1897, No:2543.
- Çalışmada Rüstem yiğidin mezarı hakkında masal anlatılmaktadır.
23. Alektorov A.E., **“Karatay”** [Karatay], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1897, No:40, 41.
24. Alektorov A.E., **“Kirgizskaya Hrestomatiya”**[Kırgız Antolojisi], *Orenburg*, 1898, B.1, s.90,1903, s.96.
25. Aljanov O., **“Kadaydın Nak Suyetki Kulı”** [Allahın Sevdığı Kulu], *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1900, s.17.
26. Aljanov O., **“Tülki men tırna hikayası”** [Tilki ile Turna], *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1900, s.48.
27. Aljanov O., **“Aldar Köse men Jılan”** [Aldar Köse ile Yılan], *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1901, s.14.
28. Amanjolov S.O., **“O Kazahskom Folklore”**[Kazak Folkloru hakkında], *Literaturniy Kazahstan*, 1935, No: 3-4, s.23-27.
29. Alptekin Ali Berat, **Kazakistan’da Anlatılmakta Olan Hayvan Masalları Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma**, VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi – Son Elli Yılda Türkiye Dışındaki Türk Halk Kültürü Çalışmaları Seksiyon Bildirileri Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s.14-25.

30. Avezov M., “Tsenniye Pamatniki Kirgizskogo i Kazahskogo Folkloru”, *Trudi Kazahskogo Naučno-İsledovatel'skogo İnstituta Natsionalnoy Kulturi*, 1935, C:I, s.125-131.

Bu çalışmada Kazak halk şarkılarının, masallarının ve kahramanlık destanların oluşumundan bahsedilmektedir.

31. “Babay Berkut”[İhtiyar Kartal], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1899, No:13.

32. Barisovskiy N., “Şçastliviy Bednyak”[Mutlu Fakir], *Turgayskaya Gazeta*, 1898, No:36.

“Bednak Maral” ve “Neçayaenno” adlı masallarıyla benzerlik göstermektedir.

33. “Bay i Krasnoarmeyets” [Zengin ve Asker], *Raboçaya Moskva*, 26 Mayıs 1936.

34. “Bay, Mulla i Med” [Zengin, Molla ve Bal], y.y., 1962, No:11, s.62.

35. “Bekbolat” [Bekbolat], *Kazahstan*, 1949, No:14, s.114.

36. Bekimov M., “Kirgizskaya Skazka”[Kırgız Masalı], *Srednaya Aziya*, 1910, No: 1, s.92 -93.

37. Bekimov M., “Kirgizskaya Skazka” [Kırgız Masalı], *Turgayskaya Gazeta*, 1908, No:31, s.3-4.

38. Bekimov M., “Kto Silneye?”[Kim Daha Güçlü], *Srednaya Aziya*, 1910, No: 2, s.66-67.

39. Bekimov M., “Kirgizskaya Skazka”[Kırgız Masalı], *Srednaya Aziya*. 1910, No:1, s.92-93.

40. Bekker E., “O Soroka Sinovyah Avez-Hana”[Avez Hanın Kırk Oğlu Hakkında], *Sotsialistiçeskaya Karaganda*, 28 Nisan 1939.

41. Bekker E., **“Tazşa-Bala”**[Keloğlan], *Literaturniy Kazahstan*, 1938, No:11, s.46.
42. Belosüdov A., **“Kirgizskiye Skazki”** [**Kazak Masalları**], *Zapiski Zapadno Sibirskogo Otdeleniya Ruskogo Geografiçeskogo Obşestva*, 1916, C: XXXVIII, s.23-32.
- “Tri Brata”, “Devat Gluhih i Odin Umnyy”, “Aldar-Kose”, “Jirenşe” adlı masalları bulunmaktadır.
43. Belosüdov A., **“Kirgizskiye Skazki”** [**Kırgız Masalları**] *Zapiski Zapadno Sibirskogo Otdeleniya Ruskogo Geografiçeskogo Obşestva*, 1916, C:XXXVIII, s.23-32.
44. Berdibayev R., **“Qazaq Ertegileri”** [**Kazak Masalları**], *Sotsialistik Kazahstan*, 10 Ağustos 1958.
45. Berdibayeva R., **“Kazahskiye Skazki o Jivotnih”**[**Hayvanlar Hakkında Kazak Masalları**], *Sovetskaya Türkologiya*, 1980, No:3.
46. Beysenov M., **“Karıy Jilek”** [**Karıy Jilek**], *Turgayskaya Gazeta*, 1895, No: 47.
47. **“Bir Urı Akırında Xan Boldı”**, [**Bir Hırsızın Han Olması**], *Kazan*, 1901, s:4, s.30.
48. **“Bogatır Ay-Moko”**[**Pehlivan Ay-Moko**], *Turgayskaya Gazeta*, 1897, No:107.
49. **“Brat i Sestra”**[**Erkek Kardeş ile Kız Kardeş**], *Turgayskaya Gazeta*, 1898, No:4, 5.
50. Çulenbayev İshak, **“Lukman Hâkim”**[**Lokman Hekim**], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*,1894, No: 3, s.3. [Akmolinskaya Oblast,1984, No:35 Burada da aynı masal geçmektedir.]

51. Damrin N.S., “**Bogatır Kurbugul**” [Pehlivan Kurbugul], *Turgayskaya Gazeta*, 1898, No:22.

52. Divayev A.A.², “**Sbornik Materialov dla Statistiki Sır-Daryinskoy Oblasti**”, **Etnografiçeskiye materialı**”, *Etnografiçeskiye Materialı*, 1895, S.4, s.1-61. Çalışmada, 3 masal yer almaktadır.

53. Divayev A.A., “**Sbornik Materialov dla Statistiki Sır-Daryinskoy Oblasti**”[Sırderya Bölgesi Hakkında Derleme], *Etnografiçeskiye Materialı* 1897, S.4, s.91-122.

Bu esede Kazak Türkçesiyle yazılmış 6 masal yer almaktadır. Masallarının Rusça çevirisi de verilmiştir.

54. Divayev A.A. “**Alaça-Xan**” [Alaça Han], *Turkestanskiye Vedomosti*, 1903, No:90.

55. Divayev A.A., “**Kak Aldar Kose Nadul Çerta**”[Aldar Köse’in Şeytanı Kandırması], *Turkestanskiye Vedomosti*, 1903, No:10.

- a. Bednyak i Nravouçeniye Proroka Azret- Hizra [Fakir ve Azret Hızır’ın Öğütleri]
- b. Şçastye, Bogatstvo i Razum. [Mutluluk, Zenginlik ve Akıl]
- c. Verblüd, Tigr, Borov i Lisa. [Deve, Kaplan, Domuz ve Tilki]
- d. Sem Pleşivih [Yedi Uyuz]
- e. Tsar i Prodavets Razuma [Kral ve Akıl Satıcısı]
- f. Ptitsa Bidayyık [Bidayyık Kuşu]³

56. Divayev A.A., “**Tsar i Devista i Çernıy Rab**” [Kraliçe ve Zenci Köle], *Turgayskaya Gazeta*, 1904, No:18.

57. Divayev A.A., “**Etnografiçeskiye Materialı**”[Etnografik Çalışmalar], 1905, s.21. 1-32 sayfaları arasında masallar bulunmaktadır.

² A.A. Divayev hakkında detaylı bilgi için bkz. B. A. Baytanayev, **A.A. Divayev-Oçerk Jizni i Deyatelnosti**, Şımkent-Almatı, y.y., 2004.

³ V.M. Sidelnikov, **Ustnoye Poetiçeskoye Tvorçestvo Kazahskogo Naroda**, Almatı, 1969, s.82.

58. Divayev A.A., “**Sem Skazok Kirgizov Sır-Daryinskoy Oblasti**” [Sırdeyya Bölgesinde Yaşayan Kırgızların Yedi Masalı], *Etnografiçeskiye Materialı*, 1906, No: 1-2, s.114-127. Bu esede 7 masal yer almaktadır.

- a. Tigr, Medved, Lisa i Mış [Aslan, Ayı, Tilki ve Fare]
- b. Zmeya i Çelovek [Yılan ve İnsan]
- c. Div i Hanskaya Doç [Dev ile Hanın Kızı]
- d. Slepoy [Kör]
- e. Lyaguşka i Suslik [Kurbağa ve Tarla Sincabı]
- f. Abdül-Medjit [bdül Mecit]
- g. Ohotnik İstan [Avcı İstan] ⁴

59. Divayev A.A., “**Kirgizskiye Skazki o Pohojdeniyah Treh Pleşivih Sır-Daryinskoy Oblasti**” [Sırderya Bölgesinde Yazaşan Üç Uyuzun Kırgız Masallarında Maceraları], *Etnografiçeskiye Materialı*, “Sbornik Materialov dla Statistiki Sır-Daryinskoy Oblasti”, 1907, s:13, s.1-32, Taşkent, 1906, s.40.

Pasaklı oğlanı hakkında üç masal anlatılmıştır. Metnin orijinali Kazakça altta Rusça tercümesi verilmiştir.

60. Divayev A.A., “**O Treh Mıslajih Bratyah**” [Üç Akıllı Kardeş Hakkında], *Turkestanskiye Vedomosti*, 1909, No:67,71,73,75,77, Taşkent, 1909, s.22.

61. Divayev A.A., “**Pohişennaya**” [Kaçırılmış], *Etnografiçeskiye Obozreniye*, 1909, No:4.

62. Divayev A.A., “**Kak Vosmidesatiletnaya Staruha Rodila Sorok Uşey**” [Seksen Yaşındaki Ninenın Kırk Kulak Doğurması], *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1909, No:4, s.90-95. Bu masal Sırdarya bölgesinde yazılmıştır.

⁴ Sidelnikov, a.g.e., s.88.

63. Divayev A.A., “**O Treh Mıslashi Bratyev**” [Üç Kardeş Hakkında], *Etnografiçeskiye Vedomosti*, 1909, No: 67, 71, 73, 75, 77.

Masalda vatanını terk eden üç kardeşin maceralrı anlatılmaktadır. Eser üzerinde incelemeler yapılmıştır.

64. Divayev A.A., “**Pohışennaya Tsarevna**” [Kaçırılmış Prenses], *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1909, No: 4, s.88-90.

65. Divayev A.A., “**Skazki Kirgizov Sırdaryinskoy Oblasti**” [Sırdarya Bölgesindeki Kırgızların Masalları], *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1912, No:1-2, s.200-208.

66. Divayev A.A., “**Skazki Kirgizov Sırdaryinskoy Oblasti**” [Sırdarya Bölgesindei Kırgızların Masalları], *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1912, No:1-2, s.200-208.

Bu çalışmada Kırgızcadan aktarılmış üç masal bulunmaktadır.

a. Vosem Pleşıvıh [Sekiz Uyuz]

b. Mudraya Devitsa [Olgun Kız]

c. Umniy Sın [Akıllı Erkek Evlat]⁵

67. Divayev A.A., “**Opis Etnografiçeskih Materialov, Sobrannih v Semireçenskoy Oblasti v 1920 Godu**” [1920 yılında Semey Bölgesinde Derlenen Etnografik Çalışmalarının Notları], Taşkent, *Nauka*, 1922, No:1, s.25-27.

Aldar Köse, Jirenşe vs.gibi masal ve atasözler yer almaktadır.

68. Divayev A.A., “**Ukazatel Etnografiçeskih Materialov, Sobrannih v Semireçenskoy Oblasti**”[Semey Bölgesinde Derlenen Etnografik Çalışmalarının Kaynakça], Taşkent, *Nauka*, 1922, No: 45-46.

⁵ Sidelnikov, a.g.e., s.98.

Etnografik belgeler, masallar, rivayetler, efsaneler, destanlar anlatılmaktadır.

69. Divayev A.A., “Sorok Nebilits İz Kirgizskih Skazok Auliye-Atinskogo Uyezda” [Auliye-Atinsk Bölgesinin Masallarından Kırk Rivayeti], *Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, 1922, s.3, s.138.
70. Dobromislov A., “O Kirgozskih Skazkah” [Kırgız Masalları Hakkında] *Turkestanskiye Vedomosti*, 1909, No:230.
71. “Doç Drovoseka”[Ormancının Kızı], *Literaturniy Kazahstan*, 1938, No: 5, s.56-59.
“Çudesny Sad” ve “Tulpar” gibi Kazak masalları bulunmaktadır,
72. Dolabayev Rahim, “İdi Tuda- prinesi süda”[Oraya Git Buraya Getir], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1897, No:51,1898, No:1,2.
73. “Drujba Narodov”[Halkların Dosluğu], 1940, No:8, s.323-333.
Eserde “Dlitelnost Çeloveçeskoy Jizni” ve “Sud Dla Baltikeya” adlı masallar bulunmaktadır.
74. Dudrovskiy K.V., “Sibirskiye Skazki” [Sibirya Masalları], y.y., 1923, s.67.
75. “Durak”[Ahmak] ve “Dva Pluta”[İki Tembel], *Literaturniy Kazahstan*, 1938, No: 8, s.75.
76. “Dve Skazki” [İki Masal], *Akmolinskaya Oblast*, 1883, No:44.⁶
77. “Egız-Bliznetsı”[İkizler], *Orenburgskiy Listok*, 1894, No:42.
78. Emelyanov K., “Po Sledam Aldara Kose” [Aldar Köse’nin İzinden] *Kazahstanskaya Pravda*, 28 Kasım 1991.

⁶ Yazarı olmadığından kitap adı esas alınmıştır.

79. Godlevskiy S.F., “**Volşebniy Kamen**”[Sihirli Taş], *Turgayskaya Gazeta*, 1896, No:27, 28.
80. Godlevskiy S.F., “**Baybatça**” [Zengin Adamın Oğlu], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1897, No:3-4.
81. “**Gusi i Devuşka**” [Kazlar ve Kız], *Turgayskaya Gazeta*, 1895, No: 12.
82. “**Han i Tabunşık**” [Han ve Çoban], *Ogonek*, 4 Ekim 1937, No:12, s.6.
83. “**Hitriy Bekjan**” [Kurnaz Bekjan], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1898, No:32. Eser Kazakça Rusça yazılmıştır.
84. “**Hitrost Rebenka**” [Çocuğun Kurnazlığı]⁷, *Astrahanskaya Vedomost*, 1890, No:233.
85. “**Hitrost Lisı**” [Tilkinin Kurnazlığı], *Turgayskaya Gazeta*, 1903, No:8.
86. Hodırev P., “**Karıyjelik**” [Allahsız], y.y., 1934, No: 10, s.10-11.
Çalışmada “O Bogatom Gidelbaye” adlı masal bulunmaktadır.
87. “**Horoşiy Çelovek**” [İyi İnsan], *Turgayskaya Gazeta*, 1908, No:33.
88. Jamanzakova A., “**Predaniya Starini Glubokoy**” [Uzak Geçmişin Rivayetleri], *İndustrialnaya Karaganda*, 1989, 24 Ağustos.
Kokçetav bölgesinin masalları ve Bayanavul hakkındaki şarkılar ve efsaneleri yer almaktadır.
89. İsakov L., “**Çudesniy İstoçnik**” [Harikulade Kaynak], *Turgayskiye Oblastniye Vedomosti*, 1894, No:47, s.48.
90. İsakov A., “**Lisa i Volk**” [Tilki ve Kurt], *Turgayskaya Gazeta*, 1896, No:80.

⁷ Yazarı olmadığından kitap adı esas alınmıştır.

91. İsakov A., **“Fatma” [Fatma]**, *Orenburgskiy Listok*, 1896, No:31. 1
Rüstem yiğidinin mezarı hakkında bir masal bulunmaktadır..
92. İsakov L., **“Blagorazumnaya Zuleyka”[Akıllı Züleyha]**,
Orenburgskiy Listok, 1903, No:37.
93. İskakova Z.J., **“Tipı Kazahskih Bogatırskih Skazok” [Kazak Kahramanlık Masallarının Tipleri]**, *İzvestiya Respubliki Kazahstan. Seriya Filologičeskaya*, 1994, No:4, s.14-21.
94. İsmayılov E., **“Qazaq Ertegileri” [Kazak Masalları]**, C:II, Almatı, *KMKAB*, 1962, s.470.
95. **“İtigil” [İtigil]**, *Turgayskaya Gazeta*, No: 86, 1897.
96. İvanov N., **“Neçayenno” [İstemeyerek]**, *Astrahanskiy Spravoçniy Listok*, 1883, No:15.
97. İvanovskiy A., **“Han İtebay” [İtebay Han]**, *Russkiye Vedomosti*, 1894, No:171.
98. İvanovskiy A., **“Tri Devuşki” [Üç Kız]**, *Orenburgskiy Listok*, 1894, No:39, 40.
99. **“İz Kirgizskoy Starini”[Kırgız Tarihinden]**, *Orenburg*, 1900, s.157.
Bu eser belgeler ve makalelerden oluşmaktadır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır, birinci bölümünde tarihi nitelikli belgeler ve makaleler, ikinci bölümde ise masallar verilmiştir.
100. Kadırov A., **“Kazahskiy Foklor Dlya Detey”[Çocuklar İçin Kazak Folkloru]**, *Prostor*, 1996, No:9, s.105.
101. **“Kak Umer Glupiy Volk” [Ahmak Kurtun Ölümü]**, *Raboçaya Moskva*, 26 Mayıs 1936.

102. Katanova N., **“Kara Mergen Ertegesi” [Kara Nişancı Masalı]**, *Kazan*, 1901, s:3, s.36.
103. Kaskabasov S.A., **“Eskendir Turalı Qazaq Ertegileri jäne Abaydın “Eskender” Poeması” [İskender Hakkında Kazak Masalları ile Abay’ın “İskender” Poeması]**, *Kazahstan Mektebi*, 1968, No: 2, s.66-70.
104. Kaskabasov S.A., **“Geroyi Kazahskoy Volşebnoy Skazki” [Kazak Olağanüstü Masallarının Kahramanları]**, *Sovetskaya Türkologiya*, 1970, No:3, s.109-118.
105. Kaskabasov S.A., **“K Probleme İstorizma Kazahskoy Skazki” [Kazak Tarihi Masalının Sorunu]**, *İzvestiya Kazahskoy SSR*, 1983, No:1.
106. Kaskabasov S.A., **“Kazahskiye İstoriçeskiye Predaniya” [Kazak Tarihi Rivayetler]**, Frunze, *Türkologiya*, 1988, No:88.
107. Kaskabasov S.A., **“V Poiskah Besmertiya” [Ölümsüzlüğün Arayışı]**, *Prostor*, 1990, No:7.
108. Kayıpov S., **“ Er Töstik” [Er Töstik]**, *Kazak SSR Habarları*, 1984, No:1, s.41-46.
109. **“Kedey-Şal-Bednıy Starik” [Fakir İhtiyar]**, *Orenburgskiy Listok*, 1894, No:41.
“Kedey-Şal” masalının başlangıcı “Skazka o Ribake i Ribke” adlı Rus masalına benzediğinden bahsedilmektedir.
110. Kenjebayev B., **“Qazaq Ertegileri Turalı” [Kazak Masalları Hakkında]** *Sotsialistik Kazahstan*, 5 Haziran 1941.

111. **“Kırgızskiye Basni i Skazki”** [Kırgız Fabllar ve Masalları], *Kırgızskaya Stepnaya Gazeta*, 1900, No:3. Masal Kazakça-Rusça yazılmıştır.
112. **“Kırgızskiye Legendı, Skazki, Basni i Poslovetsı”** [Kırgız Efsane, Masal, Fabllar ve Atasözler], *Turgayskaya Gazeta*, 1897, No:131-136.
İ. İ. Kraft’ın “İz kırgızskoy starini” adlı eserinde de bu de bulunmaktadır. İ.İ. Kraft’ın “İz kırgızskoy starini”, Orenburg, 1900, b: 2, s.157.
113. Klimoviç L.İ., **“Hrestomatiya Po Literature Narodov SSSR”** [SSSR Halklarının Edebiyat Anstolojisi] y.y., 1947, s.83.
Eserde s.584-683 arası Kazak masalları, şarkı, tekerleme ve atasözler hakkında bilgi verilmektedir.
114. Krahalev A.İ., **“Kırgızskaya Skazka o Karga- Baye”**[Karga Bay Hakkında Kırgız Masalı], *Orenburgskiy Listok*, 1892, No:45.
115. Koblov A., **“U odnoy Nevestı Tri Jeniha”** [Bir Nişanlı Kızın Üç Nişanlısı], *Turgayskaya Gazeta*, 1908, No:21, 22.
116. Kostühin E.A., **“Zapisi Russkih i Kazahskih Skazok v Arhive A.N.Belosludova”** [A. N. Belosludov’un Arşivinde Bulunan Kazak ve Rus Masallarının El Yazmaları], *Voprosı Kazahskoy Filologiyi*, Almatı, 1964, s.220-241.
117. Kostühin E.A., **“Kazahskaya İstoriçeskaya Skazka i İskander”** [İskender Hakkında Tarihi Kazak Masalı] Almatı, *Kazpi*, 1964, s.:2.
118. Kostühin E.A., **“Vostoçnyye Skazki Ob Aleksandre Makedonskom”**[Büyük İskender Hakkında Doğu Masalları], *Çimkent Fildoji Üniversitesi*, 1964.

119. **“Qoyan men Arıstan” [Tavşan ile Aslan]**, *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1901, s.9.
120. Lesnaya L., **“Jadny Bay” [Cimri Zengin]**, *Murzilka*, 1936, No:8, s.8-11.
121. Lesnaya L., **“Skazki Narodov SSSR” [SSSR Halklarının Masalları]**, y.y., 1939, s.125-139.
122. **“Lisa i Perepel”** Kazahskaya Skazka, *Murzilka*, 1936, No:3, s.11-12.
123. Lizunova E., **“Skazki Kazahov i Uygur” [Kazak ve Uygur Masalları]**, *Literaturnaya Gazeta*, 25 Kasım 1952.
124. Makeyev L., **“Tepen Kok” [Tepen Kök]**, *Leninskaya Smena*, 12 Mayıs 1935, No: 64.
125. Makeyev L., **“O dobrom i Zlom” [İyilik ve Kötülük]** ve **“Tepen Kök” [Tepen Kök]** Skazki Kazahskogo Naroda, y.y., 1937, No: 4.
126. Makeyev L., **“Tepen Kok” [Tepen Kök]**, **“Bogatıy i Bednyy” [Zengin ile Fakir]** ve **“O Dobrom i Zlom” [İyilik ve Kötülük Hakkında]**, *Literaturnıy Kazahstan*, 1938, No: 1, s.88- 100.
127. Makeyev L., **“Priklüçeniya Hitretsa Aldar-Kose” [Aldar Köse’nin Maceraları]**, *Literatura i İskusstvo Kazahstana*, 1939, No: 5, s.75-81.
128. Makeyev L., **“Kazahskiye Skazki” [Kazak Masalları]**, *Literatura i İskusstvo Kazahstana*, 1940, No: 12, s.77.
129. Makeyev L., **“Kazahskiye Skazki” [Kazak Masalları]**, *Literatura i İskusstvo Kazahstana*, 1940, No:12, s.77.
130. Malüga E., **“Aldar Kose i Şaytan” [Aldar Köse ve Şeytan]**, *Prostor*, 1960, No:3, s.159.

131. Melkov A.L., “**Materialı Po Kirgizskoy Etnografiyi**”, *Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, 1922, S. 3, s.142- 182.

Bu eserde “Tri Brata i Bık”, “Dikar”, “Mladşıy Sın Bogaça”, “Konbak-şal”, “Zengi-baba”, “Tazşa”, “Hitrıy Starik”, “Uçennıy Djigit”, “Kerbuga Kuyşı”, “Bednak”, “Hitrıy Vor”, “Tri Brata”, Gluhoy Starik” adlı masallar bulunmaktadır.

132. Melkov A., “**Materialı Po Kirgizskoy Etnografiyi**” ”[**Kırgız Etnografi Hakkında Çalışmalar**], *Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, 1922, S.3, s.142-184.

Kanbak Şal ve Zengi Baba gibi birçok Kazak masalı bulunmaktadır.

133. Melkov A.A., “**Materialı Po Kazahskoy Etnografiyi**” ”[**Kazak Etnografi Hakkında Çalışmalar**], *Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, 1924, s.:6, s.5; s.:2, s.1-23.

Bu çalışmada dokuz adet Kazak masalı bulunmaktadır.

134. Melkov A.L, “**Materialı Po Kirgizskoy Etnografiyi**” [Kırgız Etnografi Hakkında Çalışmalar], *Turkistanskoye Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, Turkestanskoye Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya, 1924, s:4, s.259-281.

Bu eserde dokuz adet Kazak masalı bulunmaktadır.

135. Melkov A.L., “**Materialı Po Kirgizskoy Etnografiyi**” ”[Kırgız Etnografi Hakkında Çalışmalar], *Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, 1925, S.6, s.1-23.

136. Melkov A.L, “**Materialı Po Kirgizskoy Etnografiyi**”[Kırgız Etnografi Hakkında Çalışmalar], *Turkistanskoye Obşestvo İzuçeniya Kirgizkogo Kraya*, 1925, s:4, s.1-23.

137. Mironıç İ., “**Bojya Voda**” [Kutsal Su], *Turkestanskiye Vedomosti*, 1910, No: 272.

138. **“Mnimıy Znahar” [Sahte Lokman],** *Orenburgskiy Listok*, 1894, No: 43.
139. **“Mudrıy Ayaz”, “Ne Vse To Zoloto, Çto Blestit”[“Olgun Ayaz”, “Parlayan Her Şey Altın Değildir”],** *Turgayskaya Gazeta*, 1908, No:32, s.2.
140. **“Narodı, Koçuyuşıye v Verhu Reki Yeniseya”[Yenisey Nehrinin Yukarılara Göç Eden Halklar]**⁹, *Sibirskiy Vestnik*, 1818, b. 2, s.187.
Eserin 10-11 sayfaları arasında masallar hakkında kısaca bilgi verilmektedir. Ayrıca şarkı, müzik aletleri (kobız, djatıgan) , örf adet, geçiş dönemleri hakkında da bilgiler verilmektedir.
141. **“Narodnoye Tvorçestvo” [Halk Sanatı],** y.y., 1938, No:10-11, s.71.
142. Nasırov A.K. ve Polakov A.P., **“Skazki Kazanskıh Tatar i Sopostavleniye ih so Skazkami Drugih Narodov ”[Kazan Tatarların Masalları ile Diğer Halkların Masalları ile Parallellikler],** *İzvestiya Obsestva Arheologiyi, İstoriyi i Etnografiyi*,1900, S. 2, s.1-32, S. 3, s.33-64, S. 4-6, s.65-112.
Eser Tatarca yazılmıştır. Kazak masallar ile Tatar masalları arasındaki paralelliklerden bahsedilmektedir.
143. **“Nogay Hikayası Adamzattı Jaratkan Turasınan” [İnsan Oğlu Yaratılışı Hakkında Nogay Efsanesi],** *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1901, s.45.
Masalın diğer varyantı M.J. Kopeyev tarafından 1889 yılında yayımlanmıştır.
144. Ostroumov N., **“Odiseyev Polifim”[Odyssey’in Polifimi],** *Srednaya Aziya*, 1910, S.3, s.61-64.

⁹ Yazarı olmadığından kitap adı esas alınmıştır.

Masalda Odissey ve Tek Gözlü Polifemin epizodu Yunan masallarından Kazaklara ancak Arap masallarının sayesinde geçmiş olabileceğinden söz edilmektedir.

145. **“Otçego Zlo Na Svete?” [Dünyada Kötülük Neden?]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1895, s.3.
146. **“Pastuh i Malçik”[Çoban ve Oğlan]**, *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1898, No:48,49.
147. Pogov V., **“Tajik”[Tacik]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1908, No:23-24.
148. Potanin G.N., **“Marya-Belaya Lebed v Bilinah i Skazkah”[Marya-Masallarda Beyaz Kuğu]**, *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1892, No: 2-3, s.1 – 22.
Eserin 17. sayfasında ”Baba- Tuklas” adlı masalın aktarılması bulunmaktadır.
149. Pantusov N., **“Skazka o Mergene”[Nişancı Hakkında Bir Masal]**, Kazan, y.y., S.2, 1901, s.35.
150. Pantusov N., **“Skazka Ob İssukusnom Vore, Sdelavşım Vposledstuiyi Hanom”[Akıllı Hırsızın Han Oluşu Hakkındaki Masal]**, Kazan, y.y., 1901, S.4, s.30.
151. Pantusov N., **“Materiali k İzuçeniyu Kazah-Kirgizkogo nareçiya”[Kazak-Kırgız Lehçelerinin? Eğitimi İçin Çalışmalar]**, Kazan, 1902, s.23, s.5 çalışmanın içinde “Tri Skazki o Jenişnah” adlı masalı bulunmaktadır.
152. Pantusov N.N., **“Obraztsı Kirgizskoy Narodnoy Literaturı” [Kazak Halk Edebiyatının Örnekleri]**, *İzvestiya Obsestva Arheologiyi, İstoriyi i Etnografiyi*, 1909, S.1, s. 1-55. Çalışmada yedi tane Kırgız masalı bulunmaktadır.

153. Potanin G.N., **“Greçeskiy Epos i Ordinskiy Folklor”**[Yunan Eposu ve Ordu Folkloru], *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1894, No:2, s.1-67.
Bu eserin 36. sayfasında Şıngış hakkında Kazak masalın ismi geçmektedir.
154. Potanin G.N., **“Skazka s Dvenadtsatyu Personajami”** [On İki Kahramanlı Masalı], *Etnografiçeskoye Obozreniye*, 1903, No:4, s.28-54.
155. Potanin G.N., **“Kazak-Kirgizskiye i Altayskiye Predaniya, Legendı i Skazki”**[Kazak-Kırgız ve Altay Rivayetleri ile Masallar], *Jivaya Starina*, 1916, S.2-3, s.47-198.
156. Potanin G.N., **“Kazah-Kirgizskiye i Altayskiye Predaniye, Legendı i Skazki”** [Kazak-Kırgız ve Altay Rivayetleri, Efsaneleri ve Masalları], *Jivaya Starina*, 1916, s.2-3, s.47-198.
157. Rahimbekova Ş., **“Kak Aldar Kose Poluçil Dopolnitelnoye Pozvişe Kose”** [Aldar Köse’nin Aldar Köse Oluşu], *Leninskaya Smena*, 3 Kasım 1957.
158. Rahimbekova Ş., **“Kak Aldar Kose Uvel Kona u Vora”**[Alsar Köse’nin Hırsızın Atını Çalması], *Sovetskiy Kazahstan*, 1957, No:3, s.122.
159. **“Rasskazçik i Mulla”**[Molla ile Masalcı], *Bezbojnik*, 8 Haziran 1940.
160. Rayimbekov Bodaybek, **“Kerekti Hem Artıkşası”** [Lüzumlu ve Lüzumsuz], *Dala Ualayatının Gazetesi*, 1901, s.22,31,35.
161. Rubejny D., **“Svobodolübiviy Yunoşa”** [Hür Oğlan], *Pravda Yujnogo Kazahstana*, 20 Mayıs 1938.

162. Sarkin N.A., **“Dobro i Zlo” [İyilik ve Kötülük]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1903, No:9.
163. Sarkin N.A., **“Plohogo Mujçinu İspravit Horoşaya Jenşina” [Kötü Kocasını Ancak İyi Eş Düzeltebilir]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1903, No:11.
164. Sarsekov J., **“Qazaq Ertegileri” [Kazak Masalları]**, *Sovettik Karagandı*, 4 Haziran 1958.
165. **“Sbornik Kazahskih Norodnih Skazak” [Kazak Halk Masallarının Antolojisi]**, *Kazahstanskaya Pravda*, 16 Eylül 1936, No:214.
166. **“Skazka” [Masal]**, *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1894, No:48.
167. Semönoviç P., **“Perepelka i Lisitsa” [Bıldırcın ve Tilki]**, *Srednaya Aziya*, 1910, No:9-10, s.165-168.
168. Severin N., **“Kazahskiye Skazki” [Kazak Masalları]**, *30 Dney*, 1936, No:8, s.34.
169. Severin N., **“Kot, Tigr i Çelovek” [Kedi, Aslan ve İnsan]**, *Kazahskaya Skazka, Murzilka*, 1936, No:1, s.13.
170. Seydehanov K., **“Tuvistar Ertegisi” [Akraba Masalı]**, *Leninşil Jas*, 7 Şubat 1962.
171. Seydimbekov A., **“Velikan Yersarı” [Dev Ersarı]**, *Kazahstan Gakliya*, 1992 s.16.
172. Seyfulin S., **“Ertedegi Jırlı Ängimeler, Yakinogaylı Dauirinen Kalgan Adebıyet Nuskaları”**, *Jana Ädibiyet*, 1931, No:10, s.59-79; No:11, s.51-62.

173. Sidelnikov V., **“Kazahskiye Skazki” [Kazak Masalları]**, Almatı, *Sovetskaya Etnografiya*, 1959, No:1, s.360.
174. Sobolev L., **“Pensi Stepey Antologiya Kazahskoy Literaturı” [Kazak Edebiyatının Bozkır Şarkıları ve Antolojisi]**, y.y., 1940, s.146-211.
175. **Sorok Nebılits i Odnı Pravda”[Kırk Masal ve Bir Gerçek]**, El-Registan, *İzvestiya*, 24 Ekim 1935.
176. **“Sorok Nebılits”[Kırk Masal]**, *Jıvaya Starina*, 1912, S.2-4, s.477-484. Türkmen, Özbek ve Kırgız varyantları bulunmaktadır.
177. **“Spor” [Tartışma]**, Kirgizskaya Skazka, *Turgayskaya Gazeta*, 1898, No:36.
178. **“Starik Şiyaz” [İhtiyar Şiyaz]**, *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1894, No: 33.
179. **“Stranıçki İz Jizni Kirgiz”[Kırgız Hayatından Sayfalar]**, *Semireçenskiye Oblastniye Vedomosti*, 1911, No:71, Eser efsane, kız isteme, örf adetleri ve masallar anlatılmaktadır.
180. **“Svatoy Osel” [Kutsal Eşek]**, *Narodnoye Tvorçestvo*, 1937, No:5, s.16.
181. **“Svatoy Osel” [Kutsal Eşek]**, *Sovhoznaya Gazeta*, 2 Kasım 1937.
182. Şakayev Mustafa, **“Ebubekir Divayev”[Ebubekir Divayev]**, y.y., 31 Ekim 1915, No:156. A.A.Divayev’in Kazak masalları içeren çalışma ele alınmıştır.
183. Şavtiyev A., **“Änşi Qasqır: Balalarğa Arnalğan Ertegi”[Şarkıcı Kurt: Çocuklar İçin Yazılmış Masal]**, *Sarıarka Samalı*, 12 Ekim 1994.

184. Taytanov P., **“Tsar Devitsa i Çerniy Rab”** [Kraliçe ve Zenci Köle], *Turkestanskiye Vedomosti*, 18 Mayıs 1904.
185. **“Tri Sina”**[Üç Erkek Evlat], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1894, No:50.
186. Tursunov E.D. ve S.Kaskabasov, **“Skazoçnik Şalkarbay Danılbayev”** [Masalcı Şalkarbay Danılbayev], *Voprosı Kazahskoy Filologiyi*, Almatı, 1964, s.184-196.
187. Tursunov E.D., **“Ob Otnoşeniye Volşebnoy Skazki i Bitovoy u Kazahskoy Skazaçnoy Traditsiyi”** [Kazak Masal Geleneklerinde Olağanüstü ile Günlük Hayatla İlgili Masallarının İlişkisi], *İzvestiya Kazahskoy SSR Seriya Obşestvennaya*, 1968.
188. Tursunov E.D., **“Dualitiçeskiy Mif i Bitovaya Skazka”** [Dualistik Efsane ve Günlük Hayatla İlgili Masallar], *Kazahskaya SSR Almatı*, 1968.
189. Tursunov E.D., **“Proishojdeniye Skazok Nebilits v Türko-Mongolskom Folklore v Svete Dannih Etnografiyi”** [Etnografya Bakımından Türk-Moğol Folklorundaki Fabl ve Masallarının Oluşumu], *Kazahskaya SSR*, 1970.
190. **“Turtsiya Jurtının Hikayası, Oba Turasınan”** [Kolera Hakkında Türk Efsanesi], *Dala Ualayatının gazetesi*, 1901, s.5.
191. **“Vorona i Yoj”** [Karga ve Kirpi], *Orenburgskiy Listok*, 1899, No:18.
192. **“Vorona Nazıvayet Svoih Detenışey Golosistımı, A Yoj-Myagonkim”** [Karga Yavrusuna Beyazım Der, Kirpi Yavrusuna Yumuşığım Der], *Kirgizskaya Stepnaya Gazeta*, 1899, No:13.

193. Vajdayev V., **“Jaba” [Kurbağa]**, *Sotsialističeskaya Karaganda*, 30 Ekim 1936, s.3.
194. Vajdayev V., **“Poçemu u Sovı Net Nozdrey”[Neden Baykuşun Burun Delikleri Yoktur]**, *30 Dney*, 1936, No:16, s.49-53.
195. Vajdayev V., **“Samıy Silnıy”[En Güçlü]**, *Naşı Dostijeniya*, 1936, No:5, s.98-101.
196. Vajdayev V., **“Btu-Aja” [Btu-Aja]**, *Sotsialističeskaya Karaganda*, 30 Mayıs 1936, s.3.
197. Valihanov Ç., **“Statyi i Perepiska”[Makaleler ve Yazışmalar]**, Almatı, 1947, s.74-75.
Rus ve Kazak masallarının ortak noktalarından bahsedilmektedir.
198. Vasilyev A., **“Obraztsı Kirgizskoy Narodnoy Slovesnosti” [Kırgız Sözlü Halk Edebiyatından Örnekler]**, Orenburg, *Turgayskaya Oblastnaya Vedomost*, 1897, No:19,21,23, 25, 26,35, 40, 41, 42,43,46, 47, 51, 52. Çalışmada 18 masal verilmiştir.
199. Vasilyev A., **“Kirgizskiye Skazki”[Kırgız Masalları]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1898, No:4,5.
“Obraztsı Kirgizskoy Narodnoy Slovesnosti” adlı eserinde bulunan masalları verilmiştir.
200. Vorontsova M., **“Kak Pogib Buzay-Han” [Buzay Hanın Ölümü]**, *Literaturnıy Kazahstan*, 12 Nisan 1937, s.143-147.
201. Vorontsova M., **“Krasivaya Pohodka” [Güzel Yürüyüş]**, *30 Dney*, 1937, No: 9, s.51.
202. **“Zaveşaniye Otsa”[Baba Mirası]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1898, No:15.

203. **“Zlaya Jenşina i Neçistaya Sila” [Kötü Kadın ve Kötülük Güçleri]**, *Turgayskaya Gazeta*, 1897, No:51.
204. Zulharova U., **“Jarkanattın Savzayyı”**, *Ak Jelken*, 1992, No: 12, s.28-29.